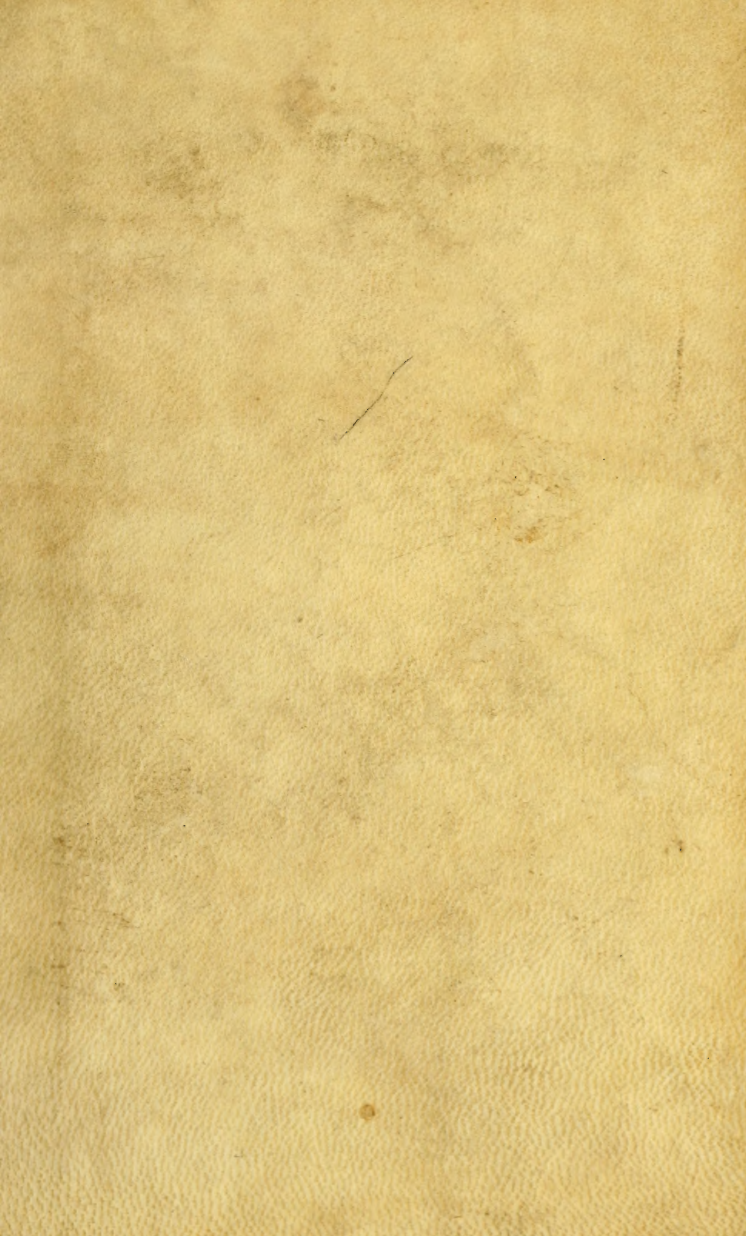
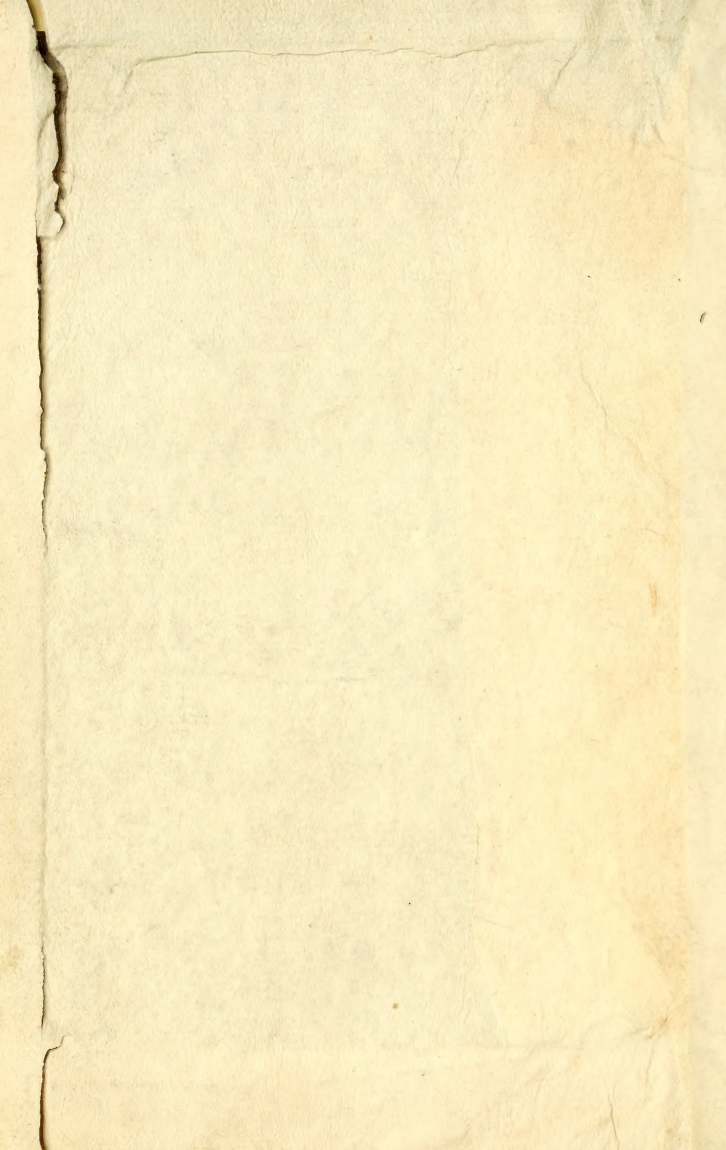

DE HISTORIA

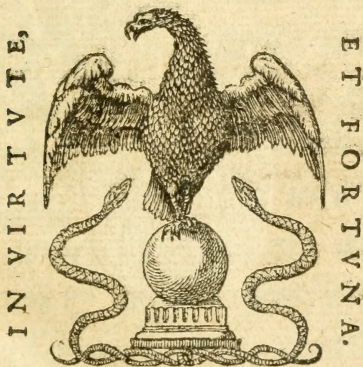
ANIMALIVM.

LIBRI XVII.

Quos ex integro ac veteri exemplari
Græco, Petrus Gillius
vertit.

Vnà cum elephantorum descriptione. Item Demetrii
de Cura accipitrum, & de Cura & medicina ca-
num, eodem Petro Gillio interprete.

Ad Reuerendissimum, & illustr. D. Georgium
Cardinalem Armaignacum.

LVGDVNI,

APVD GVLIEL. ROVILLIVM,

SVB SCVTO VENETO.

M. D. LXII.

1562

BRITISH MUSEUM
NATIONAL MUSEUM
INSTITUTION

LIBRARY OF THE
NATIONAL MUSEUM
WASHINGTON, D.C.

ILLVSTRISSIMO ET
ornatis. Card. Georgio Armaignaco
Ruthenorum Antistiti meritif-
simo, mœcenati suo Ioan-
nes Tullerius
S. D.

ELIANVS

*iste tuus (Cardin.
illustriß.) suæ lin-
guæ patriæ & civi-
tati (romanus enim*

*fuit) quasi postliminiij iure Petri
Gillij domestici tui, viri ingenio
singularis & diligentissimi interpre-
tis beneficio restitutus, animalium
omnium quæ isto cœlo, terra, mari-
que fruuntur naturas, leges, societa-*

tes, & recõditas notiones ita ad vivũ
expressit, ut præter Atticam elegan-
tiam in eo multum laboris, usus, &
experientia diiudices. Non est hoc
valde mirũ profectò quod Ithacen-
sis ille Ulysses (uti à præcone sua-
rum laudum Homero celebratur)
multorum hominum mores vidit,
& urbes: fecere hoc item plures ab or-
be condito, & novarum rerum cupi-
di, & virtutis studiosi mortales. Sed
est hoc maxime mirum, prudentissi-
me Mæcenas, & penè à fide no-
stra alienum, tanta audacia & aui-
ditate aliquos extitisse, quibus apud
veteres (credo) Aelianns iste pal-
mam præripuit, qui quasi in ipsis
Oceani latebris demersi, & rursus
ex altis gurgitibus in terram emer-
gentes, mox etiam in cælum usque
sub

subuecti, cum piscibus, terrestribus
animantibus, & auibus efferatis
(quibuscum homini nullum com-
mercium, nulla lex, nulla fidelitas
esse potest) quasi cum suis conuictoribus,
ita colloquerentur: ut ab illis
ipsis penitiores animi recessus & na-
turas ediscerent. Sed est illud immor-
talis & benefici Dei providētia non
mortale opus. Quò maior illi optimo
architecto gratia ab hominibus refe-
renda est. nec interim suo honore &
gloria fraudandi illi, qui nullis par-
centes periculis, sumptibus, valetu-
dini, nullis denique barbarorum in-
sultibus ad ea dignoscēda & in com-
munem omnium utilitatem produ-
cenda versati sunt. Quo in genere
nostro ævo primus Petrus Gillius,
Aeliani interpres fidus, facile omnes

scriptores antecelluit. Quæ enim est
natio tam barbara, quod cælum à
nostro remotum, quæ maria sinuosis
anfractibus à nobis diuisa, flumina,
syluæ, rupes, antra, vrbes, pyrami-
des, colossi, quæ denique orbis plaga
quas ille diuinus Gillius (absit assen-
tatio verbo illo) non inuestigari mo-
dò, sed etiam indefatigato studio per-
quisitas & inuentas, literis suis &
monumentis non illustrarit? O vi-
rum omnibus seculis laudandum
& admirandum! Quod si potuisset
aliquando parem facere Aelianus
Gillio, utpote qui illum suis nata-
libus restituit, ita Gillium Gallia
sua integrum & valentem seruare,
næ ille vir, iudicio meo, plura quàm
Aelianus & meliora præstitisset.
Expressas enim ad viuum imagi-

nes ex diuersis terrarum tractibus,
Et pictos rictus, rostra, ungues, cor-
pora denique ipsa portentosa tua li-
beralitate, Et sua diligentia habere-
mus. Quæ omnia ab extremis Solis
ardoribus secum Romam usque ex-
portata transtulerat: hæc videlicet
erant sui laboris premia, fructus,
Et trophæi. Sed, dii boni, partim à
pyratis, partim à plagiarijs iisq; nō
cognitis expilata nūc desideramus.
Veruntamen opti. Card. quicquid
Et illius diuini Gillij (quem honoris
causa semper nominabo) monumen-
tis, naufragijs, ruinis, Et depræda-
tionibus, post illius manes superesse
potuit, hoc tantulum compactura, Et
sartum tectum Roma secum defe-
rens Antonio Gillio eius nepoti vi-
ro probo, Et virtutis patrue imita-

tori sedulo largitus es. Est hoc, me-
dius fidius, authoritate & magna-
nimitate tua dignum, ut hic pariter
à te virtutis & laboris haeres scri-
beretur: at ille nunc uti vicissim gra-
to, liberali, & obnoxio est in te, lite-
ras, & parentis sepulchrum, animo,
illius libros quasi Sibyllæ folia colli-
gens, & velut in ordinem cogens tuo
sacro sancto nomini nuncupavit, non
poteras melius nec ille honestius fe-
cisse. Post editam itaque in lucem
Bospori Thracij descriptionem, de-
inde Constantinopolitanae urbis ef-
figiem, ecce tibi Aelianus latine lin-
gua à Gillio restitutus, ex pulvere
in Solem exit integer. Quem tu, sat
scio, qua & alios adeoque defun-
ctum prosequutus es memoria, hi-
lari fronte, tum ob rerum varietate-

tem

tem, cùm etiam doctrinam & fructum ex eo uberrimum excipies, nec id ut facias à nobis argumentis inuitari debes. Tantum à te postulo illustriſſ. Card. uti meum in Gillium interpretem, animum gratum & beneuolum existiſſes: hâcque à me epiſtola in fronte libri huius descripta, magis illius eruditionem admirando, nepotis precibus victũ, quàm gloriolæ cupiditate stimulatum fuiſſe: cæteris in rebus diligentiam & obseruantiam ad te, qui mearum fortunarum columen es, semper detuli, & deferam quandiu viuam.

Bene vale.

ÆLIANI IN

historiam animalium

Præfatio.

 VOD homo sit sapiens, iustus, eorum quæ procreauerit prouidentissimus, quòd ad victum necessaria liberis inquiret, noxia declinet, reliquisque muneribus, quæ & natura dedit, ornatus sit, nihil fortasse mirabile: cùm sermonis sit particeps, re omnium pretiosissima, & rationem habeat perfectissimum & vtilissimum munus: deos etiam venerari, & colere nouerit. Sed rationis expertes bestias, participes esse cuiusdam virtutis natura summas iudicio suo, & præstantiam huma-

nam

nām habere, hoc mirum videri
debet. verū vnicūque animali
scire propria attribuere, eorū-
que actiones nihil de studio ce-
dētes humanis, est hominis valde
docti. Equidem quæ scripta sunt
ab aliis, noui, quibus à me collectis
verba peculiaria thesaurum non
contemnendū elaborasse me arbi-
tror. Si cui hæc videantur vtilia,
ipsis vtatur. cui verò non videan-
tur, sinat patri fouendos foetus
suos. nō enim omnium omnibus
pulchra, neq; omnia omnibus stu-
dio digna vidētur. Iam quod post
multos scripsimus, fraudi esse nō
debet laudi nostræ, temporis con-
ditio: si quid præsertim doctrinæ
dignum studio, præstitimus præ-
stanti vel inuentione vel voce.

Ad

LECTORI

admonitio.

HUNC illum esse librum, ne credas, quem vocant, ex Aeliani historia per Petrum Gillium Latini facti, itemque ex Porphyrio & cum eiusdem accessionibus: in quo etiam continetur de Gallicis & Latinis nominibus piscium, qui est excussus apud Gryphium 1535. id esse verum deprehendes, si hunc cum altero iunxeris & perlegeris: nam eo modo materiam non aggreditur, atque hic verus Aelianus. est autem versio, alter vero dici potest esse quædam Collectanea ex Aeliano. hac de causa te admonitum velim, ne putes, hunc excussum esse. Vale.

ERRATA QVÆ IN
Æliani historia.

Pagina 1. linea. 10. lege pertractandas. 4. 10.
longas. 14. 10. artificium. 51. 4. dele ad. 52.
13. ventrem. 54. 9. cautione. 65. 13. nidificare. 66
25. corniculi. 67. 21. confidens. ibid. li. vlti. clan-
gores. 87. 23. societatem. 116. 4. statura. 127. 2.
à fi. numerorū. 138. 21. Eis. 146. 15. scribit. 184.
8. à fi. splendidam. 202. 5. quodpiam. 204. 5. à fi.
multumq; 229. 11. hinnuli. 236. 2. catulos. 275.
lin. penul. smyrnio. 247. 2. sues. 281. 8. elephan-
tos. 307. 9. De polypo & locusta. 330. vlti. vlci-
scuntur. 372. vlti. animatos. 331. 10. lutei. 380. 9.
altionis. 427. 3. à fi. delphinus. 445. 5. inexhan-
stum. 465. 5. Cynamolgi. 455. 5. à fi. præterea.

Extraict du priuilege du Roy.

A R grace & priuilege du Roy est permis à Guillaume Rouille Libraire de Lyon, d'imprimer, ou faire imprimer vne foys ou plusieurs, ce present liure intitulé, *Aeliani historia animalium libri xvij. vnà cum Elephantorum descriptione &c. Petro Gillio interprete.* Et fait defences de par ledict Seigneur, à tous autres Libraires, Imprimeurs, & personnes quelconques, de non imprimer, ne faire imprimer, vèdre, ne distribuer, en ses païs, terres & seigneuries, ledict liure, si ce n'est par le consentement dudit Rouille. Et ce iusques au temps & terme de douze ans, à compter du iour & datte, que sera paracheué d'imprimer ledict liure, sur peine d'amende arbitraire, &
de

de confiscation des liures qu'ilz au-
royent imprimer. Et afin qu'aucun
ne puisse pretendre ignorance du pre-
sent priuilege, ledict Seigneur veut
& entéd, que l'extraict d'iceluy estant
mis au commencement desdictz li-
ures, serue pour toute notification,
sauf en demander copie audict Ro-
uille (si bon leur semble) & ce à leur
despens. Car telest son plaisir ; non-
 obstant oppositions & appellations
quelconques, comme plus à plein est
cōtenu & déclaré par lesdictes lettres
de priuilege, sur ce donnees à Sainct
Germain en Laye, le vinthuietième
iour de Decembre, mil cinq cens
cinquante huiet.

*Par le Roy, Maistre Iean Nicot,
maistre des requestes de
l'hostel, present.*

Signé, Guillaudet.

AE L I A N I L I B E R

*primus historiae ani-
malium.*

De auibus Diomedæis. C A P. I.

INSULA quædam no-
mine Diomedæa auibus
Diomedæis abundat, hæ
hominibus natione barba-
ris neque quippiam nocent,
neque eos adcunt: sin Græ-
cus aduena eò diuenterit,
diuino quodam munere ab

his auibus aditur alis explicatis tanquam manibus
ad prensationem & complexum, Græcos se per-
trectantes, non refugientes intrepide se palpari su-
stinent, in accumbentiūque sinus aduolant velut
ad mensas hospitales inuitat.e: vulgò socj Diome-
dis esse iactantur, qui vnà cum eo contra Ilium ar-
ma tulerunt prima eorū natura in auium speciem
immutata, etiam nunc se esse Græcos & Græco-
rum studiosos perseuerare.

Descari libidine. C A P. II.

Scarus herba maritima vescitur & alga: o-
mnium piscium ad Venerem inflammatisi-
mus est. Causa cur capiatur, est cupiditas inexpl-

bilis in foeminam: ea non ignorantes rei piscatoriae peritissimi hoc modo ei insidias ponunt, ut comprehensæ foeminae summum os ad tenuem funiculum ex sparto confectum alligent, eamque viam per mare trahant, ubi eorum cubilia esse & in quem locum congregentur norunt. Conficiunt etiam graue plumbum figura rotundum, longitudine trium digitorum, quo ex chordis appenso trahitur scarus foemina captiua: aliquis eorum nassa in piscatorio nauigio accommodatae os late diducit, datque operam, ut nassa in scarum captum conuertatur, ea enim sensim demittitur lapide ad certam mensuram facto. Mares verò non aliter quàm iuuenis ad amatam conspectam libidinis furore feruntur, circumque eam concursantes, alius alium praeuerrere ei que appropinquare & contingere studet, ut solent homines vehementer amantes, aut osculum, aut vellicationem, aut aliud quodpiam furtum amatorium venantes, qui deducit foeminam sensim & pedentim insidijs collocatis recta ad nassam cum amata dices ducere amantes. Cum proximè ad nassam hi accesserint plumbum in interiorem partem à piscatore traductum & linea decidens foeminam in nassam detrahit, quo simul influentes mares capiuntur ac poenā dant scari eiusmodi furentis libidinis.

De capitone pisce. CAP. III.

Capito è piscium genere est, qui in paludibus degunt, cōtinentissimus, ac in victu temperatiss

perantissimus esse creditur. Etenim nullam animantem inuadit, sed cum omnibus pacem seruare solet. Si verò in quempiam iacetem inciderit, hunc in suum prandium conuertit, non prius tamen eum attingit quàm cauda mouerit, si immobilis sit, hunc prædam sibi facit, si verò moueatur, eo intacto discedit.

De anthia.

CAP. IIII.

VT homines fidi & commilitones veri, perinde pisces inter se vlciscuntur, quos Anthias venationis maritimæ periti nominare solent, ex his quilibet cum nouerit conuictorem socium captum esse, celerrime adnare festinat, ac dorsi sui nixu ad eum inhereſcunt, incurſu impulsuque prohibent pro viribus captiuum abduci.

Quemadmodum scari suos gregales captos liberant.

CAP. V.

Scarī gregales suos optimè vindicant, ac aduētes lineam dentibus conficere conantur, vt ex hostibus seruent captum, & sepe funem concidentes eum liberauerūt, neque ob id petunt redemptionis præmia, frustrati sepe non assequuntur socij liberationē, tametsi id quod suum erat promptissime præstiterunt. Iam verò in nassam cum inciderit Scarus, dicunt eum posteriorem partem suam de nassa eijcere, reliquos verò qui non sunt capti, circumnatantes eū morsu corripere, & foras socium proferre. Si verò in caput exierit ipsorum quispian

qui foris est caudam ei porrigit, ille cōpreſſa cauda ſequitur. Hoc illi quidem faciunt more hominū, qui tametſi libros de amicitia non didicerunt, tamen à natura hauſerunt leges amicitiae.

De trocta piſce.

CAP. VI.

Piſcis trocta cuius naturam, nomen & os declarant, dentes habet frequentes, & continentes, quibus quicquid inciderit perfringere poteſt. hamo captus ſolus ex piſcibus non ſe ab hamo retrahit, ſed impellit ſeſe in ferrum, chordam conſumere cupiens. Piſcatores contra machinantur longas anſas, ille vero, quoniam quodam modo valet ſaltu, ſæpius anſas tranſilit, ac linea qua agitur conſiſa, ad piſcium domicilia reuertitur. Hic etiam ſui generis grege coaſto delphinos inuadit, & ij quidem ſi quem ſegregatum circumuenire poſſint fortiter inuadunt, plane enim ſciunt delphinū ſuis morſibus verberari aſpere ſolere, itaque troctæ ei acerrime inſtant, delphinus contra reſilit, ſubſilit atque indicat vt ex dolore torqueatur, idcirco tenaciter vrgent, ſimulq; ad ſaltum delphini tolluntur, hic eos repellere conatur, illi vero nihil remittentes viuum lacerant, poſtea vero quàm pro ſe quiſque aliquam eius partem vulnerauit diſcedit, delphinus vero libenter enatat cum cōuiuas (vt ita dicam) minus inuitatos ſuo cum dolore excepit.

De cane.

CAP. VII.

Glaucam citharœdam à cane amatam fuiſſe audio

audio, alij dicunt non à cane sed ariete, alij ab an-
sere, atque apud solos Ciliciæ populos puerum cui
nomen esset Xenophon canis amauit, aliumq; adu-
lescentem in Sparta ob speciem graculus amauit.

De pauone.

CAP. VIII.

Pauonem hominis amantiſſimum dicunt, cum
homini occurrit eum declinat reuerentia qua-
dam & pudore ductus. Cum verò iniuria affe-
ctum hominem ab alia fera perspexerit, tum ei
auxiliatur.

De canibus.

CAP. IX.

Nicias quispian ex venatoribus cum de im-
prouiso in carbonariam fornacem lapsus
fuiſſet, canes qui cum eo erant hoc intuentes, non
illinc disceſſerunt, sed primò circum caminum in-
gemiscentes & ululantes commorabantur, tan-
dem prætereuntes leniter & sensim morſu veſtiũ
attrahebant, ad id quod accidiſſet, tanquam auxi-
liatores domino ſuo implorantes homines. Vnus igi-
tur videns hoc idem ſuſpicatus eſt id quod erat, &
ſecutus eſt canes, inuenitq; Niciam in fornace de-
flagratum, ex reliquis coniecit rem ipſam.

De fucò.

CAP. X.

Fucus, qui inter apes naſcitur, de die in mella-
rias cellas abditus manet, nocte verò, cum apes
dormire obſeruauerit, eorum opera inuadit, va-
ſtatque alueos. Hoc ille cum intellexerunt, pluri-
mæ enim apium dormiunt nempe deſeſſe, pauca

vero excubant, cum viderint furem, verberant eum modice & leniter, expelluntque alis, & in exilium projiciunt. Iste verò non ob id corrigitur sua natura piger & vorax, est duobus malis præditus, intra fauos se abdit, ut vero ad pastionē apes profectæ sunt, ille rursus opus inuadens, quod suum est facit, confercit se melle, & depopulatur thesauros dulces apium. Ex è pastione redeuntes, cum ei occurrerint, non amplius leniter eum verberant, neque tanquam essent in exilium eum eiecturæ, sed asperè aculeis inuadentes percutiunt latronem, nec amplius mulctatur increpationibus, sed voracitatis, & gulæ nimie pœnas vita persoluit. Apia-rij hæc dicunt, ac mihi persuadent.

De apibus inertibus.

CAP. XI.

EX apibus quedam sunt inertes, nō tamen moribus fuci sunt, neque enim fauos corrumpūt, neque melli insidiantur, sed ex floribus aluntur, ac cum alijs compascentibus ad pastiones volant, tametsi mellis conficiendi & condendi industria careant, non tamen prorsus otiosæ sunt. Earum enim quedam aquam regi, & apibus vetulis apportant, nam seniores apud regem ad eius stipationem selectæ permanent, aliæ verò hoc munere funguntur, ut mortuas ex alueo efferant. mundos enim & puros fauos eis esse oportet. mortuam apem intra alueum fauorum non esse patiuntur, aliæ vero ex his nocte excubant substructiones nō secus, ac pa-
uam

nam urbem vigilijs asseruantes.

De atate apium.

CAP. XII.

Apium quispian etatem ad hunc modum inter noscere poterit, quæ annū non excesserunt, nitescunt, oleiq; similitudinē & speciem gerunt, vetule verò & aspectu & tactu horriule euadunt, atque ex etate affecta rugis plenæ videntur. ex tamen fingendorum fauorum experientia & industria præcellentiores sunt, ex longitudine nimirum temporis ad mellis scientiam erudita, eadēque tanta diuinatione præstant vt & pluuias & frigora futura præsentiant. Et quando horum alterum, vel vtrunque impendere coniecturis assequuntur, non longissime ab alueo volatu procedunt, sed circum apiaria volantes veluti foribus incubant. Ex his rebus alueorum custodes futura augurati agricolis turbulenta tempestatu acuentu prædicunt. Longè autem magis frigoris, quàm pluuiæ & niuis metuentes sunt. Sape verò vento aduersa volant paruulum lapillum pedibus portantes, quantulus inter volandum commodè gestari possit. Itaque in hunc modum contra ventorum incursiones, & afflatus auræ, ne ex itinere deducantur, cuiusmodi firmamenti ac robur sibi machinantur.

De capitonis amore.

CAP. XIII.

Vim & numen multa genera piscium nouerunt. cupidiinis, ne hos quidem qui in summa maris altitudine degunt, cōtemnētis. Etenim capito

diuinum huius numen colit, atque veneratur, non tamen omnis capito, sed ille, quem à faciei acumine nominant, qui piscium genera & differentias nouerunt. In sinu Achaico, multi quantum audio, capiuntur, quare capiantur, libido in causa est: maximè verò eorum in res Venereas libidinis furorem captura testatur. Cum ex Capitonibus foeminam piscator venatus fuerit, alligaueritque aut longa arudine, aut sparto etiam longos in littore pedetetim ingrediens adnatantē piscē & salientē pertrahit, per eius vestigia quidam subsequens retia fert, obseruans, ubi & quando diligēter occurrēdū sit. Itaq; agitur foemina, mares verò qui hoc viderint, veluti adulescētes libidinosi formosae puellae prætereunti cupiditatis oculos adiicientes in eam feruntur libidinis furore agitati. Ille autem retia deijcit, & in ea quidem saepe piscium Veneris appetitione accedentium magna copia incidit, tum venator oportet curet, vt foemina captiua formosa sit, & bene pinguis, vt plures ad eam accedant pulchritudinis illecebra tanquam esca illectis, sin macilenta sit, & sine corpore, multi ea spreta discedunt, quicunque verò horum est vehementi amore ductus, non discedit, me hercle, non formae, sed coitus desiderio detentus.

De castitate Aethnæi piscis. CAP. XIII.

Sunt igitur, & castitate præstantes pisces Aethnæus, ita appellatus posteaquàm cum pari sua

suo tanquam cum vxore quadam coniunctus eam sortitus sit, aliam non attingit, neque ad fidem tuendam sponsalium tabulis illi opus est, neque male tractationis poenam timet, neque Solonem veretur, ex quo leges nobiles, & vrbes graues profectae sunt, quibus libidinosi homines non audire nihil verentur.

De merula marina.

CAP. XV.

Merula marina domiciliorum & sedeculorum loco in petris & cauernis stabulatur, eorum quisque cum multis complexu venereo iungitur. Et si hoc genus matrimonij contemnendum, multarumque esse studiosum, delicatorum ad res Venereas dicerem esse barbarorum, & tu qui Xenophotiae Cyripediae studuisti, diceres esse vitam Medorum & Persarum. Omnium autem piscium est maxime Zelotypus, cum semper alias, tum maxime, cum eius vxores pariunt. Si audacius compositione nominum dicta sunt, dant nobis horum potestatem naturae facta. Cum enim parturiendi doloribus ea tenentur, domi quiescunt, mas autem nempe maritus, foribus incubans cauet, ne extrinsecus insidiae inferantur metu paruulorum, videtur nondum genitos amare, metuque paterno motus, his timere iam, & totos dies in eorum custodia permanet nihil gustans, cura ipsum alit, sub crepusculum vespertinum intermittit hanc custodiendi necessitatem, cibumque exquirat, quod ipsum as-

sequitur, fœminæ autem intus manentes siue sunt in partus doloribus, siue iam enixæ, cum alijs vescuntur tum copia algarum, quæ in cauernis & circum petras nascuntur.

De merula pisce.

CAP. XVI.

Experiens piscator hamum graui plumbo accommodatum squillæque implicatum & alligatum deijcit & submouet lineam excitans & exacuens piscem ad escam, squilla verò mota speciem quandam sui præbet ingressuræ in cauernas Merule, hoc enim ipsum Merula capitaliter odit, itaque cum id fieri sentit, iracunde inuadit squillam existimans eam hostem esse, non enim illi tum cibus curæ est, cumque squillam dentibus lacerauit discedit, cibo præstabiliorem & antiquiorem vigilandi curam ducens: alioqui cum aliquid ex cibis obuys est comesturus, primò perfringit, deinde iacere sinit: vidensque rem mortuam & non palpitantem ex ea comedit, famina verò quamdiu marem vident propugnantem, demi manent, formamque tuendæ familiæ seruant: ubi verò mas è medio sublatu est, eæ præ mœrore acquiescere non valentes errant, eas enim tristitia foras educit, & producit, tum capiuntur. Quid ad hæc poetæ dicunt Euadnen & Alcestin dudi nobis gloriose lugētes?

De glauco pisce.

CAP. XVII.

Glaucus piscis pater factus, quos sustulit ex coniuge, diligentissime cauet ne insidijs imperantur

petantur, neue perniciēs vlla eis inferatur, & quoad alacriter ac sine periculo natare possint, tam diu ille custodire non intermittit, nunc a tergo cum eis natans, nunc verò non à tergo, sed adnatat, nunc ad vnum eorum latus, nunc ad alterum. Si quis verò ex paruulis timere cœperit, ille timore cognito, ore hianti paruulum excipit, deinde timore præterito, quem deuorauerat reuomit qualem acceperat, ille rursus natat.

De canicula marina.

CAP. XVIII.

Canicula marina simulatque peperit, nulla mora interposita suos paruulos simul secum natantes habet: si quis verò eorum timeat, ingreditur rursus per genitalia in ventrem matris, ubi timor abierit, is prodit tanquam rursus editus.

De delphini amore erga suam procreationem.

CAP. XIX.

Mulierum in filios studium magnam quidem hominum admirationē habet: veruntamen perspicio, filiis qui è vita excesserunt superesse matres, nec ex eorum casu more delphinorum perire, sed tristitia mitigata in doloris obliuionem venire. delphinus autem fœmina omnium maxime animalium eorum, quæ procreauit studio tenetur, ex sese geminos parere solet. Cum autem piscator aut tridente eius procreationem vulnerauit, aut telo cepit, enimvero longi teli ex parte superiori, ad quam funis alligatur perforati, cuspidēs vncinate ac fixæ

xx in delphini corpore eum retinent, is quamdiu in omnes partes resiliendo se versans aliquod robur habet, piscator funem laxat, ne vi abrumptatur, piscémque & ferrum amittat. Cum autem ex vulnere delphinū labori succumbere, atque ex vulnere aliquantum de contentione insultandi remittere piscator animaduertit, sensim ad nauem subducit, prædâque potitur. Iam verò mater nec catuli sui casum perhorrescit, nec metu reprimitur, sed incredibili desiderio filium insequitur, & quòd filium in media cæde versantem sibi deferendum non existimat, nullis terroribus ab insequendo deterretur, atque adeò eam filio venientem subsidio percutere manu facile est, vt collibuerit volenti cedere vnà cum filio capitur, cui sese ex periculis seruare, & discedere integrum erat, ac si adsint ei ambo catuli, intelligâtq; alterū lesū esse, atq; (vt diximus) captiuum abduci, integrū alterū caudæ verberatione persequitur, ac mordicus premēs ablegat, atque sibillum quantum maximum potest, mittit tanquam tesseram, vt fuga salutem adipiscatur, cuius admonitu discedit ille, ipsa verò remanet vt capiatur, atque simul cum altero filio moriatur.

De boue marino.

CAP. XX.

BOs marinus in cœno nascitur. à partu perparuuulus est, ex minimo euadit maximus, ab inferiori alui parte albescit, dorsum, faciem, latera nigra

nigra habet, natura timidus & nullis viribus praeditus est. os illi paruum, dentes abdit, & reconditi, ut ne videri quidem possint, est longissimus & latissimus, multos pisces depascitur, humanis carnibus delectatur, infirmitatis & imbecillitatis suae sibi maxime conscius est, vnicæ magnitudini suae confidit, quare ad conspectum natantis alicuius aut piscantis sese in excelsum efferens contra eum natat & insidiatur, de super grauitè urgēs, premens, instans, terrorem inijciens, & totum corpus suum tanquam funem explicans, supra infelicem piscatorem, prohibet eum emergere, & respirare, itaque spiritus angustijs compressus moritur, bos aggressor quod maximè inquirebat prandium assequitur.

De Cicadis.

CAP. XXI.

CAETERAE aues Indiae os expressum habent, ac ore valent ad cantum, morèque hominum lingua loquuntur. Cicadae non ita, sed ex membranae verberatione loquuntur, rore vescuntur à prima luce, donec impleantur hominum conuentu fora, silent, vigore solis progrediente cantare aggrediuntur, laboriosi quidam ut ita dicam chori moderatores supra caput pastorum, messorum, viatorum cantantes, hoc autem cantandi studium solis maribus à natura tributum est. Cicada foemina muta est, ac amore sponsae verecundae silentium sibi conuenire existimat.

De Ara

Textrinam, & lanificia deam nomine Erganen inuenisse fama hominis celebratum est. Araneus vero ad textrinum opus sua sponte naturaq; natus est, non enim textui artificio studet, neque aliunde filum assumit, sed ex suo ventre stamina deducit, celeritate pedum venabula contextit, atque in retis speciem diffundit, tum filis quæ ad texendum de ventre suo detrahit, ysaem ventrem suum studiosissimè alit: mulieres autem, quæ maxime ad nendi artificio digitorum argutis valent, filumque elaboratissimum conficere præclare sciunt, non cum eo subtilitate operis sunt conferendæ, huius nimirum filum tenuitate pilum vincit.

Rerum cælestium notionem habere, cursum siderum tenere, atque vim intelligere, sapereq; Babylonios, & Chaldeos testantur historici: formicæ verò neque cælum suspiciunt, neque digitis mensis dies numerare sciunt, hoc tamen eis natura donauit admirabile, vt mensis nono quoque die non pedem ex cauerna egredientes admodum quiete tecto se teneant.

Sargis piscibus idonea domicilia saxa & cauerne sunt, quæ non latis luminibus fenestras habent, sed tanquam fenestellas paruulas tanto interuall

intervallo distantes, quo pertinere & permeare solis splendor, earumque distantiam lumen à sole complere possit. Cum enim omni luce sargi delectentur, tum vero solis maximè radios sitienter expetunt, in loco multi eodem habitant, apud paludes, & brevia vitam agunt, viciniam, proximam, continentem se habere gaudent. Capras vehementissimè amant: namque cum caprarum proxime, & secundum littus pascentium, vnius aut alterius umbra in mari apparuerit, protinus gaudio exilientes summo studio adnatant, ac saltu non admodum ad saltandum idonei capras contingere affectant, sensum caprini odoris percipiunt, & si sub fluctibus natant: itaque voluptate gestientes ad eas accedere student. Quod autem tanta amoris insania in capras existunt, ex his idcirco capiuntur, quæ tantopere desiderant. nam piscator caprinam pellem extractam cum cornibus induens insidias parat, sole à tergo relicto, atque farinam caprino iure madefactam in eam maris partem spargit, ac abijcit, ubi habitare solent sargi, quibus tanquam filix quodam odoris suprascripti allectati, accedunt, farina vescuntur: pellis assimulata capre conspectu permulcentur, ex his autem multos piscator hamo robusto capit, cuius linea alba non ex arundine appensa est, sed virga cornea simul ac ad hamum adhæserit, subtrahere expeditissimè cōuenit,

ne alios conturbet, manu etiam capiuntur, si quis spinas, quas ad tuitionem sui excitant à capite in partem inferiorem reuocando, & reflectendo declinet, premendoque ex lapidibus, in quos ad latendum se compellunt, extrahat.

De vipera.

CAP. XXV.

Vipera sua circumplicatus foemina cum ea coit. hæc verò sine molestia iniri se patitur, postquam ad coeundi finem peruenerunt, vxor pro coitus consuetudine mala significatione amoris maritum excipit, nam ei ad collum inherens morsu abscindit caput. Itaque ex viperino coitu hæc perit, illa verò prægnans efficitur, non autem oua parit, sed animantes partus edit, iam iam idoneos natura ad perniciem inferendam. In ipso enim partu matris aluum distrahunt, & lacerant, perque disruptum ventrem crumpunt vlciscentes patrem in hunc modum. Heus mi tragædi! quid ad hæc Oreste Alcmiones?

De hyena serpente.

CAP. XXVI.

Hyenam si videas, nunc quidem marem, nunc quàm mox videbis foeminam. Si vero nunc foeminam, postea marem, vtriusque enim sexus particeps est, eundem marem cui ante nupserat, vxorem ducit. quotannis autem genitalia immutat, Ceneum igitur & Tyresiam nō ostentatione verborum, sed rebus ipsis exprimit, & declarat hoc animal.

De

De cantharorum marinorum salacitate. CAP. XXVII.

Pugnans de foeminis iuxta, ac viri de pulchris mulieribus, hirci contra hircos, tauri contra tauros, de ouibus arietes depugnant cum procis stimulantur in foeminas canthari maritimi, nascuntur locis asperis. Quod vero in amatores suarum coniugum odium acerbum habent, acerrimas pugnas edi videres: nec tamen illis more sargorum piscium de multis certamen instituitur. at non aliter quàm Menelaus cum Paride pro una uxore decertant.

De polypiedacitate. CAP. XXVIII.

Polypus cum alijs cibis pascitur. est enim edacissimus, ad fraudemq; & insidias callidissimus, tum verò suorum membrorum conficientissimus est, quorum argumentum est, si venatio eum deficiat, pilos suos deuorat, ac ventrem morsu vellicat, inopiàmque venationis leuat, deinde renascitur quod deest, hoc tanquam promptum prandium ad famem restringendam comparante natura.

De vespis. CAP. XXIX.

Equi cadauer proiectum vespas gignit, ex huius putrescentis medulla euolant vespæ, nimis rû volucris progenies ex equo animali velocissimo.

De noctua. CAP. XXX.

Mulieribus veneficia & cantiones exercentibus similis est noctua captiosum animal,

*hec enim capta suos imprimis aucupes, sic captio-
nibus suis in se illicit, vt eam velut ludicrum &
delitias circumferant, eamque me hercule tanquam
ornamentum quoddam in humeris circumferant,
noctu vigilat, & voce quasi quibusdam præsti-
gijs ac illecebris aues allicit, easque sibi assidere
facit, interdum verò alia aucupij inductione uti-
tur, auibz illudit, nimirum in aliam atque aliam
speciem vultum conuertens, aues adulescentes in
admirationem raptæ manere apud eam perseuerant
maximo eorum in quæ se format timore percussæ.*

De lupo marino.

CAP. XXXI.

L*Upus à squilla superatur, quaquam voracissi-
mus, itaque palustris, & cœnosi loci incole
insidias moliuntur palustribus & lutarijs, sunt
enim tria genera squillarum, vnum cœno gaudet,
alterum alga oblectatur, tertium saxatile est, cum
autem se ipsas vlisci non queunt, pro vltione ex-
tremum spiritum in victoria effundere non dubi-
tant. equidem earum astutias & fraudes non gra-
uabor narrare, cum se interceptas sentiunt, fasti-
gium quod eminet à capite simile acutissimo rostro
irremis, quòdque in summa parte secturas habet
modo serrule vncinate versantes, generosæ squil-
le saliant, atque summa leuitate, & saltu valen-
tes saltatorium versant orbem. lupo ore hiantes,
atque imminenti, cum sit, pelle tenera, & molli
squillam lassitudine viribus defectam comprehen-
dit*

dit, atque prandium fore arbitratur, squilla primum gutturi laxitate, & spatio saltat, post aculeos in miserū venatorē defigit, huic interiora exulcerantur, tumescentiāq; plurimū sanguinis mittit, deniq; suffocatione lupum interficiens, interficitur.

De hystrice.

CAP. XXXII.

Vnguium robore & dentium ad dissecandum præstantia confidentes, sunt vrsi, lupi, pardi, leones: hystrix hæc non habet, verumtamen à natura armis ad se tuendum destituta non est, contra inuadentes crines tanquam tela iaculatur, sæpèque cū crinibus dorsi horruerit, tam contente iacit crines, vt volent non aliter quàm neruo quodam expulsi.

De inimiciis polypi, murenæ, & locustæ.

CAP. XXXIII.

Malum ingens, & morbus agrestis, & inhumanus inimicitie, atque odium inherēs, penitusq; insitum, quod etiam ratione carentibus natura ingenuit inexpricabile, atq; implacabile, murena cum polypo capitali odio dissidet, polypus cū locusta graues gerit inimicitias, murenæ etiam tērrima hostis est locusta, atque infestissima, murena polypo brachia abscindit dentium firmitate, post autem in ius ventrem subiens, his malis eum quibus verissimile est afficit, hæc enim è genere nantium est, ille vero serpentium more graditur. Si polypus in saxorum colorem se vertat, nihil

ei astutiae hæ fallaces profunt, murena eius vetera toriam planè tenet. Cum verò polypus locustas à se comprehensas occiderit, exprimit carnes, atque earum succum exhaurit, ac nimirum locusta cornibus erectis iracundia furens in eum modum murenâ laceffit, ac si murena mulier irata esset. hæc igitur aduersarij aculeos quibus præmunita est mordicus tenet, illa vero pedes acutos tanquam manus prætendens, vtrinque cuti inherere fortissimè non intermittit. hæc discrutiat, seseque huc & illuc versat, & acutas testas amplectitur, quibus confixa remollescit, & succumbit, denique remissa iacet, locusta ex hoste instituit prandium.

De sphyræna.

CAP. XXXIII.

Piscis sphyræna maris alumnus, si reti circumueniatur natando sapienter perquirat, aut contextus raritatem, aut aliud quippiam, quod rimas agat, si casu quodam elabatur rursus liber natat. si ex his vnus exitus fœlicitatem consecutus sit, reliqui eiusdem generis simul capti ad illius fugæ modum exeunt, tanquam à duce viam quandam eruditi.

De sepia.

CAP. XXXV.

Cum se à peritis piscatoribus captari cognoscit sepia, suum atramentum emittit, quo circumfusa ab oculis piscantium remouetur, eorumque præstringit oculos, cum sit in eorum oculis, piscatores vero nihil tale vident. Et Aenea tenebris

bris circumsepto fefellit Achillem Neptunus, ut ait Homerus.

Defascinationis remedio. CAP. XXXVI.

Fascinantium oculos cauent etiam animalia rationis expertia. Mirabili naturæ beneficio audio fascinationis amuletum palumbos lauri folia tenuia suis nidis imponere ad custodiam suorum pullorum, milui habent rhamnum, circi intybum agrestem, turtures iridis fructum, corui agnum, vupæ adianthum, quem etiam callitrichon quidam vocant, harpa hederam, cancrum, herodius, pardix calami comam, turdus ramum myrti, alauda gramen, aquila lapidem ætiten. existimatur hic lapis bonus mulieribus vterum ferentibus. abortui resistit.

De torpedine & aliis animalib. CA. XXXVII.

VT id, quod à torpedinis piscis tactu obtorpuisset, ei nomen dedit, ita remora quod naues remoratur ex eo nominata est. pariente alcione mare subsistit, pacem & amicitiam inter se habent venti. parit vero media hyeme, & tamen cæli temperatio alcedinibus largitur eo tempore dies esse tranquillos. Si casu equus lupi vestigium conculcat, torpore comprehenditur, si lupi calcaneum in quadrigam proieceris, sistetur ac si congelasset equis calcaneum conculcantibus. Leo in folijs ilicis ut fecit vestigium, torpore tenetur. Si lupus conculcet, vel si modo appropinquet folijs

scyllæ torpore capitur: hæc vulpes in luporum cubilia non sine causa iniiciunt, insidiosæ nimirum, non ignorant, quæ eis infestissima sunt.

De ciconiarum & aliorum animalium vi
contraria. CAP. XXXVIII.

CIconiæ ouis suis perniciem molientes vespertilio-
nes sapientissimè vindicant. Cum
hæ itaque solo suo contactu ova ipsa sterilia effi-
ciant, hoc remedio vtuntur ciconiæ, platani folia in
nidos suos inferunt, ad quæ accedentes vespertilio-
nes torpore comprehensæ perniciem afferre non
queunt. Hirundinibus hoc idem natura largita est,
nam cum blattæ earum ouis perniciosæ sint, matres
apij folia ante pullos projiciunt, ob idque ab illis ad
pullos accessus fieri nequit. In polypos si quis rutam
iniiciat, immobiles manere in sermonem hominum
venit, serpentem si arundine contingas à prima
plaga non se commouet, torporèq; constricta quie-
scit, sin iterum, aut tertio plagam inflixeris, colli-
git, ac confirmat sese. Murena quæ plagam vnâ
accepit, torpescens perstat, sin plures inferas, fundi-
tus ira incenditur. piscatores dicunt polypum in ter-
ram progredi ad oliuæ germen in littore positum.

De elephanti adipe. CAP. XXXIX.

Contra omnium ferarum venena remedium
est elephanti adeps, quo si quis inungatur,
& nudus contra efferatissimas bestias procedat,
illeesus discedit. Arietis autem cornua, & suis
grun

grunni tum horrescit. Sic Romanos Pyrrhi Epi-
rotarum regis elephantos in fugam vertisse ho-
mines dicunt, victoriámque amplam ex eo bello
retulisse mulieris forma hoc animal capitur, atque
hebesens ad eius pulchritudinem remittit furo-
rem animi sui, rivalem vero fuisse in Aegypto
elephantem ferunt Aristophanis Bysantini de
quadam muliere coronas texente. Omnia bene o-
lentia amat, vnguentorum & florum odore per-
mulcetur.

De canibus.

CAP. XL.

Quisquis fur aut latro vult canes ferocissi-
mos silere aut fugare, ex pyra hominis tor-
re sumpto contra eos procedens eos in metum con-
ijcit. Audiui etiam illud, quòd qui ex ovis lacera-
ta à lupo lana vestem confecerit, vestis ei qui fe-
ret molestiam afferet, & dolorem. Si quis sedi-
tionem, & litem velit in conuiuium moliri, lapidem
à cane morsum vino inijciens conuiuas molestia
afficit & insania. Scarabeis malè olentibus si
quis spargat vnguentum non ferentes suauolen-
tiam moriuntur: ita ferunt coriorum tinctorum in-
nutritos malo cælo detestari vnguentum. Di-
cunt Aegyptij, serpentes omnes ibicium pennas
metuere.

De turturibus.

CAP. XLI.

Ad hanc rationē aucupantur turtures, qui ab-
solute perfectæq; earum aucupium tenent:

nec longissimè ab experimento aberrant, vt saltent, valdeque suauiter, præclareq; canant, quorum auditu hæ delectantur, saltationisque conspectu permulcentur, acceduntque propius aucupes sensim & pedetentim eò secedunt, vbi retiu explicatorum posite sunt insidiæ, in quas incidentes capiuntur, capte primum saltatione, & cantiunculis.

De orcyno.

CAP. XLII.

ORcynus cetaceus piscis rerum suarum prouidens est, non tamen artificio hoc prouidentie munere amplissimo, sed natura ornatus est, hamum quo tamen transfixus est, in maris altitudinem sua impulsione deprimens ad solum allidit, cumque oris pulsatione expellere cupit, quod si id minus fieri queat, ab hamo acceptum vulnus luculentius infert, dilatat atque exsiliendo id quod sibi molestum exhibet expuit, abiicitque, sæpe id non affecutus inuitus ad piscatoris prædam subtrahitur.

De melanuro.

CAP. XLIII.

Timidissimi piscium melanuri, suæ timiditatis testes habent piscatores. neque enim capiuntur nassa, neque ad eam accedunt, si quando eis saginam circumdederis imprudentes comprehenduntur, cum autem placidum & quietum est mare, y ad imam maris sedem in petris aut algis quiescunt, tegumentoque proteguntur, quocunque corpus occultari potest. Cum in alto aquersa tempesta est, piscesque alios vident, in altitudinem ex fluctuum impetu

impetu descendere, hi tum fiducia implentur, simul
& ad littus appropinquāt atque spumam super se
fluctuantem, seipsosque cooperientem satis esse
ad se tuendum arbitrantur. Vix dici potest quā
pernoscunt eo die noctēve cum feritas maris &
immanitas efferuescit, fluctūsque formidabiles in
sublime concitantur, tum à piscatoribus non adirē
mare, ac cum seu e maris tempestates sunt, ex his
viuunt cibus, quos è saxis partim eruunt, partim
è terra euellunt, nec tamen nisi sordidis pascun-
tur, & abiectis, quibus non facilè alius piscis, nisi
fame oppressus, vesceretur. Cū maris tranquil-
litas viget, in solo sabulo pabulum inquirunt,
hincque pascuntur, quemadmodum verò capian-
tur alius dicet.

De aquila.

CAP. XLIIII.

Aquila ex aibus maximè acres, & acu-
tos oculos habet, in quam Homerus hoc
consentit, & testimonio est in morte Patrocli
similem huic aui inducens Menelaum, cum re-
quireret Antilochum, quem ad Achillem mit-
teret nuntium, tristem quidem, sed tamen ne-
cessarium de morte eius amici, quem misit qui-
dem. Veruntamen non accepit, etsi id summe de-
siderabat. Aquila non solum sibi, sed hominum
oculis utilis habetur, in melle Attico eius felle
sumpto, si cui hebescunt oculi, inungantur, pla-
nè videbit, habebitque oculos acutissimos.

Lusciniâ sic splendidissimè canora est, ut et vox sit acuta, concisa, locaque deserta cantu & summa vocalitate sua percrepare faciat, huius carnes ad somni fugam utiles existimantur, mali certe conuiui, qui tali cibo vescuntur, & planè indocti, malum ex cibo proficiscitur, donum scilicet fuga somni regis deorum & hominum ut ait Homerus.

Gruum clangores pluuias accersere fama est, eius verò cerebrum quippiam amatorium habet, utile ad conciliandam mulierum gratiam, si modò bene animaduenterunt, qui hæc primi obseruarunt.

Vulturum odoribus alarum incensis, & suffimentis quantum audio facillimè serpentes ex latibulis proferuntur.

Incuruato rostro, & adunco est picus martius, quo quercus percutit, unde à Græcis dryocolaptes appellatur, hoc est quercus percussor: in ea locum excauat in quem tanquam niaum pullos suos imponit, ad nidi instructionem, non ferulis inter se connexis eget, neque adificatiunculis: Si quis lapide immisso ei foramen obstruxerit, ille ex his coniectura affectus insidias sibi oppositas

tas esse, herbam lapidi contrariam affert, eamque contra lapidem ponit, lapis velut offensus, & non facile ferens vim herbæ exilit, atque rursus foramen pico aperitur.

De denticibus piscibus.

CAP. XLIX.

DEntices congregatiles sunt, nec sibi esse à gregalibus suis solitudinem, & segregationem ferunt, sed cum aequalibus congregari gaudent, ac nimirum per adolescentes separam à reliquis natant, ij verò, qui sunt confirmatiori ætate, etiam inter se vitæ communitate illo proverbio coniunguntur, Aequalis æqualem delectat. Ac illi quidem præsentibus, tanquam ijs quibus cum societas, aut amicitie coniunctio, delectantur ex eadem consuetudine, vsûque frequenti. Aduersus piscatores sic machinantur, ut cum piscator in eos cibum demiserit, congregati & in orbem consistentes inter se conspiciant, & quasi signo dato inter se admoneant, ne prope ad cibum accedant, neve demissum cibum attingant, atque in hunc ordinem instructi permanent, sin autem soliuagus ex alio grege accesserit, hamumque deuorauerit, ac suæ solitudinis præmio accepto substractus fuerit, illi iam confidunt se non captum iri, quod non sint capti, sicque ex fiducia se tuendi negligentiores facti capiuntur.

De

Per æstatem coruus exarescit siti confectus, eum clamore vltionem testari fama est, cuius causam afferunt, quòd cum ad aquationem eum famulum suum Apollo misisset, ille magna segete inuenta adhuc viridi inuestigare volens, granum frumenti expectans vt maturuisset, mandatum domini neglexit, quamobrè siccissimo anni tēpore siti affectus sue moræ dat pœnas. hoc fabule simile videtur. Aliud tamen dicetur de coruo ob Apollinis reuerentiam. Hunc sacrum, & Apollinis pedisequum esse dicunt, idcirco diuinationibus prædicitum fatentur, eiúsque clamori dant operam, qui anium sedes, & clangores, & volatus ipsarum à dextra, ac sinistra cognoscunt. Corui oua audio nigros efficere pilos. qui capillitiū suum adulterat, oportet, oleum in ore compressum habeat, nam nisi id fiat, simul cum pilis ei dentes nigri reddentur, vixq; elui possunt.

Merops avis contrà volat, atque cater. æalie enim omnes quasi sursum ad oculos versus, illa verò retro ad caudam versus volat, & profecto naturam volatus admiratione, & insolētia pleni quē facit hoc animal, summopere miror.

Cum lididinis impetus plena est murena, exit in terram sponsi iniquissimi desiderio permota

mota latibulum viperae intrat, ibique ambo inter se colligantur, atque coitu implicantur. Vulgò hominum opinio ait, viperam stimulis libidinis concitatam, ad mare accedere, & ut adolescens in amoribus dissolutus cum lyra fores pulsat amatae, sic vipera sibilo edito amatam euocat, ea è mari exit, natra diuersorum locorum incolas in cupiditatem vnā, & cubile idem cogente.

De serpente.

CAP. LIII.

Hominis mortui spinæ medullam putrescentem in serpentem conuerti aiunt, exoriri que feram, & serpere animantem immanissimum ex mansuetissimo, atque bonorum honestorumq; hominum reliquias requiescentes quietem pro præmio habere, ut eorum animas bona, quæ toties attestata sunt à sapientibus, malorum verò hominum spinas post è vita excessum talia monstra parere. at id aut est totum fabulosum, aut si adhibenda ei fides sit, præmium meo iudicio dignum suis moribus retulerit malus, qui serpentis pater efficitur mortuus.

De hirundine.

CAP. LIIII.

Hirundo significatione sua pulcherrimi temporis ostendit aduentum. ea hominis studiosa est, cuius contubernalem se esse gaudet, cum ei rursus bonum videtur, discedit. homines Homerì lege hospitalitatis eam tecto recipiunt, qui præcipit hospitem præsentem esse diligendum, discede-

re vero

re vero volentem dimittendum.

De capris.

CAP. LV.

Capra anhelandi aliud quiddam plusculum habet à cæteris animalibus: pecuarij sermones & pastoritij eam ex auribus & naribus respirare testantur, sensuque audiendi esse acerrimo ex omnibus vngula bipartita præditis animalibus. Causam quare id fiat ignoro: verum si capra etiam est Promethei opus, cur ita fecerit disquirere volenti relinquo.

Decaniculis marinis.

CAP. LVI.

Canicularum marinarum tria genera, quorum maximi sunt cetacea magnitudine, reliqua duo genera procedunt ad cubiti magnitudinem, quorum alterum galeon, alterum centriten solent nominare, & horum maculosi galei appellare possent, centritas nominans reliquos non erraret, varij quidem & pellem teneriorem habent, & latiores sunt, alij vero parui & pellem duram habent, & caput tendens in acutum, & colorem in album vergentem. Aculei ipsis innati sunt, alter in capitis vertice, alter in cauda, duri quidem aculei, & venenum quoddam iaculantur, horum paruorum canum utrunque genus capitur in cænosis locis hac esca piscem album dissectum piscator deijcit, ac cum

vnus

unus captus est hamo, omnes hoc aspicientes accurrunt ad captiuum, & sequuntur usque ad nauem æmulatione quadam, existimantes captum escam sibi prædatum fuisse, ut eorum nonnulli in nauem aliquando insiliant, & volentes capiantur.

De morfu aspidis.

CAP. LVII.

Viperæ & aliarum serpentum morsus non carent remedio, ex hisque fieri potiones, atque vnguenta percipio, incantationesque quorundam illitum venenum mitigauerunt, solum aspidis morsum non curari posse, esseque omni medicina robustiorem. Dignum hoc animal odio ob redundantiam mali, at fera scelestior, & quæ minus vitari possit foemina venefica, qualem fuisse Medeam, & Circen audimus. Nam aspidum venena & morsus opera sunt: illarum autem venena vel solo tactu necare feruntur.

De pastinaca marina.

CAP. LVIII.

Marina pastinacæ aculeus ab omni medicina inuictus existit, etenim ut primum pupugit, statim interficit, quæ quidem ipsius arma vel rei maritimæ peritissimi perhorrent, neque enim alius quispiam neque vulneratrix ipsa medicinam vulneri facere potest, soli enim hastæ Achillis hoc datum fuit.

De cerast

De cerastis serpentibus. CAP. LIX.

Cerastes serpens ferum animal colore album, gemina supra frontem gerit cornua, cochleæ cornibus similia, non similiter tamen atque illius tenera, longè alia ratione in cæteros Libycos homines, ac erga nuncupatos Psyllos cerastæ afficiuntur: illis enim infesti sunt, cum his fœdere deuinciuntur, pacemque seruant. Enimvero Psyllorum gens ab eis si mordetur, non modo non sentit morsum, sed eos etiam qui in id mali inciderint facillimè sanat, si priusquam totum veneno corpus imbutum sit, ex ipsis quispiam vel accersitus, vel sua sponte veniens os aqua colluerit, illiusq; manus qui morsus sit abluerit, ex veneno statim tum conualescit, tum ab omni malo liberatur. Libyci autem homines aiunt, virum cui sua vxor venerit in suspicionem adulterij, quique ex ea susceptos liberos adulterino sanguine natos suspicetur, experimenti causa in dolium cerastarum plenum infantem puerum conijcere, sicque obijciendo tanquam artificem aurum igni, ingenuitatem pueruli experiri cerastas protinus insultare, acerbosque fieri innatum malum puero minitantes, eos vt puer attigit, remollescere, vnde Libycus ille se legitimum patrem agnoscit. Cum serpentium, tum phalangiorum hostes cerastæ habentur, hæc vero si Afri comminiscuntur homines, non me, sed semeripfos fallunt.

De

De apum insidiatoribus.

CAP. LX.

Hostilem in modum apibus insidias moliuntur pari auicule, vespæ, hirundines, serpentes, aranei, ynges, à quibus omnibus apes de vita sua incredibiliter timent, apiarij pulicariæ suffimento aut viridi papanuere locum ante alueos sternendo, cum eiusmodi animalia ab eis depellunt, tum vespas hoc modo comprehendunt, ante earum nidos nassam in quam prius paruulam mæniam, aut membradem simul cum hiope aut chalcide imponi conuenit appendunt, eæ vero sua natura edaci esca allectæ, frequentes in nassam incidunt, quibus nassa comprehensis non amplius retro regredi licet, simul & eas aqua conspersas facile necant, aut igni cremant, lacertæ item insidias in apes faciunt, ac terreni crocodili pestem perniciemque illis instruunt, farina ad veratrum admixta, aut tithymali, aut malæ succo suffusa ante alueos dispersa gustantibus illis omnibus modo commemoratis pernitiem affert, aranei ante alueos ad lumen accensæ lucernæ, cui vas aqua plenum subiectum sit volitantes in oleum decidunt, ac si pereunt, alia ratione non facile tolli queunt. Soboles ranarum lutariarum si quis in earum lacum verbasci, nucisve folia iniiciat, necatur. Pari aues gustatu farinæ vino dilutæ capite grauati cadunt, & iacentes palpitant, & ridicule capiuntur euolare non valentes. Hirundo musicæ reuerentia permotis non ab apiarijs

occiditur, alioqui ad necandum facilis. Satis enim est eas prohibere prope alueos nidificare. tetro odore offenduntur apes, vnguentóque odorato, ut puelle urbanae, & modeste tetrum odorem contemnunt, & vnguenti suauitatem spernunt.

De ratione ædificandi apium. CAP. LXI.

Seniores Cyrum de regia quam in vrbe Persepoli ipse ædificasset, magnam gloriam adeptum fuisse fama celebratum est, Darius lautæ ædificationis substructione quam fufius omnium sermone decantatam struxerat efferebatur, Cyrus minor ex hortis quos purpure nitore, & gemmarum fulgore ornatus in Lydia sua manu conseruisset, gloria magna cum apud omnes Græcos, tum apud Lysandrum Lacedæmonium, cum is in Lydiam ad eum venisset, fuit. Sed hæc plusquam satis historici prædicant. Apium nõ item domos solertiori ratione ædificatas scripserunt, cum illi tamen in regijs ædificandis permultos vexarint, apibus verò ut nihil minus molestum, sic solertius nihil esse potest. Primum regum cellas eminentiore loco magna laxitate amplas ædificant, easque sepimento tanquam muro quodam ad maiestatem regiam tuendam circumsuallant, ac ut ætate & conditione triplices sunt, sic tripartito suas cellas diuidunt, quedam enim summa senectute affectæ, regie aule manent vicinæ proximæ tanquam custodes & satellites: post quas habitant natu minimæ, & quæ annum non excesserunt

*serunt, adolescentiores vero & ætate confirmatio-
ri extimæ manent, ut illæ exacta ætate satellites
lictoresque regum sint, ex autem quæ ætatis firmitate
robustiores existunt, tanquã murus quispiam
illarũ natu minimas sepiant. Opinio vna est, apium
reges non aculeatos esse, est rursus altera eas robore
aculeorum peracutorum armatas esse, nunquam
tamen eis neque contra hominem, neq; contra apes
vti, quoniam non fas sit tãtæ nationis imperatorem
malum admittere. reliquas autem apes harum re-
rum prudentissimi testantur in conspectu suorum
imperatorum aculeos summittere quasi fasceis,
veluti imperio potestatéq; his cedentes. Iam verò
hoc vtrunque in illis regibus quispiam ad-
mirari possit siue aculeo careant ad
inferendam iniuriam, siue quia
habentes ab iniuria acn-
leos abstinere
queant.*

AELIANI LIBER
secundus historiae ani-
malium.

De gruibus.

CAP. I.

CUM Thraciam grues relinquant, defugiendo iniurias frigoris frequētes congregantur in Ebrum fluvium, lapidēque pro se quæque deuorat, ut & vnde prandere possit habeat, & aduersus incursiones ventorum firmamentum assequatur, in Nilum hyberni illic victus desiderio incensæ, cum proximum est è Thracia ut se migrare ingrediantur vltrâque progrediantur, grus quæ est extremo tempore ætatis affecta ter circum vniuersum gregem volans decidit, supremūque vitæ diem conficit, quàm primū sepultura reliquæ afficiunt: re-cta deinde iter in Aegyptum faciunt, neque immensa pelagi spatia alarum robore transmittentes vsquā interquiescunt, Aegyptios sementē faciētes offendūt & mensæ ut ita dicam, in armis ciborum redundantia extructæ interueniunt, ac tametsi minus inuitatæ hospitalis tamē mensæ iure fruuntur.

De pyr

De pyrigonis.

CAP. II.

Terra mariq; nasci animalia nihil mirū: nam materia, nutrimentū & natura horum causa architectrix est, ex igni vero generatas bestias volucres existere nuncupatas pyrigonos, & in eo ipso igni viuere, & ali, hucq; & illuc volare, hoc admirabilitatem facit, illud item admirationem excitat, cū extra ignem nutrimum egrediuntur, statim exeunt è vita: quæ autē causa sit ex igni vt nascantur, contrāque aëre temperato elemento extingantur, alijs dicendum relinquo.

De coitu & visus recuperatione hirundinum.

CAP. III.

ADuersæ hirundines coeunt contrā atq; ceteræ aues, cur id faciant causa retrusa est, atq; abdita, aliquorum tamen sermone in vulgus peruagatum est eas sic coire, quòd Tereum regem horreant, nequando latenter irrepens nouā tragœdiam efficiat. hirundinibus à natura donum meo iudicio summum tributum est, si acu earum oculi puncte excæcentur visum recipiunt. quid igitur Tiresiam amplius admiramur, tametsi hîc & apud inferos Homeri testimonio sapientissimum.

De animalibus vnū diem viuentibus. CA. IIII.

AAnimalia ephemera idcirco sunt appellata, quòd id ætatis viuunt, vt vno die cursum vitæ conficiant, ex fece vini acescente originem trahunt, aperto dolio vt in lucem suscepta sunt, vita

exceedunt, ea felicitate prædita ut ingredi quidem in vitam natura illis det, malis vero quibus vita referta est celerrimè liberet, ne nimirum quam partem suarum calamitatum sentiant.

De aspidè & basilisco.

CAP. V.

EX aspidis quidem vulnere longo tempore quispiam sanus fieri possit vel exectionem membri vel exustionem ignis fortiter patiendi, vel accommodatis medicamentis malum sistendo, ne serpat longius. Basiliscus verò etsi magnitudinis sit dodrantalis, tamen serpentium vel maximus non longo intervallo sed statim basiliscum intuens exsiccatur basilisci spiratione, ac si baculum quem quispiam teneat, ille momorderit, baculi dominus necatur.

De amore & musicæ studio delphinorum.

CAPUT VI.

Quanto delphinis in studio musica sit ex Arione Methymneo Aegyptij & Lesbij testantur, quantoque idem ipsi amatorio affectu flagrent Theitæ delphini de amore erga eleganti forma puerum prædicant, Leonyda autem Byzantius in vrbe Pleroselino nuncupata se cum Eolidâ nauigando præterueheretur delphinum in illius portu vrbis habitantem ciuibûsque huius tanquam hospitibus suis utentem vidisse confirmat, idemque affert hunc delphinum de manu aniculæ cuiuspiam eiusd

eiusdem mariti educari solitum fuisse, plenóque inuitamētis cibos illi ab eisdem suppeditatos fuisse, neque tamen puer cum eis esset infans pariter alendus, illum alere destitisse, sed ambós educasse, ex quo conuictu delphinus puérque mutuum inter se amorem conciliarunt, & quod prædicandum virtutisque plenum videtur, inter eos mutuus amor charus, in precióque erat. Delphinus urbem quam dixi veluti patriam suam flagranti studio amplexabatur, portúmque tanquam domum suam amantèr incolebat, & suis nutritijs gratiam educationis sic persolvebat, ut cum ætate grandis factus esset, deque manu educantium cibum capere non haberet necesse, extra portum in altum progressus ex prædis quas caperet, partim sibi ad prandium haberet, partim suis educatoribus afferret, unde fiebat, ut hi vehementer letarentur, ab eoque illud vectigal acerrime sibi & puero expectarent, nomen similiter delphino ut puero imposuerant. Puer ex illa viuendi cum delphino consuetudine hanc collegerat fiduciam, ut è crepidine locisque è mari eminentibus illum auderet appellare, facilèq; ad se leui appellatione euocaret, ac siue ille remigationem quandam contenderet, siue cum alijs gregatim errantibus lusione aliqua delectaretur, totum gregem præ studio festinandi venire ad puerum desaltaret, siue multa fame pressus

venaretur, illum tamen puer tanta celeritate reuocabat, ut vehementi impetu more nauis plenissimis velis impulse ferretur, atque ad puerulum appropinquans ad illum luderet, & adsiliret, nunc circum illum adnans, nunc illum ipsum velut pro-uocans, ut ad certamen secum amasium suum alliceret, hæc cum delphino qui vetulis & puero vectigalis esset prædicata, tum alia pleraque quæ vrbs illa habebat spectaculum prætereuntibus dare solent.

De sibilo basilisci.

CAP. VII.

IN Africa mulos, vel caesos, vel siti animo deficientes Archelaus ait, plerosque mortuos humi iacere proiectos, sæpèque magnam serpentium vim influere ad eorum cadauera depascenda, easque basilisci exaudito sibilo se statim in cauernas, infræue harenas abdere, illum verò eò profectum in tranquilla permultæ pacis libertate prandere, postea verò quàm pransus sit, sibilo repetito latitantibus serpentibus significare se iam pransum ex cadaueribus abire.

De piscatorum Euboicorum communione prædæ cum delphinis.

CAP. VIII.

EVboicorum hominum sermone huc narratio quedam perlata est, illorum piscatores pariter æquabiliterq; cum delphinis pisceis quos cœperunt communicare. Audio ad eiusmodi piscatum tempestatum quietem opus esse: id quod si
accid

acciderit, tum de prora laternas quasdam piscatores suspendunt, quæ etsi intra se ignem habent, sic tamen lucem transmittunt, ut ignis quidem obtegatur, lumen verò tranfluat, piscibus splendor timorem facit, & molestiam affert, quare insidiarum ignoratione obstupescences, quid sibi velit quod vident appropinquare aggrediuntur, causam tanti sui timoris cognoscere studentes, cuius rei consideratione perterriti aut ad saxum quoddam stant frequentes cum tremore & metu, aut ad littus impulsæ exsiliunt, sic obstupescunt ut de cælo tacti esse videantur, facileque iam sit tridente percutere. Delphini cum ignem à piscatoribus incendi animaduertunt, seipsos statim ad subsidium ijs ferendum comparant, & illi quidem sensim, & pedetentim remigant, delphini verò formidine exterrentes, impellunt pisces, eorumque effugia reprimunt ne elabi queant, quare pisces ex delphinorum natatu & piscatorum remigatione, undique in angustias compulsi, & quodam modo circumfessi, quod sentiunt sibi ex tantis angustijs nullum patere exitum, idcirco stant, & manent, unde efficitur ut eorum permagnus numerus capiatur, ac tum delphini velut repetentes communis laboris remunerationem sibi debitam ex illa piscatione eò procedunt, quibus præde auxiliatoribus si cum fide & grato animo piscatores partis æquabilitatem distribuunt, persua-

sum his habetur qui in re maritima versantur: rursus ad piscandum etiam si minùs inuitentur adiutores fore, sin autem piscatores prædam cum his communicare omiserint, hostes experientur, quos antè amicos habuerant.

De ceruorum cum serpentibus dissidio.

CAPVT

IX.

M*Irifico quodam munere nature ceruus serpentem funditus vincit, neque enim ipsunz tametsi hostis in latebram abditus effugere potest, etenim ille naribus suis in serpentis caueram incumbens vehementissimè inspirat & spiritu suo quasi amatoris quodam alliciens extrahit, inuitumque profert, ac nimirum procumbentem illum mandere ingreditur, quod hyeme facere maximè solet. Si quis autem cerui cornua in pulueres excidat, posteaque excisos in ignem pulueres conijciat, fumus inde nascens undique serpentes, ne illius quidem nidorem sustinentes, fugat.*

Quemadmodum asini equas incant.

CAPVT

X.

I*Nter cæteras animantes equus magno elatòque animo est. enimvero magnitudo & celeritas ipsa ceruicisque eminentia, tiliarum facilis contractio, facilisque porrectio, vngularum crepitus*

pitus inducunt, cum ut audacius is exultet, & gestiat, insolentiùsque efferatur, tum maximè comata equa mollitie & insolentia diffluens, superbiat, eamque ob rem ab asinis se iniri indignissime ferat, ut maximo vicissim gaudio compleatur, cum equo quasi matrimonio sociata sit, ob idque ipsum se plurimi esse arbitretur, cuius modi affectus gnari, qui sibi mulos gigni volunt, equæ iubam temere & sine artificio tondent posteaque asinos admittunt, ea vero, tum mariti ignobilitatem cuius prius pudebat, & contra quem ante resistebat, facillime patitur, atque eius rei Sophocles meminisse videtur.

De elephantorum obedientia, docilitate mûsicæ studio.

CAP. XI.

Sequitur ut de natura elephantorum deinceps dicam, de arte numerorum & obtemperacione, eorùmque acutissimis sensibus, ac facilitate ad eas disciplinas assequendas, quæ ad discendum difficiles sunt, vel homini ipsi, nedum tam immani feræ, & quæ aliàs intractata tantopere animo agrestî esset, duròque aduersus omnem pertractationem. Enimvero ad numerum saltare tibie auditione demulceri, sonorum differentiam intelligere, cursum tardare ad soni tarditatem, seque remittere ad remissionem tibie, rursus cum acutè sonans impellit, festin

festinare discere, assequi perfecte elephantus solitus est, neque vero natura modo illum summa ex omnibus animalibus magnitudine ornavit, sed & disciplina mansuetum & tractabilem edidit, iam autem si vel Indię, vel Arabię vel Africę elephantorum obediendi facilitatem, & docilitatem scripturus essem, cupiam fortassis fabulosa quędam nimium licenter confinxisse, atque ad eiusmodi animalium famam augendam contra naturam mentitus fuisse videri possem, quod ab studioso philosophię, & veritatis amatore candido alienissimum videri debet, ex his quę ipse vidi, & quę Romę gesta alij antę scripserunt, pauca quędam perstringere, atque quid sit horum animalium maximę proprium constitui attingere. Elephantis ad morum mansuetudinem, & facilitatem erudito nihil mitius, nihil ad id quod volumus obtemperantius est, cum Tiberij Cęsaris nepos Germanicus gladiatorum spectaculum edidit plures grandes utriusque sexus elephantis Romę erant, ę quibus alij plerique generati extiterunt, quorum artus interea dum committebantur, & confirmabantur, & membra infirma recens conglutinabantur, peritus vir ad pertractandos eorum sensus, animosque, nunc eos disciplina mansuetiori, nunc terroris & mirificę verberationis plena excipiens erudiebat, primum eos maxima lenitudine & mollitudine,

cibos

cibos nimirum illecebris & varietate suauium
inuitamentorum refertos indulgens ad disciplinam
informabat, ut si quid esset agreste expelleret, ex
feritate ad mansuetudinem, & quasi ad humani-
tatem quandam transformaret, sicque eos mode-
rabatur, ut feritate expulsa, disciplinis & mu-
sicæ studio operam darent, tympanorum sono ni-
hil exterrerentur, fistula demulcerentur, pedum
ingredientium strepitum, cantumque miscella-
neum ferrent, eos præterea exercebat ad non for-
midandam hominum multitudinem, illa vero vi-
rilis disciplina non ad grauem plagarum ictum ex-
candescere coactos membrum aliquod ad saltan-
dum flectere non rabiose, cum essent maximo ro-
bore præditi incitari. Iam vero hanc à natura in-
genuitatis præstantiam assequuti erant, ut apte
compositi essent, & liberaliter dociles ad huma-
niores disciplinas, cum orchestodidas calus elephan-
torum spectaculum edidit, in tempore suo speci-
men dederunt se rectè institutos esse, illumque in
seipsis erudiendis non operam perdidisse: nam duo-
decim numero theatrum ingressi composito gradu
incedebant, ac toto corpore disfluebant lauto orna-
tu, hominum nimirum stolis saltatorijs induti, so-
læque magistri significatione vocis ordinatim stru-
cti gradiebantur, ac vero rursus si ita illis hoc im-
peraretur in orbem saltabant, eundemque orbem
ad imperantis vocem repetebant, atque nunc flores
pauim

pauimentum ornabant, spargentes, nunc modeste
 pedibus terram pulsantes, musica moderatam sal-
 tationem quandam vnà obibant. Damonem igitur
 & Epentharum ac alios plerosque pulcherrime
 musicam eruditos, & inter paucos musicæ peri-
 tos existimatos fuisse, mirificum quidem at non
 certe incredibile, neque à ratione alienum fuit, cum
 homines essent rationis participes valuisse vi in-
 telligendi, ac ratiocinandi: at vero animal rationis
 expers numerum, & cantum percipere, formam
 & ornatum tenere non à saltandi moderata ele-
 gantia aberrare, quæ didicerit repetere posse, hoc
 naturæ donum est, simulque vis quædam admo-
 dum singularis, illa vero vel ad ridiculè insanien-
 dum spectatorem inducere possint in theatri hare-
 na humiles lectos spectare vario stragulo textili
 & magnificis operibus picto ornatos ditissimæ do-
 mus, monumenta lauta, item pocula & argenteas
 crateras, aurésque permulta aqua repletas, men-
 sasque magnificas tanto pane & carnibus extru-
 ctas, ut vel edacissimorum animalium ventrem
 implere potuissent, omnibus ita recte apparatis con-
 uiuæ intromissi sunt elefanti mares sex virili veste
 induti, totidemque fœminæ stola muliebri ornatæ
 decore epulis accubuerunt, ac in mensam promu-
 scides tanquam manus porrexerunt, summæque
 cum modestia epulati sunt, neque ex ipsis quispiam
 visus est vorax, neque maioris partis rapax, cum
 esset

esset bibendum unicuique cratera exhibebatur, & hi quidem promuscidibus potionem haurientes moderate bibebant, deinde circumstantes leuiter & festiuè sine contumelia aspergebant. Non pauca eiusmodi de ingenio & natura propria horum animalium admirabilia, alij scripserunt, ego recte & ordine in tabula quadam latinis literas vidi elefantos scribere, veruntamen docentis manus subiiebatur, ad literarum figuram & lineamentum instituens animal, cumq; elefantus scriberet, eius oculos immotos & deiectos esse perspexi, vt grammaticum quendam dixisses.

De leporum vi & natura. CAP. XII.

QUædam propria lepori à natura ingenta sunt, palpebris patentibus somnum capit. eius annos indicant foramina quædam. nam quot sunt illi corporis cauernæ totidem annos ætatis agit, vno & eodem tempore quædam in vtero inchoata & imperfecta fert, quædam parturit, quædam modo peperit.

De duce cetacei generis. CAP. XIII.

OMne fere cetarium genus duce ad sibi moderandum eget, illiusque oculis ducibus ad videndum utitur, is autem dux est quemadmodum harum rerum periti testantur, longus piscis colore albo, capite prælongo, angusta cauda, hunc ne ducem unicuique cetaceo natura dederit, an amicitia quadam adductus ipsa cete vltro antegrediatur, haud

haud scio plane, sed id tamen factum naturæ impulsu arbitrarer, nam hic separatim nunquam ab illo nauigat, sed ante huius caput antecedens ipsius dux, ac quasi temo existit. etenim cuncta illi & prouidet, & presentit, caudâque extrema præmonstrat, singula tum horribilia formidolosâque inhibet, tum cibaria conciliat, insidiâsque à piscatoribus positas signo quodam ostendit, atque quem locum propter magnitudinem illum adire non oporteat præsignificat, nequando nimirum irretitum funditus pereat, quod mirum videri debet, minimam bestiam maximo animali vitæ causam afferre. Cum ad pinguitudinē cete peruenit, amplius nec videre, nec audire potest, carniū enim moles & videndi & audiendi viam intercludit, & tanquam illius luminibus obstruit, quare ceti oculus ineptus efficitur ad videndum. quod si is pisciculus quo ad necessaria utitur perit, illi quoque pereundum est.

De chameleonte.

CAP. XIII.

CHameleon animal, non vno atque eodem colore spectatur, sed & sese furtim subducit, & videntium oculos velut perstringit, nam nigro colore si eum offendis, mutat se ipse, & aliud coloris genus instituit, ac se citò in viriditatem inuertit, & quasi mutatione vestium facta, aliū rursus visus album colorem tanquam aliam personam vestiemve veluti histrio induit naturam e mentitam,

et si

et si non veneficijs veluti Medea quædam, aut Circe illitus est, tamen præstigijs potens videntium oculis illudere solet.

De pompylis piscibus.

CAP. XV.

Pompylus piscis pelagius in ima sede maris versari solitus, vel omnium piscium quos auditione accepimus, maximopere cognoscendus est, is aut terram male odit, aut hæc ipsa illius odiõ teneatur, sic circum naues altum secantes tanquam amicas concurrant pompyli, easque stipat saltantes, & nautæ quidem quantum absint à terra ignorare solent, at ij ex pompyli tanquam canes magna sagacitate propinquam prædam præsentientes, sic terram non longe abesse antè multo sentiunt, idcirco non tanto amplius studio nauium tenentur longius eas vt persequi comitando velint, sed quasi signo ad abeundum sublato frequentes in altum redeunt, vnde nautæ continentẽ, tametsi fascibus non eam affecutis, sed à pompylis eruditi propinquam esse sentiunt.

De tharando.

CAP. XVI.

Rvborem, pallorem, liuorem, homini & bestijs cutem mollem habentibus & minime villosis accedere nihil mirum, Tharando verò animali, cui est tergus impenetrabile & villus vrsorum magnitudine admirabile videri debet, seipsum enim cum villis suis hic vertit, millèque colorum species cum summo videntium stupore reddit, Scythicum animal est, dorso & magnitudine tau-

ro simile, eius corium ne spiculo quidem penetrari potest.

De remora.

CAP. XVII.

EChenais pelagius piscis aspectu niger, longitudine cum mediocri anguila æquandus, nomen à rebus quas agit habet, ab inhibendis nauibus echeneida Græcè scientes appellarunt, nauis secundo vento & plenis velis propulsa extremam puppim mordicus premens tanquam indomitum atque effrenatum equum freno robusto inhibens violentissime ab impetu reprimat, & constrictam tenet, frustra que ventis vela dantur, frustra venti afflant, quæ res vectores angit ac sollicitos vehementer habet.

Quemadmodum telis confixi elephanti liberantur. CAP. XVIII.

Ars & doctrina curandi vulnera apud Homerum per manus vel ad tertiam usque ætatem traditur. Patroclum Menetij filium Achilles Pelei filius medicinam docet, Achillem verò Chiron erudit, disciplinas nimirum heroes tantum & deorum filij exercebant, & radicum succos, varietates herbarum, usum pharmacorum, temperationem, cantiones tum inflammationibus contrarias simul & sanguini reprimendo propitias, & alia inuenerunt, quibus quàm naturæ parum egeat elephanti docet, cum enim vel hasta
vel

vel sagitta ictus est, oleæ flore vel oleo ipso defixa tela expellit atque huiusmodi ratione ad incolumitatem restituitur.

Quemadmodum fingant suos catulos

ursæ.

CAP. XIX.

Vrsarum pariendi ratio permira videtur, nam nemo à partu videns tam informem tamque rudem fœtum ursam edidisse, vitalem partum iudicaret, simul enim ac in lucem hæc edidit statim carnem illam nulla vitalis figuræ vestigia, nullamque animalis effigiem retinentem, amore complectitur, catulum agnoscit suum, ac eum in sinu gremioque fouet, & lingua fingit sua, & paulatim in confirmationem quandam sic effingit, ut aspicienti iam catulus ursæ hic esse videatur.

De bubus Erythreis.

CAP. XX.

TAuris omnibus rigida & minime flexibilia existunt cornua, eamque ob rem cornibus perinde armati furibunde appetunt, atque ut homines armis tecti in pugnam descendunt: Erythrei autem boues mobilia similiter cornua ut aures habent.

De Aethiopiæ serpentibus.

CAP. XXI.

AEthiopia generat dracones progredientes ad longitudinem triginta passuum, qui nomen non habent proprium, sed duntaxat interfectores elephantorum ipsos appellant, qui ad summam senectutem

perueniunt, verum huc usque de sermonibus Aethiopicis. Dicunt Phrygi sermones, in Phrygia dracones procreari longitudine decem passuum, eosque quotidie media estate hora cum forum hominum conuentu plenum esse solet, & iam prandendum est, ex cauernis procedere, & ad nuncupatum in ponto amnem Rhyndacum cauda ad terram adniti reliquo erecto corpore toto gutture emimente & paulatim laxato ore hiantes volucres superuolantes, tametsi sublimis & perniciousiter ferantur, sua aspiratione tanquam amatorio quodam ad se attrahere, ac allicere, eas autem ex horum spiritus ductibus detractas in illorum ventem decidere, atque illabi. & haec quidem sibi maxime propria ad occidentem solem agere, ac seipsos postea occultantes gregibus ex pastione ad stabula redeuntibus insidiari, multamque perniciem inferre, atque inde prandium sibi abunde comparare.

De procreatione apuarum. CAP. XXII.

Apuæ pisces ex sese nec procreant, nec procreantur, sed è limo enascuntur, cœnum cum in mari concreuerit valde & limosum & atrum efficitur, atque ex sua quadam voluptate mirabili natura & vitali tepescit, atque in permulta animalia nimirum apuas immutatur. eæ autem sic in putrido luto & sordibus tanquam lumbrici generatæ ad natandū maxime valent, tumq;
mirab

mirabili causa quadam ad salutaria impelluntur, eo nimirum ubi ad tegendam vitam perfugia, & ad tuendam propugnacula habeant; hæc autem perfugia sunt scopulosa saxa è terra eminentia, ac in multiplices sinus fremebundorum fluctuum, & saxifragarum undarum verberatione multo tempore excavata. Hæc ideo abdita eis perfugia natura indicavit, ne salo conuellerentur, ac labefactarentur. debiles enim sunt ad resistendum, & infirmæ contra fluctuum incursiones. nullo cibo ad sese alendas egent, namque ad victum eis satis est mutuo linctu se lambere, retibus subtilibus exiguas maculas habentibus capiuntur.

De lacertorum dissectione. CAP. XXIII.

SI quis seu fortuito lacertum seu consulto in scaluaria percutiat, & virga medium discindat, huius partium neutra moritur, sed ab altera seorsum utraque graditur, & duobus pedibus adrepens vivit, dein si coitio utriusque cum altera fiat consensione quadam tacita & naturali colligatione velut conseruntur, contextunturque atque ex separatis duabus partibus unus atque idem rursus efficitur lacertus, & tametsi loci prius affecti vestigium cicatrix indicat, tamen & vitam pristinam retinet, & ei cætera persimilis est, qui talia nunquam perpesus sit.

Quemadmodum viperæ salivæ hominis perniciem infert. CAP. XXIV.

Serpentium venenum cum pestiferum est, tum multo aspidis pestilentius, contra quæ nemo salutaria præsidia facile inueniat, etiam si ad leuationis aliquid afferendum doloribus, atque ad eò ad liberandum ab illis ipsis doloribus acerrimis sapientissimus sit venenatis serpentibus incredibiliter perniciosum venenum in homine: ad hanc rationem deprehenditur. Si viperæ quam ceperis, collum summa catione contineas, in osque illius diductum expuas sputum in eius ventrem delapsum tanta ei pernicie existit, ut inde ex tabe viperæ putrescat, huc accedit hominis morsum vel homini ipsi esse perniciosum, nulliusque animalis morsui de acerbitate concedere.

De formicis.

CAP. XXV.

Factis messibus circum areas versantes formicæ ad trituram conueniunt: singule enim aut binæ, aut ternæ domicilia sua relinquentes gradiuntur, triticum legunt, eadem semita iter faciunt, aliæ ad legenda grana eunt, aliæ onus portantes redeunt, ac summo cum honore & modestia aliæ alijs de via decedunt, & multo expeditæ magis onus gerentibus in cauernis granorum acervos sibi construunt, ac singula semina exterebrant, quod excidit in suum prandium conuertunt, reliquum verò quod derosum remanet, sterile est, ergo ista generosissimæ & economiæ, &

custod

custodes formicæ intra cauernam machinantur, ne imbrium fluxionibus integra semina rursus in fruges exeant, & cibi inopiam, & famem inferant, vnde illis labor & sedulitas pereat. hæc igitur sicut alia pleraque natura formicis largita est.

De aquilis.

CAP. XXVI.

Aquila nunquam fontium ad potionem eget, nec puluerulentas volutationes querit, sed & contra situm superior est, & laboris alleviationem extrinsecus obiectam non expectat, verum & aquas & quietem præclare contemnens subline fertur, sursumque in caelestem locum volans ex alto æthere acutissime inferiora videt, cuius alarum crepitum ubi primum draco auribus perceperit, in latebras statim abditur. Hoc autem indice suorum pullorum ingenuitatem legitimam aquila experitur, eos adhuc implumeis, ac ex ætate infirmos solem intueri aduersum cogit, ac si quis illorum solis radios ægrè intuens nictatione oculos obnubat, cum nido expellit, ac velut adulterinum abdicat, sin autem solem sine nictatione respiciat, extra suspicionem est, atque idcirco inter legitimos adscribitur, quod caelestis ignis est generis incorruptus index.

De magna struthione.

CAP. XXVII.

Tametsi alis penna frequentibus magna struthio prædita est, à terra tamen nec tollitur,

nec in sublime fertur, at celerrime duabus alis explicatis graditur, quas ventus tanquam vela implens propellit, volare autem nescit.

De otide siue tarda. CAP. XXVIII.

OTis ex omnibus animalibus equorum studiosissima censetur, cui rei hoc testimonio est, quod cætera animalia vel in pratis, vel in collibus pascentia aspernatur, equum vero ut aspexerit magno statim cum gaudio ad ipsum aduolans appropinquare pergit, more hominum equini generis amantiſſimorum.

De musca. CAP. XXIX.

Musca etsi ad omnia audax existit, si tamen in aquam decidat, nec natare scit, nec ex submersione se seruare quit, si eam humore exanimatam extrahas atque in cinere condas ad pristinam vitam reuiuiscit.

De gallis. CAP. XXX.

SI gallum emptum vel datum velis ponere in cohorte tuarum auium domesticarum non solues temere, aut si feceris fugitiuus statim discedet ad suos domesticos, etiam si longissime exportatus fuerit: oportet igitur ei custodiam apponere, & vincula occultiora quàm Homericæ Vulcani, quæ talia esse intelligo, nimirum mensam in qua comedis in medium pones, gallumque ter circum ipsam mensam ages, deinde ipsum liberum errare sines cum domesticis auibus, is velut ligatus non discedet.

De sal

De salamandra.

CAP. XXXI.

EX animalibus tametsi salamandra non est quæ igni nascuntur, quales sunt pyrigoni, contra tamen hunc ire audet, contrâque illius flammam veniens tanquam aduersus hostem quendam sic eam expugnare aggreditur, cuius rei testimonium fabri, quorum opera atque artificium igne nititur, afferunt : nam quamdiu eis ex flamma splendore ignis flagrare, eorûmque artem fabrilem adiuuare videtur, huiusmodi animal magna securitate ipsi negligunt, cum autem ignis euanescit, ac restinguitur, frustrâque folles flant, hoc sibi tunc animal aduersari præclare intelligunt, quare hoc ipsum vestigant, inuestigatum vlciscuntur, ignis autem postea iterû succensus fabrilis opus modo vt antè erat solutus alatur, iuuare perseuerat.

De cycni cantu.

CAP. XXXII.

Cycnus, quem Apollinis famulum scribunt poëtæ, & ij etiam qui oratione soluta vtuntur, alioqui quantum valeat cantu dicere nescio, creditur autè ab ijs qui superiori tempore fuerunt, Cycnæum illum ita nuncupatum cantum canere ante mortẽ. Honorauit ipsum natura, magis quàm bonos & probos homines, idque iure, siquidem hos laudant, & lugent alij homines.

De crocodilo.

CAP. XXXIII.

Crocodilus qua magnitudine sit, quando est iusta magnitudinis, & quando est ex ouo

exclusus, item linguam habeat necne, & ut maxillam alteram moueat multi scribit, alij animaduertunt hoc animal quot oua pariat, & ut excludat ex illis suos foetus, ego vero audiui, ut cum moritur crocodilus scorpius ex illo nascitur, cuius cauda aculeum habeat veneno refertum.

De auc Cinamomo. CAP. XXXIII.

SI certa sunt hæc & minime dubia, Indorum Sex sermonibus petendum est quæ nunc dicam fama illinc deportante, hæc sunt eiusdem nominis, qua est planta, auem Cinamomū audiui, illinc plantam gentilem suam afferre ad Indos, ubi verò & quomodo nascitur hæc planta, homines nihil scire.

De ibe.

CAP. XXXV.

AEgyptij non ex humano inuento clysteres se didicisse, sed ibim horum ad deiciendas aluos vsum sibi & medicinam docuisse prædicant, eam cum luna decrescit atque recrescit, cognoscere audio, ex lunæque accretione viuendi rationem augere, ex decretionem diminuerem.

De aculeo pastinacæ. CAP. XXXVI.

EX omnibus bestijs infestissimo, ac periculosissimo aculeo pastinaca prædita est, cuius rei testimonio est, si eum in arborem virentem & florentem infixerit, non longo intervallo emarcescere differt, sed potius euestigio exsiccetur: id ipsum facit in animalibus, nam si quod contigerit, necat.

De

De mure araneo. CAP. XXXVII.

M*Vs araneus sylvarum alumnus, quantum per loca arboribus confita pergit, viuere potest munere nature, sed si alibi forsitan erret, perit. si in orbitam inciderit, tanquam vinculis capitur ac moritur. ei qui ab eo sit morsus remedio est, terra ex orbitalium transitu sumpta, eaque simul ut vulnus aspersum sit, statim sanatur.*

De ibibus. CAP. XXXVIII.

I*Bis lunæ sacra est, ad lunæ rationem oua fingit tot diebus oua excludit, quot luna crescit, & minuitur, extra Aegyptum nunquam progreditur. Cur ex Aegypto nunquam decedat, causa est cæli status vuidus Aegyptiaci, & luna omnium maxime stellarum inerrantium humida, si quis vi atque impetu eam ab Aegypto exportet, illa quidem ex insidiatoribus vitionem capit, vel cum magna sua perniciæ mortem enim sibi fame cōsciscens, raptoribus studium in se exportanda extra Aegyptum vanum esse ostendit, graditur autem magna tarditate, nec eam ocius quisspiam ingredi videat quàm molli gradu, & tardo more lautarum mulierum. Ibes nigræ volucrum anguium cateruas pestilentes intra Aegyptios fines ingredi prohibent, & pro terra sibi amica propugnantes, illud vniuersum agmen interficiunt atque consumunt, aliæ verò ibes ex Aethiopia Nili alluuiionibus serpentes Nilum appetentes conficiunt, eorum conati-*
buis

bus obuiam euntes, quæ causa prohibet Aegyptios ex accessu serpentium perire.

De aquilis.

CAP. XXXIX.

Aquilarum genus quod alij chrysæton, alij stellarem appellant, non sæpe apparet, eius generis aquilam Aristoteles venari ait hinulos, lepores, grues, anseres, ex cohorte aquilarum maxima hæc existimatur. In Creta vi tauros inuadi ab ea solere in hunc modum narrant, interea taurus se cum abiicit ad pastum ex insidijs aquila in ceruicem inuolans, crebras illi ac acerrimas plagas rostro infligit, ille tanquam a silo excitatus primum incenditur ad cursum, deinde qua potest se in fugam confert. quandiu in plano, & stabili loco fertur, ab aquila molestia requiescit, ea nimirum quo ad in planitiem excurrit nihil ei negotij exhibet, at quæta volans illum acerrime obseruat, quacunque ingreditur, cum illum proxime ad præcipitem locum, ac decliuem accessisse videt, explicatis in orbem alis illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes sunt nihil illum prouidentem magna vi præcipitem agit, laniatque ventrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio præda potitur. Ab aliena præda se continet: uihil enim tale, etsi humi iacet, attingit, sed ex suis laboribus gaudet, atque à communicando cum alijs se sustinet. Posteaquam expleta, atque exsaturata est, sua aspiratione & graui, & tetra reliquias imbutas relinquit, alijs

iam

iam ad vsum ineptas. aliæ ab alijs longissime nidificant, ne mutua ex loci propinquitate de præda contendant, & molestia inter se afficiantur.

De aquilæ amore erga suos nutritios &
suos pullos. CAP. XL.

VNum genus aquilarum est, quod in nutritios suos admirabilem charitatem retinet, cuius rei exemplum est aquila Pyrrhi, quam ab omni cibo se prorsus abstinente mortuo domino suo immortuam fuisse ferunt, quod idem alumna viri priuati fecisse dicitur, sese nimirum in medios rogos cum dominus cremaretur immisit. sunt qui dicant non viri sed mulieris alumnam fuisse. Ex omnibus animalibus maximo studio in foetus suos existit, quare accerrimo odio eum persequitur, quem in nidum inuasisse conspexerit, non inultum, impunitumque dimittit, nec ad repetendam pœnarum moderationem quandam rostro utitur, sed illum alis verberat, & unguibus lacerat.

De mullo pisce. CAP. XLI.

Marinus nullus piscis est, ac edacissimus, omnia sibi obuia promiscue immodesta quadam intemperantia belluari cupit, horum nonnulli saxatiles appellantur, à locis quæ incolunt nomen trahentes, quæ quidem loca habent minuta saxa, crebrâsque algas inter hæc interiectas, ac intermedias ubi subsidet limus vel arena. hominum, & piscium cadaueribus vescitur, & sordidissimis, malèque

maléque olentibus delectatur.

De accipitribus.

CAP. XLII.

Accipitres non minus quàm aquilæ ad aucupandum habiles, neque magnitudine aquilis inferiores. De auibus longe hominum studiosissimi habentur. Eos in Thracia auditione accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupandi coire, homines explicatis retibus quiescere, accipitres autem supervolantes exterrere aueis ac intra retia compellere. Thræces si quas ceperint aues cum accipitribus partiri, eosque tum ad aucupij societatem fidos habere, sin cum his earum partem quas ceperint auium non communicauerint, dissociari, atque distrahi, iuste magnitudinis accipitres, & integræ ætatis cum vulpibus pugnaciter certare, & sæpenumero contra aquilas, & vultures pugnare, à cordibus tanquam sacro quodã initiatis se sustinere, nunquam enim auium corda tanquam religione quadam constrictos edere. Hominem mortuum si inhumatum prospexerint, iniecta gleba humare dicuntur, etsi illos hoc ipsum Solon sicut Athenienses non facere instituerit, quod si corpus tetigerit ieiunus manet, neque si unus tantum aquam in sulcum deriuet aquam gustat, quod sane existimet illi vnico homini incommodare, sua nimirum portione aquam ex illius usu auferens, sin plures homines irriget videns affluentis aquæ copiam, velut ab eis inuitatus libetèr bibit.

ANON.

De ac

De accipitribus tinnunculis. CAP. XLIII.

Accipitrum genus quod nominatur cenchris nulla eget portione, aliud ipsorum genus est quod montanum appellant, utrunque ardenti in foeminas amore inflammatur, moréque hominum amatoria leuitate flagrantium semper sectando eas in oculis fert, si quo clam foemina abcesserit, ex eo in maximum capit dolorem & clangorem fundens vastum exclamat, utique homines vehementer amantes ex amore vexantur, perinde amatorijs molestijs affligitur. Cum ex oculis laborat syluaticam lactucam euellit, eiusque acerrimum succum expressum suis oculis imponens ad sanitatem restituitur: hoc uti medicamento ad sanandos oculorum dolores, medici dicuntur, vnde oculorum medicina hieracia quasi accipitraria appellatur, vnde videre licet homines se auium discipulos profiteri, atque etiam prae se ferre non vereri. sacrilegum medicum Delphis, cum in eum incurrrisset accipiter eius caput conuellens indicauit, itemque nothi accipitres esse creduntur qui censentur in genere aquilarum, ineunte vere delecti ex omnibus duo in Aegyptum allegantur, ad speculandas insulas quasdam desertas quae Libyae adiacent, ij autem ubi reuertentur praecuntes eo alios deducunt, quibus duobus ceteri peregre illius profectionis festum agunt, cum ad eas insulas peruenerunt, quas illi duo speculati commodiores sibi iudicarunt, hic in multa quiete

Et tranquillitate pariunt Et excludunt, passerisque venantur, Et columbas pullos in magna redundantia alunt, deindeque firmos ad volandum in Ægyptum abducunt tanquam ad paternas sedes.

De iulidibus piscibus. CAP. XLIIII.

Iulides pisces saxatiles sunt, quibus os veneno refertum est. quemcunque piscem degustarunt inhabilem ad edendum perniciosumque; ei qui postea gustauerit efficiunt, piscatores cum squillam quam media ex parte iulides exedissent, Et confecissent sine ullo pretio parabilem offendissent, cumque inopia pressi gustare ingressi essent illorum aluos vehementes cruciatus exceperunt. in piscatu urinatores Et natatores infestissime persequuntur, ac ut terrena musca mordicus prement similiter iulides frequentes in eos, quos dixi incurrentes morsu affligunt, quas repellere necesse habent, aut ab his demorsi cruciabuntur, in quibus repulsandis totus urinandi, Et natandi labor perit.

De lepore marino.

CAP. XLV.

Lepus marinus mortē sæpe infert, aluum acerrimis doloribus torquet, partum abigit, stomachum dissolvit: in cœno gignitur, Et sæpe una cum apuis capitur, specie cochleæ tegmine nudata cernitur.

De vulturibus.

CAP. XLVI.

In hominum cadauera vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia inuadunt

uadunt, ac hominem vicinum ad moriendum quando supremum vite diem agat diligenter obseruant, expeditos in bellum exercitus presentione quadam consequuntur, planè scientes, & quod ad bellum proficiscuntur, & quod omnis pugna stragem edere solet. vulturem non nasci marem aiunt, sed fœminas omnes generari, quam rem non ignorant hæ bestia, pullorûmque solitudinem, ac inopiam timentes ad gignendos pullos talia machinantur, aduersæ austro volant, vel si auster non spiraret ad Eurum ventum oris hiatu se pandunt, spiritus venti influens ipsas implet, dicunt vultures non indificare, vultures vero qui sunt medij inter vulturum genus & aquilarum esse tum mares, tum nigros colore, quorum quidem nidos reperiri audio, attamen ouâ eos excludere non existimo, sed pullos potius parere, eosque statim à partu volatiles esse intellexi, vulturibus vnguentum perniciem infert.

De miluis.

CAP. XLVII.

Miluis in rapinas faciendas eminentissimus si superior extiterit, carnes è macello rapacissime aufert, ex olympiæ tamen aris eas nunquam attingit, harpa diuis montana impetens oculos effodit.

De coruis.

CAP. XLVIII.

Aegyptij corui Nilum accolentes nauigantibus quasi supplices esse videntur, sibi quippiam

elargiri efflagitantes, quod eis si quid dono detur petere cessantes nihil molesti amplius sunt, sin autem horum quæ postularint nihil impetrauerint in naui rostro insidentes insequuntur nautas, funes arroduct, ac vincula consciunt, corui Libyci sese inclinantes rostrorum aduncitatem quoad possunt in vasa intendunt, atque inferunt, quæ homines sitis metu aquæ compleuerant ac ne corrumperetur supra tecta ad seruandum aeris beneficio aquam posuerant, itaque potione fruuntur, cum aquam deficere vident, calculos ore & vnguibus apportantes, in vasa inferunt, atque calculi quidem in fundum detruduntur, ac desident, aqua verò de vasis fundo ex subsidentium occupatione calculorum alienata, superiorem vasis vacuitatem replet: qua solerti machinatione corui aquam contingentes, potione refectiuntur, non ignorantes, quæ sunt penitus in media philosophia recondita atque abdita vnum & eundem locum duo corpora capere non posse, quantum cum sterili ager ferax differat, planè noscunt: in vberissimo enim gregatim feruntur, per sterilem agrum & infructuosum bini volare assolent, foetus suos nutritos, & ætate procedente firmos, acriter insectantur nidòque expellunt, quamobrem filij corniculi deinde ea quæ sunt ad viuendum necessaria inquirunt, genitoresq; suos minime alunt.

De piscibus venenatis & de pastinaca marina. CAP. XLIX.

GObio, draco, hirundo pisces marini pungendo venenum emittunt, minime tamen mortiferum, pastinaca sæpe aculeo mortem infert. Leonides Byzantius hominem piscium naturam, & discrimina ignorantem è reti ait pastinacam arripuisse, putabat infelix ille rombum esse, simulque ut illum rapuisset in sinum suum abdidisse, clamque se subduxisse tanquam quiddam lautum, & pretiosum nactus fuisset, ubi pastinaca ex compressione dolere cepisset, aculeo eum qui se diripuisset confixisse, atque infelicis furis viscera perdidisse, furem autem prope pastinacam proiectum iacuisse: quod maximo argumento fuit illum naturæ imprudentem fuisse, piscis quem contigisset. In mari rubro gobij duorum, & sæpe trium cubitorum nascuntur.

De corui audacia.

CAP. I.

COruus aquile nihil de animo concedit, quominus quàm hæc audax sit, non enim solum contra pusilla animalia aquila venire audet, sed & contra asinos, & boues pugnat, quorum in ceruicibus confidens eos percutit, ac multorum effodit oculos, cum etiam robusto asalone decertat, si quod animal contra vulpem pugnare animaduerterit subsidio ei venit, amicitia adductus, quæ illi cum vulpe intercedit, atque vlciscitur. Maxime omnium avium multos clau-

gores, & varias voces fundit, nam institutus cum humanam mittit, tum eius locutio alia quædam est ludentis, alia longe serio agentis, si enim quod pertineat ad Deum agit, hic tibi sacrum quippiam & diuinationis plenum loquitur, & quod æstiuo tempore alui relaxatione se laborare plane sciat, idcirco ab humidis cibis se continet.

De animalium partu, & de delphino, & balena. CAP. LI.

ARISTOTELES animalium dicit alia esse viuipara, alia ouipara, alia vermes parere, animalia autem homines generare, & reliqua quæ pilo teguntur, & cetacea branchias non habere, sed fistulam ut delphinum, & balenam.

De bubus Myfiæ, & Scythiæ. CAP. LII.

APUD MYSIOS boues cornuum expertes sunt, non item in Scythia, ubi minime cornibus boues mutili sunt, nec mihi molestus quispiam esse debet, quod contra scribam atq; Herodotus, cum ait, bubulo generi non esse in Scythia cornua.

De scarorum cibo. CAP. LIII.

DE MARINIS piscibus solum Scarum similiter ut ouillum pecus & bubulum ruminare audio.

De mustello marino. CAP. LIIII.

MUSTELLUS piscis cum timet de suis foetibus eos ore recipit, & rursus eadē via eosdem reuomens iterum viuos, & incolumes parit.

De mur

De murium iecore. CAP. LV.

A Coitu recrescente luna muris iecusculum mirabilem in modum sibi fibræ quotidie quandam progignit vsque ad plenilunium, deinde luna decrescente fibræ pariter decrescunt, ac in vnum corpus extenuatæ paulatim euanescent.

De ranis. CAP. LVI.

IN Thebaide cum grandine pluit mures in terra apparere audio, qui partim etiam nunc cœnum limosum, partim iam caro existunt, cum Aelianus ex Italica Neapoli Puteolos iter faceret, ait se ranas perspexisse, quarum pars quæ ad caput pertinet repebat, & duobus pedibus agebatur, altera nondum conformata concretioni limosi humoris similis trahebatur.

Quòd ex bubus apes nascantur. CAP. LVII.

Bubulum genus plurimas commoditates habet, homines enim ex eo infinitis commodis afficiuntur, primum cum hominibus boum societas rei rusticæ, & vectionis variorum onerum communitas intercedit, deinde lactis ex hoc magna utilitas percipitur, aræ exornantur, ac hominum conuentibus epulum copiosissimum præbetur, bos mortuus generosa quedam res, & dignitatis plena existimanda est, quòd apes ex ipsius reliquijs enascuntur, animalia operosissima, fructumque utilissimum, & suauissimum homini comparantia.

AE L I A N I LIBER
tertius historiae ani-
malium.

De Maurorum leonibus.

C A P. I.

Um homine Mauro & a-
liarum rerum communita-
tem quandam habet, &
aquam de eodem fonte bi-
bit, hunc audio cum venan-
di ratione falsus fame pre-
mitur, Maurorum domos
adire, ibi si vir adsit illum
ab ingressu prohibere, viq; procul arcere, sin domo
is abfuerit, & sola mulier ad domum tuendam reli-
cta fuerit, hanc obiurgatorio sermone illum vt ne
ulterius pergat inhibere, illiq; ita moderari vt is
contineat sese à progrediendo & minime famis im-
manitate efferuescat: intelligit sane leo vocē Mau-
rissiam. verborum quibus mulier leonem increpat,
huiusmodi sensus perhibetur, Non te pudet cum sis
leo omnium animalium rex, ad meum tuguriolum
vti pabulum tibi concilies, mulieri supplicatum
venire, vicēque hominis corpore male affecti in
muliebres manus respicere, vt muliebri misericor-
dia

alia dignatus, quæ tibi opus sunt assequaris, quem potius in montibus ad captandos cervos, & bubulos, aliâque animalia quæ ad leonis pastum pertinent exerceri? non autem more caniculi infelicitis victum queritare oporteret. his quasi cantionibus mulieris leo excantatus afflicto animo, & verecundiæ pleno sensim oculos in terram deijciens, iustis rationibus victus discedit, neque vero cum equos & canes ob cõviçtus communitatem minaces hominum sermones intelligere, & timere videamus, mirum videri debet si leo Mauros homines intelligat, & vereatur. Cui rei testimonio sunt pueri eorum infantes, quos simili atque catulos leonum, æqualisq; victus ratione vno edémque tecto alunt, quamobrem leones Maurisias voces intelligere posse nec incredibile, nec præter opinionem existimandum est.

De equis Libycis & Medorum.

CAPVT

II.

DE Libycis equis hæc ex hominibus eiusdem gentis audiui, equorum velocissimos esse, nullo laboris sensu affici, ex habitus tenuitate, & gracilitate, macilentos totos esse, ex sese aptos existere ad fortissime sustinendum dominorum negligentiam, pabulum enim eis non largiri, nec eos cum laborauerint strigili perfricari nec eis cubilia substernere, nec vngulas expurgare, sed simul atq; iter institutum confecerunt, ex equis desilientes

hos ad pastiones dimittere, atque ita homines Liby-
cos grandi macie confectos, & squalore sordidos,
huiusmodi equis vehi, Medos contra homines
habitu corporis opimo, & luxu similiter atque il-
lorum equos diffuentes adeo nitescere, ut pariter
cum dominis equos & magnitudine corporis, &
pulchritudine, atque adeo lauto extra corpus cul-
tu videntur delectari, & sentire magnitudinem
suam, & pulchritudinem. Hæc mihi de canibus è
natura loci dicere nunc venit in mentem. Cretica
canis est expeditissima, saltuque maxime valet, ut
Cretenses testantur, & fama peruagatur. Ex cani-
bus maximi animi est Molossus, quia acriter ani-
mosi sunt Molossi viri. Carmanius vir & canis
eiusdem nationis animo agresti, ac adeo duro, in-
mansueti, ac feri existimantur, ut natura mansue-
scere non queant.

Quod sus non nascitur in India. CAP. III.

Hoc etiam ad naturam animalium pertinet,
quod Ctesias ait, nullum suillum pecus nec
agreste, nec domesticum in India nasci, idemque
tradit, apud Indos ouille caudæ latitudinem cubi-
talem esse.

De formicis Indicis.

CAP. IIII.

Formicæ Indicæ aurum custodientes nunquam
transcunt nūcupatum Campylimum fluvium,
cum his formicis habitantes appellantur & re ve-
ra sunt populi Issedones.

De di

De diuerforum animalium natura, testudinis, columbæ, perdicis. CAP. V.

Cum testudini serpentem comessse contigerit cunila adefa, protinus extra periculum veneni est, quod alioqui statim ab esu hanc funditus sublaturum erat. Columbas ex auibus maxima esse pudicitia, ab omniq̃ adulterio castissimas esse percepi. nunquam enim ex societate inter se institutæ neque mas nisi morte ipsa vxoris distrahitur, neque fœmina dissociatur nisi vidua fuerit. Perdices autem ad veneris libidinem intemperantissimæ sunt, ob eamque rem sua oua perdunt, ne fœminæ suæ occupationibus incubandi ac ex ouis pullos excludendi impeditæ operam sibi ad rem veneream dare non possint.

De lupis flumen traicientibus. CAP. VI.

Lupi fluuios transmittentes, ne vi fluctuum, latque impressione funditus euertantur, stabilitatem ac firmitudinem sibi è natura sua constituentes ex vndarum tempestatibus se seruant, & flumina quæ transiri non possunt ad traïciendum facilia hac machinatione efficiunt, caudas nimirum inuicem mordicus tenentes resistunt ad perferendos fluctus, nullq̃ negotio tutissimè transnunt.

De diuerforum animalium repugnantia.

CAPVT VII.

Asine nullas tineas alere dicuntur, hyenæ umbra canes obmutescere facit, odorum, &

unguentorum suauitas vulturibus mortem affert, olori autem cicuta perniciem infert, quantum vero camelum equus reformidet, Cyrum & Cræsum cognouisse aiunt.

De equa.

CAP. VIII.

E*Quæ matres cum pullos suos antè relinquunt quàm perfecte aliti sint, eos tanquam à parentibus orbos aliæ foetæ, illorum orbitatem miserantes vnà cum pullis suis enutriunt.*

De amore cornicis & eius repugnantia
cum noctua.

CAP. IX.

A*Manter mutuam inter se fidem seruant cornices, cum semel societate inter se coierunt, quam non temere nec licenter instituunt. Quod si alterutra moriatur, alteram quæ ei superest vsque ad extremum vitæ diem viduam permanere, harum rerum absolute periti dicunt. In nuptiis olim veteres audio post hymenæum cornicem inuocare solitos fuisse, hocque concordie signum dare ijs qui liberorum querendorum gratia conuenissent dedisse, qui verò sedes anium & volatus obseruare solent, eas inauspicatas aues captantibus auguria portendere res tristes dicunt, quibus noctuæ infestissimæ noctu illarum ouis insidias moliuntur, cornices contra interdiu eodem modo noctuarum ouis insidias faciunt, non ignorantes earum oculos ad videndum de die habetes esse.*

De her

De herinaceis.

CAP. X.

TErrenus herinaceus eorū quæ ad vitæ vsum pertinent natura sua nec imprudens creditur, nec imperitus comparandorum, & condendorum in hiemem fructuum. Plane enim nouit non omni tempore percipiendorum tempestiuitatem fructuum datam esse, quare seipsum in locis ubi pomorum acerui constructi sunt volitans, hirsutus suis spinis aculeatis transfixa portat non pauca in thesaurum cauernarum, in quas condita, atque abdita seruantur, vnde promere queat, cum nulla ex parte extrinsecus fructus colligi queunt.

De crocodilo & trochilo.

CAP. XI.

CUm his qui sibi adiumentū importare queunt etiam acerrime fera animalia pacem gerunt, & fœdere deuinciuntur, ingenitōque sibi malo se exsoluunt, cuiusmodi crocodilus censendus est, in quem inter natandum hiantem hirudines innatantes illum referciunt, cum ei molestiam exhibent, id ille sentiens trochilo ad medicinam dolori suo faciendam eget. Itaque hirudinibus ubi confertus est, ad litus progressus solis radios intuens aduersos maxime hiat, tumque trochilus in illius fauces rostrum inserens hirudines extrahit, quod facillime patitur crocodilus sentiens auxilium, ita fit ut hirudinibus prandeat, ille adiuetur, proque premio trochilo computat, quod nihil eum ledat.

De mon

Monedularum se beneficiarios existimant Thessali, Illyrij, Lemnij, ob eamque rem his victum vrbes publice præbendum esse decretum fecerunt, qui locustarum fruges vastantium oua perderent, earumque sobolem perimerent, unde magna ex parte locustarum multitudo veluti in nubem coacta minuebatur, frugesque incolumes ad tempestiuitatem perueniebant.

Grues in Thracia nascuntur vbi hyems solet esse atrox, & tempestas perfrigida, idcircoque eam quod ibi ortæ sint amore prosequuntur, in qua æstiuo tempore patriæ sedis studio captæ statem ducunt, medio autumno salutis ergo frigoris vim non sustinentes tanquam terræ ambitum, cæli mutationem temporumque varietatem scientia, & cognitione comprehenderint, frequentes in Aegyptum, Libyam, ac Aethiopiam profiscuntur, cum illic hibernum tempus traduxerint: letissimique dies, ac tranquilli illucescere cœperint, retro ad Thraciam versus gradiuntur, itineris iam experientes duces ad volatum constituunt eas, natu grandiores vero proximæ sunt: eiusque modi ad regendum extremum agmen deligunt, minores natu mediæ sunt, secundos ventos, & retro flantes obseruare norunt, duce ad iter, & impulsore ad pergendum vtuntur: trianguli figuram efficiunt,

ut hac forma facilius aëra aduersum secent, ex triquetra figura sexangulam aliquando edunt, ut aëra facilius pellentes iter expedire possint, atque more regis Persarum aestiua ac hiberna conficiunt, cuius homines admirabilem sapientiam ad deprehendendam cæli commoditatem existimant, illasque ultro citroque suas migrationes ad Batana peruagatas prædicant. Cum sese ab aquila impeti perspiciunt, in orbem consistunt, & contractæ in sinum, falcatæque existunt, atque ordinatim tanquam in aciem structæ speciem pugne ostendunt, quare aquila regreditur, eæ autem ad tergum præuolantium collis & capitibus adnitentes nonnullam requietem laboriosi volatus capiunt, itaque laborem facilem efficiunt. In longissimis terre tractibus noctu reliquæ omnes somnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum custodiam aduigilant, & ne somno opprimantur cum operoso labore ac molesto stant, nempe lapillum summa cautione sublimi pede continent, ut si quando somnus obrepserit, edito strepitu ex lapilli casu expergiscantur. Lapis quem deuorant ut eo tanquam saburra firmentur volantes, auri index est, quem postquam eo ubi habitant se applicauerunt, reuolunt. Eas nauta cum videt gyros agere, subindeque reuolitare in medio maris, intelligit contrarijs ventis impellentibus illas ab itinere instituto absistere, auium discipulus factus ad portum renauigat, & nauem incolumen seruat earum

rum gubernandi rationem hominibus regendi resp. doctrinam dedisse ferunt.

De columbis.

CAP. XIII.

IN urbibus columbæ cum hominibus frequentes habitant, seque ad pedis horum huc & illuc magna mansuetudine, & facilitate versant, in locis autem ubi ab hominum frequentia solitudo est, propinquitatem hominum minime expectantes auferunt, in multitudine hominum confidentiores sunt, seque nihil ibi graue passuras plane sciunt, ubi aucupes, venatoriæque instrumenta versari vident, non amplius sine summa ibi formidine habitant.

Quemadmodum suos fœtus tuentur perdices.

CAP. XV.

PERDICES cum sunt vicinæ ad pariendū, aream molliter puluere substernunt, atque fruticibus, & surculis circumsepiunt, contextus areæ cauus est, & ad incubandum accommodatus: cum enim puluerem infuderunt, & molle quidam velut cubile effecerunt, id ipsum ingrediuntur, post sese desuper fruticum inuolucris occultantes contra auium rapacitatem, hominūque insidias in multa pace incubant, non vni loco ova committunt, sed quasi migrantes ea in alium locum important, in magno enim timore sunt, nequando deprehendantur in eodem loco diu commorantes. Itaque alio loco nidificantes rursus pullos etiam nunc teneros inuehant, fouentque, & suis alis tepefaciunt, pennisque tanquam

quam fasciolis quibusdam inuoluunt, non eos quidem lauant, sed puluere respergentes nitidos efficiunt. Si quem perdix progredientem, sibi que insidias & suis molientem conspexerit, ad illius pedes se prouoluens spem ostendit sic abiectum se capi posse, tum quidem auceps inclinat se, atque in prædam quam se putat habere in manibus incumbit, ille vero sese conuoluens pedetentim elabitur, cumque illum à nido auertit, ac abduxit, vanumque ipsius laborem se elusisse sentit, magna iam fiducia venatorem oscitabundum relinquens evolat, atque ab insidijs tuta pullos appellat, hi maternam vocem agnoscetes eò aduolant. Cum ex sese oua paritura est, occultè latens vsquam, maritum fallere conatur, ne eius oua frangat, quoniam eo ille vsque libidinis insania flagrat, ut matrem alendis liberis operam nauare non permittat, adeò perdicum genus libidine furit, ut cum foeminae incubaturæ ipsos reliquerint, mares animo inflammato concupiscentes res venereas vehementer inter se ira incenduntur, mutuæque verberatione acerbissime affligantur, victusque foeminarum vice venerem patiantur, turpique libidine vsque quasi pædicetur, quo ad ipse quoque victor alterius, eandem flagitiosam libidinem in victum exerceat. perdices animum, & ciconias, & palumbos vulnere accepto origanum imponentes ad sanitatem redire, neque hominum vlla medicina uti habere necesse, septem diebus

nidum

nidum contexunt, septem consumunt in pariendo, septem pullos nutricantur.

De inuidis bestiis.

CAP. XVI.

TRiste esse nomen inuidiæ, omni que dedecore infame Euripides inquit, quod etiam in nonnullis animalibus rationis expertibus habitat, penitusque inhaeret. Stellio enim, ut Theophrastus ait, simulatque scneclutem membranam hybernæ exuit, eam vorans consumit, ob inuidiam ex qua laborat aduersus hominem, quod suam tuniculam planè scit contra comitiales morbos plurimum valere, ceruus item non inscius dextrum suum cornu vsui magno hominibus esse, hoc ipsum inuidia flagrans, ne tanto bono homines fruantur in terram occultat. Equa pariter non ignorat se vnà cum pullo amoris veneficia parere, idcirco simul atque editus pullus est id agit, ut carunculam in pulli fronte innatam magnitudine caricæ colore nigro hippomanes appellatam voret: hi autem qui per præstigias, & captiones mulieribus illudere solent, vim aiunt quandã alliciendi ad libidinẽ atq; amatoriam flammã excitandi habere, eamq; ob rẽ equa furens inuidia non homines has præstigias permittit assequi. Vitulus marinus suum coagulum mortalibus inuidens, ne eo comitialis morbi sanari possint deuorat.

De physalo pisce maris rubri.

CAP. XVII.

IN mari rubro sinu quidẽ Arabico piscem Leonides Byzãtius gigni dicit cobio ætatis perfectæ
non

non minorem, habere autem ipsum neque oculos, neque os more piscium, branchias autem sibi agnatas esse, & formam capitis coniectari quidem posse, at expressam non esse, infra nimirum in ventre formam quandam leniter contractam in sinum apparere, quæ smaragdi colorem reddit, hanc ei oculorum loco, & oris esse aiunt. Quisquis hunc gustauerit, sentiet se magno malo suo expiscatum illum fuisse, nam statim ut gustauerit, acerrimis doloribus premitur, deinde illius venter cum extrema illius vitæ perniciæ disrumpitur: veruntamen & is tantimali si semel capiatur pœnas pendit, cum primum est extra aquam inflatur, & si eum tetigeris, magis & magis intumens exardescit, tumq; si quis eum assidue moueat, præ siti totus perlucet, & tanquam morbo inter cutem laborans denique disrumpitur, si quis hunc etiam nunc viuentem in mari velit reijcere is supernatat more inflatæ vento vesicæ, quocirca ex affectu Leonides ait physalum appellatum.

De phocæ inuidia.

CAP. XVIII.

Vitululus marinus, ut audio, suum lac exsuggit ne morbo comitiali affectis remedio esse possit, inuidum enim sane animal est vitulus marinus.

De plateis & laris.

CAP. XIX.

Pelecane quæ alio nomine plateæ siue plateleæ appellantur, fluuiatilibus conchis se com-
f

plent, easque cum stomachi calore concoxerint, euomunt, atque ita testis iam alui calore diductis eligunt, ex his quæ sunt esculenta. Lari aues, ut Eudemus scribit sublimis cochleas surripiunt, ac ex alto precipitantes magna vi ad saxa allidunt, itaque esculenta testis seiunctis eligunt.

De leone, vrsa, & fabro materiario. CAP. XX.

IN Pangeo Thracio monte Eudemus ait vrsam quæ leonis lustrum non ignorabat vacuum esse ab defensoribus, huius catulos, qui per ætatem se nondum tueri quirent interemisse: mox parentes cum alicunde ex venatu reuertissent, & cū etiam leunculorum cadem factam vidissent, acerrimo ut par erat dolore pressos vrsam insecutos fuisse: hanc verò summo cum metu quantum potuit itineris contendentem in primam quamque arborem conscendisse, ibique ut ab illorum insidijs declinaret consedisse, eam autem illi cum se viderent vlcisci nequire, leonem quidem continenter summa diligentia ad arboris truncum insidias molientem excubasse, sursumque versus intentis oculis sanguinariam aspexisse, leonem vero similiter atque hominem ex liberorum morte moerentem, longe latèque summo cum dolore totis montibus errasse, dum materiarium fabrum offendisset, cuius è manibus magnopere exterriti securim ubi is excidisse perspexisset, sese attollens illum blande, & suauiter amplexabatur, linguâq; illi faciem abstergebat, quam
benig

benignitatem homo sentiens suis rebus fidere cœpit. Leo hunc cauda amplexatus ducebat, neque securim quæ huius è manibus effluxerat, illum relinquere permittebat, sed pede suo securim tollendam esse ostendebat, cum eius significationem homo non intelligeret, securim leo ore accepit, mordicûsque tenens illi porrexit, ac denique cum ad lustrum suum ubi constrati catuli iacebant, perduxit, id quod lena videns ipsa quoque ad eos profecta homini significabat cladem miserabilem respiceret, atque postea sua significatione hunc impellebat suspiceret vrsam, unde homo coniectura affecutus aliquam hos ex hac gravem iniuriam accepisse, omnes nervos contendit ad excindendam arborem, quam cum euertisset, vrsam præcipitem in terram delapsam feræ distraxerunt: hominem autem illesum leo reduxit in locum, ubi prius ei occurriisset, atque materiæ quam principio cædebat illum inuolutum reddidit.

De ichneumone & aspide. CAP. XXI.

Agyptiarum pugna ferarum eiusmodi est. Aspidis & ichneumonis, hic non inconsulte nec temere in bellum descendit neque illa trepidantius, timidiusque certamen init, ille tanquam vir omnibus armis septus in luto volutatur, ac agglutinati luti operimento obducitur, sicque postea iustis armis se tectum arbitratus in certamen

venit, si lutum desit aqua se alluens, seq; in altum madidumque sabulum abiiciens, ex improuisis rebus ac fortuitis arma ad tuitionem sui & ingenio se comparat, continuoque cum capitali aduersario depugnat, summas autem nares suas teneras, ac valde ad aspidis morsum faciles suæ caudæ flexu septus tuetur, si eas aspis assequi possit, hostem debellauit, sin minus affecutus fuerit, frustra dentes contra lutum exercet: contrà autem ichneumon illi anteuertens, si ex inopinato fauces comprehendit illam strangulat, quocirca tota victoria cum sit posita in anticipatione, victor existit, qui morsibus alterum præuerterit.

De ciconiis, & herodiis, & pelicanis.

CAPVT XXII.

Magna cura ciconiæ exacta ætate parentes alunt, & si humanis hoc facere legibus nullis iubentur, sed sola bonitate naturæ ad id impellantur. Iidem parentes amanter suos fœtus curare dicuntur, cuius rei hoc testimonium est, quòd pullos qui per ætatem è nido nondum euolare queunt, cum aliunde ad eos alendos cibum comparare nequeunt, esculenta quæ prius ederant euomunt, atq; in educandos fœtus conuertunt, & ad volandum pullis imperitis duces sunt. Herodios & pelicanos similiter facere audio, pariterque ciconias cum gruibus iniurias frigoris fugientes mutatione cœli solum vertere, ac rursus hiberno tempore exacto
ad

ad patriam sedem remigrantes, cum illas, tum has sicut homines domum probe nidos suos recognoscere. Alexander Myndius ciconias scribit exacta ætate, decursaque circum Oceanitidas insulas volantes hoc præmium pro pietate quam gesserint aduersus parentes assequi, vt ex auibus conuertantur in homines, quod existimo confictum ob pietatem, & sanctitatem hominum illarum insularum.

De hirundinibus.

CAP. XXIII.

SI luti facultas sit id hirundo vnguibus fert, nidumque ex eo fingit, sin minus luti facultas ei detur, vt Aristoteles ait, aqua se conspergit, atque in puluerem se abijciens alas luto mergit, idque post alis agglutinatum rostro excutiens nidificat, pulchre etiam intelligit, quod si teneros, ex pennisque nudos in duris fruticibus pullos requiescere sineret, non ferendis doloribus premerentur. quamobrem in ouium tergo confidens, floccos lanarum euellit, indeque suis pullis nidum quàm molliissime substernit.

De iustitia hirundinis.

CAP. XXIII.

Iustitiam mater hirundo aduersus filios suos seruatur in distributione cibariorum, suam cuique tribuens dignitatem: non enim vnica tantum cibi vectioe omnes pascit, neque enim posset, cum ea que affert pusilla, & pauxillula sint, primum in lucem editum primo pascit, deinceps ab illo secundum, tertium tertio loco partum alit, sicque deinceps vsque ad quintum progreditur, neque vero amplius quinq;

ferri in vtero, atque parere solet, huius pulli similiter atque canum catuli tardum visum accipiunt, veruntamen admota herba quadam visum eis affert, ac adhuc ex ætatis infirmitate alis hæsitantibus tremebundos, parumque ad volandum habiles è nido ad cibi inquisitionem profert. Huius herbe homines quamuis compotes fieri summo cupiāt opere, nunquam tamen in hac parte eorum studio satisfactum est.

De vpupa.

CAP.

XXV.

V Pupa æues immitissimæ mihi videntur, odio hominum nidos fingere in desertis locis, & luti loco hominis stercore circumlinere nidos, ut tetra odore repellant animal sibi infestum, ne ad pullos suos accedat. Cum autem vpupa in parietis diruti & deserti ruinis peperisset, idipsumq; animaduertisset parietis curator, luto rimam expleuit, & obstruxit, ubi vero vpupa rediens videt recessum & latebram suam clausam, herbam affert qua luto admota dissoluitur lutum illud, & defluit, illa tum intra caueam suam ad pullos suos ingreditur: iam vero si interea dum ad inquirenda cibaria rursus profecta fuerit, homo ille iterum parietis cauernam obliniens obstruxerit, eadem herba rimam aperit, quod idem tertio ac sæpius facit, cuius factum parietis curator intelligens herbam illam è luto affert, non quidem ad eos usus ad quos vpupa utebatur sed ad resignandos thesauros ad se nihil pertinentes.

Leo

Leo non nascitur in Peloponneso. CAP. XXVI.

LEONES non gignit Peloponnesus, quod doctissimus Homerus non ignorasse videtur, cum aiebat, Dianam in Tayeto, & Erymantho Peloponnesi montibus delectatam fuisse in venandis apris, & ceruis: leonum autem non meminit, & recte quidem, quod hi ab ijs vacui essent.

De perseo pisce maris rubri. CAP. XXVII.

IN mari rubro piscis nascitur quem Perseum Arabes nominant, Græci quoque eodem nomine appellant, nam utrique Iouis filium Perseum vocant, ex cuius vocabulo nomen traxisse piscem hunc prædicant, is pari magnitudine est cum anthia maximo: aspectus similitudo illi etiã est cum lupo, naso est leuiter adunco, cingulis aureis distinguitur, quæ à capite exorientia obliquæ feruntur, & ad ventrem vsq; pertinent, frequetibus & permagnis dentibus munitus est, ex omnibus piscibus qui in eo mari versantur robore & audacia maxime excellere dicitur, quo modo autem capiatur alibi dixi.

De pinna.

CAP. XXVIII.

PINNA belua marina è genere concharum est, pandit sese hiatu testarum, & carunculam extra conchas eminentem ex sese prætendit, tanquam escam circumnatantibus piscibus, cū cancro comparandi cibi societatem facit, eamque ob rem cancer cum piscem quempiam adnatare videt, illam leuiter morsu admonet, tum pinnam magis

ac magis suas conchas patefacit, ac piscem conchis compressis edit, partemque socio tribuit.

De cuculo.

CAP. XXIX.

Qui ad formandos mores institutus est, non hæc ignorare debet, coccygem sapientissimum esse, nam cum ei pullos excludendi facultas non sit, tamen machinatio quædam ipsi data est, atque solertia ad hanc rem utendi aliena opera: etenim cum sibi conscius sit se neque incubare, neque ex ovis pullos excludere posse ob frigidam corporis constitutionem, nec nidum ad pariedum construit, nec paruulos foetus alit, sed ubi animaduenerit quando aues in alieno domicilio ex nido suo absint, eò profectus parit, non tamen in cuiuslibet auis nido, sed alaude, & luteole, quod non ignoret ab ijs oua suis persimilia pari solere: si autem illarum nidos ouorum inanes & vacuos repererit, non eò diuertit, sed in eos ubi intus oua sint, atque ad ea ipsa admiscet sua, si autem illarum oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum sua supponit, quæ non ab illarum ovibus internosci possunt ob similitudinem. Iam vero aues quas dixi aliena oua excludunt, pulli vero cuculi cum ætate procedente ad volatum firmi paululum existunt, sibi conscij se esse illegitimos foetus, ad parentem suum euolant, iam succrescentibus penis alieni deprehenduntur, itaque acerrime verberantur. Ab ineunte vere ad canicule ortum apparent, post rarissime cernuntur.

De gall

De gallo, leone, & basilisco. CAP. XXX.

LEo à gallo gallinaceo magno timore afficitur, eodem timore est basiliscus, cum enim eum videt tremit animo, cùmque eundem audit canentem terrore concussus propemodum emoritur. quam rem non ignorantes qui per Africam iter faciunt, gallum itineris comitem sibi adiungunt, qui eos à tam pestilenti malo basilisci prohibeat.

Diuerforum animalium repugnantia.

CAPVT XXXI.

THeophrastum audio dicentem Cretam lupis & serpentibus infestissimam esse, Macedonicum verò Olympum à lupis non adiri solere, capras item Cephalenidas sex mensibus non bibere, Abydenas autem oues nullas videri albas, sed nigras omnes ferunt. Est etiam propria quædam differētia animalium talis. Nam alia mordent & venenum ex dentibus emittunt: alia aculeis vulnérant & venenum iaculantur.

De Libyca aspide, & vaccis Epiroticis, & capris Aegyptiis. CAP. XXXII.

ISqui aduersus respicit in aspirationem Libyæ aspidis excæcatur, alia quidem aspis non excæcat, sed tamen celeriter interficit, vaccæ Epiroticæ quantum mulgere possis lactis habere dicuntur. Capræ Syriæ lac copiosissimum & quantum non alie præbere feruntur, Aegyptiæ verò singule pa-

riunt quinque, & plurimæ geminos, existimatur autor esse Nilus fœcundissimam præbens aquam. Itaque pastores lactis cupidi & quibus cura est de augendo pecore, aquam ex Nilo cum lactis inopibus pecudibus, tum etiã magis infœcundis dare solent.

De cornu bouis Indici. CAP. XXXIII.

Ptolomæo secundo ex India cornu allatum ferunt quod tres amphoras caperet, unde conijcere possumus bouem illum à quo eiusmodi tantum cornu extitisset, maximum fuisse.

De perdicum varia voce. CAP. XXXIIII.

Perdicum vocem vnã nunquam audies omnium, nam est varia eorũ locutio, alia Athenis, alia alibi, sed quæ sint earum vocibus nomina Theophrastus explicat, in Boëtia & opposita Eubœa idem sonant, ac vt sic dicam eiusdem sunt lingue, in Cyrena mutæ prorsus sunt, rana item in Macedonia sues & cicadæ mutæ sunt.

De phalangij genere quod rhaga siue rhoga vocant. CAP. XXXV.

Genus phalangij esse dicunt quod vocant rhaga, quoniam acino nigro simile sit, nascitur in Libya longis pedibus præditum, os habet in medio aluo. celeriter perimere potest.

De ranis Seriphiis. CAP. XXXVI.

IN Seripho rana prorsus mutæ sunt, si vero has aliò importes acre quiddam & tragicum sonant. In Pierium lacum qui non perennis est, sed hyeme

hyeme tantum existit, ex aquis in eum confluentibus: ranas si in eum quis iniiciat, silent: alibi tamen sunt vocales. Seriphij de his ranis gloriantur, hoc videlicet fieri munere quodam diuinitus dato Perseo, qui cum rediret cum capite Medusæ, & terram lustrasset permultam, cumque, ut par erat, fessus prope lacum illum somnum capere voluisset, ranas strepentes interpellasse, itaque Perseum molestia affectum à patre Ioue deprecatum fuisse, ut ranas clamore prohiberet, patrem vero eius precationem exaudisse, ac ranas illius loci perpetui silentij condemnasse. Theophrastus tamen hanc explodens fabulam, & Seriphiorum vanam gloriationem redarguens, aque frigiditatem affert causam esse cur hæ mutæ sint. Locis ubi cæli status valde vuidus sit, gallos non cantare Theophrastus tradit. Lacus in Phenæo est, qui nullos pisces affert. Cicadas propter frigidam corporis constitutionem non canere, idem ait quoad sol iam procedente die incaluerit.

De caprimulgo aue. CAP. XXXVII.

Caprimulgus inter animalia audax est, paruas enim aues aspernatur, fortiterque audet capras impetere, atque eas vberibus aduolans lac suggit, nec poenas à pastore timet, quinetiam pro saturnitate capris sceleratissimum præmium reddit. Nam vberis lacteos fontes funditus exsiccat.

Depul

De pullis lusciniæ. CAP. XXXVIII.

A Reten filiam Aristippi docuisse filium suum Aristippum ut inde Metrodidactus appellatus fuerit, canunt multi. Lusciniam Aristoteles tradit visam esse quæ pullos suos cantiunculas doceret, & versiculos quos imitarentur traderet: quod si capiatur iam confirmata ætate, & inclusa asservetur in cauea, idcirco se & cantu & cibo abstinet, & pro seruitute venatorem silentio ulciscitur, quia omnium vehementissime auium libertatis retinens est, quarum rerum experientes viri iam ætate grandes natu capere omittunt, & pullos comprehendere student.

De equis vnū cornu habentibus. CA. XXXIX.

T Erram Indiam equos vno cornu præditos procreare ferunt, quorum è cornibus pocula conficiuntur in quæ venenum mortiferum coniectum si quis biberit, nihil graue patietur, quod cornu repellat malum ipsum, neque solum equi cornu sed etiam asini hoc malum propellit.

De porphyryone aue.

CAP. XL.

P Orphyrio formosissimus est, & simul nomen sibi aptissimum habet, ex puluerulentis volutationibus insatiabili gaudio completur, in locis ubi columborum lauatio esse solet lauatur, nec prius tamen se vel in puluerem, vel lauationē dat, quàm in ambulationem veniens certa spatia confecerit: cum pascitur, se testes sui prandiū habere dolet.

Itaque

Itaque secedit & latens in occulto comedit, acerrima rivalitate ardet, & mulieres quæ sunt sine viro obseruat, si cum matrefamilias stuprum fieri cognouerit se strangulat, volans non sublime fertur, quod autem ex eo ipso homines magnam letitiam voluptatemque capiant, ideo circa ipsius curam cibariorum perspiciunt, diligentérque illum alunt. in magnificis splendidisque domibus porphyrio ludicra delectatio est, quarum intra claustra sacer & solutus errat. Pauonem vt formosus sit luxuriose tamen viuentes homines comedunt, cuius pennæ magnum quidem ornamentum habent, sed id sine corpore existit. Porphyrionem cibi gratia in cœnis apposuisse hominem scio, neminem nec Calliam, nec Etesippum viros Athenienses, nec Hortensium Romanum quos è multis lurconibus paucos mihi commemorasse satis fuerit.

De fene coruo.

CAP. XL I.

COruus iam ætate affecta cum non pullos alere potest, se ipsum eis cibum præstat, hi autem comedunt patrem, vnde prouerbum esse natum ferunt, Mali corui malum ouum.

De castitate palumbium. CAP. XL II.

EX auibus castissimi ab stupro palumbes, vt enim mas & foemina tanquam nuptijs alligati sunt mutua consensione, adeo ad stabile & certum connubium per summam castimoniam adherescunt, vt neuter alienum cubile attingat, si autem
impud

impudico amore capti ad alienam venerem libidinibus oculos adiecerint, eos reliqui circumjedentes marem quidem mares discerpunt, fœminam vero fœmina disperdit. Huiusce etiam modi lex castitatis ad turtures pertinet, sanctaque & sincera permanet, tum etiam ad columbas aibas manat, præterquam quod non utranque occidunt, nam marem duntaxat perimunt, fœminam vero illius misericordia permoti impunitam atque inultam ætatem reliquam ducere permittunt in viduitate.

De partu columbarum CAP. XLIII.

ARistoteles inquit fœminæ parturienti marem adesse, & cultu omnique officio fungi, sæpe etiam fœminam errantem & vagantem extra nidum compellere ad nidum eamque cogere ovis incubare, maremque pariter cum fœmina pullos fouere, pariterque alere, & primum nutrimentum ne à cibis abhorreât exclusis iam pullis terram saluginosam in os indere, quam ut gustauerint deinde facillime reliquis cibis vesci queant; cum rapacibus cæteris auib; fœdere deuinciuntur, pacemque gerunt, aquilas autem marinas & circos horrent, contra accipitres quo astu utantur audire conuenit. Cum columbas accipiter sublimis persequitur, cæ deorsum versus elabuntur, at ubi ille in sede aeris inferiore volat, tum columbæ in sublime feruntur, & volant supra accipitrem in sublime impetum facere non valentem.

De al

De albo elephanto Indorum. CAP. XLIIII.

CUm Indus quispian pullorum domitor elephanti album pullum offendisset, huncque etiam nunc tenerum aluisset, & paulatim mansuefecisset, cumque eo deinde veheretur, & belluam amaret, & redamaretur, ipse sciamque elephantus educationem cum maximis amicitie officijs illi Indo compensaret, Indorum rex id intelligens poposcit sibi elephantum munere mitti, is ut amans vehementi rivalitate flagrans amatorie dolebat si hunc alius quam ipse esset habiturus, itaque negans se daturum una cum elephanto perfugit in desertissimam regionem. Rex ferens istud egre, ad eum insequendum misit, qui bestiam Indo auferrent, simulque illum comprehensum ad poenam reducerent. cum eo venissent ubi erant transfugae, comprehenderique aggressi fuissent, è superiore loco eos homo lapidibus appetebat, pariterque elephantus ut iniuria insigni accepta impetum illorum repellebat. ubi vero Indus lapidatione facta percussus de loco unde se defendebat præceps deiectus fuisset, elephantus more hominum armis se acerrime tuentium pro suo nutritio propugnauit, tum etiam ex inuadentibus partim occidit, partim in fugam dedit, atque nutritium illum promuscide circumplexus ad stabula portauit, ac tanquam amicus permansit fidelis amico, beneuolentiam ostendens qua singulari educatorem suum prosequabatur. O sceleratos homines

homines grande illud sophos inter pocula iactantes, virtutemque crebro sermone passim inculcantes, noménque amicitie plenum verborum inane rerum temere anhelantes, in periculis autem amicorum desertores!

De camelorum pietate aduersus matrem.

CAPVT

XLV.

TRagædi fabulas erroris plenas animis offundunt de Laij filio & Thelepho, qui simul recumbens cum matre tametsi cōplexu venereo non iunctus fuerit, incestum tamē stuprum cum ea confecisset, nisi eos sepe diuino ductu draco diremisset, animalibus enim ratione expertibus eiusmodi concubitus ex corporis contactu natura cognoscendos dedit, neque ad eos coitus percipiendos notionibus ullis egent. Etenim camelus nunquam cum matre concumbit, cuius rei exemplo est pastor quispiam, is cum fœminam quoad eius fieri poterat exceptis genitalibus obtexisset, deindēque filium matri sic operte admisisset, hic ex latebris coitus appetitione falsus matrem imprudens superuenit suam, quod ubi intellexisset, camelarium scelerati coitus admissarium & mordicus premens, & ad terram abiectum genibus affligens cum summis doloribus interfecit, atq; seipsum precipitem agens voluntariam mortem sibi conscivit.

ÆEL

ÆLIANI LIBER

quartus historiae animalium.

De libidine perdicum.

CAP. I.

PX auibus perdices quòd ad libidinem Veneris inflammatisissimi sunt, iccirco cum foeminis assidui versantur, homines autem qui perdicces ad certamen alunt cum eos ad pugnam inter se incitare volunt, suam cuique

uxorem præsentem esse curant. hac enim machinationis commentatione perdicum timiditas repellitur, & mala pugna vitatur. nam male pugnando victus nunquam in conspectum amatæ aut coniugis audet venire, ac potius moritur, quàm commissam pugnam non summa contentione pugnatã amica videat. Quocirca ne quid à se turpe commissum illa videat, atque ut amicæ suæ probetur, omnes nervos contendit. Tale quiddam Cretenses de duobus amantibus prædicant. sic enim audio amatorem Cretensem cum alijs rebus præstantẽ, tum bellicis strenuum habuisse amatorium hominem peradolescens summa indole virtutis, liberali forma, virili

animo, & bene nato ad mathemata, quod clarissime eius illud pulcherrimum factum ostendit, cum ipsum aliquando in pugna versantem hostium frequenti cohorte toto impetu in eum incurrente ad humi strati cadaueris offensionem allapsus fuisse, quod illi egregie ad nobilitandam eius virtutem cecidisse Cretenses aiunt, nam cum hostium proximus quispiam gladio stricto plagam ei auersam illaturus esset retro ad hostem versus intuens, nequaquam inquit turpe & imbellem vulnus posticæ parti imponas, at aduerso potius pectori infligas, cum ut ne timiditatis me meus amator condemnnet, tum ne me turpitudinis notis iniustum aspiciat, & non audens accedere ad me turpiter agentem fugiat me complecti & tegere mortuum. at vero hominem rationis participem in se turpe facinus admittere vereri non admodum mirabile videri debet. At perdicem rationis expertem turpitudinis verecundiam retinere pergrauè donum naturæ videtur. Eudemus cum sese in fugam dedisset, & Cleonymus cum clypeum abiecisset, timorèque lapsus esset Pisander, non veriti sunt neque patrias, nec uxores, nec filios se habere testes timiditatis suæ.

De Erycinis columbis.

CAP. II.

IN Eryce Siciliæ festi dies sunt, quos vocant Anagogia, & colunt Erycini & tota Sicilia, causam cur ita vocentur Venerem esse dicunt, quam in Libyam transire putant per illos dies, illo

arg

argumento ducti quòd columbarum multitudo maxima sit illic, quæ postquam non videntur, Erycini dicunt eas deam comitantes abiisse, etenim Veneris delitias esse columbas decantant illi, & omnes mortales illud credunt, præteritis autem nouem diebus vnâ formosam videri volantem ex pelage Libyco in Siciliam non similem reliquis gregalibus columbis, sed esse purpuream, qualem Venerem nobis canit Teius Anacreon, eam dicens purpuream, & auro similem, illam columbam sequuntur reliquarum columbarum greges, & festi dies rursum celebrantur ab Erycinis qui catagogia nuncupantur à reditu columbarum.

Leones non vnâ cum lænis eunt.

CAPVT III.

Non ad venationem nec ad pugnam eadem via leo & læna profiscuntur, causam vsu periti asserunt eorum robur corporis esse, suis enim catenus viribus confidunt, vt non alter egeat alterius.

De luparum partu.

CAP. IIII.

Lupæ non facile pariunt, sed per duodecim dies, & totidem noctes, parturiendi doloribus vexantur. Tanto temporis intervallo Delij dicunt Latonam in Delum venisse ex Hyperboreis.

De animalibus inter se hostibus & quorundam animalium differentia. CAP. V.

A Nimalia inter se inimica testudo, & perdidix, ciconia & crex avis acuti rostri, ibidique similis. cum mergo dissidet harpa, erodius cum laro, cum alauda acanthis, cum turture pirrhalis. miluus & corui inter se inimici sunt, seira apis nomen & circe dissident, item circe & circus non solum genere sed etiam natura dissentiunt, chana piscis salacissimus est. albas formicas in Pheneo Laconico audimus esse, equos paludibus, & pratis, & pascuis delectari magis quam cura domestica, sapientes confitentur & Homerus videtur consentire, cum ait, ter mille equi paludem pascebant, equas vento concipere pastores testantur, quibus assentiunt Homerus, & Aristoteles, qui ipsas dicit venere stimulas ad boream aut notum aufugere.

De Scythico equo coacto coire cum matre. CAP. VI.

S Cytharum regem cuius nomen quod nihil ad rem pertinet sciens prætereo, equam habuisse audio omni virtute quæ ab equa præstari queat, ornatam, tum huius quoque habuisse pullum cæteris equis virtute præstantem. Cum igitur equum alium non reperiret dignum qui huic ipsi equæ admitteretur, nisi eiusdem pullum, ambos in eundem locum coegit, verumtamen ij cæteris quidem in rebus inter se amanter gesserunt, & libenter versati simul

simul sunt, non tamen ad coitum peruenerunt, quo ad per insidias admissarij vestimentis adumbrati fuissent, tum incestum stuprum admiserunt, quod quidem factum primum ut ambo intellexerit tam impium flagitij morte dissoluere conati sunt, sese enim præcipientes agentes mortem sibi consciuerunt.

De equa amata ab equisone. CAP. VII.

E*ti præstantissimam tanquam omnium formosissimam puellam ab equisone adamatam fuisse, primumque sui amoris equisonem flagrantie moderatum fuisse, deinde libidine inflammatum usque eò processisse cum equa ut venereo complexu iungeretur, remque tandem perficeret turpem, ubi verò equæ pullus incesto stupro matrem contaminari perspexisset, eam sic à domino tyrannicè tractari acerrime tulisse, itaque impetu facto virum interemisse, atque cum obseruasset ubi humaretur eò profectum refodisse, omnibusque supplicijs cadauer iam nullum sensum ex mœrore percipiens vexantis afflixisse.*

De piscibus & coitu piscium. CAP. VIII.

P*lurimi pisces verno tēpore in venerem prompti sunt, & magis in pontum secedunt, habet enim pontus thalamos & cubilia dona piscibus attributa, sed & à feris liber est. soli delphini tenues & debiles illic vagantur, est etiam polypi experts & paguri, & astaci, quod eiusmodi pisces sunt*

perniciēs paruorum pisciculorum.

Quid prima luna faciunt elephantī.

CAPVT

IX.

AB interlunio recrescente luna elephantos intelligo quadam naturæ recondita notione ex sylua primum ubi pascuntur decerpere ramos, eosque deinde sublimes ferre, atque eosdem ipsos ad lunam suspicientes leniter mouere tanquam supplicationem quandam lune prætendentes ut ipsa sibi ipsis propitia esse velit.

De equarum libidine.

CAP. X.

Solas de bestijs equas etiam si ventrem ferant, sœtūque plenæ sint se iniri sustinere audio, incendi enim eas libidine ex fœminis maxime, itaque libidinosas mulieres equas vocari solere ab eis qui grauius ijs conuitium facere student, vnde equire vocabulum ab hoc vno animali trahitur maledictum in libidinosas mulieres.

De perdicum partu.

CAP. XI.

Perdicum fœtus intra ouium etiam nunc circumplexione testarum comprehensi à parentibus sui exclusionem ex ouis minime expectant, sed per se ipsi tanquam fores pulsantes oua elidunt, & iam foras eminentes seipsos nisu suo impellunt, ouique etiam nunc tegumento circumuestiti currunt atque ex dimidia testæ parte si adhuc ad tergum adherescat semet expellentes velocissime ad cibi inquisitionem profiliunt, ac postquam
pedes

pedes extra oui testam posuerunt, statim cursu maxime valent, vt anaticularum pulli primū vt auem aspiciunt continuò à partu natant.

De astutia perdicum.

CAP. XII.

EX perdicibus qui vocis contentione & cantu valent, & lingue facultati confidunt, quique pugnaces & ad certamen habiles sunt, se minime dignos credunt qui ad extruendas mensas capiantur, vnde fit quia minus contra venatores de sua libertate depugnent vt comprehendantur, sibi præfidentes quòd a cæde studiose ad cantus & certamina seruabuntur, reliqui autem perdices & potissime qui vocantur cirrhai, sibi conscij, quòd nec ad certamina valent, neque pulchre cantare sciunt, sed si capiantur erunt ijs prandium qui ceperint, itaque naturali quadam machinationis commentatione semetipsos macie conficiunt, nimirum cum ab omni alia esca que ad pinguitudinem eos perducere queat, se sua sponte abstinēt, tum vt ne idonei sint ad hominum mensas cupide alijs vescuntur, cuius rei experientes his præteritis aliò venationem conuertunt: qui verò hoc ipsum ignorant, eos vel si facultas sit, non capiunt. Quicunque autem ipsos quidem captos decoxerit, eorūque insuaues carnes expertus fuerit, se iam & tempus & operam cognoscit his venandis perdidisse.

De mustella & serpente & earum pugna.

CAPVT XIII.

Perniciosa belua mustella est, perniciosa etiam serpens: nam mustella cum serpente pugnatu-
ra, primum quidem rutam edit, deinde fidenti ani-
mo ad pugnam tanquam armis tecta procedit. cau-
sa est rutæ odor serpentibus infestus.

De luporum saturitate. CAP. XIII.

Ex saturatus lupo longum temporis inter-
uallum in ediam fert, atque ei quidem venter
turgescit & late proijcitur, lingua tumescit, os ob-
struitur, & simul ut famem multo cibo depulit, si-
militer occurrentibus mansuetus ut agnus existit.
Neque verò insidias vnquam tum nec homini nec
bestijs ullis, ne si quidem per medium agmen ince-
dit, molitur, postea verò ei paulatim lingua exte-
nuatur, ac in antiquam figuram redit, iterumque
lupo existit.

De gallo & perdice venatore. CAP. XV.

Gallinacei si foeminarum facultas non sit, o-
mnes subigunt gallum recentem venientem
in cohortem suam: eodem modo perdices ineunt re-
centi aduentu nouum & nondum cicurem perdi-
cem, iidemque suos altores remunerantur. Nam fe-
ros & nondum captos perdices comprehendunt.
Producitur perdix venator, qui in capturam ad il-
liciendos feros ante retia propositus cantum edit,
eos laceffentem ad pugnandum, eosdemque ut ex
insid

insidijs in laqueos inferat incitantem : contrà cantans syluestrium dux suum gregem præcurrens obuiam procedit cum hoc luctaturus : cicur autem per malitiam semper insidias instruens pedem refert se timere simulans : alter verò spe atq; animo inflatus simul & sibi iam victoriam despondens impetum facit, sed mox captiuus compage tenetur. Quòd si venator perdix qui ad illecebras venatorio instrumento assidet, mas sit, ceteri gregales ei ipsi captiuo opem ferre conantur : sin qui positus est in insidijs fœmina est, captiuum ipsum omnes feriunt, vt qui libidine incensus in seruitutem ceciderit. Nec verò illud prætereundum (quando etiam auditu dignum est) si pugnans sit fœmina, ne mas incidat, fœminæ quæ sunt extra cantiuncula, illum ex casu in compagem propinquo seruant suo cantu tanquam amatorio quodam retractum.

De herinaceorum terrestrium & lyncis
inuidia. CAP. XVI.

Terrestris herinaceus inter animalia inuidæ censetur, statim vt capitur vrina sua reddita tergus suum conspergit, cuius vi perfusum corrumpitur, & quod futurum erat ad multa vtile reddit inutile. Et lynx etiam vrinam suam in terram occultat, quæ vbi concreuerit, ac congelarit, lapis efficitur ad sculpendum accommodatus, & simul ad muliebrem mundum expetitus.

De leontophono & insectis animalibus &
aliis quibusdam. CAP. XVII.

Leo edens leontophonon paruum animal moritur. Insecta si oleo perfundas extinguuntur. Vulturibus unguentum perniciem infert. Scarabeum perdis, si rosas in eum conijcias.

De canibus Indicis.

CAP. XVIII.

Canes Indici ferocissimi sunt, & fortissimi, & canum maximi, reliqua animalia contemnunt. Contra leonem pergit canis Indicus, & inuadentem leonem sustinet, & rugienti oblatrat, & mordentem remordet, & multis malis postquam leonem affecit, & lesit non nisi moriens vincitur, ac si leo victus fuerit tamen canis mordens fortissime eum retinet, nec morsum remittit, etiam si ense eius crura abscindas, nec nisi mortuus relaxat morsum, sed quæ de his aliter intellexi aliquo loco dicam.

De cordis humani situ & de animalibus habentibus ungues curuos. CAP. XIX.

Hominis cor ad papillam sinistram appensum est, reliquorum animalium in medio pectore constitutum est. Nullum animal ungues curuos habens neque bibere, neque mellei solet, neque gregale est.

De Indico manticora.

CAP. XX.

Apuud Indos nascitur immenso robore praeditum animal cui Indorum lingua manticora
nomen

nomen est, magnitudine maximi leonis, colore rubrum canis modo villosum, facie eadem prope quæ hominis, dentium triplici utrinque ordine mucrone acutissimorum caninis maiorum, auribus hominis similibus, nisi quod hæc & grandiores, & villosiores, oculus caesus & his non dissimilibus hominis, pedibus & unguitibus eisdem qui leonis, summa cauda illi scorpionis modo terreni, aculeo plusquam cubitali armata, reliquum caudæ utrinque aculeis cuspidatum existit, quos tanquam tela si quis insequatur eminus iaculatur, aculei si quem attigerunt, letales emissiones habent, cum in anteriorem partem versus aculeos iaculatur, caudam intorquet, sin retro versus aculeos emittit, tum extensissime caudam porrigit, aculei quos iaculatur pedali magnitudine & funis crassitudine sunt, Ctesias Indos sibi affirmasse ait locis emissorum aculeorum alios successere, ut sit huius pestis perpetuæ successio. Humanis ut idem affert carnibus maxime delectatur, quocirca complures homines interficit, nec duntaxat singulos homines inuadit, sed plures collectos vel ipse solus interimit. Reliqua item animalia vincere potest. Quod autem humanis carnibus sese complere ei suauis sit, eius nomen ostendit. Indicè ideo Manticora appellatur quod hominum conficientissimus sit, ex rebus quas agit nomen trahens. Eadem est qua perniciosissimi ceruicis corporis velocitate, eius pullos aculeatis nondum caudis

caudis armatos venantur, caudásque eorum ad saxum elidunt, atque crebris ictibus confringunt, ut ne aculeos postea producere queant, vocem edunt proxime accedentem ad fistule sonum, tubæque concentum. Ctesias apud Persas hoc animal se vidisse testatur, ex India regi Persarum munere missum.

De scolopendra.

CAP. XXI.

Scolopendram marinam hominis salina perfusam disrumpi ferunt.

Vt salix nihil bestiis nocet, & de suillo

pecore.

CAP. XXII.

SI quis tritum salicis semen bestiis dederit bibere, eis non modò quippiam nocet, sed etiam alit: sin homo ipsum biberit, facultatem liberorum gignendi ei adimit, & semen genitale perdit. Quare Homerus abstrusa naturæ perscrutatus cum salices frugiperdas suis versibus dixit, earum vim adumbratè ostendisse mihi videtur. Cùm autem cicutam homo biberit, ei sanguis quasi cōglaciatur, & eatenus concretionem spissus fit ut inde moriatur, suillum verò pecus huius saturitate se licet compleuerit, tantum abest eius veneno tollatur, hac ut maxime pinguescat.

Quales elephantos Indi capiant. CAP. XXIII.

Indi homines licet permulti & magna machinati non elephantos procedente iam ætate confirmatos comprehendere queunt, sed tantum eorum

catul

catulos venatores ad proxima fluminibus loca profecti capiunt. Elephantorū enim nature proprium est roscida, & palustria loca amare, & aquam amplecti, ex quo quanquam non sunt fluuiatiles, riparos tamen dicere possumus. ex ijs autem locis cum eorum catulos etiam nunc etate infirmos, & teneros ceperunt, ciborum illecebris, ac blandiloquentia mansuefaciunt, nam indigenarum hominum linguam elephanti intelligunt, & ut summatim dicam, perinde eos quasi infantes pueros tum eis cibaria largientes, tum disciplinas tradentes alunt. Quæ res efficit, ut ad obtemperandi facilitatem traducantur, exutâque feritate humanitatem induant.

De abstinentia bouum in area. CAP. XXIIII.

NE boues in area ad trituram accommodata spicas interim edant dum proculcant, eorum bubulo fimo nares illinendæ sunt, quæ astuta machinatio perficit ab illarum ut sese esu abstineant, hoc nimirum animal huiusmodi tetri odoris aspersione deterritum nihil, ne si fame quidem acerrima premeretur, vnquam ederet.

Quemadmodum Indi lepores venantur
aquilis. CAP. XXV.

Lepores & vulpes ad hunc modum Indi venantur (neque enim ad capturam eorum canibus egent) aquilarum, & coruorum, & miluorum pullos educant, ad venationemque instituunt.

Inst.

Instituendi ratio hæc est : Primum vt ad leporem
 & vulpem mansuectos carnem appenderunt,
 eos è manibus dimittunt, ad quos ipsos à tergo inse-
 quendos aubus emissis fruenda carnis ad eos ipsos
 alligatæ potestatem venatores concedunt, aues au-
 tem acriter insequuntur, & simul vt vel hanc vel
 illam ceperint, præmiu[m] pro captura carnem conse-
 quuntur. Hæc nimirum apud eos persequendi has
 bestias maxima illecebra est. Postea verò quàm eas
 exactè ad venandi scientiam erudierunt, in monta-
 nos lepores, ac feras vulpes emittunt. Aues consue-
 ti prandiij spe quæ ex obiecta præda eis ostenditur,
 & insequuntur & celeriter comprehendunt, atq;
 vt Ctesias ait, quod ceperunt dominis reportant,
 non plane inscie pro carne illa prædæ domesticæ
 antea appensa, se ex fera præda nunc viscera habi-
 turas esse.

De grypibus.

CAP. XXVI.

Grypem Indicum animantem audio similiter
 quadrupedem vt leonem esse, robustissimis
 item existere vnguibus leonum similibus, tum esse
 posticis partibus nigrum, anticis vero rubrum, alas
 autem ipsas nõ item eiusmodi, sed albicantes ferunt.
 Ctesias eos narrat aquilino ore esse & capite, cu-
 iusmodi pictores fingunt, oculis autem igneis, ni-
 desque in montibus facere, vtque ætatis processu
 grandes non capi, ita eorum pullos comprehendi
 posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri cu-
 stodes

stodes esse, aurumque effodere aiunt, & simul eo ipso nidos construere: quod verò auri in terram deciderit, Indos homines auferre: contra Indi eos auri (quod veri quidem simile videtur) custodes esse negant. Neque enim grypes auri egere: at contra ipsos cum ad colligendum aurum homines accesserint, hos de pullis suis maiorem in modum timentes pro eis propugnare, atque cum alijs etiam animalibus concertare, eaque funditus vincere: contra autem leones & elephantos non stare. Idcircoque indigenæ quòd ab huiusmodi animalium robore sibi timeant, non interdum, sed ad collectionem auri non: Et proficisci, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus ubi grypes versantur, ac ubi aurum effoditur, desertissimus est, quocirca aurum venari studentes mille aut bis mille armati eò perueniunt, simulque saccos afferunt, silentem lunam observantes. Quòd si grypes fallant, duplicem commoditatem assequuntur, quòd & eorum vita ab illorum atrocitate seruetur, & quòd etiam aurum inde domum adferunt, sin in furto deprehendantur, perierunt. Cum semel eò profecti sunt, domum non nisi triennij aut quadriennij intervallo reuertuntur.

De gallinaceo.

CAP. XXVII.

Gallinaceum exoriente luna quasi diuino quodam spiritu afflatum bacchari, atque exultare ferunt: oriens autem sol ipsum nunquam fallit, tum vehementissime vocem contēdens semet
magis

magis magisque cantando vincere conatur. Latone in amore esse gallum audio:ei enim parturienti duplicem & felicem partum adfuisse gallum aiunt, propterea etiam nunc parientibus gallus adest, & videtur quodammodo faciles partus efficere. Matrice gallina extincta is ipse incubat, & pullos ex ouis excludit, ac tum silentio utitur, quod sanè sibi conscius sit, se muliebri munus obire, & parum viriliter facere, ac si cum altero pugnans vincatur idcirco non canit, quod ex illa mala pugna spiritus fracti illi vocem supprimant, cuius offensionis verecundia confusus in primam quamque latebram sese occultat. Is autem qui ex certamine victoriam reportarit, tum oculorum eminentia, tum ceruice erecta, simul & cantus cōtentione insolenter effertur, & triumphanti similis est. Illud item in eo mirificum cū limen intrat, tametsi superum altissimum existat, is tamen sese inclināt: quod quidem ipsum superbia inductus facere videtur, ne videlicet crista vspiam offendatur.

De marina testudine.

CAP. XXVIII.

CApud marinæ testudini abscissum non continuo moritur, sed & videt, & si ante oculos ei manus obuersetur, eos claudit, & paulo etiam propius si manum admoueas, mordet, & diu habet oculos fulgentes, quorum pupillæ candidissimæ, ac splendidissimæ cum existant eruuntur, ut vel auro includantur, vel monilibus imponantur, quamobrem
mulierum

mulierum admiratione plurimi æstimantur, eæ autem sicut aulio in mari rubro gignuntur.

De amore monedularum in suas gregales & earum captura. CAP. XXIX.

Monedulæ suæ nationis aues vehementer amant, quæ quidem res eas sæpe in perniciem inducit. Quemadmodum id accadat explicandum. Cum enim quis monedulas venaturus est, talia machinatur ut eas ubi nouerit cibaria inquirere, & in quem locum congregentur perspexerit, ibi pelues olei plenas disponat, curiosa bellè auicula eò profecta in vasis labro confidet, & simul sese inclinans suam ipsius umbram despicit, & quod existimet aliam se monedulam videre ad eam ipsam festinat descendere, eoque ut est delapsa olei crassitudine circumfusa sine laqueis, sine retibus constrieta tenetur.

De elephantis. CAP. XXX.

Elephanto duos prominere exertos, quos alij dentes, alij cornua vocant, habet singulis pedibus numero quinque digitos indiuisos, leniterque discretos, ex quo fit ut animal sit minimè ad natandum habile. Crura multo posterioribus longiora habet, huic sub armis papillæ existunt. narem manu omnino commodiorem habet: lingua etiam ei bene exigua est: fel autem non ad iecur, sed ad pectus situm habere dicitur. Biennium gerere utrum audio: alij nō tandiu, sed sesquiannum tantum ventrem

ferre aiunt. Anniculo quidē vitulo æqualem pul-
lum edit. Is statim vt natus est, ore suggit, nō pro-
muscide. Cū libidinis furore ardet, incurſu parie-
tes euertit, & ſimiliter atque aries frontis vi atq;
imprefſione palmas proſternit. Aquam nitidam
non bibit, ſed poſtquam aquam conturbarit, turbi-
da potionē delectatur, idcirco ſomnum erecto cor-
pore capit, quia ei eſſet operoſum decumbere, ſimul
& deinde à cubitu exſurgere graue. Eius ætatis
flos eſt ſexageſimus annus. Hyemis ac frigoris im-
patiens eſt. Ad ducenteſimum vitam producit.

De Indicis ouibus.

CAP. XXXI.

Oves Indie & capras ad maximorū magni-
tudinē aſinorum audio accedere, quatuor
foetus cum plerunq; pariunt, tres verò cum mini-
mum: nunquam enim ibi neque ouillum pecus neq;
caprinum tribus minus edit. Caudæ ouillæ longitu-
do ad pedes uſque pertinet, caprinæ verò in eam
procedit longitudinē vt terram contingat. Idcir-
co eas paſtores ouibus matricibus abſcindunt, quòd
tum ſic facilius ineantur, tum ex earū adipe oleum
exprimatur: arietum quoque diſſecant caudas atq;
adipem extrahunt, eatenusque deinde ſectio con-
iunctiſſimè committitur cicatricis vt ne tenue qui-
dem veſtigium appareat.

De chameleonte.

CAP. XXXII.

Alexander Myndius dolore & moleſta cibi
inopia à chameleonte ad hunc modum ſer-
pentem

pentem affici ait, mordicus scilicet illum bene latam festucam & validam tenentem, sub eaque perinde se ut sub clypeo versantem, contra hostem serpentem venire, serpentem verò quia festucæ latitudinem circumplecti non possit chameleontem dentibus configere non posse: itaq; hunc ab ipsa confici exediq; nequire, membra enim ut illius reliqua serpens mordeat, non tamen ea in ipsius carnē penetrare potest, tanta nimirum pellis firmitate & robore existit, nihil ut prorsus serpētis morsum sentiat.

De leonum natura. CAP. XXXIII.

Leonis ceruix non multis vertebriis, sed ex ossibus constat. si quis leonis ossa concutiat ignis veluti silicum attritu ex his elicitur. Ossa medullis carent: neque enim fistularum modo caua sunt, neque ullo anni tempore à coitu abstinet. Quinquies parit, primo catulos quinq; edit, secundo partu quatuor, deinde tres, sicq; deinceps unū numerū decoquit, vnoq; minus parit, postremo unū omnium præstantissimū leonē regem edit. Catuli à partu recētes exigui sunt, duobus post partū mensibus ingredi incipiunt. Iam quod in sermonem hominum venit fabula est, eos vuluam dilacerare. Cum fame teneatur, summo cum periculo ei occurritur: postea verò quàm cibo completus est mansuescit, & simul lusionibus delectari fertur nunquàm terga vertit in fugiendo, sed sensum pedetentimque se recipit cum fremitu contrā intuens, ut etate processit,

ad stabula & pastorum subterraneas casas, quòd iam ad montanas prædas persequendas infirmus sit. Ignem exhorrescit. Ex his quicunque affectus est vel ætate vel statuta breuior est & crispior iuba, ignauior est & imbecillior, qui vero pilo recto & simplici generosior habetur & præstantiori animi robore præditus, & adeo auidè cibos helluatur ut solida membra rugiens exsorbere feratur: expletus vel triduo nihil sæpe edit: ubi concoxit, modica portione utitur.

Bos iniuriæ non immemor. CAP. XXXIII.

Bouem licet mansuetum, non facile tamen illius qui sibi stimulos admouet obliuio capit, at iniuriam animo ac memoria vel longissimo interuallo continens poenas pro maleficio sibi illato sumit. Nam cum est sub iugum missus, lorisque constrictus, quodammodo similis est homini in vincula coniecto, & se quidem trahi quò impellitur quiescit: ut verò solutus est, aliàs ad bubulcum versus pedem suum laxans aliquod illius membrum contriuit, aliàs sæpe in cornua incitatus incursum illum interfecit: cum tamen in cæteros subito mansuetus existat, ac quietus in stabulum ingrediatur, neque enim ferus in eos existit qui iram sibi non mouent.

De porphyro serpente Indico. CAP. XXV.

Terram Indiam historici permulta ferre venena & plantas dicunt, è quibus partim salutaria

lutaria sunt contra morsus serpentum, partim mortifera: cuiusmodi vi est porphyrius serpens palmi magnitudine, colore accedente ad purpuræ similitudinem, capite plusquam niueo, & lacte multo candidiore. Locis Indiæ calidissimis reperitur, & mordendi iccirco potestas est nulla, quod dentium expers sit. Ergo hac ex parte eum quasi mansuetum dicere possumus, non item ex omnibus partibus, nam eius vomitio si quod vel hominis, vel alterius animalis attigerit membrum, totum tabescat necesse est. Iccirco eum captum ab cauda ex arbore suspendunt, ex quo fit illi ut caput ad terram versus propēdeat, tum sub eius os vas subijciunt æneū, in quod ex eius ore guttæ redduntur, quæ primum ut deciderunt, continuò concrescunt, aspicienti ut amygdalinæ lachrymæ speciem præbeant. Ab eo extincto vas remouetur, in cuius locum alterum etiam vas æneum supponitur, in quod saniosus liquor aque similitudinem speciemque gerens ex mortui ore serpentis defluit, similiterque hic concrescit, atque condensatur, horum tamen uterque colore differt ab altero, hic niger est, illæ primæ guttæ electri similes sunt, è quibus si cui magnitudine sisami in cibo potionēue dederit acerrima primum conuulsione percellitur, & affligitur, deinde ei oculi inuertuntur, cerebrum per nares expressum delabitur, sicq; ille miserabiliter quidem moritur, sed tamen celeriter, sin quis sisamo minus ex

illis sumpserit non continuo is quidem moritur, sed certe ex hoc malo non euadit, sed denique cum mora extinguitur. Quòd si ex eo ipso nigro qui ex mortuo iam serpente defluit, sisami quoque magnitudine quispiam comederit extabescit, annique intervallo consumitur, plerique eorum in biennium processerunt, paulatim morientes.

De magna struthione. CAP. XXXVI.

E*T si permulta oua parit, non tamen omnia ad frugem perducit: at fecunda ab infœcundis secernit, tantumque frugiferis incubat, simul & ex ijs pullos excludit, & oua sterilia edēda editis pul-
lis præbet, quòd si quis eam insectetur propter corpo-
ris grauitatem volando effugere nequit, sed dunta-
xat explicatis alis gressu ipso effugere aggreditur,
sin propior facta est vt capiatur, obuios lapides sic
pedibus retro ad hostes versus tanquam funda ia-
culatur.*

De passeribus. CAP. XXXVII.

C*onscientia vel suæ infirmitatis, vel sui cor-
pusculi exiguitatis passeres in ramorum ca-
cuminibus, modò ab ijs sustineri queant, nidos con-
texunt, sæpèque numero ea machinatione sibi fa-
ctas à venatoribus insidias declināt, eò sanè venato-
res propter rami tenuitatem ascendere non queunt.*

De vulpe, & vespa. CAP. XXXVIII.

V*Vipes in exuperantiam infinite tum mali-
tie, tum fraudis progreditur, nihil vt non*

&

Et malitiose Et dolose agat. Cum enim vesparium refertum esse animaduernerit, retrorsum eo accedit, atque tota à vesperto auersa ab aculeorum sane vulnibus declinans in cellas vesparias immissa hirsuta cauda eademque bene proluxa vespas concutit, cum autem vesparum circumuestitam spissis pilis caudam impetentium referta est, tum eam ipsam vel ad arborem, vel ad parietem, ad maceriemue allidit, itaque multa caudæ attritione his extinctis in reliquas inuadit, perindeque eas ut primas interimit: iamque reliquas cæteras ab aculeis intelligens inopes esse, os in vesparium abijciens id ipsum vorat.

De canibus.

CAP. XXXIX.

*C*Alua canis nulla ossea commissura constat, sed perpetuitate ossis continetur: cum se in plurimo cursu exercuit, multo eum effusiolem Et potentiolem ad res venereas existere ferunt. Cum multum ætate processit, ei dentes hebesunt, simul Et nigri efficiuntur. Tanta narium existit sagacitate, ut nunquam caninam carnem, nedum etiam fallacissima condimentorum varietate temperatam gustet: neque verò plus tribus morbis laborat angina, rabie, podagra, cum interea homo sexceteris morbis sit opportunus: quodcumque autem à cane rabioso fuerit morsum perimitur. Podagra posteaquam tenetur perraro ex ea conalescit, ad decimum quartum ei annis vita producit. nam canis vlyxis videtur ludus esse Homeri.

De Indicis auibus sandaracæ colori similibus.

CAP. XL.

Genus Indicarum auium minimū in rupibus altissimis, & asperis nidificat. Est ea magnitudine, qua ouum perdicis. sandaracæ colorem refert. Indi lingua sua dicæron appellant, Græci, ut audio, dicæron: huius stercus si quis tantū sumat quāta est milij magnitudo solutum in poculo, moritur ad vesperam, & mors est similis somno suauissimo molestiæ vacuo, & curas mollienti, qualem somnum poëtæ nominare solent. Huius enim auis esus liberator est doloris. Itaque indigentibus iucundissimus est: quæ causa est cur Indi maximo studio eam auem adipisci conantur: ipsam enim malorum obliuionem asferre putant, & inter pretiosissima dona muneri mittunt regi Indorum, quod rex sibi donatum omnibus donis antefert, & in thesauro suo reconditum seruat, malorum insanabilium medicinam, neque alius quisquam apud Persas id habet nisi rex & regina, quamobrem conferentes examinemus vtrum pharmacum sit pretiosius, Indicumne, an Aegyptium: hoc enim in diem inhibet & reprimit lachrymas, illud in sempiternum obliuionem malorum affert. Aegyptium quidem mulieris donum fuit, Indicum verò auis, aut potius nature dissoluentis grauissimum vinculum ministra prædicta auicula.

De att

De attagene & meleagridibus. CAP. XLI.

Attagenis meminit etiam Aristophanes in
auihus, hæc suum nomen proprium loquitur
& cantat: dicunt etiam meleagridas idipsum face
re & quòd ex Meleagri sint genere testari confi
dentissimè. fabula ita habet: Quæ erant domesticæ
iuuenes Meleagro, omnes lachrymas quæ inhiberi
non poterant & dolorem misisse, nullamque dolo
ris medicinam admittentes, sed diuina misericordia
illas mutatas fuisse in hæc animalia, simulacrumq;
& semen huius affectus his auihus inditum fuisse,
easdemque in hunc diem meleagron canere, testan
tes se esse ex genere Meleagri: sed qui diuinum nu
men adorat, & maximè Dianam, nunquam has
aues comederet.

De formicis.

CAP. XLII.

Formicæ imprimis sedula atq; operosa anima
lia tanto laborandi studio tenentur, vt ne no
ctes quidem in suo opere cessent, modò sit plena lu
na: nec verò quemadmodum homines inertie fu
geque laborandi excusationes prætendunt. Quid
enim inertium dierum multitudinem cōmemorem
necesse est? Indicta sunt Dionysia, lenæa, item festi
dies Athenis, quòd iisdem diebus omnis generis se
mina in olla elixa Baccho & Mercurio offere
bant: alia Spartam sunt translata, alia Thebis rece
pta, quin singulis etiam vrbibus nullæ dierum in
ertissimæ segnitie sunt indictæ, nec hoc quidem

ipsum apud barbaros solum, sed etiã apud Græcos.

*Vt meminerunt beneficij accepti etiam feræ
bestiæ & de accipitre. CAP. XLIII.*

N*on tam immanes beluæ existunt, quin liberaliter beneficiorum acceptorũ memoriam studiose diligentẽrque scruent. nam eas in eos ipsos à quibus beneficium acceperint vehementer gratas esse testimonio sunt vel Aegypti admodum fera animalia, feles, ichneumones, crocodili & accipitrum genus est, quod escæ illecebris capitur, iisdemque mansuefactum postea nunquam abscedit ab eo quem experitur in se benignum, homo autem & rationis particeps, & munere prudentiæ ornatus, tum etiam quod vel rabor ipse facillime indicat verecundia præditus, qui modo amicus erat, nunc repenti hostis vel leuissimis de causis grauissimus fit, & quæ illi credita sunt vel tenuissima suspitione iniecta euomit.*

De leone vlciscente canem contubernalem suum. CAP. XLIIII.

Q*uod de leone Eudemus dicit, non parua admirationẽ habet, hoc ipsum eiusmodi est, Iuueni ferarum cicuratori canem nimirum, vrsam & leonem fuisse, eosque primum & pacem inter se seruasse, & amicitiam rectẽ coluisse: deinde cùm canis aliquando & vrsa inter se colluderent, & ludicris morsuunculis conflictaretur, vrsam repente ad feros mores reuertisse, & canem simul inuasiss*

inuasisse, & ventrem miseri vnguibus indignissime distraxisse, cuius atrocitatem facti leonem indignatum perfidie vrsine odio, quod & fœdus fregisset, & amicitiam institutam violasset, inflammatum iusta & merita iracundia contra vrsam & exarsisse, & ab ea pares pœnas quibus illa prius canem affecisset, repetisse.

De lutea & vircone.

CAP. XLV.

Lutea nulla alia re quàm herba symphito nuncupata, quæ magna difficultate & reperitur & effoditur, nidos construit, eosque villo & lana substernit: vireo autem in luteæ genere mas vitæ munerum sciens est, simul & aptus ad quidvis discendum, idemque laboris in discendo patiens: hyeme nisi est captiuus, non apparet, æstiuo autem solstitio in lucem nostram prodit, ex oriente arcturo sydere eò vnde huc venerat, reuertitur.

De ruffis animalibus Indicis quæ similia sunt scarabeis, & de Cynocephalo. CA. XLVI.

Apuđ Indos nascuntur animalia scarabei magnitudine, adeò rubra, vt cinnabari similia dicere possis, primo aspectu pedes habent longissimos, & tactu molles, nascuntur in arboribus ferentibus electrum, & harum arborum fructu vescuntur, Indi venantur hæc ipsa, eademque exprimunt, & ex ipsis tingunt vestes phœniceas, & quemuis alium pannum huiusmodi colore tinctum. Vestem ferunt reges Persarum, cuius pulchritudo Persis videtur

videtur mirabilis, & comparata cum vestibulis Persarum indigenis longe præstat, & ut Ctesias inquit, in stuporem præ admiratione redigit spectatores: quoniam celebratis Sardianicis acriori & fulgentiori est colore. Nascuntur etiam in ea parte Indiæ, ubi producuntur huiusmodi scarabei cynocephali, qui ex eo nomen trahunt quod canino præditi sint capite, cætera membra humana habent, ferarum pellibus induuntur, & iustitiæ retinentes ledunt neminem: cumque Indici sermonis indigentes sint, tamen nihil loquuntur sed ululant, ferina vescuntur, quam quidem quia velocissimi sint, ideo facile comprehendunt, & captas bestias interficiunt, non tamen eas igne sed ad solem membratim concisas coquunt, alunt etiam ouillum & caprinum pecus atque lac bibunt. eorum feci mentionem inter bestias iusta de causa, quoniam vocem articulatam expressam humanam non habent.

Quemadmodum taurus animo incitatus placatur. CAP. XLVII.

Taurus animo incitatus eo impetu cornibus appetit, ea impotentis animi effrenatione fertur, nihil ut eum neque bubulcus, nec metus ullus reprimere queat, atqui eum quidem ipsum homo sistit, atque ab impetu continet, si dextrum ipsius genu fasciâ quadam deligauerit.

De pardali. CAP. XLVIII.

Pardalis anterioribus pedibus quinque digi-

tos habet, posterioribus quatuor, eius generis fœmina maiore quàm mas robore prædita est, ea si venenatam herbam à Gentili Angore suo appellatam imprudens comederit, confestim exquirat hominis stercus, eoque inuento ex veneno servatur.

De equis.

CAP. XLIX.

Quia palpebris equi in gena inferiore carent, propterea Apelli Ephesio qui equum quem piam pinxisset reprehensionem attulisse ferunt, alij non Apelli istud accidisse, sed Niconi aiunt, cum tamen scientissime reliquas cæteras equi partes pinxisset, hanc partem illi vitio versam fuisse.

De asilo & tabano.

CAP. L.

Asilum maximè similem muscæ esse ferunt, robustum, & bene compactum, habere quoque aculeum durum & validum ex ore appensum, sonumque tumultuosum edere, tabanum autem similem videri muscæ caninæ, sonum ut asilo maiorem edere, sic aculeum minorem possidere.

De Indicis asinis.

CAP. LI.

Sylvestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci audio, eosque reliquo corpore albos, capite verò purpureo, oculisque nigris esse, cornuque in fronte gerere, cuius superius puniceum, inferius autem album, medium verò nigrum sit: atque hac varietate distinctis cornibus non omnes quidem Indos, sed potentiores tanquam armillis quibusdam brachia ornantes, sic ea ipsa

auro

auro certis spatijs distinguentes bibere, ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum convulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neque venenis ullis ferit. Quinetiam si quid prius pestilens biberit, tum id euomere, tumque ad sanitatem redire. Cum autem ceteri asini quibuscunque in terris sint tam domestici, quam sylvestres, tum solipeda animalia, nec talos, nec fel in iecore habeant, asinos Indicos cornigeros Ctesias inquit, talis primum, ijsque nigris predictos esse, deinde si quis eos cōfregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse, neque modò corporis velocitate longe multumque ceteros asinos superare, sed & velocitate eadem multo equis, & elephantis prestare. Cum autem in viam se dede-
runt, tardius primò ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur, ad contendendum iter, eos quidem ut sequi operosum sit, eorum verò cursum transcurrere nulli concedatur: postea autem quàm fœminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes summa custodia versantur, eorūque com-
morationes locis Indie desertissimis sunt, cum à ve-
natoribus Indis inuaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro eis propugnant. Contra equites audent venire, eosque ferire, tanto sane hi robore existunt, nihil eis ut obistere queat: quin statim & concedat, & per-
datur, equorūque incursum latera discerpunt, & lacerant.

lacerant, & viscera dirumpunt. Ex quo fit ut ad eos equi appropinquare valde metuant: appropinquatio enim capitalem utrisque multam miserabilem infert. Ex eo namque conflictu non equi modo, sed & asini pereunt. Pergrauiter calcibus pugnāt. Eorum morsus eatenus acerbiores existunt, ut quicquid comprehenderint funditus diripiant. Ex his verò qui sunt confirmata ætate, incomprehensibiles sunt: carnes eorū quod amarissimæ sint, haudquaquam esculentæ.

De Libycis bestiis scientibus numerare.

CAPVT

LII.

Rationis expertia animalia numerorum rationem tenere Eudemus affirmat, quod quidem ipsum Libycorum animalium testimonio, quorum nomen non explicauit comprobat. Quæ autem dicit hæc sunt, Hæc animalia huiusmodi quodcumque venata fuerint, in undecim partes diuidit, & decem quidem comedunt, undecimam relinquunt. Cur eam tanquam decimam relinquunt, consideratione dignum est, suo ingenio vnum, & duo, & deinceps reliquos numeros sciunt: mirum igitur videri debet bruta animalia sua sponte nullo docente numerandi scientiam percipere, hominem autem rationis participem nisi vehementi cura, assiduo studio, ac nonnunquam ne multa quidem verberatione numerorum vim cognitionemque comprehendere posse.

De æn

De œnade, quam Theodorus vertit vina-
ginem. CAP. LIII.

OEnada auem esse, non vt quidam arbitran-
tur vitem, scire oportet, eam paulo maiorem
columbo. Aristoteles tradit, palumbo minorem,
vnde quosdam in Sparta œnadotheres quasi vina-
ginis venatores appellari audio.

De aspidis amore. CAP. LIIII.

Quod Aegyptij de aspide dicunt, id libenter
sapientiae studiosi audiunt, in quadam Ae-
gyptiorum praefectura nomen ab Hercule trahen-
te formosum puerum anserum custodem ab aspide
serpente tam mirificè adamatum fuisse, vt is cum
obdormisset, è somno ad declinandas insidias quas
aspidis coniux riuallitate commotus ei moliretur,
ab ea excitatus fuerit, & sibi cauerit. Homerus
equo dedit vocem, aspidi natura, quæ leges negli-
git, vt dicit Euripides.

De camelis. CAP. LV.

Cum camelos quinquaginta annos viuere per-
cepi, tum Bactrianos ad centesimum annum,
tum mares vt pugnaciores sint à Bactris populis
castrari: ita & petulantia excissa, maiori robore
esse: camelis etiam foeminis vuluas ferro exulcera-
ri, vt partibus illis quæ ad furorem libidinis inci-
tant adustis, ad bellum aptiores existant.

De vituli marini amore. CAP. LVI.

Vitulum marinum Eudemus ait in hominem
spongas

spongias piscari solitum amore flagrasse, eoque ubi subterranea petra esset extra mare progressum cum spongiatore versatum fuisse: quod autem cum is deformissimus esset, vitulo formosissimus videretur, nihil forsitan mirum videri debet, cum sæpe numero homines in mulieres turpissimas amore inflammantur: contra ab elegatibus valde abhorreant.

De hydro.

CAP. LVII.

Hydro percussum Aristoteles ait statim odorem teterrimum reddere, ex eoque quod tam male oleat, ei neminem appropinquare posse, idem quoque ait percussum cum obliuione circumfundi, eiusque oculis multam caliginem offundi, tum rabiem, & summum tremorem eidem exoriri, tertioque die perire.

De aue cyano.

CAP. LVIII.

Avis cui cyanus nomen est, natura sua ab hominum consuetudine abhorret. Urbanas commorationes odio persequitur, locorum agrestium, ubi homines versari soleant insolens est, eis locis in quibus est ab hominibus solitudo, & montium iugis, & præcipitijs delectatur. Epirum, & insulas hominum frequentia habitabiles haud sanè in amore habet: Scyro & si qua est eiusmodi alia sterilis, & ab hominibus inops delectatur.

De spino aue.

CAP. LIX.

Spini aues in posterum longissimè prouidentes hominibus ad rerum futurarum coniecturam

sapientiores sunt. Etenim hyemem futuram præsentiant, & niuem prænoscent, & multa cautione observant ne ijs opprimantur, itaque earum acerbitalis metuentes tanquam ad perfugia, sic ad loca nemoribus frequentia confugiunt.

ÆLIANI LIBER

quintus historia animalium.

De avibus Mennoniis.

CAP. I.

*L*arianam terram Cyzico vicinam aves aspectu nigras incolere ferunt, quæ figura corporis, & forma accipitribus similes esse videntur, eæ usu carni cum se abstinere, tum in omni victus ratione se continent.

Eis enim ad prandendum semina satis sunt. Cum autumnus esse cœpit, Ilium gregatim advolant. Eas autem iccirco Mennonias vocant, quòd recta ad Mennonis sepulchrum proficiantur. Id enim vel etiam nunc à Troadis incolis ad ornamentum Mennonis conditum ibi fuisse dicitur, atque Mennonis cadauer ex cæde à matre in Susa tantopere decan-

tata

gata exportatum fuisse, ut humatione afficeretur, eque dignitate illius exequiarum iusta ei persoluerentur. Aues igitur Mennonis gentiles quotannis eò proficisci, ibique primum in contrarias partes distrahis, deinde pugnam committere, eamque summa contentione tandiu pugnare, dum ex his media pars pereat, altera victrix discedat. Iam de causis cur hæc accidant philosophari nec mihi libet, neque etiam vacuus sum ad scrutanda naturæ abstrusa atque abdita: illud tamen epitaphium dicetur filio Auroræ & Tithoni. Hoc certamen concertant tot annos prædictæ aues, Peliam semel Græci decorarunt certamine & Amaryncea & Patroclum & Achillem oppugnatorem Mennonis.

De noctua, & de Creta, in qua non est animal maleficum. CAP. II.

IN Creta non nasci noctuas & importatas mori aliunde aiunt. Videtur Euripides imperitè fecisse Polyidum videntem noctuam & ex hac augurantem, quoniam inueniret Glaucum mortuum Minoi filium: audio etiam Cretenses illa canere præter iam dicta, Cretam donum accepisse à Ioue, nimirum Iouis nutricem & occultatricem liberam esse omni malefico animali, ita ut neque ipsa ullum pariat neq; aliunde exportatum alat. Cuius rei argumentum demonstratur, si quis vel tentandi vel reprehendendi Iouis doni causa aliquod externi huiusmodi animal importauerit in Cretam, ut terram

Cretensem attigerit, id perit. Itaque qui venantur serpentes in vicina Libya tale quiddam machinari præstigiatores, qui permultos feros serpentes mansuefacere solent in admirationem hominum, cum in Cretam portant serpentes, simul cum ipsis etiam portant tantum terræ Libycæ, quantum satis sit ad usum serpentum, ne pereant. Quare cum in Cretam insulam accedunt, non prius serpentes deponunt, quàm terram externam à se ipsis apportatam substrauerint, ad hæc spectanda congregant multitudinem & indoctum vulgus adducunt in admirationem. Quandiu verò serpentes in terra externa collocati manserint, etiam si assurgant, & non excedant puluerem domesticum, tandiu quidem vivere possunt. At si egrediantur in externam & sibi inimicam terram, moriuntur: & iure quidem. nam si numen Iouis Theti & alijs permultis vtile fuit, quanto magis terræ nutritici suæ videri debet?

De verme amnis Indi.

CAP. III.

INDUS fluuius bestiarum ferarum experts est, solum in eo nasci vermen aiunt, speciemque eorum qui ex ligno gignuntur, & aluntur, gerere, ad septem cubitorum longitudinem & eo amplius procedere, eius crassitudinem decem annos natûs puer, manibus vix complecti queat, ijs in superioris oris sede vnus dens inest, in inferiori alter, ambo quadranguli cubitalem longitudinem habent: quod enim cunque siue animal, siue lapidem comprehenderit

derit, facilimè conterit. Interdiu ima in sede fluminis versatur, cœno gaudens: noctu ad terram procedit, & in quodcunque inciderit, vel equum, vel bouem, vel asinum, conficit, atque in suas sedes trahit, & in flumen abstrusus, membra omnia excepto ventre exedit. Ac si de die fame premitur, & siue camelus siue bos in ripa bibit, violentissimo impetu summa labra mordicus comprehendit, & robusto tractu in aquam abreptum edit. Eius pellis duorum digitorum crassitudine est, eiusmodi autem machinatione capitur: hamum robustum ad ferream cathenam alligatum deijciunt, & ne ferrum deuoret, agnum aut hoedum ad illecebram in hamum implicant, deinde in fluuium demittunt. Triginta viri hasta & ense accincti, & corneis sudibus bene robustis, si percutere sit necesse, adsumunt: deinde hamo captum trahunt, & abstractum interficiunt. Triginta dies appensum tenent, atque ex eo in fictilia vasa crassum oleum stillat: singuli vermes quinque olei sextarios reddunt, quod quidem ipsum regi Indorum apportant. Huius ea est vis olei, ut sine ullo igne eius infusa hemina quencunque lignorum aceruum comburat: ac si vel hominem velis vel aliud animal exurere, primum ut hoc infuderis, funditus statim deflagrauerit. Eodem ipso Persarum regem aiunt capere hostium urbes, neque arietes, testudines, aliâque bellica tormenta ad eas capiendas opus esse: nam cum fictilia

vasa vnius hemine capacia eo impleta & obstru-
cta in portas iaculatur, vasa quidem ad portas alli-
sa rumpuntur, at oleum delapsum ignem circun-
fundit, vt restingui non possit, & flamma insa-
turabilis comburit homines pugnantes. Hec Cte-
sias Cnidius.

De balena.

CAP. IIII.

Balena quemadmodum delphinus lac habet,
colore quanquam nigro, nō est maxime tamen
cyaneo, qui medium inter nigrum & viridem lo-
cum tenet, conspicitur non branchijs sed fistula, sic
enim huius respirandi viam appellant spiritum du-
cit, sedes & commoratio huic est Pontus, extra se-
des illas minimè vagatur.

De auium pugna.

CAP. V.

Siculus belli quod cum aue mare committit fœ-
mina victoriam reportet, eius collum volupta-
te effertur: non tantum tamen quantum galli qui
inflantur, tum maximis spiritibus implentur, &
longo tibiæ tractu gradiuntur.

De amore delphinorum in suum genus.

CAPVT

VI.

Vrbis Thraciæ, cui nomen est Aenos, præcla-
rum dat testimoniū delphini amoris, quem
erga suam nationem habet. cum fortè euenisset,
delphinus vt vulnere accepto non mortifero qui-
dem, sed sanguinem mittente, caperetur, reliqui
non capti idipsum vt senserunt maximis saltibus

ad

ad portum gregatim profecti probe studium suum captiuo nauarunt. Paruuli delphini cum ijs qui sunt confirmata etate ideo natare solent, quia nondum ex etatis infirmitate soli audent. Hi igitur adolescentes de suis periculis pertimescentes captiuum deseruerunt, natu maiores tanquam socium quen-
dam homines genere se contingentem, sic ū tristes pergebant illum comitari & magno studio suble-
uare, cum vel homines ipsi cum intimis & necessa-
rijs infelicibus suis studium & curam perraro com-
municare soliti sint.

De simia & fele.

CAP. VII.

Cum feles simiam in Aegypto insequerentur, hæc autem omni neruulorum contentione in fugam se impellens rectà conscendisset in arborem, atque illi ad eandem arborem ascendissent, ad corticem enim inhaerentes sursum correpere sciunt, hæc sane ut sola à pluribus circumuenta ex arboris trunco ad ramorum cacumina se vertens, diu multumque ex his extremis pependit: illi tum quòd eò accedere non quirent, ad aliam se conuerterunt venationem, hæc autem ipsa studiose, & diligenter se ex periculo seruauit, nec cuiquam alijs, quàm sibi metipsi salutis præmium debuit.

Animalium naturales antipathia. CA. VIII.

Aristoteles serpentibus inimicam esse Asti-
paleorum terrā tradit, sicut Rheneā terram
mustellis, cornix Atheniensium arcem non adit.

De cicadis Rheginensibus & Locren-
sibus. CAPVT IX.

Rhegini, & locri pacem inter se habent, atq;
vtrisque ad alterorum agros accedere, &
agri cultionem exercere liberum est, cicadæ tamen
cum ijs non sentiunt, nam Locrenses in Rhegino
agro silent, Rheginæ vicissim Locris mutæ sunt,
huiusce silentij nec ipse causam, neque quisquam
alius nisi ad differendum sit temere audax intelli-
git. Sola igitur natura nouit. Fluij igitur inter
Rheginos & Locros mediij ripæ etsi non iugeris spa-
tio distant, tamen neutræ transuolant. In Cephale-
nia fluuius est qui inter cicadarum sterilitatem
& copiam medius interfluit, in Macedonia etiam
cicadarum genus mutum habetur.

De studio apum erga regem suum. CAP. X.

Regem suum apes lenitudine imperij dulcem
& mansuetudine morum suauem, nullóque
spiculo armatum, cum is defugiens ipsas reliquit,
accersunt, & fugitium à regno insequuntur.
Ipsam autem sagacissimè odorantur, ac nimirum
ex eius odore deprehensum sua sponte moderatio-
nis amantes de fuga in regnum reducunt. Athe-
nienses de ciuitate Pisistratum expulerunt, atque
principatu exuerunt, Dionysium Syracusani regno
eiecerunt, alij alios tyrannos iniquos, & regnandi
artem quæ humanitas & subditorum moderatio
est facitare nescientes ex tyrannide deiecerunt,

&

Et omnibus fortunis funditus euerterunt.

De earum rege.

CAP. XI.

Apum regi curæ est, modum alijs statuere, Et ordinem afferre, alias enim aquari iubet, alias intus mella fingere, extruere, expolire, suggerere: alias verò ad pastiones proficisci, mutationem operarum, Et vicissitudinem munerum faciunt. Proiecta ætate ad id delectæ sunt, ut domo se teneant. Rex ipse satis habet illa curare quæ ante dixi, leges nimirum perinde ut summi principes, dicere: quos philosophi vel politicos, vel ad moderanda regna aptos esse scribunt, cæterum munerum operosorum immunitatem habens, at laborando quiescit. Quòd si migratio potior ad usum sit, quàm mansio, tum rex pergit emigrare, ac si ab ætate firmus sit, antecedit examen, dux ad proficiscendum: reliquæ eius ductum sequuntur. Sin ætate affectus sit, cæteris apibus vehitur. Signo dato somnum capiunt. cùm tempus est ad quietem proficisci, una quæpiam à rege iubetur somni significationem dare, quæ simul ut ad dormiendum signum sustulit, statim ex somnum accipere pergunt. Quo ad rex viuit, tandiu examen pace fruitur, omniq; ordinum perturbatione caret, fuci suis cellis libenter se continent, seniores suum locum habent, natu minores item suum, Et rex separatim à reliquis habitat, soboles apum post manet. Excrementa in locum separatum congeruntur. Rege extincto omnia

perturbantur, & funditus peruertuntur. Fuci iū
 apum cellis pariunt, atque miscent, omnia denique
 regis defectione ac inopia pereunt, tum etiam pure
 & munde viuunt: nullius animalis carnes edunt:
 neque tamen ad hanc cautionem Pythagoræ sym-
 bolum ijs opus est, satis habent floribus vesci, quod
 maxima temperantia sint. Libidinem & delitias
 odio persequuntur. Cuius rei testimonio est, quod
 vnguento delibutum insectantur, & tanquam ho-
 stem qui nefarium quippiam admiserit, exagitant:
 à complexu venereo recentem cognoscunt, atque
 illum sicut hostem insequuntur, fortibus nihil con-
 cedunt, neque ab animalium vlllo refugiunt cum ijs
 qui sibi molesti non interueniunt, quique nec mali-
 tiose, nec dolose alueos adeunt, pacem seruant, fœ-
 derèque deuincibantur: contrà inexpiabile bellum
 cum interpellantibus & vexantibus gerunt: mellis
 populator in hostium numero locoque aucitur. Ve-
 spas acerrimè verberant, eas aliquando equum
 Aristoteles affirmat, non modò fortissimè inua-
 disse, sed etiam interemisse: atque inter se conten-
 dunt, & potentiores vincunt debiliores. Bis nocent
 rubetæ, & ranæ lutariæ, meropes, hirundines, &
 vespe, quas quicumque vicerit, Cadmeam reportat
 victoriam: nam valde afflictus, aculeis discedit vi-
 ctor: non enim animi robore minus quàm aculeis
 armatæ sunt. Apes non esse expertes sapientiæ &
 prouidentie Aristoteles colligit vel ex eo, quod
 profect

perfectæ apes ad alveum non domesticum sed alienum, etsi mel nihil ad se pertinens populentur, tamen apes quæ sunt domesticæ illius alvei suum laborem diripi quietè & patienter tolerant futuram ultionem fortiter expectantes. Nam ut curator apum permultas apes inimicas interfecit, illæ domesticæ cognoscentes se esse, iam pares ad pugnandum viciscuntur, & poenas iustas sumunt de exterminis populatricibus suis.

Quemadmodum apes ex alveis non se

commouent. CAP. XII.

Hoc quidè ipsum apum sedulitati & operoso labori testimonio est, ab occasu vergiliarum ad vernum æquinoctium in locis hiberno frigore infestissimis non se ab alveis commouent, sed temporis desiderio & frigoris fuga, intus manent, reliquo anni tempore segnitiam & otium odio habentes, diligentissimè & laboriosissimè operantur, nec quisquam extra hyemale tempus ac morbum videat apem otari.

De geometria earundem. CAP. XIII.

Geometriam, figurarum pulchritudinem, fingendi elegantiam sine arte, sine regulis, sine circino simul & figuras sexangulas, & sex laterum, & equalium apes conficiunt, cum autem ex sobole alveus apibus redundat tanquam maximæ vrbes hominum multitudine redundantes, sic illæ colonias deducunt; ingruentis pluvie aduentum

præs

præsentiant, & ventum acerbum futurum præno-
 sciunt. Verùm si ventus præter opinionem apibus
 acciderit, videbis singulas apes ferentes lapillum
 summis pedibus ad firmamentum ne euertantur.
 Iam verò quod diuinus Plato de cicadarum musica
 & cantu, hoc & de apum choro dicere posset
 quispiam, cùm in fugam se erumpunt, & ab al-
 ueo aberrare cœperunt, tum apiarij crepitaculis so-
 noris crepant, ea verò tanquam sirenibus retra-
 huntur, atque adeò in consuetam domicilia rouolant.

Diuerſi mores murium & scorpionum.

CAPVT XIII.

IN Paro insula Aristoteles dicit mures esse, &
 terram vnde foditur ferrum comedere, id ipsum
 facere in Tere done terra Babylonie scribit Amyn-
 tas. In Latino Carie audio scorpiones esse qui dome-
 sticos homines mortali vulnere percutiunt, at ex-
 ternos leni, & sine vlllo damno, quod Iupiter hospi-
 talis dedit hospitibus.

De musca.

CAP. XV.

Nos etiam muscam honoris expertem ne re-
 linquamus & merito. nature enim illa etiã
 creatura est. Muscæ Pisatides per festum Olym-
 piorum pacem habent cum externis & indigenis.
 Tot igitur sacrificijs factis, & tanto sanguine effu-
 so & carnibus suspensis, muscæ vltro discedunt,
 & Alpheum fluiuium transuolant, & videntur
 non longe differre à mulieribus illius loci incolis:

earum enim certaminis casti lex expellit, at muscæ volentes sua sponte à sacrificijs discedunt tempore sacrificiorum & certaminum, ut vero peracta sunt tanquam decreto reuocatae ab exilio redeunt in Elin rursus ut mulieres.

Vespæ regno non tyrannide reguntur.

CAPVT XVI.

Sub regnum, & potestatem vespæ etiam subiunguntur, non tamen sicut homines tyrannide tenentur, cuius rei testimonio est, & quod sine spiculo sunt, & quod earum principes quanquam duplo maiore corpore sunt, & mansueti tamen sunt, & qui neque volentes neque inuiti molestiam exhibere possint. Quis igitur non oderit in Sicilia Dionysios, in Heraclia Clearchum, Apollodorum Cassandrinorum prædonem, & Lacedæmoniorum perniciosum Abim? Siquidem hi gladiatorum confidentia regnarunt: reges verò vesparum sine aculeo mansuetudine nituntur.

De aculeatarum vesparum malitia. CA. XVII.

Aculeatae vespæ illud facere dicuntur in viperam, quam mortuam perspexerint inuolantes veneno aculeum imbuunt, unde mihi homines disciplinam non eam quidem bonam veneno inficiendi sagittas hausisse videntur. Quod quidem ipsum Homerus in Odyssea testatur, cum ait venenum querens ut iacula ærea obtineret, ac sane Hercules hydræ veneno iacula tinxit, sic vespæ viperina

perina acerbitate aculeos afficiunt.

De orpho.

CAP. XVIII.

ORphus piscis marinus est, quem si postquam ceperis disseces, statim non moritur, sed motum non parum diu retinet, hyberno tempore cum in speluncis se tenet, tum vero ad continentem libenter commoratur, quod magis littoralis sit quam pelagius.

De lupis.

CAP. XIX.

Contra taurum lupus ire, & simul eum à fronte ideo adoriri non audet, quod & cornua extimescat, & eorum robur mucrohatum declinare studeat, quamobrem primum velut recta via contra eum pugnaturus esset præ se gerit minas, & ob illius oculos sese crebro versat, deinde se retorquens in dorsum insilit, & acerrime ad eius perniciem incumbit, atque cum naturæ astutia suam infirmitatem compensans ipsum expugnat.

De asello marino.

CAP. XX.

Cor in ventre marinum asellum habere harum rerum periti asseueranter nos docent, atque in sermonem hominum venit, huius partum nunquam deprehensum fuisse.

De pauone.

CAP. XXI.

Non modo pavo se non ignorat ex auibis formosissimum esse, verum etiam ubi formæ sita sit pulchritudo præclare tenet, atque ea clarus & ceruiculam iacetat, & ex pennis quæ ei non mediocre

diocre ornamentum afferunt, maximos spiritus sumit: his enim spectatoribus metum inijcit, & æstiuo tempore natium & non accersitum habet tegumentum. Quòd si quẽ velit exterrere, pennas primum explicat, deinde ad inijciendum terrorem his concrepat, capitisque elatione, ac superbo supercilio velut triplicem cristam iactat. Cùm refrigeratio ei necessaria est, tum passis pennis & in anteriorem partem reflexis ex sese corpus suum opacans caloris vim frangit, & propulsat, si retro, atque à tergo ventus flat, alas paulatim pandit, atq; ventus interspirans auras, & molles, & suaves ei afflat, unde is refrigeratur. Quòd si laudatur tanquam formosus puer, aut mulier pulchra, corporis præstantiam belle ostentat. Sic is ipse pennas ornatæ, & ordine erigit, ut vel florido prato, vel varie picturæ similis esse videatur. Ac verò ante pictorum oculos se ad imitandum exponens abunde sui pingendi potestatem facit, & spectatorem conspectu suo expleri facile patitur, & quaquaversus conchatam caudam intorquens gemmatiorẽ, & variam magis, quàm sint Medorum Persarumue vestes suam stolam ambitiose admodum, & elate ostentat. Ex Barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur: primum autem longo temporis interuallo rarus, deinde studiosis elegantie, & pulchritudinis pretio spectatus fuit. Athenis & viros & mulieres admittentes ad huiusmodi spectaculum ex eo
quest

questum fecerunt, atque ut in oratione contra Erasistratum Antiphon inquit, marem & foeminam mille drachmis aestimarunt. Hortensius homo Romanus cenam primus Romæ sacerdotij adijcivalem cum pavone dedit. Alexander Macedo eiusmodi aves apud Indos videns, earum admiratione commotus in eos qui has occiderent gravem poenam constituit.

De muribus.

CAP. XXII.

Cum mures in aquatile vas delapsi ascendere non queunt, mutuas inter se caudas mordicus tenentes sese subtrahunt, secundum quidem primus, tertium secundus. sic enim eos mutuas inter se operas sapientissima natura ponere docuit.

De crocodilis.

CAP. XXIII.

Ad hanc rationem de Nilo aquam haurientibus crocodili abstrusas insidias instruunt: nam per virgulta quibus sunt tecti, & intuentur, & subter ea ipsa natant, ac sic operti se ad littus magis saltibus incitant, confestimq; ex virgultorum latebris erumpentes aquatores dum aquam hauriunt violento raptu interceptos deuorant, quod quidem ipsum crocodilorum malitiam & fraudem facile ostendit.

De canibus & otide.

CAP. XXIV.

Lepus & vulpes canum metu exhorrescunt, Latque interdum sola canis latrantis denuntiatione ex loco undique septo vepribus, & dumetis vestito

vestito excitantur. Canes leonem in fugam compellunt, ceruos insequuntur: sed & aus nulla non canem paruifacit. Vnam autem otidem excipio, quæ propter corporis sui grauitatem, & tarditatem canem perhorrescit: eam enim ponderosa corporis molle constrictam alæ non facile alleuant, idcircoque demisso atque humili volatu utitur, quia pondere deprimitur. Ex eo fit vt nonnunquam à canibus capiatur, itaque conscientia suæ humilitatis perculsa simul ac canes latrantes audiuerit, in dumeta aut paludes excurrit quibus & protegatur, & ab instanti periculo seruetur.

De agnis.

CAP. XXV.

SErò admodum suos parentes homo cognoscere incipit, cum tamen intueri in patrem completi matrem, versari cum domesticis doceatur, atq; eius etiam oculis ac animo nomen paternum crebrò inculcetur, & decantatum habeat: agni verò simul vt sunt in lucem suscepti, circum matres statim erratico saltu concurrere, & domesticum incipiunt ab alieno internoscere: neque tamen ad huius rei notionem præcipientium opera vti necesse habent.

De simia.

CAP. XXVI.

SImia actuosum animal & ad omnia imitanda shabile, omne quod corpore agitur si doceatur præclare discit, & idipsum actione representat, ac si saltare doceatur saltationē assequitur, si ad tibiā

canere, canit, ego aurigæ munus obire vidi, habenas
nimirum vel adducendi vel remittendi & flagel-
lo simul vtendi: breui, si quis ad alia quæpiam insti-
tuat non fallit docentem. adeo varium natura ani-
malest, & multiplex, vt ad omnem actionem se-
se verſet.

Diuerſæ naturæ leporum & meleagridum,
boum & ſuilli pecoris. CA. XXVII.

AB alijs diuerſæ ſunt naturæ, lepores apud Bē
ꝛaltas bina habere iecinora. Theopompus
inquit. Iam in Olero Hiſter ait meleagridas à nullis
auibus vngues vncinatas habentibus violari. Ari-
ſtoteles quoq; dicit in Neuris populis boues cornua
in humeris gerere. Agatharchides tradit in Aē-
thiopia ſues habere cornua. Soſtratus merulas di-
cit omnes eſſe albas Cyllenæ. Alexander Myndius
in Ponto ſcribit oues pingues fieri amariffimo ab-
ſinthio, capras natas in Minante ſex menſes non bi-
bere, ſed duntaxat in mare intueri hiantes aurâſq;
illinc excipere idem tradit: capras Illyricas audio
vngues pedum indiuiſos habere. Theophrastus di-
cit in Babylone piſces ex flumine egredi, & in ſic-
co cibum ſæpe capere.

De amore porphyriionis erga ſuos contu-
bernales. CAP. XXVIII.

POrphyrio præterquam quod & riualis eſt,
& obtrectator, ea ſane etiam naturæ indole
præd

præditus est, ut eorum quibuscum usu coniunctus est, amantissimus esse dicatur, eum ipsum & gal-
lum in eodem versari domicilio percepi easdemq;
ambulationes, & æqualia spatia conficere solere,
eisdem vesci cibis: communiter puluerulentis uti
volutationibus, mirificumque ex his rebus amorem
inter se mutuum contraxisse. Etenim cum utrius-
que dominus festo quodam die cum sodalibus ut
epulari sacrificium faceret, gallum occidisset, por-
phyrio conuictore priuatus tantum doloris accepit,
sibi ut inedia mortem conscisceret.

De anser.

CAP. XXIX.

IN Agio Achaia urbe præstantem forma pue-
rum Olenium nomine Amphilocum, sicut Theo-
phrastus refert, anser amauit: nam cum in Ae-
giensi custodia is puer Olenius cum perfugis ab
Olenio teneretur, ei anser dona afferebat. Nihil
igitur mirum, in Chio Glaucam citharædam homi-
nes, cum ea esset pulchritudine eximia, adamasse,
si quidem ab ariete, & ansere etiam eandem au-
dio amatam fuisse. Anseres Taurum montem
transmittentes aquilarum metu singuli mordi-
cus lapidem tenent, ut ne clangorem fundant: tan-
quam enim silentij fræna sibi iniicientes trans-
uolant, atque sic suppressa omnis clangoris si-
gnificatione persepe aquilas fallunt. Quod au-
tem natura calidissimi sunt, idcirco lauationum
cupidissimi existunt. Etenim natare gaudent,

Et quemadmodum cibarijs summè humidis quibus interius refrigerentur, delectantur, sic nec laurifolia ne siquidem fame opprimantur attingunt, nec rododèdram sua sponte nec adhibita vi edunt: præclare enim intelligunt si quid tale comederint, se vita priuatum iri. Contrà homines non modò in cibo Et potione, sed per somnum insidijs attentantur, infinitaque hominum milia partim venenata potione perierunt, ut Alexander, partim cibo ut Claudius Et Britannicus eius filius, ac veneni vi sopiti de lecto non surrexerunt.

De vulpanfere.

CAP. XXX.

REcce vulpanferi nomen inductum est, quod Rex ingenitis naturæ suæ rebus trahit. Cum enim anseris speciem habeat, tum probe cum vulpe callida improbitate comparari potest. Atque etiam si corpore anser inferior sit, animi tamen robore superior, Et ad inuadendum præstantior habetur, ab aquilæ Et felis Et cæterorum hostium suorum iniurijs se defendit, Et propulsat.

De serpente.

CAP. XXXI.

Hæc etiam vis Et natura ad serpentium nationem pertinet, cor quidem ut in gutture habeant, fel autem ad intestina, testiculos ad caudam possideant, longula sanè oua Et mollia pariant, in dentibus venenum gerant.

De pauone.

CAP. XXXII.

IDpauonis proprium etiam notione dignum est, quòd

quòd tres annos natus incipit ex sese parere, & varios colores fundere, non continenter quidem sed duorum dierum interuallo ouis incubat, & simul sic irrita & vana quemadmodum ceteræ aues oua parit.

Deanate.

CAP. XXXIII.

Primum vt anas peperit (parit enim in terra extra aquam, aut prope stagnum, aut paludem, aliumue aquosum locum) statim eius foetus recondita quadam natura, & propria aquam persequitur. Præclare enim intelligunt se cum naturæ non sint ad volandum aptæ participes, coeli incolæ non esse posse, neque terrenæ, cum non sint bestię, in terra versari oportere: quocirca à partu statim natatiles ad aquam assiliunt, neque tamen natare discere necesse habent, at tanquam temporis longinquitate eruditæ & sapienter emergunt & merguntur. Nam cùm aquila anataria in eos ipsos rapiendos inuolat, se intra aquam submersione abdundunt, atque infra aquam natando ex alio loco eminent extra aquam. Quòd si aquila illic quoque incumbat, & instet, hæc iterum & sæpius demergitur, & tandiu id facit quoad vel ipsa demersa suffocatur, vel aquila discedit ad aliam venationem, & ipsa adepta impunitatem rursus emergit.

De cycno.

CAP. XXXIIII.

Maximare hominibus cycnus præstat. non modo enim nouit quando ipse appropinquat

ut moriatur, sed ut placatissimè, & lenissimè mortem ferat à natura est præclarissimum donum consecutus. In morte enim nullum acerbi doloris sensum inesse se in optimam spem induxit: homines autem quod nesciunt, id & exhorrent, & summum malum existimant: olorem verò tanta animi est tranquillitas in extremo vitæ spiritu ut sibi tanquam Neuiam canat, qualem Bellerophonem heroico & magno animo ad mortem paratum canit Euripides. Illum enim inducit loquentem cum anima sua his verbis, Eas in deos pia, externis auxiliabare, non irascebare amicis. Profectò & cygnus tale funebre carmen viaticum dans peregrinationis, aut deorum hymnos, aut laudem peculiarem. Quod autem non angore atque molestia implicatus eum extremum cantum edat, Socrates testatur, sed potius alacri animo affectus: neque enim qui animo dolorem caput, bilem ducit cantu. Neque modò ad mortem, verum etiam ad pugnam fortis est, & ut non laceffit tanquam sanè moderatus vir & prudens, sic lacessenti & insidianti de animi robore nihil concedit. Cæteræ quidem aues cum eo pacem habent, & quasi fœdere deuinciuntur: ab aquila vero sicut Aristoteles ait, sæpe hostiliter appetitur, nunquam tamen vincitur, sed eam prouocantem animi, non solum robore, se iure etiam optimo vincit.

De herodio.

CAP. XXXV.

Herodius ostreorum voracissimus est, & quemadmodum conchas pelecane exsorbent, sic is ostrea testis obducta vorat, & in ea sede quæ ingluviæ appellatur, concalefaciens tantum custodit quoad calore stomachi dissoluntur, post ubi is ipse diductas senserit testas, eas euomit & carnem ad sustentandum se retinet.

De asteria aue.

CAP. XXXVI.

Avis nomine asteria mansuescit in Aegypto, atque adeo præclare humanam vocem intelligit, ut si quis huic conuitium faciens vel appellauerit seruam, ex ea contumelia irascatur, vel eandem ipsam vocauerit pigram ea sic dolenter tanquam ignobilitatis, & segnitie arguta indignetur.

De torpedine & succo cyrenæo. CA. XXXVII.

Si quis tenet succum cyrenæum & torpedine scapiatur, hac statim liberatur. Draconem marinum si dextera manu subtrahere velis, non sequetur, sed fortiter reluctabitur, at si sinistra duxeris, parebit & capietur.

Quanta gloriæ cupiditate lusciniæ laborat.

CAPUT

XXXVIII.

Charmidem Massiliensem audio dicentem non modo musicæ perstudiosam esse lusciniam, verum gloriæ etiam cupidam: cum enim in desertâ solitudine sibi tantum canit, tum simplicem

cantum, & illaboratum edit, cum autem captiua tenetur, & non caret auditoribus, cantum variat, contendit, remittit, exprimit, obscurat, quod Homerus designare videtur, cum ait, quando Panda-rei puella luscina pulchritudine veris instantis sedens in ramis densis arborum multifonam & sepe versam fundit vocem.

Quemadmodum leo nascitur. CAP. XXXIX.

DE animalibus oculis apertis solum leonem nasci Democritus ait: statim à partu stre-num quiddam edentem alij obseruarunt, eum cum dormit caudam mouere, vt ostendat se non omnino dormire, vt cetera animalia, quod ipsum Aegyptij se obseruasse gloriantur, leonem videlicet à somno inuictum esse, nempe qui semper vigilet: idcirco hunc soli eos comparare existimo, quod sol laboriosissimus ad nullum temporis punctum versari intermittens circum orbem terræ, ab instituto cursu nunquam conquiescit. Cui rei Homerum testem afferunt, cum solem, inquit, operum & laborum quietem nullam habere. Cum autem insidias bubus leo molitur, suo robore prudenter vtitur: nam noctu proficiscens ad stabula, fortitudine sua omnes quidem exterret, vnum vt arripiat, vt verò exsaturatus est, in posterum quidem reliquias seruare cupit, sed pudor certe eum prohibet in custodia reliquiarum permanere, tanquam ab inopia cibi famem metuentem. Itaque maxime hians, graui spi-
ritu

ritu suo afflat, teterrimam aspirationem exhalans: Sicque eiusmodi aspirationi tetra custodia permiffa difcedit. Cætera autem animalia quamuis eò accedant & fentiant ubi illius reliquie iacent, non attingere audent, metuentia videri prædari, & diripere aliquid de rege fuo voluiffe. Quod fi ei feliciter ceciderit venatus, illum relicti primi cibi capit obliuio, hincque vt euafefcentem & exoletum afpernatus, relinquit. Ac fi ex venatu nihil acciderit prædæ, ad primum tanquam penariam cellam regreditur. Cum fupra quam ferre queat, cibo fe compleuit, aut quiete & inedia fe exhaurit, aut fimiam naftus vorat, illiusque adesfis carnibus ventrem mollitum extenuat. Iam porro iuftus eft leo, & virum qui fe laceffuerit, vlcifcendi modum tenet. Nam primum caudam vibrans, & per latera contorquens, fe ipfum incitat, & tanquam ftimulis admotus exacuit, deinde inuadenti refiftit, & eum qui fe appetiuerit, fed ab ictu aberrauerit, vt pariter vlcifcatur, exterre quidem, at non lædit. A prima etate cicur faftus, cum manfuetiffimus eft, tum verò eius occurfatio facilima & iucunda: lufionibus delectatur: quiduis (modò id fuo altori gratum efle fentiat) libenter fufinet. Hanno Carthaginenfis leonem, quo ad veftiones farcinarum utebatur, habuit, vnâque cum Berenice manfuefaftus leo vinebat, linguâque eius faciei blandiebatur, leniter abftergens, ac complanans rugas, demulcebat,

cum eaque in mensa conuiuiebat, humaniter & apte comedens. Onomarchus Catanæ tyrānus etiam leones habuit conuictores.

De pardalis suaueolentia. CAP. XL.

Admirabilem quandam suauitatem olet pardalis, quam bene olendi præstantiam diuino munere donatam, cum sibi propriam plane tenet, tum vero cetera animalia hanc eius vim præclare sentiunt: hæc autem hoc modo venationem capit, Cum horum que ad victus opus sunt, eget, sese vel in loca arboribus consita, vel folijs vestita ita occultat, ut inuentu difficilis tantum respiret, hinuli, dorcades, capræ syluestres, atque alia eiusmodi animalia suavis odoris illecebra attrahuntur, & proximè accedunt, illa tum, quàm mox de latebra exsiliens ad prædam se rumpit atq; eam cōprehendit.

De lolliginibus & sepiis. CAP. XLI.

AUDIO animalia ruminantia treis habere ventres tribus nominibus distinctos λεγόμενοι ἐχίνου ἡνυσσου, reticulum, omasum abomasum, & sepia duobus sunt promusciis prædita, quibus ad saxa cum est in mari tempestas adherescunt, & tanquam anchoris iactis firmate fluctuum incursionibus resistunt, post cum est tranquillitas solutis promuscidibus rursus natant, non contemnendam scientiā tenentes vitandi sane tempestates, atque ex periculis salutem consequendi.

De

De apibus.

CA. XLII.

SI tibi libet addiscere apum nomina, sine inuidia tibi dicam quæ audiui: quædam ex apibus duces appellantur, quædam sirenes, aliæ operariæ, aliæ figulæ. Nicander ait cephenas fructum afferre, atq; in Cappadocia mel sine fauis apes conficere ferunt, idque vt oleum perinde pingue esse. In Trapezunte Pontica ex buxo mel nasci accepi, hocque cum esse odoratu graue, tum eos qui deducti sint de mente ad sanitatem restituere, atque comitiali morbo laborantes sanare: itémque in Media mel ex arboribus stillare, vt ait Euripides in Bacchis. In Cithærone dulcis ex ramis guttas manare, in Thracia ex plantis mel nasci dicitur. In Mycono non gignitur apis, quin etiam importata moritur.

De ephemero animali apud Hipamin.

CAPVT XLIII.

ARistoteles ait bestiolam apud Hipamin fluminis vnum diem viuentem sub lucem matutinam nasci, post autem ad solis occasum extinguí.

De sepia & polyporum morfu. CAP. XLIII.

Venenatus sepia morsus, tum eius dentes validdi, & abditi, os mylus & polypus habet & iam acerrimatè mordendi, atq; polypus acerbius mordet quàm sepia, & tamè minus veneni effundit.

De apro.

CAP. XLV.

Aprum priusquàm in aliquem inuadit, dentes exacuere ferunt, cui rei testimonio est

Homerus

*Homerus cum ait album acuens dētem: atq; etiam intelligo suillum pecus sese in luto volutans ac turbidam aquam bibens, cū pingue euadere, tum cibis qui vehementer inflent, & expleant delectari, tum etiam quietem & suile tenebris oppletum appetere, & Homerus videtur significare hæc. Nam quod volutabris gaudeat & delectetur sordidis lacubus, Homerus designat cum sues vocat *καμινωδῆς*, id est, humi cubantes. Quod autem aquam turbidam bibant & pinguescant, cū dicit, bibentes aquam nigram pingues fieri: quod autem gaudeant tenebris, cū hæc scribit, sub saxo cauo dormiebant tegenti à borea: quod autem cibis inflantibus delectetur, significat, cū dicit suem glandibus suauiter vesci. Nō ignorans præterea Homerus ut sus videns fœminam sese extenuet, & carnes atterat, facit mares separatim à fœminis cubare. In Salamine si sus segetem herbescentem fuerit depastus, eius dentes lege Salaminensium exteruntur. alij aliter intelligunt & dicunt viridem segetem sues depascentes debiliores habere dentes.*

De canibus & perdicibus & pelargis.

CAPVT

XLVI.

Canibus contra morbos quibus tentātur herbam natura præstantem dedit, nam segetem herbescentē si lumbricis vexantur depasti eosdem expellunt. Cū autem utrunque ventrem exhaurire habent necesse, herbam dicuntur quandam comesse

messe, cuius vi partim euomendo, partim deijcienda aluo superfluentes cibos eijciunt, vnde Aegyptios aluos purgare didicisse ferunt. Item in sermonem hominum venit, perdices, ciconias & palumbos vulnere accepto origanum imponentes ad sanitatem redire, neque hominum vlla medicina vti necesse habere.

De lacerto.

CAP. XLVII.

Non hîc antiquorum testimonio mihi erit opus, quæ ipse vidi explicabo. Cum vir quispiam, lacertum magnum & opimum comprehendisset, atque æreo stilo excæcauisset, eundemque in fictilem ollam recentem vtrinque eatenus exiguis foraminibus pertusam, vt neque spirare fera prohiberetur, neque tamen exitum haberet, conclusisset, & simul terram roscidam, & herbam cuius nomen non explicauit, imposuisset, ac deinde ferreo anulo cui inesset gagates lapis, in quo lacertus incisus erat, nouem signa impressisset, quorum quotidie vnum deleret, post vbi nouo signo sublato ollam reclusisset, lacertum vidi oculorum vsu recuperato clarius quàm antè excæcationem aspicere. vir qui hæc fecit anulum illum dicebat oculis bonum esse.

De amicitia & inimicitia diuerforum ani-

malium. CAP. XLVIII.

ID summam mihi turpitudinem habere videtur, quòd non inter se homines amant, cùm expertia rationis animalia amicitiam inter se faciant, & retin

retineant: neque modo ea quæ sunt eiusdem speciei,
 verum etiam inter se nihil genere attingentia. cum
 capris enim oues amicitia coniunctæ sunt, cum tur-
 ture amicitia columbæ intercedit, palumbes item
 & perdices bene inter se sentiunt, halcedo & ca-
 rulus mutuo inter se amore tenentur, cornix &
 ardeola mutuam inter se amicitiam colunt, gavia
 cum monedula amoris coniunctionem habet, cum
 harpa miluus amicitiam seruat. Contrà cornices
 & noctuæ inexpiabili bello dissident, hostes sunt
 inter se miluus & coruus, itémque turtur & py-
 ralis, ac etiam chlorio cum turture, vultures &
 aquile, & draco hostes inter se sunt. Bubalis &
 tauris teterrimi hostes leones existunt, elephanto
 infestissimus est draco, aspis & ichneumo acerri-
 mum inter se odium exercent, ægipthus asino ini-
 micissimus est, quem ut rudentem exaudierit, eius
 oua disrumpuntur, & pulli inchoati excidunt, is
 autem ut suos pullos vlciscatur in asini vlcera in-
 uolans ea lacerat, circum etiam vulpes odio perse-
 quitur, coruum taurus, florio odium est cum equo,
 delphinus & balena dissentiunt, lupi cum mugili-
 bus discordant, conger cum murena, aliæque item
 cum alijs odium habent.

De vris & elephantis. CAP. XLIX.

VRse posteaquam venatores (qui non humi
 modo se sternunt, sed & os ad terram abij-
 ciunt, & spiritum continent) odorati fuerint, tan-
 quam

quam mortuos relinquunt : eiusmodi enim animalium genus existimatur mortuos odisse. Mures etiam oderunt eos qui in suis sedibus & cauernis moriuntur, itémque hirundines & apes suas gregales extinctas ejiciunt. Formicis etiam natura tributum est, ut sui generis defunctas ex cauernis efferrant, ut mundius habitent, & quia hoc etiam peculiare brutis est sui generis mortuos ex oculis cito auferre, sermonibus græcanico fastu carentibus peruagatum est. Elephante cum alterum perspexerit mortuum, non præterit quin humum promiscide haustam velut sanctam & mysticam inijciat, communem naturam miseratus mortuo parentans, ut ne aliquid impiè committat. Nam hoc quidem ipsum non agere execrabile ducit : quare ad hoc nefarium scelus vitandum satis est ei vel rammum inijcere, quo facto abit, communem omnium finem non aspernatus. Tum etiam ad nos is sermo permanavit, elephantos cum ex vulnere siue id in bello siue in venatione acceperint, aut obuiam herbam aut fortuito obiectum puluerem alleuantes in cælum suspicere, eumque puluerem herbamue iacere & simul voce sua propria lamentari, & miserabiliter supplicare tanquam Deum ob ea que iniuste & indigne sustinent obtestantes.

Manfueta animalia quibus animalibus non
confidunt. CAP. L.

Hanc etiam vim naturamque animalium non
ignorare

ignorare oportet, aues cicures & domesticas audacter contemnere equos, asinos, boues: ac si cum mansuefactis elephantis aluntur, non modò eos non timere, verùm per eos etiam ipsos gradi. Iam enim gallinacei vt in eorum dorsis consistere audent, sic magnum eis metum mustella vel præteriens inicit, & qui vocem vel mugientium vel rudentium præclare contemnunt, eius illius clamorem vehementer horrent. Anseres item & canes & magnas struthiones nihili faciunt, contra accipitrem vel multo minimum formidant: gallorum cantus leones exterret, metu basiliscos exanimat, feles & miluos extimescit: clangorem quidem aut aquilarum aut vulturum facile columbæ spernunt, non item circi & marinæ aquilæ. Agni & hædi pulli omnes statim vt nati sunt ad mammas maternas accurrunt, & lac suggentes implentur. Fidipeda omnia lupi & canes & leonæ & pardales supina stant cum præbent mammas suis gnatis.

Animalium diuersi soni. CAP. LI.

Quemadmodum homines varijs linguis loquuntur, sic animalibus rationis expertibus natura comparauit vt diuersum quiddam & varium sonent. Ex hominibus aliter Scythæ, aliter Indus loquitur, aliter Græcus. Animalium alia fremunt, alia mugunt, alia hinnunt, quedam rudunt, quedam latrant, alia rugiunt, nonnulla clangunt aut strident, alia suauiter cantant: sunt etiam quæ balbut

balbutiant. Sexcenta naturæ dona alia alijs animantibus propria existunt.

De aspidibus prope Nilum habitantibus.

CAPVT

LII.

IN vtraque Nili ripa aspidēs latibulis se tegunt, & tanquam ædes suas homines, sic hoc flumen omni alio tempore iucundè, & suauiter accolunt. Cùm autem in agros Nilus redundat, tum triginta circiter antè diebus longius ab eo fluuius in loca eminentiora vnà cum fœtibus suis demigrat: quod quidem munus à natura acceperunt, tanti vt fluminis tanquam operosi quotannis accessionem & decessionem non modò non ignorent, sed ab eius etiam damno cauere sciant, atque etiam testudines, & cancri, & crocodili in ea loca, Nilo inaccessa id temporis oua transferunt, vnde ij qui oua eorum offendunt, quando Nilus sit agros irrigaturus facile colligunt.

De fluuiatilibus equis.

CAP. LIII.

Fluuiatiles equi Nili alumni, segetum vt maturitas venit, & flauent spicæ non eas continuo depasci ingrediuntur, sed extrinsecus coniecturis assequuntur, quantum ad se explendos satis sit, post considerationem pascere aggrediuntur, ac postquam sunt pabulo conferti auersis vestigijs retròq; versus ad Nilum cedere properant. Hoc enim ipsum eo pacto machinantur, vt si qui agricolæ sese inuaserint hostes aduerso corpore nō à tergo excipiant,

summè impius est, parentem enim suum exest & conficit.

Quemadmodum pardales capiunt simias.

CAPVT

LIIII.

Q*Uamobrem in Mauritania pardales cum robore sint & viribus præstantes, non cursu quo maxime valent, simias persequi aggrediuntur. Causa est, quoniam non longè ante hanc excurrentes sese tradunt, sed & vt mox eam viderunt, in fugam se conferentes, in arbores altas ascendunt, & illius impetum declinantes illic confident, veruntamen pardalis ad hanc rationem simia dolorior, insidias molitur, & dolos neçtit. Vbi enim simiarum multitudo manet, eò profecta, ad terram se sub arbore abijcit, & ventre proiecto humi, sic iacet, tibias vt admodum remisse porrigat, oculos claudat, spiritu compresso sese anhelando cõtineat, & verè mortua videatur. Illæ verò hostem ex alto despicientes, mortuum suspicantur, & facillime credunt id quod vehementer optant, nondum tamen descendere audent, at experimèti causa vnã ex ipsis quàm audaciorem putant, ad examinandum pardalis affectum præmittunt: hæc quidem non omnino sibi præfidens descendit, sed timide & pedetentim primò decurrit, post metu represso reuertitur: tum verò iterum descendit, & cum proxime ad pardalim accessit, regreditur rursus: tum tertio descendit, & illius oculos speculatur, spiri-*

tum

rum ducat necne tentat, illa autem immotam se fortissime præstans, paulatim huic animos addit, & iam cum hanc permanere constanter sine damno circum illam sublimiores ex superiori loco simiæ speculantur, fiduciam, & spiritum colligentes, ex arboribus frequentissimæ decurrunt, & circum eam cōcursantes saltant, simul & supra ipsam gradientes insultant, & in illius contumeliam saltationem simicam saltantes, multifariam ei illudunt, & gaudium quod de hac ipsa tanquam mortua immortaliter pergaudent, testantur. Illa autem omnia sustinens, simul ac illas ipsas insultando, & illudendo defatigatas esse intelligit, ex inopinato exsiliens, earum partim unguibus lacerat, partim dentibus distrahit, atque opimum, & adipale ex hostibus prandium sibi abunde comparat, & tanquam *Vlysses* ancillarum contumelias & procorum, sic diu multumque harum insultationes perpetitur, ut hostes vlciſci queat.

Quemadmodum arbores euertunt elephanti. CAPVT LV.

CUm ab Indis hominibus arborem elephanti radicitus extrahere coguntur, non prius ad eam extirpandam aggrediuntur, quàm quatefecerint, ac tremefecerint arborem: sic periculum facientes, euertine possit, an omnino inuictam ab impetu sit se præstatura.

De Syrorum ceruis.

CAP. LVI.

IN Amano, Libano, & Carmelo Syriæ montibus, cerui nascuntur, qui cum in Cypriū se trans-
mittere volunt, gregatim ad littora perueniunt, ibi-
que tandiu secundos ventos præstolantur, dum per
pacatissimam quietem belle sibi flare senserint,
tum fidenti animo sese traicere mare ingressi, &
ordine natant, & verè in antecedentium tergo sub-
sequentes, capita reponunt: ac nimirum dux idcir-
co retrocedit, quia non habet ubi nitatur, & post
omnes clunibus proximi antegredientis, nitens ex
labore quieti sese dat, simul & extremum agmen
ducit. In Cyprum ideo transnaut, quòd pastionum,
quæ illic amplissimæ esse dicuntur, desiderio tenen-
tur: & profecto adeo feracem Cypri se incolere
regionem testantur, de agrorum ut bonita-

te Aegyptijs non concedant. Eodem

modo Epirotici cerui in Cor

cyram quæ contra E-

pirum est, ma-

re trans-

eunt.

ÆEL

ÆLIANI LIBER
sextus historię ani-
malium.

Quemadmodum aliena hortatione non
 egent bestię ad fortitudinem sicut ho-
 mines, vt liquet ex apro, leone, elephan-
 to, tauro.

CAPVT I.

HOMINES vt boni viri
 sint hortatione egent, &
 suasionis oratione plena,
 quę & metum tollat, &
 addat animos. Athletę qui
 dem ad stadia hortādi sunt,
 milites ad arma. Robore nō
 item extrinsecus assumpto

bestię egent, ac ex sese potius vires incitant, & se-
 met confirmant. Aper quidem pugnaturus, lapidi-
 bus, Homero teste, dentes exacuit: leo ne quid igna-
 ue faciat flagellans semetipsum cauda excitat, ele-
 phanti autem ad certamen vt incendantur promu-
 scide sese verberant: neque tamen ad hoc ipsum cu-
 iusquam egent præceptis. Taurus gregis dux cū
 ab altero fuerit duce superatus, se in quendam lo-
 cum ab alijs segregat, & semetipsum non alieno
 impulsu, sed sua sponte exercet, atq; omni conten-

tionem cornibus, calcibus, ungulibus certat, cornua quidem in arbores infligit, pedibus pulverem spargit, cæterisque exercitationibus se accommodat, à vaccis se continet, sicque à Venere abstinet, & libidini sue moderatur, quemadmodum Iccus palæstrita Tarentinus, quem Plato toto certaminum tempore omnis coitus expertem permansisse affirmat, at enim Iccum ratione præditum, atque Olympiorum cupidum, simul & gloriæ sensu affectum nihil admodum mirum videri debet emendate, & summa corporis castimonia vixisse, nam ei præmia proposita videbantur illustria, pinus Ismica, laurus Pythica, oleaster olympicus, tum verò sperabat se, quoad viveret circumspectum esse, & cum è vita excessisset magnam laudem ex ea re adepturum. Et verè Amœum citharædum accipi uxorem duxisse, omni tamen tempore cum incertaminibus versaretur, ab ea se abstinuisset. Diogenes tragœdiarum actor uniuersum omnino Veneris usum abiecit. Clitomachus pancratiastes canes siquando complexu venereo iunctos perspiceret oculos ab eorum conspectu remouens, & totum se auertebat, etsi quod in conuiuio verbum lasciuum audisset, à concessu exurgens discedebat, atqui homines ratione valentes, hæc vel ad quæstum, vel ad gloriâ fecisse, non magnam admirationem habet, at tauro suum aduersarium vincenti quæ præconia, ô Plato, laborum deferuntur, aut quæ decernuntur præmia?

Quem

Quemadmodum ratione carentia suis familiaribus parcunt, in quo tractat de pardali. CAP. II.

Ratione carentia ab his quibuscum consuetudo sibi quotidiana intercedit, magna amicitie religione adducta abstinere, & parcere sæpe solent. Pardalim enim audio, cum eam à parvula cum hominibus venator versari adsueuisset, atq; adeò mansuefecisset, eamque sane tanquam amasiam adamaret, & magna cura aleret, ob eamque rem hædum huic quem simul cum ipsa aluisset pardalim hædi esu oblectare cupiens, comedendum dedisset, edere hædum etsi occisus esset recusasse: cum enim primo die is ad pastum obiectus semel fuisset, ab eo ipso edendo se abstinuisse: quia propter cibi expletionem inedia uti necesse haberet, secundo die hædus iterum huic allatus est ab eo similiter, quoniam adhuc fame non premeretur se continuisse: tertio die quamvis esuriret quidem & solito signum cibum requireret, non hædum tamen contubernalem suum attingere voluisse, sed illo relicto alterum sumpsisse. Homines autem suos intimos & pernecessarios non modò produnt, sed sæpe etiam in fratres & parentes multa perfidiose faciunt, & improbe, & malitiose.

Quando vrsa parit. CAP. III.

Quemadmodum vrsa primò carnem informem pariat deinde lingua conformet, antè

dixi : iam quod nondum narraui dicam. Hyberno tempore parit , cum peperit latibulis se tegit , nam frigoris vim reformidat & veris aduentum manet, nec ante tres menses catulos in lucem profert, cum autē se habitu corporis opimo sentit (hoc enim ipsum morbi loco ducit) latibulum quod Græci φώλιον appellant expetit, unde affectus quo latendi tenetur φωλία Græcè nominatur. In antrum non recto motu sui corporis sed supino ingreditur, & dorſi ſui tractu repit, venatoribus ut veſtigia obliteret: quò poſtquam eſt ingreſſa, ſe quieti dans habitum corporis extenuat per quadraginta dies, è quibus quidem quatuordecim immobilis manet, teſte Ariſtotele, reliquis alijs duntaxat verſat ſe, quadraginta igitur dies manet ſine cibo, ipſique ſatis eſt dextrum pedem lingere, eique inteſtinum eatenus obducitur, ut propemodū cohereat, quod quidem ipſum ea ſentiens aron herbam agreſtem edit, cuius natura ventofa inteſtinum diducit & dilatat eidēque facultatem receptandi cibi affert. Cū autem cibus ſeſe ruruſus refercerit formicas exedens facile exinanitur : neque quemadmodum homines ad deiectiones alui illi vel medici vel libri opus ſunt.

De draconibus.

CAP. IIII.

Cū poma dracones comesuri ſunt, ſylueſtris lactucæ ſuccum idcirco exſorbent, quòd hæc illis ne inflatione impleant magnum adiument

umentum affert. Cum homini aut feræ cuiquam insidias facturi sunt, mortiferas radices edunt, cuius rei non imperitus Homerus dicit ut draco manet, circum cauernam circumplicatus, prius refertus permultis cibis venenatis & perniciosis.

Quid agant cerui amissis cornibus. CAP. V.

IN latebras amissis cornibus sese cerui abdunt, hòc diligentius ab hostibus sibi cauentes, quòd à cornibus iam inopes cum à pristino robore, tum ab armis se nudos existimant: cauere etiam dicuntur, nè quando vulnera quæ acceperint recentia solis radius incumbens priusquam obducantur carnem putrefaciat.

Quo modo affecti sunt equi ad saltum fossarum. CAP. VI.

EQui ad bellum euntes suspectos habent fossarum & fouearum saltus, & maceriarum & vallorum transitus, & eiusmodi: quod Homerus designare videtur cum ait, Hector per turmas proficiscens socios adhortabatur ut transirent fossam, equi verò celeres non audebant, sed valde hinniebant in summo labro fossæ consistentes, nam timebant fossam latam transitu difficilem.

De sepulchro cornicis apud Aegyptios.

CAPUT VII.

AD nuncupatum lacum Myrida in Aegypto ubi Crocodillon oppidum est, cornicis sepulchrum ostenditur, cuius causam Aegyptij afferunt,

quòd cum eorum rex cui *Marres* nomen esset, cornicem valde cicurem haberet, quæ postquam audisset quò volatus dirigendus, & quenam regio transeunda, & ubi terrarum requiescendum esset, eò regis literas ocyus quàm quivis nuntius perferret, eam mortuam & sepulchri honore affectit, & cippo ornavit.

De nominibus alendi animalia. CAP. VIII.

NOmen proprium vnumquodque animal habet suæ educationis, polodamnica à domadibus pullis vocari posset, scyllacotrophica ab alendis canibus, elephantoscomia ab elephantis, leontotrophica à leonibus alendis, & ornithosophia ab auibus sapienter tractandis, & alia eiusmodi.

De vrsis.

CAP. IX.

VRsæ si insequentibus vrgetur, eatenus suos quoad potest catulos propellit: cùm autem se iam intelligit lassitudine deficere, & ut comprehendatur vicinam esse, tum alterum dorso, alterum ore gestans in arborem ascendit, eorum alter vnguibus ad dorsum vrsæ adherescit, alter dentibus eiusdem retinetur. Vbi vero ex fame laborans caurum inuadit, non aperto Marte pugnam committit, sed obliquo impetu palearia appetens prosternit, hic quidem oppressus mugit, & denique succumbit, illa autem deuorando expletur.

De cynocephalorum docilitate & canum, & de animalium bonitate memoriæ. CAP. X.

Animal

A Nimalia esse docilia sic cognouimus tempore quo Ptolomæi reges regnarūt, Aegyptij cynocephalos docebant literas, & saltationem, & tiliarum cantum, & mercedem cynocephali pro his colligebant, & datam in marsupium coniicientes ferebant. iam Sybaritas ad saltationem equos docuisse antiquum est. Elephantorum docilitatem & facilitatem ad disciplinas suprâ scripsi. Dominorū vsui canes seruire, & res domesticas dominis administrare sciunt: & pauperi satis ad famulatum est vnum possidere canem. Probè autem animalia, eorum quæ agunt memoriam tenent, nec ad memoriam Simonidis arte, nec Hippie, nec Theodecti, nec alterius cuiuspiam de memoria præceptionibus egèt. Nam vacca eò nouit proficisci, vbi ab eius vberibus ad macellum vitulus abstractus fuerit, Boum subiugum mittendorum natio libenter pareret. Equus cum freni crepitum, & strata, & cetera ornamenta videt, tum fremit, & exultans vngularum supplensione obstrepat, & ex eorum conspectu quasi furoris afflatu ad iter incenditur, voce equisonis excitatur, & aures erigit, & naribus inflatis celerem festinationem anhelat, quodam incredibili cursus studio ad currēdi memoriā rediens.

De testudine & vipera.

CAP. XI.

T Errena testudo cum origanum comederit, viperam præclarè contemnit, quod si eius facultatem non assequatur, comesa ruta contra hostem

stem armatur, aut si vtriusque facultate caruerit, à serpente exeditur, planéque conficitur, cùm testudini serpentem comessse contigerit cunila adesa statim extra periculum veneni est, quod aliter confestim ab usu hanc funditus sublaturum fuerat.

De ceruorum moderatione. CAP. XII.

Ceruus ad viuendum presentibus contentus est, nec plura desiderat, imò verò hominibus temperantius multo & ventri moderatur, & cupiditates continet. nam in Hellesponto collis est, vbi cerui, quorum altera diffisa est auris sic pascuntur, illius extra fines, vt nunquam progrediantur: nec enim alias pastiones desiderant, nec prata alia bonitate præstantiora concupiscunt, & verò satis habent omni anni tempore presentibus vesci. Quid ad hæc homines? quos sanè nunquam ne orbis quidem terræ explere queat?

De hyena.

CAP. XIII.

HYena sicut Aristoteles tradit, dextera in manu vim sopiendi habet, & suo tactu solo somnum conciliandi, sæpeque numero in stabula ingressa cum dormiētem aliquem deprehenderit, & pedetentim ad illum progressa fuerit, soporiferam vt ita dicam manum eius naribus admouet, sicque eas opprimit, vt hic sine sensu esse videatur, ac tantum terræ suffodit, quantum sit ad eum ipsum obruendum satis: guttur vero supinū & nudum relinquit, in quod incumbens somno oppressum suffocat,

postea

posteaque in latibulum abstrahit: iam cum lune orbis plenus est, retro posito lune fulgore suam canibus umbram iniicit, quos statim mutos reddit, & tanquam veneficio quodam eorum sensus perstringit, deinde & elingues abducit, & optatis fruitur.

De delphino oppidi Iassii. CAP. XIII.

AD Iassum urbem delphini amores iandudum decantati erga formosum puerum, non sine mea commemoratione, & literarum memoria mihi relinquendi videntur. Itaque cum Iassium gymnasium, ubi pubes Iassia exerceri solita esset, mari adiaceret, unde pueri, qui nondum ex ephebis excessissent, post exercitationes in curriculo ad mare peruenientes, antiquo more lauarentur, ex ijs natantibus ad unum aliquem formæ pulchritudine præstantem delphinus, quem ardentissimè amaret, proximè profectus, primò exterruit puerum: post verò consuetudine uterque in alterius amorem se insinuans, beneuolentia coniuncti fuerunt, atque inter se firmam amicitiam fecerunt, ac iam inuicem ludere cœperunt, modo aduantes inter se certabant, modo puer tanquã pullum equiso, sic in delphinum subnatantem ascendens & audacius exultans, in amasio sedebat: quod quidem facinus summam Iassentium & hospitem admirationē habebat. Enimvero dephinus puerum amores & delitias suas vehens longissime in mari procedebat, atque adeò tam longè, quàm puero insedenti placeret, progrediebatur

tur. Deinde ex alto reuertens, eundem illum littori reddebat, atque mutua dimissione vterque ab altero, hic quidem in maris altitudinem, ille verò domum suam discedebat. Iam porrò ad tempus cum gymnasia dimittebantur, ad excipiendum puerum delphinus præsto erat: puer autem cum ex amasiæ expectatione, & eius collusione voluptate afficiebatur, tum supra humanam conditionem formosus circumspectiebatur, qui sanè nō modò hominibus, sed beluis quoque ratione carentibus formosissimus, & si non certe diu, videretur: siquidem fato quodam succubuit. Cum enim permultum se exercuisset, & currendo defatigatus esset, supra dorsum delphini se ipsum temere iniecit, non animaduertens aculeatam spinam dorsi erectam esse, atque horrentem, cuius acuminibus eius umbilicus quia exulceratus esset, ex eo factum est, vt & venæ quædam abrumperentur, & permultus sanguis efflueret, ibique puer extremum spiritum effunderet. Id delphinus partim ex pondere sentiens, non enim iam vt consueuerat tam leuis & expeditus insidebat, nempe qui spiritibus sese non subleuaret, partim sanguine imbutum mare cernens, id quod res erat vt intellexit, amasio suo superstes viuere noluit. Quamobrè multo robore quemadmodū nauis remigatione, & plenis velis propulsa, sic simul cum defuncto in littus se expulit, atq; eicit, ambòque hic iam quidem mortuus, ille verò animi defectione

Etione exspirans, humi strati iacuerunt. Laius, ô bone Euripides, non tale facinus propter Chrysippum consciuit, quamuis, sicut tu ipse ais, & fama docet Græcorû, primus pueros amare cœperit. Iassenses ciues, ut illorum vehementem amorem cum honoris gloria compensarent, sepulchri monumentum commune utriusque & formosi pueri & delphini amatoris constituerunt, & statuam quæ formæ eximia puerum in delphini dorso sedentem haberet, excitarunt, atque etiam numismata ex argento atque ære fecerunt, & eorum imaginibus signauerunt, ad demonstrandum utriusque miserabilem casum, ac nimirum tantum facinus memoriæ traderunt, ut Dei amicum honorarent. In vrbe Alexandria Ptolomæo secundo regnante, simili amore delphinum flagrasse audio, quæ si Herodotus nouisset, minus sicut mihi videtur, ea quæ de Arione Methymneo dicuntur, miratus fuisset.

De acuto sensu animalium canum, & boum,
& aliorum. CAP. XV.

CANes, boues, fues, capræ, serpentes, & bestię aliæ cum impendentem pestem, tum vero terræ motum, & cœli salubritatem, & frugum fertilitatem præsentiant, neque tamen si ratione carent, ab eorum quæ sibi aut salutem aut perniciem afferre queunt, intelligentia aberrant.

De dracone puellæ amatore apud Idumæos.

CAPVT XVI.

Apud

A Pud Idumæos, seu Iudæos, cū Herodes rerum potiretur, eximia magnitudine draconum perpulchram admodum adolescentem formam in amore fuisse indigenæ prædicant, ad quam ille quidem ventitaret, & simul cum ea amanter dormiret. Hæc verò etiam si amator quoad poterat leniter & mansuetè ad ipsam adreperet, eius tamen metu perterrita sese subduxit, & menstruum spatium abfuit, ut ex amicæ absentia amatorem obliuio amoris caperet: at amatori desiderium amicæ augebatur, in diēsque amatorius affectus eatenus ingrauescebat, ut noctes & dies ad eum locum ubi cum adolescentula versari solitus erat, frequens accederet. Cū verò eam quam amabat non inueniret, tanquam amator cui amor optatis non responderet, acerrimo dolore afflictabatur, postea autem quā puella reuertisset, ab eo confestim est aditā atque is valde amatorie plenus suspicioni tanquam spretus, ob eamque rem amantissima ira incitatus reliquum peradolescētis corpus circumplicans, eius crura parcè & molliter verberabat. Non ergo expertia rationis animalia optimus ac maximus negligit, sed ex ijs, & alijs quemadmodum & erga ea affectus sit, & singula curet, ostenditur.

De gula serpentum & de iaculo. CAP. XVII.

Cum voracissime serpentes sint, & longam, & tenuem habeant gulam, sese humo excitant, seque eo celsas & erectas constituunt, extrema caud

ma cauda nitentes, vt in aluum procliuior delabatur cibis, pedibus carent, serpunt velocissime, earum quedam similiter atque iacula semetipsas iaculantur, ex eoque quod agunt nomen trahunt: nam iaculi nominantur.

De musicis auibus.

CAP. XVIII.

Neminem latet cantum esse in auibus. Scimus enim cantu valere hirundines, merulas, & cicadarum genus: scimus etiã piccas loquaces esse, & bombis strepere cicadarum nationem, & locustas inciso cantu nos oblectare, & scimus non silentem troxalidem, & musicas esse halcedines, psittacos, item alias flebili & muliebri, alias acri & contenta vocalitate vti, alias de ramo in ramum tanquam in alteram domum ex priore domo migrantes occinere, alias in pratis cantantes tanquam festos dies agere, & (vitam vt ita dicã) floridam, & mollem degentes veris aduentum canoris omnibus & letis acclamationibus excipere. Picca cū alias voces, tum maximè humanam imitatur, florus equi hinnitum, salpinx tubæ sonitum, & torquille obliquam tibiam imitatur, imbrium guttas coruus effingere conatur.

De scorpiis.

CAP. XIX.

Mares scorpij infestissimi habentur, fœminæ multo remissiores, non enim tantum viri acerbitalis habent. Eorum nouem esse genera accepi, album, fuluum, fumosum, nigrum, viride,

ventricosum, aliud cancri simile infestissimum, hoc flammeum appellant, aliud etiam ferunt alatum esse & duplici, aliud aculeo armatum, aliud quod septem haberet internodia. Non ova scorpj, sed fœtus animantes pariunt. Iam quod à quibusdam dicitur, minimè ignorandum est, huiuscemodi animalia caloris æstu non ex coitu procreari, qualia vero agant, & quemadmodum interimant suis oculis oblitis, aliunde intelligitur.

De inimiciis elephantorum cum draconibus. CAPUT XX.

A Pud Indos, sicut audio, graues inter se gerunt inimicitias draco & elephanteus, quare dracones haud insciji imperitique ex arboribus elephantos ramos decerpere in pastus suos solere, in has ipsas arbores primò serpunt, postea eam sui corporis partem dimidiam que ad caudam pertinet arborum folijs circumtegunt, alteram partem anteriorem funiculi instar appensam demittit: eò cum accessit elephanteus, ad arboris cacumina colligenda, draco in huius ipsius oculos insiliens effodit, & constrictum tenens, inusitato & nouo quodam laqueo strangulat.

De animalibus mutuo inter se odio flagrantibus. CAP. XXI.

G Allum gallinaceum, ac ignem leo, pardalim hyæna, stellionem scorpius hostiliter odit, scorpionem torpedo admota eum comprimit, draconem

nem elephanti perhorrescit, omne iumentum mul-
stellam reformidat, astacus polypum extimescit,
& quamvis impulsus ex tectis non proijci se susti-
nent, periculi magnitudinem timent.

Quemadmodum Libyci scorpij dormien-
tibus iusdiantur. CAP. XXII.

Fraudulenti etiam natura scorpij, & dolosi
existunt, etenim Libyci ab eorum multitudine
metuentes, ad vitandos ipsos omnia machina-
menta moliuntur, soccos ferunt in lectis cum longè
à pariete remotis, tum in excelsum collocatis, tum
fulcrorum pedibus in hydrias aquæ plenas impositis
sublimes somnum capiunt, qua machinationis mo-
litione facta, sese quieto & tuto somno vsuros
arbitrantur. Atqui scorpius si quid vnde semet-
ipsum in tecto suspendat nanciscatur, ibi fortissimè
brachijs inhaerescit, simul & exerit aculeum &
deijcit: secundus igitur ex tecto descendens per pri-
mum serpit, atque suis flagellis ad illius aculeum
adhaerescit, & sublimem sinit suum aculeum,
item à secundo tenetur tertius, à tertio quartus,
quintus similem ordinem conseruat, itémque cæ-
teri omnes deinceps per primos decurrunt, po-
stremus dormientem ferit, & per superiores re-
currit, similiter ab illo secundus, tum verò ab
ultimo tertius, reliquique sese subducunt, quo-
ad velut sane catenam soluentes inter se omnes
subtraxerunt.

Quēadmodū vulpes insidias parat herinaceis,
otidibus & piscibus.

CAP. XXIII.

Vulpes fraudulentum animal insidias hoc pacto in herinaceos terrenos molitur, ut cum eos rectos quodam morsu vulpinum impetum spine prohibent expugnare non queat, ipsos summa cautione oris leniter primum euertens supinos constituat, deinde & laceret, & qui antea essent formidabiles exedat, conficiatque. In Ponto sic otidas venatur, ut & sese auertens, & in terram abijciens tanquam auis collum, sic caudam extendat: ea autem hac insidiarū instructione seductæ ad illam tanquam ad suas gregales accedant: illa verò eas severtens nullo negotio capiat. Quandoq; verò secundum fluuiorum ripas gradiens paruulos pisciculos callidè exceptat: nam caudam in aquam deijcit in quam pisces innantes densis pilis comprehenduntur, quod quidem ipsum vulpes sentiens, caudam ex aqua remouet, & repentè se in aridam subducens, caudam excutit, pisciculi excidunt, atque ab ea deuorantur. Thraces quando congelantes fluuij periculose transeuntur, vulpis indicio, & periclitatione percipiunt. Nam si glaciem resistentem, & nihil cedentem transmiserit, eius vestigia fidenter persequuntur, ad hunc modum transmissionem non esse periculosam hæc experitur, Ut ad glaciē aurē admoueat, ac si intra non subsonare, atque subterlabi fluctus sentit, libenter se consistenti glaciē credens

credens prima transmittit, sin aliter, nequaquam transit.

De canum beneuolentia erga nutritios suos.

CAPVT

XXIII.

IPhidis filiam poëtae ita decantant, vt eorum vocibus theatra personent, heroinam illam laudantium, siue quod longè multùmque alias mulieres corporis castimonia superasset, siue etiam quia propriæ vitæ coniugem suum antetulisset. Verùm bestie quoque exuperantia amoris flagrant, cuius rei testimonio sunt huiuscemodi quæ sequuntur, Herigone canis suæ dominæ sepultura affectæ immortuus est: ille vero Gelonis non à sepulchro domini sui nec vi, nec blanditijs abscessit. Dario (qui extremus regnavit apud Persas, in ea pugna quam contra Alexandrum suscepit, & commisit) cum à Besso multis vulneribus confossus esset, & iaceret stratus, omnibus mortuum relinquentibus canis ab eo educatus solus permansit fidelis, eumque tametsi non amplius suum altorem sicut tamen adhuc viuentem seruauit. Tale quid Xenophon dicit de amicis Cyri iunioris, simul permansisse, & vnâ cum ipso perisse, & Eunuchum nomine Artapaten sceptrum gerentem se interfecisse: Cyro mortuo, vitam sine Cyro spernentem, Lysimachi regis canis cum se seruare quiret, non inuitus eadem qua suus morte dominus defungi voluit.

De simia appellata oribate. CAP. XXV.

Simia à quibusdā oribates appellata est, ab alijs *Shypodromus*, in arboribus nascitur, & pilos habet, appellata est etiam à quibusdam *psilla*. Eius morsus periculosus est. Eum qui morsus sit sequitur tremor, & cordis dolor vehemens, & locus de morsa obturatur, & alter meatus ingeneratur, existimatur his malis remedio esse cancer fluuiatilis.

De fele.

CAP. XXVI.

Quemadmodum felium mas est libidinosissimus, sic amantissima catulorum fœmina, quæ veneream idcirco maris consuetudinem refugit, quod is calidissimum, ignisq; simile semen emittat, genitale vti fœminæ comburat: eiusce quidem rei mas non ignarus communes catulos suos interimit: hæc autem nouorum catulorum desiderio permota eius libidini morem gerit. Quod autem ab omni tetro odore feles abhorreere dicantur, eò excrementa sua prius fossa facta in terram occultant.

De polypilibidine. CAP. XXVII.

Ex piscibus libidinosissimum polypum eate-nus flagranti Veneris cupiditate incendi ferunt, dum & omnibus corporis viribus exhaustis debilitatus, & ad natandum, & cibaria inquirenda tantopere infirmus factus fuerit, vt postea alijs præda efficiatur. Cum enim paruuli pisciculi, tum cancelli, & cancri ipsum excedunt, & conficiunt: quamob

quamobrem cum non amplius anno vivere dicunt, foeminæque propter crebros partus ocius consumi.

De aquila redamante puerū. CAP. XXVIII.

PVerum auium studiosissimū Philarchus memorie prodidit, aquilæ pullum quem dono accepisset, vario & multiplici cibo aluisse, & siudiose diligentérque curasse. Nam cum ipsum non tanquam rem ludicram alebat, sed quemadmodum vel amores suos, & delitias, vel natu minorem germanum fratrem, sic sanè is aquilam magna cum cura, & diligentia tuebatur. Cum autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam vehementer exarsissent, atque accidisset ex morbo ut puer laboraret, tum ei aquila assiduitate officij assidebat. cum enim is quietem caperet, ipsa quoque quieti se dabat, cum vigilaret, eadem assistebat, cum non ederet ipsa pariter cibum non admittebat. Postea verò quàm è vita excessisset, atq; efferretur ad monumentum sepulchri, cum profecuta est, postq; ubi cremaretur, in medios rogos se immisit.

De asello.

CAP. XXIX.

VT cæteris quidè partibus interioribus asellus piscis nō cū alijs differt, sic certe suo proprio quodam more nihil non solitariū amat, neq; se cū alijs sociari gaudet: de piscibus solus cor in vètre habet, & in cerebro lapillos molari figura possidet. Alij quidè pisces tempestatibus perfrigidis occultantur, hic autem exortu canicule latet.

Quemadmodum musica paguri capiuntur.

CAPVT

XXX.

PAguros musica illecebræ machinatione piscatores capiunt. Ij enim in latibula abditi, primum vt ad instrumentum quoddam musicum piscatores suauiter canere ingressos audiuerint, statim tanquam amatorio quodam ad exeundum non modò inducuntur è latebra, verùm etiam voluptate allecti extra mare egrediuntur: hi quidem retro ad tibiam canentes cedunt, illi autem sequentes in arido comprehenduntur.

De thrissis Aegyptiis.

CAP. XXXI.

QVi Mareotim lacum accolunt thrissas illic flebili cantu & pulsibus testarum concrepantium consonantibus piscantur, etenim ex tanquam saltatrices saltantes in piscatoria ad se comprehendendas explicata instrumenta incidunt, atq; cum saltatione & lusione Aegyptij splendidam prædam consequuntur.

Aegyptij aues & serpentes incantant.

CAPVT

XXXII.

AEgyptios sua propria quadam magica ratione accepi, cum de cælo aues deducere, tum serpentes primum perstringere, deinde ex latibulis facillime easdem extrahere.

De castore.

CAP. XXXIII.

Fiber in vtraque sede viuit, nam die quidem in fluuios abditus ætatem agit, nocte in terra

vag

vagatur: casu & fortuito obiectis vescitur. Quòd autem causam ab insequentibus venatoribus cur tam cupide petatur non ignorat, idcirco mordicus premens vsque incumbit ad elidendos testes quoad ab sese absciderit, & sic eos abiecerit tanquam homo summa prudentia in latrones incurrens, quæcunque portat, ad se redimendum exponit. Quod si posteaquam exectus, & ex periculo seruatus fuerit ab insectantibus iterum vrgeatur, hic sese alleuans, atque quamobrem insequi vltius pergere non debeant causam ostendens ad reuertendum, quod iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sepe etiam nunc testiculis præditus, cum à venatorum conspectu se longissimo cursu remouerit, eam partem desideratam ita aslute comprimit, & occultat vt nō habere visus insectatores fallat.

De buprestide.

CAP. XXXIIII.

SI buprestidem bestiam bubulcum pecus deuora-
uerit, tantopere inflammationibus torquetur,
vt & rumpatur, & non ita multo post efflet ha-
litum extremum.

De campe vermiculo.

CAP. XXXV.

Campe & olera exedunt, & celeriter con-
ficiunt. Oleribus mulier si per media olera
peruaserit ex mensibus laborans, perniciem affert.

De oestro & myope.

CAP. XXXVI.

Bebus inimicissimi oestrus & myops. Maxi-
mæ muscæ similitudinem gerit oestrus: ma-

gnum & firmum habet aculeum : sonitum asperi
bambi plenum edit. Myops similis videtur cani-
na muscæ, sonum ut æstro maiorem emittit, ita mi-
norem possidet aculeum.

De aspidis morfu.

CAP. XXXVII.

Aspidis morfu nemo memoratur liberatus
fuisse, unde aspides in diadematibus pictas
Aegyptiorum reges gerunt, ex eius bestię forma
regni firmitatem adumbrate significantes, earum
quedam ad longitudinem quinque cubitorum acce-
dunt, nonnullæ rutilo, plurimæ nigro, cinereoque co-
lore perspiciuntur. Amplius quatuor horas quos
momorderint vivere non queunt, eos convulsio, &
visus obscuratio consequitur. Ichneumo autem aspi-
dis oua disperdit, & tanquam catulis suis futuram
hostilem perniciem summonet. Libycam aspidem
sua aspiratione oculorum usum aduersus se respi-
cientis eripere in sermonem hominum venit.

Vt liberos patres tollant minus naturam se-
quentes quam bestię. CAP. XXXVIII.

Homines cum plurimos liberos susceperunt,
ut ne multiplicentur eos de medio tollunt,
ac nimirum cum matribus etiam venereo comple-
xu iunguntur : quod sane ut vel ipsis beluis scele-
stum ac nefarium facinus putatur, ita Cyro & Pa-
rysatidi Persæ pulchrum & legitimum videba-
tur. Nam Cyrus matrem nefarie & turpiter ama-
uit, & vicissim ab ea impie redamabatur. & hæc
scien

scientes homines faciunt, omnia cupientes, nulli parcentes.

De muribus insulæ Heracleæ. CAP. XXXIX.

Quantum est cunque murium in Heraclea, quæ in Ponto insula est, Deum & religiose colit, & quod Deo cunque dedicatum est non attingit, itaque cum vitis, quæ ibi Deo frondescit, & soli eidem ad religionem consecrata est, cuiusq; racemos Dei ministri ad sacra seruant, vix asscute fuerint maturitatem, tum de insula mures decidunt, ut ne si remanerent per imprudentiam eas contingant, quas tangi fas non sit. Post verò ubi id anni tempus præterierit, ad domesticam sedem reuertuntur, atque hæc quidem Ponticorum murium est probitas. Contra Hippon Diagoras Herostratus, reliquique Dei hostes, quo modo vel à racemis, vel ab alijs rebus consecratis cupiditatem, manusque abstinuissent, qui ne ab ea quidem insania suam assensionem sustinuerint, quominus & nomina deorum, & opera quomodocunque tollere conati fuerint.

De Aegyptiis muribus ex pluvia nascentibus. CAPVT XL.

Primùm ut in Aegypto pluit, per paruulis guttis mures nasci solent, qui longè latèque totis aruis vagantes maxima calamitate ex spicarum circumrosione, & succisione segetes afficiunt, & manipulorum acervos vastates magnum Aegypt

gyptijs negotium exhibent: eo fit vt ij insidias eis conentur muscipulis tendere, & sepimentis repellere, & fossis, & incensionibus arcere, sed mures vt minimè ad muscipulas accedunt, sic cum sint ad saliendum apti, & sepes transcendunt & fossas transiliunt, Aegyptij verò de spe & conatu depulsi omni machinatione insidiarum tanquam parum efficacirelictæ, se ad suppliciter deprecandam à Deo calamitatem vertunt, mures diuinæ iræ metu in montem quendam aciei instructione ordinem quadrangulum conseruantes discedunt. Horum omnium natu minimi primò in ordine consistunt: maximi verò extremum agmen ducunt, eos qui lassitudine deficiunt vrgent, ac seipsos sequi cogunt, quòd si ex itinere maximi natu laborantes subsistant, omnes quoque consequentes vt est in more belli, institutòque positum, insistent & interquiescunt, simulque se vt primi mouere cœperunt, ceteri continuo omnes subsequuntur, hoc idem qui Pontum incolunt, mures illic agere dicunt: ex omni autem domo cuius ruinæ impendeant, qua primum datur celeriter demigrare creduntur. Cùm autem vocem felis, aut viperæ sibilum exaudiuerunt, è nido musculos in locum alium transferunt.

De capra adamata à caprario. CAP. XLI.

IN vrbe Sybari homo peradolescens nomine Crathis, cuius opera in tuendi caprini pecoris munere versabatur, cùm cupiditate libidinis flagraret,

in

in eam amoris caprini consuetudinem cecidit, ut si quando veneris rebus uti haberet necesse, cum omnium caprarum formosissima venereo complexu iungeretur, eamque ipsam in amasia numero, locoque duceret, donaque non à caprae desiderio abhorrentia daret, hederam nimirum & iuncum edendum eidem obijceret, os illi reddens ad osculationem suaueolentius, sed & molles, & teneras ut nymphea mollius dormiret herbas substerneret. Quod quidem ipsum ut hircus gregis dux perspexit, rivalitate laborare, atque interea suum occultare animum coepit, quoad aliquando tandem cum somnum capere deprehendisset, tum enim omnibus reuocatis viribus facto in eum impetu cerebrum diminuit. Cum eiusmodi factum ad indigenas permanasset, non modo ei tumultum magnificum excitarunt, sed ex eo etiam fluuium Crathin nominarunt: infantem autem puerum ex eius cum capra consuetudine susceptum caprina habentem crura, & faciem humanam in deos repositum, deorumque honore affectum fuisse, & sylvanum deum esse in sermonem hominum venit. in beluis igitur obrectationem, & rivalitatem inesse hircus docet.

De terræ fossionibus quas faciunt formicæ.

CAPVT

XLII.

Agyptias fossas, & creticos labyrinthos historici literarum memoria celebrant, & poetarum natio versibus decantat, verum fossionum

num, quas formicæ efficiunt, varia diuerticula, flexiones, anfractus nondum sciunt, enimvero ex mirabili sapientia subterraneas ædificatiunculas tortuosissime construunt, ut vel difficilem inuentu aditum, vel omnino inuium insidias sibi molientibus efficiant, terram enim quam effodiunt pro foraminibus aggerant, & tanquam muros quosdam, & propugnacula circi.ijciunt, ut ne ex cœlo aqua pluuia defluenti funditus aut maxima ex parte alluione perdantur. Inter media item sepimenta cauernas alias ab alijs secernentia solertissimè machinantur, atque ut de splendidis hominum ædibus fieri solet, domum suam triplici regione, formæque circumscribunt: alterum enim in ea locum andronem in quo mares habitent ædificant, alterum gynæcium nuncupatum, ubi fœminæ pariant, moliuntur: tertium granorum aceruis destinant, cum tamen ab Ischomacho & Socrate rei œconomice peritis nihil tale didicerint, cum autem tanquam ad pabulandum profisciscuntur natu grandiores similiter eas atque exercitus duces ducunt, ut ad segetes peruenerunt adolescentiores sub stipula stant: duces verò ascendunt & spicas abscissas inferioribus deijciunt: hæ autem circumstantes aristas distrahunt, simul & ex earum vallo & vaginis grana inclusa explicant, neque ad excutiendum ullo instrumento egent, neque ad ventilandum viris, neq; ventis ad purganda à sordibus grana ex frumentis que homines

homines exarant, cibos sibi conficientes, humanis laboribus fruuntur. Illud etiam auditum habeo prudenter factum, humatione mortuas affici à propinquis formicis, & condi in folliculis frumentorum, ut patres in urnis sepeliri solent à filijs suis & amicis.

De benevolentia equorum erga nutritios

suos. CAPVT XLIII.

SI accurate & liberaliter tractetur equus, cum benevolentia erga eum qui sibi benefecit, cunq; amicitia acceptum beneficium compēsat, iam quod longè latēque peruagatum est, qualis in Alexandrum bucephalus fuerit, propterea nihil mihi iucunditatis ad narrandum habere videtur. Antiochi item equum prætereo, qui ut dominum suum ulcisceretur Gallo nomine Cētoarati qui Antiochum in pugna interfecerat, necem intulit. Socles formae pulchritudine egregius Atheniensis, quem mihi permulti ignorare videntur, equum emit pulchrum & tam vehementi in se amore incensum, ut cum adesse sentiret dominum, exultaret & gestiret, cum ascendere pararet, se ad conscensum præstaret obedientem, cum ante oculos consisteret ille, suauiter, & amatorie in eum intueretur: quæ omnia cætenus amatoria, & iucunda visa sunt, quoad petulantiam in adolescentem attentare conatus est, simul & fama turpitudinis de ambobus dissipata extitit, tum eam infamiam Socles sibi conflare non passus

passus ut in amatorem flagitiosum, & petulantem odio incensus est, & equum vendidit, is vero non ferens ab adamato suo se distractum abesse, acerri-
ma media voluntariam sibi consciuit mortem.

De inimiciis animalium. CAP. XLIII.

Atiagenes & gallinacei inter se inimici gra-
uiter sunt, inimicitie intercedunt cornici
cum circo, mutuo uterque in alterum odio pelagius
accipiter & coruus flagrant, cum turture coruus
& circus insitas inimicitias gerunt, & turtur vi-
cissim hostili odio ab utroque dissidet, ciconia non
modo magno vespertilionis odio tenetur, sed hæc
etiam illius, pelecane de coturnicis exitio acerbæ,
& crudeliter cogitat, rursus coturnix ab ea vehe-
menter dissentit.

Quenam sunt nonnullis animalibus mor-
tifera. CAP. XLV.

Interficat aquilam symphytum, ibim hyenæ fel,
allij semē passerem, bitumē occidit charadrion,
herinaceum, potamogeton, echinus mergi non susti-
net fel, circus, larius, turtur, merula, vultur, &
scops si comedant mali punici grana, pereunt, flos
agni casti atricapillam, erucæ coruum, vnguentum
scarabeum perdit, adipe dorcadis upupa, cornix in-
cidens in reliquias carnis semesæ à lupo moritur, ga-
lerita synapis grano, grus vitis lachryma perditur.

De lepore. CAP. XLVI.

DE lepore mihi hæc in mentē hoc loco veniunt
explic

explicare, non eum sane prius sub solitum cubile subire, & succedere, quàm modo ingrediens modo egrediens sua conturbavit vestigia, ut ne ea sibi struentibus insidias appareant naturali quadam sagacitate homines astute decipiens.

De amore equæ in suos pullos. CA. XLVII.

E*Qua mater optima, summa charitate & fide pullum suum amat, cuius sane modi amoris Darius ætate inferior non imperitus equas à partu recentes relictis domi pullis ad pugnas ducebat, pulli sic alieno lacte à matribus orbi quemadmodum homines parentibus amissis aluntur, Darius cùm inclinata iam acie in eo prælio quod ad Iassum cōmiserat Persarum res premi cœpissent, cùmque victus fuga salutem adipisci necesse haberet, in equam ascendit, quæ quod relictæ memoriam pulli recordaretur quando maximo potuit studio & celeritet eū ipsum prædicatur ex periculis eripuisse.*

De mulo Atheniensi. CAP. XLVIII.

A*theniensis mulus iam vetulus quamvis imunitate sicut Aristoteles scribit vecturarum donatus esset, non laborum tamen qui per affectam ætatem obiri queunt studio exsolutus esse voluit, nam cum vestalium templum Athenienses ædificarent, is nulla re onustus, nullius imperio, sed sua sponte adolescentibus mulis tanquam ad iter faciendum dux anteibat, & quemadmodū quispiam senex artifex per exactā ætatem quidē iam opere*

dimissus, veruntamen experientia & senili doctri-
na iuuenes ad laborem exacuens, sic is ultro citroq;
commeans ad opus iumenta incitabat, quod quidem
ipsum vt Atheniensis populus intellexit, per præ-
conem declarari iussit, vt ne à frumentis prohibe-
retur, sed & expleri, & satiari permitteretur, &
in Prytaneo victum huic sicut athletæ iam ætate
confecto præberetur à populo.

De ingenio formicæ.

CAP. XLIX.

CLeantem hæc de formica historia coegit &
inuitum, & fortissimè contradicentem be-
stias concedere rationis non expertes esse: nam cùm
aliquando otiosa cessione fruëtem ferunt formicas,
quæ complures ad eius pedes tunc essent, animo cœ-
pisse vacuo & soluto contemplari alteras alicun-
de mortuam in alienarum domicilium, & suarum
minimè contubernalium portantes in formicario
cauernæ faucibus constitisse, atque inde prodire,
continuò, alteras perspexisse cum externis velut
quiddam contrahentes, iterum & sæpius ultro ci-
troque commeasse, denique lumbricum tanquam
redemptionis pretium attulisse, eumque alteras ac-
cepisse, & simul quam ferrent mortuam diuississe,
alteras cum gaudio & libenter similiter atque vel
fratrem vel filium recepisse. Quid ad hæc dicit
Hesiodus qui scripsit, Iouem naturas distinxisse,
bestijsque terrenis, aquatilibus, volucribus dedisse,
vt & inter se conficerent & minime quidem mu-
tua

tua

tua inter se iustitia vterentur : hominibus autem iustitiæ munus largitum fuisse. Atqui non hæc dicet Priamus, siquidem is ipse homo ab homine et heroe & ex Iouis stirpe oriundo ipse quoque Iouis progenies multa Hectorem pecunia redemit.

De dipsade.

CAP. I.

D*Ipsas cuius vim & naturam eius nomen nobis declarat, inferior quidem est magnitudine quàm vipera, sed tamen in occidendo quàm celerrimè superior. Eius morsu confixi & si assiduam potionem hauriunt, ad sitim tamen exardescunt, & ad bibendum eatenus inflammantur quoad celerrimè rumpuntur. Eam Sostratus cum albam esse ait, tum duas in cauda lineas nigras habere, & sicut audio, vario & multiplici nomine nuncupatur. Quidam præsterem vocant, alij causonem, nonnulli centrída, alij annobatem, à quibusdam melanurus appellari fertur. Cum in Africa, tum magis in Arabia nascitur. Narranda est mihi fabula quam audiui, ne videar eius imperitus esse, Prometheum ignem furatum fuisse, peruulgatum est, Iouemque indignatum esse etiam fabula dicit, & reuelantibus furtum Iouem daturum pharmacum, quòd à senectute vindicaret, hoc pharmacum asino superimposuisse, eos qui acceperant*

audiui, at asinum pondus ferentē prodidisset. Nam cum esset æstas, asinúsq; sitiret accessit ad fontem, ut bibendi necessitati satisfaceret, sed serpens qui fontem illum custodiebat asinum repressit, & repulit, asinus siti confectus mercedem potionis dedit pharmacum, quod ferebat, itaque retributione data asinus bibit, serpens senectutem exuit, & præterea asini sitim ut fama est adipiscitur. Quid? ego huius fabulæ sictor? non profectò, sed ante me Sophocles tragicus poëta, & Dinoluchus Antagonistes Epicharmi, & Ibycus Rhegirius, & Aristias, & Apollonophanes poëtae comici decantant hanc fabulam.

De elephantorum sapientia. CAP. LI.

Si elephanti sapienter factum præterirem, me quis cum sit auditu dignum, inscitie condemnare meritò possit, cum is qui huic hordeum admetiendi procurationem habebat, hordei partem subtraxisset, illiusque in locum lapidibus suppositis ipsi debitam tamen mensuram cumulatè seruasset, ut dominum utriusque si quando vidiisset falleret, elephantus videns eum qui sibi debitum fraudabat, polenta coquere, primò promuscide fabulum collegit, deinde in ollam infudit, sicque solerter iniurijs iniurias sibi illatas ultus est.

De canibus Aegyptiis. CAP. LII.

Alij quidem canes feras, tum inuestigare, tum etiam capere probe norunt: at verò
Aegyp

Aegyptij fugacissimi sunt: nam cum ea quæ in Nilo degunt timeant, ab his admodum fugitivi sunt, neque quamvis illuc sitis ad bibendum eos attrahat, ferarum Nilicarum metus quiete illos potione se complere permittit. Ideo ne quid eorum, quæ infra aquam degunt emineat foras, ipsosque obtorta gula de ripa in altitudinem abripiat, non inclinatione corporis abiecta incumbunt ad bibendum, sed ut primum ad ripam accesserunt, festinanter, & in transcurso lingua lambentes, rapiunt, ac certe, ut ita dicam, potionem furantur.

De terrestri herinaceo.

CAP. LIII.

T*Erreni herinacei iam antè permultas versutias dixi, eius nunc aliam veteratoriam explicabo. cum enim is vicinus est ad capiendum, contortissime seipsum concludit. & tantopere contrahit, ut comprehendi non queat, simul & animam continet, & spiritum comprimit, & ab omni motu conquiescens mortui speciem præ se fert.*

De patellis.

CAP. LIIII.

P*atellas non sane à saxis auellas ne Milonis quidem digitis, qui punicum malum cum apprehendisset, arctè adeò comprimebat, ut non aduersariorum quisquam posset extorquere è manu, eas autem quicunque de saxo ad quod adhærescunt abstrahere aggreditur, magna quidem voluptate ex earum comprehensione afficitur, quòd eas versans sperat se præda potiturum esse, veruntamen*

illarum compos quarum fieri studet, nequit: tandem aliquando ferro abraſæ abſcinduntur à ſaxo.

De Libycorum expeditione contra ele-
phantos. CAP. LV.

Libyci homines bellū finitimis de finibus propagandis, non modò inferunt, ſed cum elephantis etiam de horum dentibus aſſequendis ſuſcipiunt. Hanc enim cauſam cur petantur elephantum prænoscences, ex ſeſe qui dente inutili ſunt, ante ceteros reliquos, in prima acie conſtituunt, ad primum hoſtium impetum ſine magna iactura excipiendum: reliqui qui in ſubſidijs manent, dentium robore integri, auxilium feſſis ferunt: cum dentium altero, quem acutum ad propulſandas iniurias ſeruant, tanquam armis vtuntur, tum verò altero radices effodiunt, tum arbores extirpant.

De geometria araneorum. CAP. LVI.

Non modò texendi ſolertiam aranei præclare tenent, ac ſimiliter vt Minerva, Ergane Pinytæ deæ tereti manuum miniſterio & tenui valent, ſed natura etiam ſunt ad geometriam eruditi, nā & centrum ſeruāt, & quaſi circino circunducunt, & circunſcriptionē exacte ſciunt: neq; tamen Euclide egent geometricis rationibus erudito, ad medium centri ſedentes inſidias prædæ ſue tendunt. Neque modò texendi rationem norunt, verum etiam ſarcicendi artificio excellunt: nam ſi

ex

ex eorum quippiam solerti opere ruperis, statim à ruptura tanquam sartum tectum integrumque præstant.

De arithmetica phœnicum. CAP. LVII.

SIne ratiocinatione phœnices aues numerum quingentorum annorum computare sciunt, edoctæ a natura sapientissima propterea non egent neque digitis, neque arithmetica sciëntia, horum quingentorum annorum tempus impletum sciunt Aegyptiorum valde pauci, & hi sacerdotes & quidem de his inter se non conuenire possunt, & contendunt, vel quòd nō nunc, sed in posterum hæc diuina auis veniet, vel quòd iam oportebat eam venisse : at hæc illis aliter contendentibus adnotat tempus, & adest, & cogit illos sacrificia facere, & fateri se nescire, quæ sciunt aues. nonne sapientia est phœnicem auem scire ubi Aegyptus est? ubi Heliopolis? quòd ipsi definitum est venire, & ubi aliquando pater conditus sit, & in quibus loculis, hæc nisi videantur mirabilia, an sane forensia, & bellica, & alias hominum inter se, & contra se insidias dicemus sapientia (ô Sisyphorum, & Cecropum æmulatores homines) alloquor sanè homines qui hæc exactè sciunt.

De canum sapientia. CAP. LVIII.

Ratiocinationem, & dialecticam, ac sanè partitionem canem intelligere vero proximè est, cū naturam omnium rerum habeat matrem

inuietam. Mihi verò quispiam cùm dialecticis imbutus, tum venandi studio deditus, huiuscemodi dicebat, venatica quæ aderat canicula (aiebat ille) cùm leporis, qui nusquam videbatur, vestigijs insisteret, cunq̃ue ea perscrutās peruenisset ad fossam, dubitabat utrū hoc dextrum an leuū iter ad insequendum leporem susciperet. Vt verò primum sibi visa est, tanquam differendi perita, satis rem perpendisse, euestigiò fossam rectā iter faciens transiliuit: is autem qui eam ipsam rationem differendi tenere mihi dicebat, sic colligens supradicta demonstrare conabatur. Arguta canis, inquebat ille, primum secū cōsiderate reputabat, vel hac, vel istac vel illac, lepus in fugam se cōiecit. Deinde ratiocinabatur. Non profectò hac, nec istac: ergo illac fugit. neque fallacibus cōclusiunculis mihi errare videbatur, nam non perceptis in ipsa fossa vestigijs relinquebatur leporem fossam transiliuisse: rectè igitur canis fossam transiuit: ea enim inuestigatrix diligens erat, & sagacissimè odorabatur.

De verecundo coitu camelorum. CAP. LIX.

MAssagetæ, vt Herodotus inquit, suspensa ad plaustrum pharetra cum vxoribus in aperto, ac propatulo loco concumbunt, & concubium licet omnes aspiciant præclare contemnunt: at contrà nunquam cameli coeundam Veneris societatem palàm inter se ducunt: quod quidem ipsum factine verecundia, an admirabili nature munere faciant

faciant Democrito alijsque disputandum relinquo. Cum autem inter eos coniunctionis appetitum pastor exoriri sentit, aliquò concedit, & tanquam sponso decedit ingredienti thalamum cum sponsa.

*De reuerentia elephantorum aduersus senes
elephantos. CAP. LX.*

EX omnibus humanissimam legem iudico, qua Lycurgus præcepit natu grandioribus minores cum vel de sedibus, vel de via decedere debere, tum verò eisdem reuerentia aduersus ætatē, quam ut assequantur omnes expetunt assurgere oportere. Elephantorum genus à principio hoc idem solo nature ductu sine Lycurgi, aut Solonis, aut Zaleuci, Charondæue præceptione sanctissimè observant. Aetate affectis nimirum maiores de legitimo cibo cedunt, eosdēque summa & obseruantia colunt, & à periculis seruant, in fossam delapsos iniectis fruticum facibus subtrahunt, quibus tanquam scalis senectute graues ascendentes liberantur. Quando plagis affecit patrem elephantus? quando filium abdicauit elephantus pater ob plagas illatas? Vobis fortasse, homines, videor dicere fabulas arte elaboratas. At verum dicere velim, & poëtis fabulosis, & his qui fabulis non credunt.

De amore canum erga dominos. CAP. LXI.

AMantes dominorū esse canes, cum illa, quæ antè dixi argumenta sunt, tum sane illud ipsum quod modò dicam. Gelon Syracusanus cum

arctissime dormiret, se ictum è cœlo cogitabat. Hoc quod ei videbatur insomnium erat. Is etsi dormiebat inter somnum tamen contentissima voce clamabat. Canis igitur quem ipse alebat, simulatque altoris amici sui vocem audisset, tanquam quoppiam Geloni periculum crearetur, insidiæq; compararentur, in lectum maximo impetu prosiluit, & circum dominum conuersans, vehementissimè latrabat, velut insidiatorem vlcisci cupiens, Gelon cum rei funestæ metu, tum canis clamore solutus est somno, quamuis arctissimo teneretur.

De dracone & eius adamato puero. C A. L X I I.

Cum paruulus draco Arcadiæ indigena simul cum puero infante natione etiam Arcade educaretur, & puer ætatis progressu iam admodum adolescens esset, & draco etiam permagnus euasisset, & mutuo inter se amore flagrarent, proximi adolescentulo cognatione illius magnitudinem perhorrentes (nam is aspectu horribilis perpauculis diebus ad corporis magnitudinem inusitatas progressiones effecerat) illum vnà cum puero in eodem lecto dormientem quàm longissimè gentium exportant, puer autem reuertitur, ille syluam ibi natæ desertum locum urbanis commorationibus antefereus remansit. Temporis interuallo hic ad integram ætatem, & perfectam processit, ille draconis amans & amatus etiam ad confirmatam progressus, cum per desertam sui amanti regionem ali-

quando

quando iter faceret, in latrones incurrens strictis gladijs appetitus fuit, & percussus quidem, siue quòd doleret, siue quia opem imploraret, auxilium ut par erat exclamauit: draco autem bestia & ad audiendum acerrima, & ad videndum acutissima postquam pueri quo cum amoris consuetudinè habuerat exaudiuit, edito sibilo tanquam iræ suæ denuntiatione formidinum terrorem illis iniecit, cuius metu trepidantes scelerati, alij aliò disperguntur, quosdam deprehensos acerbissima morte affecit, atque ut veteris amici vulnera quæ omnia sanabilia erant purgasset, & eum comitatus fuisset, ad eum locum reuertitur, quò expositus fuerat, neque tamen ei ex eo iratior factus est, quòd in solitudines abiectus fuisset, neque ut peruersi homines antiquum amicum in periculo deseruit.

De vulpe.

CAP. LXIII.

Vulpem bestiam improbam poëta, & fraudulentam appellare solent, sed & improbus herinaceus terrestris, & insidiosus: nam ut vulpem is vel audiuerit, vel viderit os contrahit, pedesque comprimit, & se totum in globosam formam concludit: illa autem cum hunc sic in arctum constrictum comprehendere non quit, in eius os vri nam reddit, hic vel ex contractione, vel ex vulpis fraude spiritu intercluso suffocatur.

De lupis Mæotidis. CAP. LXIIII.

A Pud Mæotidem paludem lupi quos non à canibus

nibus domesticis differre dicas, cum piscatoribus studiose versantur. quòd si maritimæ prædæ partem fuerint assècuti, cum his viris rem maritimam tractantibus & pacem habent, & tanquam fœdere deuinciuntur, sin nihil consequuntur, eorum retia lacerant, & distrahunt, & pro eo quòd nihil dederunt, damnum retribuunt.

ÆLIANI LIBER

septimus historiæ animalium.

De vaccis Susorum.

CAP. I.

AVDIVI arithmeticæ nō expertes esse Susidas vaccas, & sermone hominum peruagatum est, Susis regi singulas quotidie centū cados ad irrigandos hortos haurire, quem quidem laborem, siue quòd eis sit certus & fato iniunctus, siue etiam quia diu maltūque in eo se exercuerint promptissimè obeunt, & vt earum nullas laboris inertia ad hoc pensum cōstitutum remollescere videas, ita ad alterum supra quàm diximus cādum hauriendum nec verberibus,

nec

nec blanditijs inducere possis, ut inquit Ctesias.

De libera & sacra mansione elephantorum
senescentium. CAP. II.

Sub radicibus Atlantis montis celebris apud
historicos & poetas mirabiles pastiones sunt,
& profundissimæ sylvæ umbrosissimæ, & densissi-
mæ, ad has aiunt elephantos iam senectute graues
accedere, natura ductos tanquam in coloniam, &
portum quietis, ubi reliquum vitæ suæ agant, ipsisq;
fons aquæ potabilis, & liquidissimæ liber conces-
sus est. Existimantur sacri, & dimittuntur ut sa-
cro sancti etiam à Barbaris, qui inducias cum ipsis
habent, ita ut ne eos quidem capiant, & celebran-
tur curæ esse sylvanis quibusdam dei illius regionis
dominis. Emanavit etiam sermo ille de elephantis,
ut rex quidam illorum locorum desideravit pro-
pter pulchritudinem dentium siue cornuum inter-
ficere quosdam ex his elephantis, ut assequeretur
dentes egregios propter multitudinem annorum ma-
ximos, qui illorum animalium maxima sunt arma,
hac igitur cupiditate iam imbutus misit ad hunc sa-
crum gregem vulnerandum trecentum delectos iu-
venes, qui celeriter iter conficientes cum prope ad
locum accessissent, pestis repentina eos corripuens
vulneravit, & omnes perdidit, præter unum, qui
regressus casum mirabilem narrauit ei qui mise-
rat, atque in hunc modum deo amici esse elephanti
deprehenso sunt.

De mon

De monope Pæonico.

CAP. III.

Pæonicum animal quod monopem Pæones nominant, piloso tauro magnitudine simile, cum ab insequentibus vrgetur præ vexatione acre & igneum reddit stercus, quod quidem ipsum si in venatorum quempiam inciderit mortem affert.

De obedientia domiti bouis.

CAP. IIII.

ENatura etiã bouis est cū ex feritate ad mansuetudinem traductus est, vt ad parendum facilis sit: enimvero ad feretrum portandum sub iugum missus quietus manet, siue velis eum erecto capite quiescere, siue ad terrã inclinato abijci, tum in ceruice & dorso puerum, puellãmue gestari patitur: equidem ipse vidi qui supra nihil se commouentes tauros saltarent, item boues instituti sese in theatris inclinant, & erigunt, & saltant, & motus vel homini ipsi difficiles saltant.

De catobleponte apud Libycos.

CAP. V.

CVM multiplices, & varias Africa procreat bestias, tum catoblepontem sic nuncupatum, parere existimatur, tauro similis spectatur: truculentus, terribilisque aspectu: alta ei & densa sunt supercilia, oculi non perinde quidem magni vt bubuli subiiciuntur sanguine suffusi, non directe sed ad terram versus intuetur, à vertice incipiens iuba equine similis per eius frontem promittitur, quæ si vsque ad faciem pertinet, formidabiliorem eu reddit, mortiferas depascitur herbas, ac simul vt tauro

rino

rimo aspectu conspexit, statim horret, & iubam erigit in excelsum, ac apertis labris per guttur quiddam vehementer acutum, & horrendū emittit, ut aer supra caput obducatur, & inficiatur. Animalia autem appropinquantia quæ hoc cœlum hauriant grauitè affliguntur, & vocis vsum amittant, in letalesque conuulsiones incidant, tum etiam homo si inciderit, hæc mala subit. Nouit suam vim hæc fera, sed nouerunt etiam animalia, itaq; quàm longissime possunt aufugiunt.

De venatione elephantorum. CAP. VI.

Qui venandi elephantos scientiam tenent, nobis testatur, hos insectatione venatorum pressos, cum robore immenso, tum impetu effrenato atque præcipiti, & quem sustinere possit nemo, sic quidem per maximas arbores, tanquam per segetes excurrere, easque tanquam spicarum calamos, ubi cursum ramorum proceritate retardari vident, perfringere: ubi verò ipsi ex arboribus eminent, & proceriores existunt, tum omni neruorum contentione currere, tum viam insequentibus præcidere. Nec mirum: locorum enim consuetudinem tenent. Cum autem se ex insectatorum suorum conspectu eripuerint, eosque maximis processibus itineris longe & retro positos senserint, tum ex fuga recipiunt animum simul, & tanquam periculo liberati, insistant: ibique, dum metus solitudine expulsa, ex immenso labore requiescunt. His interea ad cibi
cogita

cogitationem memoria excitatur, iuncos & hederas per arbores erraticis implicationibus serpentes depascuntur, atque palmarum tenera cacumina, & aliarum plantarum adolescentiores truncos. Quod si rursus insectatores ad eos propius adsint, hi etiam iterum sese in fugam impellunt: cūque ab his multam viam absunt, sese ex fuga colligentes, requietem curarum ex itineris labore habent, insequentes autem præcipitante sole debilitati, syluam incendunt, & viam ipsis obstruunt: quod ipsum sentientes elephantis, se sustinent à progrediēdo. ignem non minus quàm leones extimescunt.

Ex diuersis animalibus serenitatis prognostica
& tempestatum. CAP. VII.

VT Aristoteles inquit, grues ex mari in mediterranea volantes tempestatis atroces minas intelligenti significant, eadem silentio, & quiete volantes serenitatem promittunt, quòd si humiles volant, & clamant, & turbulentè incedunt acerbam tempestatem denuntiant. Hoc idem sonans triste ardea præsignificare existimatur, eademque ad mare recta proficiscens pluuiam portendit. Si noctua tempestatis tempore sit garrula, serenitatem & letissimos dies prænuntiat, contrà sereno canens tempestatem ostendit. Coruus excitato & volubili sono crocicans, & alarum plausu se concutiens tempestates præmonstrat, rursus si coruus, cornix, graculus, crepusculo vespertino
vocales

vocales sint tempeſtatis aduentum prædicunt, ac monedule accipitrem æmulantes volantes modò in ſublime, modò deorſum verſus frigus & pluuiam monſtrant. Cornix quietè & leniter ſuccinens poſteram ſerenitatem prænuntiat, cū autem aues albæ frequentes conueniunt, multam tempeſtatem demonſtrant. Anates & mergi alarum geſtu exultantes vehementem ventum prædicunt. Aues ex mari in mediterranea cum impetu volantes pluuiam teſtantur. Erithacus auis ſtabula circumiens, & habitata loca luſtrans ex aduentu tempeſtatis ſe fugere declarat. Gallinacci cæteræque domeſticae aues alarum percuffione concrepantes, geſtientes, exultantes, ſtrepentes, tempeſtatem nuntiant. Aues lauatioue vtentes venti procellas, & turbines ſignificant, quòd ſi cum eſt tempeſtas aliæ in alias volent, & vltro citròque inter ſe commeent, ſerenum tempus pollicentur. In paludes, & lacus & fluuiorum ripas congregatæ tempeſtatem impendere non ignorant: contra marinæ & paluſtres in terram proficiſcentes plurimam tempeſtatem prænuntiant: terreſtres verò ſi modò ſilentes ſint ad humidiora loca cõtendentes ſerenitatẽ denuntiant.

De oryge vt ſentit ortum caniculæ, & ex animalibus aliis rurfus ſerenitatis & tempeſtatis ſigna.

C A P. V I I I.

A Egyptij dicunt orygem caniculæ exortum cognoscere, & ſuo ſternutamento teſtari.

Libyci confidenter & fortiter afferunt suum caprinum pecus similiter eiusdem exortum stellæ præscire, itémque pluuias præsentire: nam ut extra caprile processerunt concitato cursu ad pastionem accedunt, deinæ pabulo expletum se in stabula domestica conuertunt, eoque intuens pascitur, pastorem ut se festinet cogere expectans. Hypparchus tempore Neronis in theatro sedens, ex caprina pelle quam ferebat quod futuram tempestatem prænuntiasset, tantam Neronis admiratione mouit, ut ille Bithyniæ incensibus gratulatus fuerit, quod Hypparchum suum ciuem haberent. Anaxagorâ pelle caprina vestitum spectantē olympiacos ludos, propter pluuiam quæ subsequuta est, cuncta Græcia dixit diuiniora cognoscere quàm captus hominis ferat, iam si proximum est ut pluat, ad dexteram bos coxæ vertebram inclinatur: sin serenum tempus prope futurum est, ad sinistram incuruatur, præterea si mugit, & terram olfacit, pluuiâ impendet, si supra quam consuevit pabulo completur, tempestatem futuram ostendit. Oues fodientes terram pedibus videntur tempestatem significare. Capræ dormientes frequentes eadem monstrant: muscæ in aromatis apparentes pluuiam præsignificant: agni & hœdi lasciuientes, & inter se saltantes letos dies promittunt: mustellæ & mures stridentes vehementem præsagiunt tempestatem: à desertis locis ad habitata refugientes lupi tempestatem acerbita-

tem

tem se horrere ostendunt: leonis ad frugifera & fructuosa loca profectio siccitatem prænuntiat: iumenta supra consuetudinem exsultantia, humidiorum tempestatem præsciunt: hanc eadem, si ungulis spargunt puluerem, denuntiant, his omnibus inferiores homines sunt, & noscunt quando fiunt.

De accipitribus Apollini consecratis.

CAPVT

IX.

DE accipitribus etiam hæc audiui, ut Apollinis ministri in Aegypto dicuntur, quidam vocari Hierabosci, quod sint accipitrum Apollinis educatores, & curatores: nam hoc omne genus auium huic deo sacrum est. Itaque illic quidam accipitres sacri magna cura aluntur, & nihil differunt à rebus deo dedicatis. Qui igitur horum curam habent, dicunt hos ipsos in nido parere, & in sacro nemore nutriri: paruis pullis obijciunt auium captarum cerebra cibum tenerum, at ætate confirmatis præbent carnes, & nervos & fibras, quæ valens nutrimentum auibus rapacibus ministrant, rapacibus igitur & eis qui sunt medij inter pullos, & iam ætate confirmatos, corda obijciuntur, & horum reliquæ videntur. Et sanè prædicta differentia cibi fatetur accipitres scire exacte quid conueniat unicuique ætati: nam cibum præter suam ætatem non attingunt, ad tempus coturnices adueniant, & aliæ aues adcedunt, unde hæ sacræ aues pascuntur.

De amore canum erga dominos. CAP. X.

A Mantes dominorum esse canes, cùm illa quæ antè dixi argumenta sunt, tum sane illud ipsum quod infrà scribam. Gelon Syracusanus cum arctissime dormiret, se ictum è cœlo cogitabat: hoc quod ei videbatur insomnium erat. is & si dormiebat, inter somnium tamen contentissima voce clamabat. Canis igitur quem ipse alebat, simulatque altoris amici sui vocem audisset, tanquam quodpiam Geloni periculum crearetur, insidiæque pararentur, & in lectum maximo impetu profiluit, & circum dominum conuersans, vehementissime latrabat, velut insidiatorem vlcisci cupiens. Gelon cum rei funestæ metu, tum canis clamore somno quamuis arctissimo teneretur solutus est.

De polypo.

CAP. XI.

CUm in saxum non admodum è mari eminens polypus aliquando correpens ascendisset, ibique explicatis alis summa cum voluptate quod frigida tempestas esset, à tepore solis calesceret, neq; sanè se in saxi colorem vertisset, quod quidè ipsum cùm ad declinandas, tum magis ad moliendas piscibus insidias facere solet, aquila acris & acuta in videndo prædam si non sibi futuram bonam, attamen paratam & promptam sibi & suis pullis perspicuè cernens, quanto potuit maximo alarum impetu in polypum insiluit: sed & piscis hic circumplicantibus aquilam, & pertinaciter adhærescen

rescentibus cirris in profundum detraxit hostem capitalissimam, simul & interfecit, quæ quidem lupus hians, ut est in proverbio, inani spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Sed homines plura eiusmodi perpetiuntur, ut Cambyfes Cyri filius apud Massagetæ ab Herodoto decantatos, & Polycrates ad diripiendum aurum magno studio, & diligentia in Oroeten profectus decepti fuerunt, at bestię ea pericula ignorant, homines vero non cauent, qui nec scientes & prudentes in hæc ipsa incurrunt. Sed quid opus est verbis, præceptoribus, aut verberibus, ô Cyre, & Polycrates? nam alios prætereo. Quid enim mihi prodest dementibus consulere utilisissima?

De laboris patientia canum. CAP. XII.

E Latè amplèque nunc sentiant Pæoniæ mulieres, illæque præclara facinora facientes magnos sibi spiritus sumant, quòd vno tempore partim capite urnam aquæ plenam ferant, ita ceruicem erigentes, ut ipsis ingredientibus immota urna permanens nulla inclinatione propendeat, partim infantem puerum è sinu suo appensum lactent, simul & habena in brachium inserta mariti equum ad aquam ducant, simul & manibus linum neant. Darius magna admiratione affectus est, cum procerâ statura & formâ præstautem Pæones sororem suam eo modo quo antè dixi exornatam Cyro adduxissent, ut ex eius cõspectu Darius sub iugum

suum mittere Peoniam aggredieretur, studio adductus tam operosæ nationis : verum quantum ad gressum præstantior Peonibus mulieribus est canicula. Cum enim venabatur, quamvis ventrem ferret, leporem cepit, eaque iam capta præda statim domino cedens secessit, atque quam mox novem catulos peperit, quos aluit postea. Quod si Aegyptij eò magnificentius sentiant, quod eorum uxores à partu statim è lecto surgunt ad obeunda domestica munia antè dictæ canis factum audientes remittant spiritus inflatos, animique elationem comprimant.

De canum vigilantia.

CAP. XIII.

DE mulo supra ætatem suam laborioso, simul & de cibo publico ei ab Atheniensibus decreto, cum Aristoteles meminit, tum verò nos quodam loco commeminimus. Quod canis vigilantiter quoque & fortiter non modo piè & humaniter Athenis fecit, non alienum est consuetudine nostra, institutòque opere declarare. Sacrilegus primum observato tempore intempesto, cum dormientes arctissimus somnus complexus esset, de multa nocte intra Aesculapij templum ingressus est, deinde ut permulta donaria ex æde surripuisset, re iam, ut putabat, confecta, discessum parabat. Excubitor canis intus aduigilans ad templi custodiam, æditimis qui noctu ad sacras ædes vigilias agebant, multo vigilantior expilatorem, direptorèmque insequens.

sequebatur, quàm maximè posset expilationē direptionemq; horribili fremitu suo prædicans. Fur primum saxi lapidatione facta, canem appetebat: deinde ubi is latrare non desisteret, illum allicere conabatur, panes & offas canum illecebras obijciens: verum custos incorruptus canis, vel fur cum euassisset in domum suam, vel cum inde exiret, se illi implacabilem, inexpiabilemque præbens, furem latrare non desinebat. Tandem intellectum est ubi canis esset, ac simul animaduersum quæ ornamenta deessent: is ex hac canis vociferatione esse, qui tale furtum fecisset, in Atheniensium suspitionem adductus est, atque ut verberibus & tormentis in eum quæsiuissent, totam rem cognouerunt. Itaque ex lege hic capite damnatus, extremum dedit supplicium. Cani vero cibus publicè præbitus, & publicæ curæ, ut fidus custos habitus est: nempe qui editimorum nulli inferior vigilantia fuisset, fide etiam superior.

De naturali medicina quam capræ sua sponte nouerunt.

CAP. XIII.

Caliginem oculorum, quam suffusionem medici appellant, caprinum pecus probe curare scit, cum enim conturbatum oculum & non probe affectum ad videndum sentit, eum ad rubi spinam & admouet, & reserandum permittit, hæc ut pupigit pituita statim euocatur, nullaque pupillæ

lesione facta videndi usum recuperat, neque sanè hominum sapientia ad faciendam sibi medicinam eget, ac potius huiusmodi curationem homines ab ea didicisse existimantur.

De elephantorum amore erga filios suos.

CAPVT

XV.

Elephantorum flumen transmittentium minores natu sese traiciunt primi: hi verò qui sunt confirmata etate iam grandes, fluctibus obruuntur, duntaxat promuscidibus extra aquam eminentes; teneros vero pullos dentium proiectorum eminentia matres ferunt, ac simul tanquam vinculo promuscide illos complectentes, transuehunt: tum iuniores, vel labores, vel pericula suscipiunt, & antecedentibus etate, de cibo & potione concedunt, propter obseruantiam per quam cultu quodam & honore natu maiores dignandos existimant. Nunquam enim neque ex senectute infirmum, neque eum qui morbo teneatur, sui gregales deserunt: sed & fidißimi ei permanent, eiusque cum cæteris in rebus student incolumitati, tum verò etiam si ipsi insectatione vrgentur, pro eo propugnant, & saucios, & fessos curant, ac integri, a vulneribus hastas, & iacula è corpore sauciorum, tanquam chirurgi periti extrahunt, vt ne homines quidem scientius pullos suos, adhuc à partu recentes, nunquam deserunt: at sanè illis à periculo tuendis constantissimè permanent, priusque animam amittunt, quam suos

suos catulos deferant. Nobis pueris vetula, cui Læ-
 nilla nomen erat, nō solum nobilis mulier, sed etiam
 nota apud omnes erat, quæque ea fabulam ex senibus
 audiuit tum peruagari, illam cum seruo, quem ar-
 dentissime adamaret, stupri cōsuetudinē habuisse,
 & suorum flagitiorum maculis liberos suos affe-
 cisse, hi enim ex ordine senatorio erant, & iam in-
 de à patre, atque maioribus stirpem generis patritij
 trahebant. Itaque dolore ex maternis stupris tabe-
 scentes, eam cum lenissime submonuissent, ac ma-
 xime clam facinoris turpitudinem ostendissent,
 hæc porro libidine flagrans, simul & ex ea tan-
 tum effrenata, ut liberis proprijs amorem suum an-
 teferret: filiorum nomina apud principem detulit,
 ab eis insidias sibi factas dicens. Is autem suspitio-
 sus & timidus, qui tum imperator erat, calumnijs
 aures facile patefacere solitus, eiusmodi scelus ab
 ingenuorum hominum cogitatione alienum facile
 credidit. ita factum est, ut filij qui nefarium faci-
 nus nullum admisissent, indignissime necarentur:
 mater hanc ex delatione mercedem assequeretur,
 ut cum seruo licētius stuprum facere posset. Quid
 igitur aut Medæam, aut Prognen Atticam hic
 commemorare necesse est, cum memoriæ nostræ
 exempla immanitatis proferre queamus?

Quemadmodum ab aquilis terrestres testu-
 dines occiduntur. CAP. XVI.

T Errenas testudines à se comprehensas ex alto

deijcientes aquile ad saxa allidant, & ex contrita
testudinum testa extractam carnem exedunt con-
ficiuntque, itaque Eleusinius Aeschylus tragicus
poëta de vita migrasse dicitur. Cum enim is in saxo
sedens ex consuetudine institutoque suo philosopha-
retur, & scriberet, eius caput à pilis nudam aquila
saxum esse arbitrata, testudinem quam in sublime
extulerat in idipsum deiecit, & sine aberratione
ictum dirigens virum interfecit.

De carulo & alcedine.

CAP. XVII.

CArulos senectute affectos alcedines uxores
sue in dorso gestantes circumferunt, mulie-
res contra maritos etate prouectos & preclare
contemnunt, & peradolescentibus adjiciunt ocu-
lum, tum etiam mariti in fœminas admodum ado-
lescentes veneris infania feruntur, & vetulas asper-
nantur, à ratione remotius bestijs ipsis viuentes.

De propria vi & natura quorundam ani-
malium.

CAP. XVIII.

Hanc etiam vim & naturam quorundam
animalium non alienum est explanare, ovis
& asinus ineptissimis sunt moribus, & degeneri-
bus animis, hinnuli, cerui, capræ, sylvestres lepores
quos ptocas vocant poëtæ, à metu timidi existiman-
tur, tum ex volucris passeres, ex aquatilibus mu-
giles, libidinosus est perdix: clam enim & silentio
fœminas dicitur inire, muscæ & canes impuden-
tes, atque importuni. Libidinosi cynocephali &
hirci

hirci ad res venereas ardent : hos enim cum mulieribus venereo complexu iungi ferunt, & libidinis furore cynocephalos in virgines insanire, & vim inferre. Canes etiam cum mulieribus veneris consuetudinem habere deprehensi sunt. Nam Romæ mulier adulterij accusata à marito fuisse dicitur, adulter in iudicio canis esse prædicabatur. Inter canes cibi nulla est societas, ut persæpe de ossibus inter se sic lacerent & distrahant, quemadmodum de Helena Paris & Menelaus. Solos vero Mæphitos canes in medium auditione accepi rapinas proponere & communiter viuere, maxime omnium animalium defixis oculis deorum simulachra intuentur. Sues infidi, & iniqui adeo existunt, ut vel sui generis mortuum exedant & conficiant, quod idem faciunt pisces quàm plurimi. Summè impius est equus fluuiatilis, nam parentem suum exest & conficit, impudentes & non facile reprimendi muscæ & canes. Lupi natura immanes & crudeles ideo existimandi sunt, quòd inter se vorant ad hunc modum, mutuas sibi molientes insidias. Eos enim ferunt primò in orbem circumagi, deinde excurre, cum ex vertigine currendi, & caligine eorum aliquis lapsus sit, in eum humi stratum cæteri omnes faclo impetu ipsum laniant. Hoc quidem facere solent, cum venationis facultate destituuntur, ita enim præ fame omnia nugæ putant, quemadmodum scelerati homines nihil non præ pecunia præclare

clare contemnunt. Cùm cæteris in rebus omnium bestiarum simia peruersissima est, tum peruersior, in his in quibus hominẽ imitari conatur. Cùm enim nutricem ex eminenti loco perspexisset pueri infantem in pelui lauare, & fascias in orbem contrahere, & in arctum ad aquæ expressionem contorquere, atque quo reliquisset loco puerum obseruasset, simul & circa eum ipsum à custodibus magnam introspexisset solitudinẽ, fenestella quæ tum pateret introiuit in domum ad puerum, quem similiter vt factitari à nutrice viderat, ex lecto sublatum integumentis nudauit, & feruidam aquam succensis nimirum carbonibus calescentem pelui afferens in miserum infantem infudit, atque interfecit. Malitiosa etiam hyena & versuta, & ea quam crocutam nominant. Hyena ad stabuli noctu profecta humanum vomitum assimulat, eam vt canes exaudierunt sic ad illam ipsam tanquam ad hominem adeunt, ea comprehensos vorat. Callida item crocuta, primùm enim sese in densas syluas occultans, materiarios fabros nominatim inter se appellantes auscultat, illorũque cuiuspiam nomen addiscit, deinde summa humani sermonis assimulatione comparans insidias, quod audiuit nomen humana voce appellat, ad eam accedit appellatus, retro vero illa cedens rursus appellat, idem iterum sepiusque ad humanam vocem accedit, ubi autem eum à socijs seduxit, & iam ab auxiliatoribus nudum

dum cōstituit, correptum interimit, ex eoque quem voce pellexit sibi instruit & conficit cibum.

Leo iniurias sibi illatas vlciscitur. CAP. XIX.

E*Um à quo iniuriam acceperit leo, probe nouit vlcisci, & quāuis ex eo ipso nō statim ultionem ceperit, tanto tamen post iram retinet, quoad penas pro maleficio sibi illato sumpserit: cui rei testimonio est Iuba Maurus, pater illius ipsius qui in triumphum Romam admodum puer ductus est. Is cū aliquando iter per desertam regionem faceret, vt gentem quæ ab se defecisset sub iugum rursus mitteret, è suo comitatu quispiam, cū præstanti nobilitate, tum egregia pulchritudine adolescens rei venatoriæ non imperitus, leonem casu secūdum viam animaduersum sagitta appetens, non ab ictu directo aberrauit, quin ei vulnus, non tamen mortem, intulit: vulnere is accepto, statim se subduxit. Tum ille qui vulnus ei inflixisset, vnā cum cæteris discessit. Anno vertente interposito, Iuba rebus, ad quas cum exercitu profectus fuisset, præclare gestis, eadem via regressus est ad eum locum vbi anno antè leo vulnus exceperisset. Is sanè & si in magna hominum multitudine erat adolescens, ab inuadendis tamen cæteris suum impetum sustentauit: illum duntaxat qui se anno antè lesisset corripuit, & furorem acerbissimum, quem tandiu quàm dixi, seruasset, in illum ipsum hominem per adolescentem quem ab alijs internosset, effudit, ac simul dilacerauit*

lacerauit, nec illum quispiam ab hac potuit calamitate vindicare. At grauissima leonis ira perterrefacti, quæ potuerunt, fugam quæsiuerunt.

Cancrorum diuersa genera CAP. XX.

Varia genera cancrorū audio esse, sunt enim saxatiles, sunt & lutenses: pariunt cancos algæ & harena. Figuræ ipsorum, & nomina varia multa sunt, sunt qui dromiæ appellantur, id est cursores, quod longè latèque vagantur, nam vno loco stare nesciunt, sed modò circum littora errant, modò longius proficiscuntur. Causa sæpe erroris ut vel in loca saxosa, vel cœnosa perueniant, vel argumentum tantæ errationis, quod plus quiddam assequi cupiant. In Thracio Bosporo ubi fluctus rapidi ex Ponto deferuntur, & angustijs diffringuntur, ut cancos contra veniētes facile euertere possint, quod ipsum cancri præscientes postquam eò peruenerunt, singuli in sinuoso quodam loco se tenent, simul & reliquos expectant, deinde in eundem locum congregati adrepentes per crepidines præcipites in siccum ascendunt, & fluctuum vim euadunt, iter pedibus conficientes, cum autem hanc violentiam pedibus prætergressi sunt, rursus per crepidines in mare recurrunt.

De canum odio in adulteros. CAP. XXI.

Quemadmodum adulteris obtreçlet, & inuideat Porphyrio, animal etiam prudentissimum, non modò moderatissimum, alibi si bona memoria

moriam sum, me dicere memini. Iam verò caniculum Siculum adulteris infestissimum fuisse auditione accepi. Cum adultera mulier coniugem suum peregre redire audisset, illum qui cum ea stupri consuetudinem haberet in latebras bene penitus, ut ipsa putabat, occultauit: verum & si ex seruis non lautissimi modò, sed & ianitores pecunia corrupti, cum dominam ad occultationem adulterij iuuabant, tum adultero confidentiam ad inferendum stuprum afferebant. Tantum tamen huic mulieri hæc astutia absuit ad præcauendum, ut certe perparuus canis partim locum illum, quo adulter abdebatur latraret, partim pedibus fores constupratoris, receptatrices eousque conuellere adoriretur, domino ut non mediocris terror inijceretur, ex eoque suspicaretur ibi malum aliquod latere. Quare fores effregit, adulterum comprehendit, qui eo animo cinctus gladio noctem expectabat, ut primò dominum domus interficeret, deinde verò, quam antè dixi uxorem duceret.

Quemadmodum capræ vitant hominis saliuam valentem interficere scolopendras marinas.

CAPVT XXII.

Capræ saliuam humanam perniciosam esse noscunt, itaque vitant, quemadmodum nos conamur quæ homini sunt pernitiōsa effugere, veruntamen sepe imprudens sibi noxia homo haurit, at non item capras saliuam hominis latet, quæ mari-

nas

nas scolopendras potest interficere. Postea verò quàm capra proxima est ut iuguletur, non amplius cibum attingit ac nimirum indignum putans se in extremo ouili pecoris agmine incedere, gregē quidem antegreditur, at ipsam hircus barbæ fiducia antecedit.

De ouibus.

CAP. XXIII.

OMnium maxime animalium oues ad parandum faciles sunt, etenim ad verba pastorum obediunt, & canibus obtemperant, & capras sequuntur, simul & inter se amant, luporum insidijs minus idcirco patent, quòd non ita separatim à reliquis errant, quemadmodum singule capræ à gregalibus suis segregantur. Arabes dicunt ouium greges apud se musica plus sane quàm cibo pinguescere, sale delectantur, quod eiusmodi cibus potionis desiderium mouet: neque etiam ignorant Boream & Austrum non minori esse sibi adiumentum quàm arietis concubitus ad conceptionem sint. Ctesias ait apud Indos ouille caudæ latitudinē cubitalem esse. Alexander Myndius dicit in pōto amarissimo absynthio pingues fieri, qui ouillam lanā pexerit, atq; ex ea vestem confecerit, scabiem, ut ferunt, procreabit, ei qui ea vestietur. Atque ut Boreas concipiendis maribus sit idoneus, sic fœminis Ausler præclare tenent, perindeque ut vel hac, vel illa prole sit opus dum ineuntur, aut in hunc, aut in illum ventum spectant. Achilles ad comburendū socium

in rog

in rogis iacentem, prece, obsecrationeq; humili & supplice uti, tum ut Iris ei ventos imploraret, & ipse quoq; aduenientibus sacrificium tanquam premium polliceretur, necesse habuit. Neoclis filius ventis sacrificare Atheniensem populum docuit, oues non item: at verò ventos administratos conceptuum sua sponte & non appellatos & promptos habent, ad quos periti pastores eas dirigunt. Cum enim Auster flat, tunc ut foeminae proles numeros, quibus arietes admittunt.

De capum rursus beneuolentia. C A. XXI III.

Cum Icarium occiderunt affines eis qui vinum biberunt, & in somnu ceciderunt nullo modo scientes esse factum mulctam mortalem, sed somnum & capitis grauedinem, tum Dionysio volenti auxiliari primo agricolae suarum plantarum Pithius respondit, si vellent assequi salutem, Icario sacrificarent, & Erigone huius filiae, & cani decantato, propterea quod propter exuperantiam amoris in suā dominam ipsi superviuere noluiſſet.

De cancris lutariis.

C A P. XXV.

Cancrorum genus est lutarium appellatum, colore alijs albidius spectatur. Hi in luto nascuntur. Cum incessit eis timor, humo se excitant: habent enim hi paruulas pinnas, quibus quidē subleuantur, sed his gradientes uti minimè necesse habent: cum autem iniectus eis est metus, nonnihil in his subsidij habent: non tamen admodū firmi, enim-

uero comprehenduntur, quòd sursum subuolare non queunt, quidam eos comedunt, & ex coxarum vertebribus laboranti remedio esse ferunt.

De cancellis & turbinibus. CAP. XXXVI.

A Conchis quidè inopes, & nudi primùm cancelli nascuntur, deinde eas tanquam domicilia ad habitandum deligunt: cùm enim vacuas & inanes offenderunt cõchulas purpure aut turbines, primò intra eas ingrediuntur, deinde cùm in amplio rem magnitudinem excreuerunt, quàm ijs ut capi queant, in testam laxiorem tanquam domum alteram demigrant: neque modò in supradictarum conchas immigrant, sed & in permultas alias vacuas transeunt, & amplio rem nacti ea tanquam maiore domicílio gaudent. Turbines regem habent, cui se faciles ad obtemperandum præbent, rex non modò magnitudine præstat, sed longè etiam & multum pulchritudine cæteris omnibus antecellit, quòd si commodum ei videatur demergi, hoc quidem ipsum primus facit, sin emergere idem incipit, itèmq; si commigrandum sit, ipse primus tentat, cæteri subsequuntur. Quicunque hunc regem ceperit, bene rem geret, omniàque ei commodè cadent. In vrbe Byzantio drachma Attica ei qui hunc comprehenderit præmium proponitur.

De echinis piscibus.

CAP. XXXVII.

T Vrbo & tempestas ad terram echinos allidens è mari funditus in aridam expellit, hi
eius

eius periculi metuentes, cū sentiunt mare inhorrescere, & ventorum accebitate procellas cieri, suis spinis lapillos ad gestandū faciles tollunt, vt libramētum, ac firmamentum habeant ad euertendum opportune periculum à quo sibi timent.

De purpura.

CAP. XXVIII.

Purpura vehemēter edax est, longam linguam habet, ea attrahit quæ comedit, eadem etiam capitur. Capiendi modus eiusmodi est, Paruam nassam denso contextu, exiguis maculis purpurarij piscatores contexunt, intus in media nassa turbo piscis illecebra appenditur ad eas alliciendas, purpura maiorem in modum linguam distendere contendens eo pertinere, & strombum ipsum assequi conatur, & ne ab esca quam ligurit aberret, omnem eam necesse habet exerere, itaque ipsam eatenus exprimit, quoad intumescētem retrahere non quit, vnde fit vt eam piscator liguritione irretitam comprehendat.

De scolopendra & vrtica. CAP. XXIX.

Scolopendra marina terrestri perquam similis est, quam primum vt homo contigerit, statim pruritu mordetur, & simili, atque is qui ab vrtica terrestri pungitur doloris sensu afficitur. Pisces item vrticæ pruritu mouent, & vredinem concitant, sed non tam acrem quàm centipeda. Post æquinoctium vrticarum genus esculentius est.

De amore canū in nutritios suos. CAP. XXX.

CAnum proprium in altores suos beneuolentie, illud de viro Colophonio testatur. Is ad nundinas proficiscens vti quædam ibi emeret (nam eius in mercaturis faciendis versabatur industria) pecuniam, seruum, & canem suum accepit, ac quidem seruus qui eam ipsam pecuniam ferebat, cum viæ aliquantum processissent, ad deijciendam aluum ex instituto itinere diuertit, quem secutus est canis, seruus postquam necessitati dedisset operam, è terra marsypium tollere oblitus discessit. At verò canis ibi remansit, marsypio incubans, deinde simul vt ad emporium dominus & seruus venissent, re infecta, cum nummi eis abessent ad emendum, eadem via qua profecti fuissent reuersi sunt, atque cum eò venissent vnde prius ille diuertisset de recta via ab itinere suscepto deflexerunt, eodem ubi sane nummos seruus reliquisset, ubi canē marsypio incubantem præ fame vix spirantem offendunt, qui vix dum viderat dominum & cōseruum suum cum à marsypio se remouens, vno eodēque tempore & custodia, & vita excessit. Non igitur Argus canis fabulosum poëma erat, ò diuine Homere, siquidem eadem acciderunt cani supradictō.

De fuga elephantorum, atque vt sunt leonibus formidabiles. CAP. XXXI.

CUm à venatoribus elephantum tanquam milites in bello, funduntur & fugantur, non alij
ab

ab alijs separatim, sed omnes simul & communi-
ter in fugam se dant, ac simul inter se prementes ad
gregales suos adherescunt, horum autem qui iam
sunt firmata & integra etate, reliquos sic circun-
cludunt, tanquam pugnacissimi propugnatores to-
tum agmen circummuniunt, qui verò longius sunt
etate prouecti, atque matres sub se quæque suos
pullos ita occultantes, perrarò hi paruuli vt videan-
tur, subtermedium obtinent locum. Quod si hos
ipso sic frequentes coactos leones perspiciant, alijs
aliò in fugam tanquam humili, ab elephantis sibi
incredibiliter timentes, sese in fugam coniungunt:
& tametsi antea formidabiles, maximos terrores
adferebant, & vel solo conspectu denuntiabant,
ex horum tamen aspectu exterrentur: nunquam
verò elephantus ab reliquorum agmine secernitur,
nisi aut filiorum suorum, aut egrotantium causa:
pro his nimirum nihil non moliens inexpugnabilis
manet. Contra omnium ferarum venena remedium
est elephanti adeps, quo si quis inungatur & nudus
contra efferacissimas bestias procedat, illesus di-
scedet. Arietis autem cornua & suis grunitum
horrescunt.

De amore elephantorum erga nutritios

suos.

CAP. XXXII.

CUm Porus Indorum rex, in prælio, quod cum
Alexandro cōmiserat, multis telis confixus
esset elephante quo vehebatur, & si sane multis

etiam ipse sagittis vulneratus erat, defixa tamen in corpore Pori tela, leniter & cautè promuscide extrahere non prius destitit, quàm domini intellexisset ex redundàti sanguinis profusione, debilitari & euanescere. Itaque leniter & sensim se inflexit, vt ne ex alto decidens, Pori corpus graui casu affligeretur magis. Cùm autem Pyrrhus Epirotarum rex ad Argos occubuiisset, in eo conflictu elephantus fuit qui sessorem suum tantopere amaret, vt non prius (quamuis auriga iam cecidisset) currere omiserit, quàm suum nutritium ex hostibus & seruasset, & intra fines amicos reportasset.

De canum rursus amore singulari in dominos. CAPVT XXXIII.

CVM Hircanis & Magnesiis canes quasi societatem bellorum gerendorum inire solebant, hisque maximo ad bella inferenda, adiumentum erant. In pugna ad Marathonem commissa cuiuspiam Atheniensis canis, summa contentione illi tulit auxilium, ac simul ex ea actione vterque in varijs scriptionibus honoris memoriam consecutus est. hoc sane admirabilis canum amoris exuperantiam declarat. Cum Polus, cuius dum viueret munus erat tragœdias agere, animam quoque egisset, & antiquo more cremaretur, canis eius alumnus in medios rogos sese immittens, viuis vnà cum altore suo exustus est. Rogo etiam eodem in quem
Mentor

Mentor impositus fuisset, huius canes voluntariam mortem sibi consciuerunt. Vt verò Theodorum saltatorem sui propinqui, in sepulchrum imposuissent, eius Melitensis catellus, ultro seipsum in cadaueris tumulum inijciens, pariter cum domino humatione & sepultura affici voluit. Natio Aethiopum est, quæ canē, & habet regem suū, & illius etiam appetitui paret, si adulatur, eum non iratū esse credunt: si latrat iram agnoscunt, tum etiā vellicationes, ululatus, discursus coniectantes, ei obtēperant.

Quòd ceruæ feminae cornua non gignunt.

CAPVT

XXXIII.

Q*ui dicunt ceruam cornua non habere, non verentur contrarios testes. Primum Sophoclem dicentem ad pastiones quædam cornigera cerua ab altis collibus serpebat, & rursus terrebat ceruas cornigeras: & hoc quidē Sophocles in Eleadis. Euripides verò in Iphigenia, Ceruam cornigeram dabo manibus Achæorum, quam simul cum puella iugulabunt, idem Eurixides dicit in Timenidis ceruam cornua habere. Venit ad ceruam aureis cornibus armatam. Thecæus ipse poëta canit aures cornibus prædictam ceruam agentē, & Anacreon in fœmina veluti hinnulus lactens in sylua, à cornigera matre relictus terrebatur.*

De canū rursus beneuolentia. CAP. XXXV,

I*llud etiam est argumēto summæ beneuolentiæ canum in suos patronos: nam cū Polus tragœ-*

diarum actor mortuus esset, & iam cōbureretur, eius canis domesticus in rogam insiluit, & vnā cum domino se ipsum combussit, similiter cū Mentor deflagraret, eius canes simul se exusserunt voluntarij. Theodorum fidicinem præstantem in tumultum propinqui imposuerunt, ranis Meliteus in ipsius sepulchrum se ipsum proiecit, & simul sepultus est. Audio esse Aethiopum gentem, cuius rex est canis, & huius parent affectui: nam cū adulatur, sciunt esse non iratum: cum latrat, eius iram intelligunt.

De beneuolentia anseris & elephanti.

CAPVT

XXXVI.

Cum Lycadem peripateticum altorem suum anser tantopere amaret, vt & cum ipso simul ambularet, & cum ille sederet, hic quoq; ab ambulando conquiesceret, & ipsum nunquam relinqueret, eum ipsum non minus ambitiose quā aut fratrem aut filium sepulture honore affecit.

De mulo.

CAP. XXXVII.

Malitiose factum muli Thales Milesius manifestò deprehensum ingeniose admodum ultus est. Cū enim ille sale onustus fluium aliquando transmitteret, vsu fortè euenit vt & caderet, & sarcina euerteretur, sal autem aqua perfusus liquefieret, is ex eo quòd iam ab onere solutus & liber factus esset, magnam lætitiā voluptatēque cepit, & simul vt quantum inter laborem

&

Œotium interesset cognouisset, in reliquum tempus fortunam sibi iam magistram statuens, quam primò labè & casum inuitus fecisset, deinde summa cum voluptate prudens & sciens admittebat: hoc quidem ipsum Thales ubi intellexisset, sapientia vlciscendam illius malitiam arbitratus, pro sale eum spongijs & lana onerari præcepit. Mulus instructarum sibi insidiarum ignarus, ex veteri consuetudine cecidit, cum autem aqua completum onus esse grauius sensisset, atque astutiam in detrimentum sibi versum percepisset, ex eo tempore sine fraude & molestia flumina transiens ab omni lapsu tibias sustinebat, & salem ab eo incommodo integrum conseruabat.

De elephāto mulieris amatore. C A. XXXVIII.

IN Antiochia Syriæ vrbe audio cicurem elephantum fuisse, huncque dum ad pastiones iret, mulierem corollas vendentem cum quàm suauissime aspexisset, tum verò etiam quàm libentissimè in illius conspectu acquieuisse, atque huius faciem promuscide tersisset, suauiterque contrectando illi blanditum fuisse: mulierem vicissim ex suo artificio illecebras amatorias, corollas videlicet ad tempus ita contexuisse, vt quotidie illi quidem sumere operæpretium, huic verò etiam opus largiri esset. Postea autem quàm mulier excessit è vita, elephantus nec pristinae consuetudinis compos, nec quam amaret amplius mulierem videns, tanquam amans

qui amasiam amiserit, sic eam desiderabat, animoque incitabatur, ac qui antè mansuetus fuisset, humanitate expulsa, feritatem induebat, tanquàmque homines ex tristitia, ac mœrore laborantes de potestate animi exeunt, sic is furens ferebatur. Mulieris forma hoc animal capitur, atque hebesçens ad eius pulchritudinem, remittit furorem animi sui. Riualetm verò fuisse in vrbe Alexandria elephantum ferunt Aristophanis Byzantini, de quadam muliere coronas texente. Omnia bene olentia amat, vnguentorum & florum odore permulcetur.

De religione elephantorum. CAP. XXXIX.

EXorientem solem elephantum venerantur, promuscidem, tanquam manum aduersus solis radios alleuantes. Itaq; hos ei charos esse & egregie diligi Philopator Ptolemæus testis est nobis loquens. Is sane post partam victoriã eius belli quodcum Antiocho gessisset, cum quàm gratissimus aduersus solem, quem deũ existimabat, esse vellet, proque victoria ei gratias persolueret, tum alia magnifica sacrificia fecit, tum verò quatuor elephantos, bene magnitudine grandes, existimans se sic Deum religiose colere, primum immolauit: deinde cum in somnijs minis Dei perculsus fuisset, ob inuisam numini talem hostiam, religionis metu permotus, pro immolatis ex ære quatuor elephantos in honorem solis excitauit: hoc vt supplici facto hunc sibi placatum efficeret. ergone Deum elephantum ve-

nerant

nerantur? homines autem rationis participes, sitne Deus necne sit, dubitant: tum si sit, humanas ne res curatione, & administratione dignetur.

Ibis non sordidam aquam bibit & de elephanto. CAP. XL.

IN Aegypto sacerdotes non omni aqua se aspergunt, sed ea duntaxat ex qua ibim bibisse credunt, nam plane sciunt hanc nunquam solitam esse bibere aquam sordidam. Elefantos audio in vulneratos leniter velut chirurgos manu extrahere tela, & hastas ex vulneratis. Gaudebat Pyrrhus cum audiebat se vocari aquilam, similiter Antiochus cum se accipitrem appellari percipiebat. Varia hæc quidem & congesta dicentur, sed tamen ab homine docto non indigna.

Quemadmodum taurus, equus, ceruus Mithridatem amauerint. CAP. XLI.

Mithridatem Ponticus cum somnum capiebat sui custodiam corporis non modò armis & satellitibus, sed & tauro, & equo, & ceruo, quos mansuefactos habebat: hi enim ad custodiam dormientis Mithridatis aduigilantes si quis accederet, celeriter ipsum ex respiratione sentiebant, atque ille mugitu, alter hinnitu, alius sua propria voce Mithridatem è somno excitabant.

Ferarum bestiarum filij diuersis nominibus

Ferarum bestiarum filij diuersis nominibus appellantur. CAP. XLII.
Ferarum bestiarum filij diuersis nominibus appellantur

pellantur, & earum pleræque duplici nomine nuncupantur. Leonum prolem catullos & leones appellari testatur Aristophanes Byzantius, pardalium filij catuli etiam appellantur, & arceli: sunt tamen qui dicunt alterum genus pardalium esse arcelos, at thoum solummodo catuli solent nominari, & tigrium similiter & formicarum, & pantherarum, videntur etiam lyncum filij similiter appellandi, In lasi nuncupatis dithyrambis sic inuenitur catulus dictus filius lincys, simiarum audio catulos dici eosdémque pithecides, bubalorum pullos, & orygun si audias ne mirere, idem ille Aristophanes Byzantius dicit canum & luporum scylaces posse vocari, atque etiam luporum posse appellari lycides, vt confirmata etate recte vocarentur monolycus, leporum, lagides vocantur, at qui confirmata etate sunt, ptocas vocare solent poëtæ, Lacedæmonij vero tachinas appellant, vulpium vero filij alopecides dicuntur, at ipsa mater vocari potest cerdo, & scaphora, & scindacus, aprorū vero filij molobria nominantur, audias etiam hipponactem & ipsum suam molobritē nominari alicubi, vocantur vero etiam suum moniæ quidam, dorcadum vero xorcæ & proces solent appellari, histricum & huiuscemodi filij obria appellātur, & meminit Euripides nominis in tragœdia inscripta Pelias, & Aeschylus in Agamemnone, & piscatoribus foetus qui adhuc in ventre sunt vocant embrya

brya, etiam auium & serpētum & crocodilorum, quidam embrya etiā psacalos vocant, vt sunt Thesali. Teneras vero auiculas pullos, & ortalichos, gallinarum vero filios alectrides vocant, & anserum chenides, & chenolopēcum chenolopicides, & eiusmodi similiter formantur, Achæus tragædiarū poëta pullum hirūdinis moschum nominauit.

Quemadmodum beneuolē affectus est in bene de se meritis leo. CAP. XLIII.

Probitatem quæ beneficium agnoscat animalibus rationis expertibus inesse sine ulla ingenuarum artium doctrina & sapientia, quam circulatores philosophiæ quidam se excogitasse gloriantur, illa quæ mox dicam argumento sunt: cum enim à senatore Romano seruus cui nomen Androcles erat, aufugisset, quia facinus quodpiam nefarium (id verò quale fuerit ignoro) admisisset, & vero in Aphricam venisset, relictis urbibus in desertissimam processit regionem, ibique cū ardore solis torreretur, speluncam subiens, ab æstu quiescebat: hæc autem spelunca leonis erat cubile. Postea autem quā ex venatu leo summo cum dolore quo laborabat expedē transfixo stirpe à summo præacuta reuertisset, atque in iuuenem qui intra specum abdebatur, incidisset, ipsum leniter aspexit, ac blandiri cœpit, pedēque porrexit, & quo ad poterat sibi stirpem extrahi rogabat. Ille primò, & si mors illi necessaria erat, ab eo pertimuit, deinde postquam

postquam mansuetam vidisset beluam, & pedis morbum cognouisset, tum id quod pedem vexaret, euellit, tum verò dolore liberauit. Qua curatione leo delectatus, illum hospitaliter & amicè tractando, & quæ venaretur cum illo communicando, præmium salutis persoluit. Is quidem incoctis, vt leonum mos fert, pascebatur: ille verò assis vescebatur, communique vtriusque mensa secundum suam quisque viuendi rationem utebatur. Itaque totum triennium ibi Androcles etatem duxit. Cum eiusmodi habitationis illum tæderet, iamque sollicitudinibus eius animus expleretur, à leone discedens, vagari cœpit: cumque ubi esset, intellectum fuisset, comprehenderunt eum, victumque Romam ad dominum miserunt. Hunc dominus tum de his quæ admisset facinoribus reum facit: ita factum est, vt is sic capite damnaretur, vt distrahendus bestiis daretur. Tum verò ille Libycus leo forte captus fuit, & in theatrum immissus, simul & eo ad pereundum coniectus est homo leonis aliquando hospes, & conuictor. Primum quidem seruatorem suum non recognouit: leo contra statim hominem diuersorem suum agnouit, suauitórque blanditus est, & totius corporis inclinatione ad pedes hominis se abiecit. Androcles tandem suum hospitem recognouit, & leonem tanquam peregre venientem amplexatur. Interea pardalis Androclē cum inuadere aggredieretur, leo illum, qui videlicet

ei aliq

ei aliquando salutem attulisset, ab huius laniatu seruauit, illamque lacerauit. Spectatores, ut par erat, incredibili tenebantur admiratione. Qui autem spectacula præbebat, Androcle[m] accersuit, ab eoque totam rem cognouit. Inde primò rumor in multitudinem affluxit, deinde re cognita, populus clamorem sustulit, cunctisque concessus multiplicem plausum dedit, homini ipsi, & leoni esse largiendam libertatem.

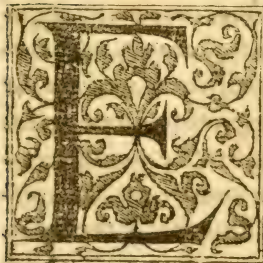

ÆLIANI LIBER

octauus historiæ animalium.

De Indicis canibus.

CAP. I.

X Indicarum rerum scriptis, de his quæ subsequuntur docemur, canes foeminas multo generosissimas, tum ad inuestigandas feras narium sagacitate præstantissimas, tum verò ad cursum velocissimas in loca

ubi tigridibus est habitandi consuetudo, venandi rationibus eruditi, perductas ut præmium ad arborem alligarunt, aleamque ut vulgò dicitur, iecerunt, discedunt

dunt. In has autem tigres incurrentes venationis inopia ex fame laborantes lacerant. Si autem ad libidinem inflammati, & cibo completi sunt, cum canibus complexu venereo iunguntur, nanque illi quoque cum sunt exsaturati, venerem meminerunt. Ex hac quidem tigridum cum canibus, tigris qui non generatur, sed semen ad deteriore delapsum, maternum genus referens, canis efficitur. Ij canes tigride patre nati, vt vel cerui, vel apri venatum præclare spernunt, sic cum in leones incurrun, gaudio vehementi exiliunt. Summa Indus nobilitate homo Alexandro Philippi regis filio, horum roboris canum, sic periculum fecit, vt primò ceruum emitteret, canis ex eo loco, vbi quiescebat, eum despicatissimum habens, nihil se commouit, deinde ad aprum dimissum, quemadmodum affectus fuerat, in ceruum immotus permansit, tum vero vbi rursus immissus fuisset, atque hunc, atque alios despicatui ducens, ab eo iniadendo se tenuit, ad extremum hic leonem quem protulissent in medium, vt vidit, cum ira exarsit, ac profectò tanquam iustus hostis in certamen descendisset, sine mora intrepidus inuasit, atque acerrima comprehensione, leonem constrictum tenens, illius fauces premebat, & suffocabat. Tum Indus qui hoc spectaculum regi præbebat, quique probè sciebat eius robur animi & constantiam, primum huic caudam abscindi iussit, is præ ipso leone, quem mordicus tenebat, sibi

caudam

caudam facile abscindi patiebatur, deinde etiam
crus unum suffringi imperavit. Is verò æquè ut à
principio urgebat, & perinde nihil remittebat,
quasi alienum crus, & ad se nihil pertinens suffrin-
geretur. post alterum, unde quoque is nihil commo-
tus arcte tenebat, tum tertium incidi præcepit, is si-
militer ut antè nihil se relaxavit à retinendo leo-
ne: tum etiam quartum crus abscindi voluit, is ni-
hilo remissior factus, nihilòque minus leonis reti-
nens maximo robore ad eius perniciem incumbe-
bat. Denique & si caput à reliquo corpore abscis-
sum erat, illius tamen dentes, ex illa leonis parte, in
quam primum defixi fuissent, pendebant simul, &
quamvis is qui eos in initio defixisset, iam mortuus
esset, eius tamen ipsius etiam nunc ex leone appen-
sum caput sublime ferebatur. Hic cum Alexāder
non mediocri dolore afficeretur, ipsius admiratio-
ne virtutis obstupefactus, quod is qui tale virtutis
experimentum dedisset è vita, quam ex robore ani-
mi cedere maluisset. Quare Indus videns Alexan-
drum ex huius casu dolorem non mediocrem ce-
pisse, quatuor canes huic simillimos illius dona-
vit: ille cum grato & iucundo animo eos munere
accepit: tum verò eum ipsum qui dedisset tanto
pretio, quanto par esset præstantissimum regem,
remuneratus est. Itaque horum quatuor munere
Alexander ex memoria dolorem quem ex primo
suscepisset, deposuit.

De fide quam venatoribus canes in venando seruant.

CAP. II.

OMnis canis venaticus ex eo quod ceperit feram, non mediocri voluptate afficitur, & tanquam premio, si dominus ei permittat, sic ea capta utitur. Si quidem non conceditur, bestiam seruat, quo ad venator aduentarit, de totaque captura pro suo arbitratu statuerit. quod si mortuo vel apro vel ceruo inciderit, non attingit quidem nec enim alienis se laboribus adscribit, nec quæ ad se non pertineant, sibi assumit: ex quo apparet emulationum virtutis natura eum non expertem esse. nec enim carnes quærere, sed victoriam amare videtur. nec iam alienum est explicare, quid usu venandi peritus canis agat, in eo ipso temporis articulo, cum venator longo venatoris vinculo alligatus. Antecedit, & suentio odoratur simul, & quandiu nulla ei præda occurrit, ante venatorem præcurrit, quia suo sensu narium acerrimo ad sensum venationis percipiendum habilior existat, atque alacribus & promptis ad inuestigandum naribus magnos venandi processus efficiens, venatorem ad pergendum ire ulterius attrahit, & allicit. Si verò vestigia deprehenderit, & quodam bestie sensu afficiatur, hic se subito retinens, sistit pedem, & quod venationis prouentus prope sit, gaudio perfusus venatori blanditur: eò ille cum proximò accessit, eius osculatione pedum, & complexu inuitat ad prædam,

ac simul ad institutam venationem incumbere perseverat, & pedetentim usque eò procedit, quoad ad cubilis locum peruenerit, quem ultra non progreditur: quo animaduerso canis dux, propria venatorum significatione prædam adesse, his qui retia ferunt denuntiat, hi autem retia circumijciunt, canis intelligens voce opus esse, ad excitandam feram, latrat, ut ex fuga in casses incidens comprehendatur. ex hac porro capta, canis quemadmodum viri, qui ex pugna victoriam retulerint, sic exultat letitia, triumphat gaudio, & quasi vitulatur. hæc de captis apris & cervis agunt canes.

Parem gratiam delphini referunt bene de se meritis. CAPVT III.

AD referendam gratiam delphini hominibus iustiores sunt, cum tamen lege Persarum, quam laudibus tollit Xenophon, minimè teneantur. Coeranus sic nuncupatus, natione Parus, à piscatoribus delphinos ad Byzantium captos argento redemit, & liberos dimisit: ex ea libertatis largitione hanc collegit gratiam, ut naue quam viris (sicut in sermonem hominum venit) Milesiis vectoribus plenam duceret, in medijs angustijs. Parij maris funditus eversa, & vectoribus naufragio perditis, illum ipsum delphini ex hoc periculo seruauerunt, ei que ad parcm gratiam

cum beneficio quod priores ab ipso accepissent, persoluendam satisfecerunt: quod quidem ipsum saxum nomine Ceranium, quo ipsum exposuerunt facile ostendit. Itaque postea Ceranium mortuum secundum mare illud cognatione ei proximi sepultura affecerunt: quod quidem ipsum, ut delphini senserunt, frequentes tanquam ad iusta funeri persoluenda ad littus conuenerunt, & quoad pyra arderet, tandiu sicut amicis amici fidi permanserunt: deinde restincto rogo discesserunt. non item certè homines ac potius viuos colunt, & eos quidem diuitijs diffuentes & opibus. Contrà verò ab ijs defunctis & si iustis exequiarum carent, se totos auertunt, ut ne gratiam pro beneficijs, quibus ab eis dum viuerent, affecti fuerunt, persoluant.

De piscium mansuetudine & de murena.

CAPVT IIII.

Pisces ad hominum consuetudinē mansuescunt, & cum appellantur intelligunt, & è manu largientium cibos capiūt, ut anguille in sacra Arethusa, murena Crassi Romani omnium prædicatione celebrata sic in auribus, & gemmis distincto monili tanquam sane eximia formæ pulchritudine puella ornabatur, & appellantis vocem Crassi agnoscebat, atque ad eum adnatabat, cūque quippiam ei porrigebat, gaudio exiliens prompto, & parato animo accipiebat. Hanc ille mortuam fleuit uberiorius, atque honore sepulture affecit, at enim cum
ali

aliquando asperè & acerbè Domitius in hunc dixisset, stultè Crasse murenam fleuisti mortuam, ad hæc respondens Crassus, Equidem inquit, ac bestie morte fleui, tu verò nullos ne ex trium quidem uxorum interitu quas ad sepulturam dedisti, luctus percepisti. De crocodilis hanc etiam auditionem ex Aegyptijs accepi, sacros esse & mansuescere, & à ministris se facile contrectari sustinere, & sibi frustra esculenta in dentes insita extrahentibus patulum os præbere, atque antiquiores & præstantiores diuinatione pollere Aegyptij ferunt, idque Ptolomæi testimonio comprobant: eum sane cum ex crocodilis antiquissimum & præstantissimum appellaret, non exauditum fuisse, cum cibaria ei comedenda obiecisset reiecisse, inde sacerdotes collegisse ex Ptolomæo, ideo crocodilum quòd eum vicinum ad moriendum prænosceret, cibum capere noluisse.

Ut Lycij populi diuinant per pisces. CAP. V.

Avibus quosdam diuinare audio, & aues obseruantes examinare volatus ipsarum & sedes, & celebrantur in hac sapientia Tiresias, Polydamas, Polyidos, & Theoclymenus, & alij multi viscerum positiones & naturas cognoscere optime nouerant. Audio etiam esse qui farinis diuinent, & cribris, & caseolis, accepi etiam inter Myram & Phellum oppida, esse vicum nomine Scyrrham, in quo diuinant quidam ex piscibus, &

sciunt quid sibi velit piscium vocatorum accessus
 & recessus, & cum pisces non audiunt vocan-
 tem, quid significant, & cum multi accedunt,
 quid demonstrent, quid item cum saltant, cum
 mortui fluitant, quid cum cibum capiunt & rur-
 sus quid cum non capiunt ostendant.

Quænam facile capiantur à quibusdam.

CAPVT VI.

Nullo negotio lupi asinos comprehendunt, &
 facile è vita tollunt meropibus apes, & hi-
 rundinibus sicadæ sunt faciles captu, à ceruis ser-
 pentes expedite capiuntur & interficiuntur, par-
 dalis cursus celeritate cum alia pleraque assequi-
 tur, tum verò maxime simias exceptat.

Quemadmodum bestia quædam sine mor-
 tu mortem inferunt.

CAP. VII.

MEgasthenem audio dicentem in mari Indico
 quendam pisciculum nasci, eumque quoad
 viuit in profundo quidem natantem non apparere:
 mortuum verò ad summam aquam existere &
 fluitare, qui cum contigerit animi defectionibus
 primum tentari, deinde obire morte. In libro de the-
 riaca Apollodorus ait eum qui chersydrum con-
 culcauerit etiam si morsus non fuerit, mortem cum
 vita commutare, quod eius tactus quiddam omnino
 tabificum habere dicatur: tum ei qui curare &
 quoquo modo remedium asferre morienti tentaue-
 rit, ex sola eius qui conculcauit tactione pustulas
 exoriri

exoriri. *Aristoxenus* quodam loco dicit, virum qui serpentem quendam interfecisset, nullo morſu ab ea affectum ex ſolo tactu vitam amiſiſſe, illiusque veſtem quam eo tempore cum ſerpentem interimebat geſtaret, non ita multo poſt putruiſſe. *Nicander* *amphisbenæ* pellem inquit bacillo circunciectam omnes ſerpentes pellere, & alia animalia, quæ etiam ſi non momorderit ſed tetigerit, interficit.

Qua ratione ſe curât & ſanât canes. C.A.VIII.I.

CUm redundantia canis vexatur, herbam in *macerijs* naſcentem nouit, qua comeſa omne id, quo affligitur cum multa pituita & bile euomit, & valde aluum deijcit, ſibi que ſalutem affert ſine ullius medici opera, quo ad expellendam ei bilem nihil ei opus eſt, quæ niſi curetur rabiem facit. *Lumbricis* vexatos *Ariſtoteles* ait herbam edere. Si vulnus acceperint lingua huic medicinam faciunt, vulnerum obligationibus & pharmacorum temperationibus multam ſalutem dicentes, atque ad ſalutem plagam reducunt. Nec verò canem illa fallunt, quod & ſi *fraxini* fructus ad pinguitudinem perducit ſues, tamen ſibi dolorem vertebræ coxarum contrahit, itaque videns ſuillum pecus illius fructu exſaturatum ab illo abſcedit: contra autem homines ratione præditi recte admonentibus non obtemperantes pernicioſis ſæpe rebus immoderate abutuntur.

Quemadmodum contra insidias elephanti
se gerunt. CAP. IX.

Insidie quas elephantis venatores instruxerint, non eos facile latent. nam cum ad foueam, quam contra ipsos suffodere venatores solent, proximi accesserunt, seu naturali quadam intelligentia, seu retrusa & abdita præsensione, & scientia rerum futurarum, à progrediendo ulterius se sustinent: ac quàm mox itinere conuerso, venatores inuadunt, vique & impressione, sese in medios insidiatores incitant, simul & eos euertere conantur, fuga vt salutem contra insidias superiores facti adipiscantur. Id igitur temporis cum atrox pugna, tum verò vel hominum, vel elephantorum cædes, & occisio fit multiplex. huius pugne ratio talis est: **H**omines quidem eminus hastas & iacula intorquentes, ac collimantes, ictu directo eos feriunt. Contra elephanti, ex hominibus si quem cecidisse animaduernerint, statim violenter illum & corripiunt, & ad terram à se abiectum, proterunt, & conculcant: simul & cornibus (sic enim eorum dentes appellantur) tandiu profligant, quoad miserabili, & resecta acerrimis doloribus morte, hunc proiectum affecerint. cum autem huiusmodi animalia inuadunt, tanquam vela ex animi incitatione quàm contentissimæ aures, quas habent patulas, intendunt, & pandunt more magnarum struthionū, que vel dum fugiunt, vel dum inuadunt explicatis alis feruntur.

Itémque

Itémque promiscidibus, sub cornua redactis, & contractis quemadmodum rostra nauium plenissimis velis propulsa, sic elephanti vehementi impressione irruentes, multos mortales funditus euertunt: tumque perinde vt tuba belli classicum sonans, clamores vastissimos edunt. Humi porrò prostratorum, & genibus contritorum, & ossium obtritorum, tantus est strepitus, vt vel illinc longissimè exaudiatur: nec non sæpe elisis oculis, naribus distractis, fronte disrupta, facieique forma amissa, non vel à proximis cognatione sibi noscuntur. Iam ex his nonnulli ad hunc modum inopinatò seruantur. Quamuis enim sanè venatorem beluæ cursus celeritate comprehenderit: præ tamen vehementi impetu, hunc transcurrens, genibus in terram præcipitibus actis, cornua aut in radicem, aut in quippiam aliud tale compingit: ex quo retinetur, ac vix dum se retraxit, cum venator elapsus iam salutem fuga est consecutus. In hac igitur pugna, elephanti sæpe vincunt, sæpe item varijs terroribus iniectis vincuntur. Tubarum enim clangor vastum clamorem efficit, ipsique homines armis concrepantes, clypeos videlicet hastis contundentes, & vlulatum tollentes, strepitu vndique omnia circumsonare faciunt: tum vero partim in terra ignem incendentes, partim in sublime tollentes, ac tanquam fundam contorquentes, partim ignitos torres iaculantes, atque etiam longas faces in ferarum oculos ma-

gna vi inferentes, & intrudentes, eis hæc omnia egre intuentibus, timorem afferunt: unde adeo impelluntur, exterrētūrq;, vt interdū in foueam, quā ante declinabant, detrudantur & compingantur.

De serpente qui Aleuam pastorem Thessalum amauit. CAP. X.

HEgemon in Dardanicis versibus de Aleua Thessalo cum amatum fuisse à serpente conscribit, tum Aleuam habuisse comam auream verbis exaggerat, at ego satis habeo dicere eum comam flauam habuisse. Idem tradit in eius amorem inusitata magnitudine serpentem, cum ad Thessalicum fontem nomine Hæmonium boues pasceret, venisse, sensimque adrepere, ad suum amatum solitum fuisse, & comam illius osculatione prosecutum fuisse, & faciem linxisse, & venantem multa illi tulisse & dono dedisse, etenim si glauca citharæde, quam Ptolomæus etiam amaret, amore incensus fuerit aries, & in Iasso vrbe puerum amauerit delphinus, quid vetat serpentem flagrasse amore in pastorem forma præstantem, & cum acres atque acutos oculos haberet, bonum eximie pulchritudinis iudicē fuisse. è natura igitur bestiarum est non modo sui generis, sed etiam alieni animalia modo formosa amare.

De patia serpente. CAP. XI.

PArias seu paruas (sic enim vult Apollodorus) igneo colore est, & magnis est oculis & pulchris

pulchris & acribus, & largo ore, nihil mordēdo nocet, sed mitis cū sit, deorū humanissimo Aesculapio ipsum cōsecrarunt, & eius ministerio dedicarunt.

Quemadmodum delapsos boues in lacum lupi capiunt. CAP. XII.

S*I boui qui in profundā inciderit paludem, lupi interuenerint, extrinsecus terrorem ei iaciunt, eundemque periculi denuntiatione agitant, non extra paludem cum permittentes egredi: quem postquam diu multūque in paludis angustias cōpulsum: & in luto uolutatum suffocari coegerunt, maxime omnium illorum strenuus in aquam insiliens, & mordicus bubulam caudam tenens, extra paludem in terram ipsum trahere aggreditur, simul & huius alter caudam apprehendēs ipsum trahit, & secundum tertius, & hunc ipsum quartus hoc idem usque ad postremum qui extra aquam consistit faciunt, atq; ad hunc modum extracto in aridum bove, lupi explentur & satiantur. Iam verò bouis errantē vitulum per insidias inuadūt, & arreptis naribus trahunt, is contrā sese retrahit, & permulta interim pugna editur, dum illi hunc vi expugnare, hic resistere conatur: cum autem hunc tam pugaciter contra se repugnare perspiciunt, eum obnitentem remittunt, is ex vi retrahendi se, & cōtra eos tergiuersandi, retro versus in dorsum suū recidit, lupi facto impetu eius ventrem lacerant, & distrahum exedunt, & conficiunt.*

De

De scorpionibus Aethiopicis. CAP. XIII.

IN Aethiopia nuncupatos sibrilas scorpios (sic enim ipsos indigenæ nominare solent) audio comedere lacertas, aspides, sphondylas, & omne genus serpentium, horum scorpionum excrementa qui conculcauerit, exulceratur. In Corcyra serpentes procreantur appellatae hidrae, quae se retorquentes retro versus ad insectantes spiritum malum anhelant & ab impetu suos insectatores reprimunt, ab seseque auertunt. Typhlopa, quem etiam Typhlenam nominant & cophiam murenae caput habere simile in sermonem hominum venit, tum per paruulis oculis esse, ex his duobus nominibus alterum ex eo trahit, quod non sint ei oculi probe affecti ad videndum. Cophiae nomen iccirco habet, quod hebetes eidem aures sint: adeo item dura est pelle, vix ut tandem secari queat. Acontiam aiunt esse chersydrum, propterea quod etiam in arido permultum versetur. hic omni animalium generi insidias molitur. Huius cautio in faciendis insidijs eiusmodi est, ut secundum vias abditè lateat, persaepe etiam correpens in arborem conscendat, ibique sese contortè concludens, & in orbem coarctans, caputque in spiram occultans, ut praetereuntes tacitus ex occulto perspexerit, in id ipsum quod praeterit, siue fuerit bestia, siue homo, se iaculetur: nam valet saltu, ut viginti cubitorum spatium transilire queat, protinusque ad ea quae saltu appetit inhaere scat.

Quemad

Quemadmodum elephanti fossas transeunt.

CAPVT

XIIII.

Cum elephanti fossam transilire non queunt, de his vnus aliquis in hanc sese demittit, & transuersus fossæ stans, partim vacuitatem occupat, partim pontis se vicarium præstat. Ceteri supra hunc gradientes transmittunt, & euadunt, simul & eum, qui pontis loco erat, hoc modo ex fossa conseruant. Superiore enim ex loco quispia porrigit pedem, quem is qui infra est, promuscide circumplicat, reliqui autem virgultorum fasces deiciunt, ad quos ille, cum fortissimè, tum cautissimè pedibus adnitès, celeri ascensu subtrahitur. Apud Indos tractus est, cui nomen est Phalacrus, quasi latinè caluus: eoque ita appellatur, quòd qui herbam in eo nascentem gustauerit, & pilos & cornua amittit. Itaque elephanti nisi cogantur, non accedunt ad locum illum: imò verò prope cum accesserint, perinde atque homines prudētissimi, ab omni illius loci germine refugientes, pedem referunt.

De spongia.

CAP. XV.

Spongiam dirigit pusilla bestia, non specie quidem cancro, sed magis araneo similis. neq; enim inanima hæc est, nec sanguinis expers, sed partus maris animans, quemadmodum in saxis innascitur, & cetera animalia motu prædita sunt, sic hæc ipsa suum quendam motum habet. veruntamen animalculo ad se sensu afficiendū, & ut sit animata eget:

nam

nam propter quandam caritatem ingenitam, & mollitudinem pertusam non se commouet, sed cum quippiam in sua foramina inciderit, ab ea bestiola quam dixi araneo similem excitata, id comprehendit, & exedit: cum autem ad euellendam eam è saxo homo accedit, ipsa ab eo ipso animali conuictore suo stimulata inhorrescit, & contorquens se arctissime contrahit, quæ causa hercule est, cur piscatori plurimum negotij faceffat.

De castitate & probitate elephantorum.

CAPVT XVI.

Quemadmodum moderatè elephantum libidines contineant, explicare conuenit. ij igitur ab omni immoderata libidine castissimi sunt. Nunquam enim neque ut constupratores, neque ut item valde lasciui societatem veneris cum fœmina faciunt, sed tanquam generis successione carentes, liberis procreandis dant operam: sic hi, sua stirps ut ne deficiat, complexu venereo iunguntur: neque id sane plusquam semel in vita, & eo duntaxat tempore, cum se iniri fœminæ patiuntur. Ut autem eorum quisque uxorem impleuerit, non eam amplius attingit. Apertè porrò ac palàm in aliorum oculis non coeunt, sed secedentes, aut sese in arbores densas, & frequentes occultant, aut in concauum locum, & profundum ad occultandos eos facultatem habentem, se abdunt. Iam quemadmodum ma-
los

los aduersentur, & sceleratos detestentur, si cui est otium, attendat animum ad ea quæ consequuntur. Cum autem cicuris elephanti moderator, conjugem non illam quidem amabilem, sed sane diuitem haberet, amoris oculos primum ad alteram aliam adiecit: deinde eam uxorem ducere studens, alteram priorem strangulauit, ac prope ab elephanti præsepi homo præcipiti consilio non defodit modo, sed alteram quam amaret, in matrimonium duxit. Elephantus autem cum tanti facinoris conscientia incitatus, tum verò suapte natura à malis abhorrens, nouam uxorem eò perduxit, ubi humata altera iaceret, cadauérque dentibus refodiens & denudans quæ dicere nequiret, ex ipsis operibus hæc mulieri ostendere conabatur: eam edocens, quibus esset moribus præditus is, cui ipsa nupsisset.

De engraulis siue engrasicholis. CAP. XVII.

ENgrauli pisces quos alij engrasicholos, alij lycostomos appellant, parui pisciculi natura fecundi albi perspiciuntur, & quòd ab alijs piscium gregibus exedi & confici valde metuant: iccirco ad insidias quibus sunt opportuni vitandas, catenus confertis turmis densi natant, ut eorum quisque ad vicinum proximum arctissime adherescat, ut ne scaphæ quidem incurrentes eos dissocient, nec si quis remis dispergere conetur eorum societatem dirimere possit, ita inter se restrictè

reſtriçtè & pertinaciter tanquam contexti contrahuntur, vt tanquam ex aceruo frumentorum, aut fabarum ſi quis in eos immiſerit manum accipere queat, non tamen ſine vi abſtrahuntur, quin perſepe diſtrahantur, vt & eorum alteram partem abruptam capias, & alteram relinquant, & in plerisque caudam retineas, in alijs non aſſequaris, ex alijs caput reportes, & alteram partem in mari reliquam facias. Eorum conferta & continens natio à rei maritimæ peritis *Βόλος* appellatur, quæ quinquaginta piſcatorias nauis iactus vnus ſæpe implet.

Quemadmodum ſuillum pecus aliorum ſuarum vocem intelligit. CAP. XVIII.

Porculatoris vocem ſuillum pecus ſic agnoſcit, vt etiamſi ab eo procul ſeductum fuerit appellantem intelligat. Cui quidem rei teſtimonio eſt id quod proximè ſequitur. Cùm maris prædones ad Tyrrhenam terram piraticam nauem appuliſſent, ex hara permultos ſuos furto abactos impoſuerunt in nauim, quam ſoluentes ad nauigandum incubuerunt, ſubulci præſentibus Piratis ſilētium tenebāt, ſuèſque eatenus abduci quieſcebant, quoad ex portu ſe eripuiffent, & latrones à terra ſoluiffent, tum voce ſuibus audiri ſolita ſuarum quàm maxime poterant exclamantes, eos retro verſus ad ſe reuocabant, porci primùm vt ſublato clamorem paſtorum exaudierunt, ſtatim ſe in alterum nauis latus compell

compellentes eam euerterunt, malefici pirata naufragis quàm mox funditus perierunt, & suis ad suos enatarunt.

Quemadmodum ciconia obrectatrix est.

CAPUT XIX.

DE porphirionis & canis rivalitate & obrectatione suprâ mentionem feci, nunc de ciconia agam. Ea enim etiâ rivali inuidia laborare fertur: nam cùm in Crannone Thessaliæ eximia forma mulier, cui nomen esset Alcinoe, à coniuge peregre profecto domi relictâ stupri, consuetudinem cum seruo quodam fecisset, hoc quidem ipsum ciconia intelligens, seruiles iniurias in dominum non sustinuit, quo minus quàm mox facto impetu eum sensu oculorum orbans iniuriam in dominum illatam vlcisceretur.

De colore quem animalia ex varietate fluminum mutant. CAP. XX.

AD diuersam potionem colorum mutationem oues faciunt, quod quidem ipsum ex vi & natura amnium usu eis euenire eo anni tempore, cum ineuntur solet, itaque ex albis commutatio in nigras fit: contrâque ex nigris in albas conuertuntur. Hæc autem cùm ad Antandri amnem accidunt, tum ad Thraciæ fluuium, cuius nomen Thracæ accolæ tibi dicet, tum vero ad Troiam Scamander ex aqua sua potantes oues fuluas efficit, ex eo factum est, vt huic qui initio Scamander nomina-

retur, deinde aliud nomen aduentitius ouium color
Xanthum imposuerit.

De ciconia quæ beneficij accepti Tarétinæ
mulieri gratiam retulit. CAP. XXI.

GRatam accepti beneficij memoriam ipsæ etiā
bestiæ retinent. Tarentina mulier nomine
Heracleis, & cæteris in rebus, ex maxime raro
fœminarum genere fuit, & vero ab omni stupro
integram castamque se marito conseruauit: quippe
quæ ut uiuentem cum studiose & diligenter co-
luisset, sic posteaquam è vita excessit, se fidissi-
mam & ab omni libidine continentem humato con-
iugi præstans, urbanas commorationes, & domum,
in qua mortuum uidisset maritum, adeò malè ode-
rat, ut præ mœrore ad sepulchri monumētum, ubi
sepultura affectus ille esset, miserrimè commora-
retur. Hæc igitur fœmina cùm Aestiui anni tem-
pore, ciconijs pullorum suorum volatum experien-
tibus, vnus & infirmissima ætate, & alarum de-
bilitate delapsus, alterum crus fregisset, eiusmodi
casum intuita, se cognito morbo, misericordè pullo
præbuit, nam & vulnus obligauit, & medicamen-
tis, & cibo potionèque adhibitis cicatricem obdu-
xit, & ad incolumitatem perduxit, atque iam ad
volatum confirmatum, è manibus dimisit. Hic ad-
mirabili quadam naturæ intelligentia non ignorans
se conseruate vitæ præmium mulieri debere, anno
post cùm ad vernum solem fortè apricantem eam,
quæ

quæ sibi benignè fecerat, perspexisset, demisso atque humili volatu proximè ad ipsam profecta, in eius sinum lapidem euomuit, deinde in tecto subsedit, cuius facti admiratione commota **Hera-**cleis, dubitabat quid istuc esset. Cum igitur lapidem intus alicubi deposuisset, nocte insequenti somno soluta eum fulgere, & radiatam domum tanquam immixtis facibus ex eo splendere perspexit: ubi verò ciconiam comprehendisset, & vulneris cicatricem percepisset, hanc agnouit eam esse, quam miseratione commota curauisset.

De venatrice aue.

CAP. XXII.

GENUS quoddam merulis affine est venaticum & captiosum colore atrum, splendide canorum, rectè ex eo venaticum appellatum quod ex auibus multas sui cantus permulsione ad se allicit, & capit, cuius ingenitæ sibi præstantis hæc auis non ignara eo naturæ munere ad se voluptate & cibo explendam uti videtur, nam ex sui cantus auditione & bellissimas oblectationes habet, & aucupio atque venatione proximè ad se accedentium auicularum exsaturatur. Quod si quando quisquam hanc captam concluserit in caueam, non modò canere omittit, verumetiam pro seruitute sua à venatore pœnas silentio sumens muta permanet atque elinguis.

Quemadmodum suorum cōuictorum astacus memor est.

CAP. XXIII.

Si quem astacum comprehendisti cum longissime exportes, relicto ibi signo vnde ipsum cepisti, eodem cum ipsum vnde comprehensus fuerat irrepisse reperies, si inquam modo ita ex mari exportaueris, vt deinde sic prope deposueris, vt in mari adrepere queat.

Quemadmodum crocodilus ichneumonis infidiis appetitus adiuuatur à trochilo.

CAPVT

XXIIII.

ANtè dixi sicut etiam in Ægyptiacarum rerum commemoratione Herodotus conscribit, cuiusmodi beneficio crocodilos trochili afficiant: quæ, quantum equidem scio, nondum dixi, modo explicabitur. Trochilus è genere incolentium fruteta auium est, & circum ripas fluminum errat, & cibis fortuito obiectis vescitur, & à crocodilo alitur: quod quidem beneficium magnis officijs ille compensat. Nam & diligenter & studiosè ad ipsius dormiētis custodiam iccirco aduigilat, quòd crocodilo cum humi stratus arctissimo somno oppressus est, infidias ichneumon molitur, & sepe ad illius pellem inhaerens eum suffocat: at verò trochilus exclamans, & illius nares verberans è somno excitat, & in hostem exacuit.

P De marina pastinaca. CAP. XXV.

Pastinaca marina cum natandi est cupiditate affecta

affecta, natare potest: cùm rursus volandi studio tenetur, sursum versus sublimis volat. Aculeum cuius antè mentionem feci, mortiferum habet, ut vel celeriter non modò homines, sed etiam animalia alia perdere queat. Quod quidem ipsum ut non admirabilitatem facit, sic certè adstupendam admirationem habet. Quòd si ad maximam arborem, & vegetam, & summè virentem aculeum admoveas, & defigas, non multò post amittit folia, quæ postquam defluxerunt, totus truncus similis est arboribus solis ardoribus exsiccatis, æstate cùm est maxima siccitas.

De partu elephantorum. CAP. XXVI.

Elephanti partus in caput procedit ad lucem. Partus magnitudo est instar integræ ætatis, & iustæ magnitudinis porci. Nec verò si quis hunc à partu recentem contigerit, matres indignantur. planè enim noscunt non animo quidem lædendi contrectari, sed ad ludicram delectationem, & blanditias suscipi, esseque hominis naturam ea excelsitate animi, suo ut partui adhuc tantillo incommodare nolle. Postea autem quàm in foveam inciderunt, & se iam teneri sentiunt, animaduertentes exitus locum nullum sibi relictum esse, cum eos pristini animi, tum libertatis caput obliuio: tu verò facile cibos ex largièntibus sumunt, tum si quis præbeat, libenter bibunt, atque vinum si in promusci-des effundatur, sine recusatione admittunt.

HEllopem sacrum piscem poëtæ vocari existimant. Fama est eum esse rarum inuentu, in profundo Pamphylia capitur: sed neq; tamen etiam inde nisi difficulter: quod si capiatur, coronis obsecundam piscationem sese non modò piscatores ornant, sed & piscatoria nauigia sertis redimiri curant, & plausu, & tibiarum sono prædam testantes ad terram nauem applicant. Alij propterea non hunc, sed anthiam sacrum existimant, quia locus quem anthias incolit & beluarum sit expers, & cuius fiducia pisces confirmati ibidem pariunt, nature causam penitus retrusam & abditam non meum est explicare, non magis quàm explicare causas cur gallinaceum leo & basiliscus timeant, cur suillum pecus elephanta horret, in quibus exquirendis & si qui permulto abundant otio, plurimum temporis consumant, non tamen optatum assequuntur.

ÆLIANI LIBER

nonus historia ani-
malium.

De leonibus senibus.

CAPVT I.

EO cum ætate processerit, & iam grauis factus fuerit, tum ad venandum infirmus, aut in specubus, aut nemorosis tractibus libenter requiescit, neq; tum vel cum infirmis animalibus, ætatis suæ infir-

mitati diffidens versari fidenter audet: sed considerans corporis sui imbecillitatem, semper timide & diffidenter cum ijs agit. Ex hoc procreati & robustæ & vigentis ætatis fiducia nitentes, longe procedunt ad venandum: ac patrem iam senem secum abducunt, eum impellentes: deinde in media via quam ingressi fuerint, illum relinquentes, toto animo ipsi in prædæ curâ incumbunt, ac tantundem prædæ consecuti, quantum vel sibi vel genitori satis ad prandium sit, generoso quodam & contentissimo rugitu edito parentem suum secum (is vt conuiuium ineat) tanquam conuictores ad prandium

conuiuam inuitant. Senex tum sensim & pedetentim velut reptans, eò accedens, primò filios amplexatur, deinde lingua eis suauiter, velut horum laudans felicem venationem, blanditur: post & prandio dat operam, & cum his epulatur. Tametsi Solon qui lege sanxiuit filijs parentes alendos esse, hæc eos facere non iussit: sed natura humanis legibus nihil egens, ipsa immobilis lex ad hoc officij munus docuit.

De pennis aquilæ.

CAP. II.

Non modo præsentem & viuentem reginam Nauium aquilam cæteræ omnes volucres extimescunt, atque eius conspectum exhorrent, sed & pennæ eiusdem si quis cum aliarum pennis commiscuerit, incorruptæ atque integræ manent, aliæ cum illis communitatem non ferentes putrescunt.

De muribus & crocodilis.

CAP. III.

Mures cum sua sponte fecunda animalia crebros partus ex sese edunt, tum multò supra consuetudinem accedente salis usu pariunt, in Paro insula ferrum exedere & conficere dicuntur. Amyntas in teredone Babylonica scribit eodem cibo uti, cum ex sese crocodili pepererunt. Hoc experimento legitimum ab spurio internoſcunt, ut si quid simulatque exclusus est rapuerit, in reliquum tempus in crocodiini generis numero locoque à parentibus ducatur, sin ignauia eum ipsum tardauerit ad comprehendendam alicunde aut muscam aut lacert

lacertulas, eum parens tanquam à se degenerantem nihilque ad se pertinentem lacerat, atque tanquam ad solis radios aquile suorum ingenuitatem experiuntur: sic crocodili celeri alacritate prædam capiendi suos probant.

De aspidis dentibus & de scorpio. CAP. IIII.

AUDIO aspidis dentes quos venenigeros quispiam rectè vocare possit, esse vestitos tunicis valde tenuibus, & membranæ similibus, ac cum aspis cuiuspiam morsum imprimat, verti dicunt has membranulas, & venenum effundi, rursusque coire & coniungi. Scorpij aculeus habet quoddam sinuosum tegmentum præ subtilitate non omnino conspicuum, intra quod consistit venenum, simulq; pulsu projicit per aculeum, foramenque est, & hoc quidem ne visu quidem conspicuum, per quod venenum exit, hominis salivâ aculeus obtunditur & remollescit, & ad plagam inferendam inefficax efficitur.

Quemadmodum ius primigenium maximo natu catulo suo canis largitur. CAP. V.

CANIS & si permultos ex sese parit catulos, horum tamen è numero primus prodiens in lucem patrem refert, omninoque similitudinem speciemque illius gerit, ceteri ut casus tulerit, nascuntur, quod siuatio, & providentia nature fieri videtur ut matri patrem antepontis ita ceteris catulis primigenium anteferentis.

Inaniora sunt testacea & crustacea & infirmiora iuméra luna decrescente. C A. VI.

TEstacrustæque interiorū hoc etiam proprium est, ut ad decrescentem lunam ex inanitate & exilitate corporis laborent, quod quidem ipsum declarant testacei generis purpura, buccina, & his affines, itémque crustacei generis paguri, locustæ, astaci, cancri & id genus, itémque imbecilliora infirmioraque decrescente luna iumenta fieri dicuntur, eamque ob causam harum rerum prudentes in hac mensis parte genita quod minus laboriosa sint, consulunt, non alenda esse, animalia audio primo diē lunæ crescentis loqui quiddam vernacula lingua sua, aut cadere, solius leo, ut ait Aristoteles, neutram horum facit.

De acrimonia pisciū in audiēdo, lupi, salpæ, mugilum & reliquorum. C A. VII.

Sensu audiendi acerrimo esse lupum chromin, salpam, mugilem ex Aristotelis præceptione patet. Lupum præterea præclarè intelligere se in capite possidere lapidem hyberno tempore perfrigidum, sibi que infestissimum. Itaque illo ipso anni tempore eum lapidem calfacere haudquaquam inscium contra lapidis frigus remedium esse ipsum tepescere, similem etiam lapidē chromin pagrum umbram habere, eandemque vitandi frigoris quam lupum sequi rationem: itémque esse in piscium genere parasitos cuiusmodi pedunculum appellatum, que

quæ delphinus ceperit deuorantem : itaque ex eius præda tanquam ex locuplete mensa refertum pinguescere, eo nimirum delphinum tantopere delectari, ut cum ipso libenter quæ comprehenderit communice, & ille apud Menandrum valde effertur, quòd decipiens homines, eos pro pabulo haberet, cuiusmodi parasitus appellatus. Struthias Cleodemus Philippi parasitus alterum oculum suum ligatum habebat, gratificans Philippo qui in obsidione Methonæ alterum oculum amiserat, at mihi amicitia videtur & domesticus vsus esse pisci pediculo cum delphino, adulationem ut alia mala homo nouit, rationis expertia non nouerunt.

De charitate & pietate elephantorū. c A. VII I.

CUm alia pleraque naturali quodam amoris habitu elephantos cum filijs suis conciliatos esse ostendunt, tum verò maximè illa, quæ consequitur naturæ commendatio ad amorem vehemens declarat, quanta eorum quæ procrearint charitate teneantur. Horum venatores caueas instruunt, in quas cum animalia incidunt, ex his partim capiuntur, partim tolluntur. Huius verò fossæ faciendæ quæ sit ratio, aliàs dicam. Nunc pergo explicare, quàm in genere elephantorum matres charos pullos suos habeant. Cum enim in foueam pullum suum incidisse mater perspexisset, ne minimam quidè moram interposuit, nec eius cursum vlla ad pullum consequendum segnitia tardauit, quin vehementi dolore

dolore affecta, quanto maximo posset incitato incursu, in delapsum filium præceps ageretur, ambóque eodem casu morte occumberent: hic quidem materno pōdere pressus contereretur: illa sane præcipitata, caput diffringeret. Risu igitur obruendi, qui vtrum naturalis sit, necne, amor parentum in filios, dubitant.

Vbi vituli marini pariant. CAP. IX.

Vituli marini primū in arido pariunt foetus suos, deinde in lucem editos paulatim cū in humidiora loca subducunt, atque ad degustandum mare eos introducunt, tum in aridum natalem locum reducunt, inde rursus in mare deducunt, & quā mox educunt, sæpēque numero cum id fecerunt, aptissimos ad natandum efficiunt, partim doctrina institutos, partim natura ad mores & sedes maternas amandas impulsos.

De aquilis. CAPVT X.

Aquila violentum animal, & tyrannicum: neque modò in assequendis ad viuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam vsu carnum delectatur. nam ad se explendam lepores, hinnulos, anseres ex cohorte & alia pleraque rapit. Vna tantū ex aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, sed & ad victum ei herba satis est, & si Pythagoram Samium non audiuit, nullam tamen animantem edit.

De

De morfu aspidis.

CAP. XI.

SI quis phalangium duntaxat attigerit, ipsum dicunt non valde vehementi dolore mori, at aspidis morsum Cleopatra lenissimum esse periclitatione percepit. Cum enim aduentante Augusto quænam sine acerbo doloris sensu mors esset in conuiuium de circumstantibus se exquireret, eam quæ gladio inferretur, doloribus refertam esse ex his qui aliquod vulnus accepissent reperiebat, acerbam autem ex venenis & laboriosam: conuulsionem enim facere, & stomacho & cordi dolorem inurere.

De marina vulpe.

CAP. XII.

Quemadmodum vulpes terrena animal fraudulentum existimatur, ita etiam marine vulpi machinatio quedam atque solertia ad declinandas insidias attributa est. Principio enim aut ad hamum non accedit, aut simul ut hunc deuorauerit statim tanquam vestem inuertens & interiora sua euomit, & ad hunc modum ferrum expellit.

Quemadmodum ex ranis ad coitum mares alliciant fœminas. CAP. XIII.

VT hominum illecebræ quedam amoris esse dicuntur, sic rane amatorium quiddam in voce usurpant. Etenim quemadmodum ad captandos amores suos homo amans lasciuam cantiuinculam cantitare solet, sic suæ cuiusdam emissionis vocis, quam ololyginem vocant, coitus significationem mas femine dat: atque ut eam allegerit, ambo non
Etens

Item, quòd in aqua non queant coire, expectant: interdiu venereo complexu implicari horrent. At noctu in magna securitate veneri dant operã. Cùm vocalius quiddam quàm sint solitæ sonant, pluviæ aduentum denuntiant.

De torpedine.

CAP. XIII.

VT remora, quòd naueis remoratur, ex eo nominatur, sic id quod à torpedinis piscis tactione obtorpuisset, ei nomen dedit. Ex matre mea cùm essem puer, audiui si quis eam contigerit, manum obtorpescere. Itẽmque de sapientibus viris hanc auditionem accepi, quòd si quis rete in quo fuerit capta attigerit, torpere. Sin autem quis eam viuat in vas imposuerit, & marinam aquam infuderit tum si grauida sit & tempus pariendi aduenierit, parit quidem in vase: quòd si quis postea ex hoc vase aquam capiat & infundat in manum aut pedem, torpescere manum aut pedem necesse est.

Quædam bestię postquam attigerunt venenatum quippiam, acerbiores sunt ad plagas: & de cane rabido.

CAP. XV.

Non eam vim ad plagas & morsus semper habent animalia, sed sæpe propter causas quasdam morsus acerbitas intenditur, nam gustata serpente vespa longe morsu infestior est: musca item cum eiusmodi quippiã attigerit, acriores morsus habet, & dolorem maiorem facit. Aspidis morsus si ranam comederit, insanabilis omnino fit. Canis

si incol

si incolumis momorderit, vulnus quidem infert & dolorem, non tamen pestiferum inurit: sin rabiosus plagam inflixerit, pernitiem molitur. Primò enim aque metum inijcit, & qui mediocriter se habere videtur: deinde ingrauescente rabie in dolorem exardescit, & latrat, denique moritur. Cùm autem vestem quam rabidus canis lacerasset, sarcinatrix mordicus, vt eam sarciret tenuisset, in rabiem acta perijt. Ieiuni hominis morsus acerbior est, atque ad sanandum difficilior. Scythæ dicuntur ad toxicum quo sagittas oblinunt, humani admiscere cruorem: huius rationem Theophrastus coniungere nouit.

Quemadmodum oculorum hebetudinem

sanat serpens.

CAP. XVI.

INeunte vere cùm senectutem serpens exuerit, tum etiam visus hebetudinem tanquam oculorum senectutem abijcit, quo ex morbo admotis ad marathrum oculis liberatur: nam ex eius hyberna in latibulis obscuris mansione oculos hebetes & præstrictos frigoribus calfaciens marathrum purgat, atque acres & acutos efficit.

De halcyonis partu & de cõstructione nidi.

CAP. XVII.

HAlcyon suam grauiditatem sentiens, nidum ad excipiendos pullos machinatur, sed ita vt non egeat luto, neque edium trabibus vt hirundo que etiam domibus eget ad constructionem nidi, & hospes non vocata ingreditur domos, consu-

mens

mens tempus matutinum in loquacitate, & rumpens suauissimum somnum: at halcedo congregans belonæ spinas vinculo quodam incredibiliter disposito nidum suum deuincit, spinasque alias rectas obligat, alias transuersus texit, ut mulierem dicas textrinæ peritam telam aut pannum texentem. Et quanquam nidum aliqua ex parte sinuosum & sublongum velut nassam efficit, tamen leniter in rotundam figuram subtexit, deinde in mare defert ubi fluitans ab incurstantibus undis earum opus probatur, & partes quas aqua incurrens ostendit non firmas esse, ita sarcit, ut ne siquidem percutiatur saxo rumpatur, neque ferro discindatur. Os nidi non planè conspicuum & inaccessum solum illam suscipere potest, neque per ipsum os quisquam ex mari intro influere potest, ibidémque pullos nutrit, undis circumlata, ut aiunt.

De lycoctono herba.

CAP. XVIII.

Proximè Nilum herba nascitur, quæ non sine causa lycoctonos appellatur, quòd eam lupus calcans conuulsionibus moritur: propterea Aegyptij in terras suas eiusmodi herbam importari prohibent, quòd hoc animal venerentur.

De gallinis & galeota, quem Plinius stellionem vocat.

CAP. XIX.

Gallina si in vinum ceciderit & suffocetur, nihil ledere aiunt neque vinum neque ea quæ sunt intus, sin in aquam delabitur, malè olentem reddit

reddit aquam, & malo odore aërem afficit. At galeota si in vinum aut in aquam delapsus suffocatur, nihil ledit, sin in oleum ceciderit & moriatur oleum tetro odore imbuat, eosque qui eo usi fuerint, pedunculis implet.

De cerui coruu & lapide serpentes fugante.

CAPVT XX.

Ceruini cornu suffimento serpentes fugari manifestum est. Aristoteles dicit in ponto flumine (est autem hic in regione Indica & Meonica) lapidem esse, cuius suffitu fugantur serpentes, ac si quis aqua perfuderit exardescit: sin ardentem flabello magis incendere velis restinguitur, eius suffimentū odorem sulphure tetriorem emit, in quod quidem ipsum Nicander consentit.

De Pharo insula, & de eius serpentibus.

CAPVT XXI.

QUædicturus sum antiqui Aegyptij tradit: nimirum Pharum insulam varijs & multis serpentibus fuisse plenam: at postquam Othonis rex Aegyptiorum Helenam apud se depositam à Menelao erranti in Aegypto atque Aethiopia amavit, vique stuprū intulit illi, fama est Helenam metuentem hæc omnia dixisse Polydamne uxori Thonidis, quæ metuens ne quando pulchriorem se duceret Othonis Helenam, & tamen ipsius misereus exposuit in Pharum insulam, herbamque illi dedit inimicam serpentibus eius insule, cuius sen-

sum percipientes serpētes postea latuere. Eam herbam *Helena* plantauit, quæ temporis interuallo germinauit, & semen emisit, inimicum serpentibus. Hanc herbam appellari *Helenium* dicunt, qui eiusmodi res callent.

De stellis marinis.

CAP. XXII.

STelle marine crusta in teſtæ oſtreis tam crudeliter inimicæ sunt, vt hæc ipsa exedant & conficiant. Ratio insidiarum quas eis moluntur, eiusmodi est, Cùm testacea suas patefaciunt conchas vt & refrigerentur, & si quid quod pertineat ad victum inciderit, compressis conchis exceptant, eæ suo pede intra testas insito eas claudi prohibentes oſtreis explentur.

De amphisbena.

CAP. XXIII.

HYDRAM *Lerneam* *Herculis* certamen decantant poëtæ, & veterum fabularum opifices: quorum è numero est *Hecateus* historicus: chimeræ naturam tricipitis canit *Homerus*, Monstrum hoc *Lyciæ Amyſodari* *Lyciorum* regis in perniciem multorum beluam variam & inexpugnabilem. Quæ mihi profectò sic in fabulis numeranda videntur, vt verum est: amphisbenam sanè serpentem duo habere capita, alterum in anteriori parte, alterum in posteriori. Cùm enim aliquò necesse habet progredi, caudæ loco alterum ponit, altero pro capite vtitur, tum rursus si ei retro sit opus cedere, capitibus contrà quàm prius vtitur.

De

De rana piscatrice.

CAP. XXIII.

E Genere ranarum quædam piscatrix appellatur, nomen ex ijs actionibus rerum quas molitur trahens. Hæc ante oculos has sane pisciculorum capiendorum illecebras habet: longulos nimium pilos, eos sibi conscia à natura cõparatos esse dandæ ansæ ad illiciendos in escam pisces, sese in turbidissima & referta limo loca abdit, atque illic ibidem silentio delitescens porrigit pilos & præ-tendit, paruuli igitur pisciculi ad pilos adnatāt, & extremum quod propilatum est escam esse putant: ea verò in abstrusis insidijs manens, ubi illos propius accessisse perceperit, pilos ad se subducit. Subducuntur enim occultis quibusdam vijs: pisciculi autem qui helluatione & liguritione allecti proximè accesserint, comprehenduntur, & ei esca fiunt.

De locustæ & polypi inimicitiiis. CAP. XXV.

Locusta ideo inimicitias cum polypo graues habet, quòd hic cùm locustæ brachia circumplexus fuerit, aculeos quos illa in dorso insitos habet, pro nihilo habens, locustam soffocat: cuius sanè rei haud inscia locusta à polypo summè refugit, cùm nullius rei metu afficitur, tum antè versus progreditur, non prætensis quidem, sed obliquis & demissis in latera cornibus, partim vt ne aqua contra natationem veniens reprimat cornua, partim verò ne ultra progredi prohibeatur: sin fugit &

retrocedit, tum longè latèque sua cornua & porrigit & tanquam remis scapham propellens sic sese commouens multum conficit itineris. Quòd si locustæ inter se pugnant, alij contra alios ita erectis cornibus veniunt, vt incurrentes arietes allidunt & conferunt frontes. Iam enim antè certamen murene & locustæ explicauit.

Quemadmodum serpentes agnos & nepeta
persequitur. CAP. XXVI.

Permultam serpentium fugã nepeta & agnos faciunt & longè latèque expellunt, in Atheniensium Thesmophoris Atticæ mulieres agni folijs cubitus suos substernunt, quòd serpentibus sit infesta & quòd existimetur ab appetitione Veneris prohibere, vnde nomen traxisse videtur. Herba etiam libanotis nuncupata serpentibus formidabilis existit.

Quemadmodum scorpium necat herba thelyphonus. CAP. XXVII.

Thelyphonum herbam Theophrastus narrat, si eam ad scorpij dorsum admoueas, hunc statim perire. Idemque affert eundem ad integritatem valetudinis restitui, si eum candida helleboro oblinas, atque equidem Thelyphonum probo, non item helleborum, quòd sanè ita homines egregie diligam vt acerbe & penitus scorpios oderim. Callimachus etiam canit in terra Trachimia arborem nomine Smilum nasci, ad quam appropinquant & eam

cont

contingentes serpentes pereunt.

De serpentibus Euphratem accolentibus.

CAPVT

XXVIII.

EVphrates qui inter Parthos & Syros intermedius fluit, quàm longè cæteris fluminibus præstet, aliàs dicam. Iam nunc de eo ipso quod Parthi & Syri non ignorant, quòdque ab hoc instituto sermone nō abhorret ponam. Ad primos ortus huius fluminis quædam serpentes nascuntur hominibus inimicissimæ, non indigenis quidem, sed externis adeò infestæ sunt, vt eos interficiant.

De sue & salamandra. CAP. XXIX.

Suem suauiores carnes habere, iam dudum creditum est: ac si quando salamādrā comederit, extra periculum est, eos autem qui suis carnibus vescuntur interimit.

De gressu leonis. CAP. XXX.

Cum leo graditur, nec rectà iter facit, nec simplex ponit vestigium, sed varium imprimit, & multiplex, modò enim progreditur, modò regreditur, tum rursus procedit, idemque vicissim retro comseat, nunc quasi sursum versus, nunc permissim facit vestigiū, deinde partim præcidit viā, partim obliterat, vt ne venatores vestigijs insistentes lustrum ubi cum suis catulis habitat reperire possint, quod diuino munere propriū naturæ leonū datū est.

De singultu animalium & herba illi contraria.

CAPVT

XXXI.

Pastor bonus diligit oues & capras, at odit singultum strangulatoriū, morbum qui etiam homines sepe tentat. Hunc morbum affert satietas: itaque herbam quandam huic malo contrariā iuxta stabula plantant quæ pecudes prohibet ab hoc malo. Dicunt periti etiam hominibus hoc affectu laborantibus hanc herbam prodesse.

Quæ modo hyosciamon & opon per volucres extrahunt. CAP. XXXII.

Hysciamon & opon quibus opus est colligere, hi circumfodiunt quidem circa radices, non suis manibus, sed per volucrē extrahunt: quam postquā venati sunt aut emerunt, eius alterū pedem alligant ad herbam, quam avis circumuolans extrahit. Et sunt vtilēs ambæ ad ea quibus egent homines. Quod si quis non ita herbas extrahat, perdit operam, nam aliter efficaces non sunt.

De polypo pisce nauta. CAP. XXXIII.

Nutilus è genere polyporum est, & concha una præditus, cum ex ima maris sede ad summam aquam effertur, inuertit & mutat concham deorsum versus, ut ne hausta aqua rursus demergatur: ubi ad summum æquoris peruenit, & mare ab aduersa tempestate cōquiescit supremam concham vertit, hæc enim tanquam scapha navigatione fertur. Is autem duo brachia in utrunque latus demissa sensim atque moderatè mouens remigat, domesticamque & natiuam nauem propellit: ac si

ac si ventus flat, brachia quæ tanquam remos prius longè latèque porrigebat, gubernacula constituit, atque cæterorum brachiorum longè latèque passorum remigatione utitur, inter quæ media est membranula pertenuis: ea passa & intenta pro velo utitur: sicque cum est sine metu nauigat, sin quippiam à volentioribus beluis metuit, se demergens concham aqua complet, & simul ex pondere in profundum delabens sese occultat, atque ita hostem effugit. Post ubi mare est tempestate vacuum, & à beluis quietum, de imo maris gurgite se extollens rursus per summi mare nauigat, unde nomē habet.

De lumbricis & abrotono. CA. XXXIII.

A Brotonum quantas commoditates habeat, & ut vias præbeat spiritui, ipsūque purget, non est mihi nunc tempestiuum declarare, sed animal perniciosum lumbricum interimit, quod adeò augefcit ut fera efficiatur: intestinis innascitur, & inter morbos humanos numeratur, & quidem inter eos qui difficulter curantur. Iam verò id quod de hoc verme narrat Rheginus historicus, tale est: Mulier habebat lumbricum & eam sanare desperabāt etiam graues medici. Itaq; ad Epidaurū profecta, deū rogabat ut sibi auxiliaretur. Non ad erat deus, tamē editimi dei ministri iubent discumbere mulierem ubi sanare deus solebat egentes tali auxilio: mulier quietē obediēbat ministris: at hi dum ea quæ pertinent ad sanitatem, mulicri

ministrabant, caput à cervice separant: demittit alter manum & extrahit lumbricum feram magnam, sed in pristinam sedem caput restituere nesciebant, interea Deus aduenit, ministris irascitur, quòd tentassent opus viribus humanis præstantius, ipse diuina vi caput restituit in suum locum & ad sanitatem restituit mulierem. Non tamen, Aesculapi humanissime, sapientiæ tuæ comparo abrotonum: non enim eò vsque insanio: verum in commemoratione abrotoni recordatus sum tui beneficii & curationis stupendæ. Sed quin donum tuum sit herba abrotonum, non est dubitandum.

In quantam altitudinem maris visus hominis penetrare potest. CAP. XXXV.

Maris altitudinem humanus visus penetrare vsque ad triginta passus posse dicitur, ulterius non potest pertingere, siue autem pisces subnatant, siue fereæ sunt, ultra non accedunt, siue dei marini hanc regionem ulteriorem tenent non valde laboro, neque alius dicit.

De pisce adonide exocoeto appellato.

CAPVT XXXVI.

Piscis aspectu flavus è genere mugilum saxa incolere, & simul in ijs victitare solet, eius sanè duo in vulgus nomina minimè ignota atque peruagata sunt: alij enim Adonin nominant, alij exocoeton, quòd extra mare in arido cubet. Cum enim est tranquilla tempestas, in siccum undarum impetu

impetu peruectus ad saxa sese exponit, ibidémque libenter & quietè altum somnum capit: cùm autem alijs omnibus animalibus tanquã fœdere deuinctus est, pacémque habet, non similiter cum incolis maris auibus pace cõiungitur, sed & eas perhorret, ac si earum quæpiam comparuerit, sese versat & tandiu saltatorio quodam factò tripudio saltat, dum de saxo in undã desiliens salutem adeptus fuerit: cùm autem mare & terram amicam habeat, ipsum iccirco adonin (quemadmodum mea fert opinio) ij appellarunt, qui huiuscemodi nomẽ ei imposuerunt, quòd Adonidis qui Cynaræ regis filius fuit, vitam inspexerūt. Eum sanè duabus in amore deabus fuisse alteri marine, alteri terrestri.

Quemadmodũ plantæ ramus alienæ arbori inferitur opera auium. CA. XXXVII.

V*Nius plantæ ramus sæpe innascitur & succrescit alienæ arbori. Causam cur id fiat, Theophrastus abstrusas rerum naturas perscrutatus affert. Aues enim arborum fructum comedentes posteaquam in arboribus confidentes excrementa egerere, seménque in cauernas delapsum pluuia irrigatum enasci, & pullulare, itaque in oliua ficum, in alijs que alias ingenerari.*

De oue & hepato piscibus marinis.

CAP. XXXVIII.

I*N specubus abdité latent maris incolæ oues & hepato & à piscatoribus Præpontes nominari*

soliti, & quanquam natura maximi videntur, tamen ad natandum segnes sunt, non enim à suis latibus longè aberrant, imò verò circum ea ipsa semper volutantur, infirmioribus piscibus adnantibus insidias faciunt, asellus inter eos numerari potest, hic exortum caniculæ extimescit.

De cantharidibus & vbi nascantur.

CAPVT XXXIX.

Cantharidum genus nascitur in segetibus & alnis & ficubus vt Aristoteles dicit: in ciceribus campæ, in orobis generantur phalangia quædam, in porris blatta, in crambe generatur vermiculi genus cui est nomen crambis.

Quemadmodum nouerunt animalia in quò habent fortitudinem vt xyphias, pastinaca, murena.

CAP. XL.

In qua parte insitam vim habeat præclare nouit vnumquodque animal, cuius cum insidias facit, fiducia nititur, vt gladius piscis ea parte vnde nomen traxit tanquam gladio vtitur. pastinaca aculeo se tuetur. murena dentibus eo commodius se defendit, quòd eorum prædita sit duplici ordine.

De muribus marinis.

CAP. XLI.

Incolæ domorum mures cùm ad cætera omnia timidi & perimbecilli habentur, tum maxime strepitus timore afficiuntur, sed nihil peius quàm felis vocem perhorrent: timidi etiam agrestes, sed domesticis audaciores, non item marini. At enim

&

Et si non magno sunt corpore inexpugnabili tamen septi sunt robore atque muniti, quippe qui ad propugnandum duplici confidunt armaturæ, præduræ nimirum pelli Et dentium robori: cum enim valentibus piscibus Et rei piscatoriæ hominibus peritissimis pugnant.

De thunnis.

CAP. XLII.

TEmporum commutationem thunni sentiunt, solstitia præclare noscunt: nihilq; ijs ad hanc rem cœlestium rerum peritis opus est, ubi eos hyemis initium deprehenderit, ibi libenter commorantur: Et ex eo loco ad vernum æquinoctium non se commouent: eosdem Aristoteles ait altero oculo acutius, altero hebetius videre, in quem hoc idem consentit Aeschylus, cum inquit, sinistrum oculum thunni more intorquens, eoque limè Et obscure aspiciens. Pontum ingredientibus ad dextrum latus unde acrius vident, terram constituunt, egredientes ad contrarium littus se accommodant Et terram secundum eum oculum quo clarius vident, statuentes nauigant.

De paguris.

CAP. XLIII.

CRusta paguris rumpitur, Et senectutē quem admodum serpentes sic seipsi testa exuunt, cuius circumplicatione sui corpus cum obductum esse sentiunt, tum huc Et illuc tanquam furijs incitati feruntur, pleniorē victum inquirentes, vt tumoris accessione Et corporis mole inflati inuolucrum

crum suum rumpere possint: ex quo ubi elapsi sunt atque se explicarunt, in sabulo iacent mortuorum similitudinem speciemque gerentes. De nascente pelle etiam nunc molli & tenera maximo afficiuntur timore: ut autem ex dissolutione & diuulsione se paulatim collegerunt, & quodam modo reuixerunt, primum sane gustant sabulum, tandiu timidi sunt, & viribus suis diffidentes, quoad tegumento extrinsecus obiecto circumuestiantur, id simul ut coeptum fuerit conglutinari, atque ad naturam testæ traduci, tum continuò tegmini tanquam armaturæ confidentes adsunt animis & amittunt timorem.

De serpentibus apud Troglodytas.

CAPUT

XLIIII.

Troglodytarum genus hominum quod ex habitandi & viuendi ratione nomen duxit, serpentibus iccirco formidabile est, quòd serpentes eiusmodi hominum natio exest, ac conficit, teterrium porrò odorē serpentes inter se mistæ emittūt.

Quemadmodum polypi & osmyli adrepunt ad arborum fructus.

CAP. XLV.

Polypos & osmylos in siccum egressos æstiuo tempore ex maritimis arboribus frugiferis fructus surripientes sæpe agricolæ & deprehendunt, & pro direptis fructibus pœnas ex comprehensis sumunt, & ex sese conuiuium largiuntur dominis fructuum direptorum.

De

De fusaneo genere piscium. CAP. XLVI.

Fusanei generis pisces marini sapientes sunt ad diligenter penitusque cognoscendam temporum mutationem : nam ineunte hyeme ad vitandam frigoris vim ex natatione conquiescentes & consistentes ipsa commoratione & quiete , equaliter , & fraternè sese tepefaciunt, postea verno tempore ingrediuntur longiora itinera facere , neque modo obuijs sed ijs etiam quos inquisierint & inuestigarint cibus pascuntur.

De echynis marinis. CAP. XLVII.

Echinos adhuc viuentes obductos testa , atque aculeis communitos si quis contriuerit , & alia separatim ab alijs frustra in mare abiecerit, hæc tamen coherentiam, & coitionem inter se faciunt, & affinem partem recognoscunt , & applicata coherescunt, & velut conseruntur, simul & naturali rursus quadam conciliatione integrantur.

Quemadmodum ad amplificandam prolem animalia excitantur. CAP. XLVIII.

Ex animalibus sibi quo plus prolis nascatur harum rerum curatores & pastores ouium, caprarum , & equorum genitalia tempore coitus delibutis multo sale & nitro manibus perfricant, vnde ijs vehementer coitus appetitio exoritur: alij ea pipere , alij nitro perungunt , alij vrticæ fructu: sunt etiam qui smyrni & nitro eadem inungant, ex ea sanè fricatione foemine & libidinosiores euad

euadunt, & mares sustinent.

De maximis cetis.

CAP. XLIX.

AD littora aut minimè profunda loca, aut breuia ex cetaceo genere nullum appropinquat, sed in alto & profundo versatur, eximia autem magnitudine existimantur leo, & ygæna, pardalis, physalus, priestes, maltha belua inexpugnabilis, aries vel ipso aspectu infestissimus & periculosissimus, procul enim licet compareat, maris procellas & tempestates ciet, & agit: & ygæna non est aspectu fausto nauigantibus, neque prospera illis operatur. de canum differentia supra diximus.

De castoridibus.

CAP. L.

CASTORIDES animalia marina ad littora & saxa eminentia vlulatum diritatis plenum edunt & grauissime rugiunt: earum sonitum quicumque audierit, non effugiet quin paulo post excedat è vita. Balena è mari eminent & procedit & radijs solis calefit. Vituli marini exeunt quidem de mari nocturno tempore magis, sed & interdiu atque etiam meridie extra mare dormiunt, quod quidem ipsum Homerus in Odyssea Menelaum facit narrantem Telemacho & Pisistrato, cum de Pharo & de Protheo marino demone, & diuinatione qua Protheus regebatur, Menelaus narrationem inducit.

De mullo pisce.

CAP. LI.

DE mullo superius dixi: quod non dixi nunc dicam

dicam. Eleusine sacris initiati iccirco nullo pisci honores habent, vel quòd is ter anno parit, vel quia mortiferum homini leporem exest, planèq; conficit.

Quemadmodù ex piscibus loligines, hirundines, accipitres volant. CAP. LI.

V*olant pisces cum timent & exsiliunt è mari loligines & accipitres marini & hirundo pelagia: loligines auxilio pinnarum longissimum saltum saltant, & sese in sublime attollunt, & gregatim auium more efferuntur, hirundines humiliori & non ita sublimi volatu vtuntur. Accipitres paulò supra summam maris aquam tolli solent vt ad iudicandù sit difficile natèntne, an volitent.*

De varia & multiplici piscium natatione.

CAPVT

LIII.

V*Agantur pisces atque errant, alij quidem frequentes similiter atque vel greges pecorum vel ordines militum turmatim euntium, vel acies longior quàm altior, à fronte nimirum ad tergum porrecta, alij ordinibus à fronte ad tergum sigillatim explicatis cum ornatu proficiscuntur, alij cohortium similitudinem specièmq; gerunt, nonnulli velut decuriati natant, tum quidam instructis ab vno cornu ad alterum ordinibus natant, sunt qui in cauernis se tenent, ibidèmq; æuam agitant.*

Quèadmodù pinguescūt animalia. CA. LIIII.

R*Ei pastoricæ peritos audio cum ad pinguitudinem volunt animalia perducere, cornua eis amput*

amputare : ad coitum verò procliuiores hircos cum efficere student, horum nares & mentum smyrnio perungere, contráque medijs caudis lino alligatis eosdem à vehementi coitus appetitione reprimere.

Abortum Aristoteles ait equam facere, si paulò vehementius fumantis funiculi odorem extinctæ lucernæ senserit. Itémque vt ne canes aufugiant, audio eos hac machinatione & solertia retineri, eorum caudam primum arundine quæ butyro sit oblita dimetiuntur, deinde hanc eis ad lambendum concedunt, eo fit vt postea tanquam ligati permaneat.

De silentio canis & asini.

CAP. LV.

V*Is etiam cani hæc est, vt eum non latret qui mustelæ caudam secum habet, modò cauda abscissa viam dimittat mustelam. Aiunt etiam asinum si ex eius cauda lapidē appendas nō rudere.*

De elephantorū intellectu & quòd sua pericula cognoscunt.

CAP. LVI.

A*Nni æstiu tempore cum calor à sole intenditur, & æstus ingrauescit, tum elephanti ad calorem frangendum inter se crasso perfunduntur cæno, quo partim vim caloris depellant, partim vel vmbrosis speluncis, vel arboribus quæ ramorum frequentia eos opacare possint, refrigerentur, tum etiam sagacissime odorantur, tum acerrimis sensibus existunt, tum vero ex his, partim antegredientes, partim subsequentes, ordinatim eunt, atque horum*

horum primus narium sagacitate, herbam ante pedes suos positam sentiens humanis vestigijs esse transitam, eam euellit, & ei, qui à tergo proximus est, odorandam tradit: is rursus alteri, qui post eum stat: ac deinceps per omnium quasi manus sagaciter contrectatur, quoad ad illum ipsum qui extremum agmen ducit peruētum fuerit: is simulac olfecerit, barritum vastum edens, quasi signum ad fugam dat. Hi tunc in conualles profundas, ac in loca concaua & palustria, vel si minus id concedatur, in nemorosa campestria, ab eo loco iter auertunt, prorsusque se totos auertunt ab his locis, quacunque frequentes homines iter facere solent: quod ab hominibus ut animalibus sibi infestissimis, timeant. Cum eos cætera pabula defecerint, radices effodiunt, quibus pascuntur. è quibus primus qui aliquam prædam repererit, regreditur, ut & suos gregales aduocet & in prædæ cõmunionẽ deducat.

Quemadmodum in summa hyeme se pisces tepefaciunt.

CAP. LVII.

HYeme summa & teterrima cum mare maximis turbinibus & acerrima tempestate furit, tum ad imam maris sedem pisces adherescunt, horrentes perfrigidam maris tempestatem. Itaque ex ipsis sunt qui arenas pennis exaggerent, & his tecti se ipsi tepefaciant, alij in saxorum angustias compulsi atque compressi ibi in protectione à frigore libenter quiescant, alij in pelagi cauernas

abditi atque abstrusi summam maris inhorrentem vitent: neque enim in mari imò tam aiunt furentes & inflatas quàm in summo tempestates cieri, & agitari, ineunte vere cùm cœlum serenum est, & dies lati illucent, & herbx prata conuestiunt, plantæ virere incipiunt, tum pisces maris tranquillitatem sentientes, ad extimum & summum mare efferuntur, vagos & saltatorios agunt motus, & tanquam peregre redeuntés prope à continenti natant.

Ex minima origine in maximā crescunt magnitudinem crocodilus, struthio magna, elephantus.

CAP. LVIII.

H*Aec tria ex minimis euadunt maxima animalia, ex aquatilibus crocodilus, ex volucribus magna struthio, ex quadrupedibus elephantus. Iuba rex elephantum scribit patri suo fuisse qui multa secula vixisset, nempe qui emanasset & per manus traditus fuisset usque ab huius alta stirpe: & Ptolomæo Philadelpho Aethiopem elephantum fuisse, qui multas ætates vixisset, vel ex hominum consuetudine, vel institutione mansuetissimum, atque idem ipse ait se vidisse elephantum Seleuci cognomine Nicanoris, qui usque ad Anthiochorum postremam expugnationem vixisset.*

Quemadmodum ad pariendū pisces enatant in flumina vicina.

CAP. LIX.

Pisces

Pisces cū vicini sunt ad pariendum, ex salagine ad flumina lacūsue mari suo propinquos sese incitant, aquam à tempestatibus conquiescentem cupide amplexantes. Etenim aquarum tranquillitas probè affecta est ad excipiendos piscium partus, & conseruandos ex damni contractione, atq; insidiarum cōparatione propter beluarū quietem & paucitatē, cuiuscemodi libertatem & immunitatē flumina & lacus habere solent, atq; ideo Euxinus pontus plurimis piscibus abundat, quòd nō solitus sit beluas procreare, & sicubi aut vitulos marinos, aut delphinos profert breuissimos, à cæteris autē omnibus beluis maleficis pisces ibidē tuti sunt.

De acu marina.

CAP. LX.

Marinae acus quod sunt pertenuēs, & minime tortuosam & sinuosam vterum foetuumque capacem habent, iccirco suorum filiorum sustinentes incrementum disrumpuntur: non igitur pariunt catulos sed expellunt atque eijciunt.

Qualia sunt aspidis morsus vestigia. CA. LXI.

Morsuum vestigia tam perparum apparentia aspis imprimere dicitur, vt indicia vix acri oculorum acie deprehendantur. Cur verò sint tam obscura ignotāq; causam hāc esse audio, ipsius veneni ad trāsmittendū peracutū mirabiliq; celeritate ad intima trāsitionē faciēs. Cū enim hęc ipsa morsum effecit, venenum non eminet & apparet, sed sub cutem subiens intra meatus bene penitus

subest, atque sic ad intima delabitur, ut nihil extet atq; emineat, quare ab Octauianis Cleopatrar mors non facile oculis comprehensa est, nisi tandem serò admodum ex duobus punctis difficilibus ad videndum & comperiendum animaduersis mortis obscura significatio deprehensa est, alioqui aspidis tractus vestigia manifestò apparent his qui historiam motus horum animalium tenent.

De aspide quæ in quinquatriis momordit.

CAPVT

LXII.

CUm Pompeius Rufus Romæ ædilitiû munus obiret quinquatrijs, ut solet in Romano foro fieri, circulator alijs permultis, qui eandem quam is ipse artem facitarent circumstantibus ad suam apsius ostendendam sapientiam, simulque ex artificio suo specimen dandum, aspidem ad brachium admouet, & ex impresso morsu malum exuggit, cum postea non aquam, quam sibi præparauerat exorbuisset, quòd ea esset subducta, ex insidijs nimirum vas fuerat euersum, veneno non exhausto neque eiecto, secundo post die sine doloris sensu cum sensim & pedetentim pernicie veneni illapsa eius os cæteraq; mēbra extabuissent, vita priuatus est.

De coitu animalium & de piscibus. CA. LXIII.

Vigente verno tempore, & efflorescēte terra libidinis ardore bestie terrenæ aquatiles & volatiles flagrant, ex piscibus alij frequentia oua atque alia ex alijs nexa arenis atterunt, alij
interea

interea cum natant infinitatem quandam ouorum expellunt, atque eijciunt, quorum non pauca à tergo nantes exsorbent. Enimuero mares antecedunt & semen spargunt, fœminæ verò insequentes insaturabiliter hiantes atque eminentes explentur. Iam quòd piscium quidam sic cum fœminis versantur tanquam cum vxoribus, easq; custodiunt, quòd etiam ex piscium genere aliqui riualitate laborant, atque obtreclatione, antè dixi.

Dulci aqua in mari pisces alūtur. C A. L X I I I.

Aristoteles, & ante hunc Democritus ex hisque Theophrastus dicit non aqua salua sed dulci pisces qui mare incolunt alisidémq; quòd propemodum incredibile videtur, ex ipsis operibus confirmare volens quandā potabilem in omni mari aquā esse, id experimèto docet: nam si quis cōcauum è cera vas tenui opere finxerit, atq; in mare demiserit inane alicunde appensum vt aquā transmittere queat, die ac nocte vna dulciculo & potabili humore completur. Empedocles Agigetinus aliquam etiam ait dulcem nō omnibus notam in mari aquam esse qua pisces nutriantur, causamque affert cur in salso dulcis sit, quam ex eius scriptis cognosces.

Cur non edunt sacerdotes mustellum & mullum pisces. C A P. L X V.

Mustellum piscem aiunt nunquam sacerdotes edere, non enim quoniam ore parit mundum cibum esse. Quidam non ipsum ore parere fe-

runt, sed insidiarum timore perculsum ut occultet catulos suos deuorare, deinde cum nihil ab insidiarum comparatione timet viuos euomere, itémque nullum nunquam attingunt nec sacerdotes nec foemina Argolicæ Iunonis sacerdos. Causas cur ab eo se abstineant, quodam loco antè me dixisse memini.

De vipera & murena.

CAP. LXVI.

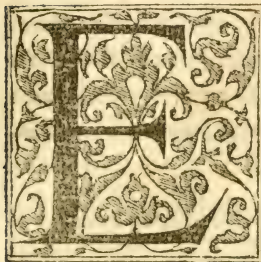
Cum proximum est ut vipera complexu uenerco iungatur cum murena, venenum vomitione eijcit, atque expellit, ut suavis decorusque sponsus videatur: postea edito sibilo tanquam Hy-meneo quodam ante nuptias missò sponsam appellat, atque ubi mutuam Veneris libidinem inter se expleuerunt, hæc quidem ad mare regreditur, illa verò exsorpto veneno, & relecto ad domesticam sedem reuertitur.

ÆEL

ÆLIANI LIBER

decimus historiæ ani- malium.

De amore elephantorum. CAPVT I.

Elephantum quamuis raro
amare ferunt, quoniam, vt
antè dictum est, libidinum
moderatione tēperatus sit,
tamen ipse illud admira-
bile amore plenum audiui,
quod consequitur: Vir ve-
nandi elephantos haud im-

peritus, scribit se, cum ab Imperatore Romano
cum potestate in Mauritaniā ad venandos ele-
phantos allegatus esset, ex elephantino genere ado-
lescentem formosam vidisse, coeuntem cum ele-
phanto, & adolescente, & pulchro: alterum ve-
rò seniore, quia huius siue amator siue maritus
esset, vt se spretum, ignominie loco hoc tulisse:
quare acriter animo incitatum impetum fecisse, vt
nihil proprius factum fuerit, quā nos, inquit, omnes
perderet, sicq; incurrisse in illu formosum riualem
suum, pugnāq; edidisse tanquam eum, qui de ami-
ca sibi erepta, doloribus acerrimis premitur: adeo-
que infestis animis vtrunque cum altero pugnam

*commisiffes, ut ex impetu cornibus ambo mutilarentur. neutrum ideo non viciffes, quòd multa verberatione eos venatores distraxerint. Poftea autem quàm amiſſis armis in pofterum inutiles ad confe-
rendam quaſi manum inter ſe facti eſſent, rivalita-
tem amantium conquieuiſſe. Trahebatur Paris à
Menelao & ſuffocabatur loro ipſum premente,
& traxiſſet, infinitàmque gloriã cœpiſſet Atrei
filius, niſi lorum fuiſſet ruptum: & niſi filia Iouis
& Dione Paridem ex pugna turpi & effœmina-
te pugnata rapuiſſet, qui ut euafit timidius dormi-
uit cum adulterata Helena.*

De piſcium coitu de lupo & mullo. CAP. II.

NOn vno eodémque tempore piſces habent li-
bidinem procreandi: verùm alij verno tem-
pore ſe ad venerem rumpunt, alij æſtuo ad coitum
impelluntur, alij autumnò amoris flamma conſla-
grant, complures hyeme venerem complexum ex-
petunt, plurimi ut ſemel peperere, deinde toto anno
à pariendo conquieſcunt, lupum anno binos partus
edere audio, mullum ter ſingulis annis ventrem
ferre, eius nomen ſignificare aiunt.

De camelis.

CAP. III.

Herodotus ſcribit Camelum in poſterioribus
cruribus gerere quatuor femora, & toti-
dem genua, & veretrum inter poſteriora crura
caudam verſus ſpectare.

De

De Arabicis ouibus.

CAP. IIII.

Preditas esse oues Arabiæ caudis insolitis & diuersis ab alio genere ouium Herodotus scribit: earum sanè duo genera ponit: vnum dicit caudas maxima magnitudine habere, vt dimetienti nò tribus breuiores sint cubitis, quæ si trahantur omnino ad terram atteruntur, & exulcerantur. At pastores ad fabrilem artem instituti plostella fabricant, ad quæ ipsa alligatæ caudæ nituntur & sustentantur, quo fit vt à vulneratione defendantur. Alterum caudarum genus dicit esse cubitali latitudine.

De cochleis terrenis.

CAP. V.

Perdices & herodios iccirco defugiunt cochleæ quòd eos pernoscent penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces ibi serpere, vbi illi ipsi versentur: eos tamen naturali quadam astutia cochleæ quædam præstantiores ariones appellatæ, decipiunt & circumueniunt. Siquidem ex natiuis testis egresse in magna securitate pascuntur: aues autem quas modò dixi, in testas inanes tanquam in easdem illas inuolant, vt vero nihil inuenerint, eas vt sibi inutiles abijciunt, atque discedunt: illæ verò singulæ exsaturatæ pastu atque ex aberratione qua hostes fefellerunt seruatæ, ita in testas tanquam suam propriam domum reuertuntur.

De cochleis ponticis.

CAP. VI.

Persarum regem cochleæ ponticæ imitantur,

æstiuos dies Susis agentem, hybernos verò Ecbatānis: etenim ad nuncupatam Propontidem calidam hyemant: æstiuum autē tempus ad Aegialum agitant, propter molles auras quas mare eis afflat.

De mullorum piscium ventre. CAP. VII.

Avdio peritissimos coquos cū volunt mullorum interea dum coquuntur ventres non rumpi, osculari ipsorum ora, quo facto integri permanent, ut aiunt.

De natatione delphinorum. CAP. VIII.

Delphinus fœmina similiter atque mulier mammas habet, simul & vberissimo lacte catulos suos lactat: ex ætatum ratione dispositi gregatim natant. Etenim per paruuli etiam nunc ex ætate infirmi in primo ordine locantur: hos natatione proximi sequuntur, qui sunt confirmata ætate. Nam delphinus cum catulorum suorum amantiſſimum animal est, tum de ijs vehementer metuens, diligenti custodia eos conseruat: ac nimirum sic natant, ut tanquam in militari cuneo alij in prima acie, alij secunda, alij tertia constituentur: natu minimi ante prænatant: post verò hos fœminæ sequuntur, deinde mares extremum agmen ducentes, filiorum & vxorum natationem inspiciunt, atque obseruāt. Quid ad hos Nestor bone Homere? quem ais ad instruendas acies principum suæ ætatis præstantissimum fuisse?

περὶ ἐχέως καὶ ἐχίδνης, id est, de vipera. C A. IX.

EXII ἀπὸ τῆς ἐχίδνης genere, non natura nonnulli differre aiunt: illum marem esse, hanc fœminam. Alij etiam natura differre existimant: & sunt quidem qui dicant, ἀπὸ τοῦ ἐχέως percussum conuulsione affici, non itē ἀπὸ ἐχίδνης. Alij dicunt ἐχίδνης album morsum esse, ἐχέως non eiusmodi, sed liuidum. Nicander dicit, cum morsum inflixit ἐχίς, duorum dentium vestigia apparere: cum autem ἐχίδνα lescrit, plurimum videri.

Quemadmodū mansuefiant elephanti. C A. X.

QUid elephantes, postquā capti sunt faciant, ut mansuecant, dicendum est. Primò in syluam non ita longo interuallo ab ea fossa, vbi comprehensi fuerint, distantem, sic eos strictè constrictos funibus trahunt, ut ne permittāt quidem, néue hi præcurrant, néue rursus retrahantur: deinde certo & dimenso spatio horum quenque ad maximam arborem alligantes, ut neu in anteriorem partem insilire, neu rursus admodum in posteriorem resilire queant, néue ipsis ex funis laxitate facultas sit ad inferendam iniuriā, victus tenuitate & fame, horum robur frangunt. Postea verò quā eorum domitores duritiā animi tandiu paulatim molliuerunt, quo ad pristinae inexpugnabilis feritatis eos ceperit obliuio, de manu cibum sumendum dant. Hi necessitate pressi, cum non malitiose iam, tum verò hilarioribus oculis, & mansuetioribus, quā essent

essent soliti, intuentur. Horum autē, qui sunt etate robusti, vinculis ruptis, cū dentium robore, tum verò promuscide arbores reuellunt, & frangunt, vixque sero admodum, partim fame, partim ciborum illecebris, partim verberibus mansuefiunt: vt vero cicures euaserunt, panibus maximis, hordeo, caricis, cæpis, alijs, iunco, palma, hederaceis folijs, vescuntur.

Non omnes pisces muti sunt. CAP. XI.

Qui omnes pisces silentij condemnant, eos & mutos affirmantes ij in eorum natura indocti sunt & rudes, nam ex ijs nonnulli editis sibilis strident & grunniunt, lacerta enim grunnit, & chromis, & aper sicut tradit Aristoteles. Chalcis sibilat, coccyx similiter atq; auis sua gentilis vnde nomen traxit, vocem emittit.

Quæ pars elephanti esui apta. CAP. XII.

In elephāto tametsi maxima corporis moles esse videtur, ex eo tamen nihil esculentum est, nisi promuscis & labra & cornuum medulle. Eius animalis adeps cōtra venenata valet, nam si quis eo inungatur, eiusue suffimento expiatur, hæc ab ipso aufugiunt longissimè.

De Arabicorum animalium variis coloribus

& de rubri maris ostrcis. CAP. XIII.

Arabicorum animalium varius color & multiplex omnem picturam longè multūque superat, neque modò magna animalia & generosa
hac

hac permulta colorum varietate picta, atque ornata sunt, sed etiam ignobilia. Etenim locustæ & serpentes aurei coloris similitudinem speciẽmque gerunt, tum pisces, præterquam quod varios ornatus habent, horribiles etiam sunt aspectu & formidolosi, tum maris rubri quod idem est Arabicum mare. Ostrea huius splendoris expertia haudquaquam sunt: imò verò flammeis illustrantur Zonis, ea ut diceret varij coloris temperatione ad iridis similitudinem accedere, adeò lineis perpetuo ductu æquẽ inter se distantibus distinguuntur, atq; describuntur.

De margaritis & conchis. CAP. XIII.

I*nsano hominũ vel pretio vel sermone celebris est atque illustris margarita, & simul mulierum admirationem habet. Maris foetura est. Hanc ad partum deduci aiunt, cum in apertas conchas fulgura affulserint. Bona tempestate & tranquillo mari conchæ huius genitrices capiuntur. Eas posteaquam piscatores comprehenderunt, ab illis margaritam animorum libidinosorum illecebram eximunt, in maxima concha parvam inuenire est: contrà in parua magnam: alia inanis est, alia non plus quàm vnã habet: pleræque adeò multos vniones possident, ut sint qui dicant in concha vna viginti procreatos fuisse. Quòd si quis ante legitimũ pariendi tempus conchas aperuerit, carnem quidem reperiet: huius autem palmam piscationis non assequetur. Humoris ne minimũ quidem in se continet.*

Iam

Iam verò qui vendunt aut emunt, earum pulchritudinem & pretium ex candore & magnitudine æstimant: & quidem hanc artem facitantes, plerique ex eis locupletati fuerunt. Nō etiam illud me fugit, auulsis his lapidibus quasi redemptionis præmio persoluto conchas liberas dimitti, iterumque vniones renasci. Quod si priusquam lapis eximitur huius altrix bestia moriatur, vnā cum carne putrescere & perire dicitur. Suapte natura rotundus & leuis est probèque circumscriptus. Si quem ex eis velis affabrè aliter quàm natus est, expolire, is artificium prodit: non enim cedit, sed asper fit, & se fraudibus atque insidijs ad speciem indicat attentari.

Quemadmodū Aegyptij accipitrem colunt.

CAPVT

XV.

Accipitrem Apollini consecrant Aegyptij & veneratur. Oron sua lingua deum hunc appellant. Auem eiusmodi autem Thaustum nominant. Cum Apolline iccirco conuenientiam habere aiunt, quòd de auibus soli accipitres semper nullo negotio aduersos solis radios intuentur, neque intentis oculis sursum versus iter suscipere grauantur, nec diuina flamma offenduntur, ydem ipsi serpentibus & venenatis bestijs inimicissimi sunt, nec enim ipsos serpens, nec scorpheus vllāue alia mala bestia latere potest. Nullas fruges exedunt & conficiunt, sed & carnes vorant & sanguinē exsorbent

sor bent, iisdemque suos alunt pullos: ad libidinē sunt inflammatisimi: os illorū si ad aurum admoueatur, sic ipsum illecebra quadam mirabili ad se allicit, quemadmodū heracleotem lapidē sua vi prædicant quasi præstigijs & captionibus ferrū ad se attrahere. Aegyptij dicunt ad septingentos annos viuere accipitrē, sed me non persuadēt: veruntamē quæ audio dico. Et videtur Homerus accipitrē esse amicū filio Iouis & latonæ significare, cum dicit, Ibat per Ideos montes accipitri veloci similis Apollo.

Pilularius scarabeus caret fœmina. C A. XVI.

IN suo genere scarabeorum natio fœminei sexus quod sit expers, ideo in fimi pilam semē emittit, quam octo & viginti dierum spatio & volutat & calefacit, deinde fœtum procreat. Aegyptiorum porrò bellatores scarabeum in digitis insculptum habere solebant, ex eo adumbrante nimirum legislatore, solos omnino mares pro patria bellum gerere oportere.

Quemadmodū suillum pecus voracissimum,

itē de eiconia, vulpā fere, v pupa. C A. XVII.

SVillum pecus tantopere explendo abdomini editum est, ut ne proprijs quidem suis fœtibus parcat, neque helluationem suam ab humano corpore abstineat. Quæ causa est, cur huiusmodi animal ut impurum, detestabile, & voracissimum apud Aegyptios in summo odio habeatur: contrā autem mitiores bestię naturæ
miseric

*misericordis & pie participes præcipuo quodam
 honore à prudentibus viris solitæ sunt affici. Cico-
 niæ enim apud Aegyptios eò venerationē habent,
 quòd senectute affectos parentes alunt, idēque
 ipsi iccirco vulpanseribus & vpupis honorem ha-
 bent, quia illi quidem sint pullorum suorum aman-
 tes, hæ autem aduersum parentes existimātur piæ.
 Manethonem porrò Aegyptium summa sapientia
 virum, audio dicere, eum qui suillo lacte vescatur,
 vitiliginibus & lepra oppletum iri, quos quidem
 morbos Asiani omnes pessimè oderunt. Aegyptij
 verò, quibus persuasissimum est, suos Soli & Lunæ
 inimicissimos esse, semel tantum cum festos dies
 agitant, eos lunæ singulos annos, aliàs verò nunquā
 nec huic ipsi nec cuiquam alijs deorum sacrificant,
 idque propterea faciunt, quia execrandos & dete-
 stabiles ducunt. Athenienses in mysterijs iure opti-
 mo suos immolant, propter pernitiem quam sege-
 tibus moliuntur, nam ex spicis sæpe alias exinaniūt,
 alias quæ nondum ad maturitatem peruenerunt va-
 stant, alias effodiunt. Eudoxus ideo inquit Aegy-
 ptios ab immolandis suis se sustinere, quòd post-
 eaquam sementem fecerunt, eorum greges ad pro-
 terendam & conculcandam frumentorum satio-
 nem, atque depellendam detrudendamque in altio-
 rem terram & humidiores inducere soleant, vt
 ne ab auibus, hac quasi occasione terra obducta,
 semina exhauriantur.*

Quemad

Quemadmodum consuetam terram amant
elephanti. CAP. XVIII.

ABstracti à suis elephāti edibus patrijs, quā-
uis vinculis primum & fame, deinde va-
rijs cibariorum blandimentis mansuefacti sint, tan-
ta tamen naturalis soli illecebra tenentur, vt pa-
triae memoria eis obscurari & euanescere nequeat:
quare cum horum plerique grauissimo mœrore su-
scepto conficiuntur: tum verò quidam ex his, vber-
rimè flentes, tantam lachrymarum vim profun-
dunt, vt oculorum sensibus capiantur, in naueis au-
tem immittuntur, ponte vtrinque ramis frondescen-
tibus adumbrato, ad fallenda huiuscemodi anima-
lia, hoc enim ipsum cum vident, se per terram (quia
hoc eis mare videndi facultatem adimat) etiam
nunc iter facere arbitrantur.

Quemadmodū vtrunque æquinoctium si-
gnificat arietis cubitus. CAP. XIX.

ARies sex hybernos menses in leuū latus
iacens quietem capit, contráque ab æquino-
ctio verno in dextrum incumbens somnum accipit,
ad vtrunque igitur æquinoctium ipsam aries mu-
tat cubandi rationem.

De pagris & mæotis piscibus Nili. CAP. XX.

AEgyptij Syenitæ sacros pisces pagros ducunt,
atque Elephantinæ sic nuncupatam inco-
lentes eadem existimatione mæotas pisces ornant.
Causa verò cur huiuscemodi pisciū vtrunq; genus

hanc apud eos populos venerationem habeat, & magnam religionem possideat, ex eo profecta est, quod aduentantem Nilum hi præcurrentes futuram aquam prænuntiant, & mirifica quadam vi eius accessionem præsentientes sua anteceßione suspensas Ægyptiorum mentes optima spe recreant, accirco etiam eo honore afficiunt, quia in eo permanent, nullum ut sui generis comedant.

De conchis maris rubri.

CAP. XXI.

IN mari rubro quædam conchæ nascuntur, quæ testas non leues, sed concavas & secturis plenas habent: eadêmque extremas partes acutas habent & coeûntes inter se, sic alterno incursu coniunguntur, ut tanquam duarum serrarum coeuntium dentes videantur inter se conuenire. Vnde fit ut si piscatoris natantis quamcunque partem etiam si sub eam os subest, mordicus apprehenderint, amputent.

Quemadmodum erga crocodilos Ægyptij

sunt affecti. CAP. XXII.

CROCODILORUM colentes Ombitæ Ægyptij populi sic hos dierum celebratione dignantur, quemadmodum magnificētissima celebramus olympicæ certamina, crocodilis suos liberos rapi mirificè gaudent, & matres ex eo magnam letitiam voluptatêmque capiunt, & simul magnificè, & amplè de se sentiunt, quæ nimirum deo cibaria pepererint: contrà Apollonopolitæ, qui sunt ex præfectura Tentyrite appellata, comprehensos suspendunt sublimes

limes ex arbore persea peculiari illi loco, atque eos primum flebiliter gementes permulta verberatione affligunt: deinde ijs concisis vescuntur. Crocodili sexaginta dies ventrem ferunt, sexaginta oua totidem diebus ex sese pariunt, totidemque dies hæc fouent. Sexaginta vertebrae in spina habent, quam totidem nervis alligatam esse ferunt. Curatio partus ab iisdem sexaginta diebus peragitur. Annos viuunt sexaginta: totidem dentes possident: totidem quotannis dies sine ullo cibo in latibulis quiescunt. Iam crocodili qui in paludibus manu Ombitarum factis nutriuntur, eis domestici & vernaculi sunt, & se appellantes intelligunt: capita idcirco hostiarum eis edenda obijciunt, quod ea ipsa non comedunt. Apollonopolitæ eiusmodi bestiam odere, quod dicant Typhonem eius formam induisse: alij non ob eam causam, sed quod Psammyti regis iustissimi viri filiam crocodilus rapuerit, eius cladis recordatione suos posteros vniuersam eorum nationem odisse.

De vulturibus.

CAP. XXIII.

BArceigens Hesperia ex aliquo morbo mortuos ut muliebriter atque ignauiter defunctos ad notandam mortis ignominiam igni cremant: eos vero qui in bello morte occubuerunt, ut summa virtute ornatos vulturibus deuorandos obijciunt, quod eas aves sacras existimant. Romulus in Palatino colle ex duodecim vulturibus optima auguria egit: nam ex avium

numero commutatione in duodecim homines facta, principes totidem Romanos quot aves perspexisset virgis antecedere iussit. Eiusmodi volucres Iunoni sacras Aegyptij ducunt, atque earum pennis Isidis caput & vestibulorum fastigia ornant. Antè de hac aue multa alia dixi.

De capris feris.

CAP. XXIII.

IN Copto Aegyptij vrbe & magna conficiendorum aliorum sacrorum religione Isim Aegyptij colunt, & verò eodem cultu hanc ipsam venerantur coniuges, quo aut liberi à lugentibus afficiuntur: vbi Isis hanc religionem possidet, ibi acerrimi ad pestiferum vulnus inferendum scorpj maximi versantur, qui vt percusserunt statim interficiunt, ad quorum vitationem omne cautionis genus Aegyptij adhibent, sexcenta machinamenta molliuntur, veruntamen lugentes ad Isidis fanū capre feræ ex omnibus tegumentis nude inter scorpjos humi iacentes ab horum acerbitate integræ incolūmésque permanent, ex quo fit, vt Coptitæ eius capri ni generis fœminas ad diuinitatem & religionem consecrent, & religiosissimè colant, easdémq; Isidi in amore & delitijs esse existiment: contrà autem mares immolent.

De crocodilis & accipitribus. CAP. XXV

CROCODILUS natura timidus, improbus, malitiosus, fallax cū ad rapinas faciendas, tum ad comparandas insidias acerrimus & promptissimus existit.

existit, omnem strepitum perhorrescit, humanam vocem contentiorem extimescit. Eos à quibus paulo confidetius inuaditur reformidat. Teteryntæ sic nuncupati Aegyptij qua ex parte cõprehensibilis atque expugnabilis sit præclare intelligunt. Etenim eius oculos quòd sint hebetes planè sciunt peropertunos esse ad vulnus accipiendũ, atque etiam eiusdẽ ventrem, quia molli & tenui sit cute, iccirco commode feriri posse: cõtrà verò tergum & caudã ab omni ictu inuicta ideo existere quòd tecta sint & quasi armata squammarum & corticũ robore testis crustisue haud dissimilium. Ij igitur, quos antè dixi populi, eos comprehendere soliti tam valde ijs ipsis inimico infensoq; animo sunt, vt illic fluuius à crocodilis tantopere conquiescat & liber sit, vt fidenter ibidem natatio exerceri queat, non item in Ombitis, vel Coptitis, vel Arsinoitis tutum est aut pedes lauare, aut aquã haurire, sed neq; in ripis inambulare, nisi summa cautione liberum est. Iam accipitrem Teteryntæ sanctissime colunt: contrà eos Coptitæ vt crocodilorum hostes odio adducti sæpe in crucem agunt. Porro hi ob similitudinẽ quam cum aqua crocodilis esse affirmant, hos diuino honore afficiunt, illi autem accipitres adorant, propter comparisonem quam cũ igne ijs esse asserunt, atq; huius rei testimonium asserunt, quòd similiter hi atq; ignis veloces & violenti sint, tum etiam aquam simul cum igne existere non posse asserunt.

De cynocephalis.

CAP. XXVI.

Post vastam Aegypti solitudinem quam septē diebus transiri ferunt, secundum viam quæ ad Aethiopiam pertinet cynoprosopi homines habitantes ex venatu dorcadum & bubalorū viuunt, nigro aspectu, capite & dentibus caninis præditi sunt. Quæ eorum similitudo cum canibus effecit, ut hîc ipsorum mentionem interposuerim, vocis quidem expertes sunt, sed strident acutè, infra barbam mentum possident, sic promissum ut serpentium simile id esse videatur, eorum manus robustis unguib; & acutis armantur, similiterq; toto pectore ut canes hirsuti habentur, atque etiam pedum celeritate valent.

De lupis.

CAP. XXVII.

Lupi collum in eas breuitatis angustias cōpulsum atque vehementer cōpressum est, ut contorqueri, retròque versari non queat, etsi retro velit aspicere, totum corporis truncum retorqueat necesse est, acerrimis atque acutissimis præditus est oculis, enimvero intempesta nocte, vel luna ipsa silente lucis vsura perfruitur. Et tametsi omnibus tenebræ offunduntur, non huic tamen lux eripitur. Hinc lycophos id temporis appellatur cū lucem is solus naturæ munere oculis perceptā habet. Et verè Homerus mihi vocare videtur id tempus, cū iam tunc cernēs lupus se in viā dat ἀμφυλόκην νύκτα, iam lycobanta iccirco annum nominari existimant, quòd

quod erga lupum sol amorem habeat, tum etiam eo Apollinem delectari aiunt, quia hic ex Latona in lupæ speciem similitudinemque conuersa editus in lucem & susceptus fuisse feratur. Cuius sanè rei Homerus meminit, cum Apollinem nominat Lycegenen: eamque ob rem lupi simulachrum in Delphico templo ad designandum partum Latonæ ex ære excitatum esse arbitror: alij non id propterea ibidem positum esse dicunt, sed donaria ex templo cum expilata direptaque fuissent, eademque à sacrilegis defossa lupus indicauit, cum intra templum ingressus prophetarum quempiam sacrâ illius vestem mordicus comprehendens traxit ad locum usque, in quem donaria occultata fuissent, deinde anterioribus pedibus eum ipsum locum effodit.

Cur vaccas Veneri cōsecrāt Aegyptij. c. xxviii.

IN Aegypti vico Scussa nuncupato non magno quidē, sed certe elegāti qui in Hermopolite præfecturâ censetur, Venerē religiose & sanctissime colunt, quā Vraniā appellant: atq; vaccam etiā ideo veneratur, quia affinitatē & conuenientiā cū dea ipsa habere existimetur. Etenim huiusmodi bestia tantopere ad venerē incitata est, ut cū maris mugitum audit ad coitū vehemētissime exardescat: atq; adeo sicuti harū rerū experiētes cōfirmant, taurū à triginta stadijs ipso mugitu amatoriā significationē quasi tessera Veneris dantē exaudiat, itēmq; Isimbubulis cornibus Aegyptij & fingūt & pingūt.

Quemadmodum asinum, & orygem Aegyptij oderunt. CAP. XXIX.

BVsiritæ, Abydus, Lycopolis iccirco tubæ sonitum ab auditione sua detestantur, atque execrantur, quòd ab asino rudente eius clangor dissimilitudinem non habet, & simul eis qui Serapidis religionem observant, odio est asinus atque acerbitati, cuius rei nō ignarus Ochus Perses Apim quidam interfecit, asinum autem & consecrauit & sanctissima religione coli iussit, Aegyptios ut molestia afficeret: sed is sanè tanti sceleris sacro boui persoluit pœnas nec iniustas neque minus graueis quàm Cambyfes dedisset, qui primus bello sacrilego religionibus indicto eiusmodi impietatem commiserat. Et verò etiam quos modo cōmemorauì Serapidem colentes, ex eo orygem male oderunt, quòd ad solis exortum conuersus, sicut Aegyptij ferunt, aluum deijciat. Et Pithagorei de animalibus solum asinum afferunt ad harmoniā non factum esse, proinde absurdam bestiam nullo sensu ad lyræ sonum affici. Geminos asinam ex sese peperisse non facile quenquam meminisse ferunt.

De ibe.

CAP. XXX.

ILlam ibidis etiam vim de Aegyptiorum libris accepi: ibim nimirum cum in pennas quæ sub petus existunt, collum & caput abdiderit, cordis figuram exprimere: eandem Aegyptij ferunt ore coire & parere, veruntamen ea de re mihi non facile persuad

persuadent, qui Taricheæ bestijs præsumt. Ibidis intestinum sex & nonaginta cubitorum esse affirmant, quod idem in Lunæ defectione comprimitur, iccircoque orationis parenti Mercurio eiuscemodi auem aiunt in amore esse, quia orationis speciem similitudinemque gerat: namque eius nigræ pennæ cum tacito & nondum emissio sermone comparari queunt, candidæ necdum prolata orationi intimorum sensuum enūciatrici possunt conferri. Apion eam ait longissimæ vitæ atque in eam Hermopolis sacerdotes citat sibi sane immortalē ibim ostendisse: quod quidem ipsum huic non minus procul à vero abesse videtur, quàm ab omni ratione abhorrere existimo. Quòd autem calidissima sit natura, propterea vel pessimarum rerum conficientissima vorago est, siquidem serpentes & scorpiones exest & conficit, atque ex his partim facile & calore quo permulto abundat, exterit, & concoquit, partim nullo negotio excrementa excernit, atque expellit, ægritudine perrarò afficitur, in quidlibet vel sordidissimum immittit rostrum, ut quippiam illic inquirat, ex inquisitione tamen cibi cum se quieti tradit, cubile lauat & purgat, in palmis ad euitandos feles nidificat: non enim facilè in palma ob eminentem & cutellatum trunci corticem ij sæpe repulsi & reiecti sursum correpere possunt. Iam porrò si pennis ibidis crocodilus contingatur, immobilis redditur.

De cynocephalis.

CAP. XXXI.

DE cynocephalis mihi etiam illa veniunt in mentem explicare. Si esculenta testaceis involucris circumvestita reperiant, cuiuscemodi sunt amygdala, glandes, nuces excernunt, præclare intelligentes intima quidem esculenta esse, extima vero reiici oportere: vini item potione vesci non recusant, atque etiam carnibus vel elixis vel assis exsaturantur, & his quidem recte & suauiter apparatus magna delectatione afficiuntur: contra ex non accurate elixis valde offenduntur. Veste indui mirifice gaudent, ac si eorum catulos etiam nunc per paruulos ad mulieris vbera admoueas tanquam pueruli lac exugunt.

De aspide, quam Aegyptij Thermuthin nominant. CAP. XXXII.

THERMUTHIN Aegyptij aspidem appellantes & sacram esse aiunt & summa religione colunt. Itaque ea Isidis simulacra tanquam regio quodam diademate coronant, eandem etiam ferunt non in pernitiem proborum hominum natam esse, imò verò comminiscuntur eam se ab ijs abstinere, contra autem improbis necem asferre, ydémque addunt Isidem in sceleratos aspidem immittere, ydémque inquit sexdecim ætates viuere, atque in sacris ædibus ad vnumquëq; angulum subterranea sacella exædificant, ubi sanè aspidi habitati bubulū adipem edendū interuallis quibusdā obijciunt.

De

De spino seu ligurio appellato. CAP. XXXIII.

AD notionem auum periti spinum auem dicunt ex spinis ubi viuit nomē traxisse. Hæc cum non sit à musis auersa, splendide canora est. Quod si sicut Aristoteles ait, spini & egitali sanguinem in eodem vase permisceas & simul temperes, non coire nec commisceri. Hunc sacrum esse aiunt genijs qui præsumt hominibus itinera ingredientibus.

De turture. CAP. XXXIII.

CASTAM esse turturem, & nulli admisceri, nisi ei cui à principio: nunquamque alienum lectum attingere suprà dixi. Qui accuratè tenent vim & naturam turturum, auditum est, albas sæpe apparere, easdémq; cum Veneri & Cereri, tum verò Parcisi & Furijs sacras esse.

De hirundinibus. CAP. XXXV.

APparent aliquando, sicut dicit Alexander Myndius, albæ hirundines: nam in Pyrrhi pueri tabernaculo nidificans hirundo, rerum actiones quas susciperet non bene & feliciter euenturas esse significauit: & item Anthioco altera nidum in huius tectis cōstruens, quæ ei malè casura essent prænuntiauit: contra enim Medos profectus non reuersus est ad suos, sed rebus malè gestis de loco quopiam se præcipitem deiicit. Dionysio priori arcem relinquenti nidificantes ibidem reditum præmonstrarunt. Hirundinum genus dijs penatibus & Veneri

Veneri quæ ipsa quoque è numero penatium est, charum esse dicitur.

De perdicibus.

CAP. XXXVI.

Incubantium perdicum latebræ fruticibus aliisue densis præfulciuntur, atque præmuniuntur, ut ab ouis hymber, quiuisue alius humor prohibeatur. Hæc enim si madefiant, nisi rediens mater rursus fouerit, irrita celeriter atque sterilia fiunt, quindecim oua sæpe ex sese pariunt. Paphlagones duplex cor habere Theophrastus quodam loco testatur, Ioui & Latonæ sacri esse dicuntur.

De cyncnis.

CAP. XXXVII.

Dixi antè de cyncnis: dicam nunc quæ nondum dixi. In mari Aphrico Aristoteles ait cyncnorum gregem sæpe apparere, & à præternauigantibus exaudiri cantum tanquam ex choro quodam consonanti suauem quidem at lugubrem, & velut ad misericordiam inclinantem, & quosdam cyncnos mori cantantes dicit visos fuisse. fontes, lacus, paludes, aliæue loca aquis redundantia incolere solent, ubi earum rerum periti dicunt eos musicas rationes exercere.

De noctua.

CAP. XXXVIII.

Accedenti ad seriam quampiam actionem homini occurrentem noctuam inauspicatam significationem dare aiunt. Cui quidem rei testimonio fuit Pyrrhus Epirotarum rex, cum in Argos Pyrrhi proficiscentis, hastâ quam erectam ferebat, hæc

Hæc auis sedisset, ei malum auspiciū dedit: nam Argos ingressus, valde ingloria atque ignobili morte occubuit. Quare mihi Homerus præclare intellexisse videtur, auem hanc mali auspiciū esse cū Diomedī ad castra Troianorum exploranda proficiscenti Mineruam facit auspiciatō mittentem herodium non noctuam, etsi Mineræ amica sit noctua.

De polypo & noctua. CAP. XXXIX.

T*Am vehementer polypum locusta extimescit, ut si quando vno & eodem reti ambo comprehenduntur, hæc continuò moriatur. In Thurijs fluuius Lusias appellatus tametsi perlucidos liquores habet, nigerrimos tamen pisceis procreat.*

De vite appellata pardali. CAP. XL.

V*Item pardalim sic appellari dicunt quæ vim peculiarem præter cæteras habet, & ipsam audio acinos non habere, quæ si inspecta fuerit à mulieribus, eas coniicit in morbum repentinum.*

De asini cornibus Stygis aquam continen-
tibus. CAPVT XLI.

I*N Scythia asini cornibus præditi nascuntur, quorum cornua Arcadiæ fluminis Stygis aqua continent, quæ transmittit cætera vasa omnia, etiamsi sint ex ferro. Hæc cornua à Sopatro apportata fuisse aiunt Alexandro Macedoni, & illum audio admiratum misisse Delphos ut dedicarentur Pythio cum hac inscriptione, Tibi hoc cornu Alexander*
dedic

dedicauit Apollo, asini Scythi figuram felicitis, quod Stigis inuicti aqua non domatum fuit, sed tulit aque robur. Ceres hanc aquam emisit prope Feneum. causam dixi alibi.

De cane Eupolidis comici.

CAP. XLII.

Eupolidi poetæ comico Augeas Eleusinius munere donauit canem, non modo genere Moloticum, sed etiam forma præstantem, quem eodem nomine Eupolis, quo Augeas erat, appellauit. Canis iam nomine Augeas, cum longa consuetudine, tum verò ciborum illecebris allectus, & blanditijs, diligebat dominum, ut præclare ostendit, cum aliquando seruus nomine Ephialtes dramata quedam Eupolidis domini sui surriperet, tum non latuit canem furax seruus. Is itaque acerrimo impetu, crudelique incurrit in hunc direptorem, mordicusque comprehendens interfecit. Post autem aliquanto in Aegina Eupolis excessit à vita, ibique eius corpus ad sepulturam datum fuit. Huius verò canis morti illius ingemiscens, non tantum ululatu primò illius excessum à vita luxit, sed deinde mœrore inediaque extabuit, in odiumque vitæ adductus ex altoris sui morte, extinctus est. Ex eo locus hic, ad huius casus memoriam conseruandam, canis luctus appellatur.

De formica laërte nuncupata, & eiusdè nominis vespis.

CAP. XLIII.

Mortiferum genus quoddam formicarum esse dicitur, quæ laërte nuncupatur, eodem nomine

*mine vespas quasdam appellarūt. hæc ait Telephus
Cretensis ex Mysio Pergamo profectus.*

De piscibus Nili.

CAP. XLIII.

M*Aximis æstatis caloribus cum in Aegy-
ptiorum agros Nilus redundat & dilabi-
tur, atque explicatus marini æquoris speciem simi-
litudinēq; gerit, tum Aegyptij ibi piscantur, ubi
antes arationes essent, & nauibus ad fluuij acces-
sionem accommodatis nauigant: postea verò quàm
Nilus redit ad se, atque ad pristinam modi rationē
à natura sibi attributam pisces à parētis fluuij de-
cessu deserti ad breuia limosa adhærescunt, atque
agricolis ad prædam relinquuntur. Quamobrem
huiuscemodi alluuiio Aegyptijs piscium mæsis quo-
dam modo dici potest.*

Cicadarum nomina.

CAP. XLV.

C*icadarum genus multiplex à peritis harum
rerum & collectum, & nominatum est,
vnum appellatur ex colore cinereum: alterum mem-
brax, quod quidem nomē nescio cur huic generi im-
positum sit: aliud argutum, aliud cercopam, aliud
achanthiam nuncupant. tot cicadarum genera me
audisse memini. Cui pluræ veniūt in mentē explicet.*

De natura canis & quare ipsum venerantur.

Aegyptij.

CAP. XLVI.

H*æc etiam de natura canum accepi: catulos
nasci cecos, à partuque tredecim primis die-
bus ita oculis affectos esse: postea tamen acerrimo
ocul*

oculorum sensu esse. Eos *Aegyptij* venerantur, ex eoque legem quampiam vocitarunt. Cur id faciant duplicem causam afferunt: alteram, quod cum *Isis* usquequaque *Osyrim* quæreretur, canes præcurrentes, partim unà cum ipsa puerum investigare conarentur, partim feras reprimerent. Alterā, quod cum stella canis (quem *Orionis* fuisse fama celebratum est) exoritur, tum cum ipso pariter *Nilus* sese attollens irrigationem in terram *Aegyptum* inuehit, in agrōsque redundat. quamobrem canem ut fertilis aquæ conciliatorem *Aegyptij* venerantur.

De oxyryncho Nili pisce. CA. XLVII.

OXyrynchus Nili alumnus, ex acumine rostri nomen trahens, illic venerationem & religionem habet, ut piscatores valde timeant, ne quando is piscis apud eos sacer, & magna religione præditus hamo traiciatur: quem si fortè hamo ceperint, nunquam tamen edere audent, atque cum pisces retibus comprehenduntur, diligenter etiam atq; etiā perscrutantur, nunquid horū piscium unā cū alijs imprudētes ceperint. Malunt enim nihil piscium accipere, quàm hoc retēto maximū pisciū numerū assequi. Dicūt Nili accolæ hunc piscē ex *Osi*ris vulneribus factū esse. *Osirim* autē esse *Nilum*.

Quēadmodū ichneumo vtriusq; sexus est particeps, & aspidi & crocodilo hostis. CA. XLVIII.

Ichneumoni vtriusque sexus participi à natura tributum est, ut & suo semine graviditatē & partum

partum afferat, & ipse quoque ventrem ferat, & ex sese pariat. Qui in pugna quam inter se pugnant victi fuerint, ea bellicæ offensionis nota inuruntur, ut & in viliores sexum censeantur, & muliebria patiantur: contrà, ij qui ex bello superiores evaserunt, victos subigunt, & simul suo semine implent: at victi ex ea malè à se pugnata pugna, hoc præmio afficiuntur, ut & partus dolores sufferant, & ex patribus qui iam antè fuissent, matres reddantur. Cum homini infestissimis bestijs aspide & crocodilo inimicitias gerunt. Latonæ & Lucinæ sacri esse existimantur. Apud Aegyptios Heracleopolitas veneratione & religionem possidere feruntur.

Quemadmodum dracones gratiam referre
nouerunt. CAP. XLIX.

LYcaoni Emathie regi nomine Macedo filius fuit, ex quo postea antiquo nomine obsoleto nominata regio est, ex hoc quoque Pindus (id enim ei nomen erat) filius procreatus, cum robore animi, atque virtutis indole præditus fuit, tum forma etià excellens, ex illo item alij liberi nati improbo animo affecti, & corpore minus strenui, cum Pindo & virtutem & cæteras illius dotes inuiderent, non modò illum oppresserunt, verum etiam poenas tanti maleficij pendentes, se ipsos funditus perdidervunt. Pindus sentiens se fratrum invidia ardere, atq; ab ijs insidias sibi comparari, regno, quod à patre acceperat relicto, cum robustus esset, & ad venandi

studium propensus non solum quidem vertit, sed certe illic ibidem eum in venando agitans, cum semel hinnulos, insequeretur, & summa virii contentione equum incitasset, ab eis qui secum venabantur se longissimè abduxit: hinnuli verò altissimam cauernam subeuntes ex insectantis conspectu se eripuerunt, atque ex periculo se seruauerunt. Is ex equo desiliens cum hunc ad proximam arborem alligasset, cumque vt diligentissimè potuit latebram illam manibus perscrutās hinnulos exquireret, sibi denuntiantem vocem exaudiuit, ne hinnulos tangeret: quare vbi diu multumque circumspexisset, nec quicquam videret, vocem vt ex maiore quadam causa redditam extimuit, & simul in equum ascendens ex eo loco discessit. Postero autem die ad eundem locum reuertitur, non eò tamen quò illi se abdidiissent, ingreditur, vocis memoria, quam auribus acceperat deterritus. Cum igitur dubitaret quisnam pridie se ab insectanda præda auertisset, ac vt par erat, circumspectaret aut montanos pastores, aut venatores, interea ei inusitata magnitudine draco apparet ex maxima parte corporis adrepens, collumque, & caput paululum attollens, & ad se velut intendens. Collum autem cum capite erat ea proceritate, vt vel cum procerrimo homine exæquari potuisset, verum vt eius conspectus Pindum exterruerit, certe nō in fugam impulit. Nam is sese ex maximo terrore colligens sapienter bestiam circumuenit

cunuenit, nam ex auibus quas immolabat ei edendum obijcit & tanquam hospitalem mensam & redemptionis suæ præmium apposuit. Is sanè velut donis delinitus, & captionibus, vt ita dicam, præstrictus ex eo loco excessit: quod quidem ipsum ita iucundum Pindo fuit, vt ea quæ vel ex venationibus montanis vel ex aucupio capere posset vt draconem non ingratus adeptæ salutis mercedem afferret, neque tamen sine fructu has ei donationes ex præda constituit, nam fortuna ei prosperè ire cœpit: omnium enim quæ venaretur secunda venatione fungebatur, siue terrena, siue volucra persequeretur, quare gloria magna apud omnes erat, quòd contra feras congredieretur, & eas expedite caperet. Erat ea proceritate vt corporis mole perterrefaceret, tum verò firma corporis constitutione, tum pulcherrimi oris habitu fœminas ad se amandum vt vehementer inflammaret: & sanè cælibes omnes quasi furentes, atque bacchantes ad eius venationes proficiscerentur, & nuptijs alligatæ à maritorum custodijs asseruatæ mallent cum illo concumbere, quàm in numerum dearum referri. Plerique hominum eum quod ipsius virtus & forma suam omnium admirationem excitaret diligebant, soli fratres infenso, atque inimico animo in illum erant, quamobrem eum ipsum aliquando solum venantem ex insidijs

aggrediuntur, atque in propinqui fluminis angustias compulsus, auxilióque destitutum strictis gladijs appetunt, atq; adeò trucidant. Hunc exclamantem cum draco ipsius amicus exaudisset (etenim est animal sensu audiendi cum acerrimo, tum videnti acutissimo) prodijt ex suo cubili & simul impios circumplicans suffocauit, & cæsum summa diligentia tandiu custodire non destitit, dum cognatione defuncto proximi desiderio permoti ad illu' humi iacentem venissent. Hi propius facti, etsi iusto in luctu & squalore essent, sepultura tamen & iustis exequiarum interfectum custodis metu afficere prohibebantur: veruntamen hic recõdita quædam, ac mirabili natura intelligens se illos arcere de presidio, stationeque cadaueris, discessit, quo commodius nulla interpellatione supremam gratiam à propinquis assequeretur. Magnificè igitur & splendide honore sepulture ornatus fuit, atque etiam fluminis factæ occisioni proximus ex mortuo nomen traxit. Bestijs igitur peculiare est, à quibus beneficium acceperint, eis gratiam referre.

Locus Clarius Apollini consecratus, non aditur à venenatis animalibus. C A. L.

Hoc etiam peculiare loco Clario, vbi filii Iouis & Latonæ venerantur Clarij & tota Græcia. Hic locus inuius inimicissimúsque est feris venenatis. Dei prouidentia omnes feræ horrent Apollinem, vt qui seruare sciat & qui seruato-

rem

rem & morborum depulsores genuerit, *Aesculapium*. *Nicander* eorum quæ dico testis est, cum ait, Non *viperæ*, non *phalangia*, non *scorpius* altum vulnus inferens in *Clarijs* nemoribus versantur, postquam *Apollo* illic vallē profundam carminibus dedicauit, occultato malo fundamento & procul positis venenatis animalibus.

Quo modo asylla sunt in *Erycino* tēplo *Veneris*, & vt victimæ ultro illuc accedunt.

CAPUT

LI.

IN *Eryce*, vbi est *Veneris* templum celebre, cuius suprà mentionem feci, cum de columbis *Erycinis* dixi, audio esse permultum aurum & plurimum argentum, & monilia & annulos valde pretiosos sacrosancta intactaque deæ *Veneris* metu semper antea fuisse, item audio *Amilcarem Afrum* de prædatum illa fuisse, & in argentum & aurum factum conuertisse, deinde ex his sceleratum stipendium exercitui distribuisse, & pro his ipsum grauissimè verberibus cæsum fuisse, & cruci affixum pependisse, acerbissimæque morte affectum fuisse, patriamque *Amilcaris* antea felicem, & beatam existimatam breui tempore importatis sacris rebus seruam fuisse: quæ etsi grauiā, tamen meo proposito non opportuna, quod verò est meis rationibus affine hoc dicetur iam. Totum annum & totum diem sacrificant *Veneri Erycinæ* nō modò indigene, sed etiā externi, & quāuis multis oblatis sacri-

ficijs altare maximum quod sub dio est, totos dies
 usque ad noctes incendio lucet, tamen neque car-
 bones, neque cineres, neque torrium semiustorum
 reliquias ostendit, imò verò rore plenum est, &
 recenti herba quæ renascitur singulis noctibus,
 victimæ ex vnoquoque grege sua sponte illuc ac-
 cedunt, & altari præsto sunt. Agit ipsas pri-
 mum dea, deinde vis & sacrificantis voluntas.
 Si sacrificare ouem velis, ecce tibi ad altare præsto
 est ouis, & lotione facta sacrificæ siue capram siue
 hœdum. Quòd si viriliore animo sis præditus, &
 vaccam sacrificare studeas, etiam si plureis velis,
 aderunt, neque tamen pastor pro his pretium aut
 mulctam abs te repetet, neque tu propterea pasto-
 rem molestia affeceris. Iustam enim actionem dea
 intuetur, & tu bono animo affectus ipsam propi-
 tiam habebis. Quòd si velis victimam tibi
 necessariam emere, interea dum pe-
 cuniam depromis animal abit
 & sacrificare
 non potes.

ÆLIANI LIBER

undecimus historia animalium.

De cyncis venientibus à montibus Riphæis.
ad Apollinis téplum apud Hyperboreos.

CAPVT

I.

OMINVM Hyperbo-
reorum genus, & honores
qui illic sunt Apollini can-
tant poëtae, & historici ce-
lebrant, inter quos est He-
cateus non Milesius, sed
Abderita. Quæ autem di-
cit, multa & grauiæ, aliæ

non mihi expedire videtur nunc narrare, itaque in
aliud tempus illa differam, cùm singula illa dicere
mihi & iucundius & auditoribus vtilius erit,
nunc dicam duntaxat de sacris Apollinis, Boreæ
& Chiones filij tres numero fratres natura, lon-
gi sex pedes, cùm sacrificia solita tempore solito
faciunt, ex Riphæis montibus deuolant infiniti gre-
ges cyncorum, qui postquam circum templum vola-
runt, & tanquam lustrarunt, in templi muros ma-
ximos & pulcherrimos desident, & cùm homines
suam musicam deo cantant, & citharistæ choro

accinunt congruum cantum, tum etiam cycni auxiliantes simul canunt, nequaquam absonum cantum, imò verò ut ex chorodidascolo cui accinere chorum oportet, præscriptum accipientes, simul cum sacerdotibus cantant, deinde hymno absoluto postquam per totum diem honore solito Apollinem coluerunt, discedunt.

De draconibus sacris in Epiro. CAP. II.

Sacrificant etiam alias Pirotæ Apollini, nequæ modo ipsi, sed etiam omnes Græci qui illuc accedunt, & iam maximum festum agunt. Vno die anniuersario est Apollini lucus consecratus, qui septum habet, & intus sunt in circuitu dracones Apollinis delitiæ. Fœmina sacerdos virgo sola ingreditur in lucum, & cibû draconibus affert. Dicuntur ab Epirotis esse progenies Pithonis Delphici. Si dracones sacerdotem accedentem suauiter intueantur & cibos promptè excipiant, annonæ abundantiam significare ostendunt, & annum salubrē: sin ipsam exterreant, & non accipiant cibaria quæ porrigit sacerdos, contraria & dracones vaticinantur, & Epirotæ sperant.

De canibus Aetnæ montis. CAP. III.

IN Aetna Sicula Vulcani colitur templum, & sunt luci septi & sacri, & ignis æternus & peruigil, sunt etiam circum templum & lucum canes sacri, qui velut castitatis & moderationis amatores & periti blandiuntur hominibus castè

Et ut oportet Et decet in templum ingredientibus: sin aliquis sceleratus sit, hunc mordent Et lacerant, alios verò ex quadam consuetudine venientes impunitos solum summouent Et fugant.

De bobus qui sacrificatur Cereri. CA. IIII.

Cererem Hermionenses colunt Et sacrificijs magnificis venerantur: maximos igitur boves audio fœminam sacerdotem Cereris agere ad altare ex grege, Et sacrificandos præbere, Et eorum quæ dico testis est Aristoteles, qui alicubi dicit, Ceres valde fructifera tu apud Siculos Et Athenienses vim tuam demonstraſti, Et magnum quiddam ostendis apud Hermionenses, nam ex grege ferum taurum, quem duodecim viri non capiunt, hunc vnica vetula per solam aurem trahit ad altare, Et taurus vt matrem puer sequitur. tuum hoc est robur. Ceres propitia sis.

De canibus Dauliæ.

CAP. V.

IN terra Daulia templum esse Mineræ Iliësis, canes qui illic nutriuntur laudant, nam Græcis illuc accedentibus adulantur Et blandiuntur: barbaros verò latratibus insequuntur.

De loco Arcadiæ appellato Aula, templo panis, & de animalibus illuc confugiētibus.

CAPVT

VI.

IN Arcadia est templum panis, cui nomen est Aula, quæcunque animâtes in idipsum templum confugiunt tanquam supplices Deus seruat incolu-

meis : eas enim lupi insequentes ingredi intrò horrent, & solo aspectu reprimuntur illius loci quò confugerunt.

De ceruis qui sunt in Curidio. CAP. VII.

I*N Curidio ceruorum multitudo est, & venatores multi ad illorum venationem attenti, cùm in Apollinis lucum maximum confugerint, latrant quidem canes, sed propè accedere non audent, cerui autem intrepidè pascuntur mirabili quadam natura suam salutem Deo credentes.*

De muscis cedentibus Apollinis templo,

Actio appellato.

CAP. VIII.

S*Uprà alicubi dixi muscas olympicas instante sludorum celebritate voluntarias excedere, & cum mulieribus quibus non licebat adesse ludis, ad contrariam ripam Alphæi transire. In Leucade promontorium est excelsum, in quo Apollinis est templum Actium appellatum, cuius festo instante, in quo saltant saltationes quasdam, in Dei gratiam sacrificant bouem muscis, quæ sanguine plenæ discedunt. Ergo Decumanis donis eæ affectæ abeunt. At Piseæ, nullo munere donatæ secedunt, meliores hæ igitur Dei reuerentia non mercede honesta facientes.*

De Icari insulæ capris & damis. CAP. IX.

I*N Icaro insula templum est Dianæ & multitudo caprarum ferarum & damarum pinguißimarum & leporum, quos si quis postulauerit à*
Diana

Diana, non capit venationem, & dat pœnas quas alij dicunt.

De api tauro Memphidis.

CAP. X.

C*Um cycnorum Riphæorū apud Hyperboreos quotidie colentiū diligenter filium Iouis & Latonæ mentionem fecerim, si tauri sacri quem deum faciunt Aegyptij non dicam vim, quo modo non reprehenderet nos & historia & natura, cuius hoc opus & donum est? Dicam igitur non segniter huius theologiam. Apis apud Aegyptios efficacissimus deus creditur ex vacca, quæ fulgure afflata cōceperit nascitur, Epaphum Græci vocant, atque huius generis antiquam stirpem repetentes, Io Argiuam Inachi filiam illius matrem fuisse testantur: sed hunc sermonem Aegyptij vt mendacem redarguunt, temporis antiquam longinquitatem testantes. Epaphum enim multis post seculis extitisse ferunt: verum Apim primum multis annorum milibus in homines venisse, insigneis eius notas Herodotus & Aristogoras explicant, quibus Aegyptij non assentiuntur, & viginti nouem notas sacro huic boui aptas & consentaneas esse dicunt, sed quænam sint, tum vt per corpus sparsæ, & vt ipsis quasi floribus insignitus sit aliunde intelligendum: cuiusnam autem ex syderibus naturam vnumquodque insigne per notas designet, Aegyptij significare norunt. Etenim Nili ascēsum vnum significare aiunt, aliud mūdi figuram, aliud iumen,*
aliud

aliud lunata forma designat figuram lunæ, aliâque insignia aliarum rerum significationes esse, haud profectò prophanis & diuinæ historiæ intellectu facilia. Cum autem fama emanauit, Aegyptiorum Deum exortum esse ex Scribis & sacerdotibus, quidam ut documentum procreationis à patre traditum insignium notarum accuratè exquirant, eò ubi diuina vacca peperit, accedunt, atq; ibidem domum ad orientem solem excitant, ubi sanè vitulus alatur quatuor menseis: postea autem quàm ibi nutritus est exoriète luna scribæ, sacerdotes, & propheta eodem proficiscuntur, & simul nauem huic sacram ornant, eâque ipsum transportant Memphin ubi sedes huic sunt, & commorationes suaves, tum curricula, puluerationes, exercitationes, & vaccarum formæ præstantia insignium ædes tanquam thalami, in quos ingreditur, cum superuenire eam quam amat, appetit, itémque est puteus & fons aquæ potabilis, nam eiusmodi huic semper conducere ministri & sacerdotes asserunt, non item ex Nili potione, ne propter dulcedinem in molem immensam pinguescat. Iam verò quas pompas, quæ sacrificia Aegyptij conficiant, cum nouæ alluionis aduentum, tum dei exortū celebrantes, quas etiam saltationes, quos conuentus habeant, tum quemadmodum omnes vrbes & vici immortaliter gaudeant, longum esset explicare. Is autè ex cuius armento hæc diuina bestia exorta fuerit, beatus habetur

habetur, summamque Aegyptiorum admirationem habet, is bos praesentione & praedictione valet, nec sanè vel puellas vel auiculas ad tripodem sessitantes habet, neque sacra potione implet, sed pueri diuino afflatu concitati extrà ludentes, atque inter se ad numerum saltantes consulentibus futura praedicunt. Apim Aegyptij Oro Apollini comparant, quem credunt annonae abundantis & fertilis anni summum authorem, ac de varijs coloribus bouis philosophantur, varietatem morum cõiectantes per signa. Sermo quidam prophetarũ nec omnibus notus dicit Aegyptiorum regem excogitasse vt animal viuum colerent Aegyptij, & elegisse taurum: omnium animalium formosissimum taurum esse existimantem.

De Mneuide boue Aegyptio. CAP. XI.

SEd age trãsito, vt ait prouerbiũ, non ad equũ, **S**neque in ipso decantando orationem consumito, sed Mneuin bouem dicito, quem Aegyptij sibi sacrum esse dicunt: at verò Apin lunæ dedicatum esse dicunt, propriamque huic esse notam, nimirum non esse spurium, sed amicum deo praedicto, sed de hoc alius dicit. Quem verò sermonem audiui Aegyptium qui pertinet ad probandum taurum hunc an sit seminis praestantioris an non, hunc narrare volo. Bocchoris Aegyptiorum rex Aegyptijs negotium faceßere cupiens, taurum ferum induxit aduersarium in lucã contra Mneuin. Is igitur

Mneuis

Mneuis mugit. itémq; externus taurus contrà mugiens furoreque elatus incurrere cupiens cōtra taurum deo charum erravit, & in persearū arborum ramos incidens cornibus retentus est, at Mneuis illius latus capite confodiens interfecit ipsum: quo facto Bocchoris verecundia confusus est, & ipsum oderunt Aegyptij.

De delphinorum intellectu & prudentia.

CAPVT

XII.

QUÀM vehemēti delphini musicæ amore te-
cantur, quàmque admirabili ad vocis can-
tum studio concitentur, sermone & literis multo-
rum longè latèque peruagatum est: quàm item ho-
minum amantes sint, cùm alijs plerique scripserunt,
tum nos antè explicauimus: nunc iam de intelligen-
di prudentia dicere non alienum est. Simul enim vt
in retia delphinus incidit, statim primò quidē quie-
tè & liberè manet, neque omnino fugere meminit:
sed & epulatur, & alios secum captos depascitur,
& tanquam huic condictum esset conuiuium, ex
ijs exsaturatur: deinde cùm se extrahi atque ad
littus appropinquare intelligit, dentibus lacerato
reti, è seruitute liberatur. Iam si quando piscatores
posteaquam captiui delphini nares holoscæno iun-
co traiecerint, quodam obsequio atque indulgentia
eum ex potestate idcirco dimittant, seruitutēq; libe-
rent, vt hac notionis nota inusta, si iterum capia-
tur, apertiora det indicia, se aliàs captum & serua-
tum

tum fuisse, is velut indicium & notam pristinae captiuitatis veritus, non amplius ad saginam appropinquat. Cum delphinus quispiam comprehensus in piscatoriam subtractus esset, alij tum permulti nauiculam hanc circumnatantes, tandiu se ibi crebris saltibus versarunt, & tanquam piscatoribus pro huius salute supplicantes, prouoluerunt, dum piscatores ad captiui misericordiam inducti fuissent, eisq; ita suppliciter quasi petentibus cessissent, atq; irretitum ex vinculis in libertatem expediuissent.

De canibus Daphnidis pastoris Syracusani.

CAPVT

XIII.

DAphnidis pastoris Syracusani à nympha patientis illa decantata, quinq; canes domesticos nuncupatos Sanon, Podargon, Lampada, Halcimon, & Theonta videntes domini affectus calamitosos, mortem oppetisse aiunt, & multum prius luxisse & fleuisse.

De memoria & fide elephantorū. CAP. XIII.

Variam & multiplicem Elephantorum naturam antè dixi: nunc quàm memoria sint bona, quàmque diligenter præceptum officij aduersus præcipientes teneant, quàm simul eorum qui quippiam eis committunt, vel expectationem vel fidem non fallant, explicandum est. Cum Antigonus Megarensē urbem obsideret, mulier simul cum vno de elephantis bellatoribus versabatur: hæc enim illius qui elephantum aleret vxor, infantem puerum

puerum pepererat, quē huic elephanto, lingua utēs Indica, quam elephantī intelligunt, credidit. Vt verò is primum sibi creditus est, illum diligebat, & custodiebat, ex eoque proximè adiacenti magnam voluptatem capiebat: cū ploraret, oculos tum auer-
tebat, tum verò ab eo dormiente muscas abigebat. Arundines ei pro pabulo obijciebantur, quas, & omnem cibum, nisi puer adesset reijciebat. Nutrix igitur necesse habebat postea quā eum lacte com-
pleuisset, elephanto curatori apponere, vel omnino elephante non parum iracundia incitabatur, ac nonnunquam in verbera erumpebat, interdū etiam cū vagiret infans, cunas ubi iaceret mouebat: sicq;
eidem ipsi ex hoc motu oblectamenta & solatia, sicut nutrix, afferre studebat.

De odio elephantī in adulteros. CAP. XV.

Obtrectationem ac riualitatem vehementem diuersorum animalium porphyriōis, canis, & ciconiæ diximus suis locis: nunc mihi exponendum videtur elephantī odium in eos qui cum alienis vxoribus stuprum faciant. Nam cū vxorem sui domitoris & altoris stuprari manifestò deprehendisset, ambos, & eum qui stuprum inferebat, & eam qua cum id faciebat cornibus transfigens, interfecit. ac in stragulis constupratis, & lecto adulterato iacentes reliquit. Vt verò primum elephantī rector venisset, & manifestò nefarium facinus, & huius vindicem cognouit. hoc quidem factum,
ab Ind

ab India huc ad nos manauit. At Romæ aliud simile euenisse audio: præterquam quòd addunt, ibi elephantum non utrunque modò occidisse, sed & stragula veste eos texisse, & nutritio aduenienti stragulam reiecisse, & retexisse, & proxime inter se iacentes demonstrasse, ita ille tum facile iniuriam illatam sibi fuisse intellexit, tum etiam maxime facinus ei liquebat, ubi cornu quo ipsos confixisset, cruentum perspexit.

De draconis diuinatione.

CAP. XVI.

Propria etiam draconibus est diuination. In oppidulo Lauinio, quod est Latine regionis, & appellatum est à latini filia Lauinia, cum Latinus vnà cum Aenea pugnavit contra Rutulos, & vicit ipsos: Aeneas Anchise filius Troianus vicit Lauinium urbem quam matrem primariam Romæ dicere possumus. Hinc enim profectus Ascanius Aeneæ & Creusæ Troianæ filius cōdidit Albam: Albanorum enim Roma colonia est. In Lauinio locus magnus & densus colitur, & habet vicinum templum Iunonis Argolicæ. In luco est antrum magnum & profundum & est draconis cubile. Virgines sacræ certis diebus accedunt ad lucum manibus offam ferentes, & oculos linteis velatos habentes, sed ducit ipsas recta via ad cubile draconis spiritus diuinus, & sine offensione pedetentim & quiete procedunt, tanquam non velatis oculis videntes, quæ si virgines sunt draco capeßit cibos castos

Et animali dijs charo conuenientes: sin virgines non sunt, ieiunus manet præsciens earum corruptelam. Formicæ offam virginis corruptæ minutatim primò concidunt, vt eius frusta facile ferre possint, deinde extra locum efferunt, purgantes locum. Cognoscitur à vicinis factum Et accusantur vitiatæ virgines; Et ex lege supplicijs affectæ puniuntur.

Dedracone Melitæ Aegyptiæ. CAP. XVII.

Dicit Homerus, difficulter dij videntur manifestò: quiddam simile habet draco in sanctissimis honoribus diuinis Et idipsum scire non vtile. Quod dico tale est. In Melite Aegyptia draco est sacer in turre, Et colitur, Et habet ministros Et mensam Et crateram, in quam quotidie farinam subigunt Et temperant melicrato deinde discedunt, Et postridie reuertentes vacuam inueniunt crateram. Ministrorum senior vehementi desiderio afficiebatur vt videret draconem: itaque solus ingressus vt fecit consueta, substitit, draco ascendens in mensam epulabatur: at ille curiosus portas aperiens de more clausas strepitum edidit vehementem, draco indignatus discessit, ille quem cupiebat videns suo malo factus est demens, Et cum dixisset quæ vidisset Et vt se impiè egisse confessus esset, factus est mutus, Et non multo post cecidit Et mortuus est.

Pecul

Peculiaria quædam aliquot animalibus

utilia. CAPVT XVIII.

Propria & hæc animalium sunt, pavo contra fascinationes lini radicem velut amuletum quoddam naturale inquiri, & sub altera ala occultatam circumfert. Equi vrina si impediatur virgo soluens zonam quam fert, si equum zona verberet in fronte, statim dicitur vrinam & quidem multam meiere, & dolore liberari. Equam in res venereas insanientem sedare facile est, ut Aristoteles tradit, si quis ipsius iubam toronderit. Verecundatur enim & desinit lasciuire.

Quemadmodum mures ruinofam domum collapsuram prænoscent. CAP. XIX.

Quod vicinâ domum ad edendas ruinas mures & mustellæ præsentiant, idcirco eius casum & collapsione præuertentes ex ipsa emigrant: quod quidē ipsum in Helice oppido vsu euenisse dicitur. Cum enim Helicenses impiū facinus in se aduersus Iones admisisssem, eos nimirum in altaribus mactantes, tum sane his propinqua ruina ex ostētis portēta fuit. Nam quinq; antè diebus, quàm Helice funditus euerteretur, qui in ea essent mures, mustellæ, serpentes & spondyli, cæterâq; eiusmodi frequentia, via quæ est in Coriam exierunt. Quod quidem facinus Helicensibus id ipsum intuentibus summam quidem admirationem mouebat: verumtamen quamobrem discederent causam coniicere

non quibant: postea verò quàm ex vrbe hæc animalia excessere, ex terræ motu tantæ labes domorum noctu factæ sunt, vt non modò ex hoc casu desederit vrbs, & conciderit, atque ex permultæ tempestatis alluione funditus deleta fuerit, verum etiam cùm fortè decem naues Lacedæmoniorum in vrbis portu stationeque essent ex marinorū æstuum tempestate perierunt. Diuina enim iustitia satellibus atque ministris bestijs ad vlciendos impios homines vtitur. Cui rei etiam testimonio est Pantecclas Lacedæmonius, qui cùm fabros Dionysianos iter facere ad Cytheram per Spartam prohibuisset, post in sessione Ephorum à canibus laceratus fuit & distractus.

De canibus Adrani oppidi Siculi. CAP. XX.

IN Sicilia Adranos vrbs est, vt dicit Nymphodorus, in hac vrbe templum tutelaris dei eius loci clarum dicit esse. Verùm quæ de deo ipso dicit, quo modo patet & expeditus est & propitius egētibz, prætereo. Iam illud dicā. Canes sunt sacri & cultores ipsius dei, & pulchritudine & magnitudine superantes Molossos canes. Sunt non minus quàm mille, qui interdū adulantur & blandiuntur ingredientibus templum & lucum siue externis siue indigenis: nocte verò ebrios & iam à via aberrantes, tanquam itineris duces liberaliter ducunt præcuntes in domum suam & debacchantes, & cōtumeliosos ex nimia vini petulātia vsciscuntur

tur & debitis pœnis puniunt : nã in ipsos insiliunt, vestem lacerant, & castigant, ac furari conantes acerbissimè lacerant.

De cochlea marina.

CAP. XXI.

Cochlea marina quæ in mari rubro nascitur, cum maxima magnitudine, tum formosissimo aspectu est. Nam integumento rubro est: clauiculas habet varias pictas florentes, sic à natura descriptas, ut dissimiles non sint contextæ ex florum varietate aliorum in alios implicatorum coronæ, siquidem colores virides latei purpurei situ alternante, atque pariter, æqualitèrque interuallis inter se distantibus asperguntur, atque distinguuntur.

Quemadmodũ delphinus semper mouetur.

CAP. V. T.

XXII.

Delphinum perpetuo motu præditum esse ferunt, nec quoad viuit, ne dormiens quidem à motione conquiescit: cum enim necesse habet dormire, ex alto ad summam aquam elatus, ut totus videatur, dormit: non enim somni expers est, atque ita dormiens, in profundum tandiu depellitur, quoad imam sedem maris contingat: ad quam postquam funditus delapsus est, terræ pulsu è somno excitatur: deinde ex alto emergit, ac repetito somno similiter atque prius ad maris fundum appulsus, expergiscitur, tum rursus eminet extra aquam, & hoc ipsum sæpe facit, eamque ob causam inter quietem ac actionem agens, nunquam omnino à motu quiescit.

De citharædo pisce maris rubri. CAP. XXIII.

IN mari rubro piscis procreatur, cuius corpus ita figuratum est, ut speciem similitudinemque lingue bubulæ eius latitudo gerere feratur: squamæ non magnam tangenti asperitatem habent, subaureo est colore, lineisque à summo capitis vertice ad extremam caudam sic distinguitur, ut eas citharæ fidiculas contentas esse dicas, unde is citharædus appellatur. Os ei pectusque it, & subsidet, idemque nigerrimum est, cinguloque croceo circumligatur, vertex varietate distinguitur fulgore aureo & nigris quibusdam lineis & pinnas aureas habet: cauda est nigra præter extrema. Ea enim candidissimo colore asperguntur: alij item picti nasci dicuntur toto corpore purpurei certis intervallis aureolas lineas possidentes: eorum verò caput cingulis violaceis illustratur, uno quod est ante oculos ad branchias pertinente: altero secundum oculos usque ad medium caput excurrente, alio autem tanquam monili sic collum circumplicante.

De pardali pisce & oxyryncho. CAP. XXIII.

Pardalis piscis, ut ij qui ipsum viderunt, dicunt, in mari rubro nascitur, colore & maculis orbiculatis similis est terrenæ pardali: oxyrynchus, quem mare rubrum profert: ore est prælongo, oculis ad similitudinem auri fulgentibus, palpebris albis: eius dorso signa pallore insignita sunt, pinnae priores ei nigrae existunt. Ea verò quæ sunt
in

in dorso albæ, cauda prolixa & præfino colore quæ mediam aureola linea interfecat.

De hinnulo intelligēte Græcum sermonem.

CAPVT

XXV.

Ptolomæus secundus, quem etiam Philadelphum appellant, cerui hinnulum munere accepit, qui linguæ Græcæ innutritus sic ad Græcum sermonem assuefactus est, ut loquentes intelligeret: cum tamen ante hunc ipsum creditum esset solam Indorum linguam ceruos percipere.

Quemadmodum fœminis mares præstant.

CAPVT

XXVI.

In rationis expertibus mari prærogatiuum honorem, atque præstantiam quandam natura largita est: mas enim serpens cristas habet, gallus item formæ excellentia illustratur, ceruus cornibus præstat, iuba leo antecellit, cicadarum mas voce anteit.

Quæ bestię belli causa fuerint. CAP. XXVII.

Græcis & Troianis belli causam Helena dedit, Darij vxor quod ancillas Atticas & Ionias habere desideraret, Persis ad bellum Græcis inferendum argumentum dedit, & tabella contra Megarenseis causam attulit Græcis longissimi belli gerendi, Magnesios atque Ephesios locusta ad bellum excitauit, atq; inflammauit, columba Charnos & Illyricos in bellum cōmisit, Thebani in Aegypto de cane contra Romanos pugnassee dicuntur.

Paruæ causæ sæpe magnorum impetus re-
presserunt. CAP. XXVIII.

Pythocharin Auleten cum ad tibiam magna
contentione incitatos & generosos numeros
caneret, luporum impetum repressisse, ferit. Musca-
rum multitudo Megarēses sedibus pepulit. Phaselitas
vespæ fugarunt, scolopendræ exegerunt Rhoetiēses.

De ouibus sine felle. CAP. XXIX.

Oves in ponto sine felle esse dicuntur, contra
in Naxo insula duplici felle præditas esse.
Aristotelis filius Nicomachus in Budianorum re-
gione ait albam ouem nullam nasci, sed nigras om-
nes esse.

De meropis pietate aduersus parentes suos.

CAP. XXX.

Merops eo iustior ciconijs existimanda est,
quod non in senectutem parentes alere dif-
fert: sed statim ut per ætatem volare potest, hoc
ipsum exequitur, iustitia enim & pietate omnibus
auiibus præstat.

Quod etiā rationis expertia deus procurat.

CAP. XXXII.

Peculiare etiam animalium hoc bonum. Nam
ipsa dii etiam procurant, neque ea negligunt,
etsi ratione carent, non tamen prudentiæ & sapien-
tiæ in rebus ad se pertinentibus sunt expertia, quo
modo dijs sint amica dicam ex multis pauca. Vir
eques Linæus appellatus equi habebat aspectu for-
mosum

mosum, cursu velocissimum, robore animi fortissimum & bonum ad ludos equestres, & generosum & valentem in bello insequi ubi opportunitas & secedere ubi necessitas esset, ex his omnibus pretiosa possessio equus erat: eques verò illustris inter equites videbatur: accidit ut is equus tanta virtute equestri præditus videre non posset dextro oculo ob plagam acceptam. Linæus videns suam spem omnem fluctuare in morbo equi generosi sui, ad Sarapidis templum equum ducit, & ex animo deum tanquam pro fratre aut filio rogat ut misereatur supplicantis pro equo nihil mali operato, nam homines nonnulli autores sunt suorum malorum, vel cum faciunt aliquid impium, vel cum dicunt malum: sed equi, dicebat ille, quod sacrilegium? quæ cædes? quod maledictum? Testatur deum & ipse ut nullo malo unquam quenquam affecisset, quare commilitonem suum & amicū deprecatur ut morbo liberaret. Deus igitur misertus ægrotantis & supplicantis pro ægrotante non neglexit sanare rationis & vocis expertem, & præcepit non oculum fouendum esse cum infusione, sed fomentis siccis tepesciendum, medio die in templi porticu quæ cum essent facta sanatus est equi oculus, & Linæus pro beneficio accepto tanquam pro sua vita recepta deo sacrificauit. Equus exultabat circum templum, hinniebat, fremebat, apparebat maior, & pulchrior & latior, & circum altare currens & circum

gradus sese versans, videbatur deo seruatori grãtias habere. Iam verò agricola in vinea cùm faceret scrobem vt palmitem plantaret, ligone fregit scram aspidem & hominibus minime hostem, & terram effodiens cum vidisset caudam harena inuolutam & mediam partem ex ventre in collum assurgentem & adhuc serpentem & cruore perfusum propter sectionem stupefit, & in maniam vehementissimam cadit: interdum quidem rationis impotens erat, & noctu demens ex lecto exiliebat, & dicebat se aspide vrgeri & tanquam vulnus accepisset horribiliter vociferabatur, implorabat socios, aspidis occise à se ipso imaginem minantem videre se dicebat, & profitebatur aliquando se ab illo lèdi, & illum dolore affici ex his quæ faciebat constabat. Eius propinqui postquam diu ægrotaasset, ipsum ducunt supplicem ad Sarapidis templum & deprecantur vt deus repellere & tollere velit aspidis prædictæ visionem. miseretur igitur deus hominis & sanat. Vt impunita non mansit aspis, dictum abunde est. Pauonem Indicum dono accipiens rex Aegyptiorum maximum & formosissimum non existimat cum alijs gregalibus alendum esse vel delitiarum causa in domo, vel cibi gratia, sed attribuit vrbs custodi Iouis, indicans hunc dedicandum esse deo. Iuuenis gula luxuque deditus & permultum diues vndique varietatem cibi & cum periculo paratam & plurimi constantem

lucrum

lucrum existimans præter quàm quòd magnā mercedem sacrilegij proponit cuidam, qui minister dei erat: præterea pollicetur aliam mercedem, hic adductus pauonem capere aggreditur vt diuiti afferret: at hic pauonem non videt, sed aspidem maximam rectam videt in se concitatam, itaque primò timuit & secessit: sed prodigo iuvene instante & impellente minister ad pauonem inquirendum redijt. Pauo se ipsum alis sublimem efferēs neque in vlla arbore ex his quæ sacræ erant ad templum sedit, neq; in vllò alio loco excelsò sed in medio templo dei constitit, & in ipsos rectis oculis intuebatur velut subostendens se illorum insidijs superiorem esse, & esse in loco vnde non esset illis fas ipsum capere, quapropter cum nihil factum fuisset, is prodigus qui pecuniam dederat, illam repetebat: ille non reddebat, dicens se quòd in se esset omnino fecisse & non potuisse deorum possessionem surripere, rixa igitur vt solet & vociferatio exorta inter eos est. Sacerdos superuenit his altercantibus & percontatur causam cur in templo contenderent, illi inter se accusant: & diues quidem conuitijs & minis affectus vbi discessisset, & alterius auis os deuorasset, cum summis doloribus vitam finiuit, ministrum sceleratum vt sacrilegum vrbs magistratus puniuit: pauonem verò neque viuētem neque mortuum vidit: qui quidem pauo vbi centum annos vixisset, è conspectu hominum ablatu est. Cum superioribus consentit

consentit Cissus ita appellatus minister Sarapidis: is primum vehementibus insidijs appetitus à sua amasia, deinde ab vxore cum oua serpentum comedisset & grauitè laboraret, & ex eo moriturus videretur, rogat deum. Iussit deus vt emeret murenam viuam & poneret manum in viuariū. Cissus paruit & demisit manum: murena manum mordicus premebat: quæ abstracta, simul morbum abstraxit à iuvene, & ita murena ministra curationis dei ad vestras aures peruenit. Chrysermum tempore Neronis sanguinè vomentem & tabescentem iam sanguinem tauri bibentem idem hic deus sanauit. Ego hæc dico animalia vsque eò dei esse amica, vt & à dijs seruentur, & per illa seruent alios, vt Bathylim Cretensem tabe laborantē hoc malo deus liberauit esu carnis asininae.

De equorum lauatiōe. CAP. XXXII.

EX ijs qui equinae tractationis periti sunt, audiui equum delectari lauatiōe, vnguentis. Simonides in iambis dicit Persas post Cyri pugnam in Lydia camelos simul cum equis alere, equorum metū ex camelis conuictu conantes expellere, equas commodiores esse ad currus ducendos dicunt.

Diuisio animalium. CAP. XXXIII.

CHartilaginea vocantur quæ squamis carent, vt murena, conger, torpedo, pastinaca, los, mustellus, delphinus, balena: hæc enim sola de aquatilibus sunt viuipara. Mollia appellantur ex aquatilibus

tilibus ossium expertia ut polypus, sepia, loligo, vntica, quæ etiam sanguine & visceribus carent: crustis tenuibus tecta, astaci, squillæ, cancri, paguri, hæc senectutem exuunt, siliceis testis conclusa conchæ, murices, buccinæ, turbines, echini, locustæ. Iam dentibus ferratis prædita esse dicuntur, quæ dentes teretes & acutos habent, ut lupus, canis, leo, panthera, hæc eadem sunt carniuora: utrinque dentati, homo, equus, asinus & sane adipem habent. Dentes continuos possidet bos, ovis: dentes exertos habent, quæ extra dentes eminentes ostendunt aper, nam elephanti potius quam dentes cornua appellanda sunt, insecta ut vespa, apes: hæc enim spiratione carere dicuntur: ambigentia equus fluuiatilis, lutrix, castor, crocodilus: corticibus teguntur laceratus, salamandra, testudo, crocodilus, serpens. Hæc quoque senectutem exuunt præter crocodilum & testudinem. Bisulca equus, asinus, bos elephantus, capra, ovis, sus: multifida, ut homo, canis: planipeda, cycnus, anser: cuteis alis prædita vespertilio, vncinatis unguibus sunt, quibus incuruum est rostrum ut accipitres, aquilæ.

De chenolopece.

CAP. XXXIIII.

Pullos suos chenolopis vehementer amat, eandemque operam quam perdix in eis tuendis ponit, nam ante suos fœtus sese pronoluens aucupii spem sui capiendi ostendit: hi verò interea cum venator illuditur elabuntur, quibus fuga elapsis is sese
alio

alis alleuans discedit, ac sæpe vt pulli facilius elabantur capiendum se venatoribus præbet.

De accipitre.

CAP. XXXV.

INterea accipiter quoad viuit, cum apud Aegyptios egregie charus deo esse existimatur, tum post excessum à vita futura ostendere, ab eodemque somniorum significationes proficisci atque apud eosdem populos tripoda accipitris aliquando fuisse vnde oracula consulentibus diuino instinctu afflata funderentur.

De animalibus duplex membrum habentibus vt perdices, lepores, cerui & alia.

CAPVT

XXXVI.

PErdives paphlagones duplici corde Theophrastus confirmat: in Bisaltia duplex iecur lepores Theopompus ait habere: Apion verò nisi nugatur, ceruos locis quibusdam quatuor renes habere: idemque assert Oeneo in Menide regnante bicipitem gruem apparuisse, tumque Aegyptum feracem extitisse, atque sub alio rege quadricipitem auem visam fuisse, & quanta antea nunquã. Nilum alluione redundasse, frugumque vbertatem mirificam fuisse, quadricornem ceruum Nicocreon Cyprius habuit, quem Pythio consecrauit: oues quadricornes & tricornes sunt in templo Iouis custodis vrbs. Ego cera fictum bouem quinq; præditum pedibus vidi sacrum & dedicatum deo qui colitur ad Alexandream in luco vbi perseæ arbores consistæ

fitæ perpulchra umbra opacant. Pedem is in armis appensum habebat cum ad ingrediendum adiuuantem, tum absolute factum, & hæc non videbantur omnino naturæ consentire, ego tamen quæ ad meos oculos & aures peruenerunt, dixi.

ÆLIANI LIBER duodecimus historiæ ani- malium.

De orphis sacris piscibus Myrensiū.

CAPVT

I.

IN Myrensi Lyciæ sinu Apollinis templum est, ad cuius sacerdotem vitulinæ carunculas distrahentem orphi adnatant, & tanquam sane conuiuæ ad epulas inuitati, carnes comedunt: & verò immolantes ex eo magna voluptate afficiuntur, quòd pisces sua sacificatione pascantur: quod quidē ipsum res suas bene & feliciter sibi casuras esse significare persuadent, idcircoq; propitium esse sibi deum dicunt, quòd suis cibis pisces expleantur. Quòd si caudas carnes in terram eijciant, tanquam sordidas
à se

à se detestantes, inde sibi iram dei protēdi arbitrantur. itēque huiuscemodi piscium genus sacerdotis vocem & agnoscit, & si ad eos à quibus appellatur, accesserit, sic incredibilem ipsis letitiam affert, at si contrà fecerit, magnum dolorem eisde inurit.

De Hieropolitanis piscibus. CAP. II.

AD Bambycem olim sic appellatam, nunc vero Hierapolim à Seleneo nuncupatam pisces & sacri habentur, & confertis turmis natant, duces item habent, & cibos quos eis vorandos obijciunt exedunt & conficiunt, maximēque ex omnibus piscibus amicitiam inter se servant, perpetuāque pace deuinciuntur: siue quòd deus hunc animorum consensum eis afflat, siue etiam quia obiectis escis cum abunde expleantur necesse non habent aliorum attingere escas.

De agno Aegyptio habente duas caudas & duo capita octoque pedes. CAP. III.

Dicunt Aegyptij, quibus non assentior, octo pedibus & duabus caudis præditum tempore Bocchoris regis agnum fuisse, & vocem misisse, & duo capita decantant habuisse, & quatuor cornua. Homero igitur danti vocem Xantho equo ignoscere par est. Poëta enim erat.

De renascentibus pennis accipitrū. CA. II II.

Illud etiam de accipitribus scio me audiuisse, antequam Nilus Aegypto innatet & accipitres pennas iam senescētes amittere velut plantarū ramos

ramos sicca folia & renasci nouas, molles, teneras, formosas velut florem ex arboribus. Genera accipitrum plura esse significare videtur Aristophanes, cum ait, Sed misimus ter mille accipitres ex equo sagittas iaculantes. Omne genus accipitrum ungues aduncos habet. Ex genere eorum sunt tinunculus, buteo, gypsi, cymnidis, aquila: separatim consecrati sunt multis dijs, perdicotheres & in acutum desinentes pennas habens, & celeriter volans, Apollinis minister esse dicitur: ossifragam & harpam Mineræ attribuunt: columbarium Mercurio sacrum esse dicunt, Iunoni tanypteron, buteonem Dianæ, matri deorum mermnon: ita legitur in Æliano, & alibi inuenimus, morphnon genus aquilæ, & mermnon esse genus accipitris, item alios alijs dijs consecratos esse.

De mustella, quam Thebani in Bæothia adorant, & de muribus smynthiis. CAP. V.

AEgyptios quod diuersa animalium genera in deos referant, & sacra religione colant, multiplex & varius risus consequitur. At Thebani, natione quidem Græci, risu obruendi, qui mustellam religiose venerentur & dicant, cum Herculem Alcmena parturiret, & parere non posset, hanc accurrisse, & parturiendi vincula dissoluisse, eoque esse factum, in lucem ut Hercules expeditius exiret. Mures item adorant ij, qui Troadis Aniaximum incolunt, vnde Apollinem, qui apud

eos magna religione est Smynthium appellant, mu-
 rem enim Smynthium Aeoles & Troiani nomi-
 nant, sicut Aeschylus in Sisypho testatur, cum ait,
 Sed agrestis quis est Smynthius. tum verò apud
 Smynthios cicures aluntur mures, eisque victus pu-
 blicè præbetur, atque infra altare, ubi degant lati-
 bula habent. Apud etiam tripodem Apollinis mus
 manet, de cuius religione hanc accepi fabellam, per-
 multa murium milia cum Aeolium & Troiano-
 rum segetes inuasissent, atque immaturas succidif-
 sent, & simul eis qui earum sementem fecissent
 infructuosas reddidissent, cùmque Delphicus deus
 de hac re consultus esset, respondisse: oportere signi-
 ficare Smynthio Apollini, eos quibus datum esset
 oraculum responsum secutos, ab hoc murium impe-
 tu liberatos fuisse, & frumentum eis ad solitas
 messes peruenisse. Huc etiam addunt Creten-
 ses in coloniam domo missos Pythium rogasse, quem-
 piam sibi locum ad habitandum appositum osten-
 deret, illum oraculum edidisse, ubi terra geniti bel-
 lum eis inferrent, ibi considendum, atq; urbem ex-
 citandam esse: ita eos profectos in Amaxytum ca-
 stra posuisse, ut illic quiescerent; murium verò in-
 credibilem multitudinem erupisse, & clypeorum
 lora derossisse, & arcuum nervos deuorasse, ex
 quo coniecturam duxerunt illos esse terrigenas;
 proinde ad armorum inopiam redactos, hunc locum in-
 coluisse, atq; Smynthio Apollini templum excitasse.

Defunct

Defunctos sui generis delphini sepeliunt.

CAPVT

VI.

MOrtuorum etiam memoriam delphini tenent, & suos gregales extinctos non produnt : imò verò defunctos in imum delabentes, cum ex altitudine ad summam aquam alleuant, tum ad continentem velut funere illos efferentes, hominibus ipsos sepeliendos tradunt : post verò sequitur magna delphinorum multitudo, tanquam funeri operam dantium, atque in extinctos honorem conferentium, sanéque eos ab impetu aliarum beluarum ne deuorentur defendentium. Itaque homines rei musicæ intelligentes, reuerentia studij in delphinorum musicam adducti, humatione eos afficiunt. Vos verò inscitie veniam agrestibus hominibus qui à musis auersi sunt, delphini tribuite, quandoquidem vel ipsi Atheuienses Phocionem probum virum inhumatum proiecerunt : tum Olympias, quæ filium Iouis peperisset, vt ipsa gloriabatur, & ille profitebatur, insepulta iacuit. Pompeius magnus cum tot tantásque res præclaras gessisset, summis victorijs partis, de triplici orbis parte triumphasset, interfectoris sui patrem seruasset, & in regnum restituisset, Aegyptij non modò interfecerunt, sed capite mulctatum proiectum ad littus reliquerunt.

De leonibus Aegypti in deos relatis & de
sphyngæ. CAP. VII.

Leonibus in Aegypto religiosus cultus non modo tribuitur, sed etiam ex ijs vrbs nomen traxit: quorum sanè vim ac naturam exponere non alienum videtur. Tempa habent sibi consecrata, & sedes ad commorandum amplas, & ad exercendum spatia & curricula laxa, tum eis bubulæ carnes quotidie præbentur, quas distractas, atque ab ossibus nudas cum interea exedunt & conficiunt ab Aegyptijs incantantur Aegyptia voce. Cantionis argumentum huiuscemodi est, ne ex aspicientibus quenquam fascinent: & videtur cantio pro amuleto esse. Neque verò eorum modo permulti diuinitatem & religionem apud ipsos habent: verum etiam sedes eis dedicatæ, è regione contrarios auersosque aspectus habent, quarum fenestræ tam quæ ad solis exortum pertinent, tam etiam quæ ad occasum spectant, apertæ suauiore viuenti rationem eis, & iucundius habitandi domicilium efficiunt, tum eis etiam sunt exercitationum loca ad tuendam valetudinē, tum propinquæ palestræ, eos ideo Vulcanus Aegyptij consecrarunt, quod sint naturā vehementer ignita, atque adeo exteriorem ignem ob copiam ignis interioris ægerrimè intuentur, & fugiunt, tum leonem iccirco solis domicilium constituunt, quod igneus sit, simul & solem cum est æstiuo tempore calidissimus, accedere ad leonem cœlest

cœlestem dicunt, & ij quidem qui magnam Heliopolim incolunt in templi vestibulis eos diuinæ cuiusdam sortis, vt Aegyptij dicunt, participes alunt: nam ijs, quibus propitius est deus, somniorum significationibus secundum quietem futura non solum ostendunt, sed etiam à periuris quòd iusiurandum non conseruent, & fidem violent non longo interuallo atque adeo euestigìo deo eis iustum impetum afflante pœnas illorum fraudi debitas repetunt. Empedocles inquit, Si post excessum è vita homo de semetipso in bestiarum naturam demigrat, multo præstantissimam commutationem esse, quæ fit ex homine in leonem. Sin homines è natura sua in plantas commutantur, optimam esse conuersionem, & demigrationem ex humano genere in laurum. Quòd si Aegyptiorum, qui in notione naturæ versantur, rationem æstimatione dignandam ducimus, hæc etiam non leui momento æstimare oportet, cùm attribuunt igni huius animalis anteriora, aquæ verò posteriora. Sphingen Aegyptij, qui sculpturam exercent, & Thebæ fabulæ duplici natura conformantes, biformem nobis conantur representare, ipsum ex corpore virginis & leonis cum grauitate, & compositione architectantes. Hoc Euripides significare videtur, cùm ait, Caudam vertens seadebat in basi leonis pedes habenti. Iam verò Nemæum leonem ex luna excidisse dicunt, id quod

Epimenides designare videtur, cùm ait, Ego sum genus lunæ quæ leonem horrens excussi feram, leonem in Nemeæ duces ipsum propter venerandam Iunonem. Sed hæc in fabellas reiicienda nos leonum vim cùm antè, tum nunc abunde explicuimus.

De pyrausta.

CAP. VIII.

EX ignis fulgore pyrausta, quod vehementi afficitur voluptate, idcirco cùm flamma vel maxime viget, ad lucernas aduolat, atque non nihil apprehendere videtur. At enim delapsus, viuis comburitur, huius Aechylus tragicus poeta meminit, cùm ait, Timui stultam mortem pyraustæ.

De cinclo aue, quam motacillam appellare possemus.

CAP. IX.

CInclus auis, quod posteriore parte debilis sit, ideo per se dicunt hanc non posse sibi nidum construere, sed in alieno parere, eamque ob rem pauperes in rusticorum prouerbio cincli appellari solent. Caudam mouet, vt apud Archilocum Ceryllus. Aristophanes etiam meminit cincli in Amphiarao, dicens, lumbos ex summo *δυσκλίσου*, id est, moueto more Cincli viri senioris. Celebrat autem bonam incantationem in comœdia inscripta Gera senis Obstipi *κλιταλιόβοταυ ῥιθμόν*, item in comœdia Tympanistis appellata, vt puellæ virginēs lyre amantes leniter saltantes, comam mani-

bus

bus reuocantes apud Dianam Ephesiam pulcherrime clunes sursum deorsum motitantes more Cincli.

Quemadmodum sua sponte mures cum moriuntur eorum partes non generatim, sed sigillatim extinguuntur. CAP. X.

M*Vres qui non ex insidijs, sed sua sponte moriuntur, defluentibus membris, è vita paulatim excedunt: unde profectum id quod est in pro- uerbio, Iuxta muris interitum. Cuius Menander meminit in Thaide. Flagranti autem libidine dicunt mures esse, testemque Cratinum afferunt, dicentem in poemate inscripto, Fugitiuus: Age nunc tibi ex æthere murinam lasciuia Xenophontis fulmine percutiam. Atque fœminam quoque murem maiore Veneris rabie flagrare dicunt. Et rursus apud Epicratem in poemate quod inscribitur Chorus: Postremò subiit detestabilis leæna, deierans per Dianam esse vitulam, esse virginem, esse pullam indomitam: at illa murina erat.*

De tauro quem vocant Aegyptij onuphin.

CAPVT XI.

C*olunt Aegyptij nigrum bouem & vocant Onuphin, & loci nomen ubi nutritur, Aegyptij sermones vobis dicunt: maximus hic bos est & excedens chaonas quos Celerinos vocant The- sproti & Epirotæ, stirpis esse boum Geryonis nar- rantes: hic onuphis depascitur herbam medicam.*

Omniū velocissimi sunt delphini. CAP. XII.

Non modò aquatiliū bestiarum, sed etiam terrenarum omnium delphinus velocissimus, & ad saliendum præstantissimus est, nauium enim, sicut Aristoteles ait, malos transiit, & causam conatur afferre eiusmodi. Quemadmodum enim vrinatores animam continent, sic ille primò spiritum comprimit, deinde corpus sicut sagittam nervo expulsam iaculatur, nā spiritus intus compressus, & illum & vrinatores impellit & iaculatur.

De physa pisce. CAP. XIII.

Physa Aegyptius piscis admirabili natura præditus est, nam eum notionem habere ferunt, quando luna augeatur & diminuatur, eiusq; iecur cum luna pariter decrescere, paritèrque recrescere, corporisque habitu modò esse opimo, modò gracili & tenui.

De glanide pisce. CAP. XIII.

Glanis piscis incola Meædri & Lyci Asianorum fluminum, & Europei Strymonis, speciem siluri similitudinēque gerit. Ex piscibus suorum foetuum amantissimus est, nam simul ut foemina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum tuitione exsoluitur: at verò assiduū se præstans mas custodem ad conseruationem eorum quæ procreauerit, aduigilat, & eos ab omnibus insidijs prohibet: atque sicut Aristoteles inquit, hamum deuorare potest.

De

De rana & de hydro & crocodilo. CAP. XV.

QUod natricem colubrum rana malè oderit, atque incredibiliter pertimescat ipsum ideo contra summa vocis contentione exterrere conatur. Ad comprehendendos homines aliásue bestias crocodilo hæc est malitia, & veteratoria, ut qua nouerit eos in flumen descendere, vel ad aquationem, vel ad conscensionem in naues, viam ore quod quidem ipsum permulta compleuerit aqua, de nocte madefaciat, præcipitem efficere studens, quo faciliorem sibi captu prædam reddat: ij sane quoniam lubricum gradum sustinere non queant, præcipites aguntur, & crocodili impetu corripiuntur, & deuorantur. Iam tametsi non pauca sint trochilorum genera & nomina, quæ sane quidem quoniam dura sunt, & ab aure religiosa, & tereti auersa prætereo: haud quaquam cum ijs omnibus fœdere deuincitur amicitiamque colit crocodilus, sed cum solo nuncupato cladoryncho societatem atque amicitiam facit, enimvero nulla hic offensione hirudines ei legere potest.

Vbi crebrius abortus fiant. CAP. XVI.

IN austrinis vel regionibus vel tempestatibus partus magis relaxari atque adeo decidere Democritus ait, quàm septentrionibus, quod quidem ipsum cur fiat causam affert: quia ventrem ferentibus corpora austro laxentur, & dissoluantur, iccirco receptaculo dilatato & lōge latèq; diffuso,

Et male compacto partus errare vagari, eosdēque concalefactos huc Et illuc dilabi Et diffluere, ac iam locis disclusis Et remissis facilius excidere. Contrā si tempestas sit frigida Et septentriones ventis sint locorum astrictione fœtus contrahi, Et cōprimi ut de locis dimoueri ac depelli non queant, nec sane dissolutione Et laxitate quasi tempestate quati, præsertim cū à perturbatione cōquiescant, Et firmissima sede distringantur ut facile ad pariendi tempus durare possint, in frigore consistit in calore excidit sæpe. necesse enim dicit Democritus calore redundanti venas Et articulos laxari.

Cur ceruorū cornua renascuntur. CAP. XVII.

Causam cur cornua ceruis renascantur Democritus eam dicit, ventrem ijs calidissimū esse, Et eorum venas per vniuersum corpus pertinentes esse rarissimas, Et os quod cerebrum amplectitur membrana instar tenuissimum Et perrarum esse, indeque ad summum capitis verticē crassissimas atque opimas venas exoriri, itaque cibum Et huius nutrimentum minime concoctum à nativo calore in totum corpus eiusque partes distrahi, idēque ait eis pinguitudinem extrinsecus circumfundi, simul Et cibi vim per venas in caput retorqueri, Et reflecti, ex eo cornua permulto humore irrigata enasci: continenter enim vicinis ad cadendum succrescentia Et influentia summouent atq; expellunt priora, ac sane exortus humor extra corpus

pus durescit ab aëre eum ipsum consolidante, & in corneam duritatem confirmante, humor autem qui etiam nunc intra cutem subest mollis & tener partim ab exteriori refrigeratione durescit, partim ab interiore tepore tenerum manet, quocirca recens cornu enascens, & intrinsecus premens & prodire cupiens vetus tanquam alienum expellit, & sane humor concreescens ad depellendum antiquum infirmus est, at durescens priora extrudere potest, quorum pleraque interno robore extrahuntur, nonnulla arborum ramis circumplicata & feram ad cursum incitatum vi impediencia abrumpuntur, eo pacto vetera excidunt, recentia ad erumpendum parata naturæ munere proferuntur.

De genere bubulo castrato & non castrato.

CAPVT

XVIII.

B*ubulo pecori castrato Democritus ait tortuosa, gracilia, longa nasci cornua, contra testibus prædito enasci secundū radicem crassa recta multoque minus prolixa, eosdēque latiori quā alte-ros fronte esse, nam hic ibidem cum multæ venæ sint ab ijs ossa dilatantur, simul & cornuum eruptio quoniam crassior existat, frontem huic in latitudinem profert, castrato vero quod sedes cornuum & initium enascendi perparuum habeat circulum minus dilatantur.*

B*De bobus cornuū expertibus. CA. XIX.*
Boum genus quoddam iccirco cornibus muti-
lum

lum est, quod vniuersum caluarie os nullas commissuras habeat, nihilque humorum confluentium propter duritiem resistentem capiat, & venæ per hoc ipsum os pertinentes propterea graciliores & debiliores sint, quia minus alantur, itemque eorundem, qui à cornibus nudi sunt eo sicciore ceruicem ac minus fortem esse necesse est, quod ipsorum per-
tenuēs venæ sint, vaccæ Arabicæ propter alētium humorum cōfluxum, qui permultum generosæ propagationis nutrimentum cornibus præstat eisdem excellunt: quæ verò cornibus carent, os humorem capere solitum solidius habent, & haudquaquam hunc ipsum cibi humorem recipere potest, quare vt breuiter dicam, incrementi causa cornibus existit influentia, quam sane plurimæ & crassissimæ venæ plenæ humore quātum ferre possunt infundunt.

Quemadmodum aquila puerum seruauit.

CAPVT

XX.

AD animalium naturā pertinet etiam humanitas, & sermonem asseram testem eorum quæ proposui, Babylonij regnate Seuocho, Chaldei dixerunt filium qui nasceretur ex illius filia regnum ablaturum auo, auus hoc timuit, itaq; puellam diligentissime custodiendam curabat: sed fato quod rege Babyloniorum sapientius erat, parit grauidata ex quodam viro incognito. Hunc partum custodes regis proiecerunt ex arce vbi custodiebatur puella. Aquila cum pueri casum acutissime vidisset

disset antequam puer allideretur subiit ipsum, & tergum supposuit, & tulit in hortum quendam & deponit leniter. Horti procurator pulchrum puerum intuitus ipsum nutriuit & appellauit Gilglamum, & regnauit Persis. Quod si hoc fabulosum cuiuspiam videatur, addam aliud, Achemenē Persam, à quo profiscitur Persarum nobilitas, aquilæ nutritium fuisse.

De canibus tēpli Dianæ Cretensis. C A. XXI.

IN Creta Rocceas est, ita enim appellatur Dianæ templum ubi canes vehementem in rabiem cadunt, in hanc ubi ceciderint, se ipsos ex alto præcipientes agunt in mare.

De leonibus cicuribus in templo Adonidis.

C A P V T X X I I.

IN Aelimeæ regione tēplum est Adonidis, ubi leones tantopere cicures sunt, ut eos, qui intra templum ingrediuntur, amplexentur, & adulentur. atque etiam si quis edens appellet, ij tanquam inuitati conuiuæ, accedunt, & acceptis quæ eis præbuerit, moderate discedunt.

De maris rubri hygrophœnice pisce, de lacto & charace & sagittario. C A. XXIII.

Piscem in mari rubro nasci ferunt, cui nomen hygrophœnix: is nigris lineis quas cæruleæ intersecant macule, distinguitur. Eiusdem maris lactertus est, cuius magnitudo ei qui nascitur apud nos, equalis est, virgatus spectatur, lincis nimirum aureolis

aureolis circundatur à branchijs ad caudam pertinentibus, quas media argentea distinguit. Ore est hiantis, maxilla inferior eminet in superiorem, virides oculos habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt. Eius item maris foetura est Charax nuncupatus piscis, pinnas habet, & utrinque & à tergo auri similitudinem speciemque gerit. Inferiores partes purpureis cingulis illustratur, similiter eiusdem cauda auri colorem gerit. Purpureus color oculos pulchre adumbrat. Sagittarius in eo mari procreatur, & quoniam herinacei speciem & similitudinē habet, firmis & bene lōgis armatur aculeis.

De hystrice Libyca.

CAP. XXIIII.

HYstrices Libyæ seipsas tangentem acerbè pungunt, & earum aculei acerbissimum dolorem faciunt, & cicatrices puncturæ ex earum aculeis apparere aiunt in mortuis.

De Simia maris rubri.

CAP. XXV.

Est etiam in mari rubro Simia, non piscis quidem hæc, sed bestia cartilaginea, & velut squammarum expers, eaque ipsa non magna. Colore est terrestri similis, tum aspectu speciem similitudinēque eiusdem terrenæ Simiæ gerit. non pisceo tegmine reliquum corpus, circumuestitur, sed cuiusmodi testudinis inuolucrum est. eadem similiter atque terrestris resima est, eius reliquū corpus instar torpedinis latum est, ut dicas avem esse alas explicantē. Cum natat volare videtur. Cū terrestri

partim

partim conuenit, partim differt, maculis distinguitur, pars illa quæ pertinet ad collum & ad branchiarum locum ruffa est, os non habet in summo rostro.

De auibus cantum mutantibus & de thoe.

CAPVT XXVI.

I*ncinia colorem & vocem per æstatem in aliam speciem immutat, neque enim sic cantum variat, distinguit, inflectit, acuit, quemadmodum verno tempore merula æstate quidem canit, at enim hyeme strepit, & quasi vestis mutatione facta ex nigro colore in ruffum conuertitur, turdus vere inspicitur murino colore, æstate vero varietate circa collum coloris distinguitur: & vero pisces ex alio colore in alium mutabiles sunt, ut turdi, merula, phycides, menæ, item thoes sicut Aristoteles scribit, æstiuo tempore à pilis nudi, hyberno contrà hirti efficiuntur.*

De siluris piscibus.

CAPVT XXVII.

I*n Bubasto Aegyptia lacus est ubi cicures permulti siluri aluntur & exultantes alij in alios saliant, & obiecto ad se nutriendos pane pascuntur, iidem etiam in fluminibus procreantur ut in Cydno Cylicie fluuii: sed ij quidem iccirco minuti proueniunt quod eius confluens nitidus & frigidus sit, quo non ipsi delectantur, sed turbido potius ac plane limoso & gaudent & pinguescunt, & Pyramus quidem atque Sarus cilices fluuij eos longe pleniores ferunt, tum Orontes Syrorum fluuius eos*
progig

progignit, Ptolemeus item fluuius & Apamien-
 sis lacus maximos generant: permultis denique lo-
 cis mansuefacti pisces & se appellantibus obtem-
 perantes aluntur vt in Epiroticæ olim nuncupatæ
 Stephanepoleos templo, atque in Peloro Siculo olim
 Syracusiorum propugnaculo, tum in templo Iouis
 Labradei fons nitidus mansuetos pisces habet mo-
 nilibus & aureolis inauribus ornatos, quod qui-
 dem templum septuaginta stadia ab vrbe Mylasa
 distat, & ex huius Iouis statua gladius nomine
 Carius appensus ideo venerationem habet, quòd
 Cares primi officinas belli instituerūt, pecunia mi-
 litarunt, loris clypeos appenderunt, cristas galeis
 accommodarunt. Cares sunt appellati à Care Ioue
 Cretensi, Iupiter Labradeus nominatus quòd per-
 multum pluisset in Chio ad portum nuncupatum
 ῥερόντων. Cicurum magnus est piscium numerus,
 quos Chij ad solatium senectutis exacta ætate affe-
 ctis alunt, inter Eufratem & Tigritem fons inter-
 esse prædicatur cuius aqua vsque ad imam sedem
 perlucida est, & fluuium nomine Bura aquam
 albam emittit, vbi piscium mansuetorum greges
 exultantes errant, addunt indigenæ sermonem sa-
 crum, sermo talis est, Iuno postquam cum Ioue dor-
 misset, hic lauabatur, vt dicunt etiam Syri & in
 hunc diem locus suauem odorem spirat, & aër in
 circuitu tali odore temperatur.

De

De lupo.

CAP. XXVIII.

A Nimalium vim & naturam ne dii quidem à sua cognitione scientiâque aspernantur. Siquidem Euristhenem & Proctem audio cum in matrimonium fœminas ducere constitutum haberent, profectos ad Delphicum oraculum, deum consuluisse, quo cum Græcorum barbarorumue affinitate deuincti, pulchre & prudenter nuptijs alligati viderentur: ijs deum respondisse, qua venissent, in Lacedæmoniam reuerterentur. Vbicunque porrò terrarum summe ferum animal ferens mitissimum eis occurreret, inde ducendas vxores esse, sic enim feliciter ipsis & prospere processurum esse. Cui oraculo obtemperantes, cum in Cleoneorum regionem venissent, ipsis occurrit lupo, agnum quem alicunde diripuerat portans: ex eo illi coniecerunt, Apollinem de ijs animalibus oraculo significationem dedisse: proinde ipsos Thesandri Cleonymi probi viri filias vxores duxisse. Ergo si probe dii tenent quodnam animal sit mansuetissimum, quòdque immanitate efferacissimum, non est nobis horum scientia negligenda.

De serpentibus Indiæ.

CAP. XXIX.

INDIA multa & varia fert, & eorum aliqua felicitis & mirabilis copie sunt testimonia, aliqua verò quæ digna non sunt vt laudentur, aut desiderentur, nam multas & diuersas terra India serpentes profert, quæ non solum hominibus, verum-

A

etiam alijs animantibus perniciose incommodant: eadēque herbas defendentes à venenatorum morsuum perniciē, gignit: ad quarum vsum & scientiam tantopere periti sunt indigenæ, vt quodnam medicamentum cuique serpētium aduersetur, probe teneant: simul & ne acerrima veneni vis celerime per corpus manet, neue idipsum conficiat, præsens sibi mutuo ferunt auxilium, quod necessarium regio ipsa abunde subministrat. Iam porro serpentem quæ hominem interfecerit, Indi vtentes permultis in hanc rem testibus Libycis & Aegyptijs Thebarum incolis dicunt, idcirco subterraneam latebram quia terra suis ipsa sedibus eam nō amplius recipiat, atque quasi gremio suo in exilium eijciat ingredi nequire, sed postea errare, vagari, & plurimis iactatam miserijs æstiuo ac hyberno sub diocrumnosum omne ætatis tempus degere, neque amplius à coniugibus adiri, neq; ab ijs quos ex se procreauerit parentem agnosci, ergo pœnas diuina prouidentia vindice etiam rationis expertia ob cædes hominum factas dependunt, quod quidem ipsum à me commemoratur vir prudens, vt ex earū supplicio documentum, ne ipse humanam occisionem efficiat capere possit.

De anseribus.

CAP.

XXX.

Anseres acrius quàm canes ad custodiā aduigilare Romani planè & exploratè perceperunt. cum enim acerrimum bellū Galli eis intulissent

lissent, simul & vi, atque impressione intra urbem irrupissent, Romamque, præter arcem capitulinam, ad quam difficilis ascensus erat, cepissent, quam etiam fidei suæ permissam custodiebat M. Manlius Consul, qui filium suum, etsi rebus præclare gestis & pugna strenuè pugnata, tamen quod iniussu Imperatoris pugnasset, morte multavit. eam tum Galli undique sibi inaccessam videntes & noctem intempestam ad inuadendos ex insidijs arctissime dormientes accommodatam rati, qua non custodiebatur, ac silentium à custodibus erat, non arbitrantibus inde Gallos inuasuros esse aggrediuntur, ac tum capta arx fuisset nisi anseres interfuissent: nam canes obiectum cibum silentio edebant. At enim anseres, cum ex eorum natura sit ad obiecta cibaria clamores tollere, & minime ab strepitu conquiescere, editis clangoribus, M. Manlium, & circumfusas custodias è somno excitarunt. Ex quo factum est, ut nunc iam quotannis canes suæ fraudis poenas Romanis dent, cum ad memoriam veteris eorum prodicionis anser certis diebus in honore est apud Romanos, & magna pompa in foro iacedit.

Quemadmodum diuersæ rationes vario more bestiis vtuntur.

CAP. XXXI.

HAec etiam non à cognitione scientiæque animalium abhorrent, Scythæ ligni inopia quæ dijs immolant eorundem ossibus succensis

coquunt, apud Phryges si quis aratorem bouem occiderit, morte mulctatur. Sagarēses quotannis summa aduersus Mineruam obseruantia ei celebrant camelorum certamen, enimuero velocissimi apud eos procreantur. Saracori asinis ad ferenda onera nec utuntur, neque tamen otiosos, sed bellatores habent, & quemadmodum in equis Græci sedentes, sic asinis hi bellica pericula excipiunt, quod si quis eorum eminentiore, & tumidiore sit dorso, hunc Marti sacrificant. Clearnchus peripateticus solos de Peloponensibus Argiuos dicit certis quibusdam diebus, quos illi Arneidas appellant, serpentem non interimere: sin canis in forum ingreditur, eum interficere, in Thessalia verò is qui uxorem ducturus est pro nuptiis sacrificans, equum bellatorē inducit frenatū, atque in omnibus armis instructum, deinde sacificatione facta equum uxori habenis ducendum tradit, iam porrò id quam significationem habeat, Thessalis explicandum relinquo. Tenedij olim præstantissimā grauidam vaccam alunt, & ei cum peperit tanquam sane puerperæ inserviunt, pullum recentem natum coturnis induti immolant, qui eum securi percusserit lapidatione facta appetitur, atque ad expiandam occisionem in mare fugit. Erythrienses Dianæ in loco appellato Myrintho sacrificant mutila.

P De amore canis in dominū. CAP. XXXII.
Præter ea equidem quæ suprâ dixi, intellexi
Xanthip

Xanthippi canes domini per studiosos fuisse eo tēpore, cum ingenti bello Persarum in Græciam exardescente Athenienses ex oraculis instinctu diuino afflatūque editis, relicta patria, in classem demigrarunt, tum Xanthippi canes vnà cum domino transeunti se ipsi ex Attica in Salamina traiecerunt, hæc dicunt Aristoteles & Philochorus.

De potione fluuij Crathis quo pecora albesunt & de ouibus. CAP. XXXIII.

Confluentem candidi coloris efficientem Crathis fluuius emittit, nam ouillum & bubulum pecus, & omnis grex quadrupes sicut Theophrastus ait, ex eo bibens, de nigro ruffoue albus fit, boues quoque in Eubœa ferè omnes albi nascuntur, poète Eubœam bouum principatum tenere testantur, ἀγχιβοίῳ appellantes.

De gallo qui vini ministrum amauit, itémque de graculo & apibus. CA. XXXIIII.

Philo dicit eum, qui Nicomedi Bithyniæ regi pocula administraret à gallinaceo adamatū fuisse, tum graculo formosum puerum in amore fuisse, tum apes amatorio affectu flagrare, ob eamque causam à pungendis hominibus plerisque aculeos sustinere.

De sphinge & alato sue. CAP. XXXV.

Sphingem alatum tum pingunt, tum fingunt. Omnes qui in ea arte quæ actionem manuum habet, operam ponunt. Sphingem Aegyptij qui

sculpturam exercent, suem alatiū Clazomenis exortum fuisse auditum est, qui Clazomenios agros vastaret, quod quidem ipsum in Clazomeniorum finibus Artemon confirmat accidisse, unde illic locus decantatus sus alatus nominatur. Id quod si cuipiam fabula videatur, & ego hoc idem non ignorem, tamen de animali dictum facile patior. Agatharcides ait sues in Æthiopia cornua habere.

De draconibus ophiogenum. CAP. XXXVI.

A Liati mulieri erranti circum lucum Dianæ (erat hic lucus in Phrygia) draco apparuit diuinus maximus aspectu, & cum ipsa concubuit, unde appellati Ophiogenes populi à prima origine profecti sunt.

Quænam animalia apud quosdam venerationem habeantur. CAP. XXXVII.

L Upum Delphi colunt, Samij ouem venerantur, leenam Ampraciote adorant. Causas autem cur huiuscemodi bestias diuini cultus honore prosequantur, non alienum est explicare. Delphis aurum sacrum furto lectum, direptumque, & in Parnaso defossū, sicut dicit Polemon, inuestigauit lupus. Samijs item aurum furto sublatum ouis inuenit, quare Mandrobulus Samius Iunoni ouem consecrauit. Amphraciote leenam quod tyrannū suum lacerasset, & distraxisset iccirco ut suæ libertatis vindicæ summa religione colunt, Miltiades treis equas Olympiæ occisas sepulture honore

in Seramico affecit, Euagoras, Lacon, idemq; Olympionices equos ad sepulturā magnificētissimè dedit.

De cetaceo genere Gangis. CAP. XXXVIII.

Ganges Indiae fluvius initium ducens à fontibus, cum per se fluit, & nondum ad alios admixtus est, altitudine est viginti passuum, latitudine vero octuaginta stadiorum, cum autem alij in eum influxerunt altus profluit sexagenos passus, dilatatur & diffunditur in quadraginta stadia. Insulas Lesbo, Cynroue efficit maiores. Cete procreantur quorum adipe farinae conficiuntur. In eo etiā testudines nascuntur, quarum testa non minori magnitudine sit quā dolium capax viginti amphorarum: generat duo crocodilorum genera: horum alteri nihil nocent, alteri inexorabili atque immisericordi voragine voracissimi sunt cuiusvis carnis: in eorum summo rostro quiddam tanquam cornu eminet, ijs ipsis administris ad ulciscendos maleficos turpissimis indicijs convictos Indi utitur: nam eosdem rerum capitalium damnatos crocodilis obijciunt, neque ad percutiendos eos securi, aut ad frangendam gulam eorum carnifice egent.

Qua esca capiuntur nonnulli pisces. CAP. XXXIX.

Peritos rei marinae escam obijcere Leonides dicit coriamum & caron, quibus herbis facile capitur scarus, nam ad eas adnatat & earum suavitatem tanquam prestigijs capitur: beta capit multum. delectatur enim hoc olere.

Piscationis genera dicunt esse quatuor rhetias contos, nassas, hamos, Retis ars diues est & similis castrametationi est, & pisces eo capti similes captiuis: eget vario instrumento sparto, lino albo & nigro, cypero, suberibus, plumbo, pinu, loro, lapide, velo, cornu, naue, sex remorum tabula, scytalide, tympano, ferro, lignis, pice. Rete capit varia piscium genera, & greges varios & multos. Conti verò ars omnium robustissima eget piscatore fortissimo, cui adesse oportet hastam rectam, oleum, chordas, ex sparto confectas, facem piceæ arboris, scapha, remigibus fortibus & bona brachia habentibus. Nassæ piscatio insidiosissima est, & minimè conuenit ingenuis viris, eget iunco, vimine, saxo, ramis, lapide, alga marina, cupressi coma, suberibus, esca, naucula. Hamorum ratio sapientissima est, & hominibus liberis dignissima, eget equinis setis albis, nigris, ruffis, & medijs cuiusdam caniciei quibus intertexunt albas aut purpureas: aliæ omnes nō bonæ sunt, vtuntur etiam setis suillis & terminto planta, quæ est similis lino, & ære plurimo & plumbo & sparto & pennis præcipuè albis aut nigris & varijs: vtuntur etiam pisces rubris & purpureis & suberibus & lignis & ferro, & alijs egent, inter quæ est calamus ferula & virga cornea & capræ cornua & pellis & alius alio instrumento capitur piscis.

De Indiæ elephātis & equis Libycis. C A. X L I.

Indus & Libycus genere diuersi in hunc sermonem conueniunt, dicit Indus de regione sua, item Libycus quæ nouit quæ vterque decantat comoda ad hunc sermonem hæc sunt: Si apud Indos elephāntus robore ætatis confirmatus capiatur, ex feritate ægrè traducitur ad mansuetudinem, & quòd desiderio libertatis teneatur, ideo cædes facit, ac si vinculis deuinciatur & constringatur, magis incitatur animo, neque vllam seruitutem perpetitur. At enim Indi varijs & multiplicibus cibariis illecebris eum delinire student, ille tamen nihil de acerbitate sua remittens, nihilque ab ijs blanditijs mitescens ijs præclare contemptis pergit eisdem infestus esse. Quid igitur ij cōminiscuntur & machinantur? nempe instrumēto quodam musico quod Indi scindapson vocant, vernaculam cantiunculam ei canunt, is animum attendit, aurēmq; ad audiendum erigit, & suauitate illius demulcetur: animi incitatio cōprimitur, tum paulatim in obiectum cibum respicit, & tametsi omnibus vinculis exsoluitur, tamen cantu deuinctus non amplius ad pristinos mores à mansuetudine deficit. Tibiæ quidem cantu vsque eo capiuntur Libycæ equæ vt huius blandimentis ad homines mansuescant & seuire & insultare desinant, quocunque eas cantiuncularum blanditis inuitauerint, eò pastorem consequuntur, cum is insistit, illæ etiam à progrediendo sese

sustinent, quod si cantum contentius excitatum ad tibiam canat, ex eo tanta voluptate afficiuntur, ut lachrymas tenere non queant. Earum pastores rhododaphnæ arboris ramos excavantes pastoritiam fistulam conficiunt, cuius sonoro inflatu armentum antegredientes id ipsum demulcent: & Euripides quidem ait, pastores ad fistulam cantitare quosdam hymenæos, qui huiusmodi sunt ut ad Venerem equas incitent, equos vero ad ineundas fœminas incendant, ac nimirum ad hunc modum equinæ nuptiæ initiantur, & vero nuptiale carmen fistula præcinere videtur.

De amore & musicæ studio delphinorum.

CAPVT

XLII.

Delphinorum nationem esse musicæ studiosam, testis amplius Arion Methymneus, ex statua posita in oppido Tenaro, & Arionis inscriptione deorum immortalium triumphus sunt, Arionem Ciclei filium ex Siculo pelago seruauit hoc vehiculum. Arionis hymnus gratias agit Neptune, & testimonium affert, quàm studiosi sint delphini musicæ, & velut præmium redemptionis soluit ex hac inscriptione, quæ talis est: Altissime deorum Neptune qui tridentem auream habes, & terram contineres, circum te saltant feræ nauigantes, & veloces delphini studiosi musicæ, maris alumni, & Nereidum puellarum quas dea Amphitrita genuit qui me in Peloponesum ad Tanari littus traiecistis vestris

vestris curuis dorsis inuiam secantes viam, homines marini me ex nauē in fluctus purpureos proiecerunt.

Quemadmodum apri & cerui musica capiuntur. CAP. XLIII.

TYrrhenorum sermone peruagatum est apros & ceruos apud eos cum retibus & canibus vt venandi sane vsus ferre solet, tum multo maxime musica adiumento capi: quod quidem ipsam quemadmodum fiat, iam porrò dicam. Circuniec-tis retibus & cæteris instrumentis accommodatis ad faciendas bestijs insidias collocatis homo ad tibiam canēdi bene peritus quo ad eius fieri potest, omnem cantus cōtentionem remittit & relaxat, & quidlibet ad canendum suaue præclare vsurpat, & sen-sim pedetentimque progrediens in montium verti-ces, & conualles, atque vt breui explicē, in omnia lustra ferarum & cubilia tibie cantu influit, ac ni-mirum primò in eorum aures influentis soni inso-lentia ipsos exterret: deinde cū impotenti volupta-te aures tenentur, tum nullo negotio comprehendun-tur: cantusque suauitate permulsi & deliniti in eorum quæ procreauerint & domesticarum se-dium obliuionem veniunt, etiam si feræ bestie non à locis vbi versari assueuerunt aberrare solent. Sic igitur Tyrrhenæ bestie paulatim tanquā suadæ ille-cebra ducuntur, & quasi cātu præstrictæ in laqueos sese inserunt quibus illaqueatæ comprehenduntur.

Quid

Quid capti anthiæ pisces faciāt. CA. XLIIII.

Pisces anthiæ cum sunt capti miserabile præbent spectaculum: mortem suam lugere, & quodam modo supplicare videntur: ac nimirum quemadmodum homines qui in latrones immiseri-cordes & cædis avidos incurrerunt, aufugere conantur, sic sanè anthiæ retibus insultantes insidias transilire conantur: qui hoc genus mortis euadunt in terram piscium hostem exiliunt, atque hîc ibidem mortem obire malunt, quàm gladio perire.

ÆLIANI LIBER

decimustertius historiæ animalium.

De aquila quæ Gordio regnum præsignifica-
uit, & de lupo qui Gelonē Syracusanum
seruauit.

CAPVT I.

X aquilæ significatione fi-
lium suū nomine Midam
Gordius regem fore conie-
cit, cum supra Gordij ca-
put arantis primò volauis-
set, deinde totum diem in
iugo sessitare nō prius de-
stitisset, quàm is ad vespere-
ram

ram arationē dimisisset. Lupus item maxima magnitudine cum in ludum inuasisset, & de manibus Gelonis Syracusani pueri tabellas rapuisset, Gelon de sella surrexit, & sane quidem feram non timore perterrens, sed tamen acerrimè tabellarum suarum retinens eum insequabatur: postea autē quā hīc extra tabernam ludi literarij fuisset, hēc quidem ipsa labem fecit & repentina ruina concidens pueros vnā cum præceptore confecit, & opressit: solus Gelon diuinæ prouidentie munere sodalibus suis superfuit: quod ipsum non eum à lupo occisum, sed potius seruatum fuisse magnam profecto admirationem habet. Non igitur rationis expertia deus negligit: imò verò chara habet, cū diuino instinctu partim ex his regnum præsignificarit, partim ex impendente periculo seruauerit: ergo bestiarum etiam hęc est vis in amore, vt sint diuino numini.

De sargorum piscatu. CAP. II.

SArgos hoc modo Cares capiūt: Cū enim molles & remissas auras auster afflat, & ad harenas moderatē & leniter fluctus resonant, tum ad piscatum arundine piscator nihil eget: sed virga iuniperi bene robusta eget, ex qua summa lineam appendit, atque ad hamum accommodat piscem conditum, deinde in piscatorij nauigij puppe sedens insidias tendit, insidiāsque in mare demissas leniter mouet simul & ei puer probe tenēs vt sensim pedetentimque nauis impellenda sit, ad terram versus remigat

migat: tum sargi permulti exultantes & gestiētes escam assequi sese ex suis latibulis incitāt, & profiliunt, atque escæ illecebra allectati, in hamum congregantur, cūque propius à terra sunt, cibi auiditate capti facile comprehenduntur.

Quemadmodum pisces diuersas sedes & cibos habent. CAP. III.

P*ermultas sedes commorantium pisces habent, alij enim in saxis versantur, alij ad harenas adherescunt, nonnulli ad herbas commorantur. nam permultæ herbe marinæ & variæ habentur: earum quedam musci, quedā algæ appellantur, quedam ampeli, statilæ sunt etiam quæ vocentur, est quedam nomine brassica, nonnullæ vocantur triches, quarum aliæ alijs pastus ministrant, nec piscium quisquam aliam atque eam quam assueuerit depasci attingit.*

De callionymo pisce. CAP. IIII.

D*E rei piscatoriæ bene peritis audire potes ex piscibus quendam esse nomine callionymum, huic Aristoteles ait in iecore magnum fel situm esse, iecur autem ad dexterum latus situm esse: cui quidem rei testimonio est Menander in Mesenia, Facio, inquit, te habere fel callionymo copiosius. Anaxippus itē in Epidicaꝝ omeno, nisi moueas & sic vt Callionymi feruere efficias omne fel.*

De marina rana. CAP. V.

N*on animantos partus edit, sed similiter vt*
auēs

ques ex sese rana marina ouium parit: cuiusquidem foetus, vel à partu recentes capite præditi sunt, tum magno tum aspero, càmque ob rem cum quippiam metuunt, ipsa intra se recipere non quit, nam illam etiam rursus subeunt, exulcerant non modo cum in aspectu lucemque proferitur in exeundo ledunt. Non ergo faciles partus habet, nec foetibus bona perfugia præstat. Huius ouum non naturæ ouatæ speciem similitudinemque proprie garit, cum sit squamosum, asperum, & ad tactum resistens, & durum.

Quemadmodum polypi sunt maximi & expugnati difficles.

CAP. VI.

Temporis longinquitate polypi ad ceteri magnitudinem accedant, cetaceique generis numerum obtineant. Putcolis oppido Italiæ auditum est, polypum cum inusitata ad corporis molem facta progressione ad maximam magnitudinem peruenisset, egregie spreto & neglecto maritimo victu in continentem processisse, & terrena pleraque vastasse & per subterraneam specum Puteolanas sordes in mare transmittentem in maritimam domum ascendisse, ubi mercatorum res salsamentaque in magnis vasis essent, brachiorum circumplexione primo vasa stricte comprimentem corrupisse, deinde salsamenta depopulatum fuisse. Mercatores verò ingressos ubi dolia disrupta in se xissent, & permagnum earum rerum, quas naui aduexiss

aduexissent numerū exhaustum deprehendissent, stupuisse, ac nimirum cū ab insidijs fores integras, tecta ab omni irruptione intacta, parietes non perfossos intuerentur: quisnam populator fuisset nulla coniectura assequi potuisse. At enim cū reliquias conditorum piscium animaduverterent, eos constituisse ex domesticis audacissimum armatum intus in insidijs ponendum esse, polypum verò noctu ad epulas assuetas adrepētem reuertisse, & tanquam athletam aduersarium strictissime correptum suffocat. Sic flagellis vasa circummplicantē perfregisse: eum porrò qui insidias moliretur, etiamsi lunæ fulgore domus illustraretur, omniāq; conspicua essent, non tamen quia solus esset bestię metu perterritum hanc aggressum fuisse, sed manē mercatoribus totam rem explicasse. Quod quidē ipsum ij audientes ei fidem enarratarum rerum non habebant, deinde ob tantum acceptum detrimentum periculi memoria deposita consenserunt simul ingredi, & congregari cum hoste. Tum alij inusitati & incredibilis spectaculi studio sua sponte, sese auxiliores vnā in domum illam concluderunt: postea vero quā sub vesperam in solita dolia fur inuasisset, ex eis partim cloacam obstruebant, partim armis tecti in hostem irruentes gladijs eius brachia abscindebant, cūque vt frondatores arborum robustissimos ramos secant, sic ij ipsius membra circuncidissent, tandem vix non pauci eum ipsum confecerunt

cerunt, atque oppresserunt, & quod quidem admirationem habet, in terra piscem mercatores fuerunt expiscati, huiusque beluæ propriam veteratoriam nobis ostenderunt.

Quemadmodum elephantorum vulnera Indi sanant. CAP. VII.

Eorum quos ceperint Indi elephantorum vulneribus ad hunc modum medicinā afferunt: Aqua primum tepida hæc alluunt, deinde si hæc ipsa luculenter sint alta, butyro ungunt, postea inflammationem leniunt, suillam carnem recenti sanguine madentem & calidam admouentes. Oculorum morbos ad hanc rationem sanant, ut bubulum lac reperfactum infundant, quo hi remedio oculos aperiunt, & magno cum voluptatis sensu sicut homines, vim medicinæ agnoscunt: cæteris quibus tentantur morbis, vinum nigrum medetur. quod si hac medicina ex morbo non liberantur, insanabiles sunt.

Differentia cibi elephantorum gregariorum & certamini destinatorum. CA. VIII.

Elephantus quidē gregarius assuefactus aquæ utitur potione, ei verò qui ad bellum certat, non ex vitibus confecti, sed ex oryza factitij vini usus indulgetur, simul & calami & flores eis dantur, atque in prata ad legendos flores, quia suauitatem odorum amplexentur aguntur, ipso enim odoratu flores internoscentes colligunt, atq; etiam hos lectos in calathum inferunt, quem eorum rector

sustinet, postquam hunc floribus compleuerunt tanquam vindemia facta lauazione similiter atque homines lauti delectantur: ut vero cā vsi eò reuertentur ubi quasillum floribus plenum reliquerint, expetunt, quod si rector afferre tardauerit barritum edunt, neque prius cibum sumunt quam ei quispiam quos collegerint flores attulerit, eos allatos de quasillo tollentes sui præsepis labra ornant, hanc nimirum cibo suauitatem ex his bene olentibus comparantes, stabulum ubi diuersantur floribus permultis sternunt. Indici elephanti nouem cubitorū altitudine, latitudine verò quinque habentur, maximus illic qui prasij appellantur, secundi vero ab his existimantur taxile nuncupati. Militaris elephantis dorso suo vel nudo tres bellatores fert, alterum dextra, alterum sinistra pugnantem, tertium retro versus bellantem, ac simul quartum manibus moderamina tenentem, sicque illis animal dirigentem tanquam nauem clauo nauicularium rei nauticæ bene peritum.

Equi Indici ad domandū difficiles. CAP. IX.

INDICUM equum exultantem & immoderatus excurrentem continere, & coercere, habenas adducere, vel remittere, non est cuiusuis, sed hominum qui à primis temporibus ætatis ad rerū equestrium scientiam instituti sint. Hi freno ipsos sustinere assueuerunt, simul & refractarium atque effræne os lupatis refringere, quos quidem equine tract

tractationis bene periti ex indomita effrenatione in exiguum gyrum compellunt, veruntamen ad hunc gyrum agendum atque conficiendum orbem manuum robore opus est, & summa rei equestris scientia: qui huius disciplinæ sunt experientissimi & callidissimi agitatores, currum versare in orbem norunt: quadrigariam facile versare certamen non est contemnendum, præsertim cum duos milites pugnantes ferre queat.

Quæadmodū pardales veniuntur Mauri. c. a. x.

Pardales cum Mauri venantur, tales insidias collocant, ut intra ædificatiunculam lapidibus quam primo struxerint, putrescentis iam carnis frustum ex longiore funiculo appendant, deinde ex viminibus & arundinibus ianuā rara structura imponant, ut per arundines fœtidæ carnis odor emanet, & longè latèque vagetur, hunc incensum fœtorem feræ bestię sentiunt. Nam quodammodo tectris odoribus delectantur: hunc odorē proponit venator vel in agrestibus montibus, vel in vallibus, itaque huius cibi appetitione huc illuc circumferuntur, & tanquam quadam amatoria illecebra attractæ & incidunt in laqueos & infelici esca constrictæ tenentur, & vero illaqueatæ pœnas dant ligurationis & helluationis importune.

Quæadmodū à vulpibus lepores captantur. c. x. i.

Lepores interdū à vulpibus non tantū cursu, sed etiam magis arte cōprehenduntur captiose

enim circūuenire, inducere vulpes probe nouit. Cum enim noctu in leporis vestigiū inciderit, & sensum ex eo perceperit, animam cōtinens, spiritūmq; comprimens, sensim & pedetētim vsque eò leporis vestigijs insistit, quoad in ipso cubili eum deprehendens, tanquam de insidijs securum animi & insperantem capere aggreditur. At enim non hic dissolutum & ignauiter remisso animo, sed suspenso & sollicito somnum capit, simul ac primum vulpem aduentantem sensu comprehenderit, de cubili exilit, properans fugam capere, & cursum ad summam celeritatem facit: vulpes item vestigijs eum insequens ingreditur currere. Verū longam viam ubi hic confecerit, vt qui iam longinquo abscessu contra vulpem superior factus sit, sub dumeta, aliāue fruteta densiora subiens, ex longo cursu, libētī animo & prolixo se quieti dat: at vulpes euestigiō insequens, ei non concedit ex fuga vt consistat, & laboris requietem habeat, sed ad alterum cursum ex quiete eū excitat, & agitat. Postea vero quā incitato cursu is permultum viæ procedens, itinera non minora quā prius fugerit, rursus vehementer quietem cupit capere: illa verò frutetum quò se is coniecerit vrget, ac radicitus excutiens, ab assiduo cursu non sinit conquiescere: itaque is iterum excurrit, illa quoque non se ad insequendum tardans, currere insistit, cum autem continenter ex alio alius cursus hunc vigilijs diu multūmq; fatigatum

gatum exceperit, currendo fessus, & laboribus succumbit, & longius procedere desistit: ipsa vero consecuta, eum ipsum non sane cursu, sed longinquitate temporis, & captiosa inuestigatione comprehendit. Iam porrò foetus suos quum in plureis locos lepus dispergit, hoc pacto arbitrās à rapinis tutiores esse, tum summo in eos amore flagrat, neque à venaticis modo insidijs de se timet, verum etiam vulpiū incursiones perhorrescit, nec minus auium impetus extimescit, sed & coruorum, & aquilarū vocem multo maxime metuit, atque horret: & sane quidem cum his auibus nulla pace cōiungitur, sed sese abstrudit in dumeta, in aliāue fruteta, aut cespites, aut cū necessitate vrgetur, in quoduis aliud latibulum se abdens contegitur.

Quemadmodum mas lepus parit. CA. XII.

DE viro rei venatoriæ bene perito, & cætera quàm bono, & à mendacijs alieno, auditione accepi, mares lepores vno eodēque tempore tum alios implere, tum ex sese parere, tum nutrire, nempe qui sint vtriusque sexus participes. Idēq; testabatur aliquando duos, aliquando tres parere: huc etiam addebat, marem semimortuum captum fuisse, ipsum autem prægnantem fuisse, atque in dissecti vtero treis lepusculos ad vuluam repertos fuisse eos primum extractos immobiles fuisse, deinde à sole intepescentes, reuixisse, & eorū quendam postea respexisse, celeritēque & linguam

porrexisse, & cibi desiderio os aperuisse: itaque lac ei admotum fuisse, & paulatim alitum fuisse.

Tempora & ventos lepus cognoscit. C A. XIII.

Rationem tum ventorum, tum temporum lepus plane scit. hyeme apricis locis cubilia idcirco informat, atque imprimit, quod apricationem vehementer appetit: frigus hostilem in modum declinat, æstate vero, alsioris sedis studio captus ad aquilonē cubitat: temporum commutationes nares ei indicant. Non oculos claudit cum somnum capit, imò verò cum reliqua membra somnum accipiunt, interea tamen oculi vident. in pastionibus tum nocturnus tum longinquis pabulum inquirat, siue etiā quantum equidem intelligo, ut se exerceat, & pedum celeritatem firmet. viam retrouersus pertinentem cupide amplexatur, cōsuetam sedem omnibus locis antefert, eoque non parum sæpe capitur, quod assuetum cubile relinquere non possit.

De leporum velocitate mōtanorum & campestrium. C A. XIV.

Lepus quem canes & equi insectantur si campestris sit, celeriore & concitatore cursu quam montanus viā conficit propter corporis exiguitatem & tenuitatem: cum enim gracili habitu sit, ipsum celeritate præstare vero proximum est, primum igitur ex terra exiliens saltu fertur, & per dumeta aliāue dēsiora virgulta expeditus perlabitur: tū verò sicubi herbe sint altæ, & frequen-

tes

tes, ex eis facile sese explicat, atq; elabitur, ac quē-
admodum leonibus caudæ ad excitandas vires ma-
gno adiumento esse dicuntur, sic huic aures roboris
numina, & vexilla, & cursus incitamenta exi-
stunt. Fugiens aures ad tergum retorquet, sicque
ipsis tanquam stimulis torporem & ignaviam ne à
currendo segnitia retardetur concitat. Iam porrò
cursum nec vnum, nec rectum tenet, sed & huc
illuc se versat, & vero de recto cursu deflectit, ut
exterreat canes, & circumnuciat, ad id quidē ver-
ticulum quo vult iter conuvertere, de auribus alter-
utram intorquet, atque inflectit, eaque quasi mode-
ratrice cursum dirigit: neque verò improvidè vno
eodēque tempore omneis suarum virium neruu-
los contendit, sed & impetum insequentis obser-
uat, & si ad insequendum tardus & segnis sit, nō
omnem suam celeritatem profundit, sed duntaxat
canes antegredi maturās sese integrum seruat, &
viribus suis moderatur, ne omnē suam currendi fa-
cultatem vrgens ex incitato cursu viribus deficia-
tur: penitus enim cognoscit se ad cursum longē
multūque antecellere, & videt impensius labo-
rare non esse necesse. Quod si pedum celeritate ca-
nis ad conficiendum iter pollet, tum omnibus re-
uocatis viribus lepus quanto maximo potest cursu
fertur cum autem longe multūque canes ante-
uerterit, & longo sane intervallo venatores atq;
equos reliquerit, tum certe in aliquem tumultum

ascendit, & in posteriores pedes sese erigens tanquam ex aliqua specula, & insectantium certamen prospicit, & quantum equidem existimo eos ut debiliores ridet: post ex eo loco intuens se omnia superiora habere, is nimirum quietem & tranquillitatem adeptus ex lassitudine gratè & libenter dormit. Montium incolæ non tam veloces quàm qui in planitie versantur, nisi quando sub montem subiectos habent tractus in planitiem explicatos quo ex montibus decurrant, unde fit ut tametsi montes incolant, tamen in campis exerceantur, unde sæpe campani homines eos excitant, atque insequuntur. Cum autem proximi sunt ut capiantur, campestris viæ breuitatem declinâtes in altiores locos & montuosos se conuertunt, in suas nimirum sedes festinantes, iccircoque euadunt, & insperatam salutem assequuntur, quòd canibus & equis montium itinera infesta, atque inimica pedes obterunt, & debilitant, sed eo acerbius canes vexantur, quòd carneos pedes, & minime ad perpetienda saxa resistentes quemadmodum equi ungulas habent, contra lepus conuestitos pilis pedes habet, & duritatis & asperitatis patiētes. Iam ex leporibus qui in crebris fruticetorum & dumetorum frequentia locis cōmorantur laboris inertia segnes non ad cursum velocitate valent, pedum tarditate ad fugiendum laborantes, nam huiuscemodi opimo habitu & cessatione torpentes currendi insueti sunt, & ad proficiscēdum longissi-

mè ex dumosis locis perimbecilles, ipsorum ratio venandorum talis est, Primum per frutices per paruos & minime continenti crebritate densos permeant, densiores vero qui trāsiri nō possunt transiliunt: veruntamen ubi fruticetum aliud ex alio nexum latissime continuatur ibi hoc ipsum facere coacti cum sint corporis gravitate ad saltum parum valentes, sanè quàm citò lorant, & succumbunt, canes vero ab eis ipsis primū aberrant, quod non eos propter minutarum arbuscularum frequentiam vident, & vero per frutices saliant, odoris sensu illecti, deinde tandem aliquando visos insequuntur, de contentione currendi nihil remittentes, illi autem ipsi ex continuatione salliendi ad capiendam fugam longiorem remollescunt, & viribus defecti comprehenduntur, atque etiam vt facile sursum versus feruntur, quod posteriora membra longiora habent, sic sane deorsum versus egrè ideo decurrunt, quia anteriora cum sint breviora eos affligent.

De cuniculis.

CAPVT XV.

Aliud etiam est genus leporum, natura perparuum, nec tamē augetur vnquam, ei cuniculus nomen est: quod quidem ipsum nouatum à me non est, at etiam in conscribenda historia Græci quidam vsi sunt, quod à principio Hispani imposuissent: color huic præter ceteros lepores niger est, caudam item cæteris breuiorem habet, cætera reliquis leporibus cōsimilis est, præter quàm quòd ma-

gnitudo capitis quippiam differt, quia exilius sit,
& minima carne præditum, eius vniuersum cor-
pus candidius quàm reliquorum leporum.

Quemadmodum thunnorum piscationem
Itali & Siculi nuncupant. CAP. XVI.

Thunnorum piscationem Itali & Siculi Cetia
appellare solent, tū loca quo hi abdi soliti sunt
tum magna retia: ceterumque instrumentum quo
captari assueuerunt, cetotheria ideo nomināt, quòd
magnos thunnos in numerum reliquorum cetaceo-
rum referre velint. Celtas audio, & Massilienses,
atque omnem Aphricam maximis & firmissimis
hamis ex ferro confectis thunnos comprehendere
solere, de thunnis præter ea quæ antè diximus, iam
hoc dixisse satis sit.

De pisce aulopio. CAP. XVII.

Qui circum insulas Tyrrhenicas nuncupatas
in maritimis rebus versantur, cetaceum
quempiā piscem aulopion appellant, cuius vim &
naturam explicare non alienum est. Magnitudine
maximum aulopion maximi thunni superāt, at ro-
bore aulopios cum illis collatus primas fert: quāuis
thynnorum natio fortissima est, & aduersarij au-
lopij prompte repugnantis primum impetum vi san-
guinis consistentis sustinet, quo celeriter dispulso,
vincitur. Aulopios verò per diu pugnam tolerat, ac
nimirum contra piscatore decertat, & sæpissime
victoriam reportat, sese vrgens, & caput in pro-
fundum

fundum deprimēs. sua enim natura ore ac tanquam
cervice est robusta. Cum est captus eximia forma
spectatur, oculis est patulis, rotundis, magnis, cuius-
modi *Homerus* bubulos canit: dorso est caeruleo, &
ventre candido: à capite ad caudam pertinens aurea
quædam linea in orbē desinit. Iam quàm insidiosis
captionibus comprehendatur mihi sicut auditione
accepi exponendum est. *Homines* ad piscatum pru-
dentes loca ubi domesticas sedes & commoratio-
nes arbitrantur aulopios tenere, speculatione præci-
piunt & presumunt, deinde postquam permagnum
piscium coracinorum numerum ceperunt, & na-
uem suam anchorarijs inhibitionibus in stationem
compulerunt, strepitum quendam more vesparum
faciunt, & coracinos ad illiciendos eos prætendunt,
ubi vero ij strepitum exaudierunt & esculentam
illecebram animaduenterit, alij aliunde eò ire per-
gunt, & gregatim circum piscatoriam errant, atq;
eatenus plausu & cibo ad piscatores mansuescunt,
siue meo iudicio escæ cupiditate capti, siue quemad-
modum piscatores inquirunt suo permulto robore ni-
tentes, ut non ab hominum contactu refugiant, non-
nulli ex eis cicures sunt, quos sanè piscatores ut be-
neficos ab alijs internoscunt, fœderéque cum ijs de-
uinciuntur, pacémque seruant, eos tanquam duces
sectantur: alij feri aulopij, quos ut piscatores & ca-
piunt & occidunt, ita à captura masuetiorum qui
similes sunt columbis domesticis allicientibus feros
ad

ad retia se abſtinent, , quaſi fœdus quoddam cum
ijs ſancitum habentes. Nec verò piſcator bene peri-
tus quantalibet inopia prematur, manſuetum aulo-
pion prudens & ſciens comprehendit: quinimò ſi
eum ipſum imprudens ceperit, non mediocri dolore
afficitur. capitur aut hamo tranſfixus, aut mortife-
ro vulnere iſtus.

De piſtaccis Indicis & reliquis auibus.

CAPVT

XVIII.

IN regijs ædibus Indiæ ubi regum maximus
illic regna tenētium ætatem degit, cū alia per-
multa, & magnam hominum admirationem, &
nullam comparationem habent, quibuſcum ſane nec
Memnonia Suſa, neque tota eorum reip. adminiſtra-
tio eſt conferenda, neque Ecbatanorum magnificen-
tia cum hiſ in cōparatione coniungenda eſt: etenim
illa Perſici faſtus vanitas ſi cum ijs comparentur,
videri poſſint, reliqua ſcriptione percurrere non
huius eſt inſtituti, ſed in hortis pauones & faſiani
manſueti aluntur, & plantæ quidem ſumma regio-
rum procuratorum cura elaboratæ ſunt: enimvero
vmbroſa ſunt nemora, & paſtiones arboribus con-
ſitæ, & rami ſapienti quadam frondatorum colli-
gatione conſerti & contexti: alij enim ex alijs ne-
xi ſunt, alij in alios implicati arbores ſemper viren-
tes, nulla ſeneſtute folia amittunt, ex eiſque partim
ſunt indigenæ, partim ex alijs locis Indiæ magno
ſtudio importatæ, quæ & regionem ornāt. Oliuam
terra

terra India non gignit, neque aliunde importatam fert. Sunt item aliæ aues ab nexu liberæ, nullaque seruitutis cōditione astrictæ, quæ sua sponte eo ventitantes nidos fingunt, & construunt, ubi etiam psittaci aluntur, & sursum deorsum, ultro citrôq; circum regem versantur. Neque psittacum idcirco Indorum quisquam, & si eorū sit magna illic multitudo, edit, quod eos sacros putent, & Brachmanæ quidem ex auibus plurimi hunc existiment, quod quidem ipsum nō abs re se facere profitentur, quod solus psittacus humanam verborum appellationem explanata oris expressione, & vocis conformatione imitando consequatur. Atque etiam in his hortis perbella stagna sunt manufacta, ubi maxima magnitudine pisces sicures æuum agitant, nec eos quisquam aliis piscatur, quàm regis liberi, qui nondum ex pueris excessere, ipsi enim in aqua trāquilla & non periculosa ludentes & captant pisces, & vero natare discunt.

De capitonibus maris Ionij. CAP. XIX.

IN mari Ionio ad Leucadiū, & Actium Epirotica loca capitones velut cōfertis turmis frequentes natant, ipsorum captura quæ ad hanc rationem fit, mirifica est, pisces bini observato noctis tempore cum luna silet, nauem cœnati conscendūt, & à terra soluentes, modò mare à tempestate cōquiescat, silentio & moderate remigant, simul & eorum alteruter sensim ac leniter remo nauem impellit

lit, alter recubans suam nauis partem vsque eo de-
 primit, quo ad eius labrum proxime ad aquam ac-
 cesserit, capitones, horumque speciem similitudi-
 nemque gerentes mugiles, siue quod ex nocte leti-
 tiam, & voluptatem percipiunt, siue etiam quia à
 tranquillitate maris delectantur cauernas & late-
 bras relinquentes, sic ad summam aquam efferun-
 tur, vt ex aqua summo rostro emineant, & natare
 vsque eo pergant donec ad littus propius accesser-
 rint, quod quidem ipsum piscatores postquam per-
 spexerunt, sedata remigatione, & pedetentim ac-
 cessu ad pisces facto nauigant, vbi vero ex piscato-
 riæ motione fluctus cieri ac agitari cepti sunt, à
 terra statim pisces refugiunt, & frequentes in par-
 tem nauis inclinantem & præcipitantem sine reti-
 bus innatant, & vero sub potestatem piscantium
 cadunt.

De maximis cetis, quæ & rotæ appellantur.

CAPVT

XX.

CEte immensa corporis mole exaggerata in
 altitudine maris versantur, & verò fuscis-
 ais feriuntur; inter huiuscemodi beluas numerantur
 quæ rotæ appellantur. hæc gregatim natant, præser-
 tim in dextera Athonis Thraciæ à sinu Sigeo nauig-
 antes, in has beluas incidunt secundum contrariam
 continentem ad Artacei nuncupatum sepulchrum,
 & Achanthæum fretum, vbi Xerxis sectio qua
 dissecuit Athonem, cete hæc quæ appellantur rotæ,

non

non fortes esse ferunt, earum vertices apparent, longis sunt hirsutæ spinis, ut hæ extra mare emineant cum remigationis strepitum perceperunt, tum circunuersantur, & conuoluuntur, ut quàm altissimè in profundum sese detrudant, rursusq; ex imò gurgite ad summum sese efferentes reuersiones in orbem faciunt, vnde nomen traxerunt.

De tritonibus.

CAP. XXI.

ET si non admodum explicatam rationem ad demonstrandam tritonum formam piscatores afferre posse dicuntur, magna tamen fama est in sermone hominum sane multorum cete quædam à capite ad medium corporis humanam speciem similitudinemque gerentia in mari nasci. Demonstratus in libris quos de piscatu conscripsit, conditum tritonem in oppido Tanagra spectatum fuisse, cætera quidem sicut idem ait fictis & pictis similem, eius vero caput quod vetustate obscuratum esset, & euanuisset non facile intelligentia comprehendendi, & percipi potuisse, sed ad solam Demonstrati tactionem squamas illius asperas & duras dilapsas fuisse. Idemque affert quempiam ex magistratibus Græciæ qui sortitione facta annum magistratû gerunt, cum eius naturâ exquirere experiri que vellet, paulum quiddam de corio detraxisse, atque in succensum ignem iniecisse, idque ambustum in circumstantium nares teterrimum odorem immisisse: neque verò, quemadmodum inquit, terrenumne an marinum

num esset animal, coniectura assequi potuimus: sed experientia non bonam mercedem ei reddidit. Is enim paucis post diebus mortuus est, cum transiret strictum fretum & breue. Demonstratus dicit Tanagraeos illum propter ea mortuum quæ impiè gessisset in tritonem, idque Tanagraeos collegisse, ex eo quod ex mari mortuus relatus saniem emitteret similem odorem redolentem ei, quem pellis tritonis ab ipso combusta retulisset, sed unde aberrasset, & quo modo illuc expulsus fuisset triton, Tanagraei dicant & Demonstratus post quos reuereor deum dignum cui credatur. Is est Apollo, qui omnia conijcere potest. Hic dicit tritonem esse alumnum maris monstrum, quare si deus omnia sciens tritones esse dicit, nos de tritonibus dubitare non oportet.

De astantibus elephantis Indorum regi.

CAPUT

XXII.

Elephantus Indorum regem ad forum euntem, primus adorat. huic praest rector, qui illum huius instituti commonefacit, ipsique memoriam discipline instrumenti quo illum moderatur pulsu, atque voce Indorum propria renouat, cuius natura quadam admirabili recondita elephantis intelligentes sunt, tum etiam motus quosdam bellicos edit, velut ostendens, quod hanc etiam disciplinam seruat. Viginti quatuor elephantis huic regi permanent custodes alternis vigilijs, alij alijs in stationem succedentes tanquam ceteri custodes homines. Sapiencia
item

item quadam Indica ad vigiliarum disciplinam erudiuntur, ne inter custodias somnum capiant. Hi igitur ad vigilias agendas præstantissimi excubitores, & à somno inuictissimi, & secundum homines fidissimi illic sunt.

De scolopendra.

CAP. XXIII.

Scolopendræ vim & naturam quanto equidem maximo potui studio cum multum, ac diu perscrutatus essem, sic mihi persuasi quoddam etiam maximū cetum marinum scolopēdræ esse, quam de mari tempestatibus in littus expulsam nemo est tam malè sanus & audax, quin aspicere horreat. Ij qui res maritimas percallent, eas inquiunt spectari fluitas, eminentesque è mari, & narium pilos magna excelsitate apparere, & eius cauda similiter atque locustæ lata perspicitur, reliquūq; corpus conferri potest cum triremi iustæ magnitudinis, non intra aquam abditum, sed per summum mare innatans perspicuum est, atque permultis pedibus utrinque ordine tanquam ex scalmis appensis natat, quibus remigās fluctus ciet leniter sonātes.

Ut sint ducendi canes. CAP. XXIIII.

Xenophon de canibus hæc ait: Per mōtes eos agitari oportere. Sic enim minus libidine incenditur: limites transversos cultorum locorum, & in liras digestorum eis negotium exhibere, pedūque offensiones inferre. multo enim idem præstare ait. Per aspera canes agitare: robustioribus

enim fieri pedibus, & ad cursum præstantiores, corpora exercentes: tum verò ad meridiem hos æstiuo tempore agitandos esse. Hyeme per totum diem, autumno post meridiem, vere autem ad vespæram: itémque leporis vestigia multum hyemis tempore procedere, propter longiores noctes, parum autem æstate, quia sint tum noctes contractiores.

Quàm studiosè curat Persarū rex pabulum equorum & elephantorū. CAP. XXV.

EQuos & elephantos animalia ad bellum vtilia Indi æstimant, & fœni fasciculos, quos præsepibus portant, prius regi monstrant esse recentes & salutare, qui si tales sunt, laudat rex: sin minus acerbè punit elephantorum & equorum curatores, neque præterea reliqua parua animalia contemnit: imò verò illa libenter excipit, sibi dono data. Nam Indi nullum contemnunt animal siue mansuetum siue ferum: itaque subditi dono dant eis, quos honoratos habent ut grues, anseres, gallinas, anates, turtures, attagenas, perdices, ficedulas, & appellatas cenchridas, aliis explicatis ipsas demonstrant, ut quàm sint pingues ostendant: neque modo in auibus pinguitudinem monstrant, sed etiam in elephantis, bubalis dorcadiibus & oryigibus & asinis vnum cornu habentibus, quorum suprâ mentionem feci, & præterea piscium varia genera donant.

De

De marinis cicadis.

CAP. XXVI.

Est etiam cicadarum genus marinum, quarum maxima parvæ locustæ similitudinem speciemque gerit: veruntamen cornua non similiter atque ille magna, nec aculeos habet: alæ ipsius exigue sub oculis existunt similes alis terrestrium. Hominum plerique à cicada marina iccirco se abstinent, quod sacram existiment. Seriphij in retia vel fortuito delapsam non sanè retinent, sed mari reddunt, atque etiam mortuam flentes, & sordidati humatione afficiunt, quod eam dicant Perseo Iovis filio, quem ipsi summa religione colunt, consecratam esse.

De hyena, trachuro, thunno torpedine & pulmone piscibus.

CAP. XXVII.

Si hyenæ piscis marini, qui hyenæ terrestri gentilis est, pinnam dextram ad hominem somno consopitum admoveas, sane quàm eum ipsum perturbabis: etenim formidolosa secundùm quietem spectra videbit acerbâq; insomnia perpetietur. Item si posteaquâ trachuri caudâ abscideris, ipsumq; in mari liberû remiseris, eam equæ ventrē ferenti appendas, non multò certè post abortû pariet. Iam verò si quis qui nōdû excesserit ex extrema pueritia, thunni sanguine illinatur, non pubescet, hoc idē torpedo, & marinus pulmo efficiunt, nam in aceto putrefactæ eorû carnes & mento aspersæ fugam pilorû facere dicitur. Quid ad hæc Tarētini & Tyrrheni

*sophistæ malorum inuestigatores, conâtes pilorum
euulsione ex viris mulieres facere.*

De aurata pisce.

CAP. XXVIII.

Aurata omnium piscium timidus est: nam sub
arcturi tempus cum maris accessus & re-
cessus maximè fiunt, & eo altius exaggerata are-
na ad littus relinquitur, ut naues sæpe ex omnibus
aquis nude in terra iaceant, tum piscatores post-
quam alnorum ramos frondibus conuestitos paxil-
lorum modo in mucronem acutos in arenam defi-
xere, discedunt: post autem rursus accedens mare
secum imbellem auratarum multitudinē attrahit,
quæ ubi æstus reciprocauit, & recessit in exigua
aqua concavis locis retenta relinquuntur, & verò
ramorum metu quiescunt, adeò nimirum ramos ven-
to agitados exhorrent, ut ne loco quidem se commo-
uere audeant, quamobrem primò cuique magnum
meticulorum piscium numerum capere, & ferire
licet, neq; modò ab usu & doctrina piscandi
instructi, sed etiam totius piscationis
rudes, atque adeò pueri &
fœminæ capere
possunt.

Æ L

*ÆLIANI LIBER
decimusquartus historiæ
animalium.*

De scombris piscibus.

CAP. I.

IN mari Ionio prope Epidamnium ubi Taulatiij prope habitant, insula est quæ Athenas appellatur, eam piscatores incolunt, & lacus est ubi scombrorũ qui ad consuetudinem piscatorum assueuerunt, & mansuefacti sunt, greges aluntur ijs sane cibaria edenda piscatores iccirco obijciunt, quod cum ijsdem fœdus quoddam sanctum habent, atque adeò firma pace deuinciuntur. nam hoc piscium genus ab omni captura tum liberum est, atque ad errandum sine ulla exceptione solutum: tum verò eatenus ætate procedit, ut uiuat ibidem ad summam senectutem, nec tamen ætatis tempus ignauiter traducit, neque in suos altores ingratum est. At enim de piscatoribus pastum cum mas acceperit, piscationem capessit, ut se nutricantibus præmium pro nutrimento persoluat, quare ex portu soluentes ad feros scombro gentiles suos natare contendit: ac simul ut ad

eos peruenit, cum ipsis ita continuo tanquam cum aliqua phalange suorum popularium errat, & nimirum cum eiusdem generis sint, non inter se fugiunt: sed simul natant: post autem sicures circumferos concursantes in orbem consistunt, & suorum corporum obstructione eos fugari, exituque intercludentes suorum nutritiorum ut pro ijs quibus expleti cibus fuerint illos remunerentur. Aduentum acerrimè tandiu expectant, dum piscatores eò profecti captorum permultas cedes effecerint, deinde cicures properantes ad portum regrediuntur, atque ibidem intra cauernas abditi à piscatoribus cibaria expectant, quæ quidem ipsa eis quotidie largiuntur, si ipsos ad piscatum adiutores, atque amicos fidos habere velint, quod si hominibus ex iecore laborantibus atque ex arcuato morbo egrotantibus scombrum edendum dederis, ij quemadmodum rei piscatorie bene periti docent, ad sanitatem redibunt.

Quemadmodum in sinibus vadosis pisces capiuntur.

CAP. II.

SIne nassibus, hamis, euerriculis hoc pacto pisces comprehenduntur ut homines in piscatorio artificio callidi ad maris sinus vadosos & minimè inaccessos eo tempore cum ij à procellis & tempestatibus conquiescunt: multos mortales adducant, eosque iubent arenam eatenus proterere, & conculcare, quoad ex vehementi pedum impressione bene alta vestigia faciant, sed ita ut ne ipsa vesti-

gia

gia concidens arena confundat, néue ventorum perturbatione aqua concitetur, non longo intervallo eò ingressi, in vestigijs impressis amplos pisces consopitos passeres, rhombos, torpedines, & plerosque alios eiusmodi capiunt.

Quibus rebus commodus sit echinus marinus & terrestris. CAP. III.

AD stomachum hebetantem non parum proficit echinus marinus. etenim eum vel omnium ciborum fastidio laborantem in pristina valetudinis statum restituit, atque vesicam, quemadmodum harum rerum bene periti affirmant, vacuam facit, etsi corpus scabie infectum eo perungatur, ad sanitatem redit, vulnerum sordes cum testis crematus extergit. Cinis terreni herinacei cremati ad piscem admistus, & locis à pilo nudis illitus pilum ut sic dicam à suis sedibus fugituum reducit, in vini autem potione sumptus remedium ad dolores renum adhibetur, ad aquam inter cutem datus medicinam efficit, ex eiusdem icore ad assum solem exsiccato elephantiasis morbi sanatio efficitur.

Utra maris an fœminæ cornua in genere elephantorū pretiosiora sint. CA. IIII.

EX elephantino genere cornua fœminæ maius pretiū quàm maris habere, huiusmodi rerū scientia instructi & prædicant, & illa nos docet: nimirū in Mauritania quæadmodum quotannis ceruis, sic decimo quoq; anno cornua elephātis excidere

solere: itaque hi in cornua incumbentes usque adeo ea impellunt & defigunt in terram expositam in planiciem, quoad illa ipsa occultauerint: nam præ cæteris camporum patentium æquora & palustria amant, deinde locum in quem abstruserunt, & reposerunt eiusmodi thesaurum pedibus exæquant & complanant: terra autem quod sit feracissima, post paulum herbam proferens abditorum cornuum aspectum viatoribus adumbrat. Eorum peruestigatores, qui sane ad illorum insidias & astus prudentes sunt, in eum locum in quæ cornua defossa suspicantur, utribus aquam deportant, & verum alium alio ex utribus dissipant, & disponunt, atq; ibi commorantur, alius quidem dormiens, alius potans, alius cantiunculam canens suam amicam meditatur: quod si sit iuuenis puer socius huius investigationis formosus, ne mirere, si quis eius pudicitiam interea tentet. Sunt enim Mauri si formosi & magni, & virili aspectu, & venationi dant operam, & puerorum amore flagrant. Quod si cornua sint alicubi prope defossa, quadam mirabili illecebra ex utribus sic aquam eliciunt, ut & vasa exsiccant & exinaniant, ij autem qui cornua exquirunt, statim sine canibus sagacissime prædam odorati, locum illum perfodiunt, & optatum consequuntur: si verò vtres permanserint pleni, eos inde transferentes aliò se conferunt.

Eleph

Elephantus duplex cor habere dicitur. CA. V.

Duplici tum corde tum sensu animi eleph-
tus esse dicitur, & altero quidem ira incen-
di, altero mitigari, & leniri Maurorum sermoni-
bus peruagatum est, eodémque celebrant lynces, &
ipsas dicunt magis esse simas quàm pardalim, &
summas aures habere hirsutas & saltu maxime
valere, & quæ cõprehenderit fortissime cõtinerere.

De magna struthione.

CAP. VI.

IN struthionis ventre cum is à sordibus expia-
tur, lapides inueniuntur, quos hæc posteaquam
deuorauit in omaso prope reticulum diu asseruatos
concoquit. Is sane ad efficiendam oculorum medici-
nam salutare sunt, atque illius adeps & nerui au-
xilium & salutem neruis hominum afferunt: ea-
démque in cursu deficiens lassitudine comprehen-
ditur ab equitibus. Etenim in orbem currenti ei or-
bem præcidentes equites currendo defessam ipsam
assequuntur. Ad hunc etiam modum capitur, pe-
dibus sanè sabulum architectans in solo humilem
nidum fingit & construit, cuius medium conca-
uum efficit, labra nidum ambientia altè exagge-
rat, ac tanquam muro circumunit, ut munitio emi-
nens pluuiam in nidum influere, & pullos etiam
nunc teneros alluere prohibeat, amplius octoginta
oua ex sese parit, non tamen vno eodémque tempo-
re ex ouis pullos excludit, sed ex his partim iam in
lucem proferuntur, partim intra oua informantur.

& cōglutinantur, partim etiam fouentur: cum au-
 tem ipsam sic incubantem, vir eius venationis bene-
 peritus animaduenterit, peracutos ex ferro cuspī-
 des, spiculorum more rectas circum nidum defigit,
 & alicubi prope in occulto latens ex insidijs rei
 euentum acerrime expectat: struthio verò quoniā
 amore quem erga foetus suos acerrimum habet, fla-
 grans, sitienter cum eis versari cupiat ex inquisi-
 tione pastus reuertitur, ac nimirum priusquam in
 nidum introcat, huc illuc versans oculos circumspe-
 ctat, quòd metuat ne quis sese speculetur, deinde ar-
 dentissimo pullorum studio victa, etsi ferrum splen-
 descit, ita tamen alis passis tanquam velis contento
 fune explicatis intra nidum miserabiliter ingredi-
 tur, nam cuspidato ferro transfixa acerba morte
 afficitur, venator vero repentinus eò accedit, &
 simul cum matre pullos capit.

Quemadmodum in flumine Eretano Vicen-
 tinorum anguillæ capiuntur. CAP. VII.

Oppidum est Patanium pertinens ad loca Ita-
 liae ad occasum vergentia: Antenoris Troia-
 ni opus esse dicunt, quod condidit ex interitu patriæ
 seruatus, cum Illo capto Antenoris periclitantis
 Græci rationem habuissent, & incolumen dimi-
 sissent: quòd Menelaum cum Vlysse Helenæ
 causa legationem obeuntes contra Antimachi con-
 silium ipsos necandos ducentis seruasset. Huic igi-
 tur oppido vicina est Vicētia quam alluit Eretanus
 finius

fluuius, & decurso non paruo terræ spatio influit in Eridanum. In illo Vicentinorum Eretæno maxime anguillæ nascuntur, pinguiorẽs alijs quæ alibi sunt, & capiuntur ad hanc rationem, Homo piscandorum anguillarum usu peritus ad sinuosum locum ubi latius confluens dilatatur in saxis ex aqua eminentibus, vel in arbore radicibus ventorum turbini- bus extirpata & iam putrescenti, sedens perpinguis intestini ex agno recenter occiso tria aut quatuor cubita patentis alterum caput in aquam deijcit, quod aquæ vorticibus agitatũ volutatur, idẽm- que illius alterum extremũ manibus tenet, in quod quidem ipsum arundinis frustum perinde longum atque gladij capulum insertum est: neque verò diu anguillas esca latet, quin continuo earum prima quæque fame stimulata, hianti ore atque imminenti hamatos ac vncinatos dentes suos in idipsum intestinum defigit, atque hoc idem crebra insultatione detrahẽre conatur: at enim piscator anguillam intelligens ad fluctuans intestinum inherescere, arundinem ad quam alligatum est intestinum, ori suo admouet, & quoad potest intestinum inflat, quod quidem ipsum defluenti hominis aspiratione & impletur, & penitus intumescit, & ventus in anguillam illapsus ipsius fauces opplet, atque anheli- tum eatenus obstruit, vt ea non queat respirare, neque infixos dentes retrahere, quare suffocatur & captiua subtrahitur.

Leo marinus similis est locustæ, sed tenuiori est habitu: eius partes nonnullæ extra crustam eminentes caruleo colore dislinguntur: forcipes eius maximæ sunt, & cancrorum speciem similitudinemque gerunt. A piscatoribus bene peritis membranas quasdam habere dicitur appensas ex crustis & colligatas, sub quas subiectæ sunt molles caruncule, & teneræ, quæ leonis adeps appellantur. Is ad hoc ipsum homines adiuuat, ut squalidam, atque horridam faciem ad nitorem adducat, rosaceo delibutus & in vnguentum conformatus formæ pulchritudinem conciliat, & candorem enitere facit. Id etiam auditione accepi, terrenum leonem summe timere marini aspectum inusitatum, neque eiusdem odorem ferre: itemque leonem terrestrem dicunt marini leonis extritarum crustarum pulverem in aquam infusum bibentem à ventris morbo liberatum iri.

Maurisij asini primum ut se in viam dede-
runt, incredibiliter incitata celeritate iter
conficiunt, ut euolare non excurrere videantur: de-
inde eos citò fessos de via & pedes & spiritus de-
ficiunt, & pedum tarditate ad currendum cōstri-
cti insistant, & acerrimas profundunt lachrymas,
non tantopere (meo iudicio) ob futuram mortem,
quàm ob pedum infirmitatem, quare ut captiui ad
equos

equos alligati trahuntur.

De Libycis bobus.

CAP. X.

Libycorum boum tanta est innumerabilitas, tanta item celeritas, ut vnum insequentes venatores interdum fallantur, quod nimirum in alios feros incidat, & ille interim sub dumeta, saltusue subiens se subducatur: alij autem similes exoriantur, & venatorum oculos fallant, quorum quempiam si quis ingrediatur insequi, ne equo quidem, sed fessum longinquitate temporis comprehendet: conficiuntur tamen, quotannis multi & moriuntur, sed eorum soboles permulta restat. Promiscuè errant cum vitulis tauri, & vacca tam grauidæ, quam non grauidæ. Quod si quis vitulum adhuc tenerum ceperit, & non statim occiderit, ex eo duplici commodo afficietur: nam præterquam quod & ipse commoditatem affert, matrem suam in captiuitatem inducit: postea enim quàm venator vitulum fune alligauit, ab eo secedit, illa filij desiderio inflammata, tanquam a sylo stimulata fertur, cupiens dissoluta recte eum adducere, ac nimirum cornua compingit, ut vinculum laxet, & distrahat: at enim cornibus in funis complicationem insertis vnà cum vitulo constricta tenetur, cuius iecur & vbera adhuc ob copiam lactis extensa cum venator excidit, & pellem detraxit, carnes relinquit auibus & feris, vitulum domum portat: est enim suavis cibi.

De

DRACO marinus alijs piscibus reliquo corpore
 assimilis est: at similis est draconi terreno ca-
 pite & oculorum magnitudine. Magni enim sunt
 & pulchri. Maxille etiam illius formam simi-
 lem quandam habent cum terrestribus. Habet
 squammas sed duras: adeò vt palpanti non videan-
 tur longe abesse à pelle draconis terreni, simul &
 aculeis armatus est grauibus & venenatis & tan-
 gentibus perniciosus.

Quæ bellaria edit rex Indorum. CAP. XII.

VT Græci pro bellarijs comedunt palmas hu-
 miles, ita rex Indorū in vltima mensa pran-
 dij loco bellariorum edit vermē quendam in planta
 natum, leuiter tostum, suauissimum vt Indi dicunt,
 & magnam voluptatem regi afferre aiunt. Iam
 verò quod addunt regem Indorum edere etiam oua
 struthiocamelorum & anserum nō improbo, quod
 autem oua edit cynorum Apollini seruientium,
 & cantu valentium vt fama est: non amplius mihi
 sunt amici Indi insidiantes cynorum soboli, dum
 illorum oua perdunt.

De dorcadibus & ceadibus. CAP. XIII.

DE Libycis dorcadibus & ceadibus ani-
 mus est mihi nunc dicere. Dorcades quan-
 quam velocitate sunt mirabili, tamen inferiores
 sunt in currendo equis Libycis, capiuntur etiam re-
 tibus: earum alius nigris vittis distinguitur, reli-
 qui

qui corporis color rubet, & pedes quidem eis longi sunt: cornibus caput ornatur, oculi sunt nigri, longissimæ aures habentur. Cemas à Poëtis nuncupata turbinis instar celerrimè fertur, flavis pilis spectatur: cauda est tum pilosissima, tum exalbens, eius oculi cyaneo colore tincti videntur, aures peraltis pilis refertæ, neque modo in terra pedum celeritatem ostendit, sed etiam cum in fluuij confluentem inciderit, ungulis pedum remigans fluctus perripit, & verò in lacubus natare gaudet, unde sibi pastum cõparat, virides iuncos, & cyperũ depascitur.

De myrone pisce.

CAP. XIII.

Piscem esse accepi nomine myronem: unde nomen duxerit haud equidem scio, dicunt ipsum esse marinum serpentem: ac si illius vtercunq; oculus erutus pro amuleto gestetur, liberat hominem à sicca ophthalmia, ac alterum oculum huic renasci loco eruti aiunt, sed oportet vinum dimittere, vel frustra illius oculum geris amuletum.

De feris capris.

CAP. XV.

Capræ feræ ad summos Libycorum montium vertices commorantur, ad boum magnitudinem accedunt, mētum ipsarum, armi & crura luxuriosis pilis diffluunt & redundant xibijs paruis, frontibus rotundis, oculis raris, & concavis, non valde proiectis sunt, cornibus post primũ exortum vtrisque ab alteris longe auersis, & aberrantibus, & incuruis: non enim similiter atque aliarum caprarum

prarum recta existunt, sed eatenus retorquentur, ut ad armos pertingant. Ex capris longè maxima ad saliendum habilitate sunt: nam ex cacumine in aliud longe distans cacumen transfiliunt, & tametsi sepe earum quæpiam dum est in vno vertice, in alterum saltare contendit, ob nimiam interuallorum distantiam, per prærupta saxa præceps agitur, nihil tamen leditur: sic est aduersus saxorum duriæ membrorum resistenti firmitate, ut nec cornua frangat, nec caput diminuât. In summis montibus plurimâs solertia quadam captandi caprarij generis nimirum vel iaculis, vel retibus, vel laqueis à doctrina artis venaticæ instructi comprehendunt. Iam in patentium camporum æquoribus quilibet vel tardus pedibus eas, quod ibidem non valent ad fugiendum, capere queat. Earum pelles & cornua aliquot commoditates habent: nam in frigidis tempestatibus ad vim frigorum, atque hyemem excipiendam pastoribus & fabris materiarijs pelles mirificè prosunt: cornua ad hauriendam de præterfluentium riuorum confluentibus, aut è fontibus portionem ad depellendam sitim non minori vsui habentur, quàm vel calices ipsi: tanta enim capacitate sunt, ut in bibendo respirare sit necesse: ab homine expoliendi bene perito purganda intus sunt cornua, quorum alterum treis mensuras capere potest.

T De montana testudine. CAP. XVI.

Testudines Libycorum montium incolæ testam habent

habent ad conficiendos barbitos commodam.

De hippomane.

CAP. XVII.

CArunculam vnà cum pullo enatam alij in fronte insitam esse, alij ad lumbos, alij ad genitalia adherescere aiunt, eam sane nuncupatam hippomanes primum vt ex sese equa peperit, continuo deuorat, & dei benignitate misericordi in equi nam stirpem occultat, ne si vt ferunt, id ipsum vsq; ad extremum vitæ diem pullus semper insitum in se perseueraret habere, ad effrenationem impotentis veneris tam mas quàm foemina rueret. At si hoc hippij Neptuni & Mineruæ hippie donum equis datum, vt equinum genus permaneat, & ne libidinis rabie funditus pereat, quod quidem ipsum penitus cognitum pastores habent, ac si quando ad moliendas alicui amatorias insidias egeat, vt ipsum ad cupidinem veneris inflamment, diligenter obseruant quando equa ventrem ferens pariat, atq; statim à partu pulum à pullo abscindunt, & in equæ ungulam inijciunt: nam in hanc abditum, & cõditum optimè seruatur, simul & pullum quoniam ipsum postea nõ lactaret mater illa insigni & propria beneuolentiæ nota carentem ex orienti soli immolant, nam ideo pullum vehementer amare ingreditur, quòd illam deuorarit carunculam. Iam quicumque per insidias carnem illam gustauerit, effrenata & præcipite amatoria libidine cõstrictus tenetur, furit, & perbacchatur, & vociferatur, atq;

D

effrenatus ad omnem muliebris sexus etatem cupiditatis adijcit oculos, ac morbum testans obuijs omnibus quemadmodum conflagret amoris flamma exponit, tum ex eo illius corpus diffluit, & extabescit, quod veneris insania animus exagitetur. Equam olympiæ ex ære excitatam esse accepi, ad cuius conspectũ equi amatores adhinniant, ac amoris furore incitati cum ea gestiant venereo complexu implicari, quod abstrusa quadam artificis machinatione hippomanes reconditum intra æream statuam equos alliciat, neque enim est tam diligens fabrica vt ex ea equi eatenus fallantur, & inducantur, vt tantopere ad illius conspectum in venere rem stimulari debeant.

De piscibus qui viuunt in feruente aqua.

CAPVT

XVIII.

IN Aphrica feruentis aque lacus esse dicitur, in quo pisces & viuere, & natare dicuntur, & ad obiectum cibum adsilire: ac si quis in frigidam eos iniecerit, auditione accepi ipsos interire.

De hippocampo.

CAP. XIX.

REi piscatoriæ bene periti homines dicũt hippocampi ventrẽ in vino decoctum & liquefactum si quis dederit cuiquam bibere, eum primò ex ea potione acerrimo singultu affici, deinde tussire, & sicca quidem tussi vehementer torqueri: at enim nihil excreare, sed & superiorem ei ventrem intumescere, & calidas fluxiones in summũ caput

caput efferrî, & verò per nares minutatim deflue-
re, ac pisculentum odorem reddere, simul & ocu-
los eius sanguine suffusos ignei coloris flagrantia
laborare, & eorundem oculorum genas inflari,
& vomendi quidem cupiditate ardere ferunt:
verùm nihil emittere: quod si natura euicerit, hunc
tamen periclitata prius morte in obliuionem &
dementiam incurrere: sin in ventrem inferiorem
delapsum fuerit, ipsum omnibus iam membris ca-
ptum è vita excedere, ex morte verò qui euadunt,
mente capti aquam summo studio persequuntur.

Hanc enim ipsam iccirco expetunt aspicere, tum
stillantem & scaturientem audire, quod sanc eis
ægritudinis leuationem asserat, & somnum con-
ciliet. Itaque ad perennes fluuios, aut ad littora, aut
iuges fontes, aut lacus commorationes eis gratæ
sunt, & iucundæ: cùm tamen non magnopere desi-
derent bibere, sed & ipsum natare, & pedes aqua
alluere eis plurimum iucunditatis affert. Sunt qui
non hæc mala dicant huius bestię ventrem creare,
sed hippocampus algam quandã acerbissimã ex
qua ita afficiatur depasce: veruntamen solertia ve-
terani piscatoris, & ad res maritimas bene pruden-
tis salutaris etiam repertus est hippocampus: is &
Cretensis erat, & filios admodũ adolescentes pesca-
tores etiam habebat. Accidit igitur vt hic piscator
hippocampus simul cum alijs piscibus caperet, &
adolescentes à rabida canicula morderentur, cum

eorum in *Methyna Cretensi* ad littus iacentium vicem dolentes spectatores interficiendam caniculam censerent, & illius iecur medicamentum ad rabiem edendum iuuenibus dandum esse: alij consulerent à *Diana Roccea* salutem petendam: senex piscator eos de consilijs quæ afferrent laudatos dimisit, & hippocamporum exenteratorum alios assos eis comedendos dedit, alios in acetum & mel contriuit, ijsque morsus vlcera obligauit, atque hominum adolescentium rabiem vicit, eosque ad incolumitatem tandem restituit.

De caniculis fluuiatilibus.

CAP. XX.

Multa ante de canibus marinis diximus. Fluuiatiles canicule terrestrium canum parvulorum speciem similitudinemque gerunt, hirsuta sunt cauda, earum sanguis aquæ & aceto mistus intumescens hominum nervos lenire existimatur, atque ex pelle ipsorum calcei conficiuntur, qui nervis salutare esse dicuntur.

De thymalo pisce.

CAP. XXI.

Piscem thymalum sic nuncupatum *Ticinus* fluvius *Italiæ* procreat. Is ad cubiti magnitudinem accedit, & lupi & mugilis communem & mediam speciem similitudinemque gerit, eius capti odor non indignam admirationem habet: non enim ut ceteri pisces pisculentum quendam mittit odorem: imò verò existimes te eius gentilem herbam nuper ex terra lectam manibus tenere: tanta odoris suauitate

suauitate flagrat, ut qui eum ipsum non videt gratissimam apibus herbam unde nomen duxit intus esse putet. Reti facile capi potest, ut esca & hamo non facile ipsum capies, non suillo adipe, non chama, non alterius piscis intestinis, non strombis, sed solo culice bestia noctes & dies homini infesta, quod hac sola delectetur comprehensibilis est.

De xiphia & aliis piscibus Danubij. C. A. XXI.

INitium Europeorum fluminum maximi Danubij ad septentriones ventos sub alpium radices subiectum contra solis exortum à non magno fonte nascitur: deinde simul permulti tanquam stipantes indigenarum fluminum regem exoriuntur, & eorum confluens cōtinuatus, & perennis est, quorum nomina qui eiusmodi fluuios accolunt, plane sciunt. Ij postquam in Danubium influxerunt primigenio nomine appellari desistentes, Europæ fluuiorum regi de suo nomine decedunt, atque ex eo nominati simul in Euxinum defluunt. In hoc flumine piscium diuersa sunt genera, coracini, myali, antacxi, cyprini nigri, hi quidem, & porci, & hesychi aspectu albi, perca, & xiphie, qui conuenientissimum nomen habent, cum enim omni corpore teneri sunt, & tactu suaues, & grati, tum omnino nec obliqui dentes, neque immanes spectantur, nec sic horret spina in dorso quemadmodum delphinarum, nec in cauda, sed quod magnam vel audientium vel legentium admirationem moueat, sub naso

ex quo respirat, & fluctus ipsi diffluit in brachias in mucronem rostrum procedit, & rectum porrigitur, sensimque & leuiter in longitudinem & crassitudinem augetur, & cum ad cetaceam magnitudinem peruenit, illius mucro triremis rostro similis est: neque modo cum cibi inopia vrgetur, mucronati rostri incursum pisces interficit, atque exest & conficit, sed etiam maxima cete propellit, & ulciscitur, non quidem armis ex ferro confectis, sed natura comparatus, ut ii qui magnitudine processerunt, contra nauem mucronem in eam defigentes venire audeant. Quidam gloriantur se spectauisse nauem Bithyniæ in littus expulsam atque eiectam vetustate aut vacuitate oneris, atque in eam gladii caput. infixum inspexisse, cuius cum in nauem mucronem suum defixisset, & nullis viribus ipsum retrahere quiuisset, corpus collinervis retentum fuit, & rostrum infixum ut à principio inciderat remansit. Capitur in mari & Danubio, quod & salsa, & dulci aqua delectetur.

De canicula pisce.

CAP. XXIII.

Summa æstate canicule & cæteræ maris bestię quibus innata audacia est, ad prærupta maris littora accedunt, & in angustos & profundos sinus & freta innatant, & pelagias sedes & commorationes fugiunt, & pelagiam pabulationem contemnunt, in saxis in imam maris sedem inherescentibus phycos nascitur, cuius magnitudo
instar

instar miricæ est, similem fert papaueri fructum: alio anni tempore conclusus manet, hic fructus & durus est testæ modo, post tamen solstitium æstiuum panditur, ut in rosarijs calices & ambiens inuolucrum testaceum id quod custodit intus ruberrimum est, at eius tunica carulea, & laxa, ut inflata vesica, ex hoc inuolucro perniciosum pharmacum manans, noctu igneum splendorem & scintillas quasdam iaculatur, sub canicule exortum huius pharmaci malitia magis magisque ingrauescit, ad eius floris speciem flammeam marinæ canicule noctu incurrentes partim huius pharmaco epoto, partim alluenti, partim in branchias influenti moriuntur, ac quàm mox in summa aqua fluitant. Qui bene periti sunt in hoc inuestigando pharmaco, ex ijs cetaceis aliud ex reliquis membris, aliud ex ore piscis colligunt, & id quidem perniciosum, huic fruticis cynospaston nomen terrestris aglaophotidis imposuerunt.

Quemadmodum Istrianus silurus capitur.

CAPVT

XXIIII.

MYsi non ij qui Telephi Pergamum incolunt, sed inferiores qui ad pontu prope Scythiam accedunt, quique munitis natura locis Scytharum incursiones propulsant, prope Heracleã & Tonix

intelligo ubi Medeam indigenæ celebrant, illud facinus Apsyrtum fratrum sceleratis manibus ausam fuisse. Mysi igitur talem piscandi rationem tenent, ut Istrianius piscator ad Istri ripam boum par impellat, non ad arandum: nam ut in sermonem hominū venit, nulla boui cōmunitas cum delphino intercedit: sic piscatoris manibus unde amicitia cum aratro? sed ad piscandum potius, iugatos boues aut equos in ea loca primum impellit, ubi commodam piscationē arbitratur, atque ad ripam iumentis pabulu apponit, unde interea hac complentur, postea funis bene robusti alterū caput ad medium iugum alligat, ex altero capite hamū appendit, quem asso tauri pulmone instructum ad illiciendum silurum deijcit, ex linea ad quam hamus alligatus est, quantum satis est plumbi ad moderandum tractum appendit, ubi silurus bubulæ escæ sensum percepit, statim imminenti ore escam appetens hamum incaute deuorat: quo transfixus ex eo euadere cupiēs, omnibus viribus funem exagitat, & affligit: quod quidem ipsum animaduertens piscator, cum summo gaudio quān mox à sessione exsurgit, ut histrio in comoedia, ita ille aratoris deposita persona, se transfert ad piscandi munus, & boues equosue admotis stimulis incitat, ac iumentis cum cetaceo bene robusto luctatio est: nam hic Istri alumnus omni virium contentione in altitudinem deprimit, illa contrā retrahunt, sed piscis vincitur ex amborū tractu, atq;

in

in ripam boum iugo expellitur. Homeri studiosus diceret roboris truncum trahere mulos quosdam, ut in Patrocli sepultura canit Homerus. hæc sane alicubi decantata.

Quemadmodū ex Istro congelante pisces capiuntur & de natura antaceorū. C. A. xxv.

Est etiā Istro sinus adeo profundus & latus, ut mare esse videatur, in quē onerariæ naues mare transmittentes ad vsum accolētium insinuantur, atque appellantur: itaque tempestatibus cum is quatitur, quemadmodum mare inhorrescit. Sunt etiam in eo insulæ & recessus quidam in quos refugere licet, & crepidines riparum bene eminentes quibus cum æstus reciprocatur, fluctus refringuntur, atque eodem velut in angustias compulsi in mare retunduntur: hoc ipsum incunte hyeme fieri solet, tum enim hunc augescētem boreas impellit & concitat, hic adeo duram glaciē defert, ut hæc vecturas omnes sustineat: contrā acerrimus boreas flans huic resistit, & sic in altitudinem deprimit ut bene penitus congeliet, & eius confluentis vijs occultis infra delabatur, glacies campi patentis æquor esse videatur, ac nimirum homines vel equis insipientes, vel iugata iumenta agētes iter faciunt. Qua ratione experitur & deprehendit glaciem Thracij Strymonis scelerata bestia & vulpes, antè dixi. Glaciēs Istri nauem onerariam in confluente versantem tantopere circūligat, ut nec passa vela,

nec gubernatores opus sint, quòd ea glaciei vinculo
 constricta tenentur, nec sane naus esse videtur:
 non enim amplius fluctibus verberatur, sed in ma-
 gna planicie tumuli, aut cuiusdam speculæ similitu-
 dinem speciémque gerit. Vbi nautæ exsiliunt in flu-
 mine excurrentes, plaustrisque onera transuehant,
 tum glaciem in orbem perfodientes puteum exca-
 uant, vt vel putei, vel maximi dolij os esse videa-
 tur: permulti pisces lucis desiderio ex glacie tan-
 quam ex tecto effugere cupientes in apertum os in-
 natant, eodémque frequentes congregantur, vt in-
 ter se trudent, vbi vt in stricto scrobe cum permulti
 alij pisces facile capiuntur, tum plurimi cyprini, &
 coracini, & perca & xiphie, qui necdum confir-
 mata ætate, nec mucronato rostro existunt, & an-
 tacei & ij quidem teneri: nam qui ætate processer-
 unt ad maximi thunni magnitudinem accedunt, ij
 sane pinguisimo abdomine sunt, vt eius ventrem
 lactantis scrofe suos foetus vbera dicas. Pellem ha-
 bet asperã, & hac poliunt hastas fabri hastarum.
 Ab illius capitis vertice ad caudam mollis, & stri-
 cta membrana pertinet, quam ad assum solem ex-
 siccata flagellum ad concitanda iumenta efficere
 possis. Cum est iusta magnitudine, sub glaciem sub-
 iens nunquam ad caueam peruenit, sed aut sub saxa
 subijcitur, aut in imam harenam ad vitandum fri-
 gus abditur: nam id temporis cum gelidum est flu-
 men, & perfrigida tempestas nullis nec herbis, nec
 piscibus

piscibus vesci necesse habet, tantum inertia laboris gaudet, & alitur ex pingui suo succo. Et quemadmodum polypi cum præda destituuntur, brachia sua circumrodunt, sic is suam pinguitudinem exedens viuit. Ineunte vere iam liberè fluente Istro odit ignauiam, itaque sese ex latibulis ad summam aquam incitans, aque spuma expletur, quæ multa esse solet ubi fluxus & magno murmure rapidus fertur. A piscatoribus ad hunc modum insidias ei molientibus facile ibidem capitur, ut hamus cum linea in spumam demissus sub alborem occultetur, & ferri splendor minime perspicuus sit, is tum ore hiantes atque imminente liguriens insidiosam escam deuorat, ex eoque perit unde prius alebatur.

Quomodo canis opera extrahunt herbam appellatam cynospastum & aglaophotida.

CAPUT XXVI.

NOmen plantæ cynospastos est, eadem etiam aglaophotis appellatur, volo exponere, eius vim recordatus eam esse hac natura præditam: interdiu enim inter alias herbas latet, omninoque non est conspicua, noctu apparet & enitescit ut stella: flammeo enim colore similis est igni, cuius radicibus signum aliquod ubi defixerunt, discedunt. Colorem de die non vident, neque eius speciem: at postquam nox abiit, ad locum accedunt ubi signum reliquerunt, quod conspicati & agnoscetes id esse quo egēt: nam alioqui nihil differt de die ab alijs herbis:

non

non extrahunt ipsi hanc plane neque effodiunt: nam aiunt eum qui primus propter imperitiam ipsam attigisset, quàm mox mortuum fuisse. Itaque canem illuc ducunt aliquot dies nullo cibo pastum & valde esurientem, eumque simul & aglaophotidis scapum longo fune alligant, & cani carnes multas assas olentes apponunt, canis fame flagrans & nido-
 dore carnis impulsus ad propositas carnes radicitus plantam subtrahit: ac si radices eius sol aspexerit, statim canis moritur, ipsumque sepeliunt in ipso loco, & arcanis sacris quibusdam factis cadauer canis, ut qui pro ipsis mortuus fuerit honorant, deinde tangere plantam audent prædictam, & domum apportant, & ut aiunt cum ad multa utiliter utuntur, tum lunaticos sanare illam aiunt, & oculorum morbum qui humore redundante visum oculis eripit.

De nerite cohlea marina. CAP. XXVII.

COchlea marina magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia spectatur, eo maris ubi sordium vacuitas est, & tranquillitas viget, & in saxis ad imam sedem maris adhærescētibus nascitur, hæc nerites appellatur. De ea duplex est sermo, & uterque mihi cognitus est, exigua quædam fabulosa narrare in longa historia, nihil aliud est, quàm recreare auditorem. Nereum marini quinquaginta filias sustulisse ex Doride Oceani filia canit Hesiodus, unumque filium inter tot filias habuisse
 Neriten

Neriten appellatum, deorum hominúmque formosissimum: Venerem autem in mari simul viuentem delectatam fuisse hoc Nerite, amicúmque habuisse, cum tempus fato definitum venisset, quo oportuit inter Olympios inscribi, hanc deam audio patre accersente ascendisse in Olympum, & amasium & collusorem suum Venerem voluisse ducere, at hunc non paruisse Veneri in sermonem hominum venit, Olympo anteponentem cum sororibus & parentibus commorationem recusatis alis, quas ei Venus dare volebat: itaque dea irata illum in cochleam conuertit; ipsa vero elegit ministrum pro illo Cupidinem, & iuuenem & pulchrum, ei alas illius dedit. Alius sermo exclamat Neriten amatum fuisse à Neptuno, & redamatum fuisse Neptunum. Redamantis hinc initium extitisse, simul versatum alias fuisse amatum cum amante audio, tum Neptuno currum per fluctus agente delphinos & tritonas ex penetralibus maris exsiluisse & saltasse circa currum: quod Homerus in Iliade dicit nobis, omnesque cessisse celeritati equorum solum Neriten prope secutum fuisse Neptunum, undasque ei viam strauisse, & cessisse reuerentiæ Neptuni, voluisse dei amasium clarum haberi, & habitu excellere. At Solem inuidisse celeritati pueri fabula dicit, & mutasse corpus in cochleam. Sed unde Sol hanc inuidiam sumpserit dicere nescio, neque fabula dicit: nisi coniectare quiddam oportet de rebus quæ nulla

nulla nota deprehendi possunt. Dicuntur fuisse rivales Neptunus & Sol, & fortasse Solem indignatum fuisse, & noluisse eum inter cetacea numerari, sed inter ostrea: sed fabulis sit finis, & dñj propitij sint his quæ dixi, sin audacius quiddam fabulis illorum crimen attribuat.

Quemadmodum in Eridano & Tenaro pisces capiuntur. CAP. XXVIII.

V*Bi insignis Eridanus, & ignobilis Tenarus coitionem faciunt, ibi hoc piscandi genus, quod accepi ex versibus viri Mitylenæi, accolæ exercent, ut hiberno quidem tempore arationibus & sementibus faciendis operam dent: deinde ineunte vere nondum confluyente frigoribus congelare desinente, qui antea agricolæ essent, nunc piscatores facti sinuosum locum deligunt, quem peracutis scuribus circuncidant, & quiddam lacui simile efficiant, non tamen glaciem prope ripam secant, sed in suo statu consistere sinunt, atque locum à glacie nudatum circundant amplo verriculo, quod quidem ipsum piscatores in ripa consistentes trahunt, ac nimirum permulti etiam piscatoriæ artis imperiti, piscium captionem animi causa spectant: cum autem ij qui adducunt prope ripam venerunt, tum piscatores extrinsecus glaciem ripæ continentem frangunt, atque in prædam incumbentes in rete pisces extrinsecus retrudunt: quo facto rete piscibus plenum circuncisam glaciem impellit, supra quam piscat*

piscatores consistentes videntur ferri supra insulam natatilem. Quod genus piscandi illic proprium alibi inusitatum. Ex quo fit ut duplicem fructum percipientes, alterum ex terra, alterum ex flumine, & nautæ, & agricolæ censendi sint.

ÆLIANI LIBER

decimus quintus historiæ animalium.

Quemadmodum in Macedonia non admodum vsitatè pisces capiuntur CAP. I.

Viuscemodi Macedonicæ piscandi rationem auditione comprehensam habeo in fluio nomine Astræo, qui inter Beroeam & Thessalonicem medius fluit, distincti varijs coloribus pisces gignitur, qui Macedones ap-

pellantur, & indigenis muscis in fluio volitantibus pastum sibi comparant. Ex nec simile de specie quicquam aliarum muscarum habent, quæ ubique sunt, nec ad apum similitudinem accedunt, nec vesparum speciem gerunt: harum tamen aliquam cuiusque propriam particulam referunt, tum in auda-

cia quiddam simile cæterarum muscarum habent, tum magnitudine apibus similes sunt, tum vespariū colorem reddunt, & similiter quidem atque apes bombitatione strepunt: eas hippuros appellant indigene. Et ad summam aquam versantes piscium nationem non latent: nam ut ex his quispiam earum aliquam per summa apparentem conspexit, silentio sub aquas subiens, ne prædam aquæ agitatione loco moueat, proxime ad illius umbram accedit, & quemadmodum vel de grege ouem lupus, vel anserem ex cohorte aquila rapit, sic is ore hianti atque imminenti eam deuorat: quod quidem ipsum etsi piscatores haudquaquam ignorant, non ijs tamen muscis ad inescandos pisces utuntur. Simul enim ac hominis manu continguntur, & natiuum colorem perdunt, & pennæ euanescent, & inepti ad escam piscium omnino redduntur, quæ causa est, cur earum odio incensi ipsas à se detestentur, veruntamen qui piscandi scientiam cognitionemque præclare tenent, captiosa quadam machinatione, atque solertia, cuiusmodi pisces circunueniunt. Purpurascente enim lana hamum circunuestiunt, & ad eandem lanam gallinacei pennas duas sub barbæ appendiculis natas cerei coloris speciem similitudinemque gerentes accommodant, & conglutinant, quaternum cubitorum est arundo, ad quam alligatum est ferrum, totidem est linea, atque has abstrusas insidias in flumen deiciunt. Pisces colore illecti cupidè

cupide pergunt contrà venire, ac nimirum lautum cibum se habituros ex pulchro aspectu arbitantes hamatis escis configuntur, iisdemque acerbis captiui fruuntur.

De marinis arietibus.

CAP. II.

MArini arietes, quorum quidem nomē apud multos peruagatum est, sed non tamen historia omnino explicata, nisi ex ea parte, quatenus à pictoribus, & fictoribus ostenditur, circa Corsicum & Sardoum fretum hibernant, atque ex summa aqua eminentes spectantur, simul & maximi delphini circum eos natant. Mas aries frontem alba vitta redimitam habet, ut vel hanc Lysimachi, vel Antigoni, vel alterius cuiuspiam regum Macedonie diadema dicas: aries verò foemina quemadmodum barbae appendiculas gallinacei quasdam possident, sic ipsa cirros ex imò collo pendentes habet: neque modo eorum vterque mortua, sed & viua corpora exest & conficit, in natando magnos fluctus facit tempestate quam ex sua agitatione ciet: naues funditus euertit, ac eos qui secundum mare versantur, rapit. Iam porrò qui Corsicam incolunt, dicunt virum ex tempestate qui naufragium fecisset, natandi bene peritum, ubi permultum maris natando transmisisset, circa Corsicam crepidinem quandam assecutum ascendisse, ibique constituisse tanquam tutum ab omni periculo: post verò quàm aries cum oculis comprehendisset, posteriore sui

parte plurimum mare concitasse, deinde ab intumescente æstu elatum instar procellæ & turbinis hominem corripuisse, hunc Corsicum raptum, & venationem arietis eatenus qui ad Oceanum habitant fabulosè exaggerant, ut dicant Atlantidis reges ex Neptuni semine ferre in capite arietum masculorum tæniæ, indicia principatus, illorûmque uxores crines ferre, fœminarum piscium arietum indices principatus, itémque tanto narium robore prædita est huiuscemodi belua, spiritum ut vehementem & permultum anhelet, & immensum aëra respiratione ad se attrahat, eaque aspiratione marinos vitulos ad hanc rationem comprehendat, cum enim arietem nouerunt vicinum esse ad molindas sibi ipsis insidias, in terram celerrime enatantes in subterranea saxa conduntur. Is cognita fuga insequitur, & contra antrum stans, ex corporis odore prædam intus esse percipit, & narium illecebra quadam acri aëra inter se, & vitulos intermedium attrahit, hi tanquam vel sagittam vel spiculum, sic sane illius appulsus declinant, & refugiunt, tandem tamen violentissimo anhelitus ductu inuiti, & tanquam loris quibusdam, aut funibus constricti ex latebra extrahuntur, & ab ariete deuorantur: ex arietis naribus enatos pilos harum rerum periti magnos vsus asferre testantur.

De

De thynnis Bubonicis.

CAP. III.

AD promontorium Bubonicū innumera thyn-
 norum gentes versantur, eorum maximi si-
 militer ut sues, soli & separatim natant, alij more
 luporum bini proficiscuntur, alij gregatim eunt,
 quemadmodum capræ, quæ in latis pastionibus pa-
 scuntur, exoriēte canicula & ingrauescente æsti-
 uo calore in Euxinum natare contendunt, & ma-
 rinis fluctibus ab feruidè radiato sole calescentibus
 inter se velut conferti contextique confertis turmis
 natant, & corporum coniunctione ad perfruen-
 dam opacitatem colligantur.

De pisce nuncupato luna.

CAP. IIII.

Demostratus vir à piscandi scientia catenus
 instructus, ut probè rem piscatoriam inter-
 pretetur, piscem formæ pulchritudine eximium di-
 cit appellari lunā, exigua magnitudine, lata figura,
 idēque affert cyanei coloris speciem similitudi-
 nēque gerere, in dorso pinnas habere, non duras, ne-
 que asperas, sed molles & lenes, easdēque in na-
 tando explicare, & ad similitudinem lunæ semicir-
 culum efficere, idēque Demonstratus tradit Cy-
 prios piscatores dicere, piscem hunc luna plena
 ipsum impleri, & implere arbores, si ex his illum
 appenderis. At decrescente luna, si illum ad plan-
 tas admoueris, eas marcescere, & euanescere, si
 iam plena luna in id aquæ quod in perfossis puteis

reperitur quis hunc piscem iniecerit, aquam iugem
 & perennem fore : si in extrema luna aquam exa-
 rescere : quòd si hunc eundem in fontem scaturien-
 tem conieceris, quomodo dixi de puteo, is ad ratio-
 nem lune modò euanescet, modò implebitur.

De thynnīs.

CAP. V.

Quemadmodum in propontidem thynni in-
 natant & enatant, suprà scripsi, iam porrò
 qui Heracliam, Tion, Amasiam ponticas vrbes in-
 colunt, planè sciunt quo anni tempore eiusmodi pi-
 sces eò accedant, quare permulta contra eos instru-
 menta comparant, naues, retia, speculam in excel-
 sum excitatam quam in littoris eminenti loco &
 circumspectum facilem habenti defigunt: cuius con-
 ficiendi rationem molestum mihi non erit explica-
 re : Tigna bina abieгна alta eriguntur intercepta,
 & iuncta inter se trabibus latis, & crebris im-
 missis, & facilem ascensum speculatori præstan-
 tibus, singule naues vtrunque sex iuuenes expedi-
 ti remigantes habent, retia bene longa sunt. Itaque
 verno sole illucente, ventis placide & tranquillè
 flantibus, cælo lato, & quasi ridenti, conquiescen-
 te à tempestatibus mari, frequentes thynnorum pi-
 scium greges in pontum innatant, quod quidem
 ipsum, simul vt ex specula prudèter & acute spe-
 culator prospexit, piscatoribus vnde veniant de-
 nuntiat: hi ad vocis significationem retia tendunt,
 ac si intra retia ingrediantur, sicut dux exercitus
 hoc

hoc ipsum signo dato edocet: cùm thynnorum cohortes in altũ sese incitauerint, is qui ex specula acerrima oculorum acie horum actiones obseruat, contenta voce exclamat, recta ad altum remigationem contendendam, illucque insequendos esse: hi porrò alligato ad alterutrum tignum quod speculam sustinet perlongo retium fune naues ordine remis propellunt. Postquam enim singulis nauibus rete distentum est, prima nauis ubi suam retis partem eiecit, discēdit, hoc idem facit deinceps secunda, & tertia, & quarta, qui quintam remis impellunt, adhuc iccirco contantur, quòd hi nunquam laxare debent, deinde alij aliò remigant, & pro se quisque retis partem trahit, postea quiescunt: segnes thynni nullum facinus audax tentare audentes, quiescunt, remiges vt vrbe capta capiunt piscium, vt poëta quidam diceret, gentem.

Cur vota nuncupant Neptuno thynnorum
piscatores. CAP. VI.

CUm thynni circunretiti tenentur, Neptuno malorum depulsori piscatores vota faciunt, ne gladius piscis, neue delphinus in captiuorum numero sit: nam sepe gladius qui iam sit etate confirmata, lacerato reti thynnorum gregi irretito ad se exuendum ex laqueis facultatem dedit, delphinus etiam ad moliendas retibus insidias acerrimus ijs perniciem affert.

Quemadmodum apud Indos lac dulcescit.

CAPVT

VII.

IN India, & maxime in Præsiorum regione liquido melle pluit, quod in herbas ac palustrium arundinū comas deciciens mirificas pastiones ouillo, & bubulo pecori præstat, quod quidem ipsum à pastoribus eo ubi dulcis plus roris de cælo delapsum est agitur, & sic illis pastionibus tanquam epulis iucundè accipitur, pastoresque vicissim prolixo epulo compensat, nam ex pecore suauissimum lac exprimunt, neque sicut Græci faciunt mel miscere, & temperare habent necesse.

De Indica margarita.

CAP. VIII.

IN dica vrbs est nomine Perimuda, cui eo tēpore cū in Bactris Eucratides regnaret, Soras ex generis regij stirpe profectus, imperauit. Hanc quidem ipsam Ichthyophagi incolētes margaritas retibus comprehendunt: margaritiferae conchæ magnorum turbinum similitudinem gerentes gregatim natant: & quemadmodum apum examina duces, sic eæ reges habent, tum formæ pulchritudine, tum magnitudine præstantes. Summa autem contentione vrinatores ideo certant ad capiendum gregis ducem, quòd eo capto cunctum gregem rectore orbatum non loco se mouentem assequuntur, quandiu rex fugiendo elabi potest, sapienter eas regit & conseruat, iam captas in paruulis dolijs saue condiunt, cum erosa caro fuerit, & diffluxerit vi-

no relinquitur optimus Indicus, & in mari rubro procreatus existimatur, itémque in occiduo oceano, ubi existit Britània nascitur, videtur quodam modo auro similis, & fulgorem habet hebetiorem & obscuriorem, quàm Indicus aut Herytrienfis. Iubas in Bospori fretonasei tradit margaritam, sed Britannica inferiorem. Indicus terrenus dicitur naturam habere non propriam, sed foeturam esse crystalli non gelu concrefcentis, sed fossitij.

De marina grue.

CAP. IX.

DE gruibus aubus antè scripsisse me plane scio, gruem piscem marinum audio alumni esse Corinthiaci pelagi, quod vergit ad Hishmè pelagus Athenas spectans: is ad quindecim pedum iusta mensura dimetitorū magnitudinem procedit, crassitudine est angullæ non maximæ, eius os & caput speciem similitudinémque alitis gruis gerunt, squammæ gentilis avis pinnae similes esse videntur, natare ingreditur non flexuose ut pisces gregatim natantes, sed tanto robore saliendo est, ut tanquam emissum à contento neruo telum feratur. In sermonem Epidaurorum venit hoc animal ex nullo pisce generari: sed cum volucres grues Thracium frigus fugientes, tum fœminæ ad coitum exardescentes, tum mares veneris libidine confluentes inter se complexu venerco iungi cuperent, fœminas suspensum coitum

sustinere non posse, iccircoque semē emittere, quōd
voti compotes fieri non possint, ac si supra terram
volent, id ipsum ad nihilum recidere: sin supra ma-
re eò delapsum tanquam thesaurum per manus tra-
ditum sic amari hunc factum, asseruari, animan-
tēque effici, neque velut aluum sterilem illapsum
perire. Demonstratus, cuius antè mentionem feci,
hunc, inquit, piscem vidi, & magnopere admiratus
sum, cūque vt alijs ostendere possem sale condire
vellem, coquis ipsum secantibus & viscera intue-
rer, tum ex utroque latere spinas coeuntes & ea-
rum fines inclinantes inter se & similiter atque
tabulas legum triangulas esse, tum eius iecur in lon-
gitudinem procedere aspexi, tum iecori subiectum
fel habere longum follem tanquam scortum, vt fa-
ba recens videretur: vbi verò primum iecur &
epar exempta fuissent ambo statim intumuisse, vt
iecur instar epatis maximi piscis videretur, fel ve-
rò lapidem super quem fortè positum fuerat, con-
sumpsisse.

De captura pelamidum.

C A P. X.

Rationem piscādi pelamides haud sane per-
uulgatam non à seria consideratione alienū
est explicare. Decem iuuenes ad summum ætatis
vigorem florescentes expeditam nauem, & cele-
rem conscendunt, & simul atque se cibo expleue-
rint pariter æqualiterque in vtrunque naus latus
distributi remigare contendunt, atque huc illuc
errant

errant : eorum vnus aliquis ad puppim sedens armatas hamis lineas ad vtranque nauis partem demittit, cum ad singulos hamos esca ex purpura pisce confecta stricte religat, tum lari marine auis pennam ad hamum quæque alligat, vt ab occurrente aqua sensim, & leniter agitetur : pelamides autem esca sic instructæ illecebra delinitæ, in hamos innatant, cum autem ex ijs aliqua liguritione appri-
me stimulata os in escam impeggerit, tum reliquæ consequentes hamis configuntur, vt hami ob multitudinem vno eodẽque tempore transfixorum piscium vexentur: iuuenes verò remigare desistentes de transtris surgunt ad subtrahendas lineas multitudine piscium onustas: quos posteaquam in nauem subduxerunt, secundissima piscatio ex permagno piscium numero aperte ostenditur.

De mustela terrestri & marina. CAP. XI.

TErrestrem mustelam ita appellatam incantatricem, & veneficam, libidinosam, & veneris illegitimæ conciliatricem audio cõuersam in hoc animal fuisse ira Hecate : at Hecate propitia relinquo alijs fabulam. Quòd autem sit fera insidiosissima, & quòd inuadat homines mortuos, & nisi arceatur eorum oculos diripiat, & exsorbeat, manifestum est. Ferunt autem mustelæ testiculos per insidias alligatos mulieri parturienti retinere partum : item viscera mustelæ certo modo preparata quem nouerant harum rerum periti, & in vinum

*ex insidijs coniecta amicitiam diuidere, & coniun-
ctam antea beneuolentiam distrahere. Est etiam
mustela piscis ita nuncupatus paruus, qui nullam
communitatem habet cum galeis, id est mustelis:
nam hi quidem cartilaginei sunt & pelagij, &
magni, & caniculis similes, at mustelam dices
esse hepatum. Illa enim piscis est breuis, oculos con-
niuentes habet, pupillis est cyaneis, mentum hepato
maius habet, & chremete minus, est etiam saxati-
lis, algas depascitur, atque similiter vt terrena om-
nium cadauerum in quæ incurrit, oculos exest &
conficit. Vtuntur piscatores aquatili mustela ad ea
veneficia ad quæ vtuntur terrestri homines in con-
tinenti viuentes. Cæterum cùm piscium genus sit
carniuorum, piscatores altissimas vrinationes obi-
turi nigrore inficiunt plantas pedum, & volas ma-
nuum occultare conantes illorum candorem: nam
hæ partes ex membris humanis maxime in aqua
splendent, & alliciunt piscium genus.*

De chamis.

CAP. XII.

CHamæ marinæ & variæ & multiplices
sunt, nam aliæ asperæ, aliæ valde lenes: &
hæ quidem digitorum compressu confringuntur,
ille verò vel ægerrimè saxo conteruntur: quædam
ipsarum nigerrimæ sunt, nonnullæ argentei coloris
similitudinem gerere videntur, aliæ temperatione
omnium prædictorum coloris ornate sunt: ac quem-
admodum earum est varium & multiplex genus,
sic

sic multas & diuersas sedes habent. Quædã enim in littoribus dispersæ iacent in arena, nonnullæ sub algam subiiciuntur, aliæ in limo commorantur, aliæ in saxis & stabulantur & præfulciuntur, ac præmuniuntur. Astiuo tempore cū sit messis in Istri-
co mari gregatim natant: Euri & Austri iccirco fugientes sunt, quòd eos ventos ferre non possint: eotrà ex tranquillo mari mirifica voluptate afficiuntur, & Fauonij mollibus auris afflari gaudet, eamque ob rem in latebras abditæ cū à tempestatibus mare sentiunt conquiescere, & Fauoniū flare, tum relictis sedibus ad summam maris aquam natant, & explicatis testis sic tanquam vel sponse prodeunt, vel rose ad Solis radios exporrectæ ex inuolucris erumpunt, alteram concham substernentes, alteram erigentes, simul & altera pro velo, altera pro naui ad nauigandum vtuntur, vt si eas procul videas classẽ nauium existimes: quòd si nauem ad se accedere sentiunt, aut beluæ impetum, aut valentioris piscis natationem, metu percussæ contractis testis frequentes delabuntur, & occultantur.

De hæmorrhoo genere viperarū. CA. XIII.

Hæmorrhous è genere viperarum in saxorum cauernis domesticam sedem habet, pedem vnum tum longus est, tum à lato capite ad caudam in tenuitatem eius corporis habitus procedit: colore est partim flammeo, partim nigro: eius caput
tanquam

tanquam cornibus quibusdam inhorrescit, sensim
 & pigre serpit, ventris squamis terram premiens
 tortuosa non recta via progreditur, gradiendo leni-
 ter substrepat, unde eius segnicies ostenditur. Pri-
 mum ut momordit, statim punctus cyanei coloris
 exoritur, percussus stomachi doloribus affligitur,
 venter celeriter exhauritur, caligine offunditur,
 sanguis per nares & aures cū bilioso veneno mit-
 titur, vesica sanguineam urinam reddit, cicatrices
 si quæ sint in percussi corpore, etiamsi cōsenuerint,
 tamen recrudescunt. Hæmorrhoi fœminæ quodam
 impulsu venenum ex summis tunicis dētium emit-
 tunt, quod ad extremas gingiuas accedit, & san-
 guis effunditur multus, ginginarum dentes elidun-
 tur. In hanc ferā incidisse in Aegypto ferunt Me-
 nelai gubernatorem Canopum Thonide regnante,
 Helenamque serpentis vim intelligentem eius spi-
 nam fregisse, pharmacumque extraxisse, sed in
 quos usus Helena festinarit, hunc thesaurum ca-
 pere nescio.

De simiis.

CAP. XIII.

Tigres domitos, cicures pantheras, oryges qua-
 dricornes & boues duorum generum curso-
 res & agrestes, columbas pallidas, quas negant man-
 sue fieri posse, ad suum regē Indi afferunt, & aues
 quas cercuronos solent appellare: tum generosos ca-
 nes, de quibus suprā scripsi, tum simias nonnullas
 albas, alias nigras: nam ruffas ideo in vrbes non ad-
 ducunt

ducunt, quòd Veneris libidine inflammate in muliebrem sexum furentes sint, ac si quando deprehendunt eas tanquam adulteros odio persequentes interficiunt.

De cornigeris apud Indos certantibus bestiis, vbi de tauris. CAP. XV.

Magnus Indorū rex quotannis diem vnum proponit hominum cursibus & pugillationibus, tum luctationibus bestiarum, quæ sane inter se cornibus appetentes mirabili natura quadam eatenus strenue decertant, quoad aduersarium funditus vicerint, sicque omni neruorum contentione quemadmodum athlete, vt aut maximo afficiantur præmio, aut gloriam capiāt certaminis, nituntur: rationes quidem expertes sunt feri tauri, arietes mansueti, asini vno armati cornu, hyenæ quas quidem damis minores esse aiunt, sed ceruis audaciores. Postremi in certamen veniunt elephanti, hi inter se vulnerant, & alter sæpe alterum vincit, atque adeò interimit, sæpe etiam vterque vulneribus confectus simul decumbit.

Quid Theophrastus sentit de partu viperarum. CAPVT XVI.

Viperæ catulos Theophrastus scribit parentis vterum non exedere atque conficere, neque sane vt quiddam ludens dicam foribus effractis obstructum exitum perrumpere, sed fœminam vteri angustijs cōpulsam non parere, sed disrumpi. Cuius senten

sententia ita rem habere mihi ad veritatem planè persuadet, siquidem marinæ acus, quia tenues sint, & haudquaquã sinuosam & capacem alium habeant, ideo similiter à suis fortibus afficiuntur, etsi iam antè fabulosè viperarum partus descripsi, tamen ne mihi Herodotus succenseat, quales ipse conscripsit.

De naturali affinitate leonis cum delphino.

CAPVT.

XVII.

IN media natura quedam communitas retrusa leoni est, & affinitas cum delphino: non ex ea parte solum quòd vterque imperat, ille quidè terrenis bestijs, hic verò aquatilibus: sed quòd senectute ambo tabescunt, & cum sunt in ægitudine, illi terrestris simia medetur, huic quoque marina simia remedio est. Nam vt in terra, sic etiam in mari aliquod est simiarum genus, quod similiter huic, vt illi, medicinam illa ipsa morbi affert.

De sepedone serpente.

CAP. XVIII.

INest in sepedone serpente immanis infinitaque pernicies. Eodem colore & figura quibus est hemorrhous sepedonem esse tradit Nicander, sed celerius graditur, & gyros & flexiones persequens, non rectà progreditur: quod quidem ipsum causa est, quamobrem inspectantes nesciant de eius magnitudine indicare. Vulnus quod infert acerbissimum plurimum habet, & bene penitus intrat, & putrefacit, qua ex vi nomen traxit: inexpressibili celeritate

heritate ipsius venenū in vniuersum corpus transi-
tionem facit, capillus vulnerati putrescit, & fun-
ditus interit, tum superciliorum, & palpebrarum
pili defluunt, oculi offusi tenebris obscurantur, &
marcescunt.

De libidine testudinis terrestris. CAP. XIX.

EX terrenis testudinibus mas ad venerem in-
flammatissimus est, fœminam humi ad coi-
tum stratam Demonstratus ait supinam iacere de-
inde expleto coitu propter testæ magnitudinē cum
se conuertere non queat, escam paratam à marito
relinqui cū alijs animalibus, tum aquilæ: vnde fit
vt mares eas ad coitum ideo illicere non possint,
quod fœminæ magna moderatione libidines conti-
neant, & salutem voluptati anteponant. At enim
mares mirabili quadam natura illecebram amato-
riam, & omnis metus obliuionem afferentem fœ-
minis inijciant, neque tamen huiuscemodi illece-
bræ sunt cantiunculæ quales Theocritus pastoritiæ
lusionis compositor nugatur: sed occulta herba, cu-
ius neque ille nomen se scire dicit, neque aliud co-
gnoscere confitetur: itaque mares eam ore continen-
tes ad libidinem fœminas alliciunt, & quæ antea
fugiebant, nunc exardescunt ad coitum, & nullo
de se timore afficiuntur.

De gallis mutis. CAP. XX.

THessalonice Macedonice locus vicinus est
nūcupatus Nibas, vbi galli gallinacei sui can-
tus

tus naturalis expertes sunt, & silent omnino: adeo ut vulgò circumferatur prouerbum in rebus factis difficillimis, quod tale est, tunc illud haberi poterit cum Nibas gallus cantabit.

De dracone quem in India inuenit Alexan.
der Macedo.

CAP. XXI.

Alexander cum alia pleraque animalia apud Indos inuenit, tum draconem quem, quia sacrum in antro quodam Indi existimarent, & summa religione colerent, idcirco precibus Alexandrum obsecrarunt, ne in illū ipsum inuaderet: quod quidem ipsum ille annuit. At enim draco cum exercitus strepitum sensit, (quod sit animal tum audiendi, tum videndi acerrimo, atque acutissimo sensu præditum) maximo sibillo, & summo afflatu edito omnes exterruit, & perturbauit, septuaginta cubita longus esse existimabatur: neque enim eis totus apparuit, sed illius solum caput ex antro eminuit, eius oculi ad magni clypei Macedonici magnitudinem accessisse dicuntur.

De contentione aquilæ & cornicis. CAP. XXII.

Et si aquilas conflictatiunculis cornices eludere student, has tamen illæ præclare contemnant, & deorsum ferri sinunt, ipsæ vero sursum subuolantes æthereum locum secant: quod quidem ipsum non cornicum timore agunt. Quis nam hoc dicat, qui planè sciat aquilarum vim, sed potius propria quadam animi magnitudine earum infra se vol

se volantium lapsus facile patiuntur.

De pompylis piscibus.

CAP. XXIII.

Pompylum piscem dicunt non modò Neptuno, sed etiam incolis Samothraciæ dijs sacrum & charum esse, ob eamque causam piscatorem nomine (sicut dicitur) Epopeum, ex Icaro insula profectum ætate iam affectum, quod aliquãdo cum nihil aliud piscium præter pompilos cœpisset, protinus huic pisci meritas pœnas persoluisse. Etenim cete factò in eius piscatoriam impetu ipsum deuorauit. Pompylum hostili odio delphini persequuntur: neq; hoc ipsum tamen impunè faciunt: cùm enim gustauerunt, inefficaces stupidique continuo redduntur, & quòd furore inflammati consistere non queunt, iccirco in littora expelluntur, atque fluctu eiectioni à marinis cornicibus, gauijs, cæterisque maritimis auibus exeduntur, & conficiuntur. Apollonius Rhodius siue Naucratis dicit hunc aliquando hominem fuisse portitorem, qui cùm puellæ Apollo amore teneretur, qua cum etiam complexu venero iungi conaretur, hæc autem effugiens Miletum venisset, & Pompylum precibus obsecrasset vt se traiceret, is quidem paruit: at verò Apollo sese ostendens, hanc quidem rapuit, nauem autem in lapidem, Pompylum vero in piscem conuertit.

De certamine Indicorum boum qui cursu

valent.

CAP. XXIIII.

IN bubulo pecore quod incitato cursu valet, cu-

F

ram Indi ponunt, & simul de eorū velocitate rex, & permulti principes decertant, neq; turpe ducunt pro huiusmodi animalium genere auro, argentōue spōsionē facere, currēdi meta bobus hæc cōstituitur vt inter se nexi, & iugati triginta stadia currant æquales & pares boues equis currūt: neq; velocitate boues ab equis internescas: ac si quando rex de suis bobus cum quopiam spōsionē fecerit, in tantum contentionis studium procedit, vt is ipse in curru sequatur, atque adedò aurigam incitet is qui sane quidem equos stimulis cruentat: à bubus verò manus abstinet, si quidem boues nullis admotis stimulis incitatissimo cursu ferūtur. Ac nimirum tam ambitiosa est bibuli certaminis contentio, vt non diuites modo & domini, sed etiam aurigæ, sed inferioris status homines eiusmodi cōcertationibus permultū contendunt, vt Idomenæus & Ajax apud Homerum. Sunt item apud Indos alij boues qui maximos hircos magnitudine non superare vidētur, ij coniugati velocissimè currunt, nec minus strenuè quàm Getici equi cursum conficiunt.

Quemadmodū equi rabie incitantur bibentes ex Cossinito flumine, & fonte Potinæ. C. A. x. x. v.

Equos efferrari & rabie inflāmari ferūt bibētes ex Cossinito flumine Thraciæ, qui defluit in agrum Abderitanū, & denique consumitur in Bistoniciū stagnū, vbi Diomedis Thracis qui immanes equos habebat, quos Hercules expugnauit, regia olim

olim fuit. Ex eodem morbo laborare dicunt equos bibentes de fonte. Potinæ, qui nō longe ab urbe Thebis abest, itémque Herotas & Gedrusios fama est tanquam fœnum pisces equis edendos obijcere: Celtas etiam audio boues & equos piscibus alere: & nonnulli quoque testantur Macedones, & Lydos piscibus equos suos pascere, ac nimirum oves Lydiæ & Macedoniæ ex eisdem pinguescere dicuntur, apud Mysos cum equinum genus coit, quidam velut hymenæum quendam nuptijs præcinunt, & cantus suauitate permulsæ equæ celeriter grauidæ fiunt, & formæ pulchritudine eximios pullos ex sese pariunt. Iam verò equos ætate affectos aiunt pullos cū cæteris in rebus debiles, tum pedibus infirmos procreare solere. Aristoteles tradit equos ad triginta quinque annos procedere, & quidam equum septuaginta vixisse.

De scorpiis qui nascuntur inter Mediam & Susidem. CAP. XXVI.

IN itinere secundi diei eorum qui à Persicis Susis in Mediam proficiscuntur, quod permagna scorpiorum multitudo nasci dicitur, idcirco Persarum rex quum eò suscipit iter, triduo antè omnibus imperat, ut eos venentur, & ci qui plurimos confecerit, donat munera. Nisi hoc fiat, locus transiri non potest: nam subter omnem lapidem & cespitem abditus scorpius manet. Dicunt Rhysienses populos expulsos fuisse à multitudine

scolopendrarum, in Cyrene diuersa tum colore, tum forma murium genera nasci ferunt: ac quosdam ipsorum quemadmodum mustelas ita lata facie esse, alios viperæ speciem similitudinēque gerentes acutas spinas habere, quos indigenæ Echenatas vocant, in Aegypto audio bipedes mures esse maximos, & prioribus pedibus tanquam manibus uti, vicini illis Libyci mures sunt, qui recti gradiuntur duobus pedibus nitentes, cum ab insequentibus vrgentur falliunt, hæc Theophrastus.

Quemadmodū libertatem in volando amāc
attagenes aues. CAPVT XXVII.

Attagenas aues ferunt ex Lydia in Aegyptum deportatas, & in syluam dimissas primò coturnicis vocem misisse, post cū fluminis alluione cælum pestilens factum esset, quo multi passim mortales perierunt, eiusmodi aues non intermisisse maiori oris expressione, quàm quemuis explanatissimæ linguae puerum loqui, & dicere, τῆς τοῖς κακοῖς τὰ κακὰ, id est, Ter mala malis. Itēque aiunt eas captas neque mansuescere, neque iccirco amplius pristinas voces edere, quòd seruitute conticescunt, & obmutescunt. Quòd si ex potestate in libertatem volandi dimittantur, & in suas sedes perueniant, rursus loqui, paritèrque cum libertate vocem recipere.

Scopes, quos Theodorus vertit asiones, sal-
ratione capiuntur. CAP. XXVIII.

Scopes

Scopas aves, quarum *Homerus* in *Odyssæa* mentionem facit, cum eas circum *Calypsus* antrum versari scribit, viri saltandi bene periti dicunt cum saltatione comprehendi, tum genus quoddam saltationis esse: quæ si adhibenda ijs fides sit, scopas appelletur: nam quod ijs auibus iucundissimum sit quosdam ridicule imitari, ex eo profectum est verbum *σκώπτω*, quod significat effingere, & nō aberrare ab eis imitandis, quos lucra assimulatione imitantur. Dicitur scopas hic minor semper esse quàm noctua, plumbei coloris speciem similitudinemque eius penne gerunt, & albis maculis distinguntur, à supercilij secundum utraque tempora duæ plumæ existunt. *Callymachus* duo genera ponit, scopas & aiscopas, id est, semper a iocis, quorum alterum vocale sit, alterum mutum. *Alexander Myndius* dicit apud *Homerum*, non scopas per sigma, sed copas legi oportere. Aiscopes omnibus anni temporibus patent: ex sanæ esculentæ non sunt propter carnis vitium, scopas aliquando apparent, neque tamen uno aut altero plus die commorantur, quæ esui accommodatæ sunt, & valde probantur, & differunt à perennibus illis velocitate, & turturibus & palumbis similes sunt.

De Pigmeis populis.

CAP. XXIX.

Pigmarum gentem audio solitam habere reges sue nationis, & deficientibus regibus reginam

nomine Geranon, id est, gruē illis imperasse, quam
 deam facientes Pigmæi, & amplioribus honoribus
 eam afficientes quā deceret hominem, in eam ar-
 rogantem insolentiam adduxerunt, ut deas con-
 temneret: sed maximè Iunonem, & Mineruam,
 & Dianam, & Venerem, adeò ut diceret Cupi-
 dinem aberrare ab scopo, qui suam pulchritudinem
 non illis anteponeret: unde Iuno irata in auem de-
 formē Geranon cōuertit, & est nunc Gera-
 nos pugnans contra Pigmæos, quòd ab
 illis de mente diuinis honori-
 bus deducta esset &
 perdita.

ÆEL

*ÆLIANI LIBER
decimus sextus historiæ
animalium.*

De purpura.

CAPVT I.

Urpurarius infector, si postquam purpuram non in hominum cibum, sed ad tingendas lanas comprehenderit, inexauslum velit fieri colorem, & perfecte tinctum, vno saxi ictu purpuram interimit: quod si leuior plaga inferatur, & etiam nunc spirans relinquatur, atque iterum lapide percutiatur, ad tincturam fit inutilis: nam ex eo dolore tincturam amittit. Quod quidem ipsum præclare Homerum intellexisse dicunt: iccircoque vno ictu celeriter morientes purpure morte affici ait, peruulgatum suis versibus illud canens, Cœpit hunc purpurea mors, & fortis parca.

De psittacis & pauonibus Liuiis. CAP. II.

A Pud Indos intelligo psittacos nasci, quorum etiam antè mentionē feci: quæ nondum dixi, hæc mihi nunc dicenda videntur. Ex tribus

Indiæ psittacorum generibus quemadmodum pueri erudiuntur, sic ij omnes humanæ vocis vsum addiscunt. In syluis incōditam vocem cuiusmodi aues indoctæ edere solent, mittunt, non autē expressum os & explanatum habent, nascuntur pauones in India omnium pauonum qui vbiq̃ sunt multo maximi. In India Liuiæ columbæ virides pennas habent, vt is primo aspectu qui sit rudis in scientia auium psittacum non columbam dicat, earum labra & crura colore perdicibus Græciæ sunt similia. In India gallinacei nascuntur maximi, non rubram habent cristam vt nostri, sed ita variam & floridam quemadmodum coronam ex floribus contextum, pennas posteriores non inflexas habent, neque in orbem reuolutas, sed latas, quas cū non erigunt, vt pauones trahunt, eorū pennæ smaragdi colorem gerunt.

De aue quam Indi vocant cercionē, eam Latini motacillā appellare possent. C A. I I I.

IN India auis ad sturni magnitudinem accedens varijs coloribus picta nascitur, quæ & humanam vocem effingit, & psittacis vocalior, & maiore est docilitate, & ingenio, nō tamen humanum victum æquo animo sustinet, sed libertatis desiderio in ediam potiusquam seruitutem cibis refertam amplectitur, ipsum Macedonum coloni qui habitant in vrbe Bucephalis & Cyropoli, & alijs vr-bibus quas Alexander in India excitauit, ideo cercio

cercionem appellant, quòd similiter caudam atque cinclus mouet.

De aue quam Indi celam vocant. CAP. II II.

AVem in India nasci accepi magnitudine triplo maiorem otide, ore permagno, & longis cruribus absonum quiddam sonare, eiusque summas alas pallidas: ceteras verò pennas cineritias esse.

De vpupa Indica.

CAP. V.

Indicam vpupam duplo maiorem nostra & formosior Indorum rex amores & delitias suas circumgestat, & eius venustatem, summa admiratione frequenter intuens magnam letitiam voluptatemque capit. Huic aui succinunt fabulam Brachmanes. Fabula hæc est, Indorum regi filius fuit: is fratres habuit, qui viri facti iniustissimi & audacissimi euaserunt, illumque ut puerum contempserunt, & patrem irriserunt, & matrem, senectutem ipsorum spernentes, & recusarunt cum illis habitare, itaque puer & parentes senes fugerunt, & longo & laborioso itinere fessi animumque despondentes mortui sunt: filius eos non neglexit, imo verò intra se ipsos sepeliuit gladio dissecans caput, cuius pietatem maximam aiunt intuentem solem illum in auem mutasse aspectu pulcherrimam, & longa vi præditam, ex eiusque vertice apicem excitasse velut monumentum rerum gestarum in fuga. Talia quædam etiam Athenienses de alauda fabulose narrant, quos secutus fuisse mihi videtur Aristot-

phanes comicus poëta in auibus dicens, Indoctus sum non curiosus, neque Aesopum contriui, qui dicit, alaudam omnium primam auem natam esse, & quidem priorem terra ipsa, cuius pater cū morbo egrotasset, mortuus est, & cū iam quintum diē iaceret inhumatus, filia prae rei difficultate dubia patrem suum in capite sepeliuit, videtur fabula & si de alia aue ab Indis manasse ad Græcos: nā Brachmanes longo temporis interuallo ante regis Indorum filium dicunt, in vupam mutatū fuisse, quā illam in alaudam.

De phattage Indica.

CAP. VI.

IN Indis nascitur bestia quæ crocodili speciem similitudinēque gerit: magnitudine est Melitensis canis: eius pellis ad eō asperis squamis quibusdam squatet, ut more serræ æs dissecet, & ferrum exedat, & conficiat, eam Indi phattagen vocant.

De syroperdice Phrygio.

CAP. VII.

Syroperdix in Antiochia Pisidiæ lapides exest & conficit, perdice minor est, niger item est excepto rostro, quod rufsum spectatur, non mansuescit, sed semper perseuerat ferus esse, eius carnes & densiores sunt quā cæterorum, & suauiores cibi vsu præstant.

De marinis hydrys & serpentibus Indicis.

CAP. VIII.

VIII.

Indicum mare hydros marinos parit latas caudas habentes, item stagna pariunt maximos hydros

dros, serpentes marinæ videntur dentibus serratis, grauius vulnus inferre, nimirum venenatum.

De rassis mulis Indiæ.

CAP. IX.

IN India equarum & asinorum greges sunt, & asinos equæ facillime admittunt, & mulos rubros pariunt ad currendum præstantissimos, quos compedibus captos ad Prasiorum regem adducunt, ex ijs qui biennium agentes comprehenduntur, domari possunt, contra vetuli ab immanissimis, & carniuoris feris nihil differunt.

De simiis Prasiorum Indiæ.

CAP. X.

IN Prasijis Indijs simiarum genus esse ferunt humanis sensibus, & magnitudine Hircanorum canum, tum earum comam etsi naturalem, artificio tamen veritatis imperito elaboratam videri, tum barbam ipsarum speciem satyrice similitudinemq; gerere, caudamque leoninæ similem spectari, reliquo corpore albas, capite & extrema cauda flauas esse: neque verò quod viuendi ratione, & genere ipso syluestres sint: montanis enim rebus & agrestibus pascuntur, propterea feras esse, imò naturæ cicures, ad suburbium Latagæ vrbis frequentes proficiscuntur, quibus coctam oryzam rex comedendam obijcit, ac quotidie cibaria eis projiciuntur, expletæ in domesticas sedes syluestres cum magna moderatione redire, neque obuium quicquam ledere dicuntur.

De

De poephagis animalibus Indiæ pulcherrimam caudam habentibus. CAP. XI.

Indicum animal poephagus duplo quàm equus maior, spississima cauda & nigerrima præditus est: humani pili subtilitatem eius setæ vincunt, permagni eas idcirco Indiæ mulieres æstimant, quòd eis ipsis crines suos pulcherrimè implicent, & æuinciant: ad bina cubita singulæ ipsius setæ longitudine procedunt. Ex vna radice triginta simul exoriuntur. Omnium animalium timidissimus est: nam si à quopiam se inspectum sentit, euestigiò quanta maxima potest celeritate sese properat conijcere in fugam: in quam magis studiose quàm celeriter se impellit, ac si cum insequentibus canibus, & equis ad currendum promptissimis vrgetur, intelligat se appropinquare vt comprehendatur, prius occultata cauda contrà stans venatores intuetur, simul & ex magno timore colligit se, & quadam fiducia nititur: neque enim iam cauda abdita vllius pretij putat se amplius visum iri: quòd præclare scit in causa caudam esse quamobrem tantopere appetatur. Veruntamen interea quispiam præstanti telo illum ferit, & ab occiso caudam premium prædæ abscindit, & pelle, quæ utilis est, ex toto corpore detracta cadauer abijcit, quòd eiusmodi carniū vsum nullum Indi habent.

De Indicis cetis & lupis, & amiis, & auratis.

CAPVT

XII.

In

IN mari Indico cete quincuplo maximis elephan-
tis maiora nascuntur, ut & cetacea lateris co-
sta in vicena cubita longitudine procedat, & te-
studinis tegmentum quindecim cubita longum, &
septem latum sit, & buccinae & purpure eò vsq;
augeantur, ut facile capiant heminam. Echinorum
testæ tantundem capere possunt. Auditione item
accepi ibidem inusitata magnitudine lupos, amias,
auratas eo maxime tempore cum fluij imbribus
aucti rapidi feruntur, & terras inundant, in agros
expelli, & in tenui aqua errare: atque postquam
aqua pluuia destiterit, fluuios redundanter exple-
re, ijdémque ad suos alueos reuerterint in æquoribus
camporum ubi brevis consistit aqua agricolas pi-
sces debili natatione ob recessum fluminum uten-
tes, comprehendere solere.

De raia & squilla Indicis.

CAP. XIII.

Non maiores Argolico clypeo raia gignuntur
in India, itémq; squilla locustis maiores In-
dicæ sunt: quæ autem ex mari veniunt in Gangem
forcipes maximos, & tangentibus asperos habent,
quæ verò ex mari rubro in Indum excidunt, lenes
audio habere spinas, sed longis & pilosis distinctas
esse, helicibus & forcipibus carere.

De Indica & fluuiatili & terrena testudine.

CAPVT

XIIII.

Testudinis Indicæ, & fluuiatilis testa non mi-
nor est, quàm scapha iustæ magnitudinis. decē
enim

enim leguminum modios capit : ac illic quoque terrenæ testudines gignuntur magnitudine maximarum glebarum , quæ in altis arationibus terræ non difficilis excitantur , bene penitus intrante aratro , & sulcum facillime proscindente , & glebas in excelsum excitante , eiusmodi testudinum genus aiunt testas exuere , ac sane easdem ab agricolis sic ligonibus abstrahi , quemadmodum vermeis ex verminosis locis , eademque non amaræ ut marinæ sunt , sed & suaves & pingues habentur earum carnes.

De formica.

CAP. XV.

SVa sponte prudentia non aliena institutione valent etiam apud nos animalia , non totidem tamen quot sunt in India , illic enim eiusmodi sunt elephanti , psittaci , sphinges & nuncupati satyri . Nostrates formicæ cauernas quidem , & latibula quedam effodiunt , sub terra habitantes , at Indicæ singulari sapientia præditæ domunculas commodas in excelsis locis construunt , non in deuexis & planis , qui facile inundari queant , in eis ambitus & ut ita dicam , fossas Aegyptias , & Creticos labyrinthos magna sapientia effodientes domesticas sedes constituunt , non rectas quidem & peruias , aut in quas quippiam influere possit , sed sinuosis foraminibus obliquas , in quarum superficie foramen vnum relinquunt , per quod quidē ipsum ingrediantur ipsæ , & semina quæ colligunt in suos thesauros inferant , in excelsis quidem locis latibula machi-

nant

nantur, vt fluminum alluiones effugiant, ac sua sapientia assequuntur vt tanquam in speculis quibusdam aut in insulis habitent; nam cum circa formicariam domum aqua restagnat, adeò tamen exaggerata est illarum domus vt non alluatur, neque euellatur, imò verò stabiliatur primò à rore matutino, vnde tunicam quandam tenuem sed tamen fortem induit, & in ima sua parte alligatur cortice algosa limi fluuiatilis. Sed de formicis Indicis postea dicā: nunc satis fuerit id quod de eis locutus sum.

De animalibus quæ in Plutonis hiatum deiiciuntur. CAP. XVI.

A Pud Arianos Indos hiatus Plutonis est, in cuius profundo occultæ cauernæ, & recessus immensi & hominibus incogniti: quemadmodum autem sit in tantam altitudinem depressus, neque Indi explicant, neque id cognoscere admodum laboro. Amplius tria milia diuersorum animalium ouium, caprarum, boum eò agunt Indi, ac nimirum secundum quietem quicumque perniciosæ rei metu perculsus fuerit, maline auspicij auem inspexerit, pro facultatibus suis se redimens deiicienda curat animalia, quæ quidem ipsa nec constricta vinculis, sed sua sponte viam conficiunt, tanquam illecebris quibusdam allecta: postea verò quàm ad barathri fauces accesserunt, non inuita desiliunt, neque sanè postquam in hiatum immensum, & cæcum inciderunt amplius hominibus comparent, boum tamen mugitus

mugitus, ouium balatus, caprarum vox, equorum hinnitus exaudiuntur, ac si quis aures illius faucibus admouerit, diutissimè eiuscemodi audiet, neque enim sanè promiscuus sonus cessat resonare, quòd eò quotidie præcípites bestie aguntur: an ne verò solæ recentes deiectæ exaudiantur, an etiam ex primis quedam, haud equidem scio.

De testudinibus maris magni. CAP. XVII.

IN nuncupato mari magno insulam esse longam & excelsam nomine Taprobanem peruagatum est, longitudine septem mil. stadiorum, latitudine verò quinque mil. vrbes autem non habere sed quinquaginta & septingentos vicos, tecta ex ligno facta non esse, sed ex integumentis maximarum testudinum, quæ in eo mari procreantur. Vniuscuiusque superficies integrum tectum præstare potest: nam singule testæ ad quindecim cubitorum magnitudinem procedunt, ut sub eis non pauci habitare queant, ac nimirum vehementissimos solis ardores defendunt, & prolixam umbram efficiunt, sicque ad perferendos imbres resistunt, ut meliusquam omnes tegulæ pluuiarum vim repellant: neque enim sic eas habitatores quemadmodum tegulas fractas sarcire, habent necesse, nam totum tectum ex solida testa constat, & suffoso saxo & cauernoso, & natium tectum efficienti similis esse videtur. In Gange Indię fluuio testudines nascuntur, quarum

testæ

testa non minori magnitudine est, quàm dolium capax viginti amphorarum.

De elephantis Taprobanae insulae & cetis & monstris piscibus. CAP. XVIII.

IN magni maris insula Taprobane palmeta in ordinem sic mirifice plantatur, quemadmodum in elaboratis hortis opacantes arbores seruntur, itémq; permultorum & valde grandium elephantorum pastiones in ea insula vigent, ac nimirum ij insulani elephanti animi robore & virtutis indole, & corporis magnitudine eis qui in continenti degunt praestantiores existimantur, eos magnis manibus in continentem transportantes Calingarum regi vendunt. Eius quidem insulae mediterranei mare incognitum habent, maritimi verò elephantorum venationem nisi auditione, & fama haudquaquam acceperunt, omne studium, atque operam ad piscationem conferunt, id mare magnum eam insulam ambiens infinitos pisces procreare ferunt, habentes capita leonum, pantherarum, & arietum, aliorumque animalium, & quod magnam admirationem habet, satyrorum speciem similitudinemque pisces nonnullos gerere, ac cete existere muliebri facie, eisq; pro crinibus spinas esse. Præterea dicunt id mare alias formas procreare monstrosas, quarum genere describendi quidē periti exacte explicare queunt, ac in eodem mari beluas caudam longam habentes, & pedes crurum flexu intortos & ungulis præ-

ditos, in vtraque sede viuentes audio, & noctu segetes, & herbas depasci, quòdque palmarum fructu iam maturescanti gaudeant. Iccirco eas arbores amplexu suo concutere, & excussos violento impetu exedere, & conficere, easdèmq; cum iam incipit dilucescere, in mare abdi, tum etiam permultas balenas delphinis insidiantes ibidem esse aiunt, tum duo delphinorum genera illic nasci, alterum ferum, & inextinguibili immanitate piscatoribus infestum, alterum natura mansuetum circum homines natàre, & more canum blandiri, & se conrectari sustinere, atque obiectum cibum libenter sumere.

De marino lepore magni maris. CAP. XIX.

Magni maris lepus (nam alterum qui in alio mari nascitur antè dixi) ex omni parte ad terreni similitudinē accedit, præter pilos, nam terrestres pili & molles sunt, & ad tactum haudquam resistentes: contrà illius spinosi & erecti, eum qui contigerit lædunt, eum quidem ipsum in summa aqua maris natàre non in altitudinem demergi dicunt, celeri autem & concitata natatione vti, ex animalibus eo difficillimum ad capiendum esse, quòd neq; in rete incidit, neque ad lineæ escam accedit: cùm ægritudine afficitur natàre non quit, simul & funditus expellitur, atq; eijcitur, quisquis tum manum ad eum admouet, nisi medicina adhibetur perit, ac si hunc bacillo tetigerit, hoc idem peric

periculum ei procreatur quod basiliscus baculo tactus affert. Radicem ad idē mare nasci ferūt, haudquaquam in vulgus ignotam, que animi defectionibus illius qui sic affectus fuerit, medicatur, ea enim animo deficienti naribus admota facit ut is reuiuifcat, & recreetur, sin negligitur, tam sane robusta perniciē hic præditus est, ut ad mortem usque homini morbus procedat.

De monocerote ab Indis nūcupato cartazono.

CAPVT XX.

Montes esse dicuntur in intimis regionibus Indiæ, ad quos difficulter eatur, ubi quæ apud nos bestię domesticæ sunt feras aiunt esse, ut oues, capras, boues & per se & sua sponte errare, & canes feros ab omni cura pastoritia exsolutos esse, earū quidem ferarum innumerabilitatē infinitatēq; & historicorū & Indorū sermones testantur, inter quos Brachmanes numerādi, qui hoc idē sentiūt, in ijs monocerotē quem vocāt cartazonon, numerāt, eūmq; magnitudine ad confirmatæ ætatis equū accedere dicunt, iubāq; & pilis fuluū esse, pedū bonitate & totius corporis celeritate excellere, atq; similiter ut elephātos pedū digitis indiuifis esse apri caudā habere, inter supercilia cornu vno eodēq; nigro non leui quidē, sed versuras quasdā naturales habente, atq; in acutissimū mucronē desinēte ornatum existere, omniūmq; maximē animalium absonam vocē & contētā mittere, & ad alias quidē

bestias ad se accedentes mansuescere, cum verò gregalibus suis pugnare, neque modò cum maribus naturali quadam cõtentione dissidere, sed contra etiã fœminas certare, pugnãque vsque ad mortem ingrauescere, nam & maximo robore præditus, & inexpugnabili cornu armatus est, desertissimas regiones persequitur, simul & solitarius errat, coitus tempore ad fœminam mansuete assuescit, & gregalis fit, cū hoc tempus transierit, & ventrem fœmina ferre cœperit, rursus efferatur, & solus vagatur, Prasiorum regi illius pullos etiam nunc teneros aiunt deportari, eosdẽque festis diebus ad pugnam committi, ad robur ostendendum, nam integræ ætatis & perfectæ nullum vnquam quisquam meminit captum fuisse.

De Indicis animalibus satyrorum similibus.

CAPVT

XXI.

Finitimos Indiæ montes transmittenti ad intimum latus densissimas conualles videri aiunt, & Corudam locum nominari, vbi bestię satyrorũ similitudinem formãque gerentes, & toto corpore hirsutæ versantur, atque equina cauda præditæ dicuntur, eæ cum non à venatoribus agitantur, in opacis & spißis syluis solent viuere, cum autem venantium strepitum sentiunt, & canum latratus exaudiunt in montium vertices incredibili celeritate recurrunt: nam per montes iter cõficere assuetæ sunt, contra eos qui se insequuntur pugnant, de summis

summis montibus saxa deuoluentes: ex ijs nonnullæ sed ægerrimè tandem aut ægrotantes, aut grauidæ comprehenduntur, illæ quidem propter morbum, hæ verò ob grauiditatem.

De serpentibus Scyratarum gentium Indiæ.

CAPVT

XXII.

A *Pud Scyratas Indiæ populos qui naribus simis sunt, inusitata magnitudine serpentes nascuntur, quæ armenta rapiunt, & deuorant, sanguinemque exsorbent.*

De equorum docilitate. CAP. XXIII.

E *Scæ equum docilem vel illud argumento sit, Sybaritas Italiæ populos audio delitijs supra modum studere, cæterarumque rerum omiſſa cura totam vitam consumere in luxu inertie pleno: sed narrare per partes eorum singularem inertiam, longum esset, illud testatur immensas delitias equos docebant saltare ad tibiam tempore conuiuij, quod intelligentes Crotoniatæ bellum Sybaritis intulerunt, tubam quidem canentem bellicum non sumpserunt, sed tibias & tibicines, qui commissio iam prælio cecinerunt cantilenam saltatoriam, quam audientes Sybaritæ equi memores domesticæ disciplinæ excusserunt equites, & exultantes & saltantes ordinè perturbarunt, & victoriam hostibus dederunt.*

De lycospadibus equis. CAP. XXIII.

E *Qui lycospades nuncupati, Græcorum hominum cum studiosi esse dicuntur, tum de huius-*

cemodi hominum genere mirificam notionem habere, ut naturali quodam sensu ad eos amandos afficiantur: neq; enim palpantibus se offenduntur: neq; resiliunt: sed tanquam constricti tenerentur, totum diem cum ijs traducunt, atque somnum prope eosdem capiunt: sin ad ipsos barbarus accedit, quemadmodum ex vestigijs sagaciter odorantes canes feras percipiunt, sic eos equi cognoscunt, & clamorē tollunt, & tanquam sanè feram bestiam extimescentes dant se in fugam. Iam porrò ijs, ad quos assueverunt, & pabulum obijcientibus mirificè delectantur, maximè aurigis formosis videri student, quod quidem ipsum cum natant ostendunt: tum enim in aquam bene penitus procedunt ut & nitidum os efficiant, & ne sordidum quippiam ex præsepi aut de via illitum deformet speciosum nitorem, ac adorati vnguenti suauitatem in amore & delitijs habere existimantur. **Homerus** testatur eos vñtionibus delectari, cum ait, aurigæ qui equis sæpe liquidum oleum iubis infundebat, & aqua nitida lauabat. item **Simonides** ex omnibus feris dicens, mulieres compositas, scribit eas mundi & vnguenti studiosas esse more equorū. Quæ dicit hæc sunt, Hanc equus iubatus genuit, seruilis opera ipsam insanire cogunt: nunquam molam attingere vult, neque cribrum versare studet, neque stercus ex domo exportaret, neque equum sordidū curaret. necessitas virum facit amicum: sed lauatur ipsa quotidie bis, aut

ter & vnguentis vngitur, semper fert comam vnguentis delibutam, pulchrum igitur spectaculum mulier alijs, sed habenti malum spectaculum est, quo nullus neque tyrannus, neque princeps mentem suam oblectare posset.

Quemadmodū Persæ equos audaces & bellicosos efficiunt.

CAP. XXV.

NE armorum fremitum, & gladiatorū ad clypeos resonantium crepitū equi extimescant, eos ad strepitum & sonitum assuescere cogunt, armatāque cadauerum simulacra sub ipsum fœnum subiiciunt, vt cæsorū conspectum in bello ferre consuescant, ne rerum terribilium metu affecti ad rem militarem inutiles sint: quod quidem ipsum Homerus haud sanè ignorauit, cū Diomedem in Iliade scripsit Thraces iugulare, Vlyssē autem pedibus interfectos subtrahere, ne in cadauera incurrentes Thraces equi formidine perterrerentur, atque ad hæc ipsa insueti, vt per formidolosa quædam ingredienti præcipites effrenatione efferrētur, ij etiam ad discendum dociles sunt, neque rerum memoriam quas perceperunt vlla obliuio delet.

In gelidis locis oues fellis expertes sunt.

CAPVT

XXVI.

IN regionibus perfrigidis, cū niue & hyeme vehementi anni tēpus infestum est, fellis expertes est ouillum pecus, intra enim ouilia cōpulsum nouo pabulo non vtitur: deinde ineunte vere cum ad

passiones proficiscitur, felle impletur, quod ipsum Scythicis ouibus usu maximè euenire solere aiunt.

De Psyllis Africis & de ceraſtis. CAP. XXVII.

Agatharcides dicit in *Africa Psyllorum gentem esse, & nihil quidem ad viuendi rationem à reliquis hominibus differre: veritamen, cum alijs nationibus peregrinum eorum corpus comparatum admirationem habere: non enim venenatas eis bestias quicquam nocere posse, neq; phalangiorum mortiferis vulneribus ut ceteros homines affici, neque scorpionum aculeis ledi solere. Cum enim venenatum quiddam ad eos accesserit, & vel eorum corpus attigerit, vel aliquem odorem exhauſerit, veluti soporiferam bibisset potionem sopitur, & tandiu debilitatur quo ab eo Psyllus recesserit. Ut verò filios suos examinent an legitimi sint an illegitimi, eos in serpentum multitudinem cōiicientes, & probantes ut aurum artifices, antè dixi.*

Quomodo Psylli auxiliantur eis qui serpentibus sint iēti.

CAP. XXVIII.

Callias libro decimo *historiæ quam conscripsit de Syracusano Agathocle, ceraſtas inquit, pestiferi morsum infligere solere, etenim & bestias ratione carentes, & homines interficere, nisi Libycus vir natione Psyllus ad curādum accesserit: hic sanè siue euocatus, siue fortuito aduenerit, & plagam adhuc tolerabiliter dolentem viderit, sola salina dolorem mitigat, & præstringit: sin percussum*

cussum offenderit & gerrimè dolentem, intra dentes permultam aquam haurit, & os suum primò ex ea colluit, post verò eam in poculum eiectam vulnerato exsorbendam tradit, quod veneni acerbitas acrius inualescit, hic egrotanti nudo nudus accumbit, & proprio suo corpore morbi vim frangit, & malo hominem liberat. Ad quod probandum amplius testis est Nicander Colophonius, qui testatur Psyllorum gentem quam Syrtis pascit, non modo non ledi ictibus serpentum, sed etiam alijs mortalibus ictis auxiliari.

De animalibus habentibus duplicia mēbra.

CAPVT

XXIX.

EMpedocles physicus cum loquitur de animalium vi quedam simul genita diuersa coniunctione coniungi. Quæ dicit hæc sunt, Multa quidem duplicem faciē & duplex pectus habere, quedam ex boue genita vultum humanum habere, quedam ex homine genita, aspectum bouis gerere, alia muliebri, & virili forma adumbrata esse.

Decapris Lyciæ.

CAP. XXX.

CAllisthenes Olynthius capras scribit in Lycia densissimo & prolixissimo hirsutas esse pilo, ut muliebres crines esse videantur, & passim tanquam oues tonderi, ex eisdemque nauium fabros rudentes contexere.

P De bobus Phœniciæ & Lyciæ. C. A. XXXI.
Hænicum libri testantur indigenas vaccas ea

esse magnitudine, ut vel procerissimi pastores, cum mulgent stare, atque adeò in scabellum ascendere habeant necesse, vbera ut possint pertingere. In Libya Indis finitima retrouersus pascetium bouum esse armenta auditione accepi. Causa cur sic pascantur est, quòd ante oculos cornua habent, & quæ ante pedes sunt, videre non queant, ex quo fit ut ingressionem ad caudam retorquentes herbam depascantur. Aristoteles ait Leutricorù bouum cornua atq; aures ex vna stirpe cognata, & simul còtexta esse: idem dicit Libycorù capras ex pectore appensa habere. Aristotelis filius Nicomachus ait in regione Budianorum albam ouem nullam nasci, sed nigras omnes.

De canibus Cynamolgorù Indiæ populorù.

CAPVT

XXXII.

IN his libris, quos Enidius Ctesias de rebus Indicis conscripsit, Cynamolgorum gètem, ait canes permultos, magnitudine Hircanis canibus pares alere solere. Quamobrem sit hæc natio tam canum studiosa, causam idem affert, cum ab æstiuo solstitio ad mediam hyemem, tanquam apum examina, quæ ad alueos frequentes versantur, sic armenta numero ampliora bouum ferorum eos cornibus vehementer incitata appetant & noceant, hi non aliter hæc retundere valentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipsos immittunt, qui facile boues debellant, & interimunt. Deinde antè commemorati homi-

nes

nes, quas esculentas carnes existimāt, sibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterque commun-
nicant. Reliquo anni tempore cum non amplius eò
boces accedunt, ad venandas alias feras secum du-
cunt. Iccircòque Cynamologi appellantur, quòd à
canibus lac exprimunt mulctra, tum verò sic id-
ipsum quemadmodum nos vel ouillum vel capri-
num bibunt.

De ouibus Ciorum.

CAP. XXXIII.

AEschylides in libris de re rustica in agris Cio-
rum dicit paucas oues esse unicuique rusti-
corum, propterea quòd Ciorum terra sit permacra,
& quòd pastiones non habeat, sed ouibus obijciunt
cytisum & fici folia, & folia oliuæ, & leguminũ
scapos varios, & spinas, quibus pabulis nutritæ lac
procreant: ex quo caseus optimus fit appellatus cyn-
thius, qui carissimè venditur, agnìq; illis procrean-
tur pulcherrimi, qui non eo pretio quo cæteri ven-
duntur: imò verò longe carius.

De capris Sardinia.

CAP. XXXIIII.

Sardiniam pecudum optimam esse parentem
Nymphodorus scribit, caprāsque procreare,
quarum pellibus pro vestimētis indigenæ vtantur:
támque mirifica vi esse, vt hyberno tempore calfa-
ciant, æstiuo refrigerent, simúlque ijs ipsis pellibus
cubiti magnitudine pilos innasci, atque ei qui ijs in-
dutus fuerit, si commodum videatur, cum est frigi-
da tempestas, pilos ad corpus conuertit, vt ab ijs ca-
lescat

lescat, cùm autem est æstas, inuertit, ne calore vexetur.

De capris pagi nuncupati Coythe. CA. XXXV.

Non silētio præteribo Orthagoram: is in libris quos conscripsit de rebus Indicis inquit, in Coytha vico sic nuncupato, ab indigenis pisces capris comedendos obijci.

De elephantorum cum suis dissidio.

CAPVT

XXXVI.

Elephantum à suillo pecore timere antè dixi: nunc explicare placet quod ad Megaram accidit: cùm ab Antipatro Megarenses circumsederentur, acerrimèque Macedones incumberent, primò in suis pice oblitos incendium Megarei excitarunt, deinde sic incensos in hostes immiserunt. Itaque furore inflammati, cùm in elephantorū agmina incurrerunt, tum clamantes, nempe igni flagrantés, quasi quibusdam furijs elephantos incitarunt, & grauitè perturbarunt. Hi enim nullum neque ordinem tenebant, neque amplius, quamuis à primo ætatis tempore domiti fuissent, mansuefacti erant: siue quòd sua quadam recondita natura à suillo pecore longè abhorreant, grauique in id odio sint: siue etiam quia horum absonum vocis acumen perhorreant. Cuius rei non ignari educatores generis elephantini, unà cum suis pullos alunt, ex consuetudine eos ut minus horreant. Sic Romanos (quoniam non cornua modo arietis, sed etiam suilli pecoris

ris grunnitum oderunt) Pyrrhi Epirotarum regis elephantos in fugam vertisse homines dicunt, victoriâque amplam ex eo bello retulisse.

De Indicorum Psyllorū equis, ouibus & reliquis bestiis quantula magnitudine sint, & ut suillum pecus non nascitur in India.

CAPUT

XXXVII.

A Pud Indos Psyllos (nā sunt etiā alteri Afri-
ci) arietibus nō maiores equi gignuntur, oues non magnitudine agnos nostros superant, asini paruuli sunt, & similiter muli, boues, & quod illic cūque bestiarum perparuulum est, apud Indos nullum suem neque ferum neq; cicurem nasci Ctesias Cnidius ait, & suilli generis vsum Indos à se detestari, & tantopere ab eo vescendo quā ab humanis carnibus abhorreere, in Macedonia sues muti esse dicuntur.

De metropoleos Ephesiæ cancris hostibus serpentium.

CAP. XXXVIII.

A D paludem quæ iuxta Ephesiam metropolim existit, aiunt cauernam esse maxima magnitudine serpentium plenam, quæ ut magnum acerbitalis virus habent in mordendo, ita tametsi ex cauerna prodeuntes vsque ad circuniectam paludem serpunt, tamen natare conantes ad primam aquam consistunt, cancrorum qui eas extensis forcipibus comprehensas interficiunt metu deterrite, itaq; cōquiescunt, atq; à transmittendo se sustinēt,

cancer

cancrorum custodias formidantes, & pœnarū metum exhorrescentes, ac nisi mirabili naturæ dono paludis fauces cancri incoherent, & tuta illic omnia præstarent, dudum pestiferis serpentium moribus incolæ perissent.

De diuersorum locorum draconibus & aspidibus. CAPVT XXXIX.

O*Nesicritus Astypaleus duos in India scribit dracones fuisse: alterum sex & quadraginta: alterum octoginta cubitorum, eosdēque Alexandrū ardentē videre expetiuisse. Regnante Philadelpho, duos itē ex Aethiopia dracones in Alexandriam deportatos fuisse, apud Aegyptios peruagatum est, alterum magnitudine quatuordecim, alterum tredecim cubitorum. Euergetis regis temporibus tres etiam fuisse: vnum nouem, alterum septem cubitorum, tertium magna cura in Aesculapij templo nutritum fuisse, atque etiam aspides quatuor cubitorum Aegyptij apparuisse afferunt. Iam qui de Chiorum rebus historiam conscripserunt, ad quandam Pellæi montis vallem proceris arboribus frequentem, atque opacam, maxima magnitudine draconem inquiunt procreatum fuisse, cuius sibillum Chij vehementer perhorrescerent, cuius magnitudinem nulli, neque agricolæ, neq; pastores accedendo propius considerare auderent, sed ex solo sibilo ingentem quandam, & formidolosam feram bestiam esse suspicarentur, eius tamen magnitud*

gnitudinem tandem mirabili quadam machinatione, atque solertia cognitam fuisse, vento nimirum vehementissimo vallis arbores concussas, & violenter collisos ramos ignem peperisse, & simul inde ingens incendium excitatum locum omnem comprehendisse, & feram circundedisse, atque interceptam cum elabi non posset, ardore flammæ conflagrasse, itaque nudato loco omnia conspicua facta fuisse, & verò Chios metu liberatos, cum spectatum venissent inusitata magnitudine, ossa, & immane caput offendisse, ut ex ijs quantus virius ille fuisset conijci posset.

Qua vi & natura sit præditus seps serpens.

CAPUT

XL.

SEps è genere serpentum ex eo magnam admirationem excitat, quòd colorem in eorum quæ contingit similitudinem immutat, eius imos quatuor dentes tuniculæ quædam occultant: ex ijs venenum emittens, celeriter & putrefacit, & interimit.

De Aegypti scorpionibus alatis, & duplici aculeo præditis, & de serpētibus. CAP. XLI.

PAMMENES in eo opere quod de venenatis conscripsit, alatos tradit scorpiones in Aegypto nasci duplici aculeo armatos, & id quidem ipsum ait se non auditione accepisse, sed ex sese hanc historiam profiteri, bicipites serpentes binis pedibus ad caudam præditas esse in flumine nomine Argade, quod ad Persicam Psittacem est, Ctesias inquit, serpentes

pentes capite albas, reliquo corpore nigras quatuor cubitorum magnitudinem habere, & quos percusserint interimere, interdum eas haudquaquam natare solere, sed noctu vel aquantibus, vel lintea lauantibus perniciem inferre.

De alatis scorpionibus Indiæ, & serpētibus & lacertis.

CAP. XLII.

M*Egasthenes in India scorpiones dicit maximos procreari, & similiter aculeis atque europeos pungere. Alatas in India serpentes noctu proficisci ait Megasthenes non interdum, tum eam urinam reddere, quæ id statim corpus in quod defluerit putrefacit. Polictetus maximos ait lacertos in India tam valde vario colore nasci, ut pellis floridis quibusdam picturis maxime distincta, & ad tactum mollis & tenera sit. In Arabia lacerti, sicut inquit Aristoteles, ad duorum cubitorum magnitudinem accedunt.*

ÆEL

*ÆLIANI LIBER
decimus septimus historiæ
animalium.*

De serpentibus ab Alexandro spectatis.

CAPVT

I.

*I*N nauigatione maris Rubri Alexander dicit se serpentes uidisse longitudine quadraginta cubitorum, & crassitudine prorata longitudinis portione, & Cancrorum genus quorum crusta quoquo versum pedem haberet & maximi forcipes appensi essent: atque iccirco eis non insidias quenquam moliri, quòd Neptuno sacri esse dicerentur.

De serpentibus Indicis.

CAP. II.

*C*Litarchus inquit in India serpentem sexdecim cubitorum gigni, atque etiam aliud serpentium genus non speciem similitudinemque aliorum gerere, sed magnitudine multo inferiores esse, tanquamque pigmentis distinctos sic versicolores spectari. Vittas enim à capite ad caudam pertinentes habere alias æreas alias argenteas, nonnullas rubras, alias aureas, easdemque pestifero morsu ce-

H

lerrimè interimere posse.

De viperis.

CAP. III.

Nymphes librorum quos conscripsit de Ptolomeus nono, vyperas dicit in Troglodityde si cum alijs conferantur ingenti nasci magnitudine: decem enim & septem cubitorum existere. Testudinum tegmenta ea esse magnitudine vt sex modios Atticos singula capiant.

De prestere serpente.

CAP. IIII.

Primùm vt morsum prester è genere serpentium effecit, statim stuporem infert & immobilem reddit: post menti obliuio & tenebræ offunduntur, vt neque notionem habeat, neque respirare, neque meigre queat, simul & percussum à pilis nudum iam morsu factū suffocatio sequitur cū conuulsionibus, & morte acerrimis doloribus referta.

Quemadmodū Aspides ab Aegyptiis mansuefiunt.

CAPVT V.

Philarchus libro duodecimo in vulgus edidit Aspides ab Aegyptijs vehementer coli, easdemque ex eo cultu mansuescere, ciboque cicures fieri, neque simul cum pueris infantibus viuentes eis quippiam nocere, & verò appellatas ex caueis prodire, atque ad appellantem accedere: digitorum autem crepitu vocantur. Aegyptij in Aspidum nationem hospitalissimi primùm vt pransi sunt statim temperatas vino & melle farinas in mensam in qua pransi sunt exponunt, postea plausu dato

eas tanquã conuiuas ad prandium vocant, illæ verò velut ad condictam cœnam inuitatæ, aliæ aliunde erumpentes accedunt, & mensam circumstant, ac reliqua omni spira in solo terræ relicta caput alienantes circunlambunt, sensimque atque moderatè explentur: cùm autem Aegyptij de nocte habent necesse surgere ne ipsas in tenebris conculecent iterum percussione digitorum vtuntur, eis vt de via decedant signum dantes: illæ sanè sonitus discrimen intelligentes confestim in latibula abstruduntur, itaq; is qui de lecto surgit, postea in nullas ipsarum incurrit.

De crocodilis & de cetorum magnitudine.

CAPVT

VI.

IN tam valde magnam sæpe magnitudinem excrescit crocodilus vt Psamnitici Aegyptiorum regis tempore Philarchus viginti quinque cubitorum dicit visum fuisse. Regnante Amaside sex & viginti cubita excessisse. Amonetus in quadam Libyca vrbe dicit sacerdotes ex lacu quodam cantionum illecebris præstrictos crocodilos decem & septem cubitorum educere. In Lacedæmonico mari accepi ingentia cete gigni, eamque ob causam quidam Critici Homerum dicunt Lacedæmonem cetosam appellasse. Circa Citheram insulam cete prædicant maiori granditate generari, eorùmque nervos accommodatos esse ad confiendas non solum psalteriorum & musicorum

aliorum organorum fidiculas, sed ad bellica etiam instrumenta, atque ex ijs confectæ arcuum chorde censentur. Optimè Theocles libro quarto ad Syrtim ait cete procreari triremibus maiores. Circa Gedrosiam Indiæ regionem non ignobilis Onesicritus atque Orthagoras scripserunt, cete longitudine dimidiati stadij, & latitudine pro rata longitudinis portione nasci, tantoque robore septa esse, ut sæpe cum naribus respirarint, tantopere in sublime marinos fluctus iactent, ut hæc imperitis maximæ maris tempestates esse videantur. In mari rubro sunt scorpij pisces & cobij duorum, ac nonnulli trium cubitorum.

De pastu & potione elephanti. CAP. VII.

Elephanti nouem ordeï modios Macedonicos exedunt, & metretas Lacedæmonicas quatuordecim bibere possunt, & rursus ad eiusdē diei vesperam octo, ducentos autem atque eorum nonnulli trecentos annos viuunt. Claræ aquæ potio elephanto inimicissima est, turbulentam & sordidam suauissimè bibit, ac si ad flumen aut ad lacum accesserit, non priusquam cœnum pedibus perturbarit, & pulchritudinem aquæ deformarit ad hauriendā aquam incumbit. Sine potione octo dies fert.

De animali Cepo nuncupato. CAP. VIII.

Terrenum quoddam animal Pythagoras scribit secundum mare rubrum procreari & Cepum hoc est hortū apposite iccirco nominari, quod
tang

tanquam hortus varijs coloribus distingatur. Cum existit confirmata etate, pari magnitudine est cum Herythriensibus canibus. Iam porrò eius colorum varietatem sicut ille scribit, animus nobis est explicare. Eius caput & posticæ partes ad caudam usque prorsus valde igneo colore sunt, tum aurei quidam pili disseminati spectantur, tum album rostrum, inde ad collum aureæ vittæ pertinent, colli inferiores partes ad pectus, & anteriores pedes omnino albi, mammae duæ manum implentes ceruleo colore visuntur, venter candidus, pedes posteriores nigri sunt, rostri forma cynocephalo recte comparari potest.

De onocentauro.

CAP. IX.

ONocentaurum quisquis vidit non incredibile ducit, quod fama peruagatum est, centau-
ros fuisse, neque fictores atque pictores in eorum descriptione errasse: verum siue reuera fuerint, siue omni cera flexibilior & ad fingendum habilior illos finxerit, prætereo. De onocentauro quidem mihi nunc est animus explicare, quæ auditione, & fama accepi, eum ipsum homini ore & promissa barba similem esse, simul & collum & pectus humanam speciem similitudinemque gerere, mammas distantes ex pectore pendere, humeros, brachia humanam figuram habere, dorsum, ventrem, posteriores pedes asino persimiles esse, & quemadmodum asinum, sic cinereo colore esse,

imum ventrem leuiter exalbescere, duplicem usum
 & manus præstare, nam celeritate ubi sit opus, eæ
 manus præcurrunt ante posteriores pedes, ex quo
 fit vt non cæterorum quadrupedum cursu superetur.
 ac ubi rursus habet necesse, vel cibum capere,
 vel aliud quiddam tollere, qui antea pedes essent,
 manus efficiuntur, tùmque non graditur, sed in ses-
 sione quiescit. Animale est graui animi acerbitate:
 nam si capiatur, non ferens seruitutem libertatis
 desiderio ab omni cibo abhorret, & fame sibi mor-
 tem consciscit. Hæc de Onocentauro Pythagoram
 narrare testatur Crates ex Mysio Pergamo pro-
 fectus.

Quæ animalia quibus locis non sint. CAP. X.

Bœotia terre solum talpis caret: ÿsdem Leba-
 dia non foditur, ac si importentur aliunde mo-
 riuntur, ad eius vicinam Orchomenem permultæ
 procreantur, & arua subruunt, in Africa nulli
 sunt, neque apri, neque cerui, in Ponto neque mol-
 lia neque testacea nisi rarò & perpauca gignun-
 tur. Dinon vnicornes aues inquit in Aethiopia
 esse, & sues quadricornes, itémque ouillum pecus
 à lana quidem mops, veruntamen pilis Camelorum
 hirsutum existere.

De Phalangiis Zacynthi.

CAP. XI.

IN Zacyntho Phalangiorum morsu percussis
 bene periti dicunt, non ea modo accedere, quæ
 alibi

alibi ictus usu euenire solent, sed eadem ipsa etiam omnia acerbiora fieri, primum enim vt morsus sit, totum corpus obtorpesce, & debilitari, post tremore affici, & frigidissimum esse, & vomitum cum conuulsione subsequi. Iam porrò quòd audientibus terrorem inicit, & videntibus admirationem mouet, exponam, cum ab eorum morsu quidam integri, atque intacti balneas, quarum lauactione Phalangio vulnerati fuissent vsi, subyissent, & pedes abluissent, omnibus doloribus quibus torquentur morsu pressi exarserunt.

De rubeta rana.

CAP. XII.

Est rubetarum genus, cuius facta non modò perniciofa, seu illius aspectus aspicientibus infestissimus existit: nam si quis ex ijs qui malas artes ingeniose factitare sciunt, eam primò contriuerit, deinde eius sanguinem siue ad vinum siue ad aliam potionem admistum cuiuspiam per insidias bibendum dederit, is sane sine mora perit. Eius aspectus hanc improbitatem habet, vt eam aduersam si quis acriter intueatur, & illa contrà improbo obtutu suo respiciat ac suam respirationem humano colori hostilem anhelauerit, hominem eo pallore afficit, vt egrotanti similis esse videatur, ac pallor per aliquot dies manet, deinde euanescit.

De charadrio siue galgulo. CAP. XIII.

CHaradrius auis eximio naturæ beneficio affecta est, nam si quis ictericus in eam acerrimè intueatur, illa contrà sine niſtatione ex animo respiciat, sic affectum hominem suo obtutu ad sanitatem reducit.

De perdicibus & rubetis. CAP. XIII.

ARistoteles dicit, si perdiceſ fœminæ aduerſæ maribus stiterint, ventusque inde afflet, ubi mares ſtant, concipere natura quadam mirabili. Præterea perdix ſeptem diebus nidum contextit, ſeptem parit, totidem pullos nutritur. Timæus & Heracles & Meocles medicus dicunt rubetas ranas duo habere iecinora, & alterū quidem occidere, alterum alteri contrarium afferre ſalutem.

De monedulis CAP. XV.

Theopompus Venetos inquit Adriam accoſtantes, cum ſementes faciunt, monedulis farinas oleo temperatas muneri iccirco mittere, ut eos permulceant, & cum ipsis tanquam fœdus ſanciant, ne ſementes refodiant, & grana ſparſa legant. Lycus cum hæc vera eſſe fatetur, tum eoſdem addit loros rubros eis proponere, & monedularum greges extra fines manere, ac nimirum duos, aut tres ex urbibus tanquam legatos ad eos mitti ſolere, exploraturos hoſpitem multitudinem, qui ut eam perſpexerunt, inuitant, & reuertuntur: eæ autem inuitatæ gregatim proficiſcuntur: ac ſi offas obiect

obiectas comederint, se pacem & fœdus habere Veneti intelligunt: sin contempserint, & tanquam vilia non dignetur comedere, indigenæ sibi persuasum habent illorum contemptum famem ostendere, & tanquam muneribus incorrupti, nec ex obiectis escis quippiam gustantes in arationes inuolant, & cum maxima animi acerbitate inuestigantes semina prædantur.

Quemadmodum pastinaca saltatione musica capitur.

CAPVT XVI.

CUm pastinacam subnatantem piscator intuitus fuerit, ridiculum quiddam in piscatoria saltat, & ad tibiam quam tanquam illecebrâ fert, canere incipit, hæc ex ea re magnâ letitiam voluptatēque capit. Etenim, sicut ferunt, aures habet, tum musicæ tum saltationis oculos intelligētes, atq; hac permulsione illecta sensim ad summam aquam effertur, interea cum is, qui cantu, & saltatione illecebras egregiè machinatur, alter quispiam piscatorio captu imprudentem subducit.

De bobus & equis & muribus terre Caspiæ.

CAPVT XVII.

AMyntas in mansionibus, quas sic inscripsit, in Caspia innumerabiles bouum & equorum greges esse. Præterea addit in Caspiæ montes murium multitudinem accedere, eos æmque in perennibus fluuijs rapidè præcipitantibus intrepidè innatare, & caudas inter se mordicus tenentes firma-

mentum habere, eoque firmo vinculo fluuios trans-
mittere. Cum autem in arationes transferint, sege-
tes succidunt, & in arbores ascendentes fructus
edunt, & ramos frangunt, quibus Casspij ubi resi-
stere non queunt hoc modo infestas eorum incurso-
nes moliuntur vlcisci. Vincinatos ungues auibus ha-
bentibus parcant, quæ quidem ipsæ tantis sanè gre-
gibus vt nubes esse videantur eò aduolantes mures
sedibus pellunt, & suo proprio quodam naturæ
munere à Casspijs famem depellunt. Vulpium Ca-
spiarum tanta est multitudo, vt non modò acce-
dant ad stabula agrestia, sed etiam in vrbes ingre-
diantur, & domos introcant, non feræ rapaces, sed
velut domesticæ & adulantes Casspijs, vt apud nos
canes. Verùm mures ad Casspios agros venientes ea
magnitudine sunt, qua Aegyptij Ichneumones,
agrestes sunt & acerbi non aliter dissecare ac de-
uorare possunt quàm mures ferrum in Terebone
Babyloniæ, quorum pelles molles à mercatoribus ad
Persas portantur, quibus vestes fiunt, & corpus
optimè fouent.

De parnopibus Galatarum. CAP. XVIII.

EVdoxus ait Galatas qui ad orientem solem
pertinent, eiusmodi facere, quæ si cui credi-
bilia videntur, fidem adhibeat, sin minus, reiiciat,
Cum maximi Parnopum greges, vt nubes esse vi-
deantur in Galatiæ agros inuolantes frugibus in-
commodant, tum Galatiæ quibusdam precationibus

&

Et obsecrationibus utuntur, simul Et sacra faciunt, quibus aves implorant, eæ autem illorum precibus obsequentes frequentes veniunt, Et Parnopes perdunt: ac si quis è Galatis eas ipsas prehenderit, hoc supplicium in eum ex legibus illius gentis constitutum est, ut morte mulctetur: ac si huic qui eas coeperit, ignotum fuerit, aves tantopere offenduntur, ut iterum inuocatae propter impunitatē illius non ipsorum precationibus obtēperent.

De hirundine alba.

CAP. XIX.

Aristoteles in Samo ait albam nasci Hirundinem, cuius oculos si quis pupugerit, statim quidem excæcatur, post verò visum recipit, Et sicut ille dicit, sic acutè quemadmodum à principio videt.

De Cinamomo aue.

CAP. XX.

Cinamomum auem auditione accepi ex plante gentilis suæ surculis Et luto nidos construere, ac nimirū qui eiusmodi ramulos ambiunt, iacula graui robusto Et contentissimo neruo expulsa magno impetu contra ramos quibus nititur nidus mittere, itaque rumpuntur, Et festucæ decidunt.

De horione aue Indica.

CAP. XXI.

Clitarchus in India scribit volucrem amatorio affectu flagrantem nomine horionē nasci, magnitudine Herodio similem, rubris cruribus, oculis ceruleis, sic à musica instructam, ut naturæ munere

munere tam suauiter canat, vt decantatum deum
Hymenæum, & ipsas Sirenas lacescere possit.

De catreo aue. CAP. XXII.

Catreum auem ita nuncupatam eximia for-
 mæ cum pulchritudine Clitarchus ait, tum
 pauonis magnitudine esse, tum pennarum eius ex-
 tremitates Smaragdi similitudinem gerere: ac si
 alios intuetur, eius oculi nescias quo colore sint: sin-
 te aspiciat, purpureos dices, quod in aliorum oculis
 album, in illius pallidum est. Acri atque acuto vi-
 dendi sensu prædita est, capitis plumæ partim can-
 didulis ac ocellis partim guttis quibusdam alijs in
 alias implicatis distinctæ sunt: pedes eius Sandara-
 cini, & vox canora, & quemadmodum lusciniæ
 acuta & concisa, eam in delitijs maximè omnium
 auium Indi habent, vt aspectu illius expleri non
 possint, ex oculis facula splendet, lucidissimæ vt
 flammæ similis sit, tantoque opere gregatim volant
 vt nubes esse videantur, cantandi suauitas & oris
 expressio tanta est, comparisonem vt nullam ha-
 beat, vt crassum sit, Sirenas quasdam alatas eas
 dicere.

De cyncis. CAP. XXIII.

Cyncus sedes & commorationes sunt in lacu-
 bus, paludibus, stagnis, & perennibus flu-
 uijs, quorum confluens moderatè, & sedatè fertur,
 suapte natura pacati sunt, ad senectutemque perue-
 niunt non sibi grauem, robori quo magno præditi
 sunt.

*sunt confidentiores : non tamen ut iniquè in cæteras aues dominantur , sed ut laceßiti iniurias propul-
sent , facile aquilas prouocati vincunt.*

De simiis Indicis.

CAP. XXIIII.

IN India Clitarchus tradit simiarum genus va-
rium & multiplex oriri , tantàmque earum in
montibus multitudinem esse , ut vel Alexandrum
magnis copijs septum Simiæ frequentes per terre-
fecerint , quòd arbitraretur se sibi insidiãtem exer-
citus videre : nam cum Alexandro se ostenderunt
casu , excelsa & recto corpore erant , non capiun-
tur retibus , neque sagacium canum venandi soler-
tia præditorum , sed cum sit animal saltationis aui-
dum , saltare cupit , si item quempiam viderit cal-
ceos induentem imitatur , & si quem viderit ocu-
los pingentem aut lauantes hoc idem facere stu-
det : itaque pro his ex plumbo factos graues calceos
proponunt , & laqueos subiiciunt , ut pes quidem in-
gredi possit , & interim firmo vinculo retineri :
itèmq; visco decipiuntur : nam illis videntibus , In-
dus pelues aqua plenos in earum conspectu ponit ,
ex eaque oculos obliniunt , ac mox viscum pro aqua
reponit : illæ aspicientes , ut sunt ad omnia imitanda
aptæ , continuo descendunt , oculosque & ora ipsi
similiter visco oblinunt , at vis glutinis oculos clau-
dit : itaque non videntes & fugere non valentes fa-
cillimè capiuntur . Alia dicta sunt de Simijs Indicis
& reliquis .

De

Leonēs in India nasci maximos, ne tenuissimam quidem dubitatio est: terra enim India mater optima aliorum animalium in causa est. Hi immanissimi dicuntur, eorum pelles aspectu nigrae sunt, & horridae & formidolosae. Si capiantur, mansuescunt quidem, modo ne maximi sint: tum verò adeò assuefiunt loro, ut facile similiter atq; canes ad venandos ceruos, apros, tauros, & asinos syluestres duci queant: sagacissimè enim, sicut audio, odorantur.

De gente quadam Libyæ.

CAP. XXVI.

IN Libycorum regione gens est, quam dicunt appellari Nomæam felicem, quo ad tandem deleta est ab leonibus, qui magnitudine maximi, multitudine frequentes, viribus inexpugnabiles, illam gentem inuasērunt, & funditus perdiderunt.

De feris animalibus Samiis.

CAP. XXVII.

Evphorion in suis commentarijs scriptum reliquit Samum cum olim desertissimam fuisse, tum in ea bestias feras maxima magnitudine nomine Neades fuisse, quarum sola voce terra discederet, indeque profectum esse id prouerbum quod vulgo Samij dicunt, maius vi Neadum. Idemque affert, earum ossa maxima vel sua ætate extitisse.

De elephantorū fortitudine.

CAP. XXVIII.

Indorum regem hostibus bellum inferentem, bellatorum triginta milia elephantorū antecedunt: tum verò maximorum & fortissimorū tria mil

milias subsequuntur, ad hostiles muros ipso incurſu euer-
tendos inſtitutorum. Cùm enim rex iubet, euer-
tunt. Iſque ſe audiuiſſe Cteſias ſcribit: idẽmque Ba-
bylone ſe vidiffe dicit, palmas ab his ad modera-
toris ſui iuſſum violentiſſimo impetu extirpatas.

De piſcibus paludis Pæonidis CAP. XXIX.

Z Enothenis ſcribit in Pæonide palude quosdã
piſces procreari, quos ſi bubulo pecori eden-
dos obijcias, eis adhuc palpitantibus expletur liben-
tius quàm cæteri boues fœno, contrà ab eorundem
mortuorum uſu, ſicut idem ait, tantopere abhorret,
ut non attingat.

De piſcibus Armeniæ. CAP. XXX.

IN Armenia excelſum ſaxum auditione accepi
permultam aquam emittere, ſub enim ſaxum
ſubijci fontem quadrangulum, tres paſſus altum,
ſingulãque eius latera ſtadij dimidium occupare,
& ſimul cum aqua piſces frequenter excidere, cu-
biti magnitudine, tum maiores, tum non multo mi-
nores, & ex ijs partim quidem delabi ſemimor-
tuos, partim adhuc palpitantes ad mortem præcipi-
tare, & peruagatum eſt eos colore eſſe nigerri-
mos, & non aſpectu inſuaues: veruntamen ſi quid
eorum vel homo vel fera beſtia guſtauerit, ſtatim
mori: propterea Armenios, quod ferarum multi-
tudine redundant, primùm eos collectos ad ſolis ra-
dios exſiccare, deinde ne hauſta piſcium aſpiratione
gravi & peſtilenti percant, ore & naribus
obtur

obturatis hoc piscium genus dissecare, quod quidem ipsum in farinas redigunt, & ad ficus admittas in ea loca quæ maximè abundant feris disseminant, bestie primum ut eas attigerunt, statim moriuntur, atque ea fraude apri, feræ capræ, cerui, ursi, asini sylvestres necantur, nam eiusmodi animalia existunt & ficuum & farinarum avidissima. Iam verò alio modo tollunt leones, pardales, lupos, nam in domesticarum ouium, & caprarum discissum latus farinas ex ijs piscibus temperatas abdunt: post verò hanc escam ad eos aliciendos obijciunt, accum eiusmodi quippiam pardalis, leo, lupo gustarint continuo interimuntur.

De oxyrynchis Caspiis.

CAP. XXXI.

IN maximo Caspiæ lacu oxyrynchi ab acumine rostri nuncupati magnitudine octo cubitorum procreantur, eos Caspij captos distrahunt, & muria conditos, atque exsiccatos camelis Ecbatana vehunt, simul & adipe detracto farinas ex ijs conficiunt, & huiusmodi salsamenta quidem vendunt, ex his piscibus facto oleo pinguisimo & suaucolenti vnguntur, atque etiam exempta ex ijs viscera excoquunt, unde ad permultos usus accommodatum fit glutinum aspectu splendidum. Nam non modo ad quæcunque applicatum fuerit adhærescit, sed & firmissimè retinet, ut & decem diebus madefactum nunquam postea dissolvatur, & eo ad elephantos comprehendendos venatores

sores utantur, & pulchra facinora edant.

De Caspia volucre. CAP. XXXII.

Fama quædam venit in sermonem hominum, apud Caspios autem procreari magnitudine maximi gallinacei versicolore varietate florentem: atque auditione accepi eam supinam volare, & sub collum extensis cruribus ipsum eisdem subleuare, tum catelli vocem mittere, neque in sublime, sed circum terram iccirco volare, quod in altum non queat sese attollere.

De aue Caspia vel potius Indica.

CAP. XXXIII.

Avis Caspia vel potius Indica, nam in India etiam nascitur anseris magnitudine, & lato quidem, sed tenui capite, cruribus paruis prædita est, vario colore distinguitur, nam eius dorsum purpureum est, venter maximè coccineus, caput & cutis exalbescunt, vocem caprinam mittit.

De Caspiis capris.

CAP. XXXIII.

Caspiæ capræ & albissimæ sunt, & cornibus mutile, & ad maximorum equorum magnitudinem accedunt, earum villi adeò molles, cum milesiis lanis ut mollitudine comparari possint, ex iisque Sacerdotes, & Caspiorum dississimi vestes ut conficiant.

De auibus quæ nascuntur in insulis Caspij
maris. CAP. XXXV.

IN maris Caspij insulis cum alias aues nasci ferunt, tum maximè vnā ea vlt, & natura affectam, vt magnitudinem quidem vel egregium anserem superet, pedes autem habeat grui persimiles, dorso sit vehementer rubro, ventre viridi, collo albo, & disseminatis maculis croceis distincto, non minus quàm duo cubita longo, capite item tenui & longo, rostro nigro, vocem ranis similem mittit.

De prasianis simiis.

CAP. XXXVI.

IN Prasiana Indorum regione Megasthenes simias scribit maximis canibus non inferiores esse, magnitudine quinque cubitorum caudam habere, tum ex earum fronte comas propendere, easdēque barbā promittere, tum facie alba esse, & vero corpus nigrum spectari, neque malitia cæteris simiis ingenta, sed mansuetudine & humanitate imbutas esse.

De culicibus & scorpiis & phalangiis nuncupatis Tetragnathis. CAP. XXXVII.

APud Indos nuncupatos Rhisophagos ad flumen Estabaram culicum multitudines tantæ, vt nubes esse videantur horribiles in aere, apparentes exortu canicule multa ledunt, sed præcipue, ad paludem nuncupatam Aoratiam, quæ non
long

longe est à supradicto flumine, culices redundant: regionem vicinam inde ferunt superioribus temporibus ab hominibus habitatam fuisse. At scorpiorum multitudinem inexpugnabilem emeruisse, & Phalangiorum quæ appellant Tetragnatha inuasisse, & hæc mala nata ex pernicie hymbrium, primum homines illic misere tolerauisse, deinde cum se tueri nequirent regionem reliquerunt.

Quæ animalia sedibus homines expulerint.

CAP. XXXVIII.

DE patriis sedibus quosdam Italiae populos incursum murium agrestium expulit, atque in fugam compulit: quæ sanè sic segetes, & plantas tanquam summa siccitas, aut teterrimum frigus, aliæque mala tempestas vastabat, radices succidens Medicam regionem etiam homines habitantes expulit murium multitudo sementes corrumpens. Autoriates Indiranis inchoatis & imperfectis de celo lapsis in alium locum demigrare coacti sunt, & quandam nationem Libycam Nomadum cum alijs rebus felicem, tum lacte abundantem maximorum leonum magna multitudo de suis locis depulit.

De Cariæ & Lyciæ Pardalibus. CAP. XXXIX.

Lyciæ & Cariæ pardalis nec animosa est, neque valde valet saltu, nisi cum est vulnerata.

tum spiculis resistit neque ferro facile cedit.

De rhinocerote & quemadmodum pugnat
contra elephantum. CAP. XL.

Rhinocerotis figuram nimis valde frigidum
esset describere, cum permulti ex Græcis,
& Romanis qui illum viderunt, eius formam pla-
ne sciant: at enim vim & illius naturam actio-
num non alienum est exponere: quod in summa
nare cornu gerit, cuius mucro acutus existit: ex
eo nomen traxit, neque ipsum illud de robore con-
cedit ferro, quod quidem ipsum cum est contra ele-
phantum pugnaturus, saxis exacuit & limat:
cetera non ei paria cum elephanto: nam hic &
procerissimus est & fortissimus. Cornu igitur cu-
spidato elephanti crura subiens aluum discerpit
& lacerat, isque effuso sanguine decumbit. Pu-
gna eorum est de pastionibus, pro iisque tuendis
multi mori dicuntur, ac si aluum non præoccupa-
rit rhinoceros, sed in aliam elephanti partem aber-
rarit: elephantinis dentibus distrahitur, ac tamen-
si eius pellis ea existat firmitate ut agrè iaculo pe-
netrari queat, tamen tam violentus est elephanti
impetus, ut eam traiciat.

De tauris Aethiopicis & quemadmodum
venantur. CAP. XLI.

Feritauri Aethiopici si cum Græcorum bobus
conferantur, duplam habent magnitudinem,
ac velocitate corporis summè excellunt, tum ruf-
fis pil

sis pilis vestiuntur, tum cæsis oculis ornantur, & alias quemadmodum aures sic cornua mobilia habent. At enim in pugna ea ita animi feruore contendunt & erigunt, pugna ut nulla flecti queant. Eius tergora tanto robore sunt, ut nullis neque spiculis, neque telis penetrari possint, in equorum & bouum armenta & feras omnes inuadunt. Itaque pastores ad tuendum suum pecus occultas foueas in magnam altitudinem depressas machinantes moliuntur eis insidias, hi cum deciderunt acerbe ferunt, & atrocis animi excandescencia suffocantur. Apud Troglodytas iustis de causis eiusmodi bestie præstantissimæ existimantur: nam habent leonis vires, equi celeritatem, tauri robur, & ferri durtiem superant.

De gallinaceis & gallinis.

CAP. XLII.

MNasias dicit esse templum Iouis Herculis & huius coniugis quam canunt poetæ Iunonis filiam, & addit in templi claustris cicures aues permultas nutriri: nimirum gallos & gallinas, pascuntur enim & congregantur inter se mares cum maribus, foeminae cum foeminis, victusque eis ex publico præbetur, & sacrae aues habentur, gallinae quidem in septis Iunonis pascuntur: galli vero in Herculis. Euripus perennis & pura aqua fluit medius, foeminae nullæ ingrediuntur in septum Herculis: mares cum tempus est coeundi, præter-

uolant Euripum coituri cum gallinis, deinde redeunt in septum suum perpurgatæ aqua. diriment genera auium: ex eorum coitu oua nascuntur, quibus incubant matres, & pullos exclusos si mares sunt galli ad sua cubilia ducunt, & nutriunt. Si verò foeminae extiterint, gallinae eas nutriunt.

Leo comedit carnes cameli.

CAP. XLIII.

CAmeli carnes à leonibus comedi solere testimonio est Herodotus, cum in Xerxis camelos, qui comestum portarent, dicit leones inuasisse, & ex aliis animalibus nulla neque iumenta, neque homines attigisse.

De apibus chalcoidibus nuncupatis.

CAP. XLIII.

ANtenor in tractatione Creticarum rerum in Rocciorum urbem ait diuino quodam impulsu apum quæ vocarentur chalcoides examen accessisse, & defixis aculeis molestiam eis exhibuisse: illos earum impetum non sustinentes solum mutasse.

Quemadmodum aquila ab homine auxilium assecuta statim sibi benefacta retribuerit.

CAP. XLV.

DEcem & sex viri frumentum in area baculis excutientes, vastissimis solis ardoribus cum
ard

ardentissimè sitirent, vnum ex suis, vt aquam de proximo hauriret fonte, miserunt, is messoriam falcem in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat, vbi verò ad fontem venit, aquilam offendit à serpente circumplicatam iam iam proximam vt strangularetur, in eam, vt sæpe solet, inuolauerat: veruntamen non suarum fraudum compos in ea ipsa expugnanda euaserat, neque illud Homericum pullis suis escam attulerat, at enim spiris illius circumuenta vicina erat ad pereundum: agricola, vel quòd non ignoraret, vel quòd auditione accepisset aquilam Iouis nunciam, & ministram esse, & item quòd egregiè teneret feram bestiam esse, falce serpentem ab aquila abscidit, & vinculis eam vnde effugere non poterat, exsoluit. Cùmque his obiter gestis reuertisset, atque hausta aqua vinum temperatum omnibus ministrasset, ij quidem auidissime bibere ingrediuntur: is autem qui aquam hausisset, iam post illos bibiturus erat, nam tum famulus non compotor erat, ad labra poculum cū admonisset, seruata aquila circum locum illum etiam nunc versans, sic in poculum inuolauit, vt potio effunderetur: ille quòd grauiter sitiret, indignatus ait, hanc ne gratiam cum sis illa (nam auem recognoscebat) tuo conseruatori refers? Itàne Iouem gratiarum inspectorem & prefectum veneris. Cùm hæc elocutus se ad alios conuertisset, videt ex venenata potione palpitantes extremū spiritū efflari.

Serpens, ut coniiicere licebat, suo veneno fontem imbuerat, itaque redemptionis præmium ei, qui se conseruasset aquila cum pari salute compensauit. hæc dicit Crates Pergamenus, & Stefichorus, in quodā poemate graui, & antiquo in vulgus haudquaquàm peruulgato.

Autoris peroratio.

CAP. XLVI.

QUæ studium meum & cura & labor inuenire potuerunt de animalibus, & quæ inuenerunt probati viri & philosophi animalium vires periclitati, quantum potui disserui, non præteriens quæ noui, neque contempsî animalia rationis & vocis expertia, imò ingenitus amor sapientiæ me inflammauit ad eorum vires persequendas, nec ignoro quosdam qui acriter persequuntur studium pecuniæ & honorum meam industriam damnaturos, quam non contenderim similiter ad ambitionis studium. Cum ego etiam potuisssem supercilia attollere & inter aulicos cæseri & procedere ad magnas diuitias, at meus labor est de vulpibus, lacertis, scarabæis, serpentibus, & leonibus, & quid facit pardalis, & ut Ciconia in parentes pia, ut lusciniæ vocalis, ut elephanta philosophus, & genera piscium, gruum peregrinationes, serpentum naturas, & cætera quæ hæc historia laboriose collecta habet obseruare pergo, neque desidero inter diuites numerari & censeri. Sed si poeta sapientes & viri naturæ secreta videre & consi-
dera

derare valentes & historici experientia longissima prouecti animalium historiam se ipsis dignam existimarunt, ego inter eos quoquomodo me vnum numerari conor, & malo doctrina quadam excellere, quàm assequi decantatas ditissimorum diuitias. Sed de his nunc satis. Nec ignoro illud, quosdam non probaturos quòd singulorum animalium rationem non vno loco separatim tractauerim, sed intermiscuerim variè. Ego primum mei iudicij non alieni sum seruus, deinde varietate lectionis lectorem allicere studens, & ex similibus fastidium fugiens velut pratum aut coronam pulchram ex multis coloribus existimaui oportere texere historiam. Iam verò si venatoribus vel vnum animal inuenire videtur prosperum quiddam: at tot animalium vestigia deprehendere, ego dico generosum quiddam, & quas natura animalibus dedit vires inuestigare. Quid ad hæc Cephali & Hippolyti & si quis alius in montibus exercitatus fuit ad capiendas feras, at non item ad capiendos pisces vt vel Metrodorus Byzantius, vel Leonides huius filius, vel Demonstratus, vel alij plerique periti piscandorum piscium & pictores, quos magno spiritu affecit, vel equus pulcherrimè pictus, vt Aglaophontem, vel hinnulus vt Apellem, vel buccula ficta vt Myronem, vel aliud quippiam. Quòd si vnus tot animalium mores, figuram, sapientiam, ingenium, iustitiam, moderationem, amorem in parentes & fi-

lios pietatem inuestigauit, & illustrauit, cur non
hic admirandus? Iam verò illud non demonstrabo,
quòd si animalium rationis expertium pietatem
decantamus, hominum impietatem arguimus, quod
in principio dixi, repetam. Si dixi quæ omnes, vel
plurimi, non accusandus sum: animalia ipse alia fin-
gere non potui: quæ verò noui permulta demonstra-
ui. Adde quòd nonnulla quæ nullus alius expe-
rientia edoctus dixi. Mihi amica veritas, cùm aliis
in rebus, tum maximè in his. Vt verò hæc

scripsi, & quanto cum labore, &
quàm illustri nominum & ver-
borum compositione, nisi v-
tar malis iudicibus,
lectores co-
gnoscent.

FINIS.

ELEPHANTI
NOVA DESCRIPTIO,

AD REVERENDISSIMUM
GEORGIVM CARDINA-
LEM ARMAIGNACVM,

*AUTHORE PETRO GIL-
LIO ALBIENSE.*

*Hæc sunt quæ hoc libello
tractantur.*

Præfatio, vbi materiam statim aggreditur.	
De Elephantorum oculis.	cap. 1
De Elephanti dentibus extra os prominentibus.	cap. 2
De eius interioribus dentibus.	cap. 3
De pede illius.	cap. 4
De Magnitudine.	cap. 5
De Elephantis Constantinopolis.	cap. 6
De marino Elephanto.	cap. 7
De Hippopotamo.	cap. 8
De Chamelopardali.	cap. 9
De cauda bouis Indici.	cap. 10
De Ichneumone & de muribus Arabicis, & Aegyptiacis.	cap. 11

ELEPHANTI NOVA

descriptio, missa ad Reuerendissimum
Cardinalem Armaignacum, ex
vrbe Berrhoëa Syriaca,

AVTHORE PETRO GILLIO.

B illis literis, quibus proximè summam
totius nostri itineris ab vrbe Bizantio
vsque ad Tephricem, Mediæ urbem, in-
de vsque ad Berrhoëam Syriacam tibi
breuiter designaui, nihil notabilius obseruaui,
quàm heri interitum elephanti, eiúsque sectionem:
quæ, quoniam tot per secula inaudita inusitatâque
habetur, eam tibi informabo, sub aspectumque tuum
subijciam elephatum, quem ex Persia ad Regem do-
minus Aramotius, Regis legatus, peruenire cupie-
bat, iamq; longo & difficili Mediæ, Mesopotamiæ,
Armenie itinere cōfecto, Tigri que atq; Euphrate
traiectus, incolumem, simul cum rectore Indo in Sy-
riam, ineunte hyeme, perduxerat: qua exacta, quo-
niam frigore leditur, ad Regem properaturus erat:
sed intereâ interiit: quam ob causam, postea afferam,
quàm ostendero quid ex eo viuo perceperim, cum
ipse mihi ægrotanti assidua in itinere spectacula
præberet,

præberet, vel promuscidis varijs & multiplicibus gestibus, vel admissione eorum, qui in eius dorso sessitare gloriarentur, vel colludere cuperent. Nam siue ob exquisitam mansuetudinem, siue ob ætatem (nondum enim quadriennium superasse dicebatur) semper ad ludicras luctationes paratus erat à nostris sibi obiectus, à quibus, etiam imbecillioribus, interdum vinci se patiebatur: ac si quis nostrum, insertis in collum illius brachiis, cum eo luctaretur, ipsumque supplantaret, in terramque abijceret, exhilarescere & quasi ridere videbatur. Hilariter enim & facile patiebatur à suis concertatoribus corripì, nunc promuscidem, nunc dentes, nunc eolum, nunc crura, quibus singulis, cum eos facile reijcere potuisset: tamen se reijci, in latus impelli, supplantari, prosterni ita facile patiebatur, ut etiam si solo dorso ad terram adnicens, quatuor pedibus in cælum erectis, supinus constitueretur: tamen nullius auxilio se facile invertebat, atque erigebat, alacriterque pugnans ludicras redintegrabat. Quis ex his Strabonem, cæterosque non rideret? scribentes, elephantorum venatores notare arbores, quibus elephanti accumbere solent, atque ex altera parte truncum rescindere, cui bestia inhæserit, eamque pariter cum arbore ruere: cumque resurgere nequeat, propterea quòd crura continuum & inflexum os habeant, ex arboribus desilientes illam obtruncare. Quod commentitium deprehendi, nò modo ex

do ex antè dictis, sed etiam ex eius gressu, quo cum iter feci quindecim dierum, atque adeò ex eiusdem extincti sectione, id quod paulò infra ostendā, quàm adscripsero exigua quedam, quæ egrotans observare potui in eius itinere, quod passu gradario tantum conficit, quantum festinantes equi. Molliter incedit, ut sessor immobilis esse videatur, non solum rectorem ascendere tentantem crure flexo incuruatòque in gradum excipit, sed alios quoque assilere volentes à tergo rectoris. Primum ascendentem crure priore erecto excipit, reliquos crure posteriore similiter erecto. Ita enim crus inclinatur, ut ipsum flectat, tibiamque in gradum dispositam, etiam diu suspensam teneat, si quis cunctatur in ascensu: neque modò si rector iusserit, latere inclinato, & genu flexo excipit assensorem, sed etiam totum latus inclinat & simul ad terram abijcit eiusdem lateris tibiam priorem & posteriorem, ut facilius, quæ rector voluerit, suscipiat. In itinere promuscidem gerit porrectam ad terram usque, & nisi paululū eam incuruaret, reptantem humi traheret, aut pedibus calcaret, ipsam huc illuc circumfert, semper inquirens aliquid, quod edat, nunquam otiosam habet, nunc folia stringit, nunc herbas decerpit, quas ut fruticasas esse percipit, earum cacumina proboscide corripit, pede autem radicitus euellit, eo pedis impetu utens, quo agricola ligonis extirpat frutices: nunc à vicinis quippiam exposcit, & cum hæc desunt

desunt petras voluit, aut terram proiecit. Promuscide ita flexibilem habet, ut ea utatur supina, prona, obliqua, ut modo infra ventrem, modo in latera inflectat abigens muscas, modo reflectat sursum versus, ut etiam supra caput erigat, petens, aut accipiens à rectore cibum, modo promuscide puluerem colligat, eumque spergat in locum, quem muscæ urgent. Capiistro non regitur, neque freno, sed claua ferrea. Gubernator enim sedens in eius dorso, clauam uncinatam præ se gerit, cuius mucrone frontem leuiter ferit, cuius metu etiam leuissimè tangentis, omnia rectoris iussa obire solet: neque semper rector clauam manu tenere necesse habet, sed duntaxat ex elephanti fronte appendere. Is cum ad diuersoria venit, iamque videt rectorem descendisse, clauam ex fronte pendentem, promuscide corripit, in terramque leuiter abiecit: id quod in itinere, etiam si rector descendat, & secedat abiecere non solet. Promuscide bibit & spirat, sine ea nullum cibum capere potest, quem ut extensa promuscide ceperit, eam in os reflectit, eiusdemque extremam partem pabulum tenentem intra os immittit, ut solent homines cochlear. Aquam ita haurit, ut promuscidem impleat, deinde ipsam reflectit, intraque os promuscidis extremam partem dabit, benè penitus, tum etiam ex promuscide aquam in fauces respirans attrahit, & promuscidem, ut mamillam, sugit. Promuscide spirat & respirat magno sonitu, & longo, cum

go, cum dormit. Nam eius spiratio tandiu permanet, ut triginta vocabula proferre possis, totidemque à fine aspirationis ad initium respirationis repetere valeas. In respiratione tantum temporis ponit, quantum in spiratione: quæ utraque cum sit sonans, velut fistula quedam, tamen spiratio est sine percussione soni: at respiratio habet quasdam percussiones, velut fistula ad tactum foraminum. In luce versari gaudet, itaque candela ei apponitur de nocte. Quod autem murem capitaliter odit, ideo qui præsumt elephantis, feles habere solent in stabulis. Quam iustum sit animal, cum ex alijs illius actis deprehendi, tum ex eo, quod non semel vidi, cum equi vicini auenam & fœnum edisset, postea ex sacco, quem fortè in angulo stabuli inuenit, promuscide auenam iterum & sepius deportauit, equoque obiecit edendam: similiter fœnum sibi datum, promuscide comprehensum, equo obtulit, sensim gradiens, ne equum tereretur, equique fœnum oblatum comedentis supra dorsum promuscidem posuit, ei blandiens. Postea verò quam in Berrhoëa Syriaca, quam nunc Callep nominant, hyemasset, iam iamque ad Regem iter ingressurus esset, incidit in ægritudinem, quam alij dicebant contractam negligentia rectoris, alij animi angore, quod rectoris negligentiam ægrè ferens, ipsius latus lesisset cornibus. Ex eo tempore visus moestior, & cibi parum appetens: id quod

videns ipse, prædixi rectori, id animal esse ex illo genere, quod ex offensione rectorum suorum ægritudine contrahere soleret, indeque sæpe mortem sequi: proinde eum, cui minas intentauerat, eiq; verbis lingue Indicæ iratus fuerat, & iam triduum non viderat, latus adiret ac consolaretur. Meam admonitionem rector, ut homo humanus erat, humaniter accipiens, elephantum extra urbem exhibendæ causa duxit, sed serò. iam enim morbus conceptus inualuerat, atque in stabulum ad vesperam, postquam reductus fuisset, gravius ægrotare coepit, pauloque post ea nocte magno strepitu totus cecidit in terram, iam iam moriturus. Per horam prostratus iacuit, magnis gemitibus dolorem testans, ac quàm mox, editis suspirijs mortiferis, extinctus est. Alij eum veneno interyisse suspicabantur. Sed nulla signa veneni neque in corde, neque in cæteris visceribus deprehendere potui. Postridie cum illius interitus nuntiatus esset mihi, iampridem languenti, & tum valde fesso exertione & reditione à foro, ubi equos emeram ad profectionem Hierosolymitanam, tardè ad eum accessi, non tam labore retardatus, quàm dolore non modo meo, quem priuatum ceperam ex tam humano comite peregrinationis nostre: sed etiam magis ex Aramontij legati vehementi angore, quo afficiebatur, cum eius interitu, tum maximè Regis ex inani expectatione, quam dolebat frustra Regi attulisse

tulisse, quæ in causa fuerunt, quamobrem ea obseruare non potuerim, quæ obseruanda erant in sectione tam inusitati animalis. Accersiti Syri, camelorum equorumque excoriandorum periti. Primum à genitalibus ad oris labrum inferius gladio pellem secuerunt, deinde vsque ad dorsum pellem subtraxerunt, crurum pellem ab imo ad summum secantes: mediam diripuerunt, iuncturis inferioribus supra pedem alligatis, gladio diuisis, ut plantam pedis cum pelle relinquerent, sed etiam plures iuncturas reliquerunt vnà cum pelle supra pedem: itaque scitè eum nudarunt, ut pellis omnium membrorum continua, & integra extracta sit. Cum dico omnium, intelligo etiam promuscidem, caudam, scortum genitaliū vnà cum duobus dentibus extrà prominentibus in pelle relictis, quos execare à capitis ossibus, multis ictibus securis opus fuit. Pelle expulsa, ventrem illius secuerunt. Primum extraxerunt intestina ingētia, & candidissima, & planè coloris eburnei, ita siuosa, ut alios habere quatuor videretur, deinde viscera nudarunt. Splen longus erat quatuor pedes, largus dodrantem. iecur felle carens ex medio centro quoquo versus habebat pedem, atque eo plus, ubi sunt anguli obtusi: crassum erat septem digitos. Cor amplum pedem vnum, testes intus continet a l aluum alligatos. Lingua eius lata non est, neque plana, sed vergens in formam

teretem, desinens in mucronem, pro tanti animalis portione, perpusilla, bene abdita, ut in eo viuentē vix videre potuerim. Deinde crura à corpore abscissa sunt, eorūque ossa extracta candidissima, & planè eburnea omnia. Tum apertè vidi quā mendaces illi sint, qui tradunt elephantorum crura carere articulis & iuncturis, cum singula duas iuncturas habeant, vnā supra pedem, qua pes adnectitur ossi tibiæ, inter quam & pedem multiplex iunctura multis ossibus compingitur, latis alijs super alia structis. Post hanc iuncturæ structuram sequebatur os tibiæ: deinde secunda iunctura genuum & poplitum, supra quam os femoris: denique omnia eius ossa eburnea, & tam candida, quā ipsius dentes, quæ periti dicebant esse commoda ad ea, quæ ebore illustrari solent.

De elephantorum oculis.

CAP. I.

OCuli elephantō minores, quā pro corporis portione: similitudinem oculorum humanorum gerunt non modò figura: sed etiam affectu ipso. Humani enim & graues & moderati, ut sapientiam, iustitiam, moderationem, reliquasque animi dotes secundas ab homine præ se gerant. Tanta enim grauitas in oculis est, ut vel ipso nutu regem se animalium, atque adeò humanis sensibus vicinum, proximum profiteatur. Ignotos homines ad se accedentes leues, insolentes, petulan-

tes

tes oculis internoscere præ se fert à moderatis & grauibus, quos libentius intueri videtur.

De elephanti dentibus prominentibus extra os. CAP. II.

Dentes prominentes extrà, non ex eodem osse, neque ex eo loco nascuntur, quo interiores: sed illorum radices aliquo intervallo distant à radicibus interiorum, atque exoriuntur ab ossibus anterioribus frontis, at interiores ex capitis lateribus. Errant igitur qui scribunt eos dentes ex ore, atque ex maxilla superiore prodire. Ex ore enim non prodeunt, sed ex pelle eminente supra os, qua circundantur ad suas radices. Vidi eorum partem excisam relictam intra capitis os cavam exorientem à fronte paulò infra radices promiscidis: at maxillæ aliquo spatio ab eo loco distant, itaque potius cornua sunt, quàm dentes. Errant enim, qui dicunt hos dentes vergere ad terram. Non enim sursum neque deorsum feruntur, sed recti in anteriorem partem sensim in fine incuruati sursum versus, ut linea à media dentis radice ad summum mucronem non excederet extra directionem plus digito, sed in mucrone rescissi erant, itaque minus curui, & breuiores erant, longi sesquipedem, quorum singulorum perimenter in medio habebat pedem.

De eius dentibus interioribus. CAP. III.

DVos interiores habet dentes in singulis maxillis, quorum maior est perpetuum os, multis figuris distinctum, cuius superficies ad libellam plana est, longa septem digitos, lata tres digitos exasperata in decem velut gradus, seu pulvinos, canaliculis distinctos, serratos & exasperatos utrinque dentibus, velut vicinis ferrularum. Singuli autem canaliculi transuersi huius superficiem secantes non modo à lateribus, sed etiam ab utrisque capitibus clauduntur puluinis. Alter dens intimus est, cuius superficies est plana, longa tres digitos, lata, totidem etiam exiguis canaliculis exasperata, in lateribus utriusque dentis singularum maxillarum apparent puluini, velut dentes respondentes puluinis positis in superficie, distincti strijs, velut natura unum dentem in decem formare condiscite. Dentes igitur maxillares habet octo contra Plinium, qui duntaxat elephanto intus quatuor dentes attribuit, id quod ipse planius perspicies ex duobus dentibus unius maxille, quos harum literarum tabellario ad te dedi.

De eius pede.

CAP. II II.

PLanta pedis prioris rotunda, quoquoersus habens diametrum pedis unius: at posterioris pedis longa pedem & digitum, larga vnde sim digitos. in singulis pedibus anterioribus habet quinq

quinque ungulas inter se leuiter discretas, sed non eminentes extra rotundam pedis formam : & in parte interiori callus est loco ungulae quintae. Planta omnium pedum aequalis est ungulis, callosa non perpetuo callo, seu diuiso fissuris. Tenera est, & spinis penetrabilis. Unguiarum singularum infera pars plana aequalisque est plantae plantae, larga tres digitos, longa quinque digitos, ungula alta tres digitos. Ungulae ei sunt datae partim contra asperum iter : nam cum planta sit tenera, pes adnuitur ad terram unguiculis : partim ad radices extirpandas.

De eius magnitudine. CAP. V.

Quoniam viuum, ne mortuum quidem metiri recordatus sum, postea cum incidissem in eius pellem, extensam quidem, sed iam exiccatam & contractam in solario hospitis mei, atque in eius ossa ibidem iacentia, omnia mensus sum, ex quibus deprehenditur eius magnitudo. Pellis durissima, fusca, accedens ad colorem boum, qui vulgo bufali appellari solent, crassa medium digitum, lata nouem pedes & decem digitos : longa vero à radice caudae ad frontem tantundem, in qua dimentione complector colli pellem, largam quinque pedes. Collum breuius est quam latius, os vicinum pectori, quod oris porcini similitudinem aliquam gerit. Singulorum crurum pellis in

medio cruce larga duos pedes. Promuscidis pel-
 lis larga pedem vnum, & sex digitos à radi-
 ce dentium exteriorum ad nares longa quatuor
 pedes, & sex digitos: in extremitate, ubi nares
 exitum habent, crassa digitum vnum. Et differt
 pars inferior à superiore. Nam inferior extreni-
 tas, facta velut labrum, crassa est, larga quinque
 digitos, crassa digitum: at pars superior in mucro-
 nem desinit, & tres digitos longior existit, quàm
 inferior pars. Sensim desinit in mucronem, initio
 latum tres digitos, in extremo minimum digitum.
 Hac superiore parte aperire & tegere nares so-
 let, & eam incuruare, vt nos digitos solemus,
 cum aliquid capere volumus. Os cruris anterio-
 ris in femore longum duos pedes, cuius medium
 habet perimetrum dodrantalem. Eiusdem pars at-
 tingens genu, habet diametrum pedis, & quin-
 decim digitorum. Eiusdem cruris os tibiæ est lon-
 gum pedem, & dodrantem: cuius pars, quæ adne-
 ctitur iuncturæ, ad quam alligatur pes, habet pe-
 rimetrum pedis & quatuordecim digitorum:
 eius medium habet ambitum quindecim digitorum.
 Os cruris posterioris femorale longum duos pe-
 des & decem digitos. eius medium habet peri-
 metrum dodrantalem: huius ossis pars attingens
 iuncturam, qua alligatur ad tibiæ, est perime-
 tri pedalis & quatuordecim digitorum. Tibiæ
 os est duplex, vel potius vnum, partim ita con-
 iunct

iunctum vt in suis duobus capitulis sit idem: deinde diuisum ab vno capite ad caput alterum in duo ossa inter se distantia duos digitos, quorum vnum magnum, alterum paruum. Magni quidem perimenter in medio est dodrantalis: ac parui sesquidigitalis. Caudæ crassitudo iuxta radicem dodrantalis in medio septem digitorum: extrema cauda crassa quatuor digitos habet, setas longas tres digitos. Auris eius longa pedem vnum, lata pedem & decem digitos, qua tegit foramen aurium sic, vt si velit, ne ventus quidem, neque animalia ingredi queant. Aures mouet vt ventilabra: inferior auricula inferior non est digito: foramen auris implet pollex. Auris totius crassitudo non est crassior reliqua pelle, intelligo à radice ad medium: nam à medio ad extremum panno laneo crassior non est. Circa aurem pilos habet longos digitos tres. Eius caro rubra est, vt bufalorum & tenera, quam aliqui in India vsi carne elephantina, affirmabant bubula meliorem. Plura obseruare studentem non permisit ferocitas importuna Arabum eorum, qui statim vt execuerunt, extra urbem membratim distractum exportarunt, canibus lacerandum.

De elephantis Constantinopolis. CAP. VI.

DVo elephantis visuntur hodie Constantino-
poli, quorum maiorem ita mensus sum, cuius perimenter transiens per medium ventrem

& dorsum, est quindecim pedum & semipedis.
 Eius altitudo est decem pedum & dodrantis: lon-
 gitud. ab oculo ad extremum tergum undecim pe-
 dum & dodrantis unius: ab oculo ad extremam
 promuscidem octo pedes, ab oculo ad summam
 frontem duo pedes & semipes: frons lata tres
 pedes, proboscis ab ore ad extremum longa sex pe-
 des, & tres digitos. Summa promuscis habet pe-
 rimetrum quatuor pedum & semipedis. Auris
 longa duos pedes & semipedem: tantundem lata
 est. Crus procerum quinque pedes, duos digitos.
 Cruris summi perimenter est quinque pedum, &
 semipedis: medij cruris ambitus trium pedum &
 decem digitorum. Imi cruris supra pedem perime-
 ter trium pedum & trium digitorum. Pes est ro-
 tundus, cuius perimenter est quinque pedum. Pes
 habet quinque ungues, leuiter discretos, quorum
 quatuor ampli, singuli decem digitos, alti septem
 digitos. Cruris posterioris summi perimenter quin-
 que pedum, septem digitorum: imi trium pedum
 & semipedis. Cauda alta quinque pedes, cuius
 summæ perimenter cubitalis, mediæ pedalis: imæ
 caudæ ambitus semipedalis. Colli perimenter un-
 decim pedum, quatuor digitorum est: ipsum col-
 lum longum duos pedes & dodrantem. Tibiæ an-
 teriores distant à posterioribus quatuor pedes.
 Dentis perimenter unius pedis & quinque digito-
 rum. Elephātus glaber est, excipio caudam extre-
 mam

mam, ubi pauci pili, & mentum, ubi rari pili. Cutis est dura & rugosa. discursus rugarum est cancellatus & velut reticulatus. altior est non modò cruribus anterioribus, sed parte dorsi anteriori, quàm posteriori. Tibias habet teretes, sed anteriores teretiores & rotundiores & fere equali crassitudine: pedesque rotundos habet, & plantam pedis planam: promuscidem sursum, deorsum, antè, post obliquè flectit & porrigit, incuruat, cōtrahit: modò implicat in cornua, & intorquet varijs spiris: nunc eam porrigit rectam, nunc obliquam retorquet, modò infra aluum inter tibiae iaculatur, tenentem herbarum manipulum ad abigendas muscas, modò sabulum aut puluerem colligit, deinde promuscide erecta spargit supra dorsum ad muscas abigendas. Depascitur herbas promuscide curuata, eas decerpens (sic enim promuscidem extendit, & contrahit, ut homo manum) neque eas solum excerpit herbas: sed etiam excerptas in manipulum contrahit, ut facilius eas in os iniicere possit. Post enim quàm herbas collegit, promuscide eas huc illuc versat, quoad herbas longas contraxit in manipulum. Cum autè herbas non multum longas decerpserit, eas in os promuscide subducit, deinde os mouet, ut dentibus interioribus mandat. Collum non incuruat ad pascendum, sed extento collo, & tam eminenti, quàm dorsum eminet: pastum capit promuscide, qua etiam bibit, ita ut intra nares
aquam

aquam sugēdo attrahat: deinde intra os abdit promuscidis plenæ partem longiorem duobus pedibus quò minus aque decidat. Pastor elephantorum siue fœnum, siue frumentum det, vtrunque contrahit in manipulos rotundos. Frumentum quidem inuoluit in manipulum fœni rotundum, longum circiter dodrantem, latum ferè tantundem: eos siue manipulos, siue potius globos frumenti circumplicatos fœno projicit pastor in terram ante elephantum, quos elephante, promuscide cōprehendens, in os coniicit. Aduerti id, quod Aristoteles ante me aduerterat, crura posteriora flectere, more hominis, in anteriorem partem, contrà quàm equus, & bos flectentes in posteriorem. Bene vale ex vrbe Berrhoëa, emporio maximo totius ditionis Turcicæ.

De elephanto marino.

CAP. VII.

CUm ex monte Sinæo in peninsula, quam efficiunt duo recessus Arabici sinus, vnus appellatus Aelaniticus ab Aelana vrbe, siue Ailaticus ab Aila vico posito in eius intima parte vsque ad hanc diem nomen retinēte apud Arabes, sine diphthongo ipsum pronuntiantes. Alter primò nominatus Hereopoliticus: deinde Arsinoicus, siue Cleopatricius, nunc vulgò Sues nuncupatus, cū inquam ex monte Sinæo descendissem ad maris Rubri portum, à Græcis vocatum Raithon, ab Arabibus Eltor, ibique ferè mensem expect

expectarem itineris comites, quibus cum tutò redirem in castrum Babylonie Aegyptie, quod vulgus iam appellat Cairum, multa & varia piscium, à piscibus interim maris longè diuersa notauì: è quibus vnum duntaxat nunc asseram, quem à nonnullis Arabibus audiui appellari elephantum à dentibus extra os prominentibus, atque à tergo elephantino, cuiusmodi multa tergora vidi, quæ mercatores Rhaitini vendere solent agrestibus Arabibus, & monachis montis Sinæi ad soleas calceorum validissima, & per diu durabilia, si illis vtantur ad sicca loca. Nam madefacta citius consumuntur: è quibus vnum perspexi ea magnitudine, qua tergus existit bubulum, crassitudine digitalis, colore fusco. Eius dētes pedalis longitudinis, singulos ambitu complectentes sex digitos, vt per te colliges ex his, quos ad te mitto.

De Hippopotamo.

CAP. VIII.

Hippopotamum, cuius corium ad te dedi, viuum non vidi, sed Byzantijs longè antè alterum videram, cuius circa medium transversum ventrem perimeter octo dodrantes complectebatur. Colli verò ambitus quinque dodrantes excedebat. Eius longitudo à cauda ad frontem sex dodrantum erat & semissis frons patebat in latitudinem dodrantalem. tantundem spatij intercedebat inter aures. Oculi distabant inter se semipedem: nares existebant supra rostrum supinum inter

ter se distantes palmum minorem: ubi rostrum dilatatur in latitudinem decem digitorum à rostro summo, unde eminebat os, usque ad frontem, longitudo erat sesquipedalis. Aures longæ erant sex digitos. Cauda producebatur in longitudinem quidem paulo plus dodrantem: in latitudinem vero trium digitorum. Eius extrema pars latior erat quàm crassior, aliquot pilis hirsuta. Illius pes quatuor digitos habebat unguibus præditos longitudine trium digitorum, qui similitudinem gerebant testudinis. Tibia anterior in ima parte paulo supra pedem habebat perimetrum pedalem: tantundem longa erat. Veruntamen ventris ima à terra altior non erat semipede. Oris rictus hiatusque patebat in amplitudinem duorum pedum. Dorsum nigrum erat, ut venter subalbidus maculis distinguebatur. Corio tegebatur durissimo exasperatoque ad modum elephanti, idque cum est siccum: nam aqua perfusum efficitur molle & lubricum. Prope aures & in ventre pellis longè mollior. Animaduerti ex eius corio humoris guttas exire, velut videmus ex cortice cerasorum emanare succum lacrymosum. Oculis erat rotundis, ut nihil rotundius viderim, magnitudine non excedentibus oculos parui vitelli, excepta parte ambiente, quæ valde alba erat. Supercilia pilis carebant, quorum eminentia erat alta tres digitos. In rostro aliquot pilos habebat, sed

sed graciles. In parte oris anteriore atque inferiore duo magni dentes ex utroque rostri angulo prominebant, etiam ex ore clauso, quos inter existebant quatuor denticuli exigui. Item in parte supera & antiqua duo magni dentes erant, inter quos intercedebant longè minores quatuor dentes. Singulae maxillae armabantur septem dentibus: rostrum in quadrum redigebatur. Nam ferè ab imo ad summum eadem erat latitudine, quae frons, quae patebat in nouem digitos. Riçtus quadratura sita inter duos dentes angulares, quos dixi prominere extra os, intererat spatium semipedale. Ab Arabibus eius curatoribus percunctatus sum, quam vocem edere soleret? Vnus respondit Equinam, alter, Mulinam. Verùm nationi vafrae nihil credens, illius aures paulo grauius vellere coepi. Sed nullam vocẽ elicere potui. Arabesque semel & iterum, mercede proposita, frustra sollicitaui, vt illum cogerent vocem aliquam emittere. Hoc vnum duntaxat adnotauì, eodem anheladi sonitu respirare, quo bos solet. Edebat fœnũ & cetera quae boues & equi edere solent. Eius caput similitudinem gerebat bubuli capitis. Tardè gradiebatur, vt sus perpinguis, quẽ referebat incubando. gaudebat versari in loco humido. Muisissimum erat, seque palpari patiebatur, oculosque impunè aperiri à volentibus sinebat. In Nilo captum esse aiebant. Ille verò, cuius corium ad te

mitto

mitto, captus fuerat in Damiatâ vrbe, quam Stephanus Tamiatî per literam Taf, scribit, arbitror quasi olim Tamiatî, vnde hostium Tamiaticum, siue Tamiticum. Itaque longè errant, qui putant Damiatam esse Pelusium. Illud enim si sum erat in vltimo Nili hostio, quod vidi propinquius Orienti esse, quàm Damiatam, vbi multa antiquitatis vestigia in hunc vsque diem extant. Iam verò huiusmodi animal à me informatum, sitne hippopotamus, an chæropotamus, an boopotamus, inquirendum est. Vt autem hippopotamus sit, ex dētibus & tergo duro videtur Herodoto, Aristoteli, Diodoro, Pausaniæ, Plinio tradentibus hippopotamum dentes habere exertos, vt apros, corioque esse adeò duro, vt ex eo pila missilia, & hastæ fiant. At ijsdem autoribus hippopotamus esse non videtur, qui addunt hippopotamū iubam habere vt equum, atque bifidos pedes, atque ungulas bubulas. At illud à nobis suprâ descriptum iuba caret, ungulas quadrifidas habet, nihil similitudinis gerentes ungularum bubularū. Quamobrem si tot autores recte scripserunt, alius est in Nilo hippopotamus ab hoc diuersus, neque enim à vero alienum esse videtur, Nilum tam fœcundum ferre hippopotamos, & chæropotamos, & boopotamos, vt India fert, non modò elephantos & tauros, sed etiam chærelephantos, & taurelaphos. Nam ex hominibus, mihi in multis rebus probatæ

fidei

fidei cognitis, intellexi in India & Aethiopia inueniri taurelaphos, quibus Indi vecturas factitare solent piperis, aliarumque rerum, atque ex ipsis lac mulgere, & butyrum ex eo facere, carnibusque ipsorum Indos vesci, taurelaphosque Indicos mansuescere, Aethiopicos cicurari non posse. Idem testabantur se videri, & comidisse chærelephantos. Cosmas I. dopleutes eadem sentit, qui temporibus Iustini Imperatoris eruditè de India & Aethiopia scripsit, testatur se hippopotami Niliaci dentem videri ponderantem tredecim libras. Quod si fortasse tot & tanti à me commemorati scriptores errarunt, malè describentes hippopotamum. nam facilius in animali perraro errare potuerunt, quam Aristoteles in Delphino, omnibus maribus visitato, dum ipsum tradit non in summo rostro, sed in parte rostri prona habere os. Nisi in Nilo essent sues & boues fluuiatiles amphibia animalia, miror à nullo scriptore extante illa commemorata fuisse: sed autaxat hippopotamum & crocodilum, qui non modo scriptorum monumentis, sed etiam antiquis numismatibus, & colossis Nileis celebrantur: ut videre licet in numismatibus plerisque, etiam nunc extantibus, atque in Nilo Colosseio in hunc diem extante in Vaticani horti ædibus nuncupatis, Pulchri aspectus, ubi Nilus Colosseus in sua basi affabrè sculptos habet septem hippopotamos tales, quales habebat: quem

antè me dixi vidiſſe Byzantiꝝ ſine iuba, ſine ungulis bifidis: & tamen veriſimilius videtur verum hippopotamum Romæ in ſpectaculis frequenter inſculptum fuiſſe, quàm aut ſuem aut bouem, ſi huiusmodi unquam fluuiatiles fuerunt. Alexandria proficiſcens Byzantium, præter tergora elephanti marini & hippopotami dedi ad te mercatoribus Maſſilienſibus pellem Chamelopardaleos raram, & rege dignam, & caudam bouis Indici: quorum aſpectu, vt plenius fruare, ſubiungam, quales ſunt viuæ Chamelopardales, etiam quis uſus caudæ Indici bouis. Item iſſdem dedi in caueis incluſos Ichneumonem, murèsque Arabicos & Aegyptios, quos, vt clariꝝ perſpicias, addam quæ in iſſis adnotaui.

De chamelopardali, CAP. IX.

Giraphas, quas Græci & Latini vocant Chamelopardales, vidi in vrbe Caira tres, quarum vnā ita menſus ſum, Duo cornicula ex fronte eminebant circiter ſex digitos, in fronte media tuberculum exiſtebat, velut tertium cornu, altum circiter duos digitos. Oculis erat magnis, nigris, latis. Aures excedunt longitudinem dodrantalem. Collum longum ſeptem pedes: cū caput extollit, ſexdecim pedes à terra effert. Illius longitudo à caudā ad capitis verticem eſt duodeviginti pedum. Tibiæ tam altæ poſteriores, quàm priores: at femora anteriora longè altiora

ra posterioribus. Nimirum dorsum à cauda ad summum capitis verticem, velut scala, velutque tectum carinatum attollitur: totum corpus grandibus maculis distinguitur, coloris ceruini obquadratis: sed in collo magis quàm in corpore, quoquo versus latis circiter dodrantem: at clausula macularum alba digito latior. Itaque totum corpus reticulatum est, neque tamen, ut pardalis maculas habet rotundas, sed aut obquadratas, aut oblongas. Infra genua maculosa non est, sed tota tibia alba. Pes bifidus, ut bubulus. Labrum superum longè eminet supra inferum. Cauda tenuis & exigua, in cacumine pilosa. Ruminat ut bos: edit fœnum, & cætera, quæ boues edere solent. Iubam habet, ut equus à dorso ad capitis verticem. In gradiendo claudicare videtur nunc dextris, nunc finistris non modò cruribus, sed etiam lateribus. Cùm ex terra cibum aut potum capere habet necesse, crura latissimè distendit priora. non enim, nisi latè diductis, longèque diuaricatis tibijs cibum ex terra capere potest.

De cauda bouis Indici.

CAPVT X.

INdicus bos ferus caudæ comam habet altissimam, subtilissimis pilis capillatam, ex qua Turci & Persæ velut muscaria faciunt, quæ erecta ex summo capitis vertice, velut

triplicem pauones cristam iactant, aut ex equi collo appensam, totam caudæ comam gestant.

De ichneumone & de muribus Arabicis & Aegyptiacis. CAP. XI.

Quanta quidem cum Ponticorum, tum aliarum nationum sit varietas murium, ex meis literis, quas ad te anno superiore scripsi, animaduvertere potuisti: quanta verò Arabicorum, Aegyptiorumque, nunc non explicabo: duntaxat eorum, quos ad te mitto, attingam variam formam, inter quas primus est Ichneumon, quem murem Pharaonis, alij Aegyptiacum vulgò nominant, dimidio maior est, quàm meles, sed longior, & pilis diuersus, longis, duris, colorem habentibus proprium, multis animalibus Europeis communem, quem declarare non possum. Cauda teres & longa est: rostrum suillum. Oculi acerrimi & viuacissimi. Aures semper erectæ. Hic ille est nobilis Ichneumon, qui crocodilum interficit, cum tamen mansueto nihil mitius, nihil ludicrius: assiduis collusionibus gaudet, semper ad ludicra paratus, neque, ut ceteræ huiusmodi fere, nunc tristis, nunc hilaris. Cum frigus nocturnum sentiebat, iuxta pectus meum dormiebat, quem dum recipere volebam, ibat ad pantheras, quæ eadem nani ex vrbe Caira Alexandriam vehébantur, interque pãtherarum femora, nocturni frigoris fugiendi causa, se abdebat, ac ligatus eò cum penetrare

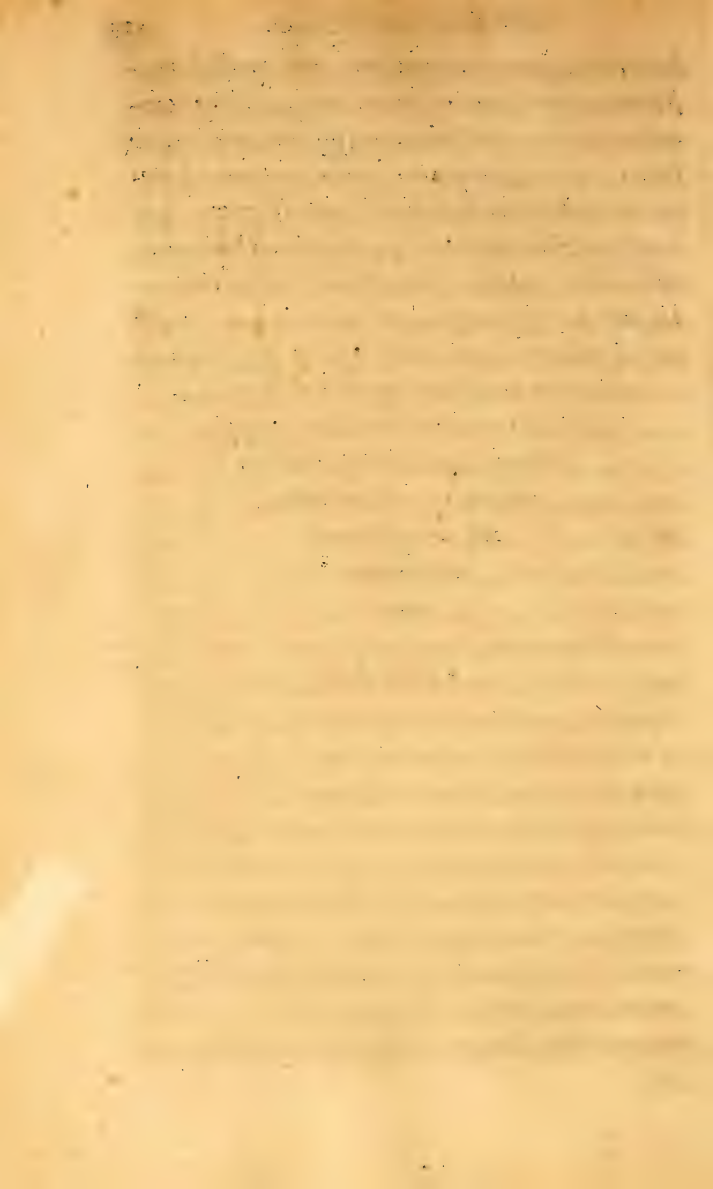
trare nequibat, se ut herinaceus in pilam contorquebat, capite abdito intra sua genitalia, quæ magno afflatu anhelandi incalfaciebat. Dum cibum capit, assiduè fremit, ringit, nihil eo volucrius, nihil animosius, ut maxima animalia inuadere audeat, ut equos, camelos, elephantos, serpentes maximos: ut nihil mirum sit, si inuadit crocodilum dormientem & oscitantem, verum qua corporis figura, plenius cognosces ex eo, qui est sculptus in base colossi Niliaci, extantis in Vaticano horto, cauda erecta, & capite elato insidians crocodilo dormienti. Iam verò mures Arabicos captos in monte Sineo quinque attuli Alexandriam, è quibus vnum ita mensus sum, in pedibus posterioribus habentem tres digitos longos, pollicem, carentes unguibus, excipio vnum digitum: in pedibus anterioribus quatuor habet digitos. Pes posterior longus quatuor digitos, largus digitum vnum: cuius planta plana, ut ferè hominis, nigra pelle tecta carente pilis, anterior longus tres digitos, latus pollicem, simili pelle tectus. Fronte lata duos digitos, alta quatuor digitos. Flexum duntaxat habens iuxta pedem: a summa tibia ad talum nullam flexionem habet: at iuxta talum habet velut cubiti nodum, quo pes vertitur ad se facile in tibia, ut nos solemus cubitum flectere in partem interiorem. Colore est subruffus, & planè vaccino. Alij sunt colore badio. Omnes à natura cauda

priuati sunt, vt illi, quos vulgus appellat, Cunicu-
 los Indicos, gerentes potius murium similitudi-
 nem, quàm cuniculorum, licet magis edentium
 grunitum nefrendium porculorum, quàm mu-
 rium. Vocem murinam omnes supradicti mures
 Arabici emittunt. Maiores sunt, quàm magni
 feles. De his Aristoteles exiliter loquitur. In
 Arabia, inquit, mures soricibus auctiores, quibus
 crura priora, vel palmi mensura: posteriora ad
 primum digiti nodum habentur. Aliud genus vi-
 di in Armenia & Aegypto. Is, quem describo,
 longus est sex digitos, crura priora pellicaris lon-
 gitudinis, vnguiculis prædita acutis quinque, qui-
 bus cibum capit, velut manibus: at crura postero-
 ra longa septem digitos, similia cruribus ceruinis.
 Aures autem erigebantur in pollicarem altitu-
 dinem, similes leporinis. Pilo tegebatur supernè
 subruffo, infernè subalbo. Cauda longa sex digitos
 extrema pilosa. Dentes acutos habet, & in ro-
 stro pilos longos, vt mures & feles habet mysta-
 cas à muribus appellatas potius quàm vt vulgus
 Grammaticorum censet ἀπὸ τῶν μυῶν ἰσχυρῶν. Vidi
 longè maiores, nempe longitudine palmi maioris.
 Inueniuntur pedalis longitudinis, & eò plus ere-
 cti, vt homines gradum pedibus posterioribus so-
 lis nitentes, saltantes. Cùm gradum sistunt, etiam
 prioribus pedibus nituntur, celeriterque currunt.
 Aruales sunt, in scrobibus degunt. Adiungerem
 huc

huc varia genera animalium, non modo terrestrium, cœlestium, verùm etiam aquatiliùm omnium: nisi hoc esset nimium spissum opus atque imperfectum, priusquam expeditis tot meis peregrinationibus valde impeditis nanciscar vacuum tempus & liberum in aliquo nido senectutis meæ, ubi collatis omnibus meis observationibus adnotatis iam per viginti quinque annos in Europa & Asia, possim aliquid noui asserere post infinita multorum commenta nata in cubiculis calidis, & in alta pluma, & foris piscatorijs & libris piscinarijs compilata. Bene vale.

*Ex Aegyptiaca
Alexan-
dria.*

FINIS.

DEMETRII

CONSTANTINO-

POLITANI DE

Cura & medicina
accipitrum.

PETRO GILLIO

INTERPRETE.

Ad reuerendissimum, & Illustrissimum

D. Georgium Cardinalem

Armaignacum.

DEMETRII CON-
stantinopolitani, de cura
& medicina acci-
pitrum,

LIBER PRIMVS.

PETRO GILLIO INTERPRETE.

TVDIO tuo vt satisfaciam, Po-
tentissime Rex, quo vehementi es
ad educandos accipitres, curandós-
que illos: & dudum tibi cupis non-
nulla de curandi ratione conscribi,
per quam possis sacrarum auium saluti artem
quandam parare: ad hanc conscriptionem acces-
si, & singulis morbis suam medicinam adhibui,
subministrante natura, quæ hominî generi mul-
ta peperit beneficia, partim ex herbis multis &
varijs: partim ex lapidibus, salutarem vim possi-
dentibus, non pauci veteres sapientissimi viri, do-
mesticarum auium curationes scripserunt, eâsque
confecerunt: alias diuina quadam inuentione, non-
nullas humana prudentia: alij studio ducti vel uti-
litatis, vel delectationis, vel vtriusque, diligenter
tradid

tradiderunt de curatione equorum, bouum, canum, mulorum, auium suauiter canentium, solam accipitrum educationem medicinamque, nescio quo pacto, præterierunt: præsertim cum hominibus non parum utilitatis delectationisque accipitres afferant. Perspicuum enim est rem esse nullam, quæ rectè peragi possit, nisi amore comite, hoc studium quod domini habent in sua animalia, excitetur ad illa curanda. Iam verò ex his, quæ sum ipse consecutus partim diuino instinctu, partim usu longo, conatus sum ad commoditatem sacrarum auium aliquid posteritati tradere. Quare prius loquutus de cura, aucupio, educatione, cicuratione, audacia, fortitudine, ingenio accipitrum, ad rem institutam pergam, atque singulis suam accommodabo curationis inscriptionem.

Qua ratione & quo tempore capiendi sunt accipitres.

Cum æstatem instare sentiunt ij, qui capere student accipitres, relictis domesticis sedibus in vertices montium profecti, omnem syluam perscrutantur, & ficta quadam arte voces patrum imitantes, naturam ementiri conantur. Vox verò venatorum, quæ similis voci auium videtur, in fraudem aues inducit hoc pacto, Corticem de ceraso arbore detractum, scitè in tenuem membranulam cum extenuarunt, & tanquam tenuem tunicam effecerunt, atque in illam inse-

ruerunt

ruerunt calamum ad numeros temperatum, accurata lingua illud instrumentum tangunt, per quod ducto & reducto spiritu vehementiori, similem accipitrinæ voci videntur mittere vocem, patrûmque artificiosè sonum imitari: pulli verò, qui per ætatem ignorant hominum insidias, atque insidiarum euitatione, instrumenti voce allecti, per ramos arborum exiliunt ac gestiunt, patrûmque vocibus ab aucupe effictis, dum flebile quiddam respondere conantur, seipsos vel ex longinquo spatia aucupibus produnt. Nam venatores illorum voce ducti propè accedunt, atque in exiguo quodam loco arboribus vacuo delecto, ut sine impedimento obiectam escam pulli videre possint, tugurium defigunt, quod satis sit ad virum vnum tegendum, in eoque multis folijs circummunito, ne aues insidias videant, delitefcunt: speculatoriam tamen fenestellam relinquunt, leuiter tectam, ut tempore opportuno prædam, sine impedimento videre possint: ad tugurium alligatam gallinam cohortalem, aut columbam volare ac reuolare in tugurium faciunt, ita ut auis videatur non arte illuc esse adducta, sed habitare in eo loco: pulli efficta aucupis voce, & captivæ auis clamore prouocati, repentè ex sylua prodeunt, ac opinantes auem moliri fugam, ex eo loco, ubi tenetur, in ipsam inuolant, & cum præda facilè unguibus correpta in syluam reuolare conantes, occulto captæ auis vinculo retinentur

nentur. Cui interea dum reluctantur, auceps per
 speculam, porrecta manu, ipsos pedibus subtrahit,
 ac mox capit, quos quibusdam fascijs & pannicu-
 lis, postquam totos, excepto naturali exitu excre-
 mentorum, sic inuoluit, vt infantes pueros solent
 matres, humi deponit, triduamque, aut quatri-
 duum eos ita ligatos sinit, post fascijs exolutos,
 docet primum perticæ insistere. Quod si fortè
 hæc ratio insidiandi nihil profuerit, alteram ma-
 chinationem moliuntur ad eos capiendos. Pri-
 mum cursus, per quos pullis patres escam fe-
 runt, obseruant, ac diligenter obsident, vt patri-
 bus pullos priuent, patrèsque captos & ligatos
 toto die fame affligunt: postridie sub dio, eos ad
 tugurium alligant, & solita instrumenti voce
 appellant. Tum pulli fame pressi, & ficta voce
 deliniti, celeri volatu ex altera arbore in alteram
 commeant: ac cum patres vinctos vident abunda-
 re carnibus, quas permultas illis venatores præbe-
 re solent, repente in eas inuolant, & simul capiun-
 tur: patres verò dimittunt. Eorum enim coguntur
 misereri homines propter futuram prolem. Noui
 nonnullos aucupes, qui supinos in terrâ abijciunt,
 & molli fœno totum corpus suum occultant, ex-
 ceptis oculis, vt venientem videant accipitrē, tum
 sinistra manu, & ea similiter tectâ, columbâ, aut
 alterâ auē tenent, quam sensim sic mouent, vt ea
 similis volaturæ esse videatur, tum instrumenti
 eiusmo

eiusmodi, quale antè dixi, sono vtētes, insidias molitur: Tū teclā præterea dextrā habēt paratā ad capiendū venientē accipitrem, quē captū, prædictū fascijs inuolutū, in tuguriū reponit. Alij item auē humi ligatā et lōgissimō tenuiq; funiculo tractā pedibus sensim mouētes ipsam volare permittūt: virgas etiā per circuitū explicāt, visci plenas, quibus capiuntur accipitres, post oleo calido viscum adhærescentē eximūt. Hæc capiēdi ratio ledit accipitrē. Nā cū effugere cōtendit, dilaceratur impetu suo. Itaq; sæpe fractis alis ad venationē inutilis redditur. Alij ad summas arbores retia appēdūt, colūbāq; in medio, aut gallinā apponūt, atq; in hūc modū accipitres capiūt. Est hoc aucupādi genus periculosū. Sæpe enim ipsi accipitres cadūt & cōsumuntur. Sunt qui lōgas arboribus scalas applicet, et ita ex nido pullos capiāt, nō sine periculo. Nā propter tenerū corpus, accipitres faciliē leduntur. Mala est igitur eiusmodi aucupādi ratio, præsertim cū etiā molestū sit seruare paruulū accipitrē, stēbilit̄ dies noctēsq; vociferantē. Hæ sunt cōtra accipitrē inuentæ machinæ, quas sufficere arbitror.

De eligendo accipitre.

Qui bonum eligere accipitrē cupit, iuuenē primū querat oportet, deinde Ophiocephalum appellatū. Sūt enim nonnulli capite paruo, serpentini capitis similitudinē gerente. hoc est æquabiliter in extremas partes porrecto & lato. Sūt etiā alij longi: sed meliores rotundi

Et quadrati, quorum nares nigrae, caput paruum, summus capitis vertex, ut aquilarum, planus, lingua omnino nigra, in cauda tredecim aut quatuordecim pennae, squamae in digitis, similes squamis Cyprini piscis: ad radices calcarii nota quaedam. Citrinus color in accipitre ne sit valde candidus: nam ostendit accipitrem non longaeuum fore. Qui lingua sunt partim alba, partim nigra, secundas bonitatis ferunt. Qui alba omnino, improbandi sunt: ille verò, qui oeleophoros appellatur, colore oleaceo, est brevis vitae.

De discrimine accipitrum.

Multa sunt genera accipitrum, alij celeres ad venandum, columbis et palumbis infestissimi. Hi aues minores capiunt. Alij ad volandum pigerrimi, et adeò tardi, ut velint ab alijs nutriri. Ii ranis insidiantur. Nonnulli venandi societatem cum hominibus coeunt, et alaudis et hirundinibus hostes sunt, quos aliquis cognatos Terei dicere possit. Maximè hebetes oculos habent, sed se curare norunt succo lactucae agrestis.

Si velis emere accipitrem, quibus signis cognoscatur, utrum sanus sit, an agrotus.

Columbam vino odorato et veteri aspersam cum lasere praebeto accipitri edendam, tum mox cognosces, sanus sit, necne. Si sit enim egrotus, illam non attinget: vel eundem humi deponito

ponito, non procul à pedibus tuis, extollito manum tuam altè quantum potes, eúmque carnibus appellato. Si confestim venerit in manum, scito sanum esse: sin minus, egrotare. Ne igitur hunc emeris. Vel sumito ex fabri officina ferri ramentum, idque bene tritum ex carne detur accipitri edendum, si ipsum deuorauit, sanus est: sin minus, egrotat. Sed si cum sanguine illud expuit, signum est eius viscera malè affecta esse. Ac si acciderit, ubi ferri scobem sumpserit, ut eius ossa & articuli sonent, signum illud tibi sit debilia esse eius interiora. Vel sumito ouillum pulmonem calidum, accipitrique præbeto. Si confestim nullam sentit molestiam, sana eius interiora existimato: sin laborat, & concoctione affligitur, scito egrotum esse, postridièque grauius habiturum, itaque emendus non est. Quod si tuus est, istum accommodato remedio curabis.

De aucupio, educatione, & cicuratione accipitrum.

Aucupandi accipitres paruulos, & nondum ex nido prodeuntes, tempus incipit pridie Cal. Iunij: desinit in fine Iunij. Verùm aucupandi eos qui cum patribus iam venantur, tempus est usque ad Augustum. Captos in obscuram domum includi conuenit, ubi in pertica quietè insistant, ac paucis post diebus leniter manu gestandi, & statè quidem Oriente, & Occidente sole, horisque

altioribus. Nam si in cœlo calido multum gestentur, tum ex calore solis, tum ex venatoris manu, pulmonis inflammatione flagrant, celeriter consumuntur: cum item in feruore solis aucupantur, citò defessi pereunt. Loro ligandi sunt, quod quindecim longitudine digitorum sit, & colore nigro, non rubro, ne aquilis rapinæ causam det coloris rubor. Nam accipitres cum rubro loro volantes, celeriter ab aquilis capiuntur, lorum rubrum procul visum existimantibus carnes esse. Nec item illud ignorandum ut in summo pugno sinistræ manus gestandi sint, & non in extrema manu, aut magno digito insistere permittendi, ne cum in prædam emittuntur, debilius ex manu expulsi ferantur. Iam verò suavi manuum contrectatione, & verborum blanditijs multum mansuescere solent, cum sint animantes, quæ sensibus & ratione quadam vigeant, neque memoriæ sint expertes. Morem, quo semel imbuti sunt, ad mortem usque semper seruant. Et quoniam fumo offenduntur, prope ignem, aut lucernam versari non debent. In tenebris lux illis representata, animos eorum agrestes mansuefacere solet. Lignum, in quo insistent, ne valde crassum sit, neque nimis tenue, aut inæquale: sed tantum quantum pedibus complectantur, ut posteriores possint ungues accommodare ad flexum inferiorum. Vinculum,

quo ad perticam ligantur, laxius sit, ut & volare, & reuolare in perticam possint. Nam nimium strictum vinculum ex accipitrum volatibus inuersum, dum illorum volatum inhihet, ad perticam alliduntur & distrahuntur. Supponendum perticæ velum est, ne circa perticam volare nitentes, inuertantur & distorqueantur. Inter vincula, quibus ad perticam alligantur, sit intercapedo vigintiquinque digitorum. Quod si præter hanc mensuram propius inter se collocentur, unguibus inter se contendentes, alteri alteros interficiunt. Vbi semel ad venandum assuefacti sunt, prædàmque gustarunt, si esuriant, ne suo quidem generi parcunt. Cibus horis matutinis, isque recens dandus, sed quotidie mutandus. Idem continuatus fastidium affert: at mutatus & diuersus appetitum excitat. Quod enim iucundè sumitur, facile etiam concoquitur. Tribus aut quatuor diebus lauandi aqua, vel fontium vel perennium fluuiorum, à sordibus ut purgentur alæ, ut celerius etiam volent: ac paucis interpositis diebus, de solito cibo aliquid minuendum. Assuescendi vocantibus parère. Ex manu alicuius propè stantis primùm docendi saltare in alterius vocantis manum, in qua carnes sint. Cùm hoc satis didicerunt, funiculo pertenui vigintiquinque pedes longo, in quo alligatus sit circulus ferreus, accipiter ligandus: deinde

alterum funiculi caput vnà cum accipitre emit-
tendum, tum sinistra manu pellibus munita alte-
rum caput funiculi: & simul caro tenenda, tum
accipitri cibus ostendendus, tum vociferatione
sibilis, exhortationibus euocandus; ita enim dili-
genter edoctus, tanquam extenso quodam funi-
culo, ad aucupem discet rectum volatum face-
re: neque, si ad pristinam libertatem redire vo-
let, poterit, retentus funiculo, per quem circu-
lus collabens vnà cum accipitris volatu, vel no-
lentem reducit in aucupis manum, ad quem cum
accescit, & carne sese explere cupit, permitta-
tur quidem gustare bis, aut ter, vt iterum cibi re-
cordetur: deinde ex eius unguibus caro scitè
subtrahatur, ne pedes, aut ungues suos, vel ve-
natoris manum lædat, dum cibum detrahare co-
natur. Sed hoc aucupandi genus perniciosum: nam
funiculum trahens cum celeri volatu ad aucu-
pem defertur, vel lapidibus terra eminentibus,
vel herbis retinetur, & detrahitur ex cursu, &
ad solū alliditur & cōsumitur. Iam cum longa cō-
suetudine vocāti parère assuetus est, & naturalis
libertatis penitus oblitus, tū vinculo liber assuefa-
ciendus vocanti parère & celeriter venire. Est
etiā optimū, vt qui ipsum venari docent, primū
in paruas aues immittāt, vt graculos, vt cornices,
vt ūs similes. Ex paruis enim collecta audacia, con-
tra maiores audacius proficiscetur.

Quomodo dirigendi & docendi venari, &
qua ratione accipitribus venanti-
bus auxiliari oportet.

ANtequàm ad venationem exeas, duos fere dies accipiter semper gestandus. Primo die parum pascendus: altero, propter pituitam, quam habet intra se collectam, exiguo cibo nucis ponticæ non excedente magnitudinem alendus: nocte insequente somnus minimè perturbatus accipitri capiendus: postridie ante exortum solis, implorato prius diuino auxilio, prompto animo proficiscere ad bellum auium, & paulum progressus extra portam, postquam lorum, quo accipiter ligatus tenetur, in vnum coëgeris, atq; occultaueris, tegumento sinistrae manus quoquouersus specularé auium lapsus, atque vbi ad insidias aptum locum inueneris, dextram manum, in qua insidet accipiter, praetensa furacibus & doloſis oculis diligenter intuens, & simulans te aliò spectare, sensim & cautè ad aues pergito, ad quas appropinquans, cursu facto, eas excitato, & vehementi contentione ex manu amissum accipitrem, magna voce ad inuadendas confidenter hostiles aues hortator. Hæc vbi feceris, tum tu quoque perceleriter subsequitor, & propius factus, priusquam quidquam graue patiatur, accipitri auxilium feras: Illum enim solum, & tuo auxilio nudum si aues videant, quæ sunt eiusdem generis, cuius est illa,

quæ ab accipitre tenetur, opprimunt. Gruï grues,
 anseri anseres auxiliantur. Hæc enim duo gene-
 ra maximè inter se congregari solent. Neq; solum
 vicinæ contra accipitrem profisciscuntur, sed etiam
 multo interuallo distantibus magno studio auxi-
 liari properant, accipitrem circundantes discer-
 punt, eiûsque alas obterunt, rostrorûmque per-
 cussu eripiunt auem captiuam, aut cum ipsa simul
 accipitrẽ perdunt: venator sensim progressus pro-
 pe accipitrem, dispergit gregem auium, captam-
 que ab accipitre comprehendit, atque humi se-
 dens, sensim altero pede pinnas caudæ accipitris
 allenat, ne acies ipsarum frangatur, quas natura
 dedit, vt tanquam gubernaculis his vtatur ad aë-
 reos cursus eò dirigendos, quò volare intendit: de-
 inde districto gladio, quem ad sinistrum latus ap-
 pensum habet, ad cædem auium: auis captæ gu-
 lam incidit, ac profluentem sanguinem calidum
 accipitri præbet bibendum, edendamque carnem
 ex collo, tum ex cerebro, corde, hepate, ventre: de-
 inde accipitri carnem subtrahito, & subtractam
 scitè occultato, ne fraudem sentiat accipiter, il-
 lûmque ita ad alterius prædæ impetum compara-
 to, vt ne exaturatus alteram prædam negligat, ad
 quam inuitabitur, & memor efficietur, si eius pe-
 des respergatur sanguine auis captæ. Valet memo-
 ria & cõmodè scit vt occurrentibus. Contumeliã
 ab adulatione internoscit, ubi ter aut quater ad
 venandû emissus sit, ne amplius emittatur, etiã si

magno studio euolare cupiat, ne nimium defatigatus
 vnius diei labore, in multos dies inutilis reddatur.
 Requite quidē reficitur, at improbo & nimium as-
 siduo labore in morbum incidit. Iam interdū euenit
 ut à præda aberret, propter multa, quæ occurrere
 solent, ut si interea, diu auē insequitur, repertē aq̃ui-
 lam videat, & metu potētioris, immemor prædæ,
 seipsum seruare, quàm prædā capere malit, aut se-
 pe sine arte è manu emissus, illius renibus repentē
 lesis prædā non assequatur: interdū etiam lori vin-
 culo implicatus aberrat à præda. Prætereo permul-
 ta alia fortuito accidētia, quæ illi sæpe impediunt,
 quominus prædā cōsequatur, quæ breui tēpore stu-
 diosos experiētia docebit. Cū igitur intra diē vnū
 aut alterū receperis accipitrē, pectori tuo admotus:
 verborū blanditijs demulcetor, & tanquā ad gene-
 rosam auē, in pugnaq; primas obtinentē, cū alia
 verba facito, tu illa quod mali cuiusdā demonis nō
 insidijs nō sit adeptus victoriā. laudē enim et vitupe-
 rationē intelligit, hominūq; volūtates ex gestibus
 percipit, ut alibi demonstrabitur, cū physicis ratio-
 nibus accipitrū rationes exponemus. Quod si ne-
 cessitate magis quàm voluntate ad volandum se-
 gnior videatur, propter susceptos prius labores,
 satiandus est & quieti tradendus, & domum re-
 latus, ea ratione curandus, quam post explicabo.
 Iam si in arboribus desideat, indignatus ob præ-
 dā amissam, suprā dicta arte renocandus est. Ac s̃

fortè ad audiendum tardior sit, vel propter naturam acerbam & contumacem ad obediendum, vel propter prædam amissam, vel contumeliam ab aucupe acceptam. His enim ita sæpe indignatur, vt ad multam diem in arbore resideat, aucupem quidem intuens gestantem carnes, neque tamen ad ipsum reuertens, tum alligata prius carne ad alterum caput tenuis funiculi, & ad eiusdem funiculi alterũ caput, alligato saxo aut ligno, quod accipiter trahens carnem excutere non possit, oportet venatorem secedere. ita enim fiet, vt cum venatorem non adesse videbit, inuolet in carnes & recipiatur. Si hanc nature malitiam iterum retineat, relegandus est ad nouam sobolem procreandam. Præstat eius sobolem expectare, quàm ipso malo vt ad venationem, molestiæ, non delectationis causam præbenti. Multa dixi de aucupio accipitrum, restat iam exponam curandi rationes, vnde singuli morbi, quibus accipitres laborant, gignantur, & qua ratione curentur.

Ad accipitrem, qui sit difficulter reuocatus.

Misodulon herbam siue aridam, siue siccam, bene tussam cribro cernito, & Cumini, tantundem similiter tritum & cribratum, melle optimo temperata per biduum dato accipitri: aut sumito agriostaphidos albegrana quindecim: aloë, laseris singular vtreis siliquas: gixomeni granula decem

decem: oui album liquorem; vini, quàm optimi, quod satus sit: spumam nitri albi, mediam partem, mellis exiguam, omnia rectè contrita liquidis permisceto, hisque accipitrem linito.

Si accipiter magna alarum distractione euolare contendit.

Accipitrem alarum & membrorum contentione euolare cupientem, tegumento velatum ducito in paruum balneum, & nunquam fugiet: ac si ferus esse perseueret, illum tectum ducito in fabri officinam ferrarij, suspensumque mansuescieri finito ab strepitu fabrili.

Contra eiulatum.

Eiulantem & sibilis strepentem antè, quàm sedem capiat, trito allio, quod sumptum sit ex sulco, allines, dicens illius eiulatu, Te allino: aut sumes vespertilionem, eamque prius depastam pedicularie herbae tria grana edendam accipitri præbeto: post illam alligato ad perticam. Si celeriter nō concoquit, eiulabit quidem duos dies, sed amplius non eiulabit.

Ad accipitrem incitandum ad aucupium, qui aucupandi studio non tenetur.

Gallinam vernaculam occidito, sanguinem quoque folio exceptum & congelatum dato accipitri edendum, cum es exiturus ad venandum, & ita cupidus & promptus fiet ad venandum.

Quomodo post venationem accipitres recipiendi, nutriendi, & in quas caueas includendi.

Postquam aues, quæ peregrinationibus vtuntur, non apparent, vt sunt anseres, vt anates, vt grues, vt aliæ: tum venator gestans accipitrē, quotidie exeat ad aucupium coruorum, cornicum, aliarumq; auium peregrinationem ignorantium. Hoc aucupio obiter vtitor à Calendis Maij, vsq; dum accipiter claudendus sit, tum includito in caueam amplam, quæ ad solis ortum habeat fenestellam, neque vitro, sed virgis circumsepiatur, vt & luminis habeat, quod satis sit, & tutò accipitrem custodiat. Nam vitrū citò rumpit, circunvolitans, ludens, impetum faciens, tanquam homo nocens in carcerem cōditus, ex vinculis erumpit: sic accipiter euadit, aut vitri fragmento, quasi gladio latus, corrumpitur. In media cauea sit lignum transversum, vbi sedeat accipiter, neq; unquā in ligneo vase desit aqua, quotidie mutata, neq; vas sit profundum, neque omnino patulum, sed latū, & mediocriter concavum, ne accipitris lauandis pectus lædat, nèue distorqueat pinnas natas: quales enim diriguntur, tales perpetuò manent. Carnē calidam, aut pridie occisam in cauea edat: interdum caro suilla præbeatur: dentur etiam interdum columbæ, aut mures, aut catuli, quos aliqui exponere solent, pellēmque serpentis minutatim concisam, carnib

carnibus immistam : ea enim ad mutandas pinnas maximè prodest : vel testudinem ex siccis locis captam, testa nudam, supinam accipitri præbeto. Huius carnis succus mirificè facit ad celerè mutationem pinnarum totius corporis, ut quidam imperiti faciunt. Pinnarum vulsura affligendus : sed potius naturaliter curandus molli & delicata ratione, quæ sine dolore pinnas mutet : solas caudæ, quæ effractæ sunt, sensim vellito, & eas quidem necessitate adductus, & vide ne cum cruore vellas. Nam si cruentæ euelluntur, postea distortæ & cruentæ renascuntur. Illum semper miti ratione habeto, ne multo labore post exitum ex cauea egeat ad cicurationem : uno, aut altero die de manu tua cibum capiat, alijs diebus in pertica carnem ligato, ut illinc cibum capiat, non ex terra, ne sordibus ledatur : ita habitus permanebit mansuetus. Post exitum ex cauea : eget multo labore, ut dirigatur. Nam è cauea receptus eo modo, quo à principio captus, erudiendus & mansuefaciendus amissis pinnis. Cauda magna renascitur primo anno, tenuior secundo : alijs deinceps annis eandem caudæ retinebit formam, non auctam, neque diminutam.

Quo remedio pinnæ celeriter
mutantur.

SI inclusus accipiter non celeriter pinnas mutat, utere eiusmodi viuendi ratione. Primum edat

edat, quæ diximus, deinde per dies septem ex vitium sarmento cinerem purum, hoc est, ex nulla alia materia factum, cum aqua commistum, accipitri apponito. Sunt accipitrum curatores nonnulli, qui marinam aquam accipitribus inclusis apponunt: aut si marinæ facultas non est, salem in aquam adiiciunt: ita quouis modo (ut dictum est) cinere apposito, vel ex potione, vel ex lauatione, laxatur corpus accipitris, ut pinnas celeriter mutet. Bibens hanc cineream aquam, nunquam calculis laborabit. Postquam pinnas mutauerit, aquam puram, ut prius, reponito. Sunt nonnulli, qui agni casti semen contritum, aqua dulci dilutum, percolatum columbæ bibendum præbeant, ipsamque per noctem sinant, postero die accipitri edendam dent. Alij verò lacertam viridem in nouam ollam, in qua ferueat aqua, addunt, deinde mortario contusam, cum sua decoctione, adiecta etiam altera aqua tepida iniiciunt in peluim, in quam demersus & lotus accipiter, velociter pinnas abiicit. Vel opobalsamum cum carne eidem edendum præbent, aut pullos hirundinum.

Aliud.

Lacertam minutatim concisam, ne vnguibz accipiter capiat, sed ore: nam si lacertæ caro in accipitrem, velut lac quoddam emiserit, damnum adfert, & pedem in partem interiorem constringit: itaque minutatim occidito, ne ipsam

vngu

vinguibus possit capere.

De moderatione & mensura cibi.

EDat accipiter ex trutina ouille carnis dextantem, caprinæ dodrantē, hircinæ dextantem, ceruinæ bessēm, leporinæ quincuncem, suillæ scelibrā, nefrendis sextuncem, catelli bessēm, bubulæ selibrā: auium verò, ut gruū, ut anseri: ut turdorum, passerum carnibus satiandus, neque remouendus, priusquam vnā cum carnibus ossa, pilos, plumas comederit. Cui si quis alium cibum apponit, priusquam illa deuorarit, valde illum ledit. Vires enim eius debilitat, appetitum tollit. Caro vnā cū ossibus & pilis comesta valde utilis. Nam stomachi pituitam exsiccat & concoquit, & accipitrem contra graues morbos tuetur.

Quota hora pascendus.

HOra quarta post gestationem pascendus: deinde ad solitam perticam tandiu ligatus tenendus, dum concoxerit: infra perticam velum appendendum. Pertica autem sit tiliacea, equalis, non valde crassa, neque rursus valde tenuis. Si nō concoquit, maluam domesticam, teneram cum carne commistam edat, adiuuabitur: sed multò magis is, qui suas pinnas corrodit. Hiberno tempore priusquam accedas ad aucupandum, ipsi dabis silen, appellatum geoponomum, & aloën pro magnitudine accipitris. Si magnus est, præbeto ad magnitudinem fabæ, si non magnus, dandum, quod sit ciceris

ciceris magnitudine. Est item purgandus, aut mis-
re, aut bono oleo, aut melle.

A quibus cibis abstinere debet, &
quam ob causam.

Nullius animalis malè olentem carnem acci-
pitri dederis. Pestilentem enim morbū con-
cipit, & calculos gignit, interiora putrefacit, &
citò perdit accipitrem: neque item caro cum sale
danda. Sal enim in stomacho liquatus, extinguit
spiritum accipitris: rursus absque carne datus,
viscera consumit. Adeps cuiusvis animalis alie-
nus à cibo accipitrum. Vim enim concoctionis dis-
solvit, & naturam stomachi corrumpit. Oleum
datum cum sale inimicum accipitri.

Qui cibus cōmodus, & quo tempore dandus.

Non omnis caro omni tempore confert. Suil-
latum danda, cum extenuatus est: nam illa
perpinguem efficit. Danda autem hyeme, cum
frigore est facta tenerior: sed bubula rarò. hæc ad
purgandum auxilio est. Detur autem bis aut ter
in mense caprina: ouilla omni tempore conuenit.
Esus calidorum semper est commodus. Pulli co-
lumbini tum hyeme, tum æstate accipitrum victui
accommodati: sed caro coruorum, aut cornicum
nunquam prodest, potius nocet: at caro anseri-
na optima.

Amisissis veteribus plumis, vt nouæ
celeriter nascantur.

Pinnarum coliculos vrsina axungia inungito,
& celeriter pinnae nascentur.

Vt celeriter crescant.

Rubi radicibus cum vino contusis foueto foramina, unde pinnae veteres ceciderunt, & celeri incremento augebuntur.

Quæ purgatio danda viginti diebus, ante
quàm includatur accipiter.

Viginti diebus, antequàm accipiter intra caueam claudatur, oui vitellum, mellis exiguum, rosacei tantundē in vinum cōmista, adiectis tribus partibus recentis carnis comedēda accipitri quotidie præbeto. Tum tribus aut quatuor diebus, paulò antequàm includatur, ouillū cerebriū, quod calidū adhuc sit, quotidie accipitri edendū dato.

Ad excacationem pinnarum.

Postquàm acicula sedē cæcæ pinnae aperueris spargito olei & butyri æquales portiones.

Qui cibi idonei accipitribus.

Carnes recētes comedāt accipitres: sed si ubi inopia cogātur edere minus recētes, duobus diebus edāt, tertio abstineāt. Calculos enim procreāt, & cuiusq; morbi pestiletis causam afferūt. Sit victus accipitrū caro agnorum, ouium, hircorum, bouum, porcorū: paruorum quidē & tenerorum semper cū pilis: sed magnorū sine pilis. Cū labore extenuati fuerint accipitres, vno aut altero die carnibus vescātur: earū pluribus cōtinuis diebus vsus accipitrū
animos

animos efferat: præterquàm quòd multis diebus continuatus, calculos gignit. Singulorum prædictorum animalium, singulis diebus vsus mutandus. Bubula multos dies continuata, cruditatem adfert. Caprina in ventre lapillos quidem egregiè dissolvit: sed stomachum aqua implet, appetitumque tollit. Ouilla assidua lapides generat. Sanguinem hirci oportet statim à iugulatione excipere, & concretum dare. hic calculos maximè frangere solet, atque vt historiæ monumentis traditum est, ab hoc adamas lapis frangitur. Leporum omnis caro cum sanguine data sine pilis & medullis est commodissima: sed ossa exesa in auis ventre generare dicuntur vermes, à quibus conficiatur, occultam causam ignorante aucupe. Ceruina, quanquàm difficilis est ad concoquendum, ad satietatem danda non est, ac si opus sit vrsinæ calidæ exiguum dandum: nam eius satietas grauissima est. Catellorum sanguis calidus totus edatur cum carnibus. is enim, vt hircinus, ad ventris dissoluendos lapides commodus est. Murina utilis illa quidem etià quotidie, aut alternis diebus, sed duntaxat cum pilis data, omnibus intestinis auxiliatur, purgat pituitam, bilem deducit, reprimit vapores, elicit destillationes, corroborat dissolutum stomachum: Breuiter accipitrum generi maximè salutaris est. Sed ex auibus columba mirificentissimè prodest exesa vna cum concisis minutatim pedibus & alis

alis: & si nonnullam sitim affert. Cornuorum cor, cerebrum, iecur pectuscula accipiter modicè capere potest, modò omnino ne bibat illorum sanguinem. Nam & salsus, & vt omnia cū sale mista, accipitri perniciosus est: itémque cornicum caro vitetur, neq; ossium, aut intestinorum quidquam capiat. Vim enim incendendi habent, intolerabílemque sitim excitant. Anatis omnes carnes maxímè prosunt, & sanguis. Tum gruinae & anserinae vtilis quidem, sed sine multo sanguine. Expletus enim accipiter anserino sanguine, corde grauat, vt homines ebrj facti, mentem & rationem obumbrant, immoderatèque feruntur: ita ille ad venationem ineptus fertur, quoad concoxerit. Ardeolæ, quam veteres Græci herodiam vocant, cerebrum simul cum corde & iecinore comedat, necesse est: ne molestia affectus, minus promptus reddatur ad venandum. nam agrè fert, se ex sua venatione solius cerebri participem factum, reliquis verò partibus esse priuatum. Lari cor cum sanguine, & paucis pectoris carnibus, comedat. Ipsius enim reliquæ partes graues, & malè olentes: sed mergi satietur carne, quæ & suauissima est, & facilis ad concoquendum. Otidis etiam & turdi optima. Palumba, merula, gallina vernacula, tēpore data cōmodissima circencisis pedibus alisque ne sentiat auē esse domesticā, posteaq; agrestibus neglectis, circa gallinarum tegeticulas oberret.

Quomodo capitis dolor cognoscatur
& sanetur.

Capitis dolor grauius inest hoc auium
genus. Qui de harum capitis dolore indefi-
nitè conscripserunt, magnum incommodum pro
remedio his animantibus attulerunt. Non enim
capite dolent vnā, sed plures ob causas, quarum
singulis medicina est adhibenda. Etenim caput
dolet accipitri, qui id de more non erigit, sed alis
frequenter occultat, sic vt dormire videatur. Is
dolor accidit à multo noxio humore, ex alienis
cibis collecto, in caputque contracto, atque ex
obstructione meantium vaporum acrium in ca-
put incumbentium. Fit etiam ab immoderato fri-
gore, contracto ex aucupio, ita vt ex destillatio-
ne laboret; interdum à feruore aestūque solis: non-
nunquam à fumo: aliquando ab odore vini, quod
perniciosum est. Nam nisi auceps intelligit acci-
pitrem ab odore remouendum esse, perit accipi-
ter, naturalibus instrumentis lusus. Curatur, si
ferri scoriā, mortario diligenter tritam, arido
illius palato infricueris, atque in id inspiraueris
vetus vinum, & vt mos est, ipsum curaueris.

De capitis dolore ob venarum obstructionē.

Capite aggrauatus, aspectu mæstus, palpe-
bras oculorum difficulter trahens, signifi-
cat suorum temporum venas obstructas esse, ex
eoque caput torqueri. Hunc hoc modo curabis,

Vetus

Vetus vinum ore sumptum in illius caput, oculos, narésque inspirato, quotidieque lauato, & ad sanitatem perduces.

Destillationis cognitio & cura.

Contrahitur hæc agritudo frequenter diei pestilentis inconstantia, aut sordidarum carniū usu. Cognoscitur, cū supra oculos capitis cana loca plena existunt: aut cū carnem carpit, guttæ quædam aquæ decidunt: aut cū oculorum pupille, velut nebule aquosæ implentur. Cū vnū ex his signis apparet, hoc sicco remedio curabis. Costi, folij Indici, singulorum scrupulos quinque: baccarum lauri aridarum, drachmam: pulicariæ scrupulum: omnia contusa & tenui cribro transmissa arida seruato, hisque, cū opus erit, illius palatum confricato: fauces melle illinito, tum ex arido prædicto in narés inijcito, deinde horā vnā ad solem ipsum exponito & curabitur.

Ad destillationem capitis remedium.

Si capitis fluxionibus laborat, permultum liquoris per narés emittit, curabis hoc remedio, Glycyrrhizā cōtusā & cribratā cum carne comedendam præbeto: at si destillatio permanet, nardi guttas treis in narés ipsius instillato, ipsūque ad solem horas duas, cū cælum tranquillū est, exponito. Quod si etiam postero die similiter affectus sit, calentem columbam, eodem puluere sparsam, sedat oportet & sanabitur.

Ita etiam sanare possis.

Piperis albi Garyophylli paria pondera trita, parui calami fistula naribus infundatur. Signum ægritudinis ostenditur ex eo, quòd aqua defluit ex naribus. Vnum ore sumptum inspirabis similiter in eius nares: ipsúmque in sole statues.

Medicamentum trypherum vtile ad grauedinem capitis.

Baccas lauri septē, pediculariæ grana quinque, allij exiguum, cumini quod satis est, opo balsami sextantem, mellis ligulam: hæc mortario contusa, & cribro excreta, liquidis permisceto, diligenterque accipitris palatum linito.

Aridum medicamentum.

Pediculariæ granum vnum, piperis grana septem, costi foliorum, spicæ nardi, singulorum siliquas duas, Castorei siliquam contundito, cribrato, hisque siccis palatum illius illinito.

Remedium ad destillationem.

Vrticæ grana quindecim bene contrita, dato cum carne edenda in treis partes diuisa. Si seminis vrticæ non sit facultas, rheoponticum tritum cū carne similiter accipitri edendū præbeto.

Vt pituita capitis subsistat.

Salem Cappadocum, oleum omphacinum, oui salbum liquorem æquis ponderibus, & mellis, quod satis sit, in vas adijcias, & cum carne accipitri edenda præbeas.

Medicamentum, quod omni tempore tuetur contra omnem morbum accipitres, & quod omnem liquorem ex capite detrahit: purgat etiam defluxum in oculos, cuius compositio hæc est.

Piperis semissem, laseris obolum, & in & iberis, rute aride singulos sextantes, caryophylli, castorei singulorum quincuncem, pedicularie grana quatuor conterito, & quam minutissimè per cribrum cernito, in mortarium misceto, adiecto melle acapno, & vino veteri, utroque quod satis sit: hisque allinito palatum, oréque accipitris compresso, suge eiusdem nares, ut medicamentum transmittatur: quod ubi feceris, illum in sole collocabis. Hoc hyeme singulis mensibus facito, æstate nunquam.

Ad grauedinem capitis.

Piper, pediculariam, geponomum, folium spicatum, nardum, caryophyllum, cuminum, sagapenum, balaustium, semina rute, marathri, coriani, petroselini, æquis ponderibus mista contundito & cribrato, & cum opus erit, interdum cum melle obline, interdum etiam arido utere.

Medicamentum aridum purgans caput accipitris & pituitam.

FLoris, quem facit schænos, costi, singulorum trientem, folij scrupulos tres, & in & iberis, pedicularis, singulorum quadrantem, balsami, rhu,

quo coriarij vtuntur, singularum scrupulum vnũ, tragagãthæ elotæ, piperis, petroselini singulas sextulas, mellis, quod satis sit, arida contunde, & liquidis permisce, hisque vttere, vt antè dictum est. hoc illitum & datum cum carne valde auxiliatur.

Medicamentum omni tempore purgans
caput accipitris.

Pediculariæ grana mundata quatuor, arseni-
ci scissilis, quod satis sit: diligenter simul ex
vino austero tere, atque ex eo guttas duas naribus
instilla, vel potius inspira, quo facilius in pala-
tum transmittatur. hoc discutit omnem crassam
pituitam. Sed ante hanc purgationem vtile vti
hac viuendiratione, Nitrum album diligenter tri-
tum in nares immitte, vinũque vetus ore sum-
ptum in nares inspira, aut pinnam vino madefa-
ctam in os & fauces, tãquam spongiam exprime.

Ad accipitrem, qui plumas mutauit, tuen-
dum contra omnem morbum.

Costi, castorei, euphorbij, laseris, singularum
scrupulum: pediculariæ grana tredecim: con-
tunde, cribro incerne, obline accipitrem, tuebere
ab omni ægritudine.

Ad conseruandos pullos accipitrum.

Folij sicilicum, piperis, carpobalsami singu-
lorum scrupulum: laseris sesquiscrupulum,
trita

trita cribrata commisce cum melle, quod satis sit, hisque alline.

Remedium ad morbum comitiale.

Si comitali morbo conuellitur accipiter, ei coctam vespertilionem comedendam præbe, & sanus fiet: aut hædi cerebrum quod per annulum aureum traductum sit, præbe manducandum.

Si conuulsionibus corripitur.

Cyperus, musci, herbe nuncupate drimyrate, coenantes, lactis caprini, vrine, stercorisque humani equalia pondera, arida trita, liquidis mista, infundantur.

Quibus subita vertigines obuersantur.

Significationem accipiter huius morbi dat. Nam subita vertigine corripitur, neque stare potest. Sumito pedicularie grana quinque, ipsaque trita & cribrata, in mediam carnem permista commanducanda præbeto accipitri. Si cibum auersatur, in globulum carnem conformatam, scitè, aperto ore illius, coge ipsum capere. Videbis post horam vnā, aut alteram, reiectis malis humoribus, morbo liberatum esse, postea cibum illi calentem recentemque dabis.

Remedia ad oculos.

Non paucis morbis laborant accipitrum oculi: nam in quos morbos incidunt cetera animalia, iisdem afficiuntur accipitres: qui de his indoctè scripserunt, plura præterierunt, ego

illorum minus perspicua, quoad potero declarabo.

De albugine oculorum.

EA, quæ oculos impediunt, quominus videant, alij albugines, alij nebulas appellant: his medere in hunc modum, Mel Atticum acapnon, id est, non infectum fumo. crocodili albi stercus, ex æquo mixta, mortario diligenter tandiu teras, quoad lentescat, deinde pinna illis imbuta illine oculos. Sed si aliqua offensione oculi dolent, & lachrymantur, salem Cappadocum rectè molitum oculo inspira: vel salem ipsum ex aqua dissolve, eoque ablue oculum, nequid sordium adherescat, postea ore sume ex ablutione, & oculo inspira. Alij ex aqua salem liquant, eoque per pinnam illinunt oculum, idque sæpe die faciunt. At melius est salem ore sumptum oculo inspirare, propterea quod sæpe accipiter renititur aut hominū aspectum, aut manum reformidat.

Si in albescit oculus, vel ab ictu,
vel à sanguine.

SEpiæ testam, ipsiusque accipitris finum, galbanum, mel acapnon, pari mensura mortario rectè conterito: deinde pinna oculum linito. ita paucis diebus ipsum pristinae valetudini restitues. Aut sume atriplicis semen, diligenter tritum, tenui cribro excretum, eoque alline oculum. Aut thus, sepiæ testam ex æquo trita, tenuiter cribrata, oculo inspira. Aut simul hederæ succum oculo
insp

inspira. Aut simul hederæ & rutæ succum, pari portione mistum, oculo infunde. Aut fabis nigris exustis pari pondere, melle immistis, utere. Aut ammoniacum muliebri lacte conspersum minutè mortario tere, oculosque pinna perunge. Aut melle acapno linito oculum. Aut vitis agrestis cinerem cum pelle anguina tritum, pari mensura per pinnam demitte leniter bis die in oculum. Hoc efficacius facies, si prius caput accipitris purgaueris præscripto medicamento: ex capite omnè liquorem per nares destillantem detrahit. Aut si me serpentis pellem arefactam, concisam, cribratam, aridam, seruato inclusam, ne exhalatione euanescat, & cum erit necesse, oculo inspirabis. Aut ipsam melli miscebis, pinnâque oculum illines. Aut panem exustum cum sale ammoniaco, conteres, adijcies aloën in iecinoris spissitudinem concretæ: utere & purgabis. Aut sepiæ testam, fœniculi succum, crocum, myrrham, ex æquo misce cū melle, tere, utere. Aliud, fel caninū & mel in vnum cocta, illita albugines abolent. Item, turturis fimus cum melle illitus, albuginibus succurrit.

Remedium ad quemuis ictum oculorum accipitris.

S Alem ammoniacum tritum oculo inspira-
 bis; deinde exiguo melle, quod fumo infectū
 non fuerit, oculum lines.

Ad inflammationem oculorum.

Opo balsamo oculum madefacito, & ipsius palatum illinito. Aut oleastri folioris succus inflammationem reprimat & mitigat illitus. Aut anemone cum dulci vino cocta oculo illita, inflammationes reprimat.

Ad repentinam inflammationem oculorum.

Ad portulacæ succum expressum, admisce opium & crocum, utriusque quod satis sit, succoque oculos illine. Aut spongiam aceto, mulso tepido imbutam super oculum impone.

Ad fluxiones oculorum adustione reprimendas.

Svbula aenea candente affectæ partis pellem, quæ super oculum est, adure, & ab oculo arcebis fluxionem.

Aduersus oculorum debilitationem.

Solent hebescere sæpe accipitrum oculi vel nimio fumo, vel acrimonia, vel molli pituita, cum defluxio multa & vehemens oculos vexat: curabis, si melle acapno illos inunxeris, croco, rotundi iunci flore, oui liquore, marathri succo, interdum in vnum mistis: nonnunquam etiam per se.

Ad oculos qui ex offensione externa, sanguine suffusi sint.

Pullo columbino multas pinnas euellito, easque digitis exprimito, atque ex ipsis decidē-
tem

tem sanguinem in accipitris oculum instillato: post duos aut tres dies conturbatum oculum, frequenter eluito rore, quod oleribus insidere solet.

Ad suffusionem oculorum.

S*uffusio appellatur, cum illasi oculi apparent, & tamen non vident prædam: nempe in quorum partes interiores, materia crassa deciderit, impediens visum. Si igitur suffusos oculos habet, & frequentius similis dormienti id patitur: & tametsi apertos oculos habet, tamen non videt. Mel & rosam ex fontis aqua satis coquito: deinde hoc decoct. per pinna oculum illinito. Aut mellis acapni, & fellis vulturini æquales partes sumito, hisque pinna imbuta cautè oculum inungito mane & vespere, &, vt prius, acutè videbit.*

Ad visum debilitatum fumo.

D*um gestatur, conuiuet, & difficulter videt, lachrymas profundit, in nares iniecto opobalsamo, ad sanitatem perueniet.*

Medicamentum ad purgandam visus debilitationem.

P*iperis, costi, folij baccarum lauri, singulorum scrupula bina, nardi spicata, euphorbij, & in xiberis pedicularis, laseris, singulorum sesqui-scrupulu, caryophylli scrupulu. vnà tunsa hæc omnia, & cribro tenuissimo transmissa, conijciantur in calamū, aut æneā fistulā, ne exhalata euanescañt. Cum accipiter illinendus erit, prius palatum eius*
veteri

veteri vino erit madefaciendū, in eiusdemque os vehementer inspirandum, vt medicamentum purgatorium imbibatur. In vtrasque nares tantum injiciendum, quantum capiunt. Hoc vbi ter factum fuerit, id quod sumitur ex medicamento purgatorio, sicco melle Attico aspergetur, eoque accipitris palatum & guttur defricabitur, & vt imbibatur per pinnam procurandum: deinde in sole collocandus, vt omnibus humores, qui capiti & ventriculo infederunt, dissoluantur, atque expurgentur. Post horas quinque detur ipsi columba: hora nona adaquandus, vt & bibat & lauet. Nam ex medicamento siti flagrantem, valde portio recreabit. Postero die ad perdicum aucupium emittendus, vt plenius illorum esu confirmetur.

Ad vermes oculorum.

O*Culis accipitrum vermes ingenerari solent, ex longo & copioso usu carniū sordidarum & male olentium: ex his putrida materia in capite colligitur esca: oculi laborāt defluxionibus, quæ à cerebro putridæ manantes gignunt vermes. Hos sequitur oculorum prurigo, & sternutatio frequens, sanguis per nares erumpit. Hoc morbo affectum, ita curari conuenit. Accipitrem trade alteri scitè manibus tenendum, tu verò illius leniter palpebris reſeratis, melle Attico imbuta molli ſpongia, latentes vermes depellito: Sic enim excutiuntur ad mellis craſſitudinem adhæſcentes*

tes: multi etiam aucupes acu pertenui & acuta
sigillatim vn̄quēq; vermē detrahunt & sanāt.

Ad oculorum pituitam spumofam
& glutinosam.

Accipitri, cuius ex oculis spumea quedam
pituita erumpit subrumum catulum conci-
sum, adhuc calentem per biduum, aut triduiū eden-
dum præbeto: at si glutinosa lachryma albuginem
oculo offundit, pelle serpentis exusta, oculi est il-
linendus, tum sale ammoniaco in spūto liquata in-
ungendus: deinde accipitri cornix danda.

Vt accipitri sanguis mittendus sit.

Si vis accipitri sanguinem detrahere, in ca-
sueam includito, & cū vtriusque pedis ve-
næ eminent, ex cruribus plumas euellito, itaque
sanguinem detrahitō: Sin minus venæ apparent,
primi digiti venam ferias. Hoc facito cū noxijs
humoribus redundat, & in morbum cecidit.

Ad accipitrem difficulter audientem.

Piperis albi & longi æquales portiones tun-
sas & cribratas cū carne, da accipitri eden-
das per triduum, & tibi audiet vocatus.

Ad eum, qui ex fumo ægrotat.

Ex fumo ægrotare incipientem cognosces,
cū videbis tristē & præter consuetudi-
nem obstipum, graue caput deferentem, ac fre-
quenter paulentem, palpebram inferiorem humo-
ris plenam habentem, sese affricantem pectore, aut
homini

homini gestanti: aut vaguibus suas nares vellicantem, promptum remedium primum est, Si ipsum abstrahas a causa ladenti, nimirum fumo: deinde veteri vino frequentius eius oculos foueas: Sin diuturno fumo iam afflictus est, alij exiguum cum veteri vino contusum, per pinnam eius naribus infundes. Hoc idem facit opobalsamus naribus instillatus, & garum, quàm optimum, cum vino & rosaceo ex aquo commistum, per pinnam illitum, naribus & palato. Quod ubi feceris, in sole per horam ipsum colloca, atq; eundem pasce carne nervosa, & pristinae valetudini restitueris.

Remedium ad eundem.

EX fumo caput & oculi intumescunt, nares obstruuntur. Remedio sunt piperis longi grana sex, costi scrupula tria, caryophylli, castorij, anemones, croci singuli scrupuli ex iunco odorato floris opobalsami, tragacanthæ, scrupuli bini: pedicularis grana septem: piperis cõmunis grana quatuordecim. Hæc arida contusa, & tenuissimo incerniculo creta, vino austero excipiantur, oculoque illinantur. Quòd si videas eum acerbè ferentem, melle albo inunge palatum accipitris, ut mitescat, eundemque, ne molestia afficiatur, ex aqua aspergito. Sunt qui allium, diligenter tritum, accipitri simul cum carne & lacte caprino præbeant, ac confestim mel in eius nares injiciant semel aut bis die, vinoque austero eiusdem oculos foueant.

Summa

Summa eius ægritudinis cautio est, ne accipiter fumo appropinquet: quoniam eo leditur, distillationes excitantur: pinnae exarescunt.

Qua ratione destillatio & grauedo generantur, cognoscuntur, curantur.

D*estillationis & grauedinis plura genera à varijs causis oriuntur: interdum à putridis carnibus, interdum à diuturnis fumis, aliquando à pituita ventriculi, aliquando à defluxione capitis destillante in fauces, nonnunquam à fame: sepe à nimia edacitate, tum ab ictu illato plagæ accipitris: item ab exhalatione grauioris cœli, aut à vaporibus generatis à lapide ventris. Cognoscitur ex oculorum tumore, sternutatione, lingua, cum excrementum nigrum infra linguam collectum est: aut cum accipiter caput fricat, aut infra alas demittit, aut ungibus nares suas vellicat, aut solitum cibum non capit. Destillationis sex sunt species, quarum nomina & curationes suis locis redemus. Prima est sicca & arida.*

Ad aridam pituitam.

S*icca est pituita, cum sternutans accipiter, nihil per nares emittit. Remedio est pix munda subacta cum aceto acerrimo, quam minutissimè eousque contusa, dum strigmenti balnearii crassitudinē habeat, eamque pinna imbuta in illius nares demittito semel die, similiterque altero die curato, si vides profuisse: quinetiam tertio die simili curatione utitor, si*
vides

vides accipitrem melius habere. quoties curabis, toties post vñctionis digestionem melle eius fauces perunges, vt ab aceto flagrantem recrees. Sed commodius esset medicinam cum exiguis frustulis carnis commistam dare, vt acerbitas medicinæ his deglutiretur, melius, quàm spiritu accipitris. Si hoc remedium profuerit, garum primæ notæ similiter naribus immitte semel die. Quòd si similiter permanet, neque vllò prædicto remedio discussa sit, columba detur edenda. Si non habes columbam, suilla caro calida cum oleo. Et ad sanitatem perduces. Equidem ipse ex longo vsu meminerecrementa ferri, minutatim trita Et cribrata cum carne data per triduum, hunc affectum sanare. Sed ad omnem morbum optimè facit noctua in cibum data.

Vnguentum hybernum ad omnem destillationem, quod recipit

Piperis, castorij, singulorum scrupula bina, Zinziberis, costi, nardi spicæ, euphorbij, agarici, scrupulos binos. Pyrethri, pediculariæ singulas filiquas. Hæc omnia contusa Et tenuissimè cribrata excipiuntur melle optimo, Et veteri vino. His inungatur palatum accipitris: deinde in sole post horam detur columba: tum asari, piperis, mellis Et vini, singulorum quantum satis est, naribus infundatur: post infusionem per duas horas in sole statuatur.

Aliud

Aliud remedium ad siccam pituitam.

EX destillationibus laboranti accipitri, intumescunt oculi, sternutamenta crebra fiunt, ceteri eget auxilio: sed in primis supradicto vnguento, quoad perfectè curatus sit. Aut hoc utere vnguento. Alij succum misceto cum vino austero, eoque palatum ipsius perline: victui calida præbe, ne aquam gustare ipsum permitte, si succum alij biberit. Aliud remedium, quod continet opij, costi, folij, euphorbij singulos scrupulos: piperis grana quadraginta: castorij binos scrupulos. Hæc omnia tunde atque utere. Aut gari, vini, olei rosacei æquas portiones subactas, naribus infunde ad molliendam destillationem: deinde ipsi ad solem exposito, neruosam carnem carpendam præbe, ut siquid humoris restat, per nares ex capite detrahatur. Eidem medetur laser, siue liquidum, siue aridum in nares demissum.

Aliud vnguentum.

Pulvis stillatitiæ myrrhæ cum aqua coniiciatur in vas, quod in ima parte pertusum sit, permittatur effluere: deinde illo percolato, palatum illius perfricetur, videbis liquorem per nares deferri, quæ spongiola ex aqua calida expressa abstergitur. Alia compositio, quæ habet pediculariæ, laseris singulorum scrupula bina, piperis, pithri singulos trientes, costi vnciam. Hæc omnia in puluerem redacta, & tenuissimo incerniculo

excreta, arida seruentur: sed ita, vt ne exhalatione exolescant. Cum vsus neccssitas postulabit, accipitris apertum os vino veteri & mero diluatur: deinde acapno melle fauces illinantor, constringatur illius os: exugantur nares, donec aliquantum mellis ad os tuum perueniat. Vbi supradictorum puluere accipiter illitus fuerit, in sole collocetur.

Medicamentum, quod innoxium tuetur ab omni destillatione.

P Ediculariæ grana tria, tinsa, cribrata, tribus carnis adiectis partibus accipitri dentur per quadraginta dies: ita fiet vt nunquam destillatione laboret, neque gestatus, neq; inclusus.

Commune remedium, ne vlla destillatione accipiter facilè lædatur.

A Llio primæ notæ diligenter contuso, caput inungatur accipitris, paulatimque eidem edendum detur. Ipse item commune oleum datum, similiter & mel, eadem efficiunt: item butyrum similiter. Omnia enim noxia ad eius ventrem adhaerentia expurgantur: sed maximè hyberno tempore, propterea quòd illum vires incalescant naturali efficacia. Illum etiam mirificè inuat esca calida, preparata ex animalibus, quæ antè scripsimus, sed maximè murina caro, naturalem quandam commoditatem affert huic animantium generi.

Medic

Medicamentum ad siccam pituitam
accipitris.

Balsami & butyri equalibus portionibus lo-
rum accipitrem vnge allij & hyosciami
succo pari mensura misce, & vinum austerum,
quātum satis est, illius palatum illinito, post ipsum
ponito in sole.

De pituita continua.

Hec efficit, vt omnino oculi, tanquam spu-
to conuersi videatur, & velut aqua made-
facti. Vis huius affectus ab oculis primum se o-
stendit: huius morbi conuenit hoc medicamine,
quod habet sideritem, vinum vetus & bonum,
mellis, quantum satis est. Simul omnia contundan-
tur, donec strigmenti balnearum crassitudinem
habeant: deinde eo asperge suillam, murem du-
rum, qui quamuis illius contactu corrumpatur:
tamen si dederis accipitri edendum, sanabit acci-
pitrem. Tantam habet vim naturalem, vt si co-
quatur cum fungis veneratis, id quod in eis vene-
num est, tollat, fungosque esculentos reddat.

De pituita humida.

Notias appellatur ex eo, quod humorem ha-
bet, & spumeum quiddam ex oculis mittit:
oculi tunc, per nares nihil defluit: ea, nisi prae-
caueris, periculum affert, & propemodu est insanabi-
lis. Deprehenditur, cum oculorum angulos videas
vtrunque spumae exiguum habere. Cunctis, si pe-

dicularie, piperis, singulorum grana septem, unà diligenter trita cum vino in promptu habeas; deinde exiguas carnis portiunculas mellitas des accipitri comedendas quinque, aut sex: post hæc eum in sinu tuo teneas, sed commodè, ne lædantur illius remiges pinnae. Primum linguam ipsius leniter exeras, & videas. Siquid tanquam lingula, quod est morbi fundamentum, infra ipsam decumbit, id vngue leuiter incidas, donec expurgatus locus sit: deinde vino veteri fauces & palatum eluas, & diligenter digitis defrices, tum eiusdem nares auceps ore suo exugat, pulueremque sumat ex his, quæ diximus, redactum, eoque illius palatum confricet, singulis curationibus vtere, pondere duarum fabarum: in sole paulisper locato, usque eò duntaxat quoad incalefactus sit: deinde ipsum à sole remoue, & ligatum tene in umbra, & tandiu observa, quoad per nares & os eijcit morbum, exigua frustula carnis, quæ ante pharmaci curationem acceperat, videbis fœculentam pituitam emittere accipitrem ex efficaci pharmaco. Cum animaduertes ipsum expurgatū, neque quicquam amplius emittere, melle illine fauces & palatū, vt antè diximus, vt mitigetur accipiter ex acerbitate pharmaci, tum ei detur columba edenda, aut ouilla caro calida, aut alterius animalis boni succi. Quod si morbi vis adhuc permanet, tum adhibeatur hoc remedium, quod recipit agrestis mali & hiosc

hioscyami æquales portiones commistas cum oleo, quod fumo infectum sit, ex his offe agglomerentur, eadẽque opera opobalsamo illinantur: vino prius foueatur os accipitris: deinde detur ipsi offa vna pondere vnus scrupuli. Potes etiam hoc remedio vti, quod continet piperis vnciam, laseris drachmam, costi folij singulorum scrupulos quinque, pediculariæ grana vndecim. Contundantur simul omnia, & tenuissimo incerniculo cribrentur. Seruetur eorum puluis, eoque, cum exigit vsus, palatum & fauces illius defricentur.

De molli & humida destillatione.

Mollis destillationis hæc sunt signa. Primum ex naribus aqua defluit: deinde sternutamenta, sputa, muci crassi ex naribus erumpunt, oculi humore redundant & tumescunt. Hanc ijsdem pharmacis eodem modo, quo humidam curabis. Sunt qui laser in aquam cõijciant, idque madesieri & macerari tandiu sinant, dum aqua dissolutum sit, eoque conspersum pullum columbinum, adhuc calentem dent accipitri. Cum accipiter assidue liquorem per os & nares emittit, & palpebræ tumescunt, hîc non eget auxilio vnguentorum, quæ ipsum nihil iuuant, sed magis humorem destillationis augent. Vtere duntaxat hoc remedio, quod recipit piperis triti & cribrati puluerem: is naribus inspiratus sanum facit accipitrẽ. Cum caput atque oculi tument & stertit & si-

billi elidit accipiter, hōc curabitur remedio, quod continet piperis grana quadraginta, costi sextulam, opij scrupulum, folij pyrethri, euphorbij, singulorum scrupula bina, peicularia grana v gntis, opobalsami ligulas tres, arida contundantur, liquidis misceantur, opium vi io conspergatur & liquidis adijciatur, eoque utere, cum erit opus. Humidam & mollem pituitam apertè indicat defluxio ex oculis & naribus. Primum remedium est perungere palatum semisextula supradicti vnguenti. Quod si permanet morbus, laurini olei guttas binas singulis naribus instilla. Si ne hoc quidem adiunatur animans, eius capiti ferrum candens sic admovento, quemadmodum paulo post dicetur. Rutæ pulvisculus, diligenter tritus, illius naribus inspiretur, calidis carnibus auium vescatur, neque omnino in sole manere permittatur: exigua aqua utatur ad commodius accipienda auxilia. Humida pituita deprehenditur, cum circa oculorum angulos & tempora humor spumeus fertur: cum frequenter sternuit, euellantur plumæ ex eius temporibus, venæque fricatione excitentur, ut ex temporibus emineant: deinde exiguo ferro candenti scitè adurantur, & quàm mox vino mero conspergantur.

Ad humidæ pituitæ orientia tubera.

Sæpe in naribus accipitrum oriuntur tubera
Sex humida destillatione. Remedio sunt tres
guc

gutta gari optimi quotidie naribus instillate.

Ad inflammationem narium.

Narium inflammatio cognoscitur, cum circum oculos & os glutinosus humor exundat. Sanatur hoc medicamento, quod habet agrestis ulmi semina concisa & trusa cum oleo in offas agglomerata, palatoque accipitris infricata, tum eius naribus instillatus succus rosaceus, omphacino oleo temperatus. Da etiã columbam &c. quæ dicentur infra in cap. de Thoracis pituita.

Ad destillationem, quæ per nares mucum reddit.

Piperis grana decem & septem mortario contrita unã cum sapone & stillatitia myrrha, tenuiter cribrata, & ea quidem ad proportionem piperis iniecta & mista accipe, illis que postquam accipiter cibum sumpserit, eius nares illinantur & ad sanitatem perueniet.

Cum ex naribus liquor redditur.

Si ex naribus aqua defertur, raphani seminibus contusis, cribratis eius nares illinito. Potest etiam uti aparinae semine contrito, & tenuissimè cribrato, eoque sciẽ palatum accipitris defricato & faciliè cognosces mucos exhaustos esse. A nonnullis melle puro palatum, & quæ sequuntur infra in cap. de Thoracis pituita.

Auxilium aduersus pectoris & thoracis pituitam.

Sandarachæ vnciam, butyri, medullæ ceruine singulorum sextantes, duorum ouorum alborum liquidorū, olei laurini, mellis quàm optimi, singulorum semunciam misceto vnâ, & in globulos paruulos redacta, accipitri deuoranda præbeantur.

De occulta pituita.

Hac laborat accipiter, cū diu in fumo versatur. hanc ipsam cognosces, cū eius palpebræ liuidæ sunt. ex naribus autem destillat lip-pitudo spumea, vehementerque stertit: depellitur hoc remedio, Hioscyami seminis, piperis scrupuli singuli, laseris scrupuli bini: simul terantur, melli acapno misceantur, illisque illinatur palatum: victui calida dētur. Alij hanc pituitam tollunt hoc medicamento, quod componitur ex costī, piperis longi, hioscyami seminis, pari portione: laseris, piperis scrupulis singulis, omnibus simul contusis, & cribratis melle conspersis eius palatū illinunt.

De thoracis pituita.

E grauis quidem affectio, nisi statim succurratur: efficitur ex redundantia humoris. Signum huius est, cū grauiter spirat, vt fit, ab exercitatione: ad pectus accipitris humor multus exaggeratur, quæ stertere, recinere, obstrepere faciunt accipitrem. Succurrendum hac ratione, Eo die victui columba, potui aqua mulsa danda est aut rosacea, quas bibat accipiter, donec omnino refic

reficiatur. Calidam curationem nihil iuuare experientia animaduersum est, ac potius adiuuare frigidam, & cruda comedere, tribus frustulis additis plantaginis, in mediam carnem immixtis. Aliud remedium, cum assidue strepit, sibilum elidit, sterit, linguam exerit, hac medicina sanus fiet, quæ recipit butyrum cum rosa cõtusum, & exiguum folij Indici, contusi & cribrati. Hæc omnia simul subacta, in pellem soricis coniice: deinde scitè accipitri pellem, ita præparatam da deuorandam: da etiam columbam, ut antè dictum est, & in utrasque nares laurinum oleum instilla: fac sub dio maneat, & restituetur. A nonnullis melle puro palatum & fauces inspirantur, aut infricantur allio multo & bene purgato, tum lati cumini & pediculariæ paria pondera diligenter contrita butyro excipiantur, eoque caro illita, edenda accipitri præbeatur. Itémque cum accipiter incidit in thoracis pituitam, ostendit ex eo, quòd circum nares inflammationes exoriuntur eiusmodi. Pituita afficitur accipiter, aut nimium madefactus, aut in multo fumo versatus, hoc remedio sanabis, Sume asininum allium, pilo tunde, linteo tenui succum exprime in illius nares. Alij urticæ grana septem aut nouem trita, cum tribus carnis partibus dant. Sunt qui hirci sanguinem, media ex cæde, aut non multo post effusum sanguinem poculo, aut altero vase exceptum sinunt concreescere: posteaq;

dant accipitri comedendum.

De morbis oris.

ORi innaſcitur morbus hermius nūcupatus, iuxta labrum, ſinuofus eſt & fiſtuloſus in quem influit humor, non perficitur, ſed per partes inflatur, influentibus indomitis, appellatis humoribus, in vlceris foramina. Os igitur accipitris aperiendum, atque imprimis fiſtulæ ſquamam pinna purgari conuenit: deinde pinna, melle imbuta, illini oportet, vt omnis ſanies expugetur. In os fiſtulæ, non autem intra foramen ipſius, calcithis contrita inijcienda eſt, vt id quod eſt putrefactū, exhauriat. ex eſt enim omnia vlceris tubercula.

De vlceribus manantibus quas Græci ὀφθαλμοὶς vocant, tum de paulò durioribus vlceribus ſubalbidis, quas Græci ὑπόπικτοις vocant.

Cognoſcitur accipiter huiuscemodi vlceribus laborare, cūm eius palatū totum exalbuit, & quaſi milij grana parua diſperſa in ore videntur: huic medicabere ad hanc rationē. Tuum digitum indicem inuolues linteos, eoque melle roſato aſperſo, auis palatū & linguā fricabis. Si facultas mellis roſati non ſit, vino mulſo vttere. Calida victui præbe: vel foueto os accipitris, vino aſtero, adiecto melle roſato, aut ipſa roſa ſola, aut roſaceo oleo, quod confectū ſit ex omphacio. Vel omphacium cū mulſo cōteratur, eoque illinatur eius palatū

Et lingua. Vel palatu et lingua primum aceto Et melle usq; eò perfricetur, cum expurgata sint: deinde melle crebro illinatur. Ricini semina coterantur, ex aqua coquantur, Et percalantur eorū decocto: amisceatur tantundem mellis, ac rursus coquant, donec ad mellis crassitu linē peruenerint: deinde hac cōpositione accipitris illinatur os totū. Quod si in capite auis aphthas sic nuncupata vice ra habent cognosces, si ex manu violēter deuolat, Et cū ad manū reuersus est, si videbis eum cum violētia respirare, scito esse in eius iecinore vlcus insanabile. Sin in solo capite hic affectus versatur, primum illinito opobalsamo: deinde altero die vnguento habente opobalsamū: altero quoq; die allinatur melle rosato, adiecto malicorio et eubhorbio. Quod si vlcera inflammationibus flagrant, oui albus liquor cum eiusdem vitello cōmisceatur, eòq; illinatur.

Ad pustulas accipitris.

Si in ore, aut alia corporis parte, pustule sint, Strade alteri accipitrem scitē tenendum: tu vero acicula pustulas aperito, eāque finito euaporari: deinde melle rosato illinito.

Ad recinentem & stertentem accipitrem.

Si stertit, sibilu elidit, augetur Et coactus comedit, scito in eius faucibus pituitā esse. Remedio est ferri ramenti tenue cū carne calida dati, aut Zinziberis, sulphuris puri, igne nondū experti par modus, cū oleo rosacco teperatus cū carne vituli datus

datus. Item solum rosaceum ex carne datum discutit pituitas ad thoracem adhærescentes. Sunt qui & in & iberis partem vnâ tritam, butyri partem, alteram rosacei sufficientes partes simul cum carnis accipitri dent comedendas.

Quomodo morbi pulmonis cognoscantur, gignantur, curentur.

S*I vel in quiete, vel in motu accipiter difficulter spirat, vt cum sono & anhelatione procul audiatur, scito redundante calore materiæ incumbentis in partem affectam, pulmones inflammatos esse. Id accidit cum imperitia gestantis proiectus est ex manu. Nam ab aëre susceptus calor & imperitia gestantis auctus pulmones distrahunt, ad salutē perducetur hoc medicamine, quod habet lenticulam crudâ, tunsam, melle subactam, conspersam exigua scobe ferri cum carne edendam accipitri præbitam. Accipitres pulmonarios scito esse insanabiles, præterquam cum ægrotare incipiunt. Sanauimus hos sæpe, potui dantes frigidam ad satietatem, aut rosaceum mel refrigeratum. Accipiter cum grauiter & crebro spirat, aquamque valde expetit, tum pulmonibus male affectis esse solet. Sanabitur, si primum melle puro, nondum temperato, eius palatum illinatur: deinde oui vitellum cum vino commistum & tritum accipitri infundas.*

Ad

Ad angustias pectoris.

Cum angustia laborat in cibo capiēdo, & difficultatem cibi transmittendi affert gutturis inflammatio, sanabis, si partem vnā ramēti ferri, & carnis calidæ alterā partē, ouique vitellum vbi miscueris, accipitri dederis.

Ad anginā.

Olei, vini, mellis equalis mensura cum carne detur edenda.

Ad obsessas fauces.

Laser in vino teratur, hisque perfusa caro accipitri detur. Solet sæpe accipitribus ex nimia edacitate, vel ex noxiō humore intus infra pectus & cor & maxillas quiddam humoris plenū nasci simile pustulis, aut strumis, cui nisi citò succurratur consumit aenē, nec ita multo postum cognosces affectum, si vides ipsum frequenter expetere aquam. cum enim aquam aspicit, aut puteum, aut stagnum, ardentē illuc cupit ire, & crebrò euolare contendit, inflammato humore exardescens, hunc ita sanum facies, Ouillam carnem frigidā, melle sparsā vno die tantū cibātui dato: altero die Hispanicū oleum cum carne vitui præbeto. Si nihil horum iuuat suillas setas, asperas minutim concisas, cum carnibus mistas, accipitri edendas dato. Delapsa enim subtilia setarum fragmenta, atque incidentia in pustulas, exulcerant ipsas & disrumpunt: itaque effuso humore

re animans liberatur. Hoc ubi feceris, postridie ad eius curationem melle utere, & prorsus ipsum morbo liberaueris.

Remedium aduersus sitim.

Accipiter crebro bibens, & seipsum saepe proyiciens ex manu gestantis, cum aquam videt, ostendit circa aut guttur, aut ingluuiem, aut axillas strumas intus esse, quae ipsi sitim praebent. Periclitatur, nisi promptum remedium affertur. Sanus efficitur, si ipsi carnes nunc melle, nunc oleo rosae eo illitas dederis, eique aquam querenti, crocum cum vino amineo in puluerem resolutum praebueris. Aliqui ita medentur, Primum ipsi viuum columbam interficiendam praebent, quam cum comedere incipit, tum illius sanguine & carne perfricant folia allij & bliti diligenter in mortario ligneo contusa pila lignea, eaque ipsi praebet edenda.

Remedium contra abscessus.

Si abscessus habeat accipiter, celeriter subsilit. Abscessuum duo sunt genera, alterum lapidosum, alterum sanguineum. Ita sanabis, Aquantum ad tertius coquit, percolat, eique adijci o exiguum calcis viuae, & mellis, quod satis est; unam subigito, in pastillum conformato, quo frequenter dando, absierges omnes abscessuum foras: tum ex hac compositione toto die unam cum portionibus carnis eius cibatum dabis primum duas partes: post exiguum diem duas aut tres aequales: in summa capi-

piat quinque, aut sex. Ne finito illo die, quo illas comederit, accipitr. m aliud quicquā edere. Nam ex his cognoscēs abscessus sanguineūmne, an lapidosum quidpiam habeat.

Quibus signis cognoscatur interior accipitris ægritudo, vnde oriatur, & quomodo curari debeat.

SI aut manus aut perticæ insistentes accipiter multum quiescit, & discedens tardè reuertitur, & parum admodum edit: si & mæsius est, & sterqus nigrum crassūmq; emittit, præsertim cum carnem recentem ac mundam sumpsit, scito hæc esse signa ægritudinis generatæ ex crassis humoribus, nondum concoctis in ventriculo, tum ex carnibus foetidis, herbisque, quas sæpe humi sedens carpit & comedit. Itaq; curato, Sume portulacam paulum contusam, deinde cum butyro commistam præbeto accipitri edendam cum carne ouilla calida, aut ruta in puluerem redactæ, ex veteri vino diligenter quotidie, per aliquot dies dato tres ligulas, & ad sanitatem perduces.

Ad occultum morbum accipitris.

Accipitris demonstratur occultus morbus, cum in venatione comedere nō vult, tū scito eū ex aliquo intestino laborare. Detur ei caro melle & butyro cōspersa, et curabitur. Optimè fiet, si eius cibatuī calidus detur pullus columbinus. Nā omnium remediorum ferè optimū est calida esca.

Ad

Ad molestias & anxietates tollendas.

Sandarachæ tertiam, butyri recentis partem unam misceto, & cum carnibus recentibus edendam dato. Cùm mœrore & angore affectum esse cognosces, cùm eius aspectus horridus est & tristis, remedium est columba in cibum data, quæ pridie poscam biberit.

Ad morbos latentes, & plagas intestinas.

STyracis optimi sesqui scrupulum, recentis butyri, medullæ ceruinæ uncias singulas, mellis boni & olei Hispanici sufficientes partes, unâ misceto, igne lento calefacito, vsque dum bene cōmiscueris: ubi refrigeraueris, dato comedere vel carnibus immistas, vel in murinam pellem coniectas: & si quo intestino affectu laborat, sanabitur. Est etiam remedio, vel ouillum cerebrum ipsi datum cum reo pontico contuso & cribrato. Vel columba, quæ saram biberit: postridie, si accipitris victui viua detur. Aliqui in vas cōcauum induunt mellis & olei Hispanici ligulas singulas, & oui album: quæ ubi subegerunt, adiiciunt triti salis Capadocis & spumæ nitri duos scrupulos, hisq; exiguas carnis particulas sparsas obijciunt accipitri.

Ad tabescentem.

Columbæ acetum potui detur, eius os ligetur, ne reijciat acetum, appensa habeatur, vsque dum ipsius caro dissoluta fuerit: deinde accipitri præbeatur.

Ad

Aduersus omnem morbum accipitris.

Sinapis & coaguli lactis siliquam cum carnis dato accipitrisque in multas horas iuxta aquas maneat, finito: ungito eius nares, ut per nares attrahat vim medicine.

Quomodo pinguem accipitrem & venandi negligentem extenuari, & cupidum aucupandi efficere conueniat.

Is, qui nimio cibo & delitijs supra modum pinguescit, ob idque aucupari negligit, ita extenuandus & ad venandi studium restituendus est, Testudo aquatilis illius cibatus semel die, aut bis danda, usque dum eius carnes luxuriantes ad mediocritatem redierint. Cibi etiam inopia, quæ plena sunt, exinaniri ipsa medicine ars præcipit. Sunt qui dent pulegij & allij æquales partes unâ contusas cum carne bubula. itaque citò reddunt graciles.

Ad extenuatum ex obscura causa.

Svillam carnem cum oleo communi des, citòq; spinguis reddetur, vel etiã restituetur ad pristinam pinguedinem, si eius potui symphyco decoctum, cibatus verò suillam carnem cum butyro & melle dederis.

Ad æstus accipitris.

Accipitribus per æstatem venantibus, Solis ardore æstuantibus, bile flagrantibus ou

albus liquor ex rosacco dādus, ducendus ad aquā,
in loco auris exposito collocandus.

Aduersus bilem.

R Afilis æruginis nondum coctæ, olei Hispanici, vini veteris parem mensurā in vas indito, & simul vbi miscueris, carnibus illitā dato.

Ad refrigeratum.

M Vlti accipitrem ad thermas adducunt & calefaciunt & nihil tamen adiuuerit, potius etiam leserunt: at tu ipsum stragula veste tectum, repone in commodo loco, ei que, vt caleseat, butyrum cū vrticæ semine præbeto & refeceris.

Remedium aduersus bilem.

I Neunte autūno & principio cū captus est, aut diu immoratur perticæ, aut solis ardore incensus, aut præliatus bili laborat, cuius signa sunt, Totus tristis est, oculi sicci & compressi videntur, multo aquæ desiderio tenetur, & ipsam multam bibit: tremit totus, dispersus atque inequales habet plumas, easque interdum explicat, interdum etiam contrahit: pedes nigros, & ab ungibus vsque ad genua frigidos habet, hoc remedio curabis, Aquam rosaceam infundes, cibū præbebis ex rosacco & omphacino oleo cum caprina carne: eum in terra frigida sedere fines totum diē, nocte subdio habebis, itaque sanabitur. Cibus calidū omnino ne dederis, sed neque vsq; dum perfecte curatus sit, ipsum gestaueris. Bibat vespere

re

re aquam, ut bilis calor temperetur frigore potionis.

Defatigati remedium.

EX aucupio & longo volatu fatigatum, cibi-
que fastidio affectum, restitues in pristinum
cibi appetitum, si suillam carnem aceto acerrimo
perfusam in tres partes diuisam dederis, aut mu-
rem largiter edendum præbueris, recreabitur ac-
cipiter, & ipse restituetur appetitus.

Ad inflationem.

INflatur sæpe accipiter, cum aut ab altero accipi-
tre vulneratur, aut in spinosum locum ingressus,
spina sauciabitur. Eius corpus totum aqua egelida
perfundatur: pellis inflata acicula ita leuiter com-
pungatur, ut ne caro attingatur, & pernicioso trans-
misso humores tumor remittetur. Quod si inflatio
permanet, theriacam liquidam magnitudine fabæ vi-
no veteri resolue: perfunde accipitrem et sanus fiet.
Si vel inguen, vel axillæ ab ictu tumeant: aqua ro-
sacea & cera igne lento liquentur: adijciatur sym-
phytum minutatim confectum: simul omnia subi-
gantur, plagæ imponantur. Sed si gula intumescit,
acicula resecetur, vinoque oleo misto calido made-
fiat et bene habebit. Ita se affectum ostendit, cum ei
subitæ vertigines oboriuntur, ut consistere nequeat,
ei exhibenda est par portio glycyrrhizæ et malvæ.

Stomacho male affecto remedium.

SI stomachus male affectus sit ex noxio humo-
re, rosaceum vetus cum carne, accipitris victui

exhibeatur. Ita affectum cognosces, cum toto die videbis eum oscitantem. Cui etiam remedium erit laser Cyrenaicum magnitudine grani piperis cum carne datum.

Stomachus, quando non est cibitenax, & debilitatus, fastidit cibum: unde cognoscatur, & quomodo curetur.

SAepe nimio labore defatigatus, aut malè gestatus, aut contra auem fortiter praeliatus, aut offensus in aliqua corporis parte debiliore, aut vinculo inuerso allisus ad perticam, dissoluit stomachum in cruditatēque incidit. Cognoscitur affectus primū, cum pro sua consuetudine non edit, aut cibum omnino non capit, aut lento capite, aut etiam lentius volat, aut sedet, aut emissus ad exiguam venationem, omnino volare nequit, aut cum ante pedes aucupis cibum semicrudum reijcit. manifestum remedium est: Si oui album liquorem accuratè à vitello separatum in mortarium simul cum melle vsque ad dimidiā ligulam imponas: olei Hispanici cochlear vnum, vini aminei tātundem, piperis grana tria, seorsum conteras, donec corpus vnum sit, eoque conspersam carnem accipitri adhibeas. Quod si sumere recuset, illum contineto ad sinum tuum, & carnem dissectam in exiguas particulas similiter conspersas ipsi dato pondere vnciæ. Si vides ex stercore illum, vt natura exigit

exigit, concoxisse, adde cibo prædictum medicamentum: quo semel dabo, si ipsum curaueris, bene est: sin minus, similem medicinā triduo adhibeas, & sine dubitatione illum liberabis: itémque raphani seminibus in puluerem reductis, cum vino absyntite nondum cocto commistis inspersas carnes accipitri præbe. Si nolit edere, ipsi ad sinum tuum compresso cibum dabis, & sanabis: Ovis recenter ingulatae caput calidum ipsi præbeto comedere, & ad sanitatem perduces.

Quomodo cognoscarur cruditas, & quibus remediis curetur.

Cruditatem auceps facile cognoscit ex reliquis residentibus etiamnum postero die in ingluvie. Id usu euenit, propter vel stomachi debilitatem, vel susceptum laborē, vel immoderatam carnis sibi datæ multitudinē, vel quod non se exercuerit, aut quia malè gestatus, aut imperitè collectus fuerit. Hanc discuties hoc remedio, Staeten quercinam aqua dilutam, & percolatam iubeto aucupem, quam ore capere potest, sorbere & infundere faucibus accipitris, retenti per te, ut antè dictum est, laneamque fasciam calidam ingluviei ac concoquendam cruditatem imponere, & paulo post, quam concoxerit, tenuem cibum ipsi dato. Utitor oui remedio antè descripto. Sed cōmo ius feceris, si cum carne remedium calidum adhibueris. Verum si nulla signa superiora apparuerint,

Et tamen cibum refpuit, nihilominus vtere prædicto remedio, alijsque auxilijs ad reficiendas eius vires accommodatis.

Ad eum, qui concoquit quidem, sed
carnes relicit.

SI ei vini vetus detur cum carne, Et recuperabit appetitum: deinde post tridie quinq; grana geponomi trita eidem obyciantur, cum particula carnis.

Ad eum, qui non concoquit.

SI non concoquit Et cibum euomit, ita curabis, Costi Et folij drachmas singulas, laseris semidrachmam, melli quàm optimo permisceantur, Et dentur accipitri, atque aliquanto post ei cibus præbeatur columbæ. Alij hoc remedio vtuntur. Qui recentis vitelli, mellis, olei, sufficiens partes permistas Et subactas ipsi præbent edendas cum carne: quidam etiam vinum admiscent, vt efficacius remedium sit. Sunt, qui dent tribus particulis carnis reoponticum adaitum. Nonnulli folia spicæ nardi, Et geponomi æquo pondere trita, vino amineo conspersa infundit, aut geponomum leuigatum carni immistum accipitri esuriæti apponunt, ne odorem sentiat.

Ad nauseantem.

Laser Et suillam carnem aqua conspergito, eius cibari tessellatim dato, Et quandiu cibum fastidit, tandiu simili aqua carnem inspergit.

Ad

Ad eum, qui euomit cibum.

E Vomuisse cibū cognoscitur accipiter ex eo quod tristis est. Curatur ita folij partē vnā, & costi tantundē, piperis grana duo in vnū tussa, & cum melle subacta eaenda præbeto.

Ad cruditatem & nauſeam alia remedia.

Si cibi permanent in stomacho crudi, eōsq; non euomuerit, vsque ad decimam diei horam, nullus cibus est ei dandus, sed tantū aqua tepens cum oleo & sale in illius os infundenda est: aut aqua marina tepesacta, & ita post horam aluum deijcit, & adiunabitur, deinde eidem passerculi duo, troglodytæ appellati, vini obijciendi. Sed si ante cibum euomuerit, nihil dandum, nisi sola tepens aqua mista cū oleo: postero die gallinacci pulli vino potati, cibaturi, & potui sanguis dandus. At si comedere non valeat, solum sanguinem bibat. Quod si nihil horum profuit, murem aut vespertilionem ei dari conueniet, & reficietur.

Adhuc de vomitu.

Butyrum, mel, spumam nitri, nigre columbæ simus, lumbrici, qui ad filum tandiu pependerit, dum sint arefacti: lotiū humanū, vini paulum: omnia misceantur, hisque caro cōspersa datur accipitri. Sunt qui vespertiliones quinque interficiant, ipsorumq; sanguinem vitreo vase exceptum areſcere sinant, & minutē tritum seorsum

seruent, vsque dum vsus necessitas requireret, tū-
que tres alias vespertiones vino veteri odorato
madesactas, & prædicto puluere conspersas dent
accipitri comedendas.

Ad malè affectum iecur.

EX iecinore laborans accipiter, aut à canibus
laceratus, cognoscitur ex eo, quòd tristis vi-
detur, & pedes liuidos habet. Remedio est cruum
leuigatum, ac subactum cum melle in parui passil-
li formam redactum cibatum datum: vel axungia
recentior occisi fasiani: vel menta tinsa cum car-
ne accipitri obiecta.

De tineis siue lumbricis.

His signis cognosces, an tineas habeat acci-
piter insistens perticæ, cū volare cupit,
alas suas impeditas habet, & tanquam si distor-
tos nervos haberet, tremit, pedum modo hunc, mo-
dò illum porrigit, siue in pertica maneat, seu ma-
nu aucupis gestetur, & pinnas suas vellicet, nunc
eas quæ sunt in pectore, nunc illas, quæ sunt in fe-
moribus. in summa, neque in manu aucupis, neque
in pertica insistit. Ita curabis, Carpobalsami gra-
na tria, ceruinam medullam, vrticæ pauca semi-
na, & nigellæ tantundem, vnà simul omnia leui-
gata, contus. dito cum helxine prius arefacta, &
mista da accipitri cum carne perdicis: aut si huius
non sit facultas, cum carne gallinæ vernaculæ, &
ita vel per os, vel per sedem tineas educes: Acci-
piter

piter tineis afflictus. , frequenti volatu utitur, ipsum refeceris, si cum pastillo piper ipsi dederis edendum. Idem præstabit cerui medulla, & geponomum in puluerem redacta cum carne data. Nec minus efficax est sesami & papaueris æquū pondus in puluerem redactum. Si his insperferis staeten quercinam, & carni miscueris, & dederis accipitri edere, aut si aloë pura & munda leuigata animantem perfuderis posca. Sunt qui allij succum expressum cum omphacino oleo, pari mensura mistum infundant.

Remedium ad intestinum.

EX intestino laborare se ostendit accipiter, cum pedibus sæpe stringit manum gestantis, & pedibus cædit perticam, cui insistit. Quidam censent sandaracham cum carne calida & butyro dandam. Alij verò, si omnia viscera simul cum intestinis doleant, vini aminei, & rutæ tritæ singulorum ligulam dandam existimant.

Quomodo calculosi cognoscantur, & quæ ex causâ calculi oriantur.

Generari lapis in visceribus solet, cum accipiter carnibus vescitur pinguibus, aut malè olentibus, aut multis expletur. Ardeolarum caro calculos gignit. Laborare calculis primum cognoscitur, cum difficulter ventrem deiecit: deinde deprehenditur ex stercore eiectione, quod emissum adheret pavimento, sed integrum iacet, neq;

virgis similem extensionem habet, vt sanorū habere solet. Id accidit, quoniam vi ciectum est, propter lapidē impediētem exitum excrementorū liquidorū, sed tamē à solo stercore, quod sepe variare solet, cognosci hoc vitium nō potest: cognosces alio modo. Nā cum vel aucupis manui, aut perticæ insistenti frequēter agitur, scito ipsum calculis vexatū hoc facere, ita curabis, Rapū de terra lectū excavato, salē nondū tritū, quantū duobus digitis capere potes, in illud excavatū indito, idq; deinde in ollam nouā imposito: et postquā succensis ignibus, sal in rapū inditus, liquatus fuerit, adiūcito suillam carnē recentē, cibatuī præbeto, ac paulo post ipsum ad aquā alligato, illūq; totū ferē diē maneat finito, aquaq; se oblectantē, ob salios sumptos cibos, permittito bibere, quantū potest: ita enim lapidē minutatim eiiciet. Potes etiā hoc vtire remedio, Nigellæ semen tritū cum melle & oleo ter die dabis: post tri die momentū salis in carnē recentē abdito, carnem edendā præbeto: tertio die paruum pullū columbinum, nondū multis plumis vestitū, dato concisum cū ossibus comedendū. Potest etiā alia ratione sanari, cum in manu insistentē vides aluum deicere conantem, neq; tamen valentē: dextræ manus medicos duos digitos sedis anulo subiūcito, cōprimito lapidē, qui est prope anulū: deinde expresso lapide & exempto, locū vnde exemptus sit, foueto oleo rosaceo: hircini sanguinis glaciati vncia lapidem

resoluit

resoluit: quòd si plus quàm uncia detur, ipsum le-
dit. Murina etiam caro esui data, etsi letius quàm
hircinus sanguis, tamen lapillos frangit. Nonnulli
etiam dixerut butyrum prodesse. Alij tradit ac-
cipitres calculis laborare solere, ex eo quòd come-
derunt carnes sordidas, & dilaniatas in terra.
Quamobrè nonnulli quidā illas suspensas ligant ad
caueam, ne puluere sordidas edant. Solent etiā in
hunc mrbu incidere ex eo, quòd eis in cauea aque
satis non subministrati fuerit: deprehenditur hoc
morbo affligi, cū difficulter excrementa excer-
nit, & ea quidem dura & dispersa. Ipsum etiam
videas conuiuentem, & grauato capite dormitan-
tem, & cū excrementa reddit, anulum vellentē
& stringentē: ita curabis, Rosacei ex oleo ompha-
cino cōfecti duas ligulas, & oui album liquorē in
vas indito vsq; dum vnum corpus fiant: per os ac-
cipitris infundito. Præterea ab alijs traditum est,
illum comedere non posse ex eo quòd sedem lapis
obsidet & clausam tenet, hoc remedium adhi-
bent, Auri paulum, aut scissum arsenicum bene
cōtritum ex melle dant accipitri, tum testudinem
fluuiatilem escam apponunt.

Aliud optimum remedium.

Coccum gnidium, galbanū, cochleasapa, bu-
tyrum instar granulorū triū optimè lapidē
frangunt. Accipitri calculis laboranti oculi intum-
escunt, & nebule offunduntur, nares inflantur.

Oculi

Oculi fouendi betonica, & pluuiatili aqua. Iam ad aluum deijciendam ei cibus dandus, catulus subrumus, adhuc cecus, per tres aut quatuor dies: post eà aloë elota magnitudine vnus siliquæ præbenda. Quòd si permanet lapillus, & non frangitur, vitis sarmento adurito partem capitis subtermediam inter duos oculos, vsq; dū videas palpebras oculorum horrentes: deinde paruum digitum melle imbutum subijcito in animantis anulum, scitè dissoluens lapidem, & curabitur.

Ad lumbaginem.

Cum lumbi dolent ex mala gestatione, illum suspensum teneto pulchrè supra vinum in ollam inditum & inferuefactum: & vt vini vapor in illius femora & lumbos exhaletur, ollam vsque agitato, donec refrixerit: deinde vinum spongia exprimito in partes auis superiores, eisdemque molle fœnum substernito.

Ad lumbaginem & pinnarum relaxationem.

Altheam ex aqua coquito, decoctam aquã tantisper deferuescere finito, dum tantum modo tepescat, eaque lumbos foueto, postea ad pauimentum ligato. Accipitri cubile substernito molli fœno, vel ipsum ad balneas ductum, teneto supra caldā, sed ita, ne aqua respergatur: aqua duntaxat agitetur, vt à vapore accipiter incalascet: interim danda opera, ne decidat ex manu & pericl

periclitetur. Ex balneo eductus, paulisper sedeat, facito, & tegito: post tres dies per inferna sanguinem deiciet.

Aliud remedium.

Symphyti tres partes ex carne dentur, quæ si nihil profuerint, elaphoboscon & symphyton in vnum misceto, dato tres partes & ad sanitatem perduces.

Ad scabiem.

Scabiei prurigo accipitrem cogit contra se, tanquam contra hostem, vnguibus & rostro uti: sed tu locum scabiosum exprimito, donec sanguis eliciatur: deinde aconiti succo per triduum illinito, tum aceto quàm acerrimo eluito, & thus masculum aceto conspersum terito, eoque scabiosas partes linito, accipitrémque tantisper teneto, dum partes, quas leueris, desiccatae fuerint. Vel saponis spumæ, nitri æquas partes acerrimo aceto misceto, iisque accipitrem linito, modò prius in balneo ipsum calefeceris, & postridie calda potabili eluito, & quàm mox sanabitur. Aut argentum vivum cum saliva terito, eoque accipitrem ungito. Aut bitumen ex veteri vino & oleo ad secundas decoquito, eoque calido animantem inungito.

Ad lichenas.

Nitrum Alexandrinum quàm minutissimè terito, idque in oleum acerrimum misceto: locum. lichenibus infestum lenito.

Aduer

Aduersus pediculos remedia.

Pedunculi nascuntur à noxio humore carniū,
 & ex cruditate cūm auceps inconsideratè
 accipitri crudo alium cibum apponit, antequàm
 alterum cibum concoxerit: id quod cognoscitur.
 Nam pedunculi circum oculos cursant & exun-
 dant in ipsum gestantem. Remedium est sandara-
 cha, si butyro aut carne aut oleo imbuta ipsi præ-
 beatur edenda. Aut saponem in tepenti aqua dis-
 soluito, eoque auem linito cœlo sereno, & sanum
 facies, ipsumque tunica inuolutum in solem calidū
 exponito. Si pediculos procreauerit accipiter, non
 valde ex eo læditur, potius alitur, & ad venatio-
 nem impellitur. Pediculos autē concipit, cūm ma-
 net prope gallinaria atque auaria. Fumo nun-
 quam appropinquet, nam & læditur & pedicu-
 los, & pituitam, & destillationem contrahit &
 pinnae torrefiunt. Se pediunculis laborare ostendit,
 cūm pinnas vellens, frequenter pedunculos inqui-
 rit. Remedium afferes, si lupinorum decocto ipsum
 laueris: sed ita, vt caueas, ne capiti admoueas fer-
 mentem decoctionem, lotūque in sole per horam
 ponito: & illinc vbi ipsum tolles, dulci aqua la-
 uato, ne pellis vastetur: tum vino austero pin-
 nae inspirentur. Vel sarmenti, aut fici, aut oliue
 cinerem quàm minutissimè per cribrum cernas,
 accipitrēque illinas, eundēque linteo tegas, &
 pediculi in linteum decident.

Ad

Ad horrorem.

Horrore percellitur, cū ex pediculis, tum alijs ex causis: ei subuenit nefrendis caro: autum caro cū sit calida permultum, ipsum exsiccat, & vnā cū macie pediculos procreat. Facit idem ouilla caro: at cornicine & coruina carnes omnino dandæ non sunt: nā & falsæ sunt, & valde perniciosæ accipitri pediculis laboranti.

Item ad horrorem.

Cum horret accipiter, tum corpore concidit, tristiq; & ægroto est aspectu. Correptus hoc affectu, excremēta reddit corrupta maleolētia: nisi morbo occursum sit, cōsumitur anus. Hoc remedio subuenitur, quod recipit symphyti surculos cum radicibus & reoponticum: simul misceantur, ex aqua ad tertias decoquantur, in quartam partem decoctionis reopōticum addatur, accipiter perfundatur, vsque dum persanatus sit, post infusionem ei cibus detur columba.

Ad defluxionem pinnarum.

Vtilissima res est accipitri pinnarum ornatus, & ad illius virtutis officiū præstandū aptissima. Si pinne ipsius defluant, & ipse spoliatur naturali suo ornamēto, Sumatur tedæ pinguis, & rubi radicum & platani, singulorum manipulus vnus, in ollam iniiciatur, ad tertias decoquatur ex acerrimo aceto, eaque decoctione conspergatur accipiter, & pinne fluere desinent.

Quomo

Quomodo & corrochantur pinnae accipitrum & curentur.

Exeduntur saepe pinnae noxio quodam humore: ita curari conuenit, Nitrum Gallicum & cimices, qui nondum ex lecto deciderunt, conteras in acerrimo aceto: emplastri facias, aperias pinnas, ubi videbuntur cor. osse, linito & sanabis.

Si pinnae inflationibus turgant.

Inflationes rescindas, & pinnas plenas perfores, & vino veteri locum eluas, & vitis sarmenta combusta, cum bubulo felle in puluerem redigas, eum infundas in plenas pinnas.

Ad eum, qui suas pinnas rodit.

Si accipiter suas corrodit pinnas, & cum pedunculos non habeat, tamen pedunculos inquit, scrutare coliculos pinnarum caudae & plumas, inuenies quiddam nigrum intra radices pinnarum, id acu compungito, inspirato vinum vetus mali punici cortice trito vngito.

Ad refractas pinnas.

Quia à natura rectas non habet pinnas, sed refractas, ita curabis, Aquae potabili calida frequenter remiges pinnas fovebis.

Decidentium pinnarum remedium.

Lauri vel nucis oleo foramina, unde pinnae decidunt, vngito, aut ex tuo ore in loca, unde exciderunt, inflato caprinum lac.

Ad

Ad defluxionem pinnarum.

Pvlegij, sandarachæ, scrupuli tres, croci scrupulus. ex aceti sufficientibus partibus simul coquantur, refrigerentur: deinde spōgia oculi illinantur bis in die. Quod si remiges pinne decidunt, sandarachæ & thuris tantundem: conterantur, subigantur, inungantur pinne.

Ad fluxionibus laborantem, & ob fluxiones pinnas amittentem.

Si defluxionibus alarum flexus, qui est tanquā cubitus, laborat, amittit remiges pinnas: ita curabis, Scrutator venulas adiacentes alis, ex ipsis mittito sanguinem: & postquam sanguinis paululum defluxerit, aceto frigido alas foueto, ut locus obturetur. Itaque fiet, ut postea neque accipiter fluxionibus laboret, neque fluant pinne.

Ad fractas pinnas remedium.

Cum accipiter pugnat cum præda, sæpe accidit ut pinnas frangat, nimirum ad terram detractus: interea dum prædam retinere conatur: aliquando etiam alliditur ad perticam, dum euolare contendit. Solet enim naturali prudentia tegere caput, quod obnoxium habet letalibus ictibus: ideoque alium, latera, lumbos percussioni exponit. id quod si acciderit, hoc remedio ei succurres, quo minus impediatur ad continuandam occupationem, Habeto accipitris mortui pinnas, & cum aliqua frāgetur, reponito ex mortuis dextrā

quidem dextræ, sinistram sinistræ parti, caudam caudæ accommodans: nimirum fractam pinnam non valde probe carnem scindito ad inferendam loco illius alteram, quam de mortuo seruata habes numerosè temperatam, lino nigro liges vtraque inter se commissam.

Ad fractas pinnas remedium.

Vmi corticem & maluæ agrestis radicem ex vino veteri coquas, & decocto pinnas foueas, & sanaueris: seu myrrham in pila tundito, & simul cum oui vitello stuppæ illinito etiam cum folijs superimponito, scitè ligato, auem obseruato, & sanabitur.

Quomodo inferendæ sint pinnae remiges nuncupatæ.

EX pinnis quæ volatui maximè auxiliantur, sunt remiges propterea nuncupatæ, quod tanquam remi, aërium pelagus secant. Quod si fortè earum aliqua fracta fuerit, eius insitionem ars machinata est, ab agricolis hanc fortè mutata, qui surculum alienum suo trunco inserunt. Remigem igitur pinnam, quam insiturus es, scinde ex vna parte, vt possit includi in alteram, eaque in aqua remollescat, finito: deinde scinde accipitris fractam pinnam, & vbi exactè dimensus fueris, & ex æquaueris alijs pinnis remigibus, ita vt neque maior sit, neque minor, mediam perforato tenui subula, & inserto accipitris mortui pinnam

in foramen fractæ viuæ, filo vtrunque ligato, & postea non impediatur, quo minus volare queat.

Ad lacerationem accipitris.

N Vllum auium genus inerme natura produxit, sed & vnguium robore, & rostri impetu ad venandum, & ad se defendendum armavit. Si igitur aliqua vel magnitudine, vel robore præstant, accipitrem percusserit, & voluptatem cibi in molestiam conuerterit, suillam axungiam cum sarmentorū cinere subactam in plagam prius purgatam imposito: deinde acicula tenui scitè consuito, nequid sordium in plagam incidat & ita perducetur ad sanitatem. Alij brassicæ caulem comburunt, & similiter chartam, ex hisque cinerem collectum, cum auium adipe subactum in plagam iniiciunt. Quod si à grue percussus sit in pectore, aut in carnosiss partibus, symphyto prius oblinito affectum locum, eumque consuito triangulis aciculis laneum filum ducentibus exterius, suturam symphyto inspergito: Si filum disrumpatur, & consui non possit hoc faciliore utitor auxilio, quod continet chartam scriptam, siue non scriptam diligenter combustam: eius cinerem cum oleo misceto, locumq; ubi plaga est, vngito. Quod si sanguis ex plaga defluit, chalcitide prius plagam conspergito, & adiunabitur. Quod si percussus sit in ossibus, aut nervosis locis, sumito thus masculum, eoque contrito inspergito, aut cephalicon

appellatum, quo ad curandos homines vtuntur, in locum affectum imposito, & citò sanabis. Cephalici compositio hæc recipit, dulcis olei trientem: bituminis, ceræ, picis aridæ, singulorum selibram, spumæ argenti scrupulos binos, cerusæ scrupulos quatuor & semis, thuris, aloë, myrrhæ, singulorum sextulam: opij, mandragoræ, pomorum succi, singulas sextulas, aluminis scissilis, atramenti sutorij, chalcitidis, croci, singulorum sextulam, acceti, quod satis est: quæ liquari possunt, liquato, & inspergito aridis, contusis & cribratis: quæ ubi subegeris, reponito: & cum vsus necessitas requireret, ex rosaceo dissolutum plagæ indito.

Ad dilacerationem.

SI accipitris ventrem grus vnguibus lacerauerit, & pellem illius diruperit: ita curabis, Confestim ipsum recipito, cōsuito plagam acicula tenui filum ducente, & distractam pellem coniungito: deinde corticis quercini cinerem ex oleo dulci subactum inspergito: Columbinum finum oleo & vino permistum, in pastilli formam redactum, super plagam imposito, non aberrabis ab optima curatione.

Aliud remedium.

Consuito id quod discissū est: deinde symphyton cum sarcocolla mistum imposito, & paucis diebus auem sanam facies: seu sarcocollam bene mollitam, tunsam cum sanguine gallinæ nuper

per occisa, imposito, & citò sanaueris.

Ad plagam aut rupturam accipitris.

SI acciderit accipitrem confringi, cùm fertur
in cornicem aut perdicem: ita curato: Reopon-
ticum tritum ex vino veteri ipsi dabis.

Ad detractam pellem.

SI accipitri pellis detracta sit ab aue, quam in-
sectatur, is qui eū emisit, super ipsum lotium
faciat, & confestim leuabitur plagæ dolor. Quòd
si à grue aut alia quapiam aue percussus fuerit,
inijce intra fissuram suillum adipem, & ita con-
suito & inspergito resinam aridam & ferream
scobem, quæ decidit in officina fabrili.

Si accipiter victus fuerit, dum con-
tendit cum auibus.

GLabrum facito locum, vbi ictus sit, domesti-
cæ vitis sarmenta cõburito, & postquàm
locum affectum, vino foueris, cinerem inspergito,
vel aloën, & columbæ fimum equis partibus con-
terito, cribrato, excipito adipe anserino, ictui im-
ponito. Vel thuris & cerusæ par pondus cum sym-
phyto, quantum satis est, in pila contundito, & be-
ne subactum super ictum imposito.

Ad laceratum à cane, aut ab aquila.

Complicatus teneatur accipiter, locus lacera-
tus vino & oleo inspiretur, illinatur pului-
sculo, cuius compositio hæc est, Roboris cortex, sar-
menti tantundem: conterantur, misceantur sym-

phyto, thuri, aristolochie, resine, fimo columbe aggregatis: singulorum æque portiones, terantur, tenuissimo cribro incernantur, earumque puluere affectus locus conspergatur.

Ad plagam accipitris.

Cucurbitam oleo inueteratam comburito, eius cinerem cum lotio humano misceto, vulneri imposito. Aut si huiusmodi cucurbitæ non est facultas, aliam aridam comburito, eius cinerem cum oleo commisceto, imposito vulneri.

Qua ex causa frangatur, aut luxetur accipiter, & quomodo curandus sit.

In accipio cum fortioribus animantibus, ut grue, anser, lepore pugnans, interdum illorum unguibus ceditur & frangitur, interdum alis percutitur, aliquando ad perticam alliditur: accidunt præterea aliæ multæ causæ offensionis, quas, propter multitudinem, prætereo. Si tibia fracta sit, calamus poliatur, eoque circumligetur pes accipitris, ut fieri solet hominum, qui tale quippiam patiuntur. Locum affectum glabrum facito, maximè si axillas, aut femur fregerit. Quod si os axillæ excidit in exteriorem partem, insanabile est. deinde sumatur vlmi radix, ex multo vino coquatur, usquedum succosa & pinguis effecta sit: ea sæpe die locus affectus foveatur, & quidem assidue, donec ad sanitatem perducatur. Alij herbam
Synch

synchlon appellatam ex aqua coquunt, eiusque decocto locum affectum per septem dies fouent & sanant. Sed per plures dies facere idem ne grauearis, donec curaueris.

Ceratum ad fractum pedem.

Nitrum, Alexandrinam myrrham probam, picem, thus minutissimè terantur, ouique albo liquore excepta imponantur, fascia lanea ligentur: accipiter demittatur in caueam. Signum est cum bene habere, cum inuenies auxilium laxum esse, tum utere malagmate Phœnicæ, cuius compositio recipit ammoniaci thymiamatis bdelij, butyri, singulorum vnciam: styracis, castorij, galbani, seui taurini, adipis anserini, singulorum semunciam, olei veteris sicyoni, ceræ, singulorum selibram, visci quercini, terebinthi fescunciam, omnia liquato & subigito, postea utere. Aut cochleam montanam, myrrham, oui vitellum, leuigato atque imposito: post dimitte accipitrem in cellam obscuram, eique cubile substerne molli fœno.

Alia compositio Phœnicæ.

Quam minutissimè ubi contriueris spumæ argenti trepondo, chalcitidis trientē, axungie veteris liquatæ duapōdo primū exiguō oleo subiges chalcitidē: deinde cū spuma argēti miscebis totū oleū infundes, axungia liquatā in ipsum oleū inicies in ahēnū nitidū, lento igne coques, agitabis

rudicula: deinde ex igne detracta subiges, & cum vsus necessitas exiget, vtitor.

Aliud ceratum siue allinamentum.

Amoniaci, thymiamatis, propolis, mastice, resinæ, gummi, baccarum iuniperi, singulorum æqualem mensuram: in pila contundito, deinde his confusis addito vernaculæ gallinæ sterqus, & allinamentis excipito, ligato, vt solent medici. Est aliud quod habet marmoris, testæ, myrrhæ, vitris, fuliginis, liquidæ picis, mastice, singulorum partem vnā: mastice, piperis, resinæ, sarmenti, vitis nigræ, singulorum combustam & aridam partem vnā. Hec omnia contundito, cribrato: addito gallinæ sterqus, & acetum, quod satis sit ad illa excipiēda, & vt proximè diximus, ligato.

Malagma.

MYrrha probe notæ, aloë, vnā misceantur & terantur: oui vitellus adijciatur ad ea excipiēda, scitè imponantur & ligentur: idque tandiu sinatur, donec à loco affecto resoluatur.

Ad fractum pedem.

MYrrha & thus terantur, oui albo liquore excipiantur, lana alba alligentur ad pedem, dimittatur in caueam & restituetur.

Quæ fracta sanari possint, & quæ insanabilia sint.

MVLtæ fractæ partes sanantur. Inguem fractum insanabile est: similiter etiam armi.

Quæ

Quæ ad sani. atem peruenire possunt, ad ferulam aut calamum alliganda sunt. Accipiter accommo datè alligatus, in cellam molli fœno substratam, ne vexetur, dimittendus est. Carnes concisæ obijciende per duodecim dies: deinde ex cella educendus, & ferula ex fracto loco exoluenda: emplastrum, habens vim molliendi, imponendum, ad laxandos & molliendos nervos. Emplastri compositio recipit spuma argenti, bituminis Iudaici, pinneæ resine arefactæ, ceræ albæ, singulorum libras duas. picis, thuris, aloë, myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, bdely, colophonie, chalcitidis, singulorum sesquilibram, adipis taurini, succi althææ, lini seminis, singulorum selibram, oleum chamæmelinum, quantum satis sit. Quæ liquari possunt ex adipe taurino, liquentur. Spuma argenti & succi ex oleo coquantur, adijciantur liquidis, rursusque simul teperata omnia concoquantur: quibus ex igne remotis, conspergatur bitumen: & tritum rudicula agitetur, usquedum refrixerint, & molita sint, atque ita præparatis, cùm necessitas requireret, utitor.

Ad luxatum pedem.

Volucrum genus alis quidem & pinnis natura ditauit, quibus aërem secare solet: sed nec minorem dedit ipsis utilitatē & efficaciam, cùm eas pedibus ornauit, per quos venantur, hostes suos superant, cibum capejjuunt, quietem ca-

piunt. Sed naturæ dotes quid nunc necesse est numerem? Itaque his omiſſis, de remedio luxatorum dicam. Cùm accipitri pes exciderit, aut digitus luxatus ſit, ita curandus eſt, Recremento æris contundito, & diligenter ex aceto terito, locum affectum illinito. Facit idem paruarum cochlearum vnguentum.

Malagma.

Quod recipit caſtorei, raſilis æruginis, folij, ſpumæ argenti, ſingulorum ſemunciam, myrrhæ, cere, bituminis, ſingulorum ſextantem. Caſtorium, ſpuma argenti, folium, cõterantur, & tenui cribro incernantur: quæ liquari poſſunt, liquentur & ſubigantur, hiſque affectus locus illinatur, modò prius aqua calida foueatur.

De tumore ſeu ſpongia.

Ignitur à tẽporis acerbitate, ab acerbis niuibus hic morbus. Remedium, Pedum tubercula liuentia ſtylo acutiſſimo corrigantur: deinde thus, ſpumam argenti, vitrum Alexandrinum, oui album liquorem, cochleæ ſaliuam limoſam, terito, hiſque pedem linito, deligato: neque ſoluito, donec ſanitatem receperit, poſt vino calido foueto, & perſanabitur.

Ad tumentem pedem.

Ceræ trientem, adipis gallinacei ſextantem, Copobalaſami ſufficientes partes, miſceto, cerotum facito, idque pedi imponito.

Si talus luxatus aut inflammatus sit.

Svmatur thus masculum, vitrum, marmor, sequa pondera singulorum, terantur & leuigentur: adiiciatur fel hircinum & oui album imponantur in talum accipitris, & scitè ligentur.

Ad inflammationem.

Ricinorum, myrrhae, acaciae vt par modus teratur, pilis in puluerem redigatur, instilletur acetum, eoque, cum strigmenti crassitudinem habebit, pes illinatur. Alij sumunt cochleas paruas, easque vnà cum testis tritas, linteo alligatas, pedi imponent. Sunt qui marmoris, testæ, gypsi, ammoniaci, propoleos, stercoris gallinae, salis gangrici, resinae paria pondera simul contrita & subacta imponant.

Ad vulneratos neruos.

Ex concertatione interdum lædit neruos accipiter, eiusque pes læsus contrahitur. Ita affectus, tepenti oleo fouendus est, post fomentum laxans emplastrum imponendum, sæpius fomentum applicandum.

Ad fornicationem.

Solent fornicatione laborare accipitres. Eminent ex corpore callosum quiddam orbiculatum, latam sedem habens, cuius compunctio sentitur similis morsui formicae. Ita curari conuenit, Caprifici radix recens contundenda, eiusque succus in fornicationem exprimendus, & sanitatem

tatem recipiet. Vel cedrinus cum acerrimo aceto misceatur & illinatur. Alij verrucarie herbe, & rutæ viridis singulos manipulos in pila contundunt, hisque affectum locum oblinunt.

Ad clauēs.

TEstudinis sanguis cum acerrimo aceto mistus clauis illinatur.

Ad dolorem pedum.

VT homo, ita accipiter pedibus laborare solet, destillatione quadam ex loco superiore in locum inferiorem delabente. Morbi causa proficiscitur ex noxijs humoribus. Hoc medicamentum curandus est, quod habet acaciæ, stactæ binas sextulas, ammoniaci thymiamatis scrupulos duos, aloë Indicæ, bulbi scyllacei, glutinis fabrilis, thuris masculi, ellebori Cretensis, singulorum scrupulum, olei acerrimi, quantum satis sit, ammoniacum & thus aceto diluantur, reliqua contundantur & illis adijciantur. Rursus terantur, in globulos conformentur, ad vsum seruentur, & tum aceto dissoluantur. Iam verò poros, qui in pedibus nascuntur, semper sanabimus, si eos aqua frigida fouerimus.

Ad fluxionem, quæ decedit
in pedes.

PIcem liquidam, aridam lappam in ollam indito, & coquito, inspergito centaurium contusum, ubi subegeris, pedes accipitris linito.

Ad

Ad vngues remedium.

SApe euenit vt accipiter pugnans cum auibus, vnguem aliquem amittat, & maximè cum vngues, quod defixit in hostilem auem, vehemèti vi, à pugna recedere conatur, non remittit ipse, ita euictus consumitur potius, & vnguem amittit, viribus non valens illum extrahere, hoc modo curabis, Excisum vnguem oblines ferri recremento quàm minutissimè contrito, cuius puluerem venator semper habeat, oportet. Excisus vnguis inducendus, commodè ligandus pulchrè conglutinabitur, nec ita multò post vi pharmaci per septem dies ligatus diligenter habendus. Quòd si inflammatio oriatur ex dolore, terito testam aritinam nuncupatam, vngito excisum vnguem, commodius feceris, si etiam totum pedem vnixeris, & ita excisum vnguem reduces.

Aliud remedium.

SI accipiter extra radicem fregerit vngues, Saut luxauerit, præsertim maiores, tum in cellam includes, cibumque copiosum ei obicies, vnguèmq; recentì axungia suilla aut agnina vnges. Si vnguis exutus sit, is illinendus est spuma argenti, & myrrha simul contritis.

Ad flectendum rectum vnguem.

ACcipitris facile flectes vngues, si malagma veterinarium imposueris, fomento prius vsus. Malagmatis veterinarij compositio conti-

net pinguium ficorum, vuarum sine acinis, nitri assi, seminis cardamomi, seui taurini, seui suilli, adips anserini, singulorum vnciam, ammoniaci thymiamatis, picis, propoleos, galbani, ceræ, opopanax, visci quercini, singulorum quadrantem, arida contundes & cribrabis, quæ liquari possunt, aridis consperges, & simul omnia subiges, hisque, cum opus erit, vtere.

Quomodo accipiter emittendus in perdices: qui cibus, & quomodo dandus, & quomodo in mauu pascendus, & vt venaticus canis simul cum accipitre educandus sit, vt consuetudine inter se cognoscant vt perdices insidiis exponendi & captandi sint: vt ex malis accipitribus, boni fiant: vt in phasianos & anates accipiter sit emittendus.

Postquam accipiter assuetus est obedire aucupis voci, vocemq; eius exactè cognoscit, & solo edito sibilo, statim ad manum aduolat, cibumque monstratum capeßit, & iam aptus est ad aucupium: pridie quàm exeatur ad venationem, danda opera est, vt receti carne caprina, aut ouilla, aut suilla, munda & minimè neruosa, neq; pingui pascatur: sed ita vt ne ad plenã satietatem, sed duntaxat ad dimidiã pascatur. Si huiusmodi carnis recetis facultas nõ sit, cibus ei parandus ex frigida carne: sed hæc ita accommodanda, vt recens esse videatur. Cum tempus frigidum est, caro, quã daturus es à sordibus purganda, & in aquã tepidem imponenda

nenda, vsq; dum illa tepescat, deinde extrahatur
& accipitri obijciatur. Si aqua tepens nō inuenia-
tur, igni calefaciēda est digitis ipsa subigenda, &
tandiu versanda, dum incalefacta sit & exicca-
ta, & ita cibatus eius obijciatur: post si facultas
nen sit neque tepentis aquæ, neque ignis, mundo
linteo aut panno cibus tegendus & tuis axillis
imponendus: sed cauendum ne escæ tegmentum
carnem tuam attingat, sed vestis interposita sit,
ne humanum odorem recipiens, perdat suam vim
& animantem lædat: ita incalefacta edenda præ-
beatur. Cū hoc modo ipsum paueris, in loco so-
lito collocandus, vbi maneat vsque ad horam no-
nam, aut decimam: tum sinistra manu capien-
dus, sursum deorsumque circumferendus, leni ma-
nuum contrectatione, & verborum blanditijs de-
mulcendus, consueta in sede à vespere ad dilucu-
lum matutinum reponendus: vbi surrexeris, rur-
sus manu gestandus, atque admouendus luci, si-
ue ea sit ex candela, siue ex lucerna, siue ex fa-
ce, modo ne ad ipsum fumus aspiret, idēque sua-
ui manuum contrectatione palpandus, vt ex con-
suetudine ad te mansuescat, & te diligat. Man-
suetus enim redditur, manu gestatus, & blandi-
tijs attrectatus. Vtile etiam est, vt ipsi canis ve-
naticus adsit, siue cū pascitur, siue cū huc il-
luc gestatur, vt vterque ad alterum assuescat,
vt tempore opportuno canem suum adiutorem
videat

videat, neque illum, ut hostem, refugiat. Vbi illucere cœperit, ad aucupium exeatur, capiatur locus non omnino planus, sed riuum quendam habeat, & perfugia non continua, sed sufficienti intervallo inter se distantia, neque ascensus, & rursus descensus habeat, qui alteris riuis æquantur. Nam ea auxilium & effugium præstant auibz, quas accipiter insequitur. Accipitri aucupanti sursum versus ad colles volatus continuatus ad inferio. a loca, molestiæ laborem auget, & metum affert, ipsumque segnem reddit ad persequendam prædam, venatoremque inancem declarat. Locus capiendus, ubi auceps in terra sedeat, ne videatur à perdices: illorum attendendus cantus. Solent manè canere contenta voce, quam sequatur oportet, & quoad fieri poterit, propè accedat canens suauiter ea, ea, ea. Hæc enim vox perdices persuadere potest, ut & capita demittant & quiescant, & multò magis, si suauiter canentem videant. Ille verò suauiter canens auceps, cum proximè ad ipsos accesserit, assisus his vocibus suauiter vtatur ea, ea, ea: detque operam, ut cubile perdicum prætereat, ne negotium inueniendi perdices præbeat venatoribus. Itaque cum is, qui perdicum cubilia scrutatur, iussa fecit, & auceps simul cum altero, venaticos canes ligatos tenet, & intellexit ut perdices non se commouent, tum circumspectat utrinque locum apertum
ad

ad tegendum subsidium, illique venandi auxilia-
tores collocet & iubeat sensim aucupem incede-
re, & uti diligenter vocibus consuetis, & sibilis,
& virgis venatricibus pulsare obuios ramos ter-
ram, herbas, & si quid aliud inuētum sit obuium,
& quò virga non attingit, iacere lapides, aut ce-
spites, ut assiduo strepitu perdices moueantur. Tu
verò qui fers accipitrem, procul in loco eminenti
stans, expecta, ut perdices excitentur, atque ubi
audiueris venantium hanc vocem, specularé tum,
si accipiter ad perdicem volatum properare cupiat,
ne ipsum soluas, sed paulum auersus, tanquam si
perdices non videres illum sustineto, donec perdi-
ces ante accipitrem prætereant, quos cum ipsi be-
ne demonstraueris, extensa manu ipsum scitè emit-
tito, adulans exhortans, ut forti animo sit, & tan-
tum voce contendens, quātum accipiter distat, &
simul insequi festina: ita fiet, ut accipitri audacia
addatur, & studium ad insequendum, ut auribus
percipiens vocem consuetam & cognitam, confir-
metur, ut non horreat aquilarum impetum. Quod
si perdices non prospexerit, & tamen ad vocem
venatorum emissus fuerit à venatione aberrans,
affligetur & segnis reddetur in reliquum tem-
pus. & hæc quidem de ratione emittendi accipi-
tris. Iam verò ubi accipiter prædam ceperit, su-
spenso pede cum blanditijs ad ipsum accede, utere
voce consueta oioioi, & suauiter palrans altera

manu caprum teneto, altera caudam manus per-
 mulsione adequato, & finito ipsum ex aucupio sa-
 rari, quem post cibum leniter, consueta in sede col-
 locatum, ne neglexeris: sed per diem & noctem
 quinquies ipsum agitabis & carnes capere fines.
 Hoc enim pacto cibum concoques in ingluvie &
 sanus erit. Sin ipsum neglexeris, & non ipsum
 quinquies motitaueris, ut dictū est, cibus relictus
 in ingluvie, acescet, & non multo post laedet ani-
 mantem, & quod cibum non cōcoxerit, & quod
 non concocta, fatida facta acerbè fert accipiter. Si
 igitur crudus sit, sumito ipsum bonè manè, gestato
 manu, circumfero vsque ad secundam horam.
 Animaduerte ubi excrementum reddidit: deinde
 ipsum ad cibum inuitato: sed tantum gustare fini-
 to. Postero die ad aucupandum cum ipso proficisce-
 re, faciens quæ tibi demonstrari. Venatoribus au-
 tem rursus inuestigantibus, si perdices exciten-
 tur, oportet te ex longinquo intervallo post perdi-
 cem emittere accipitrem: ita enim emissus non
 disperget perdices, sed congregatos in vnum lo-
 cum obsidebit: tu vero eos vrgebis, & instabis cla-
 more & sibilis, ac lapidibus cum vsus patietur.
 Urgente igitur necessitate continget vnum, aut
 aliquot horum euolare ex perfugio. Itaque ex his
 satis aucupij accipitri suppetere, & vltèrius pro-
 cedere non oportet. Sed perdix ab accipitre ca-
 ptæ gulam & caput disseccare conuenit, tum si-
 nes

nes accipitrem vnguibus & ore fortiter perdicem carpere: neque ipsum caput, ubi accipiter inuaserit, nimium obtende, quò fortius prædam impetere possit. incumbit enim fortiter in perdicem vnguibus, ipsumque non facile dimittit: tu verò dextram laxato, sed usque eò duntaxat, ne caput comedat perdicem, nisi ipsum solus corripiat vnguibus. Interea dum ille in capite laniando occupatur, perdicem clanculum furator, eundemque in peram abdito. Sed danda opera, ut cum capitulis carnem & cerebrum comederit, si itè ex illius vnguibus ossa detrahantur, ac postea aggredere secundam venationem, quæ laboriosior erit, si volantes per dices aucupere, quàm si insectatione pressi perdices, latibulum subeant: tum enim accipiter superuolet, aut prope sedet, tum te oportet venaticum canem appellare, & solitis blanditijs exhortari: quem si intellexeris festinare frequenter & ingemiscere, & caudam mouere, scito illic esse quesitam prædam. Itaque vide quando perdix excitabitur, & simul ut excitatus erit, vociferator, ouli la lei laptry. Hæ enim voces accipitrem promptum & fortem faciunt. Quod si locus, ubi accipiter sedet, non est aptus, reuocabis accipitrem, & recipies sinistra manu: tum eum, qui canem pedissequum habet, oportet peruestigare: & cum videbis ex horum signis perdicum excitationem, vociferare, vocem illam

attende. Accipiter autem audiens hanc frequentem vocem, volatum attendit perdicis, & promptus est ad ipsum insectandum. Quòd si accipiter prospexerit prædam, & ad ipsam quidem inse-quendam promptus fuerit, sed gestatorem suum non inuenerit vigilantem: Et si semel, aut bis volare vetetur immemor & segnior in reliquis venationes efficitur. Quòd si diligenter emittitur, perdicem capit vnum, aut alterum, aut plures facile, ac vbi labor multus non est, vsque ad sextum aut octauum perdicem mitti potest. Quòd si difficultas aliqua inciderit, duos aut tres capiet tribus emissionibus, & id quidẽ multo cum labore. Præterea omnino emittendus non est. nam & molestia afficitur, & valde esurit: & si prompto quidẽ animo è manu abierit, non tamẽ venabitur: sed, vt timidus miles, arbori cuiuspiã insidebit, seipsum occultans, neque in manum, ad cibum vocatus, venire volet, captus obliuione & venatoris & venationis. Si hoc vsu venerit, vel propter difficultatem loci, vel propter longum spatium, vel quia accipiter non esuriat, subire oportet locum vbi delitescunt perdices, & venaticum canem appellato, vt mos est: & si tibi est perdix occultus, aut viuus, aut mortuus, obijce eum accipitri. Si huius nõ sit facultas, gallinæ pullum, vel columbam latèter obijcito accipitri, & vociferare solitam vocem illã ou la la la la. Accipitrẽ reuersum bene pasce, noli

noli festinare, ne alio tempore inanis redeas à venatione, & èò magis, quod si sæpe hoc accipitri acciderit, omnino obliuiscetur venationis: itaq; quantum festinas, tantum tu & accipiter operæ perdis: nam sic inutilis efficitur, nisi rursus illum ratione correxeris. Nonnulli aucupij imperiti dicunt, Accipitri animum promptum restitutum iri, si cibo abstineat. Habet hoc fortasse rationem: sed cum pinguis est accipiter, & non aptus ad venandum, aut qui idoneus est ad venandum, & qui nõ refugit à venando, sed iam reformidat ingredi in latibulum, quo minus capiat illinc perdicem quem insequitur, cum proyicies satis longo spatio alterum perdicem, ut videatur is esse, quem insectatur: accipies autem hunc, tanquam iam venatus sit, & ulterius esse iubebis: deinde venantem canem in locum, quo perdices abditi sunt, immittito, ipsumque indicare prædã iubeto, vocibusque celebribus utitor, & quibus ad exactam inuestigationem canes excitantur, quòd perdix, propter metum, in virgultum & dumetum fugerit, prius fasianos aucupentur accipitres, deinde perdices, ut ex his gustantes accipitres finem habeant laboris. Vociferationibus utendum est in peruestigandis fasianis, strepitus & sibili non parui fiant. Nam voces audiens fasianus exiles, & quietas, suis pedibus elabitur & non capitur, nisi canis ipsum comprehendat: at strepitus & sibili editi circum

*virgulta, ubi delitescit, metum illi adferunt, ut
 euolet ex latibulo. Itaque si propè cum accipitre
 auceps sit, non multo labore utetur: emittet verò
 accipitrem vnà cum volatu fassiani, ut vel ipsum
 quàm mox capiat vel non procul effugiat. Sit tibi
 proposita specula ad accipitrem adiunãdum. nam
 oportet ipsum emitti ex editioribus locis. Magnũ
 enim momentum adfert ad aucupandum ex altis
 locis speculatio. Hæc enim accipitris generosi o-
 stendet probitatem, & minus generosum non pa-
 rum fortem declarabit. Dicam etiam ut aucupan-
 de sint anates, cùm cognosces accipitrem debilio-
 rem factum, & non amplius satis virium habere
 ad insequendos perdices, tum demum ipsum exer-
 ce ad anates in hunc modum. Feres ipsum in sini-
 stra, ut mos est, appendes ad femur dextrũ æreum
 cymbalum quod percuties cùm erit opus: sumes
 anatem cicurem, quæ similiter clangit ut fere
 anates, pones illam in loco decliuĩ, feres prope ac-
 cipitrem, & signo dato ex percussu cymbalo, por-
 rigatur in altum anas ab eo, qui ipsam tenet: tu ve-
 rò accipitrem emittes, & faciliẽ ipsam capiet, eã-
 que satiabitur. Eadem ratio seruanda in anatibus
 feris, quæ cùm desident in locis depressis & ne-
 morosis, demittendus accipiter est ad terram vsq;
 ne videatur ab anatibus, sensimque propè accre-
 dendum, denique repentino strepitu edito ex cym-
 balo, & solita voce, danda opera, ut anates exci-
 tentur*

tentur: earum una capta ab accipitre degustanda
est, ut in reliquas efficiatur aptior. Est etiam alia
aucupandarum anatum ratio, cum non in lacu se-
dent, sed in aquatili loco non procul sedentes acci-
piter viderit, statim cupit ipsas insectari: is, qui
eum tenet, ulterius procedat, ne accipitrem ana-
tes videant & vertantur in fugam: & cum ipsis,
quoad fieri poterit, appropinquauerit, accipitrem
ipsis demonstret, strepitumque cymbali ipsas
excitet, in easque accipitrem immit-
tat: accipiter proficiscens
in anates, erit sine
tintinabulo.

DEMETRII CON-
stantinopolitani, de cura
& medicina acci-
pitrum,

LIBER SECVNDVS,

PETRO GILLIO INTERPRETE.

Ad difficultatem spirandi.

FOLII, costi, myrrhæ mascule, spi-
cæ Indicæ, cepheos, theriacæ, caryo-
philli, sandarachæ, pirethri, olei, gal-
bani, mastichæ, singulorum vncia:
vino veteri madescat: post contusa,
detur accipitri, & sanabitur. Aut si illorum non
sit facultas, lentis tritæ drachmam, mellis libram,
olei Hispanici ligulas quinque, vini veteris, quod
satis sit, apij radicem, Corianum instar ligularum
quinque, prassi radicis siliquas binas, baccarū lau-
ri siliquas quinque: vnâ contundito, ac quotidie
offas quinque præbeto ex carnibus.

Ad difficultatem spirandi optimū remedium.

Cum accipiter ab ipso pectore stertit, & so-
num elidit: ita ipsum curabis, Polytrichum,
quæ

que nascitur ad fontes, aut aquæ ductus, elotam sumito instar binarum siliquarum, & lactis asinini, medullæ ceruinæ, singulorum ligulas treis, butyri ligulam: vini veteris & boni ligulas treis, olei Hispanici ligulas duas, oui liquoris albi, quantum satis sit: vnâ misceto omnia & conterito cum carne caprina inferuefacta: prius tamen quàm medicamentum hoc dederis, accipitrem in balneum gestato, cum eius pectus strepit.

Ad difficultatem spirandi & spongiam.

Cum videbis accipitrem non sine vi reddentem excrementa, scito illum vel spongiam habere, vel difficultatem spirandi, hoc sanabis remedio, quod continet galbani, spicæ albæ Africæ, coriandri radicis, singulos obolos, pediculariæ, eruginis rasæ, cypheos, sideritis, singulorum siliquas binas. Hæc omnia simul misceantur: ex his quinque offæ dentur accipitri.

Ad difficultatem spirandi remedium.

Quod recipit spicæ Arcadicæ, cocci, costi, spicæ Indicæ, argalici viridis, croci, cypheos singulorū vnciam. Hæc omnia inspergatur & macerentur vino veteri: aut, si hæc omnia non habes, idem facies, si lentem & rutam in puluerem redegeris, & miscueris cum oleo Hispanico, ipsique dederis comedenda.

Aliud remedium.

Masticæ, absinthij, euphorbij, mellis, lasce-

ris, singulorum vncia, betonicae semuncia, olei rosacei libra, cumini vnciae binæ. omnia misceantur contundantur, hisq; caro conspersa detur accipitri.

Ad omne genus difficultatis spirandi.

Radicis argalicae, butyri, singulas uncias, aloë exiguum, contundito, leuigato, præbeto primo die tres offas, secundo die quinque, tertio septem: quarto cibus detur suilla caro, ne exeat ex cauea, sed illic clausus teneatur sexdecim dies, ita, ut cum illinc exibat, ne sit pinguis.

Aliud remedium, quod Gregorius composuit.

Quod continet euphorbii, piperis, thuris masculi, costi, spicae Indicae, croci, caryophylli, nardi spicatae, radiceis iunci, aloë in formam iecoris concretæ, pediculariæ, betonicae, singulorum vnciam, medullæ ceruinæ, butyri pontici, balsami, mellis, cumini, olei Hispanici singulorum selibram.

Aliud.

Succus pomi Cydonii, aut citrii cum melle veteri, mistus præbeatur accipitri ex suilla carne lixa.

Ad difficultatem spirandi pituitosam.

Difficultatem spirandi, quæ proficiscitur ex pituita, cognosces accipitrē laborare, cum oscitatur & vomit: ita curabis, Liquidam picem mundam in tres globulos redactam ex melle dabis deuorandam, ad solēque ipsum ligatis habeto, usque dum mel euomuerit, deinde manu gestabis

bis, columbino pullo elixo, aut mure pontico pasces, idque per triduum facies.

Aliud.

CYnoxeſtam ex oleo, aut vino bono cōtundito, præbeto ex ipſo quotidie globulos quinque in mediam carnem abditos. Hoc facito per triduum: interea columbina carne ipſum alito & ſanabitur. aut ipſi dabis offas treis primo die: ſecundo quinque, tertio ſeptē: & per hoc triduum ſubrumi catuli caci carnes elixas dabis, aut tragacanthæ vnciam: ſpicæ Indicæ ſemunciam, aut cinamomi vnciam, amonij ſemunciam: mellis deſpumati quantum ſatis ſit: vnā commiſcebis & ſubiges, ex carne dabis per triduum.

Ad difficultatem ſpirandi ex capite manantem.

SI difficultas ſpirandi ex capite proficiſcitur ſita cognoſces. Accipitris oculi tument, ex pectore reſpirat. Hoc remedio curabis, quod continet ſemen caprifici, mellis paulum, vinum vetus, miſceantur, ſimul contundantur, naribus infundantur per triduum: deinde dabis edendum catulum ſubrumum.

Aliud.

LAc aſine, oleū roſaceū, modò ſit plus lactis quàm olei roſacei, in ahenū nouū indito, calefacito, ac ex his tepentibus conſectas offas treis, quotidie dabis per triduum & ad ſanitatē perduces.

Ad

Ad difficultatem spirandi manantem ex
interioribus partibus.

Cum videbis accipitrem frequenter respira-
re osque hircere, ita curabis, Arsenici scissi-
li scrupulos duos, aloës in formam iocinoris con-
cretae, myrrhæ, sandarachæ, pulueris absynthij
æquales scrupulos: calcis viuæ drachmas tres, con-
terito calcem viuam, in cacabum nouum restin-
guendam tradito, ex hisque commistis & contu-
sis globulos septem facito, quorum singuli sint pon-
dere vnius siliquæ, quotidie dabis accipitri tres
pilulas per triduum, ac post tres horas, quàm pi-
lulas dederis, vsque illum gestabis, donec ipsas pi-
lulas reiecerit. Potes item aliud facere ex puluere
ceramarino, qui recipit, sex dactylos, priusquàm
voces accipitrem, ipsum tegito, ipsūque pulue-
rem conspersum veteri vino eius faucibus inse-
res, tūque carnibus suillis, vino veteri dilutis,
eum nutries. Sunt qui cuminum montanum &
argalicum misceant cum vino, & dent ex cibo
quotidie globulos tres per triduum, & ita excre-
menta reddat, & persanetur.

Ad eum qui ex pectore strepit.

Thuris masculi, sulphuris parem modum, cū
mellis & vini æquali mensura, misceto &
conterito, cum suilla carne, dato accipitri comede-
re & sanabitur.

Ad vulnera tineolarum.

Cum

Cum videbis accipitris ventrem & collum glabrescere, scito illum tineolas habere, ipsi dabis butyri ligulam, medullæ ceruinæ siliquas tres, myrrhæ siliquam, mel quantum satis sit: Hæc miscebis, subiges, dabis quotidie globulos septem ex hircina carne, dabis per quinque dies: ad ultimum globulum dabis fel cum lacryma ceruina & bitumine Iudaico, quantum capit tui gladij mucro, idque in carnem suillam elixam inferes, aut ex synopide tres globulos dabis, aut fel bouis, & fel cerui, & bitumen Iudaicum, mista cum carne, edenda præbebis accipitri.

Ad choleram.

Si cholera infestetur, signa hæc sunt, Liquorẽ viridem euomit. ita purgabis, Betonicæ sextulam, apianæ radicis siliquam, mellis ligulam, atramenti sepiæ ligulam, vini probi quantum satis sit: unã contundes, & cum videbis ipsum bilem euomentem, tum hac cõpositione sparsas offas septem primo die dabis, secundo quinque, tertio tres.

Ad exiccandam pituitam.

Coccum gnidium purgatum contundito & subigito, usque dum in butyri lentorem reductum sit, ex quo globulos quinque cõficies, quos melle sparsos dabis ex carne qualibet: quos ubi accipiter sumpserit, ad solem exponatur, statimque reddet omnem bilem & pituitam: deinde septem nilulas cocci gnidi, & granum piperis simul contundes

tundes, & in offas conformabis ac accipitri dabis.

Ad stercentem & recinentem ex pectore.

SI accipiter ex pectore infestetur, ut voces elisas mittat, ita cognosces, Videbis caput aggravatum, oculos continentes. hoc remedium adhibebis, quod continet ceruinæ medullæ magnitudinē auelanæ, sandaracæ siliquam, baccas lauri binas, olei Hispanici ligulas duas, mellis boni ligulā, oui vitellum, vini veteris ligulam: Simul miscebis in poculum, ex quo bibere solet, tum per quinque dies in carnes, quas edit accipiter, inferes.

Aliud.

Semen raphani, piper cum absinthio trita in seius cibum indito. Vel garum & mel mista, & in sub umi catuli carnes insita ipsi dabis. Quod si cibi attingere nolit, etiā inuito ei dabis, donec recipiat sanitatē. Cum carnes accipiter cum labore euomit, scito illu ex pectore laborare: Hoc remedio curabis, quod recipit vitellu oui, olei Hispanici, quātum satis sit, vini veteris tantūdem. Hec omnia terito, ex carne præbeto accipitri comedenda offasq; hoc medicamentū cōspersas ipsū capere nolētē cogito: insuper ferri ramentū in carnes inserito.

Aliud remedium.

Medullam cum carne pulli gallinacei dabis edendam, aut axungiam suillam infernefactam: ipsum in mensa vel in grabato collocabis, ubi sit silentium & quies.

Aliud

Aliud.

Euphorbij, costi, spicæ indicæ, sideritis, croci, ericini, masticæ, pyrethri, laseris, myrrhæ, argolici, thuris masculi, piperis, vuae taminia granorum septem, sandaracæ, butyri, oui liquoris albi, gari & mellis, vini boni, olei rosacei, ferri ramenti paria pondera: misceantur, terantur diligenter: fiant offæ ex carne suilla, in quam mediam abdes medicamentum, atque ita tectum, dabis accipitri deuorandum.

Aliud remedium.

Cum accipiter pectore infestatur, comprehendito hircum, eius auriculam scindito, sanguinemque defluentem excipito, eumque inferuefactum, in accipitris fauces infundito. Vel erucam, terræ puluerem, mel simul contrita, cum cibo mista accipitri obijcito. Vel radicem synapis & rapæ, equali pondere mista, & trita ex cibo: aut cum lacte, aut cum oleo. Hispanico mista dabis. Vel nasturtium mistum cum melle & vino & carne suilla, accipitri dabis comedenda.

Ad spongiam.

Si accipiter spongiã habeat, ita cognosces, Cum videbis, præter consuetudinem, illum bibere, & crebra febre affligi, multum seßitare, non discedere ex manu, neque ex pertica, ita ipsum ad sanitatem perduces, Ferri ramentum, quantum gladij cuspis capit, tantum in offam conijcies: deinde
setas

setas suillas quinque digitis concisas defiges in carnem, subiges cum ramento ferri, & ita septem offas dabis ex carne qualibet, idque facies per tri-
duum. Cum videbis accipitris stercus croceo colo-
re, scito spongiam eius scissam esse, quam ita cu-
rabis. Dabis ipsi ricini puluerem, ossa palmarum
combures, in puluerem rediges, mel quantum sa-
tis sit: hæc omnia miscebis, & dabis accipitri ex
carne pulli columbini, aut gallinacei quotidie of-
fas quinque, in quarum singulas prædictum pulue-
rem immiscebis, quantum tui gladii capit cuspis
id facies per quinque dies & sanabitur.

Ad clauos.

Cum accipiter stirpe, aut surculis confixus
est, ita cognosces, In pedibus papule acutæ
eminent. Remedio sunt myrrhæ vncia mastichæ,
pyrethri, scāmōniæ nuncupatæ, galaštidis, singu-
lorum semuncia: seminis anethi siliquæ tres, bac-
carum lauri siliquæ quinque, vnâ contundantur,
cribrentur, addantur resinæ albæ libra: olei rosa-
cei selibra, suillæ axungie vnciæ tres, ceræ citrinæ
semuncia: simul hæc misceantur, inijciantur in
ahenū nouum, succensis ignibus ferueant, vsque
dum medicamenta dissoluta sint: deinde ab igne
remoueantur, vt remaneant tepida, & ita purga-
bis accipitrē, cum stacte ex sarmentis facta, quam
calefacies, quantum manus tua calidam patietur,
ipsam haustam super clauos impones, vt ipsius
pedes

pedes calefiant. Carnibus elixis ipsum nutries, donec expurgatus sit.

Ad febrem.

F*Ebricula laborare accipiter deprehenditur, cum pustulas habet in ore similes siligini: ita ipsum sanum facies, Mellis ligulam, crocum, quantum duo digiti capiunt, vini antiqui, olei rosacei, singulorum cochleare vnum, miscabis, & accipitri dabis ex hircina carne, in quam inseres hanc compositionem, pustulas tamen prius acicula compunges. Sunt, qui os accipitris per triduum confruent digito, & ita sanum faciāt. Vel betonicam tunsam & melli mistam accipitri dent. Betonica quadraginta morbos curat. Alij florem mali coto nei cum melle mistum ex carne feruefacta dent accipitri. Nonnulli euphorbij, costi, singulorum siliquas duas, Caryophylli grana quinque, croci semunciam, scorix ferri siliquam, olei rosacei, vini boni, mellis singulorum ligulas binas, piperis grana septem, vnā contundunt & miscent: his ex carne qualibet datis alunt accipitrem quinque dies. Vel rosam cum oleo Hispanico, & melle, & vino bono commistam contundunt, ex eoque pascunt accipitrem.*

Remedium.

C*Um videbis accipitrem carnes minutatim dilaniantē et oscitantē, passerēs domesticos viuentes, scissos, melle conspersos edendos dabis.*

Ad vlcus.

SI accipiter habet vlcus, ita ipsum curabis, Vini sextario & aqua potabili calefactis, fovebis accipitrem, atque hoc emplastrum adhibeas, quod recipit mastichæ, aluminis scissilis, resinæ albæ, singulorum vnciam, mel quod satis sit ad illa excipienda, vnâ misceto, ex hisque emplastrum facito, vlcera tandiu inunges, donec expurgata sint. Carnes edat quaslibet feruefactas, duntaxat à bubulo abstineat, ramentum ferri excidens ex incude terito, cribrato, & ex carne suilla dato accipitri.

Ad tumorem nuncupatum cœlem.

Tumore nuncupato cœle laborantem accipitrem, ita curabis, Herbæ appellatæ gallatæ, Corianni radicis singularum siliquas treis, piperis grana septem, radicum apij, & prassi singulorum siliquam, oleum rosaceum, & mel bonum pari mensura : dabis accipitri, & ad sanitatem perueniet.

Remedium accipitris lentè comedentis.

SI accipitrem videas lentè edentem, & cibum sin faucibus restitintem, scito ipsum afflictum esse ex labore laterum : ita ipsum sanabis, Seminis apij, croci, nasturtij, euphorbij, singulorum siliquam, costi, medullæ ceruinæ, vini boni corianni, cumini siliquas binas, vnâ conterito, ex eoque medicamentum facito, accipitrique præbeto ex carne qualibet.

Ad

Ad tineas seu lumbricos.

Accipitrem tineis vexari cognosces ex eo, quòd caudam frequenter motitet. Liquidam picem mundam, oleum Hispanicum, mei miscebis vnà per triduum: dabis accipitri ex carne: quod si amplius feceris magis adiuuabis. Alij rutam ex oleo Hispanico coquunt, eoque accipitris cibum conspergunt & curant: vel coriannũ cum oleo contundunt, eoque carnem sparsam dant accipitri. Aut escam accipitris respergunt. Vel alliũ, pulegium, erucam vnà contundunt, hisque ipsas tineas combustas ex carne suilla per triduum dant accipitri, aut ceruinam medullam simul cum carne inferuefacta tribus diebus dant, & sanitatem restitunt.

Ad faucium pustulas crebris tumoribus exasperatas.

Nvis oleo veteri & butyro simul mistis, accipitris palatum fricabis, aut iisdẽ illius cibum consperges: aut betæ radice, & sinapi contundes & subiges & ijs nares & palatum illines: itaque omnem capitis dolorem discuties.

Ad suppressum aluum.

Crebrò anulum perticæ admouet, excrementa reddit nigra: hoc remedio curabis, quod cõtinet aloæ in modũ iecinoris cõcretæ sextulã. tea phis asianæ siliquã, mel quãtũ satis sit, hæc misceto

dato accipitri ex carne bubula quotidie septē offas, in quas tantum ex medicamento hoc insperges, quātum capit cuspis gladij. Cū vociferatur, interea dum excrementa reddit, ipsius autem oculi lacrymantur, ita illum curabis, Per tridū pullos gallinaceos inferuefactos ipsi dabis, & aluum deijciet: vel mures ponticos viuos cum pilis ipsi dabis: vel melle destumato conspersam carnem, vel muscatam in aqua mulsa conteres, carniq̃ue insperges, vel aloem in modum iecinoris concretam dabis. Sunt qui cerui medullam, butyrum, oleum nouum, betæ radicem coquant, eorūque decocto addāt argaliscum, hyoscyamum, polythricum, oleum rosaceum, eaque in offas redacta dant accipitri. Vel radices sinapis & Caryophylli cum ouillo lacte, aut oleo hyspanico, mistas & tunsas ex carne suilla dent, aut succum Cynoscheti; pollinem piperis, apij semen; melle conspersa ex carne suilla præbeant.

Ad calculos & difficultatem vrinandi.

Accipitrem calculis, & difficultate vrinandi torqueri ita cognosces, non excrementa reddit, nisi exigua & cum gemitu, & in ipsum quod reddit, durum est sicut lapis. Raphanum radito, & conspergito sale, in ahenum nouum injecto, lento igne dissolui finito eius decocto suillam carnem conspergito, post in peluim aquæ plenam ipsum indito, illicque totum diem maneat, facito.

Et

Et quoniam febris tenetur, quantum bibere velit, finito: quo enim plus bibit, eò magis sanabitur. Vel lentem conterito cum oleo rosaceo, & melle misceto, hisque carnem aspersam dato accipitri. Vel olerum radices, & sinapis folia contundito cum resina terebintina, in aquam misceto, & ubi triueris cum decocto raphani, ut dictum est, eo carnem conspersam dato accipitri: Vel herbam clysteriam cum oui albo liquore, & melle & exiguo sale commistam illius faucibus infundes. Vel treis alij partes coquito cum semine herbe nuncupate mesicale, terito, calefacito, dato accipitri, vel carnem bubulam melle sparsam ipsi dabis.

Ad albugines ictusque oculorum.

Si accipiter in oculo albuginem habeat, frequenter aqua frigida oculum foueto: deinde allium Cappadocum: fabam cum sale subigito, hisque oculum linito. Hoc ieiunus facito, donec expurgatus sit. Vel salem Cappadocum, & ossa sepie subigito: illinito oculum. Curatur etiam hoc modo, Ebulum contundito, eiusque succum pinna in oculum instillato, per triduum & persanabitur. Alij ex corylo corticem detrahunt, purgant, in vino contundunt, in oculum exprimunt per triduum & sanant. Sunt qui lac muliebrem in oculum instillant, & purgant. Alij scorpiones in fictilem testam novam coniectos usque torrefaciunt, dum redacti sint in puluerem, quem in oculum inijciunt & ex-

purgant. Hoc faciunt, si est albugo: sin oculus ictus sit, crebram aquam frigidam instillant & betonica contuse succum in oculum exprimunt & curant. Alij salem Cappadocum & Ponticum conterunt, oculo inspirant: vel sale communi, in puluerem redacto, illinunt. Quidam aīxoon, quam vocant amaranthon, tritum inspergunt.

Ad catarractas oculorum.

A*ccipitri catarractam habēti medebere hoc remedio, quod habet mel non infectum fumo, fel vulturis, terantur, pinna illinantur oculi, & sani fient. Quod si oculorum dolor à capite proficiscitur, cognosces. Oculi conuiuent, nares liquore redundant. Hoc medicamento sanabis, Galbani puluerem & lac asinae mista cum cibo dabis: vinum vetus, laser, contusum miscebis, hisque nares fricabis & oculos ex vino, & oui albo liquore commistis inunges: sed quoad sanum sit, standiu ne ipsum foras perferas.*

Ad morbum accipitris.

S*i morbo tenetur accipiter, cognosces, Lentè serigit se, tristi aspectu est, afflictus sedet. Hunc hoc remedio sanabis, Semen raphani, absinthium Ponticum conteres: eorum puluerem pinna accipitris naribus infundes & sanabis. Vel betæ radicem agrestem, aut hortensem purgatam ex aceto contundes, succum, linteo expressum, naribus iniicies.*

Ad

Ad dolorem capitis.

Radicis agrestis, malvæ maturæ, contundantur, in acetum acerrimum adijciantur: alternis diebus in nares & palatum injiciantur, & nunquam ex capite laborabit. Vel rutam sylvestrem cum oleo Hispanico in sartagine coquito: donec rubescat: tum ex igne remoueto, & cum refrixerit, in vitreum poculum indito, eoque carnem illitam, dabis accipitri edendam.

Ad fluxionem capitis.

Accipitrem fluxionibus laborantem, ita curabis, Aloën in iecinoris modum concretam, non multum contundes, in carnem abdes, atque ita per septem dies ales, & ad sanitatem perduces. Vel balsamū, picem, cedrū, semina erucæ & rutæ, aceti simul cōteres, hisq; caput accipitris oblines.

Ad occultum morbum.

Accipitris interiora egrotare ex nimio frigore cognosces, cum excrementa reddit crocea aut cruēta, alas autē habet remissas & laxas, capitis horrentes plūmas: ita curabis: Suillam carnem butyro oblitam accipitri dabis, caprinam carnem salsam & panē bene coctum, infriatū in lac addes, accipitriq; dabis. Hoc tandiu facito, dū sterqus purū reddat, & corpus confirmatū videas, à frigore absteineat. Vel succum cydonij, aut citrij, pomi miscebis cum vino veteri, aut melle, eoque carnem oblitam, accipitri dabis.

Ad pituitam siccam.

Accipitrē pituita arida laborare cognosces, cum videbis oscitantem, liquorēque per nares non emittentem. Hoc remedium ei auxiliabitur, Vnæ taminie, piperis grana septem, folij, quantum duo digiti capere possunt. Caryophylli grana quinque, nardi spicatae siliquam: diligenter vnā contundito, & postquam vino veteri illius palatum elueris, ex hoc medicamēto capito quantum duo digiti capere possunt, eoque palatū ipsius fricato: deinde in sole illum collocato: ad horam octauam esca ei præbeatur hircina caro & sanabitur. Vel mel Atticum, semen hyoscyami, butyrum subigito, hisque palatum fricato, & pinna nares illius inungito. Alij ipsum ita curāt, Alliū cum vino veteri contusum naribus infundunt. Alij cupressi grana septem: semen caprifici, brassicam conterunt vnā, & naribus infundunt per triduum, ac sepe piper adiiciunt.

Ad pituitam mollem, quæ liquida per nares defertur.

Cum accipitrem oscitantem videbis, & naribus liquorem eijcientem, scito eum molli pituita laborare: ita curabis, Liquidam picem in eius os infundes: quam cum deuorārit, acetum acerrimum per nares inijcies, aut garum bonum: palatum melle fricabis, atque illum in sole collocabis. Quod si diu permaneat hæc egritudo, sandarach

racham cum aceto acri conteres, eoque palatum illines. Alij ita illum curant, Piperis, camæleontis, singulorum scrupulum, costi sesquiestulam, commiscent, terunt, hisque palatum confricant, & naribus infundunt.

Ad grauedinem.

Accipitrem grauedine laborare cognosces cum videbis ipsum per nares liquorem, & per oculos spumam emittere. Hunc ita curabis, Piperis, pedicularie, singulorum grana quinque, spicam, allium vnum, liquidam picem, mundam, quantam vno digito capere potes: contundito vnâ, sumito quantum gladij cuspis capit: oleo & balsamo palatum accipitris d'frica, illumque in sole collocato ad septimam horam, ipsumque pascito carne qualibet.

Ad pituitam occultam.

Cum caput intumescit, & frequenter oscitatur, & lentè reddit excrementa, scito illum pituita latenti laborare. ita curabis, Seminis agrestis, rutæ scrupulum, piperis, pyrethri, singulorum scrupulum, pedicularie grana viginti folij, costi, singulos scrupulos: vnâ contundito, palatum ipsius fricato.

Ad pituitam spiritum elidentem.

Accipitrem, pituita fauces stringentem, laborare cognosces, cum guttur accipitris intumescit ex humoribus coactis, oculi spumâ mit-

tunt, caput tumidum est, nares nihil reddunt : ita sanabis, Herbam nuncupatam phryarium contusam miscebis cum vino veteri, & inspersam carnem suillam feruefactam dabis accipitri. Quidam succum betæ cū melle naribus infundunt. Alij lac muliebre cum succo rutæ naribus immittunt.

Ad pituitam proficiscentem ex dolore capitis.

Cum accipiter curuus manet, & respirare nequit : cū oculis est hebetibus & spumā emittentibus : cū caput ipsius dolore affligitur, scito eum laborare pituita, manante ex capitis dolore. Hunc ita curabis, Piperis vnciam, laseris, cocci, singulorum tres scrupulos, pediculariæ granā vndecim, tūdito, cribro incernito, pinna naribus inspirato, hīsque palatū eiusdē infricato: acetū acerrimū naribus infundito, viginti diebus solutus, in tegeticulam clausus, cibum ex tabula capiat.

Ad pedis dolorem.

Cum videbis accipitrē se & suas alas stridentem, & tanquam in nido iacentem, scito eum pedum dolore torqueri. Hoc remedio sanabis, Vini boni treis sextarios, & tantundem aquæ, mista vsque calefacito, dum manus tua ferre potest, hīsque illum foueto, & lauato: deinde emplastrum facito, quod contineat myrrhæ scrupulū arsenici sextantē, mastichæ vnciam, olei rosacei ligulas duas, simul misceto, emplastrū facito, idque corio illitum

illitum super pedē imposito, post tres dies resolutio, carnēque calidam ipsi dato. Nonnulli axungiam bubulam, in ahenum additam incalefaciunt, eiusque pedes inungunt : alij vino pedes eluunt, atque in lata pertica collocant, ne digiti pedis ledantur. Quidam acetū tepidum pedibus inspergūt.

Aduersus pediculos.

SI pediculos habet accipiter, sandaracham tritam in aquam frigidam addito, qua ipsum lauabis, & ad solem expones, & pediculos excuties. Alij oleum rosaceum, & cor bubulum, axungiam, oleum. Alij traphin tritam in aquam conijciunt, & ita illum lauant. Sunt qui lupinis in aqua maceratis accipitrem lauant, spondylion combusto ipsum fumigant, & confestim pediculi decidunt. Quidam oleo laurino caput accipitris oblinunt. Aliqui sandaracham, butyrum ex carne dant accipitri.

Ad luxatum.

SI in venando accipiter luxatus sit : ita ipsum restitues, Vlmi radices scrupulos quinque in ahenum additos vsque ad tertias decoquito : eius decocto affectū locum foueto, emplastrum facito, quod recipit mastice, sthuri masculi, floris periplocadis, folij singulorum vnciam, facis vini optimi treis ligulas, rutæ cochlearia bina, in vnum cōtundito emplastrum facito, super locū affectum imposito : quinto die mutabis : carnē calidam ipsi dabis.

Ad

Ad fractum.

Accipitrem fractum curabis, vt antè diximus esse curandum luxatum, ac vbi ipsum locum affectum calido fomentis recreâris, sumito lanam succidam, eamque rosaceo oleo conspersam, super locum affectum imponito, linteoque obligabis, in locum obscurum accipitrem ahdes quotidie, calidum cibum dabis. Sunt qui inferuefactam axunxiam ad fractum locum alligent, alij hircinum stercus, alij saponem imponunt.

Ad fractum crus.

Saponem, bulbos, cochleas in vnum contrita, linteo illita, super fractum crus imponito, & sanum facies. Alij pedes fouent, & suilla axungia inungunt, in loco obscuro collocant. Nonnulli argalicum, cum absynthio veteri contusum, affectæ parti imponunt. Alij ceram albam, marmor, cochleas, album liquorem oui vnâ commiscent & contundunt, in locumque fractum imponunt, & ad sanitatem perducunt.

Ad accipitrem aucupari nolentem.

Laseris siliquas treis, in aquam addito, ligulas duas dato cum carne edēdas per triduum. Quidam mandragoræ radicem fumigant, & con festim promptum ad aucupandum reddunt. Alij argemonia fumigāt: sed & carnes, quas comedit, suffitu lustrant.

Ad euulsionem vnguium.

Cum

Cum accipitris unguis excussus est, si excus-
 sum inueneris, illum reponito: sin minus,
 alium unguem mollem accipitris sumito ipsius
 digiti, qualiscunque est, siue medi, siue calcaris:
 ita sanabis, Sanguinem pulli columbini, aut ramen-
 tum taurinae collae, quantum tribus digitis capere
 possis, comburito, donec in puluerem redactus sit.
 deinde mastice sumito grana tria, myrrham, thus,
 arsenicum, trita super unguem imposito cum san-
 guine columbae fruētis, & reple ipsum unguem,
 ac infige in locum unde excidit facito: ex dura
 pelle loculamentum pro magnitudine digiti, &
 ligato pulchre, & in quatuor dies ipsum liberum
 dimittito in tegeticulam, nutriens ipsum carnibus
 feruefactis, posteaque ad venationem educito. Si
 unguis radicitus si excussus, confestim iniecta fa-
 ce locum comburito, & sanguis sistetur: vel su-
 mito ex lucerna ea, quae destillant subter eius col-
 lum, hisque locum affectum linito. Sed cito rena-
 scetur, si ita curabis, Absynthium syluestre cum
 axunxia suilla contundito, saculumque ex aluta
 factum, praescriptis malagmatibus implebis, eum
 induces in unumquenque digitum, unde unguis
 euulsus sit, & ligabis, & tertio quoque die mu-
 tabis & sanabitur. Vel ossa palmarum cum rui-
 namina & melle contrita, linteoque illita affe-
 ctum locum obligabis, & cito unguis exorietur:
 Vel thus masculum aqua frigida diluito, eoque
 locum

locum foueto, & sanabitur. Vel butyrum cum ramento corij elaborato inijcito in digitū vnde vnguis excidit, & ad iusta perducetur.

Ad tremorem accipitris.

Tremore exhorrescere accipitrē cognosces, cum habet pinnas, vt struthiocamelus, & volare nequit. ipsum ita curabis, Myrrhæ, thuris masculi, sandarachæ, aristolochiæ rotundæ, argalici, aloë in hepatis formam concretæ, spicæ Indicæ, nardi spicatæ, singulorum treis siliquas, mastice grana tria, folij, pediculariæ, cumini Alexandrini, singulorum siliquas quinq;, costi siliquas binas, mellis vnciam, croci siliquam, piperis semunciam, vini boni sextarios duos: simul omnia mista cōcisa contundito, atq; illa ex carne hircina per decē dies cibatus accipitris obijcies: deinde per alios decem dies dabis veruecinas carnes: tum alijs decem diebus præbebis ex pullis columbinis, & galinaceis: semper cibos superiore compositione illines: tum post triginta dies ipsum lauato aqua, in qua prius decoctæ fuerint radicularum schœni libræ quinque, sinapis vnciæ tres, aquæ tertia, aut quarta pars addita fuerit: qua in peluim infusa, & vsque tepenti, quoad manus tua ferre potest, accipitrem fouebis, & lauabis, illum lotum in sole collocabis, idque similiter per triduum facies: si deficitur, vinum asperum insperges, ipsumque confestim pasces: veruntamen suillam carnem
ipsi

ipsi ne dederis, donec confirmatus sit.

Ad vulnus accipitris.

Argemone ex aceto trita linito caput accipitris prius glabrum factum : pustulam postquam expresseris, inungito. Sunt qui feces olei coquant, hisque refrigeratus, eius caput linūt.

Ad mutandas pinnas.

Priusquam in cellam, mutandarum pinnarum causa, incluseris, aqua lupinaria illum eluito, & quàm mox in cellulam includito, in eam sabulum spargito, addito tabulam rotundam : per decem dies dabis columbinum pullum. Quod si tardus sit ad mutandum, conterito pellem serpentis, eaque carnem conspersam dato, vel lac potui præbeto : mense Augusto quotidie aquam apponito decem diebus, antequam ipsum educas ex cellula : accede prope ipsum, neque confestim ipsum ex cellula proferas, neque pedibus strepitum edas.

Ad accipitrem mutandum

variè.

Virides lacertos viuos, vel mures, vel ciconiam, vel turturem per triduum dabis. Si recuset lacertos virides viuos, in sole ipsos arefacito, leuigato, eorùmque puluere conspersas suillas carnes dato accipitri comedendas. Si accipiter mutauerit, aquam marinam calfacito, eaque pinnas eius foueto per triduum, vel cum aceto acerrimo calefacito.

Si vulneratus sit à grue.

SI accipiter à grue, aut ab alia aue vulneratus sit: ita ipsum curabis, Ossium palmæ quinque uncias, ramenti ferri excidentis ex incude uncias tres: in vnum misceto, in puluerem redigito, consuito locum vulneratum, & ex illorum puluere inspergito. Sed prius locum vino calido eluito, & eius cibari obijcito. Alij axungiam suillam, & stacten sarmentorum miscent, hisque perungunt plagam acicula consutam. Verùm attende, ne acicula interiorem carnem pestringas.

Ad interiora rupta.

SI interiora discussa habet, ita medebere, Stacten ex palmitibus vitis dabis ei bibendam, & sanum facies: & carnem feruesactam, & mel cum butyro commistum præbebis edendum ex carnibus. Vel sandarachā ex carne dabis, & sanitatem recipiet.

Ad dolores lumborum.

CVM videbis accipitrem, vel manu gestatum, vel ad prædam emissum, capite aggrauato & dormitanti deferri, & caudam frequenter fluctentem, sicut ipsum lumbagine, & torminibus laborare. hoc medicamento sanabis, In aquam coniungito radicem asparagi unciam, poci infra terram generati sextantem, herbe vesicariæ quadrantem, in cucuma testacea decoquito ad tertias, decocto eius lumbos foueto per septem dies. Aduersus

torme

tormina hoc remedium adhibebis, Lumbricos terrenos coques, eorum sumes siliquam : laseris siliquam alteram, album liquorem oui, in unū miscbis, eaque ex carne dabis accipitri, per ipsos dies ipsum cum superiori decoctione fovebis.

Aliud remedium.

Tiliam, alimi semen, oleum laurinū & lentiscinū ex aqua coques, hisq; accipitrem fovebis, olea quidē separatim coques, & deinde miscbis. Vino calefacto, & per spongiā expresso, accipitrem fovebis, & ad iusta perduces. Vel picem aridam contritam eius potui dabis, & lumbos restitues pristinae valetudini.

Ad tubera pedum.

Cum accipiter habet tubercula in pedibus, tintinabulum paruum facito instar tuberculi, vehementer calefacito, idque ignitum super tuberculum imposito : sed cautē, ne aliam carnē perstringat, & tamen ad radicem tuberculum comburat, ac quā mōx saponem Gallicum, laurinum oleum, stercus columbæ in ollam novam coniecta diligenter calfacito, & frequenter eius pedes & perticam, cui insistere solet, linito, & sanabitur. Vel ipsum tuberculum sauciato, carbonemque tritum cū oleo Hispanico plagæ imposito.

Ad tubera & rimas pedum.

Svillum stercus in furno desiccabis, aquæ dulci miscbis, eaque alutæ illita, afflictæ parti

impones, & confestim discutientur, quod etiā hominibus, simili morbo laborantibus, auxiliatur. Sunt qui saponē Gallicū, viuum teaphin cū erugine rasili contundunt, accipitri alligant.

Ad pustulas.

Pustulis laborantem ita curabis, Oleum rosaceum, mel calcē viuam cū lente miscebis: calfacies, ex carne dabis accipitri edenda.

Ad accipitrem defugientem aucupia.

Accipitrem aucupium defugientem ita restitues, Olei Hispanici, mellis, butyri, vini boni, singulorum scrupulū cum luteo oui cōmisceto, ex carne feruefacta præbeto: & cū hoc cōcoxerit, & per excrementa reddiderit, carne suilla, vel gallinacea pascito. Vel butyrū mastice in puluerē redactæ, sanguinē columbæ, misceto vnā, hisq; carnem hircinā, sparsam per triduum præbeto accipitri, & sanus fiet. Vel stercus passeris, vel eius carnem, vino vel melle cōspersam, edendā eidē dabis. Vel apij semen, Zinziber pari pondere contritū cum melle aut vino dabis & sanum facies.

Ad sitim accipitris.

Accipitri sæpe sitiēti escam frigidam cum melle dabis primo die: altero & tertio oleum Hispanicum & sanum facies.

Ad debilitationem & langorem accipitris.

Accipitri debilitato & languenti auxiliatur hoc medicamentum, quod habet croci,
rosar

rosarum aridarum, singulorū semunciam ex sanguine leporino feruente: conterito illud, accipitri præbeto ex carne suilla frigida, & ad sanitatem perduces. Vel croci scrupulum, vinum vetus, in vnum contundito: potanda præbeto accipitri, eiusque cibatus hircinam carnem dato & conualescet.

Ad neruos læsos.

Accipitrem ex neruis laborare cognosces, cum ad aucupandum emissus, aucupari recusat, & aspectum auertit ab ipsa præda. hoc fit vel cum arbori implicatus fuit, vel ad saxum genua offendit, vel armos læsit. Huic succurrit hoc remedium, quod recipit axungie bubule, ceruinæ medullæ, ceræ, singulorum semunciam: in ollam nouam hæc indito: Cochlearum, olei Africi sescunciam adijcito, atque omnia cum spongia & vino contundito: genua & calcanea inungito, & sanitatem recipiet. Aliqui axungiam suillam, tum pulli columbini adipem: succum maluæ & betæ in ollam adijciunt, contundunt, genua, calcanea per spongiam illinunt. Nonnulli axungiam gallinæ, oleum rosaceum, ceram, masticem pari pondere in ollam nouam coniiciunt, coquunt, locum affectum perungunt, & pristinam valetudinem restitunt.

Ad vitreaginem oculorum.

Accipitris vitreagine laborare oculos signa sunt tubercula ad oculos & nares, velut paruule auellanule, exorta. Remedium hoc adhibeto, Lignum cupressinum acuito, idque ignitū ter in eius nares inserito, vbi vitreaginem videas, locum exprimito, & mellis exiguum inspergito.

Ad accipitris frigus.

Si accipiter frigore rigeat: ita ipsum curabis, Piperis, pediculariæ, singulorum granis tribus in vnum contritis illius palatum illinito, ad solem exponito accipitrē: deinde ipsum pascito & perueniet ad sanitatem. Vel sumito succum cynoschesti, piperis, pollinem, apij semen, mellis mediam partem: hisque simul commistis, carnem conspersam accipitri præbeto, & interiora omnia expurgabit. Vel allium simul cum pipere dabis illius cibatus, & rigor discutietur. Vel semen raphani, rutam syluestrem, piper, cuminum, mista contundito, cibatus obijcito, vel columbam scindito, eius intestina feruentia dato accipitri edenda.

Ad tardam aluum deiiciendam.

Accipitrem tardantem eijcere excrementa, scito cruditate laborare: ita illi succurres: Stacten ex vitis palmitibus factam ex ore tuo in os illius inspirabis, quātam capere poterit. Et cum excrementa reddiderit, oui vitellum vnā cum melle sumito, hisque carnem oblitam accipitri præbeto.

Ad

Ad tubera pedum.

SI accipiter tubera habet in pedibus, ita ipsum sanabis: Sale[m] cum cochlea terrestri conterito, pedes illius defricato. Vel super tuberculum hirundines paulisper imposito: tum postquam hirundines remoueris, vino veteri incalfacto, locum foueto. Vel hircinum slercus terito, eoque illius pedes oblinito.

Ad vermiculos pinnarum.

Accipitrem, cuius pinnae vermiculis infestantur, sic curabis, Scindito calamum & telam aranei, quam poteris intus inuenire, ex aceto acerrimo terito, in locum, vnde cadunt pinnae, imposito. Vel sumito sanguinem leporis, & vinum vetus pari mensura, locum affectum conspergito, & melle illinito, ad solem post accipitrem exponito, ad sanitatem perduces.

Ad dolorem maxillæ.

Accipitrem ex maxillis laborare, vel alijs interioribus partibus circumuicinis cognosces ex manu gestatis. Se enim abijcit, neque peritice insistere vult: sed etiam pinnae cauda rariores fiunt, & minuuntur. Saluam cruentam expuit, & volitat. Sic ipsum curabis, Vinum vetus dabis ieiuno, & catello paruulo, vel nefrende per treis dies ipsum nutries: deinde butyrum dabis, & sanabis: vel radicem argolici, siue hyoseyami contritam cum carne dabis.

Ad debilitationem.

MEdullam veruecinam feruefactam præbebis edendam, & reficies.

Ad lippitudinem.

CLauro cupressino tenui, ignito, nares ipsius aperito, vel lac caprifici infra linguam infundito.

Ad læsionem axillarum.

FRequenter axillam aqua frigida fovebis & sanabis.

Ad accipitrem, qui progreditur ad prædam, & simul pedem refert.

ITa ipsum restitues, Piperis grana tria, vinum vetus, mel, cuminum, album liquorem oui. Hoc semel die dabis & ad iusta perduces.

Ad eum qui visco oblitus sit.

OLeo locum, ubi viscus adhesit, eluito, & linteo, tanquam spongia, exprimito, & lacte caprino abluito, & mirificè absterges.

Ad eum qui ægrotat ex aucupio.

AQuam inferuefactam, quantum tua manus ferre potest, super eius dorsum inspergito.

Ad eum, quem velis educere ex cellula pinnarum mutatoria.

ANte lucem cum ipso ambulabis, & priusquam sol exoriat, ad perticam reduces, vesperare verò lucernam huc illuc monebis, gestans ipsum

ipsum, quoad dies sit.

Ad oscitantem.

SI accipiter hiscit, oscitatur, scito eius interiora ulcerata esse, ita ipsum curabis, Butyri, mellis, olei rosacei, singulorum ligulam, medullæ ceruinæ quadrantem, sandarachæ vnciam, vini, ligulas duas, in vnum misceto, eaque cibatus præbeto ex carne hircina per tres dies, aut quatuor.

Ad vlcera crebris tumoribus
exasperata.

HOc remedio auxiliabere, Piperis viginti duo grana, folij Indici, nardi spicati, foliorum petrosclini Macedonici singulorum scrupulos duos, euphorbij, costi, singulorum scrupulum: omnia terito, misceto cum melle, hisque palatum accipitris fricato ad solem, & ad horam prandij sumito butyri treis partes, mellis partem vnā, balsami partem alteram. Simul terito, & cum prædictorum puluere commisceto, eaque commista ex cibo calido præbeto, & sanitatem adferes.

Ad eum qui decidit in aquam
cum anse.

Ossa palmarum aqua conspergantur per diē vnum: die insequenti terantur: adijciantur piper album, & nigrum, pedicularia, nardus spicata, Indica spica: omnia æqua portione terantur.

Sumatur etiam butyrum, axungia anatū & suilla pari pondere contusa in offulas agglomerata accipitri dentur, & nihil frigoris sentiet. Vel offas illi dato rosaceo oleo conspersas, & protinus frigus illi pelles.

Si nolit comedere.

Pollinem tiliae, & seminis lini adycito carni hircinae, nuper occisae, cogito accipitrem capere & ad iusta perduces.

Si à lepore malè affectus est.

Fac quiescat septem dies, dentur ei cibi inferuefacti, vel columbinae, vel hircinae carnes, & sanabitur.

Ad obstrepentem & voce elisa recinentem.

Mellis, lactis caprini, singulorum ligulam, & tantundem olei rosacei misceto, dato ex carne columbina.

Ad disenteriam.

Seminis ferule grana vigintisex, trita vino aspersa, potui dabis accipitri. Vel rhodacynon intempestiuum scindito, cum sale coquito, ex cibo dato accipitri.

Ad extenuatum.

Cum accipiter extenuatur, butyrum cum carne ipsi dato comedendū. Vel oleo Hispanico escam conspersam, dato ipsi edendam.

Si

Si ægritudine diminutus est.

Cvrabis, si medullam arietis, nuper occisi, ipsius cibatus dederis: deinde pulli vel columbini, vel gallinacei occisi sanguinem calidum præbebis bibendum.

Si venari nolit.

Qvindecim dies in locum obscurum includito, ubi lucem non videat, nisi ad comedendum. Cibi tertiam partem illi detrahito, postea ad venationem emittito.

Ad fluxiones capitis.

Si accipiter capitis fluxionibus laborat: ita cognosces, Oculi ipsius lacrymantur. Hoc medicamento auxiliabere, Piperis albi triginta grana, costum, folium, spicam Indicam, pediculariam, crocum pari pondere: omnia quidem instar triginta granorum peperis ponderantia contundito, hisque illius palatum defricato cum vino bono: postea mel fumo non infectum sumito, eoque per pinnam palatum linito. Ex superiori compositione rursus inspergito, & quàm mox eius nares tuo ore sugito, ut medicamentum sursum perueniat. Hæc ubi feceris, in sole ipsum duas horas collocato, & cum excrementa reddiderit, illum ex sole tollito, & vini boni paulum ex ore tuo in os illius infundito. Post duas horas ipsum vocato: dato ipsi vel columbinum pullum, vel murem, & sanus fiet. Si in eius oculis velut lenticula quæ-

dam appareant, & ipse oculis hallucinantibus se-
deat: ita ipsum vindicabis, Lac mulieris, nutrien-
tis masculum, in eius oculos instillato, & mox sa-
nus fiet. Vel costum, folium, thus masculum, ma-
sticen, laser Iudaicum, piper, nardum spicam, ca-
ryophyllum, crocum, sandaracham, pediculariam,
paribus portionibus contundito, cribrato, hisque
eius palatum confricato, & sanitatem recipiet.

Si suas pinnas rodit.

Spumam nitri inferuefactâ, & cimices quin-
que tritas ex carne dabis accipitris cibatu
per triduum.

Si velis experiri, an infirmus
accipiter viuet.

Quotidie ipsi dabis butyrum, oleum Hispani-
cum, vel rosaceum cum corde bubulo,
& si excrementa reddiderit, viuet: sin reijciet,
pullum columbinum per treis dies ipsi dabis: si ex-
crementa reddet sanabitur.

Ad intestina.

Butyrum cum melle mistum, in carnes insper-
sum, frequenter ipsi dabis, & sanabitur.

FINIS.

DEMETRII
CONSTANTINO-
POLITANI DE

Cura & medicina
canum.

PETRO GILLIO
INTERPRETE.

*Ad reuerendissimum, & Illustrissimum
D. Georgium Cardinalem
Armaignacum.*

GILLIVS NEPOS

Lectori S.

V R Gillius patruus hūc
de curatione canum non
transulerit, qui eiusdem
auctoris erat, & quasi ab
altero dependebat, intel-
ligere non potui. Verūm
ego, meo Marte, qualicunque in hoc elabo-
raui: nō tamen quōd me assequutum fuisse
verum *ἰδιώμα* græcum in transferendo di-
ci possit: sed vt alicui & doctiori occasio-
nem primariam vertendi præberem: tum
maximè, in gratiam *φιλοκακηγδρ*, in his oc-
cupatus animus deteriora non cogitabat.
Bene vale.

DEMETRII CON-

*stantinopolitani de cura &
medicina canum*

LIBER.

VUTILITATEM non minorem adfert canis quàm accipiter, ita ut nonnunquam hominibus custodiæ, aut venationis gratia, subseruiat. Id satis comprobatur ex fidelitate & beneuolentia quam habet erga dominum, quem etiam sepe ad mortem usque pro ipso pugnare videmus. Igitur neque canis sic negligendus est, ut curæ nobis non sit quomodo se habeat: quandoquidem accipitrû vsus sine ipso inutilis, imò iusta de causa his medicinam aliquam adferre oportet: ad quorum cognitionem peruenturi prius de generatione & probatione ipsorum dicemus.

Quo tempore submittere oporteat.

Inuario & Februario alere oportet sub custodia & in otio detinere ut desiderant iniri à canibus excellentioribus ad concipiendam prolem

lem generosam, sed ineuntem trium annorum esse oportet, nec minoris ætatis: fœminam verò duorū. Cum autem submissionem appetit, alicubi includatur vnà cum mare, nec permittas omnino aliquem aspicere ipsos. alioquin inutiles erunt ad venationem huiusmodi canes. Id nanque experientia venatorum docuit. Vbi verò conceperit, in saltus caue deducas, ne fortè desyderio cursus opprimat catulos & seipsam labore fessam: quam scito dies sexaginta vterum gerere. Interea marem reficere oportet cibo delicato & pingui per triginta dies, deinde cum vsus expostularit educendus ad venationem.

Quomodo probandi & cognoscendi.

Canes strenuos tibi si comparare volueris sic probato, conficiens circulum ex fœno quantum se habet magnitudo rotæ curriculi, catulos in mediū circuli mitte. Canicula verò seorsum alios habeat, succendatur fœnū illud: dissolue caniculam, & statim videbis quomodo haud multū reformidans ignem, insiliet in medium, catulorum amore tenta. Discernet autē naturali quodam instinctu meliores, & extrahet. Reliquos verò si vèdere, aut donare velis alienæ cani subiicias suos habenti vt alat: quod hoc modo facies, si ab huiusce mamillis aliquantulum lactis expressum, manu exceperis, & immixto spūto inunxeris catulorū scapulas

scapulas: quos supponas cū edere voluerit, & videbis quā libèter excipiet. Aliter meliores futuri catuli sic experientur, hos prius in statera ponderato: & quem volueris pinguiorem eligito, inde à matre propria nec altera enutriatur, quarum lac & alitus certe longè magis utilis sit quā aliarum.

Qui sint eligendi.

EX canibus qui diligentur sint leopardis, lupis consimiles: aures habeāt longas & molles, ita vt ex magnitudine & mollitie propendeant: si verò fuerint arrectæ, nec parue, haud omnino sunt despiciendi: è diuerso se habent qui paruas & duras. Collo sint paruo, pectore & armis latis, non angustis, sed abinuicem distantibus. Caudam trahant longam & acutam. Crura item posteriora anterioribus graciliora, cursitant nanque leuius per ardua & montosa loca: si verò fuerint priora posterioribus æqualia, in planicie optimè current.

Quo tempore ad venationem educendi,

Continuè sunt agitandi, neq; in tempus aliquod differendum, quo minus segnes & languidi euadant.

Assuefaciendi vt eodem cubiculo vtantur cum hominibus.

Canes cū hominibus habitare nō improbandum est: ex hoc nanq; māsuetiores & hominum amantiores redduntur tū facilius vocātur.

Ad

Ad febrem.

Canem febre correptū ita cognosces, Auribus erit demissis, contrahet faciem, neque quiescere poterit: tunc ab auribus sanguinem extrahito & duæ olei rosacei uncia cum vino coquantur: triduo perfundatur, vel rosaceo bina oua addantur.

Si labore fessus exæstuet.

Canem exæstuantē sic curabis: Lapathum & oua bina terito, quibus miscebis butyrum & vini Siciliici sextarium cum vulgato pipe-re, dabis ei ad bibendum: quod si rediens à venatione, vehementiori æstu affligatur, fusca, pulegio immixto, ipsius os irrorato. Fusca autem componitur ex aceto, tepida aqua binis ouis & oleo rosaceo.

Ad cognoscendum canem
rabie affectum.

Canem rabie correptum ita iudicabis: primum quidem stat tanquam stupidus & sibi placet cum hominem inuadit, difficulter audit, sic nunquam stat, ut dominum non agnoscat: quod cum agnoueris, talem cōficeito potionem: Rosæ sylvestris radices terantur & in puluerem redigantur, immiscebis parum aquæ fontanæ, & linteolo exprimens dabis ad bibendum cani. hoc factō rei veritatem intelliges, aut alio modo: nam inferior pars lingue ipsius ligaminibus quibusdā detinetur

detinetur, quæ vermiculi effigiem habent, & neruo albo persimilia: prius igitur quàm accreuerit malum, & gulam inuaserit, abscindito à lingua, sicque curatum habebis.

Præseruatiuum ne rabie
corripiatur.

Accipito caprificum et axungiam veterem, vnâ contusam des ei ad comedendum, aut hedera coquatur, donec ad tertiam partem venerit, quam ut edat diluculo præbebis, vel gallinæ fimum cum vino fragrantis, aut chelidonium cum axungia & pane dato.

Ad lachrymosos & inflamma-
tos oculos.

Primùm oculos ipsius aqua tepida & vino fovebis, cum quibus decoctæ sint rosæ, ænanthe & myrthifolia, deinde oleum & oui liquorẽ album vnâ mixtum oculis superimponito, quod sanè lachrymã restringet & inflàmationẽ auertet.

Ad albuginem oculorum in-
ueteratam.

Quod si oculus illius albuerit, hoc remedio curabis quod recipiat fellis taurini scrupulos sex, scæniculi succum, mellis uncias nouem, croci tres: quæ simul omnia leuigabis & cane illines.

Ad oculorum dolorem.

Si quid in oculis patiatur, gallinæ stercus cum aceto superimponas.

Ad tubercula quæ in palato
generantur.

Quod si ita sit, assumes ammoniaci quod satis erit, gallæ pillulas tres, aceti scrupulum chartam adustam, omnia mixta contundantur, inde palatum inungatur, & sanus fiet.

Si quid inhæserit gulæ ipsius.

Canis si quid gulæ infixum habuerit, infundatur oleum & ebibat, quod si dimouere non poteris aperto illius ore tepidam aquam guttatim instillabis.

Si bibendo hirudines hauserit.

Ex cimicibus ipsum suffumigato, & statim sanus euadet, vel ptisanæ & olei puri libra coquatur, quibus adiunges mellis puri scrupulum, ex his canis perfundatur aut ex decocto tragacanthæ, ptisanæ, olei, mellis, & oui vitello omnibus mixtis.

Ad canem cibum respicientem.

Canis si fastidierit cibos, humanum stercus ad edendum dabis, & pulegio, fusca addita, nares, fricabis, tum illius cibo cuminum appones prius decocto garo, cuius odore maximè attrahitur: sed ad comedendum dabis in omni cibo donec ipsum satiaueris.

Ad inflammationem & tumorem
ventris.

Si modicū aceti dederis, statim dolorem sedabis.

Ad

Ad canem sanguinem mingentem.

Canis sanguinem si minxerit, lenticule libras tres aut heminam cum lacte concoquito quibus corianni succum, piperis grana viginti quinque, olei vulgati sextarium aut uncias duas addes & ex his illinatur.

Ad stranguriam, aut vrinæ difficultatem.

Panem lacte caprino conspersum bis in die facito vt edat.

Ad venæ rupturam.

Si vena canis excisa sit, araneū & gnaphaliū cum duobus muribus combustum, in puluerem redactum cani superimponito, rursus gnaphaliū adusti cinerē venæ applicabis: tum demum ferro candenti locum attinges, & colligabis ea parte qua sanguis emanat, sicque reprimes.

Si iuncturæ dolorem patiantur.

Pvmicem exustum in fictili concoquito, & vrina hominis eas abluito, postea vinum addas cui acetum immixtum sit, & gallinæ ster- cus accipiens & fuscā illi dato.

Si laboret dactylo.

Canem si dactylus corripuerit imprimis cooperiendus est, deinde bina allij segmina oleo immixto leuiganda sunt, & applicanda. Talem etiam composito infusionem, quæ recipiat piperis grana viginti, tres lauri baccas, butyri scrupulum, singula misceantur, & instillantur.

Canem si velis saginare.

PRima die panem cum lacte dabis donec didicerit comedere, sequentibus verò auferens partem panis tantundem lactis adicies: sed elapsis sex diebus in coena, parum offeres. Rursus si volueris ipsum à lacte auertere, quantum ex hoc demeris, tantum panis apponito: neque his diebus à vinculo dissoluendus erit quibus lacte nutrietur, sed paulatim distrahendus ab ipso & singulis diebus ad exercitium educendus, vel auenam exsiccatu, & cum volueris hunc sumere cibum, in alienum aquam immittito: quam ubi feruentem videris, addes etiam ex hac auena farinae sufficientem partem qua saturari possit, miscebis etiam unà adipem: at cum refrixerit permitte ut edat, idque faciens quinque aut sex dierum spatio cognosces quomodo saginandus sit.

Canem si à fame saturare volueris.

Olei sextarium & fabæ flores coquantur unà, quibus adiunges portionem aequalem oxungie, prius tamen facito ut canis triduo ieiunet, deinde hora consueta ad edendum dato.

Ad canem paruulum enutriendum.

Canes paruulos alere si desyderes, cum tibi desit lac, bouis pulmonem crematum in puluerem redigito, ipsius cibus ex hoc conspergatur.

Canis si patiatur inflammationem
totius corporis.

Si

Si laboret inflammatione oculorum aut pedum
ne credas tuberculum esse: sed hoc modo cura-
bis si partem cere, & olei vulgaris, mellis attici
duas, in vnum cōmixtas decoxeris, & canem in-
unxeris spatio dierum octo: cui etiam dabis offas
saporis, optimi.

Canis si ab altero morsus fuerit.

Hunc ad sanitatem perduces, confecto ita
cerato, quod habet cerui ossa combusta &
contrita, oleo immixto.

Si percussus sit.

Superimposita vulneri caro, cum erugine fer-
ri remedio erit.

Si ab altero rabie correpto mor-
sus fuerit.

Folia rutæ superimposita loco affecto, unā
cum pice & aceto sanum facient.

Asylus aut tabanus si canem
momorderit.

Combusta sylvestri ruta, locum suffumiga-
bis & aceto illines.

Ad curandam cicatricem.

Argenti spuma exusta teratur, adijcias mel
& acetum: deinde toties cicatricem inun-
gito donec curaueris eam.

Si percussus sit, nec percipias qua
parte doleat.

Ad solem ipsum exponito atq: ubi dolor ad-
erit, illic muscæ congregabuntur: hunc au-

rem locum aqua tepida fouebis, inde hordeum calefactum bubulum stercus, & fuscā, hæc in vnum mixta dolori applicabis.

Ad scabiem.

CErusa, resina, bouis adeps, & butyrum cum lentisco misceantur, coquantur, canis inungatur, vel canis pinguedinem, aut echini accipito, quam in ollam nouam repones, & resolves: cum autem feruentem videris, ab igne retrahas & inijcito resinam optimè tritam, ne fortè ebulliens pinguedinem effundat: tantum verò resinæ insit quantum adipis. Aut accipe herbam *κνύοxέslu* virentem, cuius flos adhuc sit purpureus, quam exactè conteres & succum in ollam inijcies, ex quo illinatur canis.

Ad pustulas vel exulcerationes.

Hordeum cum aceto leuigabis, & inunges canem: postea eluito: commodius tamē fiet, si oleo illeueris.

Vngulæ si decidant conteres.

CVmini ore masticabis & in vngues ipsius expues, quod decem diebus facturus es, vt renouiscat vnguis.

Si attrita fuerit pedis concauitas.

EX hordei farina qua vtimur in conficiendo pane, verbasco, & oleo addito, pars illa inungatur, vel corianni grana recipe, vitellum oui,
gall

*gallinae pinguedinem quae sufficiat, conterantur,
& ita cum lana superimponantur.*

Vt canis villos renouet.

V*iuam calcem & argenti spumam vnà
mixtam ad similitudinem mellis redigas:
deinde per mensem oblinatur & villos innouabit.*

Vt citò crescant.

H*erbam γενυσίου dictam comburito, cum qua
axungiae quod satis sit, misceatur, locum
postea inungas.*

*Canem album, si nigrum reddere
velis.*

C*Apræpinguedo, & asini stercus, vnà co-
quantur, ex quibus canis ille albus decem
dierum spatio diligenter perungatur, & ita hu-
ius rei veritatem habebis.*

*Canem si velis per horam non
currere.*

O*leum manu excipiēs, scapulas ipsius inun-
ges, & ita omnino etiam eo die non curret.
id facito cum mercari vel emere volueris canem
ab aliquo.*

*Si vt abortum pariat vo-
lueris.*

C*ollyrium ex cinere facito quod pudendo
ipsius imponatur, deinde aquam, mustum
& terram in vnum mixta leuigato, ex hoc canis
perfundatur.*

Canis, vt citò concipiat.

Farina partem ieiunæ ad edendum præbe-
to, aut salis grana contusa in pudendi ipsius
inijcias.

Canem si velis à calore desistere,
vbi conceperit.

Calcis exiguum ieiunæ dato, etiam nolenti.

Canem ægrotum si velis
reficere.

Iuniperi grana, rutæ folia, piperis quindecim
accipito, & parumper croci, quæ laugabis &
contundes, vini modicum infundens & aquæ te-
pidæ hæc ad edendum dabis.

FINIS.

111

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01348 7731